

ÜDVÖSSÉG ÉVE

AZ EGYHÁZI ÉV LITURGIÁJÁNAK MAGYARÁZATA

DR PARSCH PIUS

ÜDVÖSSÉG ÉVE

AZ EGYHÁZI ÉV LITURGIÁJÁNAK MAGYARÁZATA

I. KÖTET

A KARÁCSONYI ÜNNEPKÖR

A 11. NÉMET KIADÁSBÓL FORDITOTTÁK

DR HALAMKA GYULA,
DR BÁTKY MIKLÓS és DR SZAMEK JÓZSEF
PIARISTA TEOLÓGIAI TANÁROK

KIADJA A SZOCIÁLIS MISSZIÓTÁRSULAT
KAPHATÓ «LITURGIA» KEGYTÁRGY ÉS KÖNYVKIADÓBAN
BUDAPESTEN, 1936

A magyar piarista rendfőnök 1360/936. sz. engedélyével.

„Nihil obstat. *Aemilius Hudyma*, censor dioecesanus. Nr. 3603/1936. Imprimatur. Strigonii, die 30. Octobris 1936. *Dr. Julius Machovich*, vicarius generalis.“

STEPHANEUM NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ R. T.

Budapest, Szentkirályi-u. 28. — A nyomdáért felelős: ifj. Kohl Ferenc.

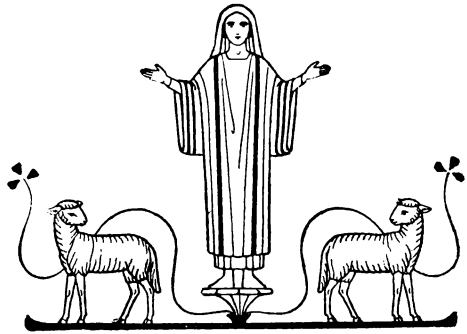

ELŐSZÓ.

A szerző előszavából idézzük a következőket: «Hálás örömmel és alázatos büszkeséggel látja a szerző, hogy mennyi áldás fakadt e könyv nyomán, és hogy milyen széles körben terjedt el. A «Das Jahr des Heiles»-t a világ minden részében ismerik, száz meg ezer pap és világi hívő találta meg benne az egyházi éven át útmutatóját, tanácsadóját és nevelőjét. Misszionáriusokat kísér el távoleső állomásokra, és kolostorokban olvassák az étkezés ideje alatt. Eddig 120.000 példányban kelt el. Adja Isten, hogy teljesítse továbbra is azt a hivatást, amelyet a Gondviselés neki szánt!».

Midőn a Szociális Missziótársulat ennek a világhírű munkának magyar kiadására vállalkozott, az a meggyőződés vezette, hogy hasznos szolgálatot tesz vele a magyar katolicizmusnak, és pedig nemcsak a papságnak és szerzeteseknek, hanem ama nagyszámú világi hívőnek is, aki ma már nem tud meglenni misekönyv nélkül, és általában mindazoknak, akik közelebbről akarják ismerni és élni az Egyház életét. Hogy ez az

igény megvan, és eddig különösebb propaganda nélkül is természetesen és rohamosan nőtt, annak egyik örvendetes bizonysága, hogy — bár eddig is több magyarnyelvű misekönyv és nagyszámú misefüzet forgott közkézen — a Szent István-Társulat kiadásában 1933-ban megjelent Szunyogh-féle magyar-latin Misszálét eddig már 30.000 példányban kellett kinyomatni.

A Szociális Missziótársulat hogy ezt a fellendülő liturgikus-egyházias irányzatot, és az Egyház életéből táplálkozó lelkiéletet előmozdítsa, most egyidejűleg kiadja Parsch Piusnak, a liturgikus mozgalom elismerten legkiválóbb apostolának két legjelentősebb munkáját: Szunyogh Xav. Ferenc fordításában a Messerklärung-ot, a mi fordításunkban pedig a 3 kötetes Das Jahr des Heiles-t.[1] Az előbbi a szentmise fölépítését, történetét és állandó részeit magyarázza, a jelen munka pedig az egyházi évet, annak ünnepeit és miseszövegeit (gyakran a zsolozsmáját is) ismerteti, és ennek keretében feldolgozza a liturgiának csaknem egész területét, a szentségeket, szentelményeket, szimbolumokat, és megbízható útmutatást ad a liturgikus lelkiélet minden felmerülő kérdésében.

Minthogy az egyházi év legtöbb ünnepe és saját miseszöveggel bíró napja (pl. a nagyböjti hétköznapok) nem esik a polgári évnek mindig ugyanazon napjára, azért a jelen munka a misekönyv beosztását követve két fő részre oszlik: az első a proprium de tempore, amely az egyházi évhez igazodó miseszövegeket tartalmazza, a másik pedig a proprium sanctorum, ahol a hónapok napjaihoz kötött

[1] A húsvéti időszakot felölelő II. kötet megjelenése 1937 januárjára, a pünkösd utáni időt tárgyaló III. köteté pedig májusra várható.

szentek ünnepei és liturgikus szövegek foglalnak helyet.[1] E könyv használatánál tehát épenúgy, mint a misekönyvnél is, gyakran két helyről kell kikeresnünk az aznapi liturgiát. Pl. 1936-ban dec. 13-ra, Sz. Luca napjára esik advent harmadik vasárnapja. A szentmise ekkor a vasárnapról lesz, amelyet az első részben kell keresnünk, míg a napi szent ünnepét a második részben találjuk meg. Előfordul az is, hogy egy szentnek nincs a misekönyvben teljes saját miseszövege, s ekkor a hiányzó részeket abból a megfelelő «közös» miséből kell venni, amelyre a misekönyv utal. Ezeknek a közös miséknek — c o m m u n e s a n c t o r u m — magyarázatát majd a harmadik kötet végén hozzuk, mert arra az időre esik a legtöbb szent ünnepe.

A magyar fordításban költségkímélés végett a szerző bíztatására elhagytuk azokat a részeket, amelyek csak kisebb kört érdekeltek volna, vagy könnyen pótolhatók (főkép a papi zsolozsmában előforduló szentírási szakaszok jó részét), ugyanezen okból nem közöltük a stációtemplomok fényképmellékleteit sem. Viszont ajánlatosnak tartottuk bevezetőül leközölni Parschnak egy másik munkájából (Liturgische Erneuerung, 1931.) a Mi a liturgia? c. fejezet első felét. A magyar szentek ünnepeinek magyarázatát — amelyek mind a III. kötetbe esnek — magunk írtuk meg, és a megfelelő napra iktatjuk be. A zsoltárfordításokat Sík Sándor Zsoltároskönyvéből vettük, a Szentírás egyéb szövegeinél a lehetőség szerint alkalmazkodtunk az új szentírásfordításhoz, a miseszövegeknél pedig a Szunyoghféle fordításhoz.

[1] Ez a beosztás azonban a jelen I. kötetben kissé nehezen vihető keresztül, mert karácsony körül a kettő egybeolvad. Egyébként lásd minden kötetnél a Tartalomjegyzéket.

Adja Isten, hogy a liturgia nagy apostolának eme kiváló tudással és pedagógiai érzékkel megírt munkája hazánkban is jó talajra találjon, és meghozza gyümölcsét a lelkiéletnek az Egyház lelkéből való megújulásában!

Budapesten, 1936, Keresztfelmagasztalásnak ünnepén.

Halamka Gyula.

Mi a liturgia?

I. Mi a liturgia? Egyelőre mondjuk azt: *az Egyház hivatalos istentisztelete.* Ebből mindjárt azt is látjuk, hogy mi nem liturgia:

a) Nem liturgia a *magánimádság*, a magánájtatosság. (Ez a megállapítás azonban korántsem jelenti azt, hogy lebecsülnők; hisz ez is jó, és ennek is megvan a jogosultsága.)

b) Nem liturgia továbbá a *népájtatosság.* Ezt azonban a liturgia szellemében kell alakítanunk, s ezzel hidat kell vernünk a liturgiától a néphez. De meg kell állapítanunk, hogy a liturgia és a népájtatosság egykor teljesen egybeesett.

c) A fenti megszorítások után most már világosabban áll előttünk a liturgia fenti meghatározása, hogy t. i. *az Egyház hivatalos istentisztelete.* Ki végzi ezt az istentiszteletet? Ki a liturgia alanya? Az Egyház, — és minthogy az Egyház Krisztus titokzatos teste, azért maga a misztikus Krisztus. Tehát Krisztus az ő tagjaival együtt, Krisztus az ő Egyházával gyakorolja a liturgiát. Az egyes személy csak annyiban végezhet liturgiát, amennyiben az Egyház tagja, és ennek is tudja magát.

d) Ebből következik, hogy a felszentelt papság nem egyedüli hordozója a liturgiának. (Sajnos, az utóbbi évszázadokban az a felfogás alakult ki, hogy a

liturgia csak a papoknak van fönntartva, és ezért egyre inkább elvonták a néptől.) A liturgiát — amennyiben a szentáldozatról vagy a szentségekről van szó — természetesen csak a felszentelt papság közvetítésével lehet gyakorolni, mindazáltal minden megkeresztelt ember a szó teljes értelmében képesítve van a liturgiára. Ily módon a liturgia a legmagasabb értelemben népi istentisztelet. Ezt mutatja a liturgia szó elemzése is: leiton ergon — *a nép műve.* A liturgia valóban az egész Egyház műve.

e) A *műve* szót jól aláhúzom, mert igen elterjedt az a vélemény, hogy a liturgia imádságban merül ki. Megszoktuk már, hogy a liturgián csak imádságot értünk. Nem. A liturgia épannyira tett, cselekedet is, mint amennyire imádság, szó és gondolat. Mi, az új kor gyermekei egészen rabjai lettünk az intellektualizmusnak; mi csak *gondolkozunk és beszélünk,* míg ezzel szemben a régi egyház, és a liturgia *cselekszik, művel is.*

Szögezzük le az eddigi eredményt: a liturgia az Egyház hivatalos istentisztelete; minden keresztény alkalmas a liturgia végzésére, mert Krisztus titokzatos testének a tagja; az istentisztelet szót pedig tágabb értelemben kell vennünk, hogy az imádság mellett a tettet is magábafoglalja.

f) Mindazáltal ez a szó: istentisztelet, még nem meríti ki egészen a liturgia fogalmát, sőt majdnem félre is vezet, mert azt a látszatot keltheti, mintha a liturgia csak az ember dolga volna: az Egyház Istenszolgálata. A liturgia azonban több és más is: magában foglalja az Istennek az emberek számára gyakorolt szolgálatát is. Ezt legjobban az Ecclesiának, az Egyháznak fogalmából fogjuk megérteni.

Az Egyház nem pusztán külsőséges szervezet, mint pl. egy egyesület; az Egyház *élő szervezet.* A Szentírás

két képet állít elénk, amelyek érthetőbbé teszik az Egyház mivoltát. Az első képet maga Krisztus adja búcsúbeszédében (Jn. 15 köv.): «*Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők.* Aki *énbennem marad és én őbenne,* az bő termést hoz; mert nálam nélkül semmit sem tehettek. Ha valaki énbennem nem marad, kivetik azt, mint a szőlővesszőt, és elszárad.» A másik kép Sz. Pál kedvenc hasonlata: az Egyház Krisztus titokzatos teste; ennek a testnek Krisztus a feje (szíve), mi keresztények pedig a tagjai vagyunk. E két kép közös vonása, hogy mindkettő élő szervezet; a tagok és az ágak csak a saját életforrásukkal kapcsolatban maradhatnak életben, és táplálkozhatnak. A szőlőtőből a nedv az ágakba jut, leveleket hajt, virágokat és gyümölcsöt hoz; épígy a szívből megy a vér az egyes tagokba, és életet, egészséget ad nekik. Csakhogy a szőlővesszők és a test tagjai is elhalnak, ha elválasztják őket a szervezettől. A két hasonlat tehát helyes képet ad nekünk az Egyházról: *Krisztus az élet forrása,* — nélküle a test halott, s a szőlőág elsorvad. *Az Egyház élő szervezet:* ezen belül van az élet, a lélekzés, a nedvkeringés — és *az egyes keresztény ennek a szervezetnek a tagja,* és csak ezzel a testtel való szerves, eleven kapcsolatban tud megélni.

Ha már most ezeket a gondolatokat a liturgiára alkalmazzuk, még világosabbá válik a dolog: a liturgia Krisztus titokzatos testének, az Egyháznak a lélekzése, mi több, a test vérkeringése, a nedvkeringés a gyökérből az ágakba. *A liturgia az egész Egyház szervezetének életműködése.* Ebből megsejthetjük, mennyire fölülmúlja a liturgia a magánájtatosságot és a népájtatosságot. Ott mindenki önmagáért dolgozik, itt pedig mindenki az egész testért munkálkodik, és ezáltal közvetve önmagáért is.

De épen az Egyházról kapott eme két képből

látjuk, hogy ez a meghatározás: a liturgia az Egyház hivatalos istentisztelete, nem egészen kimerítő. *A liturgiának két oldala van: egy emberi és egy isteni.* A liturgiában nemcsak az Egyházba tömörült emberiség szolgál Istennek, hanem Isten is a liturgiában árasztja kegyelmének nedvét a tagokba és az ágakba. *Az ember oldaláról nézve* a liturgia az isteni Király előtt való udvari szolgálat. Minden közösségben vannak társadalmi formák, a királyi udvarban udvari ceremóniák; az uralkodó természetesen egy parasztfiúcskát a maga tőrölmetszett fellépésében és népies viseletében is meghallgat, mindazáltal ez csak kivétel, a rendes mód az udvari szertartások megtartása. Az Anyaszentegyház megtanít minket erre az udvari szolgálatra, vagy ő maga végzi el azt helyettünk is. A liturgia megtanít minket arra, *milyen tiszteletet kíván tőlünk az Isten.*

Isten oldaláról tekintve: a liturgia isteni tevékenység, a kegyelem kiárasztása, a krisztusi megváltás folyósítása, mondjuk így: Krisztus Urunk megváltó tevékenységének a folytatása.

g) És itt most egy jelentős új gondolathoz jutottunk: *a misztériumhoz.* Ép most mondtuk, hogy a liturgiának isteni oldala is van, s ezt semmiképen sem szabad elhomályosítanunk. Mi modern, szubjektív emberek a vallásban túlságosan is hangsúlyozzuk az emberit, míg a régi egyház ezzel szemben az istenit állította előtérbe. A liturgia mint misztérium Krisztus isteni életének megélése. A liturgia által átistenülünk, Krisztus életével telünk el; együtt élünk Krisztussal, beleiktatódunk az ő halálába és feltámadásába. Ez a liturgia legmélyebb lényege: *Krisztus isteni életében való részvétel.*

A liturgia által él, növekszik és érik Krisztus titokzatos teste a teljesség felé.

II. Most kérdezzük tovább : hol találkozunk mi liturgiával?

1. A szimbolumok. Menjünk először is az Isten házába, nyissuk ki jól a szemünket és fülünket, és értsük meg a liturgia megkapó kép- és jelbeszédét. Mi már egészen absztrakt emberekké lettünk, ezért most e téren is újra gyermekekké kell válnunk. Próbáljunk megmagyarázni minden szent jelet, szimbolumot, cselekvést, tárgyat. Kérdezzük meg magunktól : mit is jelent a letérdelés, a keresztvetés, a szenteltvíz, mit mond nekünk az oltár, a keresztkút, miről beszélnek a harangok, mit jelentenek a templom kőalapja és falai? Azután nézzük a szertartásokat, mert ezeknek újra szellemmel és élettel telt világgá kell lenniök, s nem maradhatnak tartalom és erő nélküli ócskaságok. Itt is állnak az Üdvözítő szavai : «Tinéktek megadatott, hogy megértsétek az Isten-országának titkait, a többieknek pedig csak hasonlatokban, hogy lássanak és ne értsenek».

2. A szentmise. Ez a legfőbb liturgia. Tulajdonképen itt valósul meg a legtökéletesebben az, amit a liturgia két oldaláról mondottunk : ez a legfönségesebb istentisztelet, amelyet az Egyház az Úristennek, Jézus Krisztus, az Egyház feje által bemutat, de ez egyszersmind Krisztus folytonos megváltói tevékenysége is, és mint misztérium : Krisztus megváltó művének megjelenítése, s a Krisztussal való meghalás és föltámadás.

A liturgikus megújulás egyik legfőbb feladata épen az, hogy a szentmisét újra a vallási élet középpontjába állítsa. Mindnyájan tudjuk, hogy milyen messzire vagyunk még ettől. Ha a liturgikus mozgalomnak nem is volna más eredménye, mint az, hogy erről fölvilágosítja a hívőket, s több életet visz a szentmisén való részvételbe, már akkor is sokat ért el.

3. A misekönyv. Ha a szentmisét a pappal együtt akarjuk bemutatni, szükségünk lesz a legjelentősebb liturgikus könyvre, a misekönyvre. Aki a liturgia szépségeiben részesülni akar, az nem nélkülözheti a misekönyvet.[1] A misekönyv a katolikus ember életkönyvévé kell hogy váljon. Nem könnyű dolog a misekönyv kemény héját feltörni: az imádságok olyan tömöreknek, keményeknek látszanak, az érzelmi világot eleinte alig indítják meg, és sokat nem is ért meg mindjárt az ember. Ezek kétségtelenül sziklák, melyeken már sokan hajótörést szenvedtek. S most ismét a liturgikus mozgalom az, amely kezét nyujtja, és átsegít ezeken a nehézségeken.

4. Az egyházi év. Nekünk, a mai kor gyermekeinek újra meg kell tanulnunk együtt élni az egyházi évvel. Az egyházi év a megszentelt, a kegyelembe és liturgiába mártott idő. Milyen más is volt a helyzet a középkorban, amidőn a keresztények egész életét az egyházi év, annak ünnepei és szent idői befolyásolták!

5. Az élet megszentelése. Az Egyház áldó kezével végigkíséri a hívőt az egész életen; az élet minden nevezetesebb állomásánál ott áll ő is áldását adva, szentelve, tisztítva. De áldása kiterjed a mindennapi élet legcsekélyebb megnyilvánulására is. Ezt a szentségek és szentelmények által gyakorolja, amelyekkel megszenteli a keresztény ember életét. Itt is jelentős szerep vár a liturgikus mozgalomra, hogy az Egyház szentségeit és szentelményeit, amelyek annyira elhalványultak a hívők életében, új életre keltse, és hatékonyságukat fölfokozza. A családoknak is meg kell tanulniok együtt élni az Egyházzal.

[1] A legjobb magyar-latin misekönyv a Szent István-Társulat kiadásában megjelent: Szunyogh: Misszále.

6. A breviárium. Az Egyháznak van még egy másik drága könyve is, amely épúgy mint a misekönyv, a liturgia szent mélységeibe vezet, és ez a breviárium. A breviárium eddig valóban a hamupipőke szerepét játszotta: a papság is csak kevéssé ismerte igazi értékét, a nép előtt pedig teljesen ismeretlen volt. A liturgikus mozgalom azonban azt mondja: a breviárium minden keresztény ember imádságoskönyve. Persze a laikus itt egészen idegen világba lép be, és kezdetben szüksége van arra, hogy vezető legyen mellette; ez először csak a legszebb és legérthetőbb részeket mutatja meg neki, és azután lassan, fokozatosan vezeti be a könyv szellemébe. Az a néhány kisérlet, amelyet eddig tettünk, világosan azt mutatja, hogy a világi hívők — természetesen a legnemesebbek és legjobbak — örömmel kapnak a papi zsolozsmán, és ezen nevelik lelki életüket.

7. A Szentírás. A liturgikus mozgalom még egy harmadik könyvre is fölhívja a figyelmünket, amelyről mi, katolikusok, nagyon is elfeledkeztünk, és ez a Szentírás. A liturgia csaknem kizárólag a Szentírás szavait használja, úgy, hogy valaki azt mondta: ha az Egyház a liturgiában Istenhez imádkozik, Isten mindig a saját szavait hallja! A liturgia azonban naponként is a kezünkbe adja a bibliát, hogy mindennapi olvasmányunk legyen. És bizonyára nagy áldás fakad abból, ha a keresztények szorgalmasan fogják olvasni a Szentírást.

Liturgikus életalakítás.

A liturgia nemcsak arra vezet bennünket, hogy az istentiszteletet, az Opus Dei-t a megszabott s az Egyház által évszázadokon át kicsiszolt formában gyakoroljuk, hanem alakítani és formálni akarja egész életünket is. Ehhez azonban szükséges, hogy a liturgia belső törvényeit kövessük, és azokat életszabályunkká tegyük. Tehát valóban lehet szó liturgikus életalakításról, amely sok tekintetben elüt a jelenleg szokásban lévő — mondjuk szubjektív — lelkiéleti iránytól. Ez a liturgikus lelki magatartás, hugával szemben való versenyében magas korára és nemes származására hivatkozhatik. Hiszen épen az ősegyháznak és a Szentírásnak jámborsága és életstílusa.

1. Már most az a kérdés, miképen alakítsuk liturgikusan vallásosságunkat és életünket? Itt elsősorban arra kell törekednünk, hogy minél gyökeresebben eltűnjék vallási életünkből az utolsó évszázadok szubjektív, egocentrikus szelleme. Ha mi itten nem fogjuk meg gyökerében a dolgot, nem lehet szó liturgikus életalakításról. Akkor, ha még olyan buzgón használjuk

---

A kép a liturgikus napot ábrázolja: a nyolc imaóra mint bolygó kering a szentmisét jelentő Nap körül. A nap 24 óráját a Nap sugarai jelképezik.

is a' misekönyvet és a breviáriumot, mégsem élünk a liturgia szellemében. Mert a liturgiának teste és lelke van. A test a forma, a szó, a cselekedet ; a lélek azonban a liturgia szelleme, és nekünk ezt kell elsajátítanunk. Ez természetesen olyan dolog, amelyet nem lehet máról-holnapra elérni. Ennek úgy kell megjönnie. Egyeseknél hamar megjön. Mihelyt ráeszmélnek a különbségre, mintha hályog esnék le a szemükről, tisztán meglátják a liturgia szellemét. Mások sohasem jutnak el odáig. Itt azután minden vitatkozás és érvelés hiábavaló.

És hogyan jutunk el «odáig?» Gyakorold szorgalmasan a liturgiát. Térj át az «én-imádság»-ról a «mi-imádság»-ra. Vallási gyakorlataidban keresd a közösséget és alkalmazkodj a liturgia formáihoz. Ne részesítsd annyira előnyben a vallási élet másodrendű (periferikus) gyakorlatait és tárgyait, hanem egyre inkább hatolj a mélyre, törekedjél a lényegesre. Imádságod és életed forogjon Krisztus körül. A vallásosságot ne annyira az ember, mint inkább Isten szemével nézd. Ne annyira a bűntudatot ápold magadban, mint inkább a megváltottság örömét. Tehát többszörös szellemi átcsoportosításra és a vallási értékek átértékelésére van szükség. És arra is készen kell lenned, hogy lesznek, akik nem fognak megérteni. Az első teendő tehát ez volna : elsajátítani a tárgyilagos (objektív) és Istenre irányuló (theocentrikus) lelki magatartást.

2. Életalakításunk épületét három alapfalra rakjuk ; ezek : az isteni élet — az Eucharisztia — és az Egyház.

a) Az isteni élet. Miben áll a mi szentségünk? Nem elsősorban a tökéletességre való törekvésünkben, nem is erényeinkben, hanem abban, hogy a szent kegyelmi élet növekszik és fejlődik bennünk. Ez kezdetében független a mi közreműködésünktől ;

ez isteni tevékenység. A keresztségben, a bérmálásban megszentelődtem, és mindig újra megszentelődöm az Eucharisztia által. Ez a szent kegyelmi élet nem csupán előföltétele az erénynek és a tökéletességnek, hanem életünk mindenkori és tulajdonképeni célja is. Ha tehát mi életünket liturgikusan akarjuk alakítani, gondoskodnunk kell arról, hogy növekedjék és érjen bennünk az isteni élet.

b) Az Eucharisztia. Isten lelkünkben való működésének két nagy eszköze a keresztség és az Eucharisztia. E kettő összetartozik. A keresztség csírájában adja meg az isteni életet, az Eucharisztia pedig kifejleszti azt. Az Eucharisztiában mi folytonosan újra megkereszteltetünk. Miként a keresztségben, úgy itt is minden alkalommal meghal egy darab a régi emberből, és feltámad egy darab új ember. Tehát az Eucharisztia eszközli azt, hogy a szent élet érjen és növekedjék. Igy értjük meg az Eucharisztia központi helyzetét az Egyházban.

Csakhogy ha az Eucharisztiát igazi mivoltában fogjuk meg: nem annyira azért van itt, hogy folytassa Krisztus földi jelenlétét, hanem az Eucharisztia áldozati étel és a lélek eledele, a megváltó-áldozat megjelenítése, a kegyelmi életnek szükséges tápláléka. Az Eucharisztia Isten családjának közös áldozata, a mi legfőbb istentiszteleti ténykedésünk, és minden kegyelem forrása. Aki életét liturgikusan akarja alakítani, annak az Eucharisztiát kell a középpontba állítania. Ez elsősorban a vasárnapi szentmiseáldozatra áll.

c) Az Egyház. A harmadik oszlop: a közösség az Egyházban és az Egyházzal. Újra meg kell értenünk, hogy az Egyház a mi anyánk, Krisztus titokzatos teste, a Krisztus-király szent, szeplőtelen arája. Nem mint magábanálló én lépünk Isten színe elé, hanem az Egy-

ház szent közösségében. Én magam ugyan bűnös és nyomorult vagyok, de mint az Egyház tagja, szent és szeplőtelen vagyok. Ezért keresem a közösséget minden vallási gyakorlatomban: az imádságban, az áldozatban, az életben. A szentek egyessége, hogy t. i. közösségben vagyunk a mennyei lakókkal, s hogy a keresztények közösségben vannak egymással, igen jelentős hitigazsággá válik számunkra. Óvakodjunk attól, hogy magunkra maradjunk! Vae soli (Jaj az egyedülállónak)! Az individualizmus korszakában azt tartották, hogy a személyiség minden, a közösség pedig közönséges, és közönségessé tesz. Az Übermensch-ség titánjai úgy vélték, hogy a tornyot az égig lehet építeni. «Olyanok lesztek, mint az Isten, jót és gonoszt tudók!» Ennek az ördögi vetésnek a gyümölcse volt a szubjektivizmus, racionalizmus, nacionalizmus, materializmus és a jelenkor sok mindenféle tévtana.

Vissza kell térnünk a közösséghez: a vallási közösséghez, a népközösséghez. Még sok munkába fog kerülni, míg a mai emberiséget kiemeljük az önmagakeresésből, magárahagyatottságból, elszakítottságból és osztálygőgből. De ez egyike a legjelentősebb előfeltételeknek a közösségi szellem s főképen a liturgikus életstílus számára.

Az isteni élet, Eucharisztia és az Egyház — a liturgikus életalakítás három alaposzlopa.

3. Most jön az idő liturgikus alakítása. A liturgia négy koncentrikus kört fon a mi életünk köré: a napnak, a hétnek, az évnek és egész életünknek a megszentelését.

a) A liturgikus nap. Az Egyház liturgiájával igen szépen alakította ki a napot; és pedig 1. a szentmisével, 2. a zsolozsmával és 3. a szentek ünnepeivel. Ha az imádságnak és a gondolatoknak ezt a szent

hálózatát nem is lehet mindenestül alkalmazni egy világi hívőre, mégis rövidített formában sok lehetőség nyílik a napnak liturgikus alakítására. És megjegyzem, hogy ennek a könyvnek éppen az a célja, hogy minden nap liturgikus gondolatát kiemelje, és az élet számára hasznosítsa. Ha ennek segítségével naponként (este) egy negyedóráig készülünk a következő napra, biztos, hogy lelki hasznunkra és épülésünkre válik.

A legmagasabb pont, a napnak a Napja, az Oltáriszentség. Ez a legfölségesebb istentisztelet, de egyszersmind napi életünk nagy erőforrása is. Aki naponként részesülhet a szentmisében, nagy kincset szerzett élete számára. De legyen gondja arra is, hogy egyre mélyebben hatoljon bele a szentmise értelmébe, hogy ez valóban mindennapi áldozatává váljék.

Miként a bolygók a Nap körül, úgy keringenek a szentmise körül a zsolozsma imaórái. A liturgikus lelkiéletet élő kereszténynek a zsolozsmát is be kell állítania lelkiéletébe, és pedig egyre jobban; mindenekelőtt a liturgikus reggeli és esti imádság alakjában. A többi imaórát legalább is röpimádsággal pótolja: a tertia idején a Szentlélekhez való fohásszal, a sextánál és a nonánál pedig a Megfeszítetthez intézett imádsággal. Később azután bizonyára eljut az egyes imaórák elvégzéséhez, amelyek megszentelik a napot. A nap liturgikus kialakításához feltétlenül hozzátartozik a rendszeres — ha még oly rövid — imaóra végzése.

A napi szentnek tisztelete is előmozdíthatja vallási életünket; el kell olvasnunk a napi szent rövid élettörténetét, és végeznünk az ő sajátos erénygyakorlatát. A szentmisében a legbensőségesebb közösségbe kerülünk vele.

Naponként elolvasunk valamit a Szentírásból is, akár az evangéliumokból, akár a zsolozsmában előforduló

folytatólagos szentírási részletből; legyen elvünk: Nulla dies sine linea!

b) A liturgikus hét. A hét is egységet alkot, amelyet Isten a teremtés hat napjával alapozott meg. A hetet a vasárnap szenteli meg. A vasárnap a nagy liturgikus nap: ez a keresztség napja, ez az isteni élet napja. A kereszténynek a legnagyobb gonddal kell megülnie a vasárnapot. A mai vallástalan kor azon van, hogy megszüntesse a vasárnap és a hétköznap közti különbséget. Egészen másképen járunk el mi.

Milyen az eszményi vasárnap? Már a szombat este is ünnepjellegű: lelki előkészület a vasárnapra. Ha valamikor, épen vasárnap kell elmondani az egész zsolozsmát; szombat este a vesperást és a matutinumot, vasárnap reggel a laudest és a primát; a szentmise előtt a terciát, délután a vesperást. Vasárnap a test ünneplőbe öltözik, ami a lélek ünnepi ruhájának jelképe. A templombamenetel legyen ünnepélyes, sietség nélkül való. A vasárnapi szentmise az egész hét nagy áldozata. A lehetőség szerint legyen közös szentmise. Felajánláskor az oltárhoz visszük a hét munkáját, szenvedését, imádságát. A vasárnapi szentáldozás kegyelmi erőt ad az egész következő hétre; a vasárnapi tanítás pedig a hét munkaprogrammja. A vasárnap az Isten napja, az örömnek, nyugalomnak, lelki fölüdülésnek napja. A vasárnapnak meg kell szentelnie a következő hetet. A vasárnap jó megülésének igen jelentős szerep jut életünk liturgikus alakításában.

c) A liturgikus év. Az egyházi év szent időivel és ünnepeivel elsősorban a liturgikus életstílus szempontjából fontos. Ebbe a ritmusba kell magunkat beállítanunk. Amit az évszakok jelentenek a természet számára, az az egyházi év a mi lelkiéletünkben. És ez az egyházi év az isteni életet szolgálja. A legmélyebben

felfogva a két nagy ünnepi idő, a karácsony és a húsvét a kegyelmi életnek két hullámhegye. Évenként kétszer van az Egyház és a lélek életében ár és apály. Az apály az előkészületi idők: az advent és a nagyböjt, az ár pedig az ünnepek. E szép időknek és ünnepeknek értelme és célja az isteni élet teljessége. És mennyi lelki örömet, épülést és erőt ad életünknek az egyházi év! Tehát egyre mélyebben bele kell élnünk magunkat az egyházi év szellemébe.

d) Az élet megszentelése. A legszélső kör, amely egész életünket körülfogja, életünk megszentelése az Egyház szentségei és egyéb kegyelemeszközei által. Ez is mindenestül a természetfeletti élet szolgálatában áll. Tekintsük most ebből a szempontból a szentségek rendszerét.

A papszentelésből kell kiindulnunk. Krisztus elsősorban egy külön szentséget adott Egyházának, hogy ezzel gondoskodjék a kegyelemeszközök sáfárairól, hogy úgymondjam a kegyelmi élet atyáiról. A pap az Isten titkainak kiosztója. Mennyire meg kell becsülnünk nekünk, öntudatra ébredt kereszténynek a papság kegyelmét, milyen hálával tartozunk e nagy jótéteményért, és milyen jól kell azt fölhasználnunk!

Isten másodsorban egy olyan szentséget adott, amely az isteni élet előföltételeit, a földi életet hozza létre. Ez a házasság szentsége. A házasság is az isteni élet szolgálatában áll. E két szentség, az egyházirend és a házasság tehát az egyesek isteni életének alapjait veti meg. A házasság a földi, a papszentelés pedig az isteni élet atyáit hozza létre. Evégből azonban a házasságnak meg kell szenteltetnie, hogy a földi élet természetes törzséből az isteni élet nemes ága fakadhasson. Ebből azonban ismét jelentős alkalmazás folyik: a házasság az isteni élet melegágya. A házastársak a

házasság szentségében megnyerik a kegyelmet, hogy testi fiaikat Isten fiaivá tegyék.

Csak e két szentség után gondolhatunk a keresztség szentségére. A keresztség az újjászületés, tehát az embernek második és az elsőnél értékesebb születése egy magasabb életre. A keresztség eszerint új életmódra emel fel; az ember itt szent életet nyer, és Krisztus testének tagjává válik. A keresztény embernek ezért szorgalmasan kell ápolnia magában a keresztség tudatát. Az Egyház megkönnyíti ezt, hiszen egész nevelési programmja erre a célra irányul. A nagyböjti és a húsvéti idő a keresztség megújítására van szentelve; minden vasárnap a keresztség napja (az Asperges: keresztség-megújítás).

A keresztség megújításának Krisztustól rendelt szentsége az Oltáriszentség. Ennek az a feladata, hogy az isteni életet fenntartsa, táplálja, nevelje és megérlelje. Krisztus ezt kifejezetten megmondja: «Aki nem eszi az én testemet, nem lesz élet benne». (Ján. 6.) Ezt a földi táplálék hasonlatával szemléltethetjük. Azért eszem, hogy növekedjek, pótoljam az elhasznált erőket, megőrizzem magam a haláltól, legyőzzem a betegségeket, hogy tudjak dolgozni; ez áll az Oltáriszentségről is az isteni életre vonatkoztatva.

Az Oltáriszentség megünneplése és annak vétele papi tevékenység, melynek végzésére külön szentséggel rendelkezünk: a bérmálással. Ez egyszersmind az érésnek a szentsége is, az isteni életben való megszentelődésé, amely arra is képesít, hogy közölhessük másokkal az isteni életet.

Még két szentség áll rendelkezésünkre, hogy az isteni életen esett sérüléseket és betegséget meggyógyítsa: a bűnbánat és az utolsókenet szentsége.

E szentségeken kívül még sok szentelésben és áldás-

ban részesít minket az Egyház, amelyek lelkileg előbbre visznek, és segítenek életünk liturgikus alakításában. Az Anyaszentegyház egész életünkön végigkísér áldó és védő kezével. Igy egészen más szemmel fogjuk nézni az Egyház szentségeit és szentelményeit, jobban megértjük ezek szertartásait, és jól készülünk vételükre.

Tudatosan illeszkedjünk bele ebbe a négy körbe: ezek szentelik meg életünket.

4. Amit eddig mondottunk, előfeltétel és keret a liturgikus megújulás számára, de egymagában még nem teszi azt. A liturgikusan alakított időt lépesmézhez hasonlítanám. A liturgia a mi életünket egy olyan szabályos keretbe illesztette, mint amilyen a lép. Feladatunk most az, hogy ezekbe a sejtekbe hordjuk bele az élettartalom értékes mézét. Ez az Isten akarata szerinti munka, a türelmes szenvedés, röviden: a Gondviselés által előírt életút, egész terjedelmében. Erre vonatkozólag jegyezzünk meg néhány gondolatot.

a) Ne építsünk magunknak itt a földön állandó házat, hanem csak sátrat, amelyet bármikor szétbonthatunk. Másszóval reményünk, kívánságaink és vágyakozásunk súlypontját ne a földre helyezzük, hanem az égbe. Az idő az örökkévalóságba vezető út. Szívjunk valamit magunkba a régi egyháznak e világtól való idegenkedéséből. Akkor majd a halál is elveszti fulánkját és félelmességét, s a földi javak is veszítenek szemünkben. «Mert nincs itt maradandó városunk, hanem a jövendőt keressük.» (Zsid. 13, 14.)

Másrészt pedig, minthogy az idő rövid, az élet értékes ajándékát használjuk föl tőlünk telhetőleg, mint az Apostol mondja: «meg kell vásárolnunk» az időt, vagyis ki kell használnunk az időben rejlő lehetőségeket. Hogy a fönti képnél maradjunk, életünk rámájának minden sejtjét meg kell töltenünk értékes mézzel.

b) Egy további jelentős alaptétel: ne élj se a multban, se a jövőben, hanem inkább a mában, a jelenben. Az emberek legtöbbször azzal okoznak maguknak sok gondot, hogy a multban vagy a jövőben élnek. És minden másképen üt ki, mint ahogyan azt várták, vagy mint amitől féltek. A mult már tovatűnt; tegyük le azt az isteni irgalom ölébe. Bánattal úgysem tehetjük megnemtörténtté. A jövő bizonytalan, nem áll hatalmunkban. Bízzuk azért az Isten gondviselésére. Az egyetlen bizonyos a jelen, a most. Töltsd meg a jelent, remekelj vele, és ezzel mindent megtettél. Az Üdvözítő a hegyi beszédben kimondja a nagy igazságot: «Minden napnak megvan a maga baja, a holnap majd gondoskodik magáról». (Máté 6, 34.) Azért minden napot úgy kell megélnünk, mintha az egyetlen volna; a holnapért pedig ne aggódjunk. Az Isten majd gondoskodik róla. Ez a keresztény élet, amely egészen az isteni gondviselés kezében érzi magát, amely bármikor el tudja hagyni a földet, amely nem tartalékol magának, és nem biztosítja az életét. Ez a liturgia lelkéből való életalakítás.

c) Nézzük közelebbről, hogy mi a nap követelménye? Hogy mit kíván az Isten tőlem a jelenben? Ismét csak hasonlattal élek. A mennyei Atya elküldi gyermekeit, az embereket a földi vándorútra. Meg kell állniok a próbát, és úgy hazatérniök. Hogy pedig tudják, miképen kell viselkedniök a vándorút alatt, két útravalót tesz tarisznyájukba: 1. útiszabályokat és 2. egy útitervet. Az útiszabályok mindenkire nézve ugyanazok, az útiterv azonban mindenkinél más.

Mit jelent az előbbi hasonlat? Az útiszabályok Isten parancsai és az Egyház előírásai. Ezek mindnyájunkra állnak. Itt nincsen semmi kétség afelől, hogyan viselkedjünk. A lelkiismeret pontosan meg-

mondja mit kell tennünk, és mit kell kerülnünk. Az Úr az összes útiszabályokat a nagy kettős parancsba foglalja össze : az Isten- és emberszeretet parancsába.

Mindazáltal az útiszabályok még nem elégségesek, nem mondják meg az egyesnek, hová menjen. Ezért a jóságos mennyei Atya minden gyermekének a tarisznyájába pontos útitervet is tesz, amelyben fel van tűntetve a megteendő út, és pedig mindegyiknek a maga útja. Ebben már eltérnek egymástól.

Az útiterv mindegyikünk életsora, vagyis hivatásunk, állásunk, élettörténetünk. Hogy az egyik gazdag-e vagy szegény, szép-e vagy csúnya, tekintélyes-e vagy lenézett. A környezet, amelybe be van állítva, s mindaz, ami az egyes emberre vár. Az embernek tudatosan és örömmel kell járnia ezen a kijelölt úton. Örömmel és tudatosan kell vállalnunk életsorunkat, mint Istennek akaratát. És nem szabad más életutat kívánnunk. Az ördög cselvetése az, hogy saját életünket megvetendőnek, a másokét pedig kívánatosnak tűnteti fel. Ő csak azt akarja, hogy ne a magunk útján járjunk.

Isten előtt nincsen tekintély, előtte minden ember egyforma. Egészen közömbös, hogy mi vagy, fejedelem-e vagy koldus. Az egyszerű cselédlány az Isten előtt époly nagy, mint a koronázott király. Csak mindegyiknek a maga útján kell járnia.

Még egy hasonlat : Az élet színjátékhoz hasonlít. Az egyik a király, a másik a koldus szerepét játssza. Amikor vége van a darabnak, a király leteszi koronáját, a koldus pedig a koldusgúnyát. S ha fizetésre kerül a sor, a király nem kap nagyobb jutalmat azért, mert a királyt játszotta, és a koldus nem kap éhbért azért, mert koldus volt, hanem mindegyik tehetségéhez mérten kapja fizetését, aszerint, mennyire élte bele

magát szerepébe. Igy megtörténhetik, hogy a király csak statiszta volt, a koldus pedig a nagy művész.

Igy tesz Isten is. Ha legördült életünk függönye, leteszünk minden kendőzést és színpadi ruhát, s akkor mindnyájan egyformák vagyunk Isten előtt. És az kapja meg a mennyei babérkoszorút, aki a legjobban beleélte magát földi szerepébe.

Ezek volnának a liturgikus életalakítás fővonásai.

Mi nekünk az egyházi év?

Bensőséges öröm tölt el minket, keresztényeket, valahányszor egy új egyházi évet kezdhetünk. Az Anyaszentegyház szeretettel nyújtja kezét, és végig akar vezetni egy szent éven, az isteni életnek egy évén. A misztikus Krisztus újra növekedni akar az ő tagjaiban, azt akarja, hogy az isteni élet árama lüktessen végig újra az ő testén, az Egyházon. Ez minden liturgiának a célja, ez tehát az egyházi évé is.

Az isteni szőlőtőnek ismét új ágakat kell hajtania, ki kell zöldülnie, gyümölcsöt hoznia és azokat megérlelnie. És mindezt az egyházi év szakaszain belül. Igy fejtőzik ki teljességében.

A titokzatos Krisztusnak meg kell «testesülnie» az ő tagjaiban, meg kell születnie, növekednie, szenvednie, meghalnia és föltámadnia. Igy halad a teljessége felé.

Ami a külső színen végbemegy, az csak lepel és köpeny, amely mögé az emberi szem számára láthatatlanul elrejtőzik Krisztus titokzatos testének fejlődése.

Az egyházi év nem akar egyszerűen az elmult üdvtények emlékezete lenni, nem is akar a szent hősök valamilyen csarnokába vezetni. Egyáltalán nem multat,

hanem jelent akar hirdetni. Nem történetet, hanem történést akar nyujtani. Nem elmult eseményekről óhajt regélni, hanem inkább isteni életet akar adni, és azt kifejleszteni. Az egyházi évnek ugyanaz a célja, mint az Egyháznak, ugyanaz, amiért Krisztus jött a világra : «Hogy (isteni) életük legyen és bőségesebben legyen».

Igaz, az egyházi év a multba vezet vissza bennünket. Elvonul előttünk az Ószövetség kimagasló alakjaival, végigkisérjük Jézus életének jelentősebb állomásait, sőt nyomába lépünk. Az Egyház sok szentnek sírjához vezet el, és hősies életről beszél nekünk. Amit az egyházi év külsőleg mutat, az mult ; mindazáltal ez a mult csak külső ruha, kép és szimbolum, az egyházi évnek teste, míg a lelke az isteni életnek kifejlődése. Az Ószövetség megmutatja, hogyan kell az Újszövetségben beteljesednie: Krisztus történeti élete kegyelmével megújul a mi lelkünkben, a szentek pedig megdicsőült életük gazdagságában részesítenek minket.

Mit várjunk tehát az egyházi évtől? Isteni életet, életteljességet ! Az az élet, amely a keresztség által a lélekbe plántálódott, ebben az egyházi évben is ki kell hogy fejtőzzön, és a tökéletesség felé haladjon a liturgia gyakorlása által. Az egyházi év olyan gyűrű, melynek drágaköve az Oltáriszentség, foglalata pedig az Egyház ünnepei és szent idői.

Az egyházi éven keresztül vezető utazás hegymászáshoz hasonlít. Két hegyhátat kell megmásznunk : egy előhegységet, a karácsony hegyét, és egy főhegységet, a húsvét hegyét. Mindkettőnél van emelkedés, az előkészületi idő (advent és nagyböjt), a gerincen vezető magaslati út az egyik csúcstól a másikig (karácsonytól vízkeresztig és húsvéttól pünkösdig) és egy lejtő, amely a síkságra vezet (a vízkereszt és pünkösd utáni vasár-

napok). Két ünnepkört kell tehát végigjárnunk. Mindkettőben minden részletezés mellett is az egészről van szó, az Isten-országáról, amely lelkünkben és az Egyházban van. Évenként kétszer keressük, találjuk meg és építjük ki az Isten-országát. Adventben az Ószövetség vágyával vágyakozunk a Megváltó után, karácsonykor örülünk a születésén és hogy megértük a megváltást, vízkereszt után pedig iparkodunk önmagunkban és magunk körül is kiépíteni az Isten-országát. A nagyböjtben a megváltásra való rászorultságunk érzetében bűnbánó lélekkel újra megkezdjük a meredek húsvéti hegy megmászását, húsvétkor új isteni életet nyerünk, az istengyermekség boldogságát élvezzük egész pünkösdig, hogy azután a keresztény érettség birtokában jó harcot harcoljunk a pokollal, a világgal és önmagunkkal. És végre vágyakozva nézünk a dicsőséges befejezés, a halálunkkor és a világ végén bekövetkező újjövet elé.

Milyen boldog is az a keresztény, aki az Egyház anyai vezetése mellett évenként végigjárhatja az üdvösség esztendejét! A tiszta örömnek, nagy vigasznak és bensőséges épülésnek forrását nyitja meg ez neki.

Az egyházi év a mi igazi lelkivezetőnk. A mi lelkünk gyakran olyan szegény és ágrólszakadt (69. zsoltár), csak úgy bolyong a siralom völgyében. Jóllehet a keresztségben magára öltötte az istenfiúság ruháját, és vette a kegyelem erejét, mindazáltal az eredeti bűn következményei mint valami ólomsúly akadályozzák a felfeléjutásban, és lehúzzák a földre. Ugyancsak rászorul a körültekintő tanítóra, tapasztalt vezetőre, gondos nevelőre, türelmes édesanyára. Mindezt megkapja az egyházi évben. Az egyházi év tanító: szent hitünk iskolája. Az egyházi év folyamán egymásután hozza

elő és eleveníti fel a hitigazságokat. Gondos nevelő; nemcsak igazságokat akar közölni, hanem nevelni is akarja tanítványát, nevelni a mennyország számára. Az egész egyházi év folyamán különböző változatokban mindig ugyanaz a felszólítás hangzik felénk: vesd le a régi embert, és öltsd fel az újat! És ez a nevelő a nevelésnek minden eszközét fölhasználja, a szelidséget és a szigorúságot, a jutalmazást és a büntetést, a felemelő és az óvó példát, az indítékok egész sorát szólaltatja meg: a szeretetet, részvétet, félelmet, örömet, vágyat, komolyságot, bűnbánatot. Milyen hatalmas nevelőerőt rejtenek magukban a szentek ünnepei, melyekkel az Anyaszentegyház végigvezet minket hőseinek csarnokán, és csaknem minden napra egy ilyen kísérőt ad mellénk! Az egyházi év hozzáértő vezető a mennybe vivő úton. Ismeri a lelket, ennek fáradt voltát, nem tételez fel sokat róla, ismeri jól az utat, óv az eltévedéstől, ismeri az út veszélyeit; természetes azonban, hogy a földi zarándokot nem a széles úton vezeti, hanem a keskenyen, a meredek és köves úton, mindazáltal gondoskodik arról is, hogy legyen pihenője és tápláléka. Az Anyaszentegyház szeretetreméltó, türelmes édesanya. Mennyi türelemre is van szüksége a léleknek, hogy kiszakítsa magát a földi bonyodalmakból! Jó szándékkal fog hozzá, s milyen hamar odavan minden szép, jó föltétele! És ekkor jön segítségére az Egyház mint türelmes édesanya: «Kezdd újra elölről», mondja neki. Minden adventben és nagyböjtben, sőt minden vasárnap le kell vetnie a léleknek az elviselt ruhát, és felöltenie az ünneplőt. Ez az édesanya sohasem veszti el a türelmét, mindig remél: «Ami nem ment tegnap, talán megy majd holnap». A türelmes anya tud a gyermek szívének minden húrján játszani, a leggyöngédebb szeretettől a legkeményebb szigorúságig, és csak egyet tart a szeme előtt, a gyer-

mek javát, a halhatatlan lélek üdvösségét. Igy az egyházi év a mi vezetőnk, akire egészen rá kell hagyatkoznunk.

Az egyházi évet eszerint két szempontból nézhetjük : objektive, mint az isteni életnek esztendejét, mint Krisztus titokzatos testének egy évét, és szubjektive, mint a keresztény tökéletességre nevelő iskolát.

A karácsonyi időszak.

Az egyházi év épúgy, mint a természetes év, két részre oszlik. Az egyik az éjből a világosságra tör, ez a karácsonyi időszak ; a másikban a világosság uralkodik, s ez a húsvéti időszak. S habár e kettő egymáshoz van rendelve, mégis önállóak; mindegyiknek megvan a maga előkészületi ideje, ünnepe és kicsengése.

Először a karácsonyi időbe lépünk. Ez igen sok anyagot és indítást nyujt a kedélynek. Épen ez a küzdelem a sötét éjjelen keresztül a világosság felé nagyfokú feszültséggel van tele ; hozzá még az adventi vágy és várakozás az emberi szívnek legmélyebb honvágya. Jézus gyermekségének története is a maga kedves bensőségével, és ami a legfőbb, a keresztény család karácsonyával, ezt az időt az év legszebb szakává avatja.

De a liturgia megtanít arra is, hogy mélyebbre tekintsünk. Felvetjük a kérdést, mit is ünneplünk mi a karácsonyi időben? S a felelet erre : Krisztus eljövetelét. Az advent annyit jelent, mint eljövetel, az epiphania (vízkereszt) pedig megjelenés, vagy eljövetel. Tehát az Úr jövetelének megünneplése a karácsonyi idő tartalma.

Kérdezhetnők, milyen eljövetelről van itt szó, hiszen tudjuk, hogy van két, sőt háromféle eljövetel is.

Az első, mint embernek, testben való eljövetele, a másik pedig a hatalomban és dicsőségben való eljövetel az utolsó napon. A kettő között van még egy harmadik

látogatása is, amelyet szintén nevezhetünk eljövetelnek. Krisztus egyszer így szólt erről: «Ha valaki szeret engem, ahhoz elmegyek én és atyám, s lakóhelyet veszünk nála» (Ján. 14, 23.). Ez a kegyelemben való eljövetel. Az a kérdés, milyen eljövetelre gondol az Egyház a karácsonyi időben? Az egyházi ősz idején, vagyis az egyházi év utolsó hónapjaiban is elő készített az Egyház minket Krisztus eljövetelére; ez tehát szintén advent volt, de mégis egészen más természetű. A két advent összehasonlítása mindkettő sajátosságát világosabbá teszi. Az egyházi ősz idején Krisztusnak hatalomban való eljövetele állott a szemünk előtt. Éber várakozással, de egyszersmind aggódó szívvel mentünk az újra megjelenő Úr elé. Az egyházi év utolsó vasárnapján szent ünnepélyességgel állt előttünk a Király és a Bíró. Az egyházi ősz tehát előkészület volt Krisztus második eljövetelére (parusia). Minthogy azonban a liturgia a jelennek is szolgál, azért mindannyiszor visszatért mostani életünkre: Krisztus eljövetelét életjavításunk nagy indítékának tette meg: az Úr eljövetelének világánál kell életünket alakítanunk. Végezetül az Úr eljövetele az Úr kegyelmi érkezésének a jelképe is volt.

Egészen másképen áll a dolog karácsonykor. Itt ugyanis Krisztus második eljövetele nem a végcélja a fejlődésnek, hanem csak annak végső kicsengése. Megengedjük, hogy régente az Úr második eljövetelét a karácsonyi időben jobban előtérbe állították. Most ez csak gyengén van hangsúlyozva. Manapság mi keresztények karácsonykor egyáltalán nem gondolunk az Úrnak újból való eljövetelére. Minket teljesen lefoglal az első eljövetel, mindenesetre úgy, mint kép és hasonlat, mondjuk mint Krisztus kegyelmi eljövetelének szent játéka. Ez a karácsonyi idő főtémája. Azt mondhatjuk tehát, hogy az egyházi őszben a j ö v ő n van a hang-

súly, s ez segít a jelennek. A karácsonyi idő középpontjában azonban a j e l e n áll, a mult az ő számára csak kép és hasonlat ; a jövő pedig a sötét háttér.

Tehát valóban Krisztus hármas eljövetele a karácsonyi ünnepkör tárgya. A liturgia az első eljövetel történeti eseményét nézi, a jelen kegyelemkeresésre gondol, és prófétai távlatban az újra való eljövetelt szemléli. Ez a megállapítás hasznunkra lesz a szövegek magyarázatánál, de segít abban is, hogy ezt a szent időt helyesen és üdvösen használjuk fel. Röviden és találóan jellemzi a hármas eljövetelt az adventi matutinum-himnusz :

E l s ő e l j ö v e t e l :

Magasságos Ige, örök
Atyád öléből származó,
Ki a múló idő során
A földre szállsz, segélyhozó.

E l j ö v e t e l a k e g y e l e m b e n :

Légy most világosság nekünk,
Szerelmeddel gyujtsd meg szívünk,
Hogy a mulandót hagyjuk el
S mennyből merítsük örömünk.

M á s o d i k e l j ö v e t e l :

Hogy majd ha tűzre vetteti
A bűnöst a Bírói Szék,
S a jó meghallja édesen
A megszolgált hívó igét :

Ne kapjon el setét vihar
Lángoknak martalékaként,
De Isten arca és a menny
Boldogsága legyen miénk.

(Sík Sándor fordítása.)

Az Úr eljövetelét eszerint drámailag három képsorozat mutatja be:

1. Egy történeti képsorozat: Krisztus eljövetele testben; ez a kép végighúzódik az egész időn. Adventben látjuk a születést megelőző eseményeket, karácsonykor a születést, ezután vízkeresztig Krisztus gyermekségének történetét, s ezt követőleg az Úr későbbi életéből vett képeket. Ez a sor Krisztus első eljövetelének felel meg.

2. Egy világvégi kép: Az Úr újra való eljövetele. Értjük, hogy ez homályba és fátyolba van burkolva, mert a jövőbe tartozik. Advent első vasárnapján ez áll előtérben, de karácsony felé egyre inkább halványodik, és a háttérbe szorul. Ez a kép az Úr második eljövetelét jelzi.

3. Egy szimbolikus képsorozat: A király ünnepi látogatása Jeruzsálemben, amely egyszersmind az ő jegyese. Adventben látjuk az egyre szorgosabb előkészületeket a fogadásra és a menyegzőre; halljuk a hírnök hívó szózatát, hogy vegyünk részt a király fogadásában, sőt hogy üljünk a menyegzős asztalhoz. Ez a képsorozat megfelel Krisztus kegyelemben való eljövetelének: itt válik valósággá. Minekünk is be kell ide állnunk, sőt a színteret a lelkünkbe is áttehetjük: az Egyházban mi magunk vagyunk Jeruzsálem városa, amelyet felkeres a király, mi vagyunk a menyasszony, akit megszabadít és a menyegzőre vezet.

A liturgikus szövegekben ez a három kép váltakozik és szövődik egymásba. Majd az egyik, majd a másik villan fel, majd meg az egyik áttetszik a másikon, és épen ez a váltakozás visz a karácsonyi liturgiába annyi költőiséget és elevenséget. A léleknek mindig van anyaga a képzelet játékára, az elmélődésre, a gondolkodásra.

És még egy gondolat: Az egész téli időszakot egy-

ségnek kell fölfognunk. Az egész egy nagy ünnepnap. Advent első vasárnapján hajnalhasadásból kezd fölfelé ívelni («itt az idő, hogy fölkeljünk az álomból»), fölragyog karácsonykor, delelőre jut epiphaniakor (vízkereszt), s utána lefelé halad gyertyaszentelőig. Ismét az a fönséges világosság- és napszimbolum, amely az egész ünnepkörnek megadja a szép, zárt egységet. Krisztus, az igaz Napisten áll a középpontban : az advent még a hajnal derengésébe burkolódzik, a karácsony a napforduló és a napfölkelte, epiphania a Nap delelése, gyertyaszentelőkor pedig már a halál esti pírja ragyog.

Most megpróbálom a karácsonyi ünnepkört ezeknek a képeknek az alapján egy misztériumjáték mintájára áttekinteni. Azért teszem, hogy ezzel is jobban belevonjam az olvasókat az egyházi év mozgalmasságába.

Ünnepi játék: A királyi vőlegény eljövetele a kegyelem rendjében.

A) A játék kezdete (advent) : eljövetelének előkészítése.

I. Jön.

1. Kitekintés a messze távolba (Adv. 1. vas.).
2. Jeruzsálem készülődik (Adv. 2. vas.).

II. Már közel van.

3. Előzetes öröm (Adv. 3. vas.).
4. A király felölti szolgaruháját (kántorböjt).
5. A menyasszony utolsó készülődése és vágyakozó szózata (Ó-antif.).
6. Az örök kapuk előtt (karácsony vigiliája).

B) A játék tetőpontja (a karácsonyi idő).

1. A király megérkezik szolgaruhában (karácsony).

a) Kísérete :
A vértanuk (Sz. István).
A szűzek (Sz. János).
A gyermekek (az ártatlan kisdedek).
b) A keresztre tekint (karácsony nyolcada és a nyolcadalatti vasárnap).

2. A király megérkezik d i c s ő s é g g e l (epiphania).
a) Összegyüjti a menyegzős vendégeket.
b) Megtisztítja jegyesét (keresztség a Jordánban)
c) Menyegzős lakomát tart (a vízk. u. 2. vas.).

3. A menyasszony előkészíti a menyegzős házat (gyertyaszentelő).

C) A játék befejezése : A király az ő országában (a vízkereszt utáni vasárnapok).

a) A Megváltó (vízk. u. 3. vas.).
b) A győztes (vízk. u. 4. vas.).
c) A bölcs bíró (vízk. u. 5. vas.).
d) Országának növekedése (vízk. u. 6. vas.).

Ez a karácsonyi ünnepkör szent játéka. Emögött fönséges és ragyogó valóság rejtőzik : Krisztus közli menyasszonyával, az Egyházzal az ő isteni életét. Hogy «élete legyen, és bőségesebben legyen».

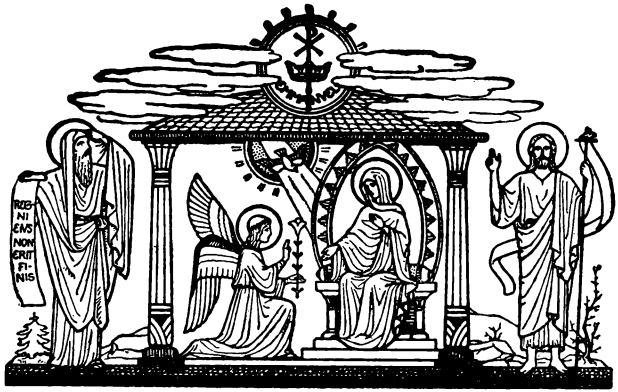

Advent — Krisztus jövetelének előkészítése.

Ha a pünkösdöt követő vasárnapok hosszú sora után az adventvasárnapi első vesperást kezdjük énekelni és imádkozni, rögtön szembeötlik az óriási különbség: azelőtt a liturgia egyszerű, józan volt, most pedig költőivé lett, tele lélekkel, hangulattal. Az első ének: «Ama napon édesség csepeg az égből . . .» világosan jelzi, hogy reménnyel, örömmel, jó hírekkel teljes időbe lépünk: a várakozás, vágyakozás és öröm idejébe.

Mi nekünk tulajdonképen az advent? Az előbb mondottak alapján világos, hogy előkészület az Úr kegyelmi eljövetelére. A római Martyrologium advent első vasárnapján ezt hirdeti: «Az Úr Jézus Krisztus eljövetelére való készület első vasárnapja».

Az advent tehát kifejezetten az esdeklés, vágyakozás és várakozás ideje. Ha azt akarjuk, hogy az étel tápláljon, a testnek éhséget kell éreznie. Isten nem is akarja

a jóllakottakra rákényszeríteni kegyelmét; «az éhezőket betölti jókkal, a gazdagokat pedig üres kézzel bocsátja útnak»; ez az Isten országának régi alaptörvénye. Igy az Egyház négy héten keresztül lelki éhséget, a megváltásra való rászorultságot érezteti velünk, hogy ezzel méltókká tegyen a megváltás kegyelmének fogadására. Az a kérdés, hogyan kelti föl bennünk ezt a szellemi éhségérzetet? Ebben elsőrendű mesternek bizonyul. Lélekben a Krisztus első eljövetele előtti időbe állít minket, és átérezteti velünk egy szent játékban a legnemesebb és legjobb embereknek a Megváltó után való éhségét és vágyakozását. Egyszersmind bepillantást enged Isten csodálatos nevelőrendszerébe, mellyel ő az emberiséget a Megváltóra előkészítette.

Istennek ez az előkészítése három irányú volt: az ószövetségi egész üdvtörténet Krisztusra nevelt. Amikor pedig eljött az idők teljessége, Isten egy külön előhírnököt küldött, akinek a személye és élete Krisztusra irányuló advent volt. Végezetül az Atya az ő Fia számára drágakövekből templomot épített: ez az Istenanyának teste és lelke. E hármas előkészület Krisztus eljövetelére a mi nevelőiskolánk is kell hogy legyen, hogy várjuk az Úrnak kegyelemben való jövetelét. Most már értjük, miért van adventben olyan nagy szerepe ennek a háromnak: az ószövetségnek, Keresztelő Sz. Jánosnak és Szűz Máriának.

a) Az ószövetség hírnöke- és tolmácsaként Izaiás próféta lép föl. Ő kettőt testesít meg: egyrészt az Istentől kiinduló előkészítést, másrészt az emberek vágyakozását.

Igen vonzó volna (s az adventi estéken meg is valósítható) az egész ószövetséget végignézni, és kiemelni belőle a messiási jövendöléseket, amint azok a homályos

körvonalakból egyre határozottabban, világosabban és élettel teljesebben lépnek elénk. Igy nevelte Isten az emberiséget az Üdvözítő befogadására, a protoevangéliumtól (a paradicsom kapujától) kiindulva Noén, Ábrahámon, Jákob áldásán, Mózesen, Dávidon, Salamonon keresztül a prófétákig, akiknek feje Izaiás. Az Anyaszentegyház Istennek ezt az egyre fokozódó kinyilatkoztatását liturgiájának egyik alapjává tette. Ezt épen az adventi időben látjuk világosan.

Az advent két főrészre oszlik: az első magábanfoglalja advent két első hetét; ebben az időben az Invitatorium «az eljövendő királyt» üdvözli. A harmadik vasárnaptól kezdve az Egyház felfokozza várakozását: «Már közel van az Úr!» Az első részben két fokozatot különböztetünk meg: az első vasárnap hozza a hírt: jön a király; a második világosabban szól: Jeruzsálembe (t. i. az Egyházba) érkezik. A második rész erre nagy örömmel vág bele: «Örvendjetek, mert közel van az Úr!» Ez az első fokozat. A második fokot a kántorböjti napok alkotják, amelyek meghozzák az új üzenetet: «Az Úr emberalakban érkezik». Halljuk születése előzményeit. Egy harmadik fokozatot jelentenek az Ó-antifónák, a legfeszültebb adventi várakozás napjai. A szent estén végre a kapuk előtt állunk, amelyek megnyílnak és megadják a világnak az Üdvözítőt!

Miként Isten az Üdvözítőt lassanként, fokozatosan nyilatkoztatta ki, — és így jár el az Egyház is liturgiájában, — hasonló történik a mi életünkben is. A mi lelkünkben is egyre fényesebben ragyog fel Krisztus, míg végre megérünk arra, hogy sugárzó arcát lássuk.

De Izaiás az ószövetség nemes gyümölcsét is jelenti. Ő mindazoknak az igazaknak a képviselője, akik epedve várták a Megváltót. Ő van hivatva arra, hogy lelkünkben ezt a vágyat fölkeltse. Ezért kiált olyan nagy sóvár-

gással, — ami azután a kereszténység legismertebb adventi imádságává is lett — : «Harmatozzatok egek, és felhők csöpögjétek felülről az Igazat (a Megváltót) ; nyíljék meg a föld, és teremje az Üdvözítőt !»

b) Mikor még kezdő voltam az Egyházzal való együttélésben, mindig nehézséget okozott nekem, hogy Ker. Sz. Jánosnak olyan nagy szerep jut adventben. De évről-évre egyre világosabbá vált előttem, hogy ő beletartozik az adventbe. Élete, személyisége Krisztus eljövetelére készít elő. Isten őt Krisztus eljövetelének hírnökévé és előfutárjává tette ; az Egyház pedig megteszi őt a kegyelmi eljövetelnek hírnökévé és előfutárjává. Miként fellépése alkalmával a zsidó népet bűnbánatra és megtérésre szólította föl : «Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgett a mennyeknek országa», ugyanígy szól ma is hozzánk. Azt mondhatnók, hogy Ker. Sz. János az adventet a bűnbánat idejévé tette. Szavai igazi életmegújításra figyelmeztetnek : «Készítsétek az Úr útját, egyenesítsétek az ő ösvényeit. Minden völgy betöltessék, minden hegy és halom lehordassék ; s ami görbe, legyen egyenessé».

c) Az Isten jóságának és szeretetreméltóságának különösen szép megnyilvánulása, hogy a megváltást emberileg annyira közel hozta hozzánk ; a Megváltónak gyermekké kell lennie, a természet útjához kell alkalmazkodnia, fogantatnia és születnie kell. Mindez azt mutatja, mennyire előzékeny volt Isten a megváltás művében ; nem akart félelmes Istenként megjelenni, valódi Immanuel (Velünk az Isten) akart lenni. Egy nemes női lelket is bevont megváltói tervének megvalósításába. Mindez annyira kedves és örvendetes, hogy egészen természetes, hogy az Egyház sohasem veszti szem elől emlékét. Mindig maga előtt látja az anyát isteni gyermekével. Most már értjük, miért akarja az

Anyaszentegyház, hogy Máriával és Mária szívével éljük át az adventet. Ha az advent elsősorban előkészület Krisztus kegyelmi eljövetelére, ki lehet jobb mintakép, mint Mária, aki test szerint is fogadta az Urat, hajlékot adott neki és édesanyjává lehetett. Igen, az Isten-anyaság titkának, ami az Isten bennünk lakásának legkiválóbb szimboluma, nagy szerepet kell játszania az adventben. Azért halljuk most állandóan az Üdvözlégy-re szólító harangot.

Csodálatos hármas összhang ez: Izaiás, Ker. Sz. János és Szűz Mária; ritka szépcsengésű harmónia: a vágy, a bűnbánat s az Istennel való egyesültség együttese. Ez legyen minekünk is az advent.

Advent első hete – Távolról közeledik.

ereng már a nagy nap hajnala. A ködös távolból föltűnik a közeledő Király. Imádjuk őt : «Az eljövendő Királyt, az Urat, jőjjetek, imádjuk». *(Invitatorium)*. Sötét az út, komor köd nehezedik az Isten országára.

«Már régóta fürkészem a jövőt,
S íme megpillantom az Urat, amint jön nagy hatalommal.
Olyan, mint egy fényes felhő, mely az egész földet beborítja.
Menjetek eléje és kiáltsátok :
«Mondd meg nekünk, te vagy-e az,
Ki uralkodni fog Izraelben?»
Ti földszülötte emberfiak, ti,
Legyetek bár szegények, vagy gazdagok,
Menjetek eléje és kiáltsátok :
«Te, Izrael vezére, felfigyelj !
Te, ki József házát báránykénť legelteted ;
Mondd meg nekünk, vajjon te vagy-e az?»
Emeljétek föl fejeteket kapuk,
Táruljatok örök kapuk
És bemegyen a dicsőség királya,
Aki uralkodni fog Izraelben».

(A nagy responsorium.)

Mi pedig vággyal telt szívvel megyünk az érkező Király elé:

«Hozzád emelem Uram, lelkemet, Istenem, tebenned remélek . . ., hisz senki sem vall szégyent, aki tebenned *bízik*».

«Harmatozzatok egek, és felhők csöpögjétek fölülről az igazat, Nyíljék meg a föld, és teremje az Üdvözítőt».

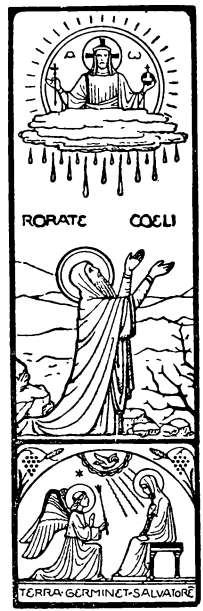

1. Az advent első vasárnapja előtti szombaton. Már szombat este kezdődik az advent. Figyeljünk az első szavakra, az első hangokra: a vesperás antifónái adják meg az egész idő igazi jellegét. Nem szabad felületesen imádkoznunk ezeket az antifónákat, hiszen vezetőszólamok, melyeknek az egész advent folyamán fülünkben kellene csengeniök. Vasárnap négyszer énekeljük őket: az első és második vesperásban, a laudesben és a kis hórákban; sőt még a követ-

Izaiás eme szavaiba önti bele az Anyaszentegyház egész adventi vágyát, s ezt az imádságot advent folyamán mindennap elmondja a vesperásban. Az oldalkép ezt az imádságot szemlélteti. A középen térdel a próféta köves, tövises talajon, s lelkéből feltör az imádság: Harmatozzátok egek! Fent látjuk az eljövendő Királyt; a felhők pedig már csepegik a mennyei harmatot. Alant, a Szentlélektől megtermékenyített földben, a Szűzanya ölén már fakad az Üdvözítő. (Adv. 1. vas. Communio.) A szőlőindák és a kalászok arra utalnak, hogy az Eucharisztia által mi is hasonló kegyelemben részesülünk.

kező héten is énekeljük a nappali órákban (a primától a nonáig). Ugyanez áll a következő vasárnapok antifónáiról is, melyek tartalmilag teljesen hasonlók. Én tehát azt tartom, hogy nincs mód magunkat jobban beleélni, belegondolni és beleénekelni az adventbe, mint ha ezeket az antifónákat újra és újra fölmondjuk magunknak, és ha lehet, elénekeljük. Kezdjük tehát ezekkel.

1. Ama napon édesség csepeg majd a hegyekről, tej és méz a halmokról, allelúja.

2. Örvendj Sion leánya, s vígadj hangosan Jeruzsálem leánya, allelúja.

3. Ime, jön az Úr és vele minden szentjei : és nagy fényesség támad ama napon, allelúja.

4. Minden szomjúhozó jőjjön a forráshoz, keressétek az Urat, amíg található, allelúja.

5. Ime, jön a nagy próféta, és ő maga teremti újjá Jeruzsálemet, allelúja.

Mennyi boldogság, mennyi öröm van ezekben a sorokban ! Egyszerre világossá válik előttünk, hogy az advent az örvendetes híradások ideje.

A Magnificat karverse kitűnően van megválasztva : «Ime az Úr neve távolról jön, s fényessége betölti a földet».

2. Az adventi antifónák korális dallama. Ezeknek az antifónáknak igen határozott jellegük van ; a legsajátosabb az egész egyházi évben. Aki jól ismeri dallamukat s van egy kis zenei hallása, magától rájön erre, ha nem is tudja megmondani mi az a különös sajátság. Ez magának az Isten Lelkének a járása még a szent liturgikus dallamokban is. Az adventi antifónák uralkodó jellege az öröm : hol 1. gyermekiesen vidám, derűs, hol 2. mélyen bensőséges, elmélyedő, hol meg 3. ámuló, csodálkozó, amelyet egészen elragadott az érkező Király fönsége.

Az 1-re példa: Az 1. adventi vasárnap 3. antifónája (Ecce Dominus veniet). Épen a fel- és lemenő terclépések azok, amelyek olyan vidám jelleget kölcsönöznek neki.

A 2-ra példa: U. a. vasárnap 2. antifónája (Jucundare). A Jucun-«da»-re szótagnál a neumák úgy ringatódznak, mintha az örömet akarnák kiélvezni, és az «et exsulta satis»-nál a dallam mélyen leesik, mintha az eljövendő boldogság komolyságára és fönségére akarna minket megtanítani.

A 3-ra példa: A 3. vasárnap 2. antifónája (Jerusalem gaude): ezek a szavak: «Jerusalem gaude | gaudio magno | quia veniet . . .» mindannyiszor egy terccel magasabban kezdődnek, és így páratlanul szép fokozást adnak. A legszebb ilyen példa azonban a 4. vasárnap 4. antifónája (ugyanaz, mint a vigilia 4-e, Dominus veniet, occurrite illi). Jellegzetesek azok az antifónák is, amelyek úgy hangzanak, mint valami harsonaszó. Figyeljük csak meg pl. a 2. vasárnap 2. antifónáját (Urbs fortitudinis nostrae Sion), (a 7. tónusban), valamint a 4. tónusnak gyakrabban előforduló melódiáit, amelyek azonban itt sajátosan kedvesen hangzanak, olyanok, mintha egy hírnök szózatát hallanók.

Advent első vasárnapja.

Stáció Szűz Mária főtemplomában.

Már dereng a megváltás napjának hajnala.

1. A matutinum: A hosszú adventi éjtszakákon Izaiás próféta áll előttünk. Karácsonyig ő viszi a szót a napi szentírási olvasmányban. Ez nagy kitüntetés ; míg a többi prófétát Ezekieltől Malakiásig november havában olvassuk, és ők az egyházi őszben Krisztus országának betetőzését hirdetik, az Egyház két prófétát, Izaiást és Jeremiást, más időben szólaltat meg. Jeremiás a szenvedő Krisztus előképe (typusa) és a szenvedés idején vezet minket ; Izaiás azonban az adventi szónok és adventi próféta négy héten keresztül. Őt tekintik a próféták fejedelmének, sőt egyenesen ószövetségi evangélistának ; és a próféták közül ő rajzolja meg legvilágosabban a Megváltó alakját. Ez az egyik ok, amiért az ő könyvét olvassuk az adventben, a másik pedig az, hogy ő adja meg a megváltás után epedő emberiség hangját. Ennek a hangnak kell a mi lelkünkben visszhangoznia. De Izaiás egyszersmind a bűnbánat hirdetője is, és megtérésre, életünk megjavítására akar vezetni. Az első olvasmány Istennek a néphez intézett kemény büntető szózata ; a próféta a zsidó népről beszél, az Egyház azon-

ban itt reánk gondol. Istennek megvetett szeretete csodálkozásra hívja föl az eget és a földet. Az olvasmány úgy hat, mint az Isten paradicsomi átkának visszhangja (Izaiás 1, 2—9):

Halljátok egek, és figyelj füleddel föld, mert az Úr beszél:
Fiakat neveltem és felmagasztaltam, ők azonban megvetettek engem!
Az ökör megismeri gazdáját, s a szamár urának jászolát,
Izrael azonban nem ismer el engem, és népem meg nem ért!
Ó, bűnös nemzet, gonoszsággal terhelt nép; gonosztevők ivadéka, elvetemült fiak!
Elhagyták az Urat, káromolják Izrael Szentjét, hűtlenül hátat fordítanak neki!
Még hol verjelek meg titeket, hogy egyre lázadoztok?
Az egész fej beteg s az egész szív erőtlen,
Tetőtől talpig nincsen rajta ép hely; csupa seb, kék folt és daganat, melyet be nem kötöztek, orvossággal nem gyógyítottak, és olajjal meg nem lágyítottak.
Országotok pusztaság, városaitokat tűz emésztette meg; földeteket szemetek láttára idegenek élik fel, és pusztaság az, mintha ellenség dúlta volna fel.

És úgy magára maradt Sion leánya, mint a kunyhó a szőlőben, mint a csőszkunyhó az uborkás földön, mint az ostromlott város.

Ha a seregek Ura nem hagyott volna nekünk maradékul valamit, olyanok volnánk, mint Szodoma és hasonlók volnánk Gomorrához!»

A szentmise. (Ad te levavi) A mai szentmise, amely az új szentév bevezető miséje, változó részeiben

háromfélét nyujt: 1. adventi híradást *(evang.)*, adventi figyelmeztetést *(szentlecke)* és adventi imádságokat *(intr., or.)*.

Isten házába lépünk. Itt Mária jön elénk, az Istenanya, aki már készíti a jászolt isteni Fia számára. A stációtemplom Szűz Mária római főtemploma (a Maria Maggiore), amelyben a szent jászolt őrzik (a stációtemplomban a stáció-szent jön elénk). Milyen szép az, hogy a karácsonyi előkészület első napján már látjuk az Istenanyát a szentjászol előtt. Mária vezet be ma minket a szentáldozatba, ő szól hozzánk, ő az előimádkozó. Milyen bensőségesen hangzik ajkáról az *introitus:* «Hozzád emelem lelkemet, Istenem, tebenned remélek . . . hisz senki sem vall szégyent, aki tebenned bízik». Ő, az Istenanya tud minket megtanítani imádkozni és vágyakozni. Elénekeljük a *Kyrie*-t, ez az istenfiaknak száműzetési dala, ez a mi vágyakozó énekünk; épen adventben akarjuk ezzel kifejezni a megváltásra való szorultságunkat. A *Gloria* kiesik; majd csak akkor fogjuk énekelni, ha a szent éjjelen ugyanabban a templomban a karácsonyt ünnepeljük. Most az Anyaszentegyház *orációra* tárja ki karjait: ez a tipikus adventi imádság, amely Excitá-val kezdődik; ez a pünkösd utáni idő nyugodtan tovafolyó kollektáival szemben viharos, a hangsúly azon van: jöjj. Felfigyelünk rá, hogy ez az imádság egyenesen Krisztushoz fordul. Olyan tehát, mint egy régi Maranatha, vagyis: jöjj, Urunk! Miért jöjjön az Úr? Hogy megváltson: jöjj és szabadíts meg minket a bűntől, és a büntetéstől. Most a *szentleckében* újra Szűz Mária áll elénk mint tanító. Fenségesen hangzik e szó főképen Mária ajkáról, hiszen ő a megváltás napjának hajnalhasadásában áll. A földre eddig sötét éj borult, az emberek aludtak a bűn éjjeli ruhájába öltözötten. Most

azonban felvirrad a megváltás napja, már pirkad, a király közel van. Harcra szólítja fényes lovagi seregét. Mária mint vezér mondja: Öltsétek fel a világosság fegyvereit, sőt mi több: öltsétek magatokra az Úr Jézus Krisztust, miként én is tettem. Az *evangéliumban* megjelenik az Úr hatalomban és fényességben. Ez már az Excita-ra adott felelet. Feltekintünk reá, és «felemeljük fejünket, mert közeleg a mi megváltásunk.» A szót tettek követik mind az ember, mind pedig Isten részéről. Annak a jeléül, hogy ezek nem puszta szavak, az áldozati adományok jelképe alatt mi magunkat visszük oda *fölajánláskor*, és vágyódva kísérjük azokat. A felajánlás tehát az előmisének imaistentisztelete átvíve tettbe. Isten tette pedig Krisztus eljövetele a kegyelemben, hasonló hatékonysággal, mint azt az Isten szava *(evang.)* jelezte. Krisztusnak ez az eljövetele ma még rejtett, fátyol borítja, mindazáltal előkészület a karácsonyi nagy eljövetel kegyelmére, és annak előzetes ünneplése *(postcomm.)*. Figyeljük meg a communio könyörgését, amely a 47. zsoltárból való: Engedd, Urunk, hogy megtaláljuk irgalmasságodat a te templomodban. Képben szólva: Az Isten házában térdelünk, és kezünket előrenyujtva várjuk, hogy mint egykor az agg Simeon, karjainkba vehessük «az (emberré lett) irgalmasságot». Ez a mi magunktartása ennek az ünnepkörnek kezdetén. A végén, február 2-án a zsoltár ugyanezen szavaival imádkozzuk: «Vettük a te irgalmasságodat». *(Intr.)* A szentáldozat kell, hogy harmattal lepje be a mi vágyainkat az Úr után, ennek kell magnak lennie, amelyet a termékeny földbe vetnek el, és amely karácsonyra sokszoros termést hoz *(comm.)*. A mi szívünknek egyszerre Istenanyának és jászolnak is kell lennie.

Figyeljük meg: ahol az ember vágya szólal meg,

a 24. zsoltárt énekeljük *(intr., grad., Off.);* ahol azonban az Isten válaszol, hogy jön, ott a 84. karácsonyi zsoltárt halljuk *(all., comm.).*

3. Szűz Mária. Adventben az egyház kísérőt ad mellénk, az Istenanyát; ő tanít meg minket várni az Urat. Azért kezdjük az advent megülését Róma legfőbb Mária-templomában, «ad praesepe» — a jászolnál. Ez a stációtemplom pótolta a keresztény rómaiaknak Betlehemet. Ezt a templomot 432-ben, az efezusi zsinat emlékére építették, és mint az «Istenanya» templomát szentelték fel. Ez a karácsonyi idő tulajdonképeni stációtemploma (hatszor tartunk majd itt istentiszteletet). Az adventi misék második orációja is mindig az Istenanyának szól. Ezek igen tartalmasak, az Istenanyaságba vetett hitet hangsúlyozzák, emlékeztetnek az angyali üdvözletre, és biztosítanak minket Mária anyai oltalmáról. Az áldozásutáni oráció *(postcomm.)* egyenesen közkinccsé vált (az Úrangyalában). A finomabb fül azonban a mai szentmise *communiójában* is talál majd utalást az Isten anyjára: kérdezzük, mit ért a liturgia a «mi földünk» alatt, amely «megtermi a maga gyümölcsét?» Ez elsősorban mindenesetre az Egyháznak és a léleknek a földje, amely most az áldozati lakomában megtermi a megváltás gyümölcsét. De az Egyház bizonyára ennek előképére gondol, aki áldott az asszonyok között, és «az ő méhének gyümölcsére», tehát az Istenanyára, és az Isten Fiára. Épen az áldozat pillanatában leszünk mi nagyon hasonlók Máriához az Istenanyaság tekintetében. Mi is fogadhatjuk és melengethetjük az Urat, hogy testet öltsön bennünk, s karácsonykor a világra hozzuk.

Az Egyház az ő imádságoskönyvében (breviárium) sokkal világosabban szól és énekel Szűz Máriáról, mint a misekönyvben.

«Mária így szólt: Micsoda köszöntés ez? Lelkem megzavarodott, mert én szülöm majd a Királyt, aki nem sérti meg szűzességem zárát» *(a matutinum egyik antifónája)*. Amint látjuk, az Egyház már mindjárt advent első napján megszólaltatja az adventi harangokat.

Ne csodálkozzunk hát, ha ma mindkét napforduláskor Máriáról szól a dicsőítő ének. Napkeltekor azt énekeljük: «A Szentlélek száll tereád, ó Mária; ne félj, méhedbe zárod majd az Isten Fiát, allelúja». És naplementekor: «Ne félj Mária, kegyelmet találtál az Úrnál, íme méhedben fogansz, és fiat szülsz, allelúja».

Advent első vasárnapja utáni hétfő.

Miként lett paráznává a híres város.

1. Adventi olvasmány: A matutinumban újra Isten komoly figyelmeztetését halljuk; a próféta Jeruzsálemről és a zsidó népről beszél, a liturgia azonban az Egyházra és a lélekre gondol (Iz. 1, 16—20.):

«Mosakodjatok meg, tisztítsátok meg magatokat!
Távolítsátok el szemem elől gonosz gondolataitokat!
Hagyjatok fel azzal, hogy rosszat cselekesztek,
Tanuljatok jót tenni!
Keressétek az igazságot,
Siessetek segítségére az elnyomottnak;
Szolgáltassatok igazságot az árvának,
Védelmezzétek az özvegyet!
És jöjjetek, szálljatok velem perbe,
— Úgymond az Úr. —

Ha bűneitek olyanok is, mint a skárlát,
Fehérek lesznek, mint a hó ;
És ha olyan vörösek is, mint a bíbor,
Fehérek lesznek, mint a gyapjú.
Ha úgy akarjátok és reám hallgattok,
Majd a föld legjavából esztek.
Ha azonban ellenkeztek, és engem haragra ingereltek,
Kard emészt meg titeket.
Bizony, az Úr szája mondja !»

Ezek a szavak mindnyájunkra állanak. A mi kezünkbe van letéve az élet és a halál : válasszuk tehát az életet ! Most pedig panaszos éneket fogunk hallani Isten hűtlen jegyeséről, Jeruzsálemről, mely a hűtlen kereszténye is ráillik (Iz. 1, 21—28.) :

«Miként is lett paráznává a hűséges város !
Telve volt igazsággal,
Igazságosság lakozott benne,
Most pedig gyilkosok.
Ezüstöd salakká változott,
Színborod vízzel vegyült.
Főembereid lázadókká lettek,
És tolvajok társaivá ;
Mindnyájan szeretik a megvesztegetést,
Ajándékokat hajhásznak.
Az árvának nem tesznek igazságot,
S az özvegy ügye nem jut eléjük.
Ezért így szól az Úr, a seregek Istene,
Izrael Hatalmasa :
Hah ! Elégtételt szerzek magamnak ellenségeimen,
És bosszút állok ellenfeleimen !

És ellened fordítom kezemet,
Salakodat tisztára olvasztom,
És eltávolítom minden ónodat.
És ismét olyanokká teszem bíráidat, mint azelőtt voltak,
És tanácsadóidat, mint hajdanában;
Azután majd «Igazság városá»-nak hívnak,
Hűséges városnak.
Sion megszabadul a jog által,
És helyreállítják az igazsággal.
És összetöri a gonoszokat és a bűnösöket egyaránt,
S akik elhagyták az Urat, semmivé lesznek.»

2. Adventi énekek. Szép responsoriumok egészítik ki ennek az adventi napnak a képét. Az első Máriáról szól:

«Halljad az igét Szűz Mária,
Melyet az Úr angyal útján küldött neked:
Foganni fogsz, és akit szülsz
Isten s ember lesz egyszerre,
Hogy boldognak mondjanak minden asszonyok között.
Fiat szülsz ugyanis, de szűzességed kárát nem látja,
Gyermeket hordozasz mint anya, és mégis mindig érintetlen maradsz». *(Resp.)*

A második ének örömdal:

«Örvendezzenek az egek, és vígadozzon a föld,
Ujjongjatok ti hegyek s zengjetek dícséretet:
Mert ime jön a mi Urunk, s megkönyörül az ő szegényein.
Az ő napjaiban igazság támad és békességgel lesz tele a föld». *(Resp.)*

Amikor a Nap felkel, az Egyház megszólaltatja az adventi harangot:

«Az Úr Angyala köszönté Szűz Máriát.

És ez méhében fogana a Szentlélektől, allelúja». *(A Ben. antifónája.)*

Napnyugtakor pedig vigaszt viszünk a megalázott Jeruzsálemnek:

«Emeld fel szemeidet Jeruzsálem,
És tekintsd a király hatalmát:
Ime jön az Üdvözítő, hogy megszabadítson rabláncodtól». *(A Magn. antifónája.)*

3. Hogyan üljük meg az adventet? Az advent az évnek legvonzóbb szaka. Ilyenkor sokan visszagondolnak gyermekkorukra, amikor még édesanyjuk vezette őket kézenfogva szülőhelyük templomába. Sötétség borult a tájra, s az emberek a hóban és a hidegben igyekeztek a fényesen kivilágított istenháza felé. S mikor a zsúfolásig megtelt templomban felzúgott az orgona szava: «Harmatozzatok, égi magasok», az ember testestül-lelkestül átérezte, hogy közel van a karácsony. Az advent a benső, lelki élet számára talán a legtöbbet mondó és legszebb évszaka az évnek: a vágyakozásnak, az örömnek és szent komolyságnak ez az együttese közelebb áll az ember szívéhez, mint a szigorú nagyböjti idő.

Az első, amit meg kell tennünk: ápoljuk az advent szellemét. Az advent lelke csendes; magábaszállásra, bensőségesre hajlik. Állítsd magad elé a Szent Szűzet a Krisztus születése előtti utolsó hónapokban, nézz szívébe, ő majd megtanít téged az advent szellemére. Az advent többet énekel, mint más idők; a liturgia azt mutatja, hogy az advent egészen telítve van érzelemmel, hangulattal. Ezért énekeld szívesen az adventi népénekeket és liturgikus énekeket. Állítsd minden testi-lelki erődet az advent szellemének szolgálatába. A liturgia bőségesen ellát adventi gon-

dolatokkal: üsd fel csak Izaiás prófétát. Adventi hangulatot adnak az adventi szentmiséknek introitusai és a sok szép responsorium is. Ápold magadban az adventi várakozást s vágyakozást. Foglalkozzál sokat a gyermekekkel; az ő Jézuska-várásuk megtanít minket arra, hogyan kell igazában készülnünk a karácsonyra. Szemünk nézze szívesen az adventi képeket, fülünk hallja meg az adventi igéket, hangokat, dallamokat és adventi énekeket. Tégy nehány jó feltételt is: korán felkelni, valami adventi áldozatot hozni...

A második, amit ajánlhatunk: az adventi óra estefelé. Az este, az éjjel az advent jelképe. Az egyre hosszabbodó adventi éjtszakáknak egészen sajátos, meghitt hangulatuk van. Hát épen ezek a kis adventesti órák szolgálnak majd arra, hogy fölkeltsük az advent szellemét. Hogyan tartsuk meg ezeket az órákat? Vagy egymagunkban, vagy pedig egy kisebb közösségben. Lehet adventi énekeket énekelni, és főként Izaiás prófétát olvasni. Sokhelyt adventi szokások is járják, pl. gyertyákkal megtüzdelt adventi koszorú függ le a szoba tetejéről, s hetenként fokozatosan gyújtják meg a rajta lévő gyertyákat. Vannak liturgikus adventi ájtatosságok is.

A fenti kép egy 12. századbeli emailmunkának, a Klosterneuburgban lévő híres verduni oltárnak egy részletét mutatja.

A harmadik tennivaló: a rorate mise. De erről majd holnap.

Advent első vasárnapja utáni kedd.

Járjunk az Úr világosságában.

1. Adventi olvasmány. A matutinumban advent prófétája, Izaiás által szól hozzánk az Úr:[1]

Mindenekelőtt halljuk az adventi üzenetet (Iz. 2, 2—5.):

«Az utolsó időkben az Úr házának hegye
Szilárdan áll majd a hegyek tetején,
És magasabb lesz a halmoknál;
Hozzátódulnak mind a nemzetek,
És odamegyen számos nép, és így szólnak:
Rajta! Menjünk fel az Úr hegyére,
És Jákob Istenének házához,
Hogy megtanítson minket utaira,
És ösvényein járjunk,
Mert a Sionról jő a tanítás,
És Jeruzsálemből az Úr igéje.
És Ő tesz majd ítéletet a nemzetek között,
És szolgáltat igazságot számos népnek;
És ők kardjaikat ekevasakká olvasztják,
És lándzsáikat sarlókká.

[1] Régen a zsolozsma folytatólagos szentírási olvasmányaiban Izaiás egész könyvét átvették. A középkorban azonban, amikor már csak egyes részleteket vettek fel a breviáriumba, a beosztás nagyon mechanikusan, a tartalomra való különösebb tekintet nélkül történt. Igy azután nem mindig a legszebb és legmegfelelőbb Izaiás-részleteket választották ki. Én most megpróbálom a legmegfelelőbb részleteket kiválasztani adventi olvasmányul.

Nemzet nemzet ellen nem emel kardot,
És nem tanul többé hadviselést.
Jákob háza, jöjjetek,
És járjunk az Úr világosságában!»

Örvendetes adventi hír ez, amely jelenti, hogy Jeruzsálem az Egyház szülőhelye, hogy az Egyház minden népet egyesíteni fog, és megalapítja a földön a béke országát.

A második ének úgy hat, mint valami sötét háttér. Adventi intelem! Megrázó bejelentése az elkövetkező ítéletnek (Iz. 2, 6—17., kihagyásokkal):

«Valóban, elvetetted népedet,
Jákob házát,
Tele van az ország ezüsttel, arannyal,
És nincsen száma kincseinek.
Tele van országa lovakkal,
És nincsen száma szekereinek.
És tele van országa bálványokkal;
Kezük műveit imádják,
Azt, amit ujjaik alkottak.
Menekülj a kősziklák közé,
És rejtőzzél el a *porba*
Az Úr félelmetessége elől,
És felségének dicsősége elől.
Mert az ember kevély szeme majd megaláztatik,
És meggörnyed a férfias termet;
És egyedül az Úr lesz magasztos azon a napon!

Bizony, *felvirrad* a seregek Urának napja
Minden kevélyre és felfuvalkodottra,
És minden nagyravágyóra, hogy megalázza,
S a Libanonnak minden magas sudár cédrusára,
És Básán minden tölgyére,

És minden magas hegyre,
És minden kiemelkedő dombra,
És minden magas toronyra,
És minden várfalra,
És Társis minden hajójára,
És mindenre, ami a szemnek szép.
És meggörnyed az emberi nagyság,
Meghajlik a férfias termet.
És egyedül az Úr lesz magasztos azon a napon.

2. Adventi énekek: Örvendetes hír és komoly figyelmeztetés, — ezek az Úr útjai; a mi utunk pedig a vágyakozás az Isten országa után. Ez fejeződik ki az énekben:

«Ti, Izrael hegyei, terjesszétek ki ágaitokat,
Boruljatok virágba, és hozzatok gyümölcsöt:
Közel van már, hogy eljöjjön az Úr napja.
Harmatozzatok egek felülről, és felhők csepegjétek az Igazat:
Nyíljék meg a föld, és teremje az Üdvözítőt». *(Resp.)*
«A hegyek édességet csepegjenek, és a halmok igazságot:
Mert az Úr, a világ világossága hatalommal jön.
Sionból jön ki a törvény, és az Úr igéje Jeruzsálemből». *(Resp.)*

A napfölkelte drága pillanata annak szól, aki nekünk ezt a világosságot, «a magasságból fölkelőt» (oriens ex alto — a Nap) ajándékozta:

«Mielőtt egybekeltek volna, úgy találtatott, hogy méhében fogant a Szentlélektől, allelúja» *(a Ben. antifónája)*.

Napnyugtakor pedig arra figyelmeztet az Egyház,

hogy jól használjuk fel az advent kegyelmi idejét: «Keressétek az Urat, míg található, hívjátok segítségül őt, míg közel vagyon, allelúja». *(A Magn. antifónája).*

3. Rorate. A rorate mise a nép liturgikus örökségének egy darabja, persze jórészt anélkül, hogy számot tudnának adni róla. Ez a mise a Szűzanyának adventi votívmiséje (a misekönyvben megtalálható a közös — communis — misék végén: az első az 5 Máriamise közül). Tulajdonképen a kántorböjt-szerdai «aranymise» (missa aurea) ez leegyszerűsítve, tehát olyan mise, amely a legvilágosabban fejezi ki az adventi gondolatot. Ebben Szűz Mária úgy mutatkozik be, mint aki az adventi időn keresztül a karácsony szent ünnepéhez vezet el minket. A hívő nép szép jelképes értelmet adott ennek a misének. A misét még napfölkelte előtt, tehát a téli éjtszakában mondják. Az emberek ennek megfelelően lámpással a kezükben vonulnak havon, fagyon, sötétségen keresztül a kivilágított istenházába, ahol a pap fehér ünnepi ruhában jelenik meg a szentáldozat bemutatására. «Harmatozzátok egek az Igazat». (Ettől az első szótól: harmatozzatok-rorate kapta nevét ez a szentmise.) A szentmise küszöbénél tehát ott áll Izaiás a világnak megváltó utáni vágyával. Aláhúzzuk a Kyrie-t is: a megváltásra szoruló emberiségnek az a vágyakozó, követelő Kyriéje minden napnak az adventje. A «Dominus vobiscum» is Gábriel szavára kell hogy emlékeztessen: «Az Úr van teveled». A kettő összekapcsolása megsejtet valamit ennek az üdvözletnek mélységéből: az Úr legyen veletek, mint egykor Máriával! Ez magasztos gondolatot ad nekünk, mely az adventi Máriatiszteletet új megvilágításba helyezi: Mária előképe annak, hogy bennünk is Krisztus lakozik. A keresztény ember résztvesz az Istenanya méltóságában, neki ki

kell alakítania önmagában az Isten-Fiát, és karácsonykor Szűz Máriával együtt a világra kell hoznia. Ezért szól a szentmisének majdnem minden része az Úrnak bekövetkezendő születéséről, és Máriának ebben való szerepéről. Már az *introitus* is erről énekel: Mária az ég harmatával megtermékenyített föld, mely megnyílik és megtermi az Üdvözítőt. Ő az isteni Naphős nászszobája (csak az egész 18. zsoltár adja meg ennek az éneknek értelmét). A szentleckében Izaiás próféta híres jövendölését halljuk arról, hogy az Isten Fia szűztől fog születni. Drámai hatású a *graduale:* Várakozva és vágyakozó szívvel állunk az örök kapuk előtt, melyeknek meg kell nyílniok a «dicsőség királya» előtt. Az evangélium előtti *allelúja*-ének olyan, mint az angyali üdvözletre hívó harangszó, és megmondja nekünk, kinek kell ezt a kaput megnyitnia: Máriának, a tiszta szűznek. Az *evangéliumban* tanui leszünk a názáreti házikóban lejátszódó örökszép jelenetnek. «Az Ige testté lőn» Máriában, azután pedig a szentmise áldozati részében, s áldozáskor az Egyházban és mibennünk is. Rólunk is énekelheti a *communio:* «Ime, egy szűz méhében fogan . . . s az ő neve: velünk az Isten!» Ne mellőzzük az *Agnus Dei*-t sem; Ker. Sz. János ezen szavai adventben sokkal mélyebben hatnak, mint máskor. Végre az *utolsó evangélium* is többet mondhat most nekünk: mindennap összefoglalja azt, ami a szentmise által bennünk végbemegy, legfőképen pedig az adventben: «A világosság a sötétségben világít; az igazi világosság, mely megvilágít minden embert . . . és hatalmat ad arra, hogy Isten fiaivá lehessenek . . . az Ige testté lőn, és miköztünk lakozik». Mindezek legigazibb adventi gondolatok.

Advent első vasárnapja utáni szerda.

Az Úr szőllője Izrael háza.

1. Adventi olvasmány: Ma újra örvendetes adventi hírt hallunk. Izaiás 4. és 5. fejezetéből olvasunk, s ez örömmel tölti el lelkünket. Az első ének messiási jövendölés:

«Azon a napon az Úr sarjadéka
Ékességben és dicsőségben leszen,
S a föld gyümölcse felséges leszen,
És ujjonganak majd, kik megmaradnak Izraelből.
És leszen, hogy mindazt, aki Sionban megmarad,
És Jeruzsálemben életben marad:
Szentnek hívják majd,
Mindazt, aki az élők jegyzékében van Jeruzsálemben.
És az Úr majd kimossa Sion leányainak szennyét,
És Jeruzsálem vér*bűn*ét kimossa belőle
Az ítélet lelkével és a tűz lelkével.
És teremt az Úr a Sion hegyének egész helye fölé, és afölé, ahol ott az ő segítségét kérik, nappalra felhőt, és éjjelre füstöt és lobogó tűzhöz hasonló fényességet, mert minden dicsőség felett *ott lesz az ő* oltalma. És *mint* a sátor, árnyékot nyujt nappal a forróság ellen, és védelmet meg rejtekhelyet a fergeteg és az eső ellen.»

Ez az örvendetes hír az Egyházban valósult meg. Egykor Isten volt jelen a zsidók pusztai vándorlásakor nappal a felhőben, éjjel a tűzoszlop alakjában, most pedig Krisztus van jelen Egyházában «minden nap, a világ végezetéig».

Megkapó a második ének: Krisztus elégiája a terméketlen szőllőhegyről; a szőllőhegy

jelenti a megalázott Egyházat és a megváltatlan emberi lelket. (Iz. 5, 1—7.):

«Hadd énekeljem el kedvesemnek
Az én *szerelmesem* énekét szőllejéről.
Szőlleje volt szerelmesemnek
Igen termékeny hegytetőn.
Sövénnyel körülvette.
A köveket kiszedte belőle,
És szépen beültette;
Közepén tornyot épített,
És sajtót *vágott ki* benne;
És várta, hogy szőllőt hozzon,
És vadszőllőt hozott.
Nos hát, Jeruzsálem lakói
És Júda férfiai:
Tegyetek igazságot köztem és szőllőm között!
Mit kellett volna még tennem szőllőmmel,
És nem tettem meg vele?
Talán, hogy azt vártam, hogy szőllőt hozzon,
És vadszőllőt hozott?
Most íme tudtotokra adom,
Mit teszek majd szőllőmmel:
Lerontom sövényét, hadd szaggassák szerte,
Lerombolom falát, hadd tapossák össze.
És elhagyottá teszem:
Nem metszik meg és nem kapálják meg,
Hadd verje fel a bozót és a tövis.
És meghagyom a felhőknek,
Hogy esőt ne hullassanak reá.
Bizony, a seregek Urának szőlleje Izrael háza,
És Júda férfia az ő gyönyörű ültetése;
Azt vártam, hogy cselekedete igaz legyen, és íme gonosz,

Hogy igazságot szolgáltasson, és íme jajveszékelést okoz.»

2. Adventi énekek. Az Egyház vágyakozó lélekkel várja a Megváltót:

«A mi királyunk, Krisztus érkezik,
Kiről János hirdette, hogy eljön a Bárány.
Előtte elnémulnak a királyok, imádni fogják őt a pogányok». *(Resp.)*
«Már régen megjövendölte Ezekiel: láttam egy bezárt kaput,
És íme, az örök Isten lépett át rajta, hogy üdvözítse a világot».
És újra bezárult.
Ezzel a próféta a Szűzre utal, aki szűz maradt a szülés után.
Ez az a kapú, melyet láttál, egyedül az Úr lépett át rajta». *(Resp.)*
Napkeltekor azt énekli az Egyház:
«Sionból jön ki a törvény,
És Jeruzsálemből az Úr igéje». *(A Ben. antifónája.)*
Napnyugtakor pedig Ker. Sz. Jánost halljuk:
«Utánam jön, ki erősebb nálam,
Kinek nem vagyok méltó sarúszíját megoldani». *(A Magn. antifónája.)*

3. Az adventi zsolozsma. Zsolozsma tekintetében az egyházi évnek egy szakasza sem fogható az adventhez: annyi költészet, hangulat és változatosság van benne. Lirikus-vizionárius igézet tart fogva minket. Ez az adventi breviárium értelme és jellege: örömmel előretekintő és mélyen átérzett várakozás, párosulva az eljövendő király iránti bensőséges tisztelettel és azzal a buzgósággal, hogy méltóan készül-

jünk a király fogadására ; továbbá gyengéd vágyakozás az ő egykori, dicsőségben történő eljövetele után.

A matutinum a nap imádság-drámája ; ez fejezi ki legjobban az adventi hangulatot. Az invitatorium megadja ennek az időnek alapgondolatát : az érkező király elé megyünk. A himnuszok az ő háromszoros eljövetelét éneklik meg. Az advent a legköltőibb és egyszersmind legáldásosabb ideje az egyházi évnek ; ezért az egész officium is mindenütt saját antifónákkal van teletűzdelve. A legszebbek azonban a pazar gazdagságban megjelenő responsoriumok. Ehhez járul még az egyöntetű szentírási olvasmány : Izaiás vezet minket az advent négy hetének hosszú éjtszakáján keresztül a szent karácsonyhoz. A «pusztában Kiáltó» is újra meg újra felemeli intő szavát. Igen kedves betetőzést nyer az advent költészete a gyengéd Mária-tisztelet által ; az egész adventi zsolozsmán keresztülvonul egy halk Ave Maria, amelyet már az első vasárnap Magnificat-antifónája hirdet : «Ne félj, Mária . . .» A vesperás, a laudes és a napi órák antifónái már előre jelzik az édes karácsonyi boldogságot, és az egész zsolozsmakönyv legszebb részei közé tartoznak.

Ma volna az ideje annak is, hogy közelebbről megnézzük az adventi Ordinarium-ot (a zsolozsma állandó szövegeit) ; ebben szólal meg legtisztábban az advent szelleme.

A terciához :

«Ime, eljön az idő, mondja az Úr,
Hogy igaz sarjat támasszak Dávidnak :
Királyként fog uralkodni, és bölcs lesz :
Jogot és igazságot tesz majd a földön». (Jer, 23, 5.)
«Jöjj, szabadíts meg minket, Urunk, seregeknek ura,
Mutasd meg nekünk orcádat, és mi megszabadulunk!»

A sextához:

«Ama napokban szabad lesz Júda, és Izrael biztonságban lakik:
Ez lesz pedig a név, amelyen szólítják: a mi igazságos Urunk». (Jer. 23, 6.)
«Mutasd meg nekünk Urunk irgalmasságodat, és add nekünk a te üdvösségedet,
Emlékezzél meg Urunk kegyesen a te népedről, és látogass meg minket üdvösségeddel.»

A nonához:

«Közel van, hogy eljöjjön az ő ideje, és az ő napja nincsen távol:
Mert megkönyörül az Úr Jákobon, és Izrael üdvözülni fog», (Iz. 14, 1.)
«Föléd emelkedik Jeruzsálem, az Úr, miként a Nap,
És dicsősége megcsillan tebenned.
Jöjj, Uram, és ne késlekedj már tovább,
Bocsásd meg népednek az ő bűneit.»

Advent első vasárnapja utáni csütörtök.

Itt vagyok, küldj engem!

1. Adventi olvasmány. Izaiás próféta fenséges jelenetet tár ma elénk: azt a látomást, amelyben az Úr őt meghívja. Épen a templomban tartózkodik (Iz. 6, 1—4):

«Abban az esztendőben, amikor meghalt Óziás király, láttam az Urat; magas és kiemelkedő királyi széken ült, és *ruhájának szegélye* eltöltötte a templomot. Szeráfok lebegtek felette; mindegyiküknek hat-hat szárnya volt; kettővel befödték

arcukat, kettővel befödték lábukat, és kettővel lebegtek, és kiáltottak és mondták egymásnak:
Szent, szent, szent az Úr, a seregek Istene,
Dicsőségével tele van az egész föld!
És megrendültek *a küszöbök alapjai* a hangos kiáltástól, és a ház betelt füsttel.

A próféta megijed, attól fél, hogy meg fog halni, mert látta az Urat (Iz. 6, 5—10, 13b.):

«Ekkor én így szóltam: Jaj nekem, végem van, mert tisztátalan ajkú ember vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom, s a Királyt, a seregek urát láttam szememmel! Erre az egyik szeráf odarepült hozzám, kezében *izzó* kőszén volt, melyet csípővassal az oltárról hozott, és megérintette szájamat, és így szólt:
Ime, azzal, hogy ez megérintette ajkadat,
Eltűnt a te gonoszságod,
És bocsánatot nyert a bűnöd.
Majd hallottam az Úr szavát, amint mondotta:
Kit küldjek el,
És ki megyen el majd nekünk?
Ekkor én azt mondtam:
Itt vagyok én, engem küldj!
Erre ő így szólt:
Menj, mondd ennek a népnek:
Hallván halljatok, de ne értsetek,
És *látván* lássatok, de ne ismerjetek meg!
Vakítsd el e nép szívét,
Tedd süketté fülét,
És zárd be szemét,
Hogy ne lásson valahogy szemével,
És ne halljon fülével,
És ne értsen szívével,

És meg ne térjen,
És meg ne gyógyítsam . . .
De mint a *levágott* tölgyfa, *melynek csak törzsöke marad meg:*
Szent mag lesz az, ami megmarad belőle.»

Eddig a próféta. Ez a hely igen jelentős számunkra. Itt halljuk először a kerubok énekét: szent, szent, szent . . ., ami a liturgiában a kánon elején a legrégibb idők óta használatos. Az izzó parázzsal való tisztulás is előfordul a liturgiában: a pap mindennap elimádkozza, mielőtt az evangéliumot elmondaná: «Tisztítsd meg, Uram, szívemet és ajkamat, aki Izaiás ajkát izzó kőszénnel tisztítottad meg . . .» A megátalkodott népre szórt átok is ismeretes előttünk az evangéliumból: Krisztus maga hivatkozik erre a tengeren mondott prédikációjában (Máté 13, 14 skk.). Megrázó tragikum van abban, hogy a választott nép elvetett néppé lett: a zsidónép e l v a k u l t s á g á r a vonatkozó szózat (obcoecatio; lásd a nagypénteki orációt a zsidókért) mindmáig valósul. A jövendölés engesztelő befejezése, mely a szent sarjról szól, adventi remény; ez a szent sarj a Megváltó.

2. A d v e n t i é n e k e k: Az Egyház egyik éneke látomásban állítja elénk a közeledő Királyt:

«Éjjeli látomásom támadt, és íme
Az egek felhőiben az Emberfia jött:
S adatott neki ország és dicsőség.
És minden nép, törzs és nyelv szolgál néki.
Hatalma örök hatalom, mely el nem vétetik,
És uralma soha el nem pusztul». *(Resp.)*

Az első gondolat, mely napköltekor mint harmat-

csepp ragyog a lelken : a Szent Szűz, kedves gyermekével :

«Áldott vagy te az asszonyok között,
És áldott a te méhednek gyümölcse» *(a Ben. antifónája).*

S amikor a nap lenyugszik, vágy fog el minket az Úr eljövetele után :

«Várom az én Uramat, Üdvözítőmet,
És virrasztva köszöntöm, ha közelg, allelúja» *(a Magn. antifónája).*

3. Adventi zsoltárok: A liturgia érintkezés az istenséggel. Evégből kétféle mozgásra van szükség : Isten «jön», Isten «megjelenik», az ember pedig

Ez a kép a 24. zsoltárt jeleníti meg: Az imádkozó Egyház felemeli lelkét Istenhez. Az őskeresztény művészet a lelket gyakran galamb alakjában ábrázolta. A vándorbot, amelyre a törvénytekercs csavarodik, az Úr tanítását jelenti, melyre a zarándok mint botra támaszkodik. A kép két oldala a gyakran előforduló utat mutatja. «Universae viae Domini misericordia et veritas», ezek az útmutatók a keresztény élet magasra vivő ösvényén. Krisztus előhírnökének adventi szózata is hallatszik: «Készítsétek elő az Úr útját».

«megy» Isten «felé». Ez a kettős mozgás nagyon szépen és drámai elevenséggel fejeződik ki a karácsonyi ünnepkörben, főképen az adventben. Nem látjuk-e, hogy az Úr egyre közeledik? A liturgia épen ebben a fokozásban mutatkozik nagy művésznek. De az ember is megy Isten felé: és e tekintetben is épen a liturgia mutat fokozást. Ezt az emberi elemet fejezik ki a zsoltárok. Az Egyház ebben az időben igen gyakran imádkozik négy zsoltárt: a 24., 79., 84. és a 18-at. Ez a négy zsoltár egyszersmind az adventi hangulat emelkedését is adja négy fokozatban, amint ez a négy adventvasárnapi introitusban látható. A 24. zsoltár uralkodik az egész advent-elsővasárnapi szentmisében. (Ez mindig annak a jele, hogy régi miseszöveggel van dolgunk.) Az első héten ebbe a zsoltárba éljük és énekeljük bele magunkat. Mennyi Isten iránti bizalom van ebben, párosulva segélyért esdő vágyakozással és várással, de egyszersmind bűnbánattal is. Imádkozzuk el e héten minden nap.

24. *Zsoltár.*

I. (1—7.)

Hozzád emelem, én Uram a lelkem,
Én Uram Isten, bizakodom benned,
Pirulást látni arcomat ne engedd!
Ne hagyd ujjongani rajtam ellenségem,
Mert aki benned bízik,
Nem vall gyalázatot;
Könnyelmű hitszegőket, azokat éri szégyen.
Utaidra taníts meg, Uram Isten,
Oktass meg engem te ösvényeidben,
Taníts, vezess igazságod szerint.
Te vagy én üdvözítő Istenem,

Tebenned bízom szünös-szűntelen.
Emlékezzél, Uram
Irgalmadról és könyörületedről,
Mert élnek azok mindöröktől.
Ifjúságomnak vétkeit feledd el
És minden gonoszságomat,
Irgalmad szerint emlékezzél rólam
Uram nagy jóvoltod miatt.

II. (8—14.)

Az Úr hűséges és édességes,
Az útjavesztettnek törvényt mutat,
Az alázatost jóra igazítja
A szelídet útjára megtanítja.
Az Úrnak minden útja
Kegyelem és igazság,
Azoknak, akik szövetségét
S bizonyságait tartják.
Bocsásd meg, Uram, a te nevedért
Minden én gonoszságomat,
Mivel fölötte súlyosak.
Aki az Urat féli és kutatja,
Az igaz utat annak megmutatja:
Lelke a jóban hajlékot veszen,
Magvának a föld öröke leszen.
Titkát az Úr népének megmutatja
És szövetségét érteniük adja.

III. (15—22.)

Szemeim szűntelen az Úron nyugszanak,
Ő vonja ki a tőrből lábamat.
Tekints reám és könyörülj meg rajtam,
Mert szegény vagyok s nagyon egymagamban.
Megsokasodtanak a gyötrelmek szívemben,

Szorongatásaimból ments ki engem.
Nézd, mily megvert és nyomorult vagyok,
És bűneimnek adj bocsánatot!
Nézd: ellenségeim hogy meggyűltek felettem,
És gyűlölnek kegyetlen gyűlölettel!
Védd meg a lelkem, szabadíts meg!
Tebenned bíztam, ne piríts meg!
Hűség és igazság legyen támaszom,
Mivelhogy rád hagyatkozom.
Szabadítsd meg, Istenem, Izraelt
Minden szorongatása közepett!

Néhány megjegyzés a zsoltárhoz: A zsoltár az eredeti, héber szövegben alfabetikus, vagyis a 22 vers mindegyike az abc következő betűjével kezdődik. Az ilyen énekeknél, amelyek épen nem ritkák a Szentírásban, a gondolatmenet rendszerint laza, az egyes versek szentenciózusan sorakoznak egymás mellé. Igy van ez a mi zsoltárunknál is. Mégis három szakaszt különböztethetünk meg benne: 1. bizalmas feltekintés Istenre, 2. Isten könyörületes és hűséges, 3. őrizz meg engem ellenségeim közepette. Egyes versek olyan szépek, hogy kívülről is érdemes megtanulni és röpimának felhasználni.

Adventre való alkalmazás: Tipikusan adventi zsoltár ez a «megváltásban való remény»-ről szóló ének. Nem hiába szövi át az advent első vasárnapi szentmisét mint introitus, graduale és offertorium. A 24. zsoltár azokat a gondolatokat és hangulatokat tartalmazza, amelyekre az adventben szükségünk van. Bizalom és remény árad belőle. Vágyakozásról és segítség utáni esdeklésről szól. A bűnbánati hangulat sem hiányzik belőle. Ime néhány vers, mely jellegzetes az adventi időre, és egyenesen vezető szólamoknak is mondhat-

nók őket: «hozzád emelem lelkem», «akik téged várnak, egy sem szégyenül meg». Szó van benne Isten «útjai»-ról, «ösvényiről», «szemeim mindig az Úron csüngenek», «terád várnak». Kevés zsoltár van, amelyet annyira egész terjedelmében és a szószerinti értelem megváltoztatása nélkül lehetne alkalmazni a liturgiában, mint ezt. Annál könnyebben teljesíthetjük tehát a liturgia kívánságát, hogy ezt a zsoltárt tegyük meg adventi vágyaink és adventi várakozásunk kifejezőjévé. Az ének alapgondolatai, amelyeket a liturgia is hangsúlyoz, az introitus és az offertorium antifónáit alkotják, a gradualeban pedig mintegy csokorbakötve találjuk őket. Ezek segítsenek advent első hetében a megfelelő hangulat megteremtésében.

A zsoltárokat csak akkor fogjuk megszeretni, ha gyakran, és ugyanazt ismételten elimádkozzuk; akkor hatolnak be a lelkünkbe, mint valami kedvenc dal. Adventi törekvésünk lehetne az is, hogy a négy adventi zsoltár közül advent minden hetében tanuljunk meg egyet.

Advent első vasárnapja utáni péntek.

A szűz fiat fogan.

1. Adventi olvasmány. A próféta a Megváltó szűzi születéséről szóló messiási jövendölést hirdeti nekünk. (Ezt a helyet a roratemisében is olvassuk.) Izaiás prófétát az Úr Juda istentelen királyához, Achazhoz (kb. Kr. e. 735 körül) küldi (7, 10—15) azzal a felszólítással, hogy a király kérjen csodajelt az égből annak bizonyságául, hogy az Isten az ellenség ellen való harcban meg fogja őt segíteni. Achaz Isten kegyelmének ezt a bizonyságát gúnyo-

lódva elutasítja. Ezért Isten csodajelt ígér, aki azonban egyszersmind ítélet is lesz Izrael felett: Krisztus, aki Máriától, a szűztől születik.

Ama napokban így szólt az Úr Achazhoz (Iz. 7, 11—15):

«Kérj magadnak jelt az Úrtól, a te Istenedtől, akár az alvilág mélyéből, akár fenn a magasból! Erre azt mondotta Acház: Nem kérek, és nem kísértem az Urat.

Erre ő azt mondotta: Halljátok tehát, Dávid háza! Kevés-e nektek, hogy terhére vagytok az embereknek, és azért terhére vagytok az én Istenemnek is? Ezért az Úr maga ad majd nektek jelt: Ime a szűz méhében fogan és fiút szül; neve Emmánuel lesz, vajat és mézet fog enni,[1] hogy meg tudja vetni a rosszat és a jót *tudja* választani».[2]

Ez a hely egészen beillik az adventbe. A próféta szemeink előtt kedves adventi képet fest meg: a Szűzanyát az isteni Emmanuellel.

2. Adventi énekek: Az Egyház a Megváltó után vágyódik énekeiben:

«A Megváltót, a mi Urunk Jézus Krisztust várjuk mi,

[1] Vagyis közönséges gyermek lesz, szegény ember fia, aki egyszerű pásztoreledellel él.

[2] Míg eljut eszének használatára.

Ő fogja újjáalkotni testünket,
És hasonlóvá teszi az ő dicsőséges testéhez.
Józanul, igazán és jámborul éljünk e világban,
Várva a boldog reménységet, s a nagy Isten dicsőségének eljövetelét».
«Kérlek, Uram küldd el, akit megígértél:
Tekintsd a te néped nyomorúságát,
Igéretedhez híven jöjj és szabadíts meg minket.
Aki uralkodsz Izraelben, figyelj fel,
Aki Józsefet mint juhot legelteted,
Aki a kerubimok fölött trónolsz.» *(Resp.)*
A napfordulati énekek így hangzanak:
«Ime, jön ő, az Istenember Dávid házából,
Hogy uralkodjék a királyi széken, allelúja» *(a Ben. antifónája)*.

Reggel tehát rámutat az Egyház a felkelő Napra, s azt mondja: Ime, miként a Nap kel mostan, úgy jön majd el az Úr:

«Egyptomból hívtam fiamat:
És jön, hogy megváltsa az ő népét» *(a Magn. antifónája)*.

3. Az adventi szentek. Az advent igazi átélése érdekében kívánatos volna, hogy a mostani időben minél kevesebb szent ünnepét üljük; mert ha a királyt várjuk, háttérbe szorulnak az ő szolgái. Az Egyház ezért az adventi zsolozsmában elhagyja a szentekhez való könyörgést (suffragium), és ezzel azt akarja kifejezni, hogy most minden gondolata az érkező királyra irányul. Ezért adventben mi is kevésbbé hangsúlyozzuk a szentek ünnepeit, vagy pedig beállíthatjuk ünnepeiket adventi előkészületünkbe. Szentjeinket az érkező király elé küldjük, vagy pedig magunk me-

gyünk eléje az ő ruhájukban. A szentekről szóló részben megkíséreljük hidat építeni a szentektől az ad-

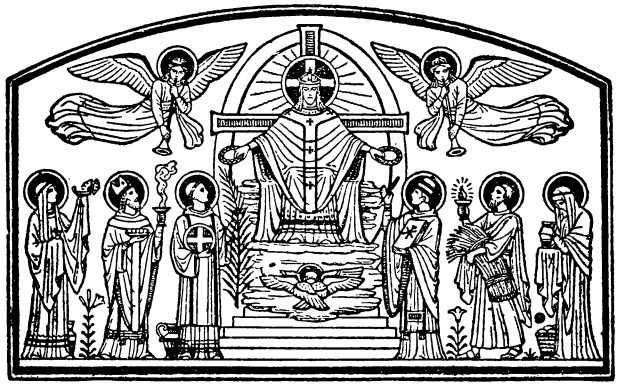

ventig. Sokszor igen jól sikerül ez, mint pl. Sz. Lúciánál, akinek már a neve is adventi gondolatot fejez ki (világító, fényeskedő, ragyogó : a karácsonyi fény felé). Egyes szentek úgy élnek a nép lelkében, mint a karácsony előhirnökei, pl. az ajándékot hozó Miklós (Mikulás). Azt mondanunk sem kell, hogy a szeplőtelen Szent Szűz egészen beleillik az adventbe.

Advent első vasárnapja utáni szombat.

Gyermek született nekünk.

1. Adventi olvasmány. Ma a prófétának egyik messiási jövendölését olvassuk, amelyet a karácsonyi matutinum szent órájában újra fogunk hallani (Iz. 9, 1—6.) :

«Egykoron megvetés tárgyává *tette* Zábulon földét és
Neftáli földét, de az utolsó időkben megdicsőíti
majd a tengerhez vezető utat, a Jordánon túl
fekvő vidéket, a pogányok Galileáját.
A nép, mely sötétben járt,
Nagy fényességet lát;
Azok számára, kik a halál árnyékának országában
laknak,
Világosság támad.
Megsokasítottad a népet,
De nem növelted meg az örömet.
Örvendenek előtted,
Mint ahogy örvendenek aratáskor,
Mint ahogy ujjongnak a győzők a szerzett prédának,
Amikor szétosztják a zsákmányt.
Mert terhes igáját,
Vállára *nehezedő* botját,
Sanyargatójának pálcáját
Összetörted, mint egykor Mádiánt.[1]
Mert minden erőszakos, harcban szerzett préda
És vérrel átitatott ruha
Elégetésre kerül,
S a tűznek lesz eledele.
Gyermek születik ugyanis nekünk,
És Fiú adatik nekünk,
S a fejedelemség az ő vállára kerül,
És leszen az ő neve:
Csodálatos, Tanácsadó, Isten, Hős,
Az örökkévalóság Atyja,
A béke Fejedelme.»

Ez a prófétának egyik legjelentősebb jövendölése.

[1] Gedeon nagy csapást mért a madianitákra.

2. Adventi énekek. Az Egyház a Gyermek és a Király után vágyakozik énekeiben:

«Ime, eljönnek a napok — úgymond az Úr —
És igazságos sarjat támasztok Dávidnak:
Királyként uralkodik majd bölcseségben,
És jogot meg igazságot teszen a földön.
Ez lesz pedig a név, melyet néki adnak:
«A miigazságos Urunk!»
Ama napokban megszabadul Júda
És Izrael biztonságban fog lakozni». *(Resp.)*

Hajnalban így vigasztalódik az Egyház:

«Ne félj, Sion, íme jön a te királyod, allelúja».
(A Ben. antifónája.)

3. Vágyakozás. Izaiás, a legfőbb adventi vezetőnk, vágyakozásról szól hozzánk. Naponként énekelteti és mondatja velünk: «Harmatozzatok egek . . .»

Tegyük fel magunknak egyszer a kérdést, mit jelent az, hogy az adventben vágyakoznunk kell a Messiás után?

Vessünk először is egy pillantást a természetre. A föld csak akkor fogadja be a magot, ha az eke feltöri és meglazítja. A szántás, — hogy úgy mondjuk — a szántóföld vágyakozása. Ha a Nap nyáron perzselő sugaraival égeti a szántóföldet és a réteket, s heteken át egy csöpp sem esik, a talaj megszomjazik a vízre. A földnek vágya támad. Ha azt akarjuk, hogy az étel tápláljon, éheseknek kell lennünk. Az éhség a szervezetnek a vágya. A természetes életben, a természetben a vágy az, ami előkészítője és feltétele a növekedésnek s termékenységnek.

Térjünk most át az ember természetes életére.

A vágyakozás mélyenjáró érzelem, az emberi szív alaphangulata. Van-e olyan ember, aki már semmi után sem vágyik többé? Már a kisgyermek is légvárakat épít. S milyen mély az emberiség boldogságszomja! Az emberi szív mérhetetlen mélység, és mindig többet akar. «A piócának két leánya van s mind azt mondja: egyre többet». (Péld. 30, 15.) Milyen nagy az emberek aranyéhsége! Milyen erőszakosak és fékezetlenek az emberben az érzéki ösztönök és vágyak! Nagy tehát az emberi szív vágya a földi javak után. És ez a vágy mint a felduzzadt víz, enyhülésre és kielégülésre tör.

Isten úgy akarta, hogy a természet a természetfölöttinek legyen mintaképe. Hát ne lehetne ezeket az emberben dolgozó hatalmas erőket beállítani az Isten szolgálatába? Igen, az embernek lehet vágya az Isten után is. Ily módon nevelte s készítette elő Isten is az emberiséget Krisztus eljövetelére. A zsidóknál ez a próféták által történt; a pogányoknál pedig úgy, hogy ráeszméltek teljes szellemi és erkölcsi romlásukra, amelybe jutottak. Igy azután az ókorból kihallatszik a hangos kiáltás: «Harmatozzátok egek az Igazat!» De ez a vágy, a Megváltó eljövetele után sem halt ki. A nagy Szt. Ágoston fogalmazta meg ezt így: «Nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik Istenben». A földi javak nem tudják lecsillapítani az emberi szív szomjúságát; ezt egyedül csak Isten elégítheti ki.

De én most azt kérdem, hogyan vágyakozhatunk mi a Megváltó után, amikor már úgyis bírjuk? Az adventi vágy csak egyszerű érzelmi bódultság legyen, amelynek semmi valóságértelme sincsen? Fogjuk fel azért a vágyakozást konkrétebben, mint a megváltás, mint az Isten-országa utáni vágyunkat.

A Miatyánkban van ilyen adventi könyörgés: «jöjjön el a te országod!» Mit jelent ez? A lelket meg kell hódí-

tani az Isten számára, a léleknek Isten-országává kell lennie. Vagy talán már egészen az volna? Nincs már többé benne olyan terület, ahol a világ, az én, az ördög a király? Mi Krisztus titokzatos testének vagyunk a tagjai, de vajjon ezt a tagot egészen átjárta már az isteni élet? Egészen tele van már ez az akkumulátor a kegyelem áramával? Vágyakozzunk tehát a teljes isteni élet után, az után, hogy teljesen Isten uralkodjék mibennünk. Ez az adventi vágy.

Krisztusnak kell uralkodnia minden lelki erőnkön. Az értelemnek Isten ismerete után kell szomjaznia, hogy megismerhessük a keresztény állapot mélységét, magasságát és szélességét. Az akaratnak Krisztus erejével és kegyelmével kell eltelnie, hogy megvalósítsa azt, amit az Isten kíván tőle. Ó, milyen gyönge is az emberi akarat! A szívnek, amely gyakran hideg és lanyha, melegen kell dobognia az ő királyáért, Krisztusért, minthogy még hevesen tud vágyódni a földi javakért. És minden tehetségünknek és képességünknek tett és erény után kell vágyódnia. Más szóval: az adventi vágynak a megváltás szükségének mély átérzéséből kell fakadnia.

Még másképen is vágyódhatunk: ápoljuk ezt a vágyat másokért, a közöttünk élő és a távol lévő pogányokért. Kell hogy ez a vágy a lelkek gondozására indítson minket. Imádkozzunk azokért, akikben még nem él a vágy a Megváltó után. Egész adventben naponként bensőségesen és vágyó szívvel imádkozzuk: jöjjön el a te országod! Igy azután az adventi vágy fel fogja törni a mi lelkünk szántóföldjét is az új egyházi év vetése számára.

4. A v e s p e r á s. Este már a második vasárnap vesperását imádkozzuk és énekeljük. Az antifónák ismét tele vannak adventi várakozással: «Ime, az Úr az ég

felhőiben jön nagy hatalommal, allelúja» Most pedig Jeruzsálem városa felé fordulunk, holnap majd úgyis sokat hallunk róla :

«Erős városunk nekünk a Sion,
Szabadító benne a kőfal és a bástya :
Nyissátok ki a kapukat, mert velünk az Úr, allelúja».
És ismét megvigasztal minket az Egyház :
«Ime, megjelenik az Úr, és nem ámít,
Ha késlekedik, várj reá, mert jön és nem késik, allelúja».
Az Úr érkezésekor a teremtés magasztalja őt :
«A hegyek és a halmok dicséretet fognak zengeni Isten előtt
És az erdők minden fája tapsolni fog kezével :
Mert jön az Uralkodó, az Úr, az ő örök országába, allelúja, allelúja».
Az ő eljövetelekor mi is megvilágosodunk :
«Ime eljön a mi Urunk hatalommal,
És megvilágosítja az ő szolgáinak szemét, allelúja».
Magnificatra epedve énekeljük :
«Jöjj Urunk, látogass meg minket békességben,
Hogy örüljünk a te színed előtt tökéletes szívvel».

Advent második hete – A menyasszony készülődik.

Az Úr az ő városába, Jeruzsálembe érkezik! Jeruzsálem a nagy király városa, és egyszersmind menyasszonya, felékesíti magát, és készülődik az ünnepélyes fogadásra. Ez advent második hetének örömhíre; ez egyszersmind a fejlődésnek is újabb foka.

A z E g y h á z. Az Üdvözítő egyszer különös hasonlatot mondott el: Egy ember a kibérelt szántóföldben igen nagy kincsre akadt. Erre elment, összeszedte minden vagyonát, hogy megvehesse a szántóföldet, és ilyen módon a kincs birtokába jusson. Egy más, ehhez hasonló példát is mondott: Egy kereskedő nagy és ritka gyöngyről értesül; erre eladja minden birtokát, hogy megszerezhesse azt a gyöngyöt. Az Üdvözítő hasonlatait dióhoz hasonlítanám: ezeknek gyakran durva, szürke héjuk van, igénytelenek és kemények, de jó magot rejtenek, és évszázadokon keresztül is sértetle-

---

Jeruzsálem, felkel feletted az Úr, miként a Nap, és az ő dicsősége megmutatkozik benned.

nül megőrzik azt. Aki ért ezeknek a dióknak a feltöréséhez, az előtt feltárul az Isten országának nagy és mélységes titka. Hányszor kellett már az utóbbi évek folyamán erre a két hasonlatra gondolnom! Mi is úgy jártunk, mint a földműves és a kereskedő. Igen nagy kincset találtunk. Ezt szent önérzettel mondhatjuk. Kiteregessük ezt a kincset a világ elé? Olyan, mint egy nagy láda tele arannyal és drágakővel. Mit találunk benne? A szentmisét, az egyházi évet, a Szentírást, Krisztust, az Egyházat, az isteni életet, röviden: az Egyházzal való együttélést. Ezek a kiásott kincsek. Ne mondják azt nekünk a farizeusok: ó, hiszen ezek már régen megvoltak! Nem, ezek nem voltak itt, egészen feledésbe mentek. S ti, akik ezt állítjátok, mindezideig nem találtátok meg a kincset. Örüljünk neki, adventi örömünk jórészt épen az, hogy megtaláltuk e kincset. És ez a nap nagy napja az Egyháznak, az Anyaszentegyháznak. Menjünk eléje, és mondjuk: anyánk, most ismertünk meg újra téged! Te vagy számunkra az Isten-országa, Krisztus titokzatos teste, te vagy az isteni életnek a szülője, a legnagyobb, amit bírunk; több vagy tehát mint a testi anya: te a bennünk levő isteni életnek vagy az anyja, szülője. És az ajándék, amellyel a te nagy napodon kedveskedünk neked, az az elhatározásunk, hogy *együtt akarunk élni az Egyházzal!*

Advent második vasárnapja.

Stáció a jeruzsálemi szentkereszt-templomában.

A mult vasárnap sok bűnbánatra intő és figyelmeztető szózatot hallottunk. Hallottuk a mennydörgést, amely az ítélet alkalmából újra eljövő Úrnak érkezését

kíséri. Ma kizárólag csak örömhíreket hallunk, és ezeket ebben a pár szóban foglalhatjuk össze: jön az Isten-országa. Már tudjuk, mire kell itt gondolnunk. Külsőleg úgy jelenik meg, mint az Ecclesia, az Egyház, Krisztus jegyese, a lélek bensejében pedig mint az isteni élet; ha pedig Krisztusból kiindulva nézzük: az ő titokzatos teste. Ezt az Isten-országát az érkező Úr hozza, és nekünk ma újra meg kell tanulnunk becsülni az Isten-országának boldog valóságát. A mai vasárnap az Isten-országának ünnepe. A liturgia ezt elsősorban Jeruzsálem képében mutatja be. Ezek az örvendetes hírek mindenesetre azzal a követelménnyel is lépnek elénk, hogy készítsük az Isten-országának útját.

1. Jeruzsálem. A mai napon a nyugati kereszténység «Jeruzsálem»-be megy szentmisére. «A jeruzsálemi szent-kereszt-templom» Rómában, a kereszténység rómaiak Jeruzsáleme.

Mit jelent számunkra Jeruzsálem? A régi városok kiásásánál gyakran több rétegre bukkanunk. A várost elpusztította az ellenség, és új várost épített fölébe; így ennek a városnak romjait több rétegben találjuk meg, tehát hogy úgy mondjuk, néhány várost találunk egymás felett. A mi Jeruzsálemünknek is van három vagy akár négy rétege is. Először a Júda országában fekvő Jeruzsálemet látjuk, azt a tiszteletreméltó várost, ahol az Úr Jézus megváltó tevékenységét kezdte, ahol szenvedett és meghalt. Ez a zsidó Jeruzsálem, amelyet mi keresztények nagy tiszteletben tartunk. És aki abban a szerencsében részesül, hogy elzarándokolhat a Szentföldre, szent félelemmel fog e városba lépni. De ez a Jeruzsálem a mi számunkra már romokban hever. Ezen épül egy másik Jeruzsálem, a keresztié-

nyek Jeruzsáleme, vagyis az Isten-országa a földön, az Anyaszentegyház. És ez a Jeruzsálem még most is áll, ebbe vonul be karácsonykor az isteni király. Ebből most már értjük, miért hallunk e héten oly sokat Jeruzsálemről! Már most kell készülnünk a király magas látogatására. Fel kell díszítenünk és ünnepélyesen elő kell készítenünk ezt a Jeruzsálemet. Ki kell javítanunk az utakat és az utcákat, hogy bevonulhasson az Üdvözítő. Most már értjük az előfutár szavait is: «Készítsétek elő az Úr útját, egyenesítsétek ki ösvényeit, minden völgy betöltessék, minden halom lehordassék». Milyen üzenettel jön tehát ma az Anyaszentegyház? Az Üdvözítő jön a keresztény Jeruzsálembe, az Egyházba.

De ennek a városnak van egy harmadik rétege is. A második Jeruzsálem felett egy harmadik is emelkedik: a megdicsőült mennyei Jeruzsálem, és erről is énekel most az Egyház. Mert az adventben szintén az Üdvözítőt várjuk, akinek el kell jönnie az utolsó napon, hogy mindnyájunkat felvegyen a mennyei Jeruzsálembe.

És végül rámutathatok egy negyedik Jeruzsálemre is: ez a mi lelkünk, és ebbe is el akar jönni a Király, és ezt is elő kell készítenünk és fel kell ékesítenünk. Ez az adventnek is a célja.

A karácsonyi ünnep csúcspontján, vízkeresztkor az Egyház örömhírrel jön: «Világosodj meg Jeruzsálem, mert az Úr dicsősége felragyogott feletted». Ez a cél. Ma elő kell készülnünk Jeruzsálem városában a Király magas látogatására. Ez ennek a hétnek a feladata. A gyüjtőimádság így szól: «Rázd fel, Urunk, szíveinket, hogy elkészítsük Egyszülötted útját, és így tisztult lélekkel szolgáljunk Neked». Fel kell díszítenünk és ünnepélyesen elő kell készítenünk ezt a

Jeruzsálemet, utakat kell építenünk, hogy a vőlegény bevonulhasson ! A római császárok idejében az uralkodók szívesen utaztak látogatni városról-városra. Ezt nevezték epiphania-nak, vagy parusia-nak (megjelenés). Ez a legnagyobb esemény volt a város életében : hónapokon keresztül készültek reá, építették az utakat . . . Tegyünk mi is így lelkünk Jeruzsálemében ! A communio-énekben már a magas őrtoronyban állunk, és látjuk messziről közeledni az Urat. Az evangéliumban már megjelenik János, az előhírnök ; neki előre kell sietnie a városba, hogy jelentse a Király érkezését.

A zsolozsmában számos ének szól erről a Jeruzsálemről :

«Ime jön az Úr és vele minden szentjei,

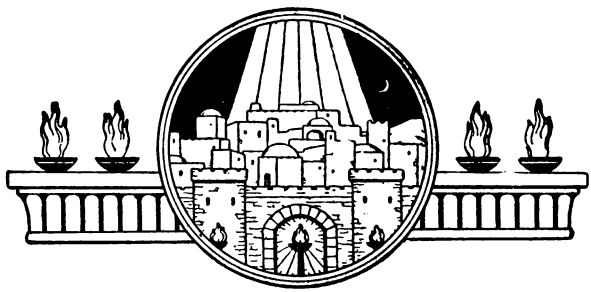

És ama napon nagy világosság támad ;
és úgy jön elő J e r u z s á l e m b ő l, mint a tiszta víz,
és az Úr örökre fog uralkodni minden nemzeten.
Ime, az Úr jön erővel,
és az Ő kezében van a királyság, a hatalom és az uralom. *(Resp.)*

Jeruzsálem ünnepélyesen kivilágítva várja a királyt.

«Jeruzsálem, szőllőhegyet fogsz ültetni hegyeiden,
és ujjongani fogsz, hogy eljön az Úr napja.
Kelj fel, Sion, térj a te Uradhoz, Istenedhez;
Örvendezzél és vigadozzál Jákob:
Mert a pogány népek közepéből jön a Megváltó.
Vigadj egész szívből Sion leánya, ujjongj
Jeruzsálem leánya». *(Resp.)*

A miseénekek ma kizárólag Jeruzsálemről szólnak: «Sion népe, ime jön az Úr a népnek megmentésére: és az Úr hallatni fogja dicsőséges szavát szívetek örömére». *(Intr.)* «Felragyog Sionból dicsősége, láthatóan jön íme az Isten. Gyüjtsétek eléje szentjeit, kik áldozván, tartják kötéseit.» *(Grad.)* «Kelj fel, Jeruzsálem, és állj a magas helyre, és lásd az örömet, mely Istenedtől jön tenéked.» *(Comm.)* «Erős városunk nekünk Sion, védelmül (Salvator) kőfal és bástya van benne: nyissátok meg a kapukat, mert velünk az Isten, allelúja». *(A laudes antifónája.)*

De a liturgia még más képekben is elénk állítja az Isten-országát.

2. Az új paradicsom. Izaiás úgy festi nekünk az Isten-országát, mint a béke országát és új paradicsomot (Iz. 11, 1—5):

«De vessző kél majd Jessze törzsökéből,
És virág nő ki gyökeréből.
És rajta leszen majd az Úr lelke:
A bölcseség és az értelem lelke,
A tanács és az erősség lelke,
A tudás és a jámborság lelke,
És eltölti őt az Úr félelmének lelke.
Nem aszerint ítél majd, amit a szem lát,
És nem aszerint ítélkezik, amit a fül hall,
Hanem igazságosan ítél majd a szegények fölött,

És méltányosan ítélkezik a föld szelídeinek ;
Megveri a földet szája vesszejével,
És ajkának lehelletével megöli a gonoszt,
Az igazságosság lesz derekának öve,
S a hűség *csipőjének* kötője.»

Miről beszél itt a próféta? Látja, hogy egy gyökér szárba szökik és kedves virágot hajt. Mit jelent ez? A gyökér Dávid király, aki Izainak, más néven Jessének egyik fia ; Dávidtól származik Mária, ő a növény szára, míg a virág rajta Jézus. A próféta látja továbbá a Megváltót, akit eltölt a Szentlélek hét ajándéka. Itt olvasunk először a Szentlélek hét ajándékáról, amelyet mi is megkapunk a bérmálás szentségében. A próféta látomásában a Megváltó a kis ágacskából mindjárt hatalmas királlyá nő, aki atyja és oltalmazója lesz a szegényeknek, de egyszersmind igazságos bírája a gonoszoknak. A próféta ezután a Megváltó országáról, vagyis az Anyaszentegyházról is szól. (Iz. 11, 6—10) :

«Együtt lakik majd *akkor* a farkas a báránnyal,
S a párduc együtt tanyázik a gödölyével ;
Együtt él majd borjú, oroszlán és juh,
És parányi gyermek terelheti őket.
Borjú és medve *együtt* legelnek,
Együtt pihennek kölykeik,
És szalmát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör.
A csecsemő vígan játszadozik a vipera lyukánál,
S az áspiskígyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott kisded.
Nem ártanak és nem ölnek
Sehol szent hegyemen,
Mert eltölti a földet az Úr ismerete,
Mint ahogy a vizek betöltik a tengert.

Azon a napon Jessze gyökere
Leszen a népek zászlaja ;
Ő utána kérdezősködnek majd a nemzetek,
És dicsőséges leszen *nyugvóhelye.*»

Ismét egy szép jövendölés. A paradicsomban minden állat szelíd volt. Igy kell lennie újra Isten-országának paradicsomában is. Természetesen ezt helyesen kell értenünk. Külsőleg a föld megmarad siralomvölgyének, és a vadállatok nem szelídülnek meg ; a próféta azonban ezt képletesen érti : a paradicsom a szívben lesz, az Isten Fiának lelkében. A próféta Krisztus békéjére gondol, «amelyet a világ nem adhat», a békére, «amely meghalad minden fogalmat», arra a békére, amelyről az angyalok énekeltek Krisztus születésekor a betlehemi mezők felett.

3. Egyetértés és szeretet. Sz. Pál is hoz nekünk örömhírt az Isten-országáról. Már a mise introitusában énekelte az Egyház : «Sion népe, íme jön az Úr a nemzetek megmentésére». Ez a nemzetek apostolának híradása. A szentleckében megmutatja, hogy Krisztus mind a két félnek, akik eddig szét voltak választva, a zsidóknak és a pogányoknak is megváltására jött. Isten hűségét mutatja, hogy Krisztus a zsidó népből nőtt ki, «hogy teljesítse az atyáknak adott ígéreteket». A pogányok pedig, akik nem kaptak ígéreteket, «dícsérik Istent az ő irgalmasságáért». Épen ennél az utolsó gondolatnál köt ki Sz. Pál, és egy sereg szentírási helyet hoz fel annak igazolására, hogy Isten milyen nagy irgalmasságot tanusított Krisztusban a pogányokkal szemben. Ezek a szavak igen jelentősek reánk, a pogányok utódaira nézve, és mi meg akarjuk becsülni hivatásunk nagy ajándékát. Pál azonban mindenkinek egyetértésről és szeretetről szól : az új Jeruzsálemben mindezek egy néppé egyesülnek.

4. Az Üdvözítő. Először az Egyház szól Jeruzsálemről, utána a próféta az eljövendő Istenországáról, majd Sz. Pál a népek kibéküléséről. Most pedig maga Krisztus Urunk szólal meg az evangéliumban. Ő is Isten-országáról beszél: «Menjetek el és jelentsétek meg Jánosnak, amit hallottatok és láttatok: a vakok látnak, a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak, a süketek hallanak, a halottak feltámadnak, a szegényeknek az evangélium hirdettetik; és boldog, aki bennem meg nem botránkozik». Helyesen kell értenünk, amit az Úr mond. Isten-országában mindezek a csodák napról-napra, óráról-órára ismétlődnek. Igen, itt mutatkozik az Üdvözítő állandóan nagy orvosnak, aki meggyógyítja a vakokat, mert nem látják a mennyei dolgokat, aki a sántákat bevezeti az örökkévalóságba, aki megtisztít a bűn poklosságától; itt mutatkozik ő a nagy halott-támasztónak. Az Úr e pár szóval találóan jellemezte meg országát. De még mást is akar a mai evangéliumban: elénk vezeti hűséges előfutárját, mint adventi várakozásunk előképét, és mint minden Istenkereső mintáját, aki egyszersmind a mi útkészítőnk is az adventi időben.

Nagy dolgokat hallottunk ma az Isten-országáról; és ezt az Isten-országát az eljövendő Úr hozza nekünk. Készítsük az ő útját!

Advent második vasárnapja utáni hétfő.

Az Üdvözítő eljön a kegyelem és az ítélet éjjelén.

1. Adventi olvasmány. A próféta ma sötét képet fest elénk: Babylont, a világ fejedelmeinek városát, amelyre büntetés és pusztulás vár. (Iz. 13, 9—11, 13, 20—22, és 14, 1.):

«Ime jő az Úrnak irgalmatlan napja,
Bosszúval és izzó haraggal telve,
Hogy pusztasággá tegye a földet,
És eltiporja színéről bűnöseit.
Bizony, az ég tündöklő csillagai
Nem árasztják fényüket;
Elsötétül a felkelő nap,
S a hold nem világít fényével.
És én meglátogatom vétkeiért a föld kerekségét,
És gonoszságaikért a bűnösöket;
Megszűntetem a hitetlenek kevélységét,
S az erőszakosok büszkeségét megalázom.
Ezért megrendítem az eget,
És kimozdul helyéből a föld
A seregek Urának bosszúsága miatt,
Izzó haragjának napja miatt.
Nem laknak ott többé sohasem,
És nem építi fel egyik nemzedék sem;
Nem üt sátrat az arab,
És nem pihennek meg ott a pásztorok;
Hanem vadállatok ütnek tanyát benne,
És sárkányokkal telnek meg házaik;
Struccok tanyáznak majd benne,
És szőrös *lények* ugrándoznak ottan.
Vadkutyák üvöltenek majd ott palotáiban,
És *sakálok* a kéj hajlékaiban.
Közel van, hogy eljöjjön az ő ideje,
És napjai nincsenek távol.»

A próféta szavai már régen beteljesedtek. Babylon romokban hever, és jelképe minden földi hatalom elmúlásának. Igy a Messiás a szent éjen, a kegyelem éjjelén jön el a jókhoz Jeruzsálembe, az ítélet és büntetés éjjelén pedig a gonoszokhoz Babylonba.

2. Adventi énekek. Ezek ma újra Jeruzsálemről szólnak :

«Idegenek nem vonulnak át többé Jeruzsálemen : mert ama napon a hegyek édes musttól csepegnek, és a halmokon tej és méz folyik, úgymond az Úr.

Az Úr Libanonról jön, és a Szent az árnyékos és sötét hegyről».

Napfordulatkor az érkező Királyra tekintenek az énekek :

«Az égből jön el az Uralkodó, az Úr, és kezében a tisztelet és a hatalom». *(A Ben. antifónája.)*

«Ime, jön a Király, a föld Ura, és ő elveszi szolgaságunk igáját». *(A Magn. antifónája.)*

Milyen szép képek ! A liturgia a Napban látja a Királyt ; de mi még az advent szellemében a szolgaság igájában görnyedünk.

Advent második vasárnapja utáni kedd.

Kezedben van a halál és az élet.

1. A próféta ma a pokolba vezet bennünket, és az ismert gúnydalt énekli Babylonnak pokolba jutott királyáról. (Iz. 14, 4—15.) :

«Hogy eltűnt az elnyomó,
Hogy megszűnt a robot !
Összetörte az Úr a gonoszok botját,
A zsarnokok vesszejét,
Mely népeket vert dühödten,
Gyógyíthatatlan veréssel,
Nemzeteket igázott le haragjában,
Kegyetlen üldözéssel.

Nyugszik és pihen *immár* az egész föld,
Örvendezik és ujjong;
Örvendezve *zengik* feletted a fenyőfák
S a Libanon cédrusai:
Amióta te aludni tértél, nem jő fel senki sem,
Kiirtani minket.
Mozgásba jön odalenn az alvilág,
Amikor te odaérsz;
Felriasztja kedvedért az *árny*akat,
A föld minden fejedelmét.
Felkelnek trónjukról
A nemzetek királyai mind,
És valamennyien megszólalnak
És így szólnak hozzád:
Te is épúgy megsebesültél, mint mi,
Hozzánk hasonlóvá lettél!
Leszállt az alvilágba kevélységed,
Elhullott a tetemed;
Rothadás lett a fekvőhelyed,
És a férgek lettek a takaród.
Hogyan hullottál le az égből,
Te ragyogó hajnali csillag?
Hogyan buktál a földre,
Te, ki megsebesítettél nemzeteket?
Te azt gondoltad magadban:
Az égbe megyek fel én,
Az Isten csillagai fölé állítom trónomat,
Megtelepszem a *találkozás* hegyén,
A távol északon.
Felszállok a magas felhők fölé,
Hasonló leszek a Fölségeshez!

És az alvilágba szállsz alá
A verem fenekére !»

Az Egyház szívesen alkalmazza ezt a helyet Lucifernek a teremtés kezdetén történt bukására. Mélyen megrendít minket ez az ének ; reánk is áll, nem ugyan mint Isten fiaira, de a bennnünk lévő megváltatlan emberre.

2. Adventi énekek. Vágyakozva kiáltunk az énekben a jövendő Úr és az ő országa után. «A hegyek csöpögjenek édességet, és a halmok igazságot, mert az Úr, a világ világossága jön hatalommal ; Sionból jön ki a törvény, és az Úr igéje Jeruzsálemből». *(Resp.)*

«Ti, Izrael hegyei, terjesszétek ki ágaitokat, virágozzatok és hozzatok gyümölcsöt : közel van már, hogy eljöjjön az Úr napja. Harmatozzátok egek, és felhők csöpögjétek fölülről az Igazat, nyíljék meg a föld és teremje az Üdvözítőt». *(Resp.)*

A Benedictus antifónája igazi Nap-ének : «Fölötted, Jeruzsálem, fölkel az Úr, és az ő dicsősége megnyilvánul benned». Ez a vers a legrövidebb összefoglalása e hétnek. Este az előhirnök az útkészítésre figyelmeztet bennünket : «A pusztában kiáltónak a szava : készítsétek elő az Úr útját, egyenesítsétek ki a mi Istenünk ösvényeit».

Advent második vasárnapja utáni szerda.

Boldogok mind, kik benne reménykednek.

1. Adventi olvasmány. A próféta vigasztalást nyújt a megtört Jeruzsálemnek (Iz. 30, 18—30.) :

«Épen azért arra vár az Úr, hogy irgalmazzon nektek,
És fölkel, hogy könyörüljön rajtatok ;

Mert az ítéletnek Istene az Úr,
Boldogok mind, kik benne reménykednek!
Bizony, Sionnak Jeruzsálemben lakó népe,
Nem sírsz te majd mindig;
Bizony, megkönyörül rajtad kiáltásod szavára,
Rögtön, amint meghallja, meghallgat téged.
Szűkös kenyeret, kevés vizet ad nektek az Úr,
De nem távolítja el többé tőled tanítódat,
És szemed látja majd oktatódat;
Füled meghallja a mögötted álló figyelmeztetőnek szavát:
Ez az út, ezen járjatok,
És ne térjetek el sem jobbra, sem balra!
Akkor majd te bemocskolod faragott bálványaid ezüstburkolatát,
És öntött bálványaid aranyöltözetét;
És elveted, mint a havibajos asszony tisztátalanságát, —
El veled! — mondod neki.
Vetésednek esőben lesz része,
Bárhol vetsz a földön,
S a föld termésének kenyere
Igen bőséges és kövér leszen.
Azon a napon birtokodon
Tágas téren legel majd a bárány...
És minden magas hegyen
És minden emelkedett dombon
Folyóvizek patakjai lesznek.
S a holdnak fénye olyan lesz, mint a napnak fénye,
S a napnak fénye hétszeres leszen,
Olyan, mint hét napnak a fénye,
Azon a napon, amelyen az Úr bekötözi népének sebeit,
És meggyógyítja verésének helyét.

Ime jő az Úr neve messziről,
Haragja izzó, elviselni nehéz;
Ajka telve van haraggal,
Nyelve olyan, mint az emésztő tűz,
Lehellete, mint a megáradt patak,
Mely a nyak közepéig ér,
Hogy megsemmisítse a nemzeteket...
Zeng majd éneketek,
Mint a szent ünnep éjjelén (karácsony);
És örvendezik majd szívetek,
Mint a zarándoké, ki fuvolaszóval
Megy fel az Úr hegyére, Izraelnek Erőséhez.
És az Úr hallatja majd dicsőséges hangját» *(Intr.)*.

Ezt a helyet szépen alkalmazhatjuk az adventre: az Üdvözítő jön, mint vigasztalója Jeruzsálemnek, és mint büntető bírája az ő ellenségeinek.

2. Adventi énekek. «Régen megjövendölte Ezekiel, láttam egy zárt kaput, és íme az örök Isten jött ki azon a világ üdvösségére: és az újra becsukódott, jelezvén a szűzet, mert az a szülés után szűz maradt. Ő az a kapu, amelyet te láttál, egyedül az Úr megy át rajta». *(Resp.)*

«Eljön a mi királyunk, Krisztus, kiről János hirdette, hogy eljön a Bárány. Előtte elhallgatnak a királyok, és őt fogják imádni a pogányok». *(Resp.)*

A reggeli dícséret karverse *(a Ben. antifónája)* ma így hangzik: «Ime, elküldöm angyalomat, aki elkészíti utamat a te színed előtt».

Az esti ének pedig *(a Magn. antifónája)*: «Sion, te megújulsz, és meglátod a te igazadat, aki hozzád érkezik».

Advent második vasárnapja utáni csütörtök.

Meglátjuk a királyt az ő szépségében.

1. Adventi olvasmány. Izaiás próféta arra indít, hogy vágyakozó szívvel kiáltsunk az eljövendő Úrhoz (Iz. 33, 2—3, 5—6):

«Uram, irgalmazz nekünk,
Hisz tebenned remélünk;
Légy reggelenkint a mi karunk,
Szorongatás idején a mi segítségünk!
Az angyali szóra megfutnak a népek,
Ha te felkelsz, szétszóródnak a nemzetek...
Magasztos az Úr, mert a magasban lakik,
Betölti Siont joggal és igazsággal;
És biztonság lesz napjaidban,
Bőséges jólét, bölcseség és tudomány,
Maga az Úr félelme lesz kincse.»

Gyönyörű adventi imádság! De az Isten-országa kötelességeket is ró reánk, s a próféta felveti a kérdést: ki lesz ennek az országnak a polgára? (Iz. 33, 14b—17a):

«Ki lakhatik közületek együtt az emésztő tűzzel?
Ki lakhatik közületek az örök forrósággal?
Ki igazságosságban jár és igazságot beszél,
Ki megveti az erőszakkal *szerzett nyereséget*
És kezéről leráz minden megvesztegetést,
Ki bedugja fülét, hogy vérontásról ne halljon,
És bezárja szemét, hogy rosszat ne lásson:
Az magasságban fog lakni,
Kőszálak teteje leszen a vára;
Kenyerét megkapja,

Vize el nem apad.
Szeme látni fogja díszében a királyt.»

A próféta egy képben látja az Úr első és második eljövetelét, azért szól «emésztő tűz»-ről. Irányítsuk most tekintetünket Jeruzsálemre, ahol megjelenik a Király. (Iz. 33, 20—21a, 22.):

«Tekintsd Siont, ünnepeink városát,
Szemed nézze Jeruzsálemet,
E biztos lakóhelyet, e sátrat, mely máshová át nem vihető,
Melynek cövekjeit nem szedik fel sohasem,
És egyetlen köteléke sem szakad el.
Mert csak ott mutatja meg magasztosságát számunkra Az Úr.
Mert az Úr a mi bíránk,
Az Úr a mi törvényhozónk,
Az Úr a mi királyunk:
Ő szabadít meg minket . . .»
Ez aztán az igazi adventi olvasmány!

2. Adventi énekek. Az Egyház ma újra Sionról énekel.

«Ime jön az Úr és vele minden szentjei,
És ama napon nagy világosság támad;
és úgy jön el Jeruzsálemből, mint a tiszta víz
és az Úr örökre fog uralkodni minden nemzeten.
Ime az Úr jön nagy erővel,
és az Ő kezében van a királyság, a hatalom és az uralom». *(Resp.)*
«Ne sírj, Jeruzsálem városa,
Mert megesett rajtad az Úr szíve,
És elvesz tőled minden szenvedést.
Ime, jön az Úr, nagy erővel,
És az Ő karja fog uralkodni». *(Resp.)*

Napköltekor az Úrhoz kiáltunk: «Te vagy az eljövendő, ó Uram, kit várunk, hogy üdvözítsed a te népedet». *(A Ben. antifónája.)*

Napnyugtakor is János szavait vesszük ajkunkra: «Aki utánam jön, előttem lett; nem vagyok méltó, hogy saruját megoldjam». *(A Magn. antifónája.)*

Az útkészítés. A vágyakozás volt az első teendő, amelyet az Egyház adventben a lelkünkre köt; a második az útkészítés. Nézzük közelebbről, mit jelent ez? Mindenekelőtt állapítsuk meg: naponként imádkoztatja velünk az Egyház a laudesben ezt a verset: «A pusztában kiáltónak szava: készítsétek az Úr útját, egyenesítsétek ösvényeit». Az utolsó vasárnap evangéliumában magának Krisztusnak az ajkáról halljuk: «Mit mentetek ki a pusztába látni? prófétát-e? ... ő az, akiről írva vagyon: «Ime én elküldöm angyalomat színed előtt, ki elkészíti előtted a te utadat».

Krisztus tehát azt mondja: János főfeladata az, hogy készítse a Megváltó útját. Ugyanezt halljuk majd ismét a harmadik és a negyedik vasárnap is. És ennek a hétnek a gyüjtőimádsága így szól: «Rázd fel szívünket, hogy elkészítsük Egyszülötted útját» ... Ezek a felsorolt helyek eléggé bizonyítják, hogy az útkészítés lényegesen hozzátartozik az adventhez.

Mit jelent ez? Az advent előkészület Krisztus eljövetelére. Mi már tudjuk, hogy az Úr a kegyelemben akar hozzánk eljönni. Az Úr kegyelmi eljövetele pedig nem egyéb, mint az isteni élet, amely megújulva, teljes gazdagságában kell hogy a lelkünkbe áradjon. Egy évben kétszer kell az isteni élet áradatának eltöltenie a mi lelkünket. Ez a két nagy ünnepnek, a karácsonynak és húsvétnak ideje. Az ünnepek nem egyebek, mint Istennek érintései, Krisztusnak kegyelemben való eljö-

vetele. És ezt az áradást apály, az előkészület ideje előzi meg : az advent és a nagyböjt. Ebben az előkészítésben az embernek is ki kell vennie a részét, hogy a kegyelem kiáradhasson. Mit tehet már most az ember? Kell hinnie és engedelmeskednie. Istené a kegyelem, az emberé pedig a hit és a parancsok megtartása. A hit az első (vágyakozás), a parancsok megtartása a második ; ez az útkészítés. Utat készíteni annyit jelent, mint az életet megjavítani.

Miként Isten az istenfiúságot a paradicsomban a parancsok megtartásához kötötte, úgy van ez most is az Egyházban. Az előfutár hivatása volt hirdetni : tartsatok bűnbánatot, elközelgett a mennyek országa. Mit jelent bűnbánatot tartani? A görög szó, metanoia, annyit jelent : a gondolkozás megváltozása. Gondolkodásunk és magatartásunk módjának kell eltolódnia : a földiektől az égiek felé, az éntől az Istenhez. Most már értjük Ker. Sz. János szavát : készítsétek az Úr útját ! Az advent nem csupán a hit megerősödésének az ideje a megváltásra szorultságban és vágyban, hanem az életreform ideje is. Mindenki kérdezze meg magától : hol is állok én tulajdonképen? Melyek a kötelességeim? Hol vannak a völgyek (mulasztások), hol vannak a hegyek és a dombok (kötelességszegések)? Most értjük azt a szép imádságot, mely a legjobban fejezi ki az advent tartalmát : «Rázd fel szíveinket». Üdvösségünk munkálásának szempontjából olyanok vagyunk, mint az alvók. «Hogy elkészítsük Egyszülötted útját» igazi életmegújítással. És ennek folytatása : «Hogy mi az ő eljövetelekor», hogyha karácsonykor az isteni élet áradása lelkünket megöntözi, «méltók legyünk arra, hogy neki tiszta lélekkel szolgáljunk». A léleknek tehát fürdőt kell vennie adventben, hogy megtisztuljon. Az útkészítés célja : szolgálni. Mi akkor készültünk fel az

Üdvözítő fogadására, ha elmondhatjuk Szűz Máriával: «Ime, az Úrnak szolgáló leánya».

Advent második vasárnapja utáni péntek.

Isten szolgája.

1. Adventi olvasmány. A próféta most úgy mutatja be az Üdvözítőt, mint Megváltót, mint «Isten szolgáját». (Ez egyike a legszebb jövendöléseknek.) (Iz. 42, 1—4.):

«Ime az én szolgám, akit támogatok,
Az én választottam, kiben kedvemet találom.
Reá adtam lelkemet,
Igazságot visz majd ő a nemzeteknek.
Nem kiált ő majd és nem lesz személyválogató,
Szava nem hallatszik az utcán;
A megtört nádszálat össze nem zúzza,
S a füstölgő mécsbelet ki nem oltja;
Hűségesen visz igazságot.
El nem *lankad* és kedvét nem veszíti,
Míg igazságot fel nem állít a földön,
Tanítására várnak a szigetek».

Most maga a mennyei Atya szólítja meg Fiát (Iz. 42, 6—7.):

«Én, az Úr, hívtalak meg téged igazságban,
Fogtam meg kezedet és őríztelek meg,
És tettelek a nép szövetségévé,
A nemzetek világosságává,
Hogy megnyisd a vakok szemét,
És kihozd börtönéből a foglyot,
A tömlöcből a sötétségben ülőket.»

Mi, a megváltottak, hálaéneket zengünk neki eljöveteléért. (Iz. 42, 10—12.):

«Énekeljetek az Úrnak új éneket,
Dícsérjétek őt a föld végső határairól,
Kik a tengerre szálltok és azt betöltitek,
Ti szigetek és lakóik!
Zengjen a puszta és városai,
A házak, *hol* Kedár lakik;
Mondjatok dícséretet, Petra lakói,
Kiáltsanak a hegyek tetejéről,
Mondjanak dicsőséget az Úrnak,
Hirdessék dícséretét a szigeteken.»

2. Adventi énekek. Örvendezve zengenek az Egyház énekei:

«Ime, jön az Úr, a mi pártfogónk, Izrael Szentje, s az ország koronája a fején. És uralkodni fog az egyik tengertől a másikig, és a folyótól a földkerekség határáig». *(Resp.)* «Miként az anya megvigasztalja gyermekét, úgy akarlak én titeket megvigasztalni, úgymond az Úr: és Jeruzsálem városából, amelyet választottam, jön a segítség tinéktek: majd meglátjátok, és örülni fog szívetek. Sionból adom az én üdvösségemet, és Jeruzsálemből az én dicsőségemet». *(Resp.)*

A napfordulat vezető szólamai tele vannak adventi várakozással:

«Mondjátok a kicsinyhitűeknek: ne csüggedjetek: íme jön a mi Urunk, Istenünk». *(A Ben. antifónája.)*

«Énekeljetek új éneket az Úrnak; az Ő dícsérete zengjen a föld határiról». *(A Magn. antifónája.)*

Advent második vasárnapja utáni szombat.

Harmatozzátok egek az Igazat!

1. Adventi olvasmány. A próféta újra a Megváltót látja, akit a mennyei Atya királlyá tesz. (Iz. 45, 1—8.):

«Igy szól az Úr felkentemhez, Círushoz,
Kinek jobbját megfogtam,
Hogy színe előtt meghódoltassam a nemzeteket
És megfutamítsam a királyokat,
Megnyissam előtte az ajtókat,
És a kapuk ne maradjanak zárva:
Én előtted megyek,
S a föld nagyjait megalázom;
Összetöröm az érckapukat
És összezúzom a vasreteszeket;
És neked adom az elrejtett kincseket
És a rejtek*helyek* eldugott *javait*,
Hogy megtudjad: Én vagyok az Úr,
Ki neveden szólítlak, Izrael Istene.
Szolgámért, Jákobért,
És választottamért, Izraelért
Szólítottalak neveden és *adtam dicső nevet* neked,
Noha nem ismertél engem.
Én vagyok az Úr, és senki más,
Rajtam kívül Isten nincsen!
Felöveztelek, noha nem ismertél engem,
Hogy megtudjátok napkeleten és napnyugaton:
Rajtam kívül nincsen más!
Én vagyok az Úr, és nincs több,

Ki a világosságot alkottam s a sötétséget teremtettem,
Ki boldogságot szerzek és bajt teremtek ;
Én, az Úr, cselekszem mindezeket !
Harmatozzátok, egek, onnan felülről,
És csepegjék a felhők az igazat ;
Nyíljék meg a föld
És teremje a szabadítót ;
És legyen egyszersmind igazságosság.
Én, az Úr, teremtettem őt.»

Itt halljuk az adventi kiáltást (Harmatozzátok egek) eredeti helyén.

2. Adventi énekek. Az éjjeli imádságban (matutinum) titokzatos responsoriumot énekelünk : «Az Úr Samariából fog kivonulni ahhoz a kapuhoz, mely keletre néz ; és Betlehemből jön, Júda megváltásának vizein járva : akkor megszabadul majd minden ember, mert íme, jön. És az ő trónja könyörületességen nyugszik, és ő rajta ül igazságban». *(Resp.)*

Türelmetlenül várjuk az Urat : «Siess, Uram, ne késlekedjél, és szabadítsd meg a te népedet. Jöjj, Uram, és ne késlekedjél tovább : s mentsd meg gonoszságaitól népedet». *(Resp.)*

Akkor majd újra látjuk őt dicsőségben bevonulni : «Ime, jön az Úr, ragyogva száll alá, és körülveszik őt seregei. Hogy meglátogassa népét békében, és örök életet adjon neki. Ime, jön az Úr, nagy hatalommal.» *(Resp.)* Napkeltekor egy látomásban a népek Egyházát látjuk : «Az Úr magasra emelt egy győzelmi jelt a népek között, és összegyüjti Izrael szétszórtjait». *(A Ben. antifónája.) A szombati vesperás* már a következő vasárnap előünneplése.

3. N a p n y u g t a k o r. Este imádkozzuk a vesperást, amely már a vasárnapot vezeti be. Az örvendetes vasárnapnak megfelelnek a bizakodó hangú antifónák : «Az Úr jön és nem késik ; ő megvilágítja a sötétség rejtett zugait, és kijelenti magát minden népnek, allelúja». A második egyenesen hangos örömre szólítja fel Jeruzsálemet : «Jeruzsálem örülj, nagy örömmel, mert jön hozzád az Üdvözítő, allelúja». Sőt az Úr maga szólal meg : «Sionban adom majd az üdvösséget, és Jeruzsálemben az én dicsőségemet, allelúja». Most azután vágyakozó lélekkel kiáltunk az érkező Úr felé : «A hegyek s a halmok mind megalázkodnak, ami görbe volt, egyenessé leszen, s a göröngyösök síma utakká : jöjj, Uram, és ne késlekedj, allelúja». Végre még egy parusiakiáltás : «Igazságban és jámborságban éljünk, várva a boldog reményt : az Úr eljövetelét». A n a p l e m e n t e vezető énekében magát az Urat halljuk : «Előttem nem lett Isten, és utánam se lesz : mert előttem meg fog hajolni minden térd, és engem dícsér minden nyelv.» *(A. Magn. antifónája.)* Milyen jól illik ehhez a Magnificat : Magasztalja az én lelkem az Urat !

Advent harmadik hete — Karácsonyi előöröm.

Az advent második részébe lépünk ; eddig a matutinumot így vezettük be: «Az eljövendő Királyt, az Urat, jöjjetek, imádjuk !» Ma éjjel pedig már ezt imádkozzuk: «Már közel van az Úr, jöjjetek, imádjuk».

A most következő hét liturgiailag igen gazdag, és az egyházi év legmélyebb értelmű és legszebb részei közé tartozik. Először is itt van a karácsonyi ünnep előöröme, a rózsavasárnap, utána pedig a kántorböjt, amely egészen a karácsonyi előkészület jegyében áll, főképen a szerdai «aranymise» ; végül rendesen ezen a héten kezdődnek az Ó-antifónák, amelyek tele vannak a Megváltó utáni vágyakozással. Ez a hét tehát egy csaknem fékezetlen előretörés a karácsony felé.

Öröm. Hogy nekünk, kereszténynek örülnünk kell, és hogy minden okunk megvan arra, hogy örvendező emberek legyünk : ez az Egyház örömhíre advent harmadik vasárnapján. Eddig mindig azt hittük, hogy a vidám, örvendező lelkület csak a nem jámbor emberekhez, a vásott fickókhoz illik, akik mindenféle csínytevésre kaphatók. De azt, hogy minden kereszténynek, legyen az idős, vagy fiatal, szegény vagy gazdag, egészséges vagy beteg, örvendező embernek kell lennie, azt sokan nem tudták, és azok sem valósították meg, akik tudták. Ma azonban az Egyház olyan nyomatékosan hangoztatja előttünk, hogy ennél hangosabban már nem is lehet : már a templomajtóban hirdeti : «Örüljetek az

Úrban mindig; újra mondom: örüljetek!» De hát te édes Anyaszentegyház, nem látod annyi ezer munkanélkülinek a nyomorát, akiknek betevő falatjuk sincsen? Nem látod azoknak a lelkeknek a nyomorát, akik neked és olyan sok másnak annyi szomorúságot okoznak? Nem látod az oroszországi, mexikói, a spanyol keresztényüldözéseket? Örülhet-e még az ember ilyen körülmények között? Kedves gyermekeim, én mindezt látom és jobban ismerek minden nyomorúságot, mint ti mindnyájan. Az én anyai szívem minden fájdalmat átérez, amit gyermekeimnek okoznak, és amit gyermekeim okoznak nekem. És mindamellett szabad nekem örülnöm, és titeket is mindnyájatokat örömre hívlak fel. Miért? Mert ti Isten fiai vagytok, mert Jézus a ti testvéretek, mert az ég a ti hazátok. Meddig is tart a földi élet? Csak olyan, mint egy rossz álom, amely hamar tovatűnik. Mert mi a mennyben gazdagok, boldogok, szépek, egészségesek leszünk, és ez a mennyei élet örökké tart. Ó, édes Anyaszentegyházunk, a földi élet olyan nehéz, olyan sokáig tart, és még annyira távol a mennyország. Ki tudja... Ime, most megfogtalak titeket. Tudjátok gyermekeim, miért nem juttok ti el az igazi keresztény örömhöz? Mert nincsen meg bennetek az erős, mély, teljes, élő hit. A hit merészség, ezt készséggel megengedem. Az örök élet galambja a mennyország tetején ül, a nyomorúságos földi lét pillangója pedig a ti kezetekben van. A hit azonban abban áll, hogy az ember ezt a pillangót kiengedi a kezéből, hogy fölrepüljön a tetőn ülő galambhoz. Csak az élő kereszténység, amely tudatában van az ő isteni életének, s amelynek van annyi hite, hogy az örök életért oda tudja adni a földi jólétet, csak ez az igazi, hamisítatlan kereszténység tud eljutni a valódi örömhöz. Erre a keresztény örömre és erre a keresztény hitre hív föl ma minket az

Anyaszentegyház: Örüljetek mindenkoron, ismét mondom: örüljetek!

Egy technikai megjegyzés az olvasók számára: A következő két héten egy kis nehézséget fog okozni az a körülmény, hogy bizonyos adventi énekek: az Ó-antifónák a hónap meghatározott napjaihoz (dec. 17—23) kapcsolódnak. Hogy ezeknek a megtalálását megkönnyítsük, ezeket a részeket nem itt közöljük (miként a breviáriumban található), hanem a szentek ünnepei közé iktatjuk.

Advent harmadik vasárnapja.

Stáció Szent Péternél.

1. A rózsa-vasárnap. Egy örömteljes vasárnap az adventben! Miként a gyermekek sóvárogva várnak a kis Jézusra, úgy mi sem tudjuk már visszatartani az Úr érkezése fölött érzett örömünket. Ez a vasárnap elővételezett karácsonyi öröm. A ruha színe a viola helyett rózsaszín. A rózsaszín a violának enyhítése, tehát középen áll a bánat és az öröm színe között; lehalkított és előlegezett öröm. Az oltárt a többi adventi vasárnappal ellentétben, virág díszítheti, s megszólalhat az orgona is; az ünnepélyes szentmisében a szerpapok dalmatikát és tunicellát öltenek. Nekünk, akik szeretjük a liturgiát, az ilyen rendkívüli napokat különös örömmel kell megülnünk, és sajátságaikat erősen ki kell domborítanunk: a templomban (miseruha, antipendium) és otthon (terítés) uralkodjék a rózsaszín; a lelkipásztorok is járjanak elő jó példával a templom feldíszítésénél. Csak kevés vasárnapnak van ilyen határozottan megnyilvánuló hangulata. Természetesen az adventi örömnek is mélyebbről kell fakadnia; ezt a mai nap liturgiája nyitja meg számunkra. Milyen fejlődést mutat a mai nap? Az első vasárnap a Megváltó még

messze volt; «Majd meglátjátok az emberfiát jőni... akkor majd felemelitek fejeteket, közeledik a ti Megváltótok». A második vasárnap megmutatta az Egyház az orvost, aki önmagáról mondja: «a vakok látnak... a halottak feltámadnak...» (Ez az ő megváltói programmja.) Ma szintén Ker. Sz. János szól hozzánk: «közöttetek áll». Természetesen «még nem ismerjük őt» úgy, amint majd egykor fogjuk ismerni, most csak hitben és a liturgiában ismerjük meg. Ez az örömhír nagyon hasonlít a karácsonyi híradáshoz; így azután érthető, hogy az egész napon valami mély, bensőséges, de kissé visszatartott öröm és tiszteletteljes megilletődöttség vonul végig. A mai nap liturgiája két fokozatban fejtőzik ki: örüljetek; 1. az Úr közel vagyon, 2. közöttetek áll.

Tulajdonképen ellenmondás van ebben; hogyan lehetséges, hogy közel van, és mégis közöttünk áll? Egyedül a liturgia tudja megoldani ezt a rejtvényt: a kegyelemben közöttünk van, ami pedig a dicsőséget illeti, közel van. A liturgia a híd a kegyelemtől a dicsőséghez. Igy Krisztus közöttünk van, mert mi az ő titokzatos testének a tagjai vagyunk; de egyszersmind közel is van, mert mi a megdicsőülés és az Úr megnyilatkozása elé sietünk. Ő közöttünk van a liturgiában; és közel van, mert a mi egész keresztény életünk az ő látásának folytonos leleplezése, az ő újrajövetelének várása.

2. Az Úr közel van. Izaiás próféta örömteljes adventi és megváltási dalt zeng (Iz. 26, 1—9.):

«Ama napon majd ezt az éneket éneklik Júda földén:
Erős városunk nekünk a Sion,
Védelmül kőfal és bástya van benne.
Nyissátok meg a kapukat,

Hadd vonuljon be az a nemzet, mely igaz,
És hűséges marad.
Elmúlt a régi tévedés, Te megőrzöd a békét,
A békét, mert benned bízunk.
Bízzatok az Úrban örökkön-örökké,
Az Úrban, az örökké erős Istenben.
Mert megtörte a magasban lakókat,
S a magas várost megalázta.
Földig alázta, porba sujtotta ;
Láb tapossa *immár*, a szegények lába,
A szűkölködők talpa.
Síma az igaznak útja,
Könnyen járható az igaz ösvénye.
Itéleteid ösvényén vártunk reád, Uram,
Neved dícséretére vágyódott a lelkünk.
Utánad vágyakozott éjtszaka a lelkem,
És reggel lelkemmel, bensőmben Tefeléd ébredtem.»

Szent Pál ma az igazi örömhírnök. Az ő leckéje uralkodik a misében, sőt az egész napon is : «Testvéreim örüljetek az Úrban mindenkoron ; ismét mondom : örüljetek ! Ismerje meg mindenki szerénységteket : az Úr közel vagyon. Semmin se aggódjatok, hanem minden imádságban és könyörgésben kéréseitek hálaadással szálljanak föl Istenhez. És az Isten békessége, mely meghalad minden értelmet, oltalmazza meg szíveteket és elméteket a mi Urunk Jézus Krisztusban».

Mit mond itt Sz. Pál? Amikor e szavakat írta, Krisztus közeli újrajövetelére gondolt : ma azonban az Egyház az ő ajkával Krisztus hármas eljöveteléről szól : közel van a karácsony, amikor az ő első eljövetelét ünnepeljük ; közel van kegyelmi eljövetele a mai szentmisében és minden misében, főképen pedig karácsonykor ; és közel van újravaló eljövetele. — A matutinum

szép responsoriumokkal van tele. Álljon itt két példa : «Ime, az Úr fényes felhő felett jelenik meg, és vele ezernyi szent : és ruháján és övén ez a felírás áll : a királyok Királya és az urak Ura. Végre is megérkezik, és nem ámít minket ; s ha késik, várj csak reá, mert jövén jön !» «Betlehem, a magasságos Isten városa, belőled jő ki Izrael uralkodója, és az ő kijövetele, mint az örökkévalóság napjainak kezdetétől, és nagy leszen ő az egész földön ; és béke lészen a mi földünkön ha eljön, békét mond ő a népeknek, és az ő hatalma tengertől tengerig ér el».

Kora reggel az Egyház a fölkelő Napban a királyt látja : «Dávid királyi trónján és az ő országában fog uralkodni mindörökké allelúja». *(A Ben. Antifónája.)*

A lemenő Nap pillanata az Istenanyának van szentelve : «Boldog vagy te, Mária, mert hittél az Úrnak : teljesedik benned, amit az Úr mondott neked, allelúja». *(A Magn. Antifónája.)* Milyen szépen illik ehhez a kísérő énekhez a Magnificat !

3. Közöttetek áll: Az evangéliumban Ker. Sz. János e nap legörvendetesebb hírével jön : Előtte áll a főtanács küldöttsége, és Ker. Sz. János. János biztosítja őket és minket, hogy a Messiás nem egyszerűen közel van : «Én vízzel keresztelek : de köztetek áll az, kit ti nem ismertek. Ő az, ki utánam jövendő, ki megelőzött engem, kinek nem vagyok méltó sarúszíját megoldani». Ez az igazi híradás Krisztusról : mi várjuk az Urat, és máris bírjuk őt ! De Ker. Sz. János hozzánk is szól : «Én a pusztában kiáltónak a szava vagyok : készítsétek elő az Úr útját !» Ez az ő hivatása nem pusztán Zsidóországban, hanem ez marad az ő hivatása mindaddig, amíg az Egyház zarándokruhában jár a földön ; minden esztendőben szól ő a kereszténységhez advent négy

hete alatt : «A pusztában kiáltónak a szava : készítsétek az Úr útját, egyenesítsétek ösvényeit». Figyeljük meg, milyen szép fokozást mutat ez a három híradás : az első telve van örömteljes vágyakozással (Izaiás), a második ujjongással, hogy közeledik az Úr (Pál), a harmadik pedig már közöttünk látja az Urat : most már a valóságban is megjelenhet a szent áldozatban.

4. A szentmise. (Gaudete.) A szentmisét az apostolfejedelemnek, Sz. Péternek a sírjánál mutatjuk be. (A mise szövege nincs tekintettel a stációtemplomra.) Az *introitus* ma csakugyan az, aminek lennie kell : bevezet a napnak és a misének a hangulatába : «Örüljetek az Úrban mindig ; újra mondom : örüljetek, az Úr közel vagyon». Az Egyház ezt már a templom ajtajában hirdeti. Ez a kettős eljövetel, melyet örömmel várunk : a testben és a dicsőségben való eljövetel ; és a mai szentmisében együtt van mind a kettő. Mint az örömhírre adott választ énekeljük a 84. zsoltárt, a megváltás énekét, és pedig háromszor is : az introitusban, az offertoriumban és a communióban, tehát a szentmise mindhárom körmenete alkalmával. Az *Egyház imádsága* a természeti motivumhoz kapcsolódik (éjjel-sötétség) : a bűn éjjeléből a «hazatérés» fényességéhez. A *szentlecke* minden rövidsége dacára is igen tartalmas, jelentősebb sorai már az introitusban hatásosan szólaltak meg : az Úr közel vagyon karácsonyi eljövetelében, kegyelmi eljövetelében a szentmisében, és újrajövetelében. Ő a Megváltó, és karácsonyi örömet meg békét hoz. A *graduale* a meg nem váltott és a megváltott emberiségnek sóvárgó kiáltása a megváltás után : «Harmatozzátok egek», de egyszersmind «Maranatha» (jöjj el, Urunk), parusia-imádság is. Az *evangéliumban* a főtanács küldöttsége áll János előtt, hogy megvizsgálja

az ő prófétai méltóságát. Ker. Sz. János biztosít minket : az Úr nemcsak közel van, hanem «*egyenesen közöttünk is áll már*». Ismét Ker. Sz. János a Krisztushoz vezető út készítője. *Felajánláskor* megváltásunk dalát énekeljük (84. zsoltár), mely épen az áldozat kezdetén úgy hangzik, mint adventi vágyakozásunk beteljesedése. A szent áldozatban az Úr csakugyan közöttünk áll, és a szent lakomában «ő bennünk marad, és mi őbenne». (Figyeljük meg a fokozást : közel van az Úr — közöttünk áll — az áldozati cselekményben pedig Krisztus megjelenik). A *communióban* reszketünk az örömtől, amidőn Anyaszentegyházunk biztosít minket : «A mi Istenünk jön és megvált minket». És újra énekeljük (ma már harmadszor) a 84. megváltási zsoltárt (kibővítve). A mennyei kenyér készítsen elő minket méltóan «az eljövendő ünnepre» *(postcomm.)*. Keresztények, a mai nap még csak az előöröm : ha már ez is olyan szép és nagy, milyen lesz még akkor a karácsonyi öröm, és milyen lesz még egykor a mennyei karácsony öröme !

Advent harmadik vasárnapja utáni hétfő.

Jöjjetek a világosságra!

Izaiás ma ismét a Messiást állítja szemünk elé, akit úgy mutat be, mint az emberiség megváltóját (Iz. 48. 1—3, 6—16 a.) :

«Halljátok, szigetek,
És figyeljetek, távoli népek :
Anyám méhétől hívott meg engem az Úr,
Anyám méhétől fogva megemlékezett nevemről.

Szájamat éles kardhoz tette hasonlóvá,
Kezének árnyékával oltalmazott engem ;
Kiválasztott nyíllá tett,
Tegzébe rejtett engem,
És szólt hozzám : Szolgám vagy te,
Izrael, rajtad mutatom meg dicsőségemet.
Kevés az, hogy szolgám légy nekem
Jákob törzseinek helyreállításában
És Izrael maradékának visszatérítésében :
Ime a nemzetek világosságává tettelek,
Hogy üdvösségem légy a föld széléig.
Ezt mondja az Úr,
Izrael megváltója, Szentje,
A megvetett lélekhez, a megutált nemzethez,
A kényurak szolgájához (= Jézus) :
Látnak majd a királyok és felkelnek,
Fejedelmek, és leborulnak
Az Úr miatt, ki hűséges,
Izrael Szentje miatt, aki téged kiválasztott.
Ezt mondja az Úr :
A kegyelem idején meghallgatlak téged,
És a szabadulás napján segítségedre leszek ;
Megőrizlek s a népnek szövetségévé teszlek,
Hogy helyreállítsd az országot,
És birtokodba vedd az elpusztított örökséget ;
Hogy azt mondd a foglyoknak : Eredjetek,
És azoknak, kik sötétségben vannak : Mutassátok magatokat !
Legelnek majd ők az utakon,
És legelőjük lesz minden mezőn.
Nem éheznek és nem szomjaznak,
Nem veri őket forróság és nap,
Mert Aki megkönyörült rajtuk, vezeti őket,
És vizek forrásainál megitatja őket.

Hegyeimet mind utakká teszem,
És ösvényeim feltöltetnek.
Ime emezek messziről jönnek,
Ime amazok északról s a tenger felől,
Azok pedig a dél földéről.
Mondjatok dícséretet, egek,
És ujjongj, te föld;
Hegyek, zengjetek dícséretet,
Mert az Úr megvigasztalja népét,
És megkönyörül szegényein.

Azt mondotta Sion:
«Elhagyott engem az Úr!
Megfeledkezett rólam az Úr!»
Hát megfeledkezhetik-e gyermekéről az asszony,
Hogy ne könyörüljön méhe fián?
De még ha az meg is feledkeznék,
Én akkor sem feledkezném meg rólad!
Ime tenyeremre rajzoltalak téged.»

Ismét egy gyönyörű adventi olvasmány: az egész emberiség megváltója áll előttünk, és mégis az, akit az emberek megvetnek! Hogyan festi a megváltást, mint a kegyelem idejét, és Istennek irántunk való szeretetét az anyai szeretet képében! Sebei által kezeire írt fel minket.

2. Adventi olvasmányok. Az Egyház énekei az Urat nézik és ő utána vágynak. «Ime, megjelenik az Úr fényes felhő tetején, és vele ezernyi szent; ruháján és övén ez a felírás áll: a királyok Királya és az urak Ura! Ő biztosan eljön, és nem áltat, ha késik, várj reá, mert jöttön jön». *(Resp.)*

«Akinek jönnie kell, jön és nem késik, és már nem

lesz többé félelem a mi határainkon, mert ő a mi Üdvözítőnk. Ő levesz rólunk minden bűnterhet, és minden bűnünket a tenger mélyébe süllyeszti.» *(Resp.)*

Reggel midőn a Nap fölkel, így énekel az Egyház: «Vessző sarjad Jesse törzsökéből, és az egész föld betelik az ő dicsőségével, meglátja minden ember az Isten üdvösségét». *(A Ben. antifónája.)* Milyen megkapóan hangzik ez a dal Krisztus jelképének, a Napnak fölkeltekor!

Este, Magnificat-kor újra az Isten Anyjára gondolunk, és vele együtt énekeljük: «Boldognak hirdet engem minden nemzedék, mert Isten rátekintett alázatos szolgálójára».

3. Egy adventi zsoltár. Advent 3. vasárnapján az Egyház háromszor énekli a 84. zsoltárt: az introitusban, az offertoriumban és a communióban, ami eléggé jelzi, hogy ez az ének kifejezi az ő hangulatát. Örömteljes megváltási ének ez. A zsoltár végigkísér minket az egész adventen: advent 1. vasárnapján az allelújaversben és a communióban énekeltük, a 2. vasárnap az offertóriumban, ma pedig épenséggel vezető szólama a szentmisének. A szent éjen a matutinumban az egész zsoltárt végigénekeljük.

I.

Országodat, én Istenem, megáldád,
Megfordítád Jákob raboskodását.
Megbocsátottad néped bűneit
És elengedted adósságát.
Gerjedt haragod megcsendesítéd,
Indulatodnak lohasztád tűzét.

Építs meg újra minket, megváltó Istenünk,
És bosszúságod szüntesd ellenünk!

Vagy haragod ránk mindörökre gerjedt?
Bosszúd egy ízről másik ízre terjed?
Nem élesztesz meg újra minket,
Hogy néped örvendhetne benned?
Engedd Uram irgalmad látnunk,
És hozd el már szabadulásunk.

II.

Hallani vágyom, mit beszél az Úr.
Békességet beszél népének, szentjei-
A balgaságra hogy ne térjenek. [nek,
Isten félőihez közel a váltság napja,
Hogy országukat a dicsőség lakja.
És találkozni fog hűség és irgalmas-
És csókolózik béke és igazság. [ság,

Földből igazság zsendül,
Jóság néz le a mennybül,
Mindent, ami jó, az Isten megád,
S a föld meghozza gyümölcse javát.
Igazság jár az Úr előtt
És békesség követi őt.

Szószerinti értelemben véve a zsoltár a babiloni fogságból való szabadulásról szól; ez azonban csak előképe volt a krisztusi megváltásnak. Az Egyház liturgiájában ez a zsoltár megváltási ének, és Isten országának dicsőségét festi, mely megkezdődik már az Úr első eljövetelekor, és akkor éri el teljességét, amidőn majd

A kép: a 84. zsoltár. Istennek ígéreteiben való hűsége beteljesedett Krisztusban, akinek szent embersége mint Jesse törzsöke a földből nő ki. Isten dicsősége most már a földön lakik, és a jászol a Magasságbelinek a trónja. Az igazság (kard) és a béke (olajág) megcsókolják egymást, és Isten kiengesztelődve tekint le az égből.

újra eljön a világ végén. Próbáljuk meg ebben az értelemben körülírni ezt a zsoltárt: Ó Uram, te Krisztus eljövetele által újra megáldottad a megátkozott földet, és az ő halála miatt elengedtél minden bűnadósságot. A megváltás (objektive) végbement, és most már csak az egyeseken áll, hogy ezt maguknak (szubjektive) megszerezzék. Ezt kérjük mi az első szakasz második részében (ez tulajdonképen adventi kérés, és a lépcsőimát is naponként ezzel a kéréssel zárjuk: egy pillantásod visszaadja nekünk az életet . . .). A második szakasz mintha csak Isten örömteljes válasza volna: igen, teljes megváltás lesz számodra itt a földön a kegyelemben, ott túl pedig dicsőségben, de természetesen csak akkor, ha azokhoz tartozol, «akik hozzá fordulnak». Akkor számodra is «közel lesz az ő üdvössége . . .» és «benned fog lakni az ő dicsősége». Akkor Isten angyalai oltalmazóan körülvesznek téged, értsd: az ő irgalmassága, hűsége, igazságossága, békéje. A lélek országa ismét gazdag termést hoz. Igen, az Üdvözítő végigvonul a földön, előfutárja az igazság, kísérője pedig a béke. Imádkozzuk el e héten ismételten ezt az éneket!

Advent harmadik vasárnapja utáni kedd.

Közel van az én igazam.

1. Adventi olvasmány. Újra vigasztaló igéretet hallunk a próféta ajkáról (Iz. 51, 1—8):

«Hallgassatok reám, kik az igazság után jártok
És az Urat keresitek;
Tekintsetek a kősziklára, melyből kivágattatok,
S a verem nyílására, melyből kivájattatok.
Tekintsetek atyátokra, Ábrahámra,

Mert egyedül őt hívtam meg,
Őt áldottam és sokasítottam meg.
Bizony, megvigasztalja az Úr Siont,
És megvigasztalja romjait mind;
Sivatagját hasonlóvá teszi a gyönyörűség *helyé*hez
És pusztaságát hasonlóvá az Úr kertjéhez.
Öröm és vidámság lesz benne,
Hálaadás és dícséret szózata.

Figyeljetek reám, én népem;
Hallgassatok meg engem, én nemzetségem,
Mert *tanítás* indul ki tőlem,
És igazságom a népek megvilágosításán pihen meg.
Közel van az én igazam,
Elindult az én szabadítóm,
És karom megítéli a népeket;
Reám várakoznak a szigetek,
S az én karomban reménykednek.
Emeljétek az égre szemeteket,
És tekintsetek le a földre;
Bizony, elenyésznek majd az egek, mint a füst,
És elavul a föld, mint a ruha,
És lakói szintúgy elvesznek;
De segítségem örökké tart,
És igazságom meg nem szűnik.

Hallgassatok reám, kik ismeritek az igazságot,
Én népem, kinek szívében van *tanításom!*
Ne féljetek az emberek gyalázásától,
Ne ijedjetek meg szidalmaiktól.
Mert mint a ruhát, úgy megeszi őket a féreg,
És mint a gyapjút, úgy megemészti őket a moly;
De segítségem örökké tart,
És igazságom nemzedékről-nemzedékre.»

Ismét valódi adventi olvasmány.

2. Adventi énekek. Az Egyház énekei egyre örömteljesebbek lesznek, a vágyból egyre inkább boldogító bizonyosság válik :

«Egyiptom ne sírj, mert a te uralkodód jön tehozzád, akinek szemei előtt megremegnek a mélységek, jön, hogy hatalmas karjával megszabadítsa az ő népét. Ime, jön a seregek Ura, a te Istened, nagy hatalommal». *(Resp.)* «Az Úr úgy jön le, mint az eső a rétre : az ő napjaiban igazság támad, és a béke bősége. És minden király imádni fogja őt, s minden nép majd neki szolgál.» *(Resp.)*

A napfölkeltének kísérő dala már Betlehembe visz bennünket : «Te Betlehem, Júda földje, nem maradsz olyan kicsiny : mert tebelőled származik a vezér, aki uralkodni fog Izrael népemen». *(A Ben. antifónája.)* Este így imádkozunk : «Serkenj föl, serkenj föl, kelj föl Jeruzsálem, oldd meg nyakbilincseid, Sion fogoly leánya !» *(A Magn. antifónája.)*

3. Ave Maria. A két adventi hírnök, Izaiás és Ker. Sz. János megtanítottak minket erre a két teen-

---

Serkenj föl, kelj föl Jeruzsálem; oldd meg bilincseid, Sion leánya!

dőnkre : vágy és útkészítés. Ezek szolgálnak előkészületül Isten nagy ajándékára, az isteni életre. Erről szól a harmadik adventi hírnök : Szűz Mária. Nézzük először, mikép állítja elénk a liturgia adventben Máriát. Épen az ő alakja kölcsönöz az adventnek valami rendkívül finom és kedves vonást. Izaiás és Ker. Sz. János nyers férfitípusok ; ezt a komolyságot enyhíti a Szent Szűz. A liturgia mindjárt az első adventi vasárnap a római fő Mária-templomba vezet minket, ahol a jászolt őrzik, és már előre sejteti velünk a szent éj örömét. A napi misében a második helyen mindig egy Mária-orációt mondunk, és minden zsolozsmában az óra után a szép Alma Redemptoris-t énekeljük. Sok responsoriumban és antifónában szól a liturgia nagy szeretettel az áldott Szent Szűzről. Minél közelebb jutunk a karácsony ünnepéhez, annál inkább szaporodnak a Máriáról szóló részek. E hét két első kántorböjti napja elsősorban az Istenanya két legfönségesebb titkának szól : a hírüladásnak és az ő látogatásának. És a nép áhítata még megtoldja ezt a rorate misével és az «Úr angyalával». A liturgia és a nép áhítata Szűz Máriával együtt akarja várni az Urat.

Ki taníthatna meg minket jobban arra, hogyan kell az Urat várni, hogyan kell őt hordozni és szívünket bölcsővé alakítani, mint Mária? Nincs ember, aki olyan fenséges adventet tartott volna, mint ő. Ha Izaiás az egész emberiségnek és ennek keretében a pogány világnak az adventjét, Ker. Sz. János pedig a zsidó népét képviseli, akkor Mária a lélek adventjét jelképezi. A liturgiától épen nem idegen gondolat, hogy párhuzamba állítsuk Máriát a lélekkel. Hogyan várta Mária az Urat? Csendben, összeszedettségben, bensőségben, imádságban. Egészen jogosult az a beállítás, hogy a festő Máriát az angyali üdvözletkor imádkozva ábrázolja. Isten az

ő kegyelmével csak akkor jön hozzánk, ha szívünk csendes és befeléfordult. És mégis milyen ritkán tartjuk ilyen csendben lelkünket! Nem kellene-e legalább a most következő napokban Máriával együtt nagyobb összeszedettségben és csendben várnunk az Urat? Tartsunk csendes, bensőséges, imádságos adventet!

De még nem jutottunk el kérdésünk legmélyére. Mária sokkal fenségesebb dologra hívja föl figyelmünket. Ismerjük a kereszténység három nagy javát, amelyek a hit, a parancsok megtartása és az isteni élet. Izaiás a nagy vágyon keresztül a hitről prédikál nekünk, Sz. János az életjavításon keresztül a parancsokról, Mária pedig Krisztusban a testet öltött isteni életet hozza nekünk. Ő az Isten gyermekének mintaképe. Az ő istenanyasága fönséges képe és jelképe a legmagasztosabbnak, amit egy ember elérhet: hogy Istennek adjunk lakást testünkben és lelkünkben. Mária a kegyelemnek, Isten bennünklakásának a képe. Az Isten gyermeke Isten anyjává lesz; a Szentháromságot hordozza lelkében. És épen a szentmise áldozati lakomájában leszünk mi annyira hasonlóvá az Istenanyához. Az isteni búzaszem itt vetődik el a mi lelkünkbe, és ennek növekednie kell, hogy már többé ne én éljek, hanem Krisztus éljen énbennem. Most már még jobban értjük, hogy az Isten Anyja minket el tud vezetni az adventen keresztül a karácsony szent ünnepéhez.

Kántorböjti napok.

A Király felölti a szolgaruhát.

A karácsonyi előkészület újabb állomásához jutottunk. Először azt halljuk: jön a Király; azután: Jeruzsálem készülődik; most pedig: közöttünk vagyon. Ma emberi alakban mutatja be az Egyház a Királyt: az emberi természet szolgaköntösét ölti magára. A kántorböjti misék szövege az Úr születésének és földi megjelenésének előzményeit adják.

Bevezetésül a régi tiszteletreméltó ünnephez Nagy Sz. Leónak egyik kántorböjti szentbeszédét közöljük: «Szeretteim, a lelkipásztor gondosságával szólunk nektek arról, amire most ez az idő és a liturgia figyelmeztetnek minket: a tizedik hónap böjtjét üljük. (December volt az év tizedik hónapja.) E hónapban minden termés begyüjtéséért az önmegtartóztatás áldozatát adjuk Istennek, minden ajándék osztogatójának. Mert mi lehet üdvösebb, mint a böjt, ami által Istenhez közeledünk, az ördöggel szembeszállunk, és a csábító bűnöket legyőzzük? Mert a böjt mindig az erény tápláléka volt. Az önmegtartóztatásból származnak a fegyelmezett gondolatok, az okos elhatározások, az üdvös tanácsok. Az önkéntes önmegtagadás által az ember meghal a test vágyainak. A szellem megújul az erénygyakorlatokra. Minthogy azonban mi nem pusztán a böjttel nyerjük el a lélek üdvösségét, azért böjtünket ki akarjuk egészíteni a szegények iránti irgalmasság cselekedeteinek gyakorlásával. Adjuk az erény-

nek azt, amit elveszünk az élvezettől. A böjtölőnek önmegtagadása szolgáljon a szegények felüdítésére. Fáradozzunk az özvegyek oltalmában, az árvák érdekében, vigasztaljuk a szegényeket, békítsük ki az ellenségeskedőket, karoljuk fel az idegent, segítsünk az elnyomotton, ruházzuk föl a mezítelent, ápoljuk a beteget. Igy mindegyikünk, aki meghozta ezt a jótettet, becsületes munkájának áldozatát Istennek, minden jó ősforrásának, méltóvá lesz arra, hogy megkapja tőle a mennyország jutalmát. Szerdán és pénteken tehát böjtölünk, szombaton pedig Sz. Péternél vigiliát (éjjeli istentiszteletet) tartunk, hogy az ő közbenjárására kérésünk meghallgatását elnyerhessük. A mi Urunk, Jézus Krisztus által, aki az Atyával és a Szentlélekkel egyetemben él és uralkodik mindörökkön örökké. Amen».

A kántorböjtök az egyházi év legtiszteletreméltóbb gyakorlatai közé tartoznak, és a római egyház ifjúkorába nyúlnak vissza. (Régebbiek az adventnél.) I. Leó pápa 450 körül egy sereg szép kántorböjti prédikációt hagyott ránk ; eredetileg ezek hálaadási ünnepek voltak a termények betakarításáért (és pedig három volt a három terménnyel kapcsolatban : gabona, szőlő, olaj: a legjelentősebb természeti szimbolumok). A hívek a felajánlási körmenetben odaadták a tizedet a termésből a szentmiseáldozat, az egyház és a szegények számára (ez nekünk is figyelmeztetés !). Mindazáltal ezek a hetek a lelki megújulás napjai is : az ember, aki a földi életben nagyon könnyen elfeledkezik az örökkévalóságról, minden negyedévben vessen egy tekintetet felfelé, az Istenre, és egy tekintetet befelé, a lelkébe. Ha tehát a nagyböjt az évi lelkigyakorlatnak felelne meg, akkor a kántorböjtök a lelki megújulás (recollectio, retraite) napjai. Komoly hetek ezek, de épen nem a szomorúság és a bűnbánat napjai. A böjt nem annyira a bűnbánat

és elégtételadás kifejezése, mint inkább vidám tizedadás Istennek, ami egyszersmind alamizsnálkodásra is kell hogy indítson. A kántorböjtök mint a papszentelés napjai (szombat) különösen nagy becsülethez jutottak. A decemberi kántorböjt szombatja volt a fő papszentelési nap. (Ezért imádkozzanak most a hívők jó papokért.) Azonban idők folyamán a kántorböjtök beiktatódtak az egyházi évbe, és ezáltal mindegyikük külön színezetet nyert. Az adventi kántorböjt felfokozott előkészület a karácsonyra. Mert a Krisztus eljövetelére irányuló végső nagy előkészület ebben a kántorböjtben és az Ó-antifónákban nyilvánul meg.

Kántorböjt szerdája.

Stáció Szűz Mária római főtemplomában.

Az angyali üdvözlet. Aranymise.

Ma ünnepeljük az angyali üdvözlet titkát, azt a fenséges pillanatot, amelyben az isteni Ige az emberi természettel egyesült. Ez már a megváltás kezdete volt: Krisztus titokzatos teste (az Egyház) már megkapta ragyogó középpontját, most már hozzácsatlakozhatnak a tagok. De mi nem pusztán az emlékét üljük ennek a

magasztos órának, hanem a szentmiseáldozatban megjelenül az Úr megtestesülése is, minthogy ez az ő szenvedésének is a kezdete. Átváltozáskor föl kellene kiáltanom: És az Ige testté lőn! Ezért ezt a mai szentmisét régtől fogva igen nagyra becsülték, és missa aurea-nak, aranymiséének nevezték. A középkorban rendkívül ünnepélyesen mutatták be. Szent Bernát apát ezzel a misével kapcsolatban mondotta híres homiliáját: «Super Missus est», amelynek egy részét a breviárium is tartalmazza. Hogy mennyire becsülték ezt a misét, annak egyik jele, hogy ebből származik a rorate-mise is, melyet egyes helyeken egész adventben mondanak.

1. Adventi olvasmány. Izaiás ma a szenvedő Megváltót mutatja be; ez egyike a legnevezetesebb ószövetségi jövendöléseknek. (Iz. 53, 1—9 a.):

«Ki hitte volna azt, amit hallottunk,
S az Úr karja ki előtt nyilvánult meg?
Úgy nőtt fel előtte (a Megváltó), mint a fiatal hajtás,
És mint a gyökér a szomjas földből;
Nem volt sem szépsége, sem ékessége,
Hogy megnézzük rajta,
És külseje sem volt kívánatos.
Megvetett volt, a legutolsó az emberek között,
A fájdalmak embere, a betegség ismerője;
Arca mintegy elrejtett és megvetett *volt*,
Azért nem is becsültük őt.
Valóban a mi betegségeinket ő hordozta,
S a mi fájdalmainkat ő viselte;
És mi őt szinte bélpoklosnak tekintettük,
Az Istentől megvertnek és megalázottnak.
Pedig ő a mi gonoszságainkért sebesíttetett meg,
A mi bűneinkért töretett össze;

A mi békességünkért van rajta a fenyíték,
S az ő kék foltjai által gyógyultunk meg.
Mi mindnyájan mint a juhok tévelyegtünk,
Kiki a saját útjára tért;
S az Úr őreá helyezte
Mindnyájunk gonoszságát.
Feláldoztatott, mert ő maga akarta,
És nem nyitotta meg száját;
Viszik, mint a juhot leölésre,
És mint nyírója előtt a bárány,
Elnémul, és meg nem nyitja száját.
Kiragadtatott a szorongatásból és az ítéletből.
Ki sorolja fel az ő nemzetségét?
Mert kivágatott az élők földéről,
Népem bűnei miatt vertem meg őt.
És gonoszok közt adtak neki sírt,
És gazdag mellé *jutott* halálában.»

2. A szentmise. (Rorate coeli.) A mai szentmisét az egész kereszténységgel együtt Szűz Mária római főtemplomában tartjuk, ahol a jászol is áll, mely Betlehemet jelenti nekünk. Az *introitusban* az egész megváltásra szoruló emberiséggel imádkozzuk a «Harmatozzátok egek»-et. A 18. zsoltárban a felkelő Napban már a beteljesedést látjuk. «A nap sátrát az égen verte fel: és kél a nap, vígan, üdén, mint nászteremből vőlegény, ujjongva, hősként útjának szökell. Az égnek egyik szegletjén kél föl s útján elér a túlsó szegletig, és el nem bújhat semmi melegétől.» Krisztus, a Napisten most ugyan még kilenc hónapig Máriában mint éjjeli sátrában van elrejtve, de karácsonykor (a téli napforduló után) kilép innen. Az első *könyörgésben* kéri az Egyház, hogy «a megváltás közelgő ünnepe» legyen a mi javunkra itt és a másvilágon. Még szebb a második:

«Siess kérünk, Urunk, ne késsél, emelj fel minket eljöveteled vigaszával». Feltűnően temperamentumos imádság ez, mely áttöri a klasszikus stílust. A szentmise régiségét mutatja, hogy három olvasmány van benne (a régi római időben a legtöbb szentmisének legalább három olvasmánya volt.) A két első, adventi prófétánktól, Izaiástól van ; mi már ismerjük mind a kettőt. Sion az Anyaszentegyház születési helye, oda sereglenek mind a pogány népek. Onnan jön ki a törvény és a törvényhozó (mert a «szót» úgy fogjuk fel, mint az «Igét»); Sion Szűz Mária jelképe, akiből az isteni Ige napvilágra jött. Sion azonban egyszersmind az Egyháznak és a léleknek is a képe. Igy három szólamból álló összhang uralkodik itt, amely végigvonul az egész szentmisén : Mária, az Egyház és a lélek. Az Egyház is Isten anyja, a lélek pedig ma és minden szentmisében Krisztusnak anyja. Szép ellenképe a *graduale*, amely igazi karácsonyi kép : a paradicsom zárt kapui előtt állunk, már emelkednek a reteszek, már húzzák a felvonó láncokat, és mi türelmetlenül kiáltjuk : «Emeljétek fel a kapukat ti angyalfejedelmek, táruljatok fel örök kapuk, hadd vonuljon be a dicsőség királya !» A *két következő olvasmány* szépen egészíti ki egymást : igéret és teljesedés. A próféta azt mondja : «Ime, egy szűz fogan és fiút szül, és a neve Emmanuel leszen». Az evangelista így szól : «Üdvözlégy, foganni fogsz, és fiút szülsz, és nevét Jézusnak fogod hívni. Ez a Magasságbeli fiának fog neveztetni . . . a Szentlélek árnyékoz be téged». Az örökszép *evangélium* a legnagyszerűbb kinyilatkoztatás, amelyben az emberiség részesült. A szentmise első része csakugyan az egész adventet felölelte, egészen a karácsonyi titok küszöbéig. Ezért látjuk, hogy felajánláskor *(offert.)* már a Megváltó jön : «Bátorság, ne féljetek ! ime a mi Istenünk igazságot tesz : maga jön el és megszabadít

minket. Akkor majd felnyílnak az emberek szemei, és a süketek fülei megnyílnak : akkor majd ugrál a sánta, mint a szarvas és ujjong a némák nyelve. Ő maga jön és hoz nekünk megváltást».[1] Az áldozatban és az áldozati lakomában a Szent Szűz kegyelemteljes foganásában lesz részünk, azért énekli az Egyház a communióban mirólunk is olyan hatásosan : «Ime a Szűz foganni fog és fiút szül...», és mi újra énekeljük a Nap énekét (18. zs.). Ez valóban aranymise.

3. Adventi énekek. Csodálatos, milyen költői szépségű dalt csal ki az Egyház hárfájából : «Kiálts teljes erődből, ki békét hirdetsz Jeruzsálemben, mondd meg Júda városának, és Sion lakóinak : ime jön a mi Istenünk, akit eddig vártunk». *(Resp.)*

«Csillag kel fel Jákobból és ember támad Izraelből és összetöri a pogányok minden vezérét. Az egész világ az ő birtoka lesz, a föld minden királya imádni fogja őt, és minden nép neki szolgál». *(Resp.)*

A napfordulói énekek azt mutatják, hogy ma egész nap az evangélium fenséges helyével kell foglalkoznunk. Napfelkeltekor azt énekeljük : «Küldetett Gábor angyal Szűz Máriához, aki Józsefnek volt eljegyezve». *(A Ben. antifónája).* Este pedig Máriával mondjuk : «Ime az Úrnak szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint». *(A Magn. antifónája.)*

---

[1] Igy van a kibővített offertorium-versben.

Advent harmadik vasárnapja utáni csütörtök.

A te Megváltód Izrael Szentje.

1. Adventi olvasmány. Izaiás újra Sion dicsőségét zengi (Iz. 54, 1—2, 4—14a.):

«Ujjongj, te meddő, ki nem szülsz,
Énekelve ujjongj és örülj, ki nem szültél,
Mert több fia lesz az elhagyottnak,
Mint akinek férje van, — úgymond az Úr.
Tedd szélessé sátrad helyét,
És feszítsd ki hajlékaid kárpitjait, ne kíméld;
Hosszabbítsd meg köteleidet,
És szegeidet verd be erősen.
Ne félj, mert te meg nem szégyenülsz,
És ne pirulj, mert nem kell majd szégyenkezned;
Sőt elfelejted ifjúkorod szégyenét,
És nem emlékezel meg többé özvegységed gyalázatáról.
Mert urad lesz a te Alkotód,
A seregek Ura az ő neve;
És megváltód Izraelnek Szentje,
Az egész föld Istenének fogják őt hívni.
Mert mint elhagyott és bánkódó lelkű asszonyt
Hívott meg téged az Úr,
Mint ifjúkorodban eltaszított feleséget,
— Mondja a te Istened.
Egy szempillantásra, rövid időre elhagytalak,
De nagy irgalommal egybegyüjtelek.
Haragom pillanatában kissé elrejtettem előled arcomat,

De örök irgalommal megkönyörülök rajtad,
— Úgymond a te megváltód, az Úr.
Úgy vagyok, mint Noé napjaiban,
Kinek megesküdtem, hogy nem hozom többé
Noé vizeit a földre;
Igy esküszöm, hogy nem haragszom reád,
És többé meg nem korhollak.
Mert induljanak meg bár a hegyek,
És rendüljenek meg a halmok,
Irgalmasságom nem távozik el tőled,
És békém szövetsége meg nem inog,
— Úgymond a te könyörülő Urad.
Te szegényke, kit a vihar megtépett,
Kinek nincsen vigasztalása,
Ime én lerakom sorba köveidet,
És zafirokra alapítlak;
Jáspisból alkotom bástyáidat,
Faragott kövekből kapuidat,
És drágakövekből egész határodat.
Valamennyi fiadat az Úr tanítványává *teszem*,
És fiaidnak nagy békességet *adok*.
Igazság lesz az alapod . . .»

2. Adventi énekek. Az énekek az érkező király nagyságát és dicsőségét hirdetik:

«Kivonul az Úr és harcolni fog a pogányok ellen, és megveti lábát az Olajfák hegyén, keletre, és felemelkedik minden domb fölé és hozzá sereglik majd minden nép». *(Resp.)*

Titokzatos responsorium ez. Talán Krisztus halálttusájára akar utalni, amely az Olajfák hegyén kezdődött, és amely győzelmet hozott minden ellenségei felett. Hasonló gondolat van a következőkben is:

«Előfutárként lép fel a szeplőtelen Bárány,

Melkizedek rendje szerinti F ő p a p lett örökkön örökké. Ő az igazság K i r á l y a, akinek nemzetsége nem ér véget». *(Resp.)*

Most az Egyházhoz, mint királynőhöz szólnak e szavak :

«A pogányok látni fogják a te Igazadat, és minden király a te Fönségedet, és új névvel neveznek téged, amit az Úr adott tenéked. És az Úr kezében d i c s ő s é g e s k o r o n a leszel, s az ország éke Istened kezében». *(Resp.)*

Valóban nem lehet az Egyházat szebben jellemezni, mint hogy ő «dicsőséges korona az Úrnak kezében».

Napkeltekor ezt énekli az Egyház : «Virrasszatok ébren, mert már egészen közel az Úr, a mi Istenünk !» *(A Ben. antifónája.)*

A nappali óráknál röpimákat ad ajkunkra az Egyház:

A primában: «Sionból jön a mindenható Úr, hogy üdvözítse az ő népét».

A terciában: «Fordulj kissé hozzánk, ó Urunk, és ne késsél eljönni szolgáidhoz».

A *sextában:* «Sionból jön ki az Úr, a király ; Emmanuel az ő nagy neve».

A *nonában:* «Az Úr a mi törvényhozónk, az Úr a mi királyunk, ő maga jön, hogy minket üdvözítsen».

A keresztény hívő ezeknek az antifónáknak segítségével átélheti ezt az adventi napot anélkül, hogy sok időt kellene rá fordítania.

A *vesperásnál* öröméneket dalolunk : «Örüljetek Jeruzsálemmel együtt, és örvendezzetek mindnyájan őbenne, kik szeretitek őt, mindörökké». *(A Magn. antifónája.)*

Kántorböjt péntekje.

Stáció a 12 apostol templomában.

Magasztalja az én lelkem az Urat.

Az Egyház ma Szűz Mária látogatásának bájos titkát állítja elénk. Ez történeti folytatása a kántorböjt szerdájának. Látjuk Isten szent szolgálóleányát, amint a hegyvidékre megy Erzsébet látogatására, halljuk ajkáról a Magnificat-ot. A megváltás első gyümölcse az, hogy Ker. Sz. János már édesanyja méhében megszentelődik. Ma tehát az Egyházban nagy titkok mennek végbe.

1. Szűz Mária látogatása. Sz. Ambrus ma igen szép homiliát ad az *evangéliumhoz:* «Mihelyt meghallotta Mária az angyal szavát, sietett a hegyek közé; nem mintha hitetlen lett volna a jövendöléssel szemben, bizonytalan a hír tekintetében, vagy kételkedett volna, hogy ilyen megeshetik! Hanem vidáman engedve a fölszólításnak, szolgálatkész lélekkel s az örömtől hajtva. S hová siethetett volna máshová, mint felfelé, ha már egyszer az Isten töltötte el őt? A Szentlélek kegyelme nem ismeri a lassú tétovázást. Tanuljátok meg ti is vallásos anyák, hogy milyen figyelemmel kell lennetek áldott állapotban lévő rokonaitokkal szemben. Máriát, aki eddig egyedül csak a lakás rejtett belsejében tartózkodott, nem tartja most vissza a szűzi tartózkodás a nyilvánosságtól, nem csökkenti buzgóságát a hegyi út vadsága, s nem riasztja el kötelességétől a hosszú utazás. A szeretetszolgálatra gondolva és elfeledkezve a nehézségekről, otthagyja otthonát, és csak szíve sugallatát követve sietve megy a hegyvidékre a

Szent Szűz. Tanuljátok meg hajadonok, hogy ne futkossatok idegen házak körül, ne töltsétek az időt a tereken, s ne csevegjetek a nagy nyilvánosság előtt. Mária, aki otthon nem izgul, siet a nyilvánosság elől. Hallottátok leányzók, milyen fegyelmezett volt Mária. Tanuljatok most már tőle alázatosságot is. A rokon megy a legközelebbi rokonhoz, a fiatal az idősebbhez : és nemcsak hogy elmegy hozzá, hanem előre köszönti őt. Úgy

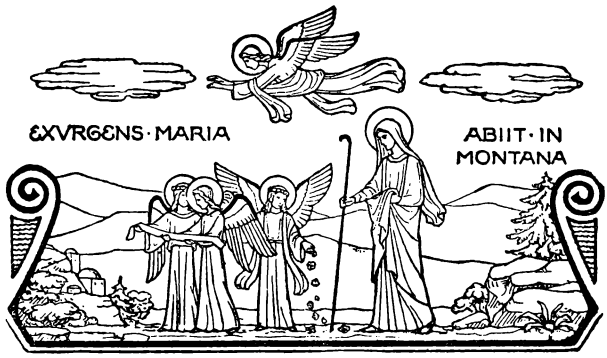

illik ugyanis, hogy a szűz annál alázatosabb legyen, minél tisztább. Tanuljon szolgálatára lenni az idősebbeknek. Legyen az alázatosság mintaképe, mert ez a tisztaság hivatása . . .»

Nézzük e szent színjáték három személyét, akiknek szerepét az ünnepek alatt át kell élnünk : Krisztus — Mária — én.

K r i s z t u s. Milyen a karácsony és a mai szentmise Üdvözítője? Az Egyház, vagy Mária azt hirdeti nekünk *(intr.)*: közel vagy te (az Üdvözítő az ajtó előtt áll), Krisztus hűségesen állja ígéreteit (ezek az ő útjai mihozzánk), a mi utaink pedig őhozzá az ártatlanság

útjai kell hogy legyenek (118. zs.). A *gyüjtőimádságban* ismét a vágyakozó könyörgés hangzik : Keltsd fel kérjük, Urunk, hatalmadat, és jöjj hozzánk karácsonykor ! A *szentleckében* látjuk, hogy az Úr mint vessző sarjad Máriából, mint gyökérből : már csirázik az áldott földben *(grad.)*. Az *evangéliumban* imádjuk az Urat a szűzi monstranciában, és látjuk első megváltói tevékenységét: ő megszabadítja hűséges hírnökét az eredeti bűntől. A *communioban* látjuk újrajövetelét : ez az utolsó karácsony a szentek ragyogó kíséretében. Ez a karácsonyi Üdvözítő, aki karácsonykor jön, ez azonban egyszersmind a mai mise Üdvözítője is. A szentmisében egyesítjük a két adventet : az adventet a testben és a dicsőségben !

M á r i a. Ismét Isten szent szolgálója áll előttünk : el akarjuk kísérni útján, s mint Fűhrich tette a képén, rózsákat akarunk szórni lábai elé ; mint József félénken lépünk a nyomába, hiszen szeplőtelenek az utak, amelyeken ő jár. Ő az égtől áldott harmatos föld, ő egyszersmind az a gyökér, amelyből a nemes ág, az emberiség virága fakad.

M i. De mi a mi szerepünk? Mi mindenekelőtt J á n o s vagyunk, akinek az Úr meghozza a megváltás kegyelmét, főképen a régi bűnöktől való tisztulást (vetustate purgatos). Mi azonban egész különösen M á r i a is vagyunk ! Életének egyik titkát sem valósíthatjuk meg életünkben szebben, mint az ő hegyi útját.

a) Mi a Krisztustól megáldott nő akarunk lenni : és ez vagyunk az Oltáriszentség által, ez vagyunk általában a kegyelem által. Mi az Urat hordjuk magunkban egész életünkön át : neki növekednie, alakulnia kell bennünk

b) Tudatosan akarjuk az Urat hordozni egész nap,

vagyis igazi Christophoros-szá, Krisztust-vivővé akarunk lenni!

c) Az Urat az emberekhez is el vinnünk, és így kegyelemhordozók akarunk lenni: vigyük őt magunkkal otthonunkba, a hivatalba, és vigyük el mindenkinek, akivel csak érintkezünk. Mennyi kegyelmet vihetnénk öntudatlanul és észrevétlenül is az embereknek!

d) Énekeljük azonban éppen olyan bensőségesen, mint azt Mária tette, a Magnificat-ot, hálából azért, hogy Isten bennünk lakik. Énekeljük el minden nap!

2. Adventi olvasmány. Hallgassuk meg adventi szónokunk örömhírét (Iz. 55, 1—7):

«Ti szomjazók, jöjjetek a vizekhez mindnyájan,
S akiknek nincsen pénzetek, siessetek,
Vegyetek és egyetek;
Jöjjetek, vegyetek pénz nélkül
És minden ellenérték nélkül bort és tejet.
Miért fordítjátok a pénzt arra, ami nem kenyér,
És keresményeteket arra, ami jól nem lakat?
Hallgassatok, hallgassatok reám, s akkor jót esztek,
És kövér *ételekben* gyönyörködhettek.
Hajtsátok hozzám fületeket, jöjjetek hozzám,
Hallgassatok ide, s akkor élni fog lelketek;
És én örök szövetséget kötök veletek,
A Dávidnak *megígért* állandó irgalmasság *szerint.*
Ime tanúul adtam őt a népeknek,
Vezérül és parancsolóul a nemzeteknek.
Ime hívsz majd oly nemzetet, melyet nem ismertél,
És nemzetek, melyek nem is ismertek téged, hozzád sietnek,
Az Úrért, a te Istenedért,
Izrael Szentjeért, ki megdicsőített téged.
Keressétek az Urat, míg megtalálható,

Hívjátok őt segítségül, míg közel van.
Hagyja el útját az istentelen,
Gondolatait a gonosz férfiú,
És térjen vissza az Úrhoz, ki megkönyörül rajta,
És Istenünkhöz, mert kész ő a megbocsátásra.

Ismét igazi adventi gondolatok: örvendetes ígéretek, de egyszersmind komoly tanítások is!

3. Adventi énekek. A nap komolyabb hangulatának megfelelnek a vágyakozással teli énekek is:

«Küldd el Uram, a Bárányt, a föld Uralkodóját, a puszta sziklájától Sion leányának hegyéig. Mutasd meg Uram, irgalmasságodat, és add meg nekünk üdvösségedet». *(Resp.)*

«Izrael sivár mezői illatozó hajtásokat fakasztanak; mert íme jön a mi Istenünk, jön hatalommal és fényessége vele együtt. Sionból jön ki az ő fényes szépsége; a mi Istenünk láthatóan jön». *(Resp.)*

Reggel, napkeltekor halljuk Erzsébet örvendező hangját: «Amint megcsendült füleimben köszöntésed hangja, örömtől repesett a magzat méhemben, allelúja». *(A Ben. antifónája.)*

Kántorböjt szombatja.

Stáció Szent Péternél.

Minden élő meglátja az Isten üdvösségét.

Ez a nagy téli kántorböjti nap! Az egész nap a karácsonyi előkészület jegyében áll. Nézzük először is a szentmisét, azután pedig a zsolozsma adventi szövegeit.

1. A szentmise (Veni). Hogy a mai szentmise szövegét megérthessük, vissza kell mennünk a régi időbe, amikor a szentmisét a római Sz. Péter-templomban mondották. A két előző kántorböjti misében van valami meghitt vonás, a mai mise ezzel szemben a világegyház (Sz. Péter) ünnepélyes miséje. A szentmise ki-

csinyben egy adventet és egy karácsonyt jelenít meg; amit a négy adventi hétben kiterítve és kifejtve találunk, azt összefoglalja a mai mise. Több helyen találkozunk az éj- és a világosságmotívummal; ezt a misét különben is az éjjeli órákban, hajnal felé tartották; így egy külső szimbolum is adva volt ehhez a témához: az advent éjjelétől a karácsonyi világossághoz. Ez a mai mise értelme. Az introitusban vágyakozva kiáltunk a karácsonyi világosság után: «Jöjj, és ragyogtasd fel arcodat, Uram, ki a kerubok

A fönti kép illusztráció a 18. zsoltárhoz, a negyedik adventi zsoltárhoz. «És kél a nap, vígan, üdén, mint násztermből vőlegény.» Egy angyal lanton kíséri a menyegzői éneket, egy másik angyal virágot szór a király lábai elé, ketten a győzelmi pálmát lobogtatják, kettő pedig a győzelmi- és nászkoszorút tartja eléje. A király kezeiben a szentírási tekercs a «törvény»-nyel, és a kereszt királyi pálcája.

felett trónolsz, és megszabadulunk». Ezután a 79., adventi zsoltárt énekeljük, amely a 18. zsoltárral együtt végigvonul a szentmisén :

«Uram, ébreszd fel hős erőd,
Jöjj és segíts nekünk !
Építs meg minket újra, Istenünk,
Ragyogjon ránk az arcod s mi szabadok leszünk.
Seregek Ura, Istene,
Ha néped esd, meddig léssz ellene?
Könnyek kenyerét enni késztetéd,
Innia könnyek csordult serlegét? . . .»

Az első *gyüjtőimádság* prózában magyarázza meg a képet : «Vigasztalj meg minket, szegény bűnösöket látogatásoddal». A karácsony igazi Isten-látogatás (adventus). Az *első négy olvasmány* Izaiástól való. Az *első* elmondja, hogy a világosság (Jézus) be fog világítani a pogányság (itt Egyiptom) sötétségébe : «Igy veri meg az Úr Egyiptomot, csapással, és meggyógyítja azt ; és megtérnek az Úrhoz és megkegyelmez nekik, és meggyógyítja őket az Úr, a mi Istenünk». A *második olvasmány* fönséges képet fest az Isten országának fönséges új paradicsomáról (Iz. 35, 1—4) :

«Örvend majd *akkor* a pusztaság s a járatlan vidék,
Ujjong majd a sivatag, és virul, mint a liliom.
Virulva virul és ujjong,
Ujjong és hálát zeng,
Övé lesz a Libanon dicsősége,
A Kármel és a Sáron pompája.
Meglátják ők az Úr dicsőségét,
Istenünknek fenségét.
Erősítsétek meg a lankadt kezeket,
S a roskadozó térdeket szilárdítsátok meg !

Mondjátok a kislelkűeknek :
Bátorság ! Ne féljetek !
Ime a ti Istenetek bosszút áll és megfizet,
Maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon nektek !

A *harmadik olvasmány* már látja jönni a győztest. Az Egyház, mint őr áll a magas vártán :

«Eredj fel a magas hegyre, te, ki Sionnak jó hírt viszel...
Mondd Júda városainak : íme, a ti Istenetek !
Ime, az Úristen hatalommal jő . . .
Mint a pásztor, legelteti nyáját ;
Karjával összegyüjti a bárányokat, s ölébe emeli . . .»

A *negyedik olvasmányban* úgy jelenik meg Krisztus, mint az isteni Cyrus, aki az emberiséget kiszabadítja az ördög babiloni fogságából. «Én vagyok az Úr, és nincs más ; ki világosságot hozok elé, és sötétséget teremtek ; békességet szerzek, és rosszat idézek elé . . .»

«Egek, harmatozzatok onnan felülről, és a fellegek csöpögjék az igazat : nyíljék meg a föld, és teremje az Üdvözítőt».

Az olvasmányok és az énekek közé könyörgések vannak iktatva, amelyek mind az adventi gondolatot fejlesztik tovább. A 18. zsoltárban látjuk, hogy az isteni Naphős elhagyja éjjeli sátorát (Máriát) :

«A nap sátrát az égen verte föl :
És kél a nap, vígan, üdén,
Mint nászteremből vőlegény».

A *könyörgések* mind igen szépek, és egyrészt a megváltásra való szorultságunkat, másrészt az isteni látogatás megsóhajtott boldogságát festik. A legjellemzőbb a második imádság : «Engedd, kérünk, mindenható Isten, hogy minket, kiket a bűn igája oly régen nyomorult szolgaságban tart : egyszülött F i a d v á r v a v á r t

új születése megszabadítson». Itt van először szó egy könyörgés keretében Krisztus születéséről. *Az ötödik olvasmánnyal* már a hajnali órába lépünk: a három ifjúval találkozunk itt a tüzes kemencében (ez az olvasmány előfordul mind a négy kántorböjti szombaton; ez volt a régi vigilia laudese). A régi Egyház ezekben a hőslelkű ifjakban a feltámadásnak és a vértanuságnak jelképét látja. A *szentlecke* Krisztus újrajöveteléről oktat ki minket: először az antikrisztusnak kell eljönnie, és a gonoszság titkának kell munkálkodnia — ez a sötétség, — s majd csak akkor ragyog fel az ő eljövetele. (Itt még e kor régi felfogásának maradványával találkozunk; abban az időben az ünnep előterében az Úr újrajövetelének várása állott.) Napfölkeltével végetért a vigilia, már vasárnap reggel volt. Az *evangéliumban* halljuk az örömhírt: az előhírnök már megérkezett, közel van a király. «Minden élő meglátja az Isten üdvösségét.» Ezzel befejeződött a mise első részének drámája; most már csak meg kell valósulnia az áldozatban: a mi sötétségünket meg fogja világosítani az ő kegyelmi látogatása. Az áldozatban már eljött a karácsony *(offertórium)*:

«Vigadj Sion leánya! Örvendezz Jeruzsálem leánya!
Ime, a te Királyod jő hozzád, a Szent és a Megváltó».

Mint egy óriás ujjongva szökell megváltói pályáján a Naphős; a vasárnapi és a karácsonyi nap már fölkelt *(communio)*. A *postcommunio* azt a jelentős igazságot tartalmazza, hogy a «karácsony misztériuma» a mi újjászületésünk biztosítására van rendelve.

2. Adventi énekek. Az év egy szakában sem nyilvánul meg annyi éneklőkedv, mint az adventben. Az Egyház kifogyhatatlan a költői szépségű antifónákban és responsoriumokban.

«De vessző kél majd Jessze törzsökéből,
És virág nő ki gyökeréből.
Az igazságosság lesz derekának öve,
S a hűség csípőjének kötője.
És rajta leszen majd az Úr lelke:
A bölcseség és az értelem lelke,
A tanács és az erősség lelke,
A tudás és a jámborság lelke.» *(Resp.)*

«Jöjj Uram, és ne késsél,
Bocsásd meg néped gonoszságait,
Hívd vissza a szétszórtakat országukba.
Rázd fel, Uram, hatalmadat, és jöjj a mi megmentésünkre.» *(Resp.)*

Napkeltekor az angyali üzenet pillanatába helyezkedünk: «Úrnak angyala, miképpen lesz ez, minthogy férfit nem ismerek? Halld Szűz Mária: a Szentlélek száll majd tereád, és a Magasságbelinek ereje megárnyékoz téged». *(A Ben. antifónája.)*

A nap folyamán ismét röpimádságokat mondunk:

A *primában:* «Nézzétek csak, mily gyönyörű az, aki belép a népek megmentésére».

A *terciában:* «Rendkívül nagy lesz az ő országa és a békének nem lesz vége».

A *sextában:* «Én vagyok az Úr, és hozom igazságomat, nem lesz ez távol, és az én üdvösségem nem késlekedik».

A *nonában:* «Készülj Izrael az Úr elé, mert jön».

Az esti imádságban minden zsoltárhoz külön antifónát éneklünk: «Fújjátok meg a harsonát Sionban, mert közel van az Úr napja: íme jön a mi megmentésünkre, allelúja, allelúja». «A te mindenható Igéd, ó Uram, jön a királyi trónról, allelúja.»

Advent negyedik hete — Már minden beteljesedett.

Advent negyedik vasárnapja nem jelent újabb fokozatot az adventben ; inkább csak összefoglalása az egész adventi előkészületnek. A legtöbb esetben nem sokáig tart az utolsó adventi hét, mert már beleesik a karácsony a kísérő-ünnepekkel.

Advent negyedik vasárnapja.

Stáció a 12 apostol templomában.

Minden élő meglátja az Isten üdvösségét.

A szentmise (Rorate coeli). A régi időben ez a vasárnap liturgiátlan volt, mert a kántorböjt belenyúlt egészen a vasárnap reggelbe. Csak amikor már a kántorböjti misét szombat reggelre tették át, akkor állítottak össze a vasárnap számára külön miseformulát a kántorböjti misék szövegéből. (Az énekek szerdáról, az evangélium szombatról való.) Azért a mai szentmise szövege úgy tekinthető, mint pótkántorböjt azok számára, akik hétköznap nem lehettek jelen a misén. Tehát az egész egybegyűlt hívősereg kántorböjtje : visszatekintés bűnbánó és hálaadó lélekkel az elmúlt évnegyedre. A szövetség megújítása a következő időszakra ! A *szentlecke* a papszentelésre emlékeztet minket, mert a mai éjtszaka volt a régi Egyház legjelentősebb szentelési ideje. Hány buzgó pap és püspök kapta ezen a napon az egyházirend szentségét ! Adjunk érte hálát Istennek, és imádkozzunk papi hivatásokért !

A szentmise szövege mai összeállításában összefoglalja az egész adventet. Mégegyszer föllép a három adventi hírnök, és halljuk azokat a jellegzetes szavakat, amelyek az advent folyamán állandóan fülünkben csengenek: Izaiást a «Harmatozzatok egek»-kel, Ker. Sz. Jánost a «Készítsétek az utat», és Máriát az «Angyali üdvözlettel». Izaiás próféta áll a küszöbön *(intr.)*, ott az ő igazi helye, hiszen ő az ószövetséghez tartozik. És halljuk ajkáról az el nem múló adventi szózatot: «Harmatozzátok egek az Igazat...» Ez volt az advent első foka és alaphangulata: vágyakozás a Megváltó után. A továbbiakban az istenháza hajójába lépünk; itt áll mint második szónok Ker. Sz. János. Ő az Úr előtt jár, és ő vezeti a vőlegényt (Krisztus) a menyasszonyhoz (az Egyházhoz). Ő a pusztában kiáltó is: «Készítsétek az Úr útját». A szentmise olvasmányai-

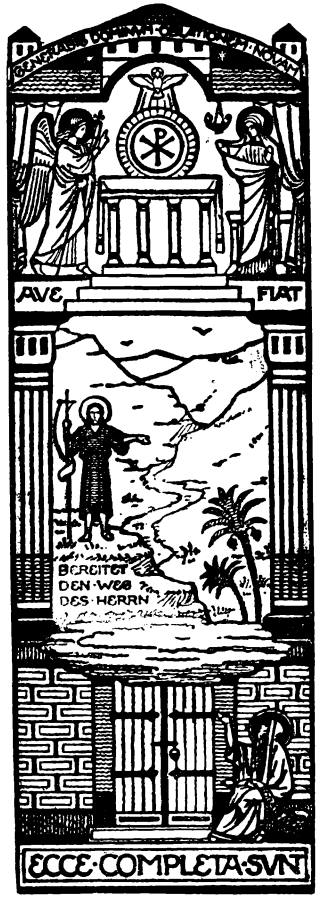

Ez a kép a három adventi személy által képviselt fokozatokat mutatja, úgy, amint azt fönt leírtuk.

ban neki van főszerepe; itt van ő igazán a helyén, mert bűnbánati prédikációja az advent nagy erkölcsi feladatát állítja elénk. A felajánlás elején végre Szűz Mária vezet minket az oltárhoz. Ő már a szentélyben áll; ez a hely illeti meg őt. Mert Izaiás mint próféta még a zárt kapuk előtt, a küszöbön áll; Ker. Sz. János a bűnbánat hirdetője, s ezért az előmise ambóján a helye. Mária azonban a kegyelem megtestesítője; ő vezet minket az oltárhoz, amelyre az Üdvözítő épúgy alászáll, mint egykor a Szűz méhébe, amikor az angyal meghozta az üdvözletet. Ez a karácsonyi ünnep legfelső foka és elővételezése. Izaiás felkelti bennünk a Megváltó utáni vágyakozást, Sz. János elkészíti számára a szívünkhöz vezető utat, Mária azonban az ő kegyelmi eljövetelét jelzi nekünk és hozza a karácsonyi Üdvözítőt. A szent áldozatban és az áldozati lakomában az Egyház és a lélek az Istenanyához lesz hasonlóvá, Krisztus-hordozókká leszünk; nekünk karácsonykor az Urat a világra kell hoznunk. Végezetül ez a három adventi személy megtanít minket a zsolozsma és a szentmise liturgiájának mélységes értelmére is: Izaiás képviseli a matutinumot, János az előmisét, Mária a szentmise áldozati részét.

2. Adventi olvasmány. A próféta ma lelkes dalt zeng az új Isten-országáról.

Igy szól az Úr (Iz. 35, 1—10):
«Örvend majd *akkor* a pusztaság s a járatlan vidék,
Ujjong majd a sivatag, és virul, mint a liliom.
Virulva virul és ujjong,
Ujjong és hálát zeng.
Övé lesz a Libanon dicsősége,
A Kármel és a Sáron pompája.
Meglátják ők az Úr dicsőségét,
Istenünknek fenségét.

Erősítsétek meg a lankadt kezeket,
S a roskadozó térdeket szilárdítsátok meg!
Mondjátok a kislelkűeknek:
Bátorság! Ne féljetek!
Ime a ti Istenetek bosszút áll és megfizet,
Maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon nektek!
Akkor majd megnyílik a vakok szeme,
S a süketek füle nyitva leszen;
Ugrándozik majd a sánta, mint a szarvas,
És megoldódik a némák nyelve.
Bizony, vizek fakadnak majd a pusztaságban,
És patakok a sivatagban;
A száraz hely tóvá leszen,
S a szomjas *föld* vizek forrásává;
Ösvény és út leszen ottan,
És szent lesz ez az út,
Tisztátalan nem jár rajta;
Csak a tiétek lesz ez az út,
És balgák nem bolyongnak rajta.
Nem lesz ott oroszlán,
Ragadozó állat nem jár rajta,
És nem is lesz ott található;
Hanem a megszabadultak fognak rajta járni,
S az Úr megváltottjai térnek vissza *rajta*.
Hálát zengve mennek a Sionra,
És örök vidámság lesz fejük felett;
Öröm és vidámság lesz a részük,
És eltűnik a fájdalom s a jajgatás.»
Ez valóban fölséges adventi hír!

3. Adventi énekek. A zsolozsma megint tele van gyönyörű responsoriumokkal:

«Fújjátok meg a harsonát Sionban,

Hívjátok össze a nemzeteket, hirdessétek a népeknek és mondjátok:
Ime, jön az Isten, a mi Üdvözítőnk.
Hirdessétek és hangoztassátok, mondjátok és kiáltsátok:
Ime, jön az Isten, a mi Üdvözítőnk». *(Resp.)*

«Ime, már eljött az idők teljessége,
Amikor Isten az ő Fiát a földre küldte,
Aki Szűztől született s a törvénynek alávettetett,
Hogy megváltsa azokat, akik a törvény alatt voltak.
Az ő túláradó szeretetéért, mellyel szeretett minket az Isten,
Fiát küldte, a bűnös test alakjában.» *(Resp.)*

«Kisded születik nekünk,
És az ő neve Isten és Hős leszen.
Atyjának, Dávidnak trónján ül és uralkodik,
Kinek hatalma az ő vállán nyugszik.
Áldott lesz benne a föld minden törzse,
És minden nemzet neki szolgál.» *(Resp.)*

Napkeltekor halljuk az Üdvözlégy-re szóló harangot:

«Üdvözlégy Mária, malaszttal vagy teljes; az Úr van teveled; áldott vagy te az asszonyok között, allelúja.» *(A Ben. antifónája.)*

Advent negyedik vasárnapja utáni hétfő.

El nem vétetik a fejedelmi pálca Júdától.

1. Adventi olvasmány. A próféta ma figyelmeztető szózatot intéz hozzánk (Iz. 58, 7—14):

Törd meg az éhezőnek kenyeredet,
S a szűkölködőket és a bujdosókat vidd be házadba ;
Ha mezítelent látsz, takard be,
És ne vesd meg önnön testedet !
Akkor majd felvirrad, mint a hajnal, világosságod,
És gyógyulásod gyorsan bekövetkezik ;
Színed előtt halad majd igazságosságod,
És a Úr dicsősége gyüjt egybe téged.
Akkor majd könyörögsz, és az Úr meghallgat,
Kiáltasz, és Ő így szól : Ime, itt vagyok.
Ha *odaadod kenyeredet* az éhezőnek,
És jóllakatod a lesujtott lelket :
Akkor felragyog a sötétben világosságod,
És sötétséged déli verőfényre változik.
És az Úr nyugalmat ad neked mindenkoron,
Fényességgel tölti be lelkedet
És megszabadítja csontjaidat ;
Olyan leszel, mint az öntözött kert,
És mint a vízforrás,
Melynek el nem fogynak vizei.
A sövények újjáépítőjének neveznek majd téged,
Ki nyugalmat hoz az utaknak.
Ha nem jársz-kelsz szombaton,
Hogy a saját *hasznodat* keressed az én szent napomon,
És a szombatot gyönyörűségnek nevezed
S az Úr szent *napját* dicsőségesnek,
És megdicsőíted azzal, hogy nem járod utaidat,
És nem keresed a saját *hasznodat*, és nem folytatsz szóbeszédet :
Akkor gyönyörűséged leszen az Úrban,
És felemellek a föld magaslataira,
És atyád, Jákob örökrészével táplállak.
Bizony, az Úr szája szólott.»

2. Adventi énekek. Az Egyház énekei tele vannak várakozással. Már látjuk lélekben az Urat mint királyt és gyermeket egyszerre :

«El nem vétetik a fejedelmi pálca Júdától,
Sem a vezér az ő ágyékától,
Míg el nem jő az Elküldendő,
Az, akire a népek várakoznak.
Szebbek a szemei a bornál,
És fogai fehérebbek a tejnél». *(Resp.)*

Ker. Sz. János hirdeti az isteni Nap fölkeltét ; azért a Holdnak (őneki és az Ószövetségnek) el kell halványodniok :

«Őneki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem :
Aki pedig utánam jön, előttem lett,
Kinek nem vagyok méltó saruszíját megoldani.
Én vízzel keresztellek titeket :
Ő majd Szentlélekkel fog titeket megkeresztelni !»
(Resp.)

Napkeltekor halljuk a pusztában kiáltónak a szavát :

«Azt mondja az Úr : Tartsatok bűnbánatot, mert már elközelgett a mennyek országa, allelúja.» *(A Ben. antifónája.)*

3. A karácsonyfa szimbolikája. Igen szép szokás, hogy karácsonykor megajándékozzuk a gyermekeket, még pedig hangsúlyozva, hogy a Jézuska hozza az ajándékokat ! A népszokás ezzel mesterművet alkotott ; az öröm bőségszaruját öntötte ki földünkre. A gyermekek heteken át nem tudnak másra gondolni és másról beszélni, mint arról, hogy eljön a Jézuska,

és hozza ajándékait. Aki boldog családi körben nőtt fel, tudja, hogy a karácsony a család tulajdonképpeni ünnepe. Mindaz a szeretet, bensőség és odaadás, amely a szürke hétköznapok során nem nyilatkozhatott meg, éppen a karácsonyfa alatt tör elő. Milyen megható az a sok meglepetés, amelyet egymásnak készítenek! De akkor túláradó csak az öröm, ha gyermekek vannak a családban. Hiába keresnek a hit ellenségei valami pótlékot a mi keresztény szokásunk helyébe, nem találnak. Még a zsidók és a hitetlenek is utánozzák gyermekeik számára. De nekünk mégis egy kissé mélyebbre kell látnunk, és meg kell értenünk ennek a szokásnak jelentőségét. Mit mond nekünk a karácsonyi ajándékosztás, mit akar a karácsonyfa? Én mindebben szép jelképét látom annak, amit mi, keresztények karácsonykor ünneplünk. Mert mit is ünnepelünk? Nagy örömhír az, amit mi ünneplünk, és ez így szól: erre a nyomorúságos földre eljött az Üdvözítő, a mi megmentőnk és Megváltónk, és boldoggá akar minket tenni. Ez az örömhír tartalma. És ezért ünnepeljük az ő világrajöttét, betlehemi születését. A karácsony megváltási ünnep. Csak vegyétek kezetekbe a liturgikus szövegeket: az újra és újra csak azt mondja és énekli, hogy «ma szállt alá az égből az igazi béke». Az Egyház tehát Krisztus születésében már az egész megváltást megvalósítva látja. Krisztusban minden jót megkaptunk. Őbenne megkaptuk Isten legnagyobb ajándékát. Ami nagyot és kívánatost nyujt a mi hitünk, mindazt elértük Krisztusban: az istenfiúságot, Egyházat, az Eucharisztiát, a mennyet... Úgy tűnik fel tehát, mintha az Anyaszentegyház most karácsonykor Krisztus kegyelmi ajándékainak mindezen bőségét újra ki akarná árasztani. És így most megértjük, mit jelképez a karácsonyfa. Éppen ezért ajándékozzuk meg

magunkat, szerezzünk magunknak minél több örömet, halmozzuk el magunkat édességekkel és töltsük el lelkünket szeretettel; mindez Krisztusnak a jelképe, a legnagyobb ajándéké, amelyet az ég nekünk juttathatott. S minthogy Krisztus maga a szeretet, az öröm és a béke, azért mindegyikünk akarjon maga a kis Jézus lenni. Minden adományunk Őtőle származik. Van-e szebb kép, mint a kivilágított karácsonyfa körülrakva ajándékokkal, s előtte a bámuló, örömtől ragyogó gyermekszemek? Ez a kereszténységnek is szimboluma. Minden világosság, minden boldogság, minden tiszta öröm onnan árad ránk. Ó, ha ezt igazában föl tudnók fogni! Tanuljunk hát a gyerekektől! Itt is áll Krisztus szava: «Hacsak nem lesztek olyanok, mint a kisdedek, nem mehettek be a mennyek országába». Amiként a gyermekek nem bírják kivárni a karácsonyt, s amint túláradó az ő örömük, tegyünk úgy mi is. A gyermek az adventi várakozás képe, és egyszersmind példaképe a karácsonyi örömnek is. Ha van gyermek a környezetünkben, tekintsünk rá gyakran e napokban, figyeljük meg, és tegyük meg a mi krisztusvárásunk, Krisztusban való örömünk jelképének.

Advent negyedik vasárnapja utáni kedd.

Gyermek születik nekünk.

1. Adventi olvasmány. Az éjjeli zsolozsmában Izaiás prófétát halljuk, aki a Messiást állítja elénk. Az Üdvözítő ezt a helyet magyarázatával szentelte meg. (Luk. 4, 17 skk.) (Iz. 61, 1—6):

«Az Úr lelke van rajtam,
Mert felkent engem az Úr,

Elküldött engem, hogy örömhírt vigyek a szelídeknek,
Meggyógyítsam a megtört szívűeket,
Szabadulást hirdessek a foglyoknak,
Megnyitást a bezártaknak,
Hogy hirdessem az Úr megengesztelődésének esztendejét,
És Istenünk bosszújának napját,
Megvigasztaljak minden gyászolót,
Koronát szerezzek és adjak
Sion gyászolóinak a hamu helyett,
Örömolajat a gyász helyett,
A dicsőség palástját a szomorúság lelke helyett;
Hogy hívják ott őket az igazság hőseinek,
A Úr ültetésének az ő dicsőségére.
És felépítik az ősi pusztaságokat,
S a régi romokat helyreállítják;
Újra felépítik az elhagyott városokat,
Melyek nemzedékről-nemzedékre romokban hevertek.
Előállnak majd az idegenek
És legeltetik barmaitokat,
S az idegenek fiai művelik majd földeiteket és szőlőiteket.
Titeket pedig majd az Úr papjainak neveznek,
A mi Istenünk szolgáinak hívnak majd titeket;
A nemzetek gazdagságát eszitek.»

Most pedig az Egyház szólal meg (Iz. 61, 10):

«Örvendve örvendek az Úrban,
És lelkem ujjong az én Istenemben,
Mert felöltöztetett az üdv ruházatába,
S az igazság köntösével vett körül,
Mint a vőlegényt, ki koszorúval ékesíti magát,

És mint a menyasszonyt, ki ékszereivel díszíti fel magát.»

2. Adventi énekek. Az énekek már telve vannak örömmel:

«Kisded születik nekünk, és az ő neve Isten s Erős lészen:
Atyjának, Dávidnak trónján fog ülni s uralkodni,
Kinek hatalma nyugszik az ő vállán.
Benne megáldatik a föld minden népe,
És minden nemzet szolgál neki». *(Resp.)*
Izrael szűze, térj haza városaidba,
Mért fordítod el szomorúan orcádat?
Te fogod szűlni a Megváltót, az Urat,
Aki új áldozat lesz a föld számára:
Az emberek üdvösségük felé tartanak.
Örök szeretettel szerettelek téged,
S ezért megkönyörülve rajtad, magamhoz szorítottalak.» *(Resp.)*

Napkeltekor Istenhez kiáltunk: «Kelj fel, kelj fel, öltözzél erőbe, Úrnak karja.» *(A Ben. antifónája.)*

Advent negyedik vasárnapja utáni szerda.

Ime, jön már a te Üdvözítőd.

1. Adventi olvasmány. A próféta az utolsó napokban egyre határozottabban és örvendetesebben fogalmazta meg ígéreteit. Ma még egyszer élénk színekkel festi meg Jeruzsálemet, Isten arájá̇t. (Iz. 62, 1—7; 10—12.):

«Nem hallgathatok Sion miatt,
Nem nyugodhatom Jeruzsálem miatt,
Míg fel nem kel az ő igaza, mint a világosság,
És szabadítója fel nem gyullad, mint a fáklya.
Meglátják majd igazadat a nemzetek,
És a királyok mindnyájan dicsődet,
És téged új néven hívnak,
Mellyel az Úr szája nevez el.
Dicsőség koronája leszel az Úr kezében,
És királyi fejdísz Istened kezében.
Nem hívnak többé elhagyottnak,
És országodat nem hívják többé pusztaságnak,
Hanem így neveznek: «Kedvem telik benne»,
És országodat: «Népes»;
Mert az Úr kedvét találja benned,
És országod benépesül.
Amint ugyanis egybekel az ifjú a leánnyal,
Úgy kelnek egybe veled fiaid;
S *amint* örül a vőlegény a menyasszonynak,
Úgy örül majd neked a te Istened.
Falaidra, Jeruzsálem, őröket állítottam;
Se éjjel, se nappal sohase hallgassanak;
Ti, az Úr figyelmeztetői, ne hallgassatok,
És ne hagyjatok neki nyugtot,
Míg Jeruzsálemet helyre nem állítja
És dicsőségessé nem teszi a földön.

Menjetek ki, menjetek ki a kapukon,
Készítsétek el népemnek az utat;
Tegyétek símává az utat,
Szedjétek fel a köveket,
És emeljetek zászlót a népek felé!
Ime az Úr tudtul adta a föld határá*ig:*
Mondjátok meg Sion leányának:

Ime szabadítód eljő!
Ime jutalma vele vagyon,
És szerzeménye őelőtte.
Szent népnek hívják majd őket,
Az Úr megváltottjainak;
Téged pedig keresett városnak neveznek,
Nem pedig elhagyottnak.»

Rendkívül szép ez az olvasmány, és nagyszerűen illik átmenetnek az adventből a karácsonyhoz!

2. Adventi énekek. Egyre erősödik a bizonyosság, hogy eljön az Üdvözítő; Isten beváltja az özönvíz utáni esküjét:

«Megesküdtem, úgymond az Úr,
Hogy nem haragszom többé már a földre:
A hegyek s a halmok igazságot kapnak,
S békekötés lesz majd Jeruzsálemben.
Közel üdvösségem, hogy eljöjjön
S igazságom, hogy kinyilatkozzék». *(Resp.)*
Már magunk előtt látjuk az Üdvözítőt:
«Nézzétek csak, mily hatalmas Ő,
Ki síkra száll a népek üdveért:
Ő az igazságnak a Királya
S születésének nincs kezdete.
Előfutárként lép föl érettünk,
A Melkizedek-rendi örök Főpap.» *(Resp.)*
Napfölkeltekor maga az Üdvözítő mondja:
«Sionba helyezem az üdvösséget,
S Jeruzsálembe dicsőségemet.» *(A Ben. antifónája.)*

Advent negyedik vasárnapja utáni csütörtök.

Vajha szétszakítanád az egeket!

1. Adventi olvasmány. Izaiás próféta bensőséges adventi imádsággal fordul az ég felé (Iz. 64, 1, 3—4):

«Vajha szétszakítanád az egeket és leszállnál,
És megolvadnának színed előtt a hegyek,
Amikor nem várt csodákat művelsz,
Leszállanál, és színed előtt megolvadnának a hegyek!
Sohasem lehetett hallani,
Sem fül fel nem fogta,
Szem nem látta, Isten, rajtad kívül,
Amit a téged váróknak készítettél!»

Most még egyszer öntsük ki egész megváltás utáni vágyódásunkat a fogságban sínylődő izraeliták szavaival (Iz. 64, 8—11):

«Nos, Uram, te a mi atyánk vagy!
Mi vagyunk az agyag, és te vagy a formálónk,
Kezed művei vagyunk mindnyájan!
Ne haragudjál, Uram, annyira,
Ne emlékezzél meg többé gonoszságunkról!
Ime nézd, néped vagyunk valamennyien!
Szent városod pusztává lett,
A Sion pusztává lett,
Jeruzsálem elhagyatottá!
A ház, mely szentélyünk és dicsőségünk volt,
Hol atyáink dícsértek téged,
Tűz martalékává lett,
És rombadőlt mindaz, mi nekünk drága volt!»

2. Adventi énekek.

«Fújjátok meg a harsonákat Sionban,

Hívjátok össze a nemzeteket, hirdessétek a népeknek és mondjátok:
Ime, jön az Üdvözítő Istenünk.

Hirdessétek és hangoztassátok, mondjátok és kiáltsátok:
Ime, jön az Üdvözítő Istenünk.» *(Resp.)*

Lélekben már látjuk az Urat, aki király és gyermek egyszerre:

«El nem vétetik a fejedelmi pálca Júdától,
Sem a vezér az ő ágyékától,
Míg el nem jő az Elküldendő,
Az, akire a népek várakoznak.
Szeme szebb a bornál
S foga fehérebb a tejnél.» *(Resp.)*

Az Egyház vigasztal minket:

«Vigasztalódj meg, vigasztalódj meg én népem, mondja az Úr, a ti Istenetek.» *(A Ben. antifónája.)*

«Az Úr, a mi törvényhozónk, az Úr, a mi királyunk, Ő jön és üdvözít minket.» *(A laudes egyik antifónája.)*

Advent negyedik vasárnapja utáni péntek.

Örülj, Jeruzsálem!

1. Adventi olvasmány. Ma olvasunk utoljára Izaiásból, és pedig az utolsó fejezetből (Iz. 66, 10—15a):

«Örvendezzetek Jeruzsálemmel és ujjongjatok felette, Mindnyájan, kik szeretettel vagytok iránta;

Örvendjetek vele nagy örömmel valamennyien,
Kik siránkoztatok rajta,
Hogy szophassatok és jóllakhassatok
Vigasztalásának emlőjéből;
Hogy szürcsölhessetek és gyönyörűséggel teljetek el
Bőséges dicsőségéből.
Mert így szól az Úr: Ime én reá bocsátom a békét
mint folyamot,
És mint megáradt patakot a nemzetek dicsőségét,
Hogy azt szopjátok;
Keblen hordoznak majd és térden becéznek titeket.
Mint akit anyja becéz,
Úgy vigasztallak meg én titeket,
És Jeruzsálemben vigasztalást leltek.
Meglátjátok, és örül majd szívetek,
És csontjaitok mint a fű sarjadoznak,
És ismeretessé lesz az Úr keze az ő szolgáin,
És haragja megnyilvánul ellenségein.
Mert íme eljő az Úr tűzben,
Szekere olyan lesz, mint a forgószél.»

A próféta most a pogányok megtéréséről szól (Iz. 66, 18b—23):

«Eljövök, hogy egybegyüjtsek minden nemzetet és nyelvet; és eljönnek és meglátják dicsőségemet.
És én jelt teszek reájuk, és elküldök közülök olyanokat, kik megszabadultak, a nemzetekhez: azokhoz, kik nem hallottak rólam és nem látták dicsőségemet.
És hirdetik majd dicsőségemet a nemzeteknek,
És elhozzák majd valamennyi testvéreteket minden nemzetek közül ajándékul az Úrnak, lovakon, szekereken, hordágyakon, öszvéreken és kocsikon szent hegyemhez Jeruzsáelmbe,

És én papokat és levitákat választok közülök, úgymond az Úr.

Mert miként az új egek és az új föld, melyeket majd alkotok, fennmaradnak előttem, úgymond az Úr, úgy marad fenn a ti ivadékotok és a ti nevetek.

És akkor majd hónapról-hónapra és szombatról-szombatra minden ember eljő, hogy imádkozzék színem előtt, úgymond az Úr.»

2. Adventi énekek. Az énekek telve vannak várakozással és örömmel:

«Kisded születik nekünk,
És az ő neve Isten és Hős leszen.
Atyjának, Dávidnak trónján ül és uralkodik,
Kinek hatalma az ő vállán nyugszik.
Áldott lesz benne a föld minden törzse
S minden nemzet neki szolgál.» *(Resp.)*

«Ime már eljött az idők teljessége,
Amikor Isten az ő Fiát a földre küldte,
Aki Szűztől született s a törvénynek alávettetett,
Hogy megváltsa azokat, akik a törvény alatt voltak.
Az ő túláradó szeretetéért, mellyel szeretett minket az Isten,
Fiát küldte a bűnös test alakjában.» *(Resp.)*

«Isten a Libanonról jön, s ragyogása olyan, mint a napfény.»

«Kinézek az Úr elé, s várok az én Üdvözítő Istenemre.» *(A laudes antifónája.)*

A menyasszony már kész!

A szentek ünnepei.

November 29.

Sz. András apostol vigiliája ; Sz. Szaturninus vértanu.

Az Úr első tanítványa.

1. Apostolvigilia. Az apostolok ünnepei a megváltás ünnepei közé tartoznak, s az egyházi évben szétosztva azokhoz a hatalmas kőtömbökhöz hasonlítanak, melyek az épület alapját alkotják. «Nem vagytok idegenek és jövevények, hanem a szentek polgártársai és az Isten házanépe, az apostolok és a próféták alapjára rakott épület, melynek szegletköve maga Krisztus Jézus». *(Apostolok vesperása.)* Kell, hogy újra több szerető gonddal vegyük körül az apostol-ünnepeket ; valamikor parancsolt ünnepek voltak. Szép volna meggyujtani szentmise alatt a 12 apostol-gyertyát. Az apostolok ünnepeit vigiliával üljük meg ; ez is ősrégi eredetük bizonysága. Valamikor a vigilia imádságban eltöltött egész éjtszakai virrasztást jelentett, később az előünneplés az ünnepet megelőző napra került. Aki szereti a liturgiát, annak számára a vigilia komoly bűnbánati nap, ünnepet megelőző tisztogatás, takarítás a lélek hajlékában. Ha tehát az apostolok emléknapján megváltottságunk boldogító tudatának örvendezünk, a vigilián keltsünk erős vágyat magunkban a bűntől való szabadulás : a megváltás után ; ez lesz a Kyrie eleison az ünnep Gloria-jához. Ily módon szépen beilleszthetjük a vigiliát az adventi időbe.

2. Sz. Szaturninus. Vértanuságának napja: 300 körül nov. 29. Sírja Rómában van. *Élete:* a Martyrologium így szól róla: «Rómában a Via Salaria-n a szent vértanuknak, az ősz Szaturninusnak és Szizinus diákonusnak halála. Maximianus császár alatt hosszú ideig börtönben sínylődtek, majd a római prefektus kínpadra vonatta őket, tagjaikat kificamították, szeges ostorokkal verték, azután fáklyákkal sütögették testüket, végül is leoldva őket a kínpadról, a prefektus fejüket vétette». *Alkalmazás:* «Csodálatos az Úr az ő szentjeiben», így tör föl az Egyház ajkán a fohász, valahányszor vértanuinak hősi bátorságát szemléli. Igen, a szentek erényeinek fényessége Isten nagyságának és szépségének a sugárzása. Ha már a természet pompája is Isten szépségének csodálatára ragad, mennyivel inkább a szentek erényei!

3. A szentmise (Dominus secus) bájos tartalmú szövegei Sz. András első meghívásával állanak vonatkozásban. Belépve az istenházába, ránk tekint az Úr, aki az oltáron trónol. Sz. András vezet minket hozzá, s halljuk édesen hívó szavát: «Venite post me! Jertek utánam!» *(intr.).* A *gyüjtőimádság* bűneink bocsánatáért és a veszedelmektől való szabadulásért könyörög. A *szentlecke* (az apostolvigiliák közös olvasmánya) az apostolt Mózessel, az Úr Isten kedves emberével hasonlítja össze: ő is rémületet kelt Isten ellenségeiben, és királyoknál nagyobb a dicsősége. Hűsége és hosszantűrése szentté avatta, s most az Úr a dicsőség koronájával koronázza meg. Az *evangélium* azt a boldog délutánt idézi emlékezetünkbe, amikor András és János először voltak az Úrnál az ő jordánparti szállásán. Az egész elbeszélésen megérzik, mint rezeg át a szeretett tanítvány lelkén a Mesterrel töl-

tött első óra boldog emléke. De mi nemcsak tanui vagyunk a nagy pillanatnak, hanem misztikus átélői is, hiszen *communio*-kor már a mi ajkunkon is hangzik: «Megtaláltuk az Urat!» András mint testvérét visz engem is hozzá. Igen szép példa ez arra, hogy az egyes énekek *(introitus, communio)* csak a szent cselekménnyel és az evangéliummal kapcsolatban nyernek értelmet. Hogyha ma a szentmisére indulunk, az Úr hív bennünket az ő követésére, áldozáskor pedig éljük át boldog öntudattal, hogy megtaláltuk az Urat. Mindkettőre Sz. András segít minket, aki vezetőnk a mai napon.

November 30.

Sz. András apostol. (II. o. dupl.)

Üdvözlégy, keresztem; fogadd el a Megfeszített tanítványát!

Az első apostolünnep az új egyházi évben! Az apostolünnep független az egyházi év időbeosztásától, s éppen ma nem könnyű dolog Sz. András napját kapcsolatba hozni az adventtel. De meg kell szereznünk ezt az alkalmazkodási képességet. Mi várjuk az Urat, és Andrással együtt szent szeretettel karoljuk át keresztjét. Ez olyan programm, amely mindig időszerű, gyümölcsét naponta értékesíthetjük lelkünk javára.

1. Sz. András. Vértanuságának napja nov. 30 (az év ismeretlen). Sírja az amalfi-i katedrálisban, feje a Sz. Péter-templomban van. Ferde kereszttel ábrázolják, amelyet őróla András-keresztnek hívnak. *Élete:* András, Péter apostol testvére, Sz. Jánossal együtt az első a tanítványok között, akik az Urat követték. Megható szépen rajzolja az evangélium (Jn. 1, 35—42) Jézussal való első találkozásukat. Bár nem

tartozott a Megváltó szűkebb apostolkörnyezetéhez mint Péter, Jakab és János, s az evangéliumok sem jegyeznek fel róla semmi különösebb eseményt (Ján. 6, 8), annál inkább magasztalja azonban az apokrif András-aktákra támaszkodva a hagyomány az ő nagy szeretetét a kereszt és a Metváltó iránt; az Egyház pedig kitünteti őt a szentmisében (nap-nap után két ízben említjük a nevét a kánonban és a Pater noster-re következő könyörgésnek, a Liberának végén,[1]) meg a breviáriumban is. Megkapó vértanuságának legendája: A pogány bíró felszólítja, hogy áldozzon az isteneknek. András erre így felelt: «Mindennap bemutatom az áldozatot az oltáron a mindenható Istennek, az Egyetlennek, az Igaznak, de nem a barmok húsát és a bakok vérét, hanem a szeplőtelen Bárányt. A hívők egész sokasága részesül azután belőle, a Bárány mégis sértetlen marad». Aegeas erre haragra gyúl és börtönbe vetteti. A hívő nép könnyűszerrel kiszabadíthatta volna, de ő maga csitítja a tömeget, s kérleli, ne akadályozzák meg abban, hogy a vértanuság áhított koronáját mielőbb elnyerhesse. Mikor végre a kivégzés helyére vitték, megpillantva a keresztet, már messziről felkiáltott: «Jóságos kereszt, Krisztusnak rajtad kitárt tagjaitól mily nagy a te szépséged és ékességed! Rég óhajtott, hőn szeretett, szakadatlanul kívánt ke-

[1] Ezt N. Sz. Gergely pápa rendelte el, aki különös tisztelője volt Sz. Andrásnak.

reszt, végre elő vagy készítve sóvárgó lelkem számára. Végy el az emberek közül, juttass a Mesterhez, hogy általad fogadjon, amint rajtad szenvedve váltott meg engem !» Fölfeszítették. Két napig függött élve a kereszten, szüntelen Krisztust prédikálva, míg csak hozzá nem költözött, akivel így kívánta a halálban is a hasonlóságot. *Alkalmazás:* A mai apostolünnep az Úr Krisztus és az ő keresztje iránt való bensőséges szeretetnek az ünnepe. Különösképen Sz. Andrástól, az Egyház tanítójától kérjük, hogy az életben vállainkra nehezedő keresztekben ismerjük fel, köszöntsük és utánozzuk megfeszített Mesterünket.

2. A szentmise (Mihi autem) középpontjában Sz. Andrásnak a genezáreti tó mellett történt második, végleges meghívása áll *(ev.)*. Ez a mai ünnep lelke, amint azt a *communio* szépen kifejezésre juttatja : «Jertek utánam !» Minket is hívogat az Úr, s mi mindent odahagyva követjük őt a szent lakomához. «Emberek halászaivá teszlek titeket.» Ez a szó elsősorban az Úr fölkent papjaira áll : ők az Úr halacskáinak isteni küldetésű halászai, így kerülnek a halak az Egyház hálójába. Ők a krisztusi hit hirdetői. Erre utal a kissé nehezebben érthető *szentlecke* is : hit kell mindenkinek, zsidónak, pogánynak egyaránt ; de hogy hit sarjadozzék és szilárduljon a lelkekben, annak előfeltétele, hogy legyenek Istentől rendelt igehirdetők. Sz. András a legjelentősebbek közül való. A többi szöveget az apostol-misék közös részeiből vesszük. Az *introitus* és az *offertorium* szavaival magasztaljuk az apostolokat, mint az Úr Jézus barátait, és az Isten országa fejedelmeit, a *gradual*eban pedig mint a királyi Egyháznak fejedelmi fiait. Ám a világi hívő is magára vonatkoztathatja ma az Üdvözítőnek az em-

berek halászairól mondott szavait. Legyenek csak mindnyájan lelkipásztorok: példával, szeretettel, áldozatos kötelességteljesítéssel, akár hathatós szóval is! Föltűnő a különbség a klasszikus és előkelő miseformula, és a lágy, költői zsolozsma között.

3. A papi zsolozsmának antifónái az apokrif akták adataiból merítenek. Újra és újra visszacseng bennük az apostolnak kereszt utáni nagy vágyódása:

«Üdvözlégy, drágalátos kereszt, Krisztus teste szentelt meg, tagjai ragyogó drágakövekként ékesítenek. Ne engedd, Uram, hogy a te szolgád elszakadjon tőled. Itt az ideje, hogy testem a földbe térjen, és magadhoz szólítsd lelkemet!

Égre tárt tekintettel könyörgött Sz. András, és hangos szóval kiáltott: Látlak, Uram, téged, ne engedd, hogy a gonosz bíró levétessen a keresztről, mert már megismertem a szent kereszt erejét. Te vagy az én Mesterem, Krisztus, akit szerettem, akit megismertem és mindig megvallottam: még csak ezt a kérésemet hallgasd meg!»

Ha a liturgikus naptár egy-egy napot kihagy, az nem azt jelenti, hogy arra a napra nem esik szentnek emlékezete (a Martyrologium rendesen több szentet említ minden nap), hanem csupán a római misekönyv és breviárium szerint nincs ilyenkor szentnek ünneplése.

December 2.

Sz. Bibiana, szűz és vértanu (semid.).

Egy vértanucsalád.

A szentek ünneplése független ugyan az adventtől, mégis helyesen járunk el, ha a szentek ünnepeit belekapcsoljuk adventi előkészületünkbe. A liturgia szel-

leme szerint ugyanis nagy beleéléssel eggyé kell válnunk az ünnepelt szenttel, és így vele együtt, az ő érzéseivel sietünk az érkező Király elé.

1. Sz. Bibiana. Vértanusága napja : 363 dec. 2. Sírja Rómában, az Esquilinuson épült bazilikájában van, melyet 467-ben emelt Szimpliciusz pápa, és VIII. Orbán 1625-ben átalakított. Ekkor találták meg újra a szentnek földi maradványait, s most már az egész család relikviái a főoltár alatt nyugosznak. Római bazilikájában áll a szobra, mely egyike Bernini legszebb alkotásainak. Ugyancsak itt, a freskók életének egyes jeleneteit és halálát ábrázolják. *Élete:* Vértanui család sarja : atyja, anyja és nővére mártírhalált haltak. A magára maradt Bibianát a gonosz Rufina kezei közé adják, hogy bűnre vigye. De ő, aki kora gyermekségétől a keresztény erkölcsökben nevelkedett, és sértetlenül megőrizte ártatlanságának virágát, erősebb volt, mint ez a gonosz asszony, s legyőzve annak csábításait, kijátszotta a bíró cselvetéseit is. Ekkor a felbőszült prétor parancsára a poroszlók letépték ruháit, kínzóoszlophoz bilincselték, s ólomgolyós ostorokkal addig verték, míg kilehelte szent lelkét. Szűzi testét a piactéren kóbor ebek elé vetették, de Isten sértetlenül megőrizte azt. *Alkalmazás:* Isten az erőszakkal és csábítással szemben is megvédte a benne bízó erőslelkű szűzet. Igy vált a vértanucsalád legragyogóbb ékességévé. Mennyire szükség volna arra, hogy legyenek az Egyházban most is áldozatos, vértanui lelkű családok !

2. A szentmise (Me expectaverunt). A szent áldozatban a szűz vértanu áll közénk és az Úr Krisztus közé : ő vonz be minket Krisztus áldozatába. Vigyük mi is Bibianával együtt életünket és halálunkat áldo-

zati ajándékul az oltárhoz. Krisztus — Bibiana — én : mind a hárman meghalunk a szent áldozatban, az áldozásban pedig valamennyire részesülünk Bibiana erős hitében és győzelmi koronájában. Lássuk csak a szentmise szövegét : Hallom, amint a szent keserves kínja között így imádkozik : «Reám lestek a gonoszok, de én szívemben őrzöm törvényeidet» *(intr.)*. Igy történt ez szóról szóra az ő életében. Megvalósul ez ma az én életemben is? Mert ez a «reám» az én személyemre is áll. A *szentlecke* Isten szentjeinek vértanui hálaadása. Nagyon illik Bibiana életére a 45. zsoltár szava is a *grad.*-ban. Az Úr az ő lelkében van, nem is ingadozik. A megpróbáltatások «folyó árja örvendezteti meg az Isten városát, a Fölséges megszentelte hajlékát», sértetlen maradt a szenvedések árjában. *Evang.:* Bibiana megtalálta az elrejtett «kincset», a drága «gyöngyöt», az Isten országát, oda is ad érte mindent : jólétet, gazdagságot, életet. Méltó vagyok-e arra, hogy vele együtt menjek az áldozat bemutatására?

December 3.

Xavéri Sz. Ferenc hitvalló (dupl. mai.).

Az advent hirnöke volt ő sok pogány számára.

Sikerül-e hidat építenünk a napi szenttől az adventi szentidőbe? India és Japán adventjének Xav. Sz. Ferenc volt Ker. Sz. Jánosa. Xav. Sz. Ferenc második Ker. Sz. Jánosként egyengeti Krisztus jövetelének az útját a távol Keleten.

1. Xavéri Sz. Ferenc. † 1552 dec. 2. Teste 1554 óta Goa-ban, Előindiában nyugszik. Jobb karját, mint drága ereklyét 1614-ben Rómába, az al Gesu-templomba vitték át. A Jézustársaság öltözetében,

életerősnek, nagynak ábrázolják, rövid szakállal. *Élete:* Navarra tartomány Xavier várában született 1506-ban. Mint 19 éves ifjú ismerte meg Sz. Ignácot, s mindjárt második társává szegődött. 1542-ben Indiába küldik, és 1549—1551-ig Japánban működött. Roppant területeket járt be, és mindig csak gyalog, sokszor mezítláb. Japánon kívül még hat más királyságban hintegette a keresztény tanítás magvát. Egyedül Indiában százezreket térített meg; hatalmas fejedelmek, köztük királyok fejét is hajtotta a szent keresztség engesztelő forrása alá. Sikerei tetőfokán is oly alázatos volt, hogy Sz. Ignáchoz, rendi elöljárójához, csak térdenállva írta leveleit. Az Úr csodákkal jutalmazta lánglelkű buzgóságát: feltámasztott néhány halottat, köztük egy olyat is, akit már egy napja eltemettek. Egyetlen szenvedélye volt a lelkeket megnyerni a mennyországnak. Szüntelen fohásza: Lelkeket adj, Uram, lelkeket! (Da mihi animas!) Jelszava: Mindenért kárpótolva vagyok, ha csak egy lelket is sikerül megmentenem. *Alkalmazás:* Xav. Sz. Ferenc a katolikus hitterjesztés munkájának égi pátrónusa. Krisztus Urunk egyetemes missziós parancsa értelmében az Anyaszentegyház a lelkek térítésében az én segítő munkámra is számít. Ma imádkozni fogok a katolikus hit apostoli munkásaiért, és tőlem telhetőleg anyagilag is segítségükre sietek.

2. A szentmise (Loquebar). A világmisszió átfogó gondolata hatja át teljesen a szövegeket. Az *introitus*ban minden megtért népet meghív az Úr, hogy hálát adjanak neki irgalmas szeretetéért és hűségéért, vagyis a megtérés nagy kegyelméért, s maga a szent is hallatja szavát: a királyok színe előtt áll, és bizonyságot tesz Krisztusról. (Szokás ellenére az introitus keretét alkotó zsoltárvers más zsoltárból van

véve, mint a közbülső rész.) A *szentlecke* kissé nehéz szöveg, s a misszionárius jelentőségéről szól. Az ige hirdetése nélkül nem támadhat az emberek lelkében hit, ezért szükség van a hitnek isteni és egyházi küldetéssel megszentelt munkásaira. Azért magasztalja már Izaiás is őket: «Mily drágalátosak a léptei a béke evangéliumát hirdetőknek». Xav. Sz. Ferencen beteljesült a zsoltáros szava: «Az egész földre elhat szózatuk, s a földkerekség határaira szavuk». Az *evangéliumban* felhangzik Krisztus missziós parancsa, vele egyetemben a csodás segítség ígérete is, ami annyira eleven valósággá vált szentünk életében: «Az én nevemben ördögöket űznek ki; új nyelveken szólnak; kígyókat vesznek fel; és ha valami halálosat isznak, nem árt nekik; a betegekre kezeiket teszik, és meggyógyulnak». A *communio:* «Boldog az a szolga, kit mikor ura eljövend, ébren talál. Bizony mondom nektek, minden vagyona fölé rendeli őt». Ez ugyancsak valóra vált Sz. Ferencnél. Legyen igaz mireánk alkalmazva is most a szent áldozatban való részvételnél; az adventben meg különösen szívhez szólón hangzik. Sz. Ferenc élete folyamán oly sok embernek adta meg az isteni életet, vajjon az ő tiszteletére bemutatott áldozatból nem kell-e a mi kegyelmi életünknek is nagy mértékben gyarapodnia?

December 4.

Chrisologus Sz. Péter püspök és egyháztanitó (dupl.). **Sz. Borbála szűz és vértanu.**

Az egyháztanítók az érkező Király hírnökei.

1. Chrisologus Sz. Péter. † 450 körül dec. 2-án. Sírja Imolában van (Bologna mellett); egyik kar-

ját, mint drága ereklyét egykori püspöki székhelye, Ravenna őrzi. *Élete:* A pápa csodás látomástól indíttatva teszi meg őt Ravenna püspökévé (az oráció erre utal). Ékesszólása szerezte neki az Aranyszavú— Chrysologus melléknevet. Akárhányszor olyan hévvel és tűzzel beszélt, hogy az érzelmek áradásában elakadt a szava. Hívő hallgatói, Ravenna egész lakossága mélyen megrendülve csüggött rajta, és az ilyen kényszerű szünetet sűrű könnyhullatással, hangos vagy csendes imádsággal töltötte ki. A szent püspök később hálát adhatott az Úrnak, hogy szavai elfogyatkozását a kegyelem oly látható kiáradásával és a szent szeretet gyarapodásával pótolta. Megszívlelendő ismert mondása: Aki az ördöggel kíván vigadozni, nem örvendezhet Krisztussal. Prédikációit a breviáriumban olvassuk. Püspöki székhelye, Ravenna sok őskeresztény liturgikus kincset őrzött meg. *Alkalmazás:* A keresztényi, liturgiát szerető lelkülethez és élethez hozzátartozik a szentbeszédek, homiliák odaadó hallgatása és olvasása. Sz. Péter hallgatói ragyogó példa számunkra, állandó serkentés és buzdítás, miként kell nekünk is Isten ígéjét a leggyümölcsözőbben hallgatnunk. Mennyire becsüljük és keressük mi az Isten ígéjét, amelyet a liturgia keretében és azon kívül hallunk?

2. Sz. B o r b á l a. † 300 körül dec. 4-én. Sírja a hagyomány szerint Piacenzában, mások szerint a kievi Sz. Mihály-kolostorban volt. Kehellyel és ostyával, háromablakos toronnyal és karddal ábrázolják. *Élete:* (a legenda szerint) Borbála Nikomédiában született előkelő pogány családból. Atyja a gyönyörű leányzót toronyba záratta, hogy megóvja az emberi gonoszság cselvetéseitől. Borbála szűzességet fogadott, és atyja távollétében a Szentháromságra való emlékezésül hár-

mas ablakot vágatott a toronyra, s fürdőjét is a kereszt jelével ékesítette. Mindez annyira felbőszítette hazatérő atyját, hogy kivont karddal rontott reá, és csak csoda mentette meg a szent életét. A pogány bíró elé vitetve sok kínzást kellett elszenvednie, és végül is a gonosz atya tulajdon lányának fejét vétette; de Isten sujtó keze még ott helyben őt is utolérte. A szent szűzet Keleten és Nyugaton is a tűzérek és bányászok védőszentjeként tisztelik. Közbenjárását különösen a hirtelen halál elhárítására kérik.

3. A szentmise. Az egyháztanítók közös miseszövege (In medio): «A hívő közösség közepett nyitja meg az Úr az egyházi tanító ajkát». A prédikációban elhangzó isteni igehirdetés nagy jelentősége abban van, hogy ma Sz. Péter, holnap más valaki, majd a plébános, majd ez, vagy az a pap szól hozzánk, de mindig Krisztus az, aki e legkülönbözőbb személyek útján tanít minket. Ezért mindenkorra szól a *szentlecke* szava: «Hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan, ints, kérj, feddj, minden türelemmel s tudománnyal» *(szentlecke)*. A szentmisében egyúttal szentünk halálát is ünnepeljük, akiben valóra váltak a *szentlecke* szép szavai. «A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, készen vár reám az igazság koszorúja, melyet megad nékem azon a napon az Úr, az igazságos bíró, sőt nemcsak nekem, hanem mindazoknak, kik sóvárogják az ő eljövetelét.» A szentáldozatban az Úr áll előttünk két koronával a kezében. Az egyiket szentjének, a másikat nekünk tartogatja. A szentek miséjének igazi értelme az, hogy ha velük szenvedünk, velük együtt dicsőülünk is meg. A szentáldozatban való részesedés valóban összekapcsol minket az Úr szentjével is. Péter az ő öt talentumát megkétszerezve viszi az Úr színe elé.

Boldogan nézhetett az Úr eljövetele elé. Mi sem állhatunk üres kézzel Urunk és Királyunk elé ! Péter nekünk is ad gazdagságából.

December 5.

Sz. Szabbás apát.

Nincs saját ünnepe, hanem csak az adventi misében emlékezünk meg róla (commemoratio).

Sz. Szabbás. † 532 dec. 5. Sírja Velencében van. Rómában, az Aventinuson ősrégi templom áll tiszteletére, mely a Collegium Germanico-Hungaricumhoz tartozik. Mint apátot ábrázolják, almával a kezében. Egyszer ugyanis a rendes étkezési időn kívül a torkosság almaevésre csábította ; ekkor azonban megfogadta, hogy soha többé nem eszik ebből a gyümölcsből. *Élete:* A Martyrologiumban a következőket találjuk róla : «Mutala-ban, Kappadóciában, Sz. Szabbás apát emlékezete. Palesztínában ragyogó példaként hatott szent élete. Fáradhatatlanul dolgozott az igaz hit terjedésén a kalcedoni zsinat ellenlábasaival szemben.» Jeruzsálemben híres kolostort (laura = így hívták a keleti kolostorokat) épített, melyet később róla neveztek el. Mikor azután az arabok Jeruzsálemet elfoglalták, a kolostor szerzetesei Rómába menekültek, és itt építettek maguknak zárdát. Igy jutott el a szent apát tisztelete Rómába. A keleti egyházban ma is igen nagy tisztelettel övezik, és egész csomó kitüntető címmel ruházták fel : Istenthordozó, a Szent, a szent város lakója, a puszta csillaga, a szerzetesség pátriarchája. *Alkalmazás:* Az adventi időben ne mulasszuk el apró önmegtagadásokkal edzeni akaratunkat. Ide tartozik az is, hogy az étkezési időn kívül ne együnk. Az így

szerzett akaraterőt majd a nagy kísértések legyőzésében kamatoztathatjuk.

A szentmisét mondhatjuk Sz. Szabbásról is. Ez esetben miseszövegül az apátok közös miséjét (Commune abbatum) kell vennünk (Os iusti).

December 6.

Sz. Miklós püspök és hitvalló (dupl.).

Adjunk örömmel.

Sz. Miklós püspök ünnepe örömnapja a gyermekeknek. A karácsonyi ünnep boldog hangulatának előkészítői azok az apró ajándékok : alma, dió, kalács stb., amelyekkel ilyenkor a szülők megörvendeztetik gyermekeiket. Ezek a családi ünnepek is a liturgiához tartoznak ; szeretettel ápoljuk őket, de értsük és ne hagyjuk kiaknázatlanul vallási tartalmukat sem !

1. Sz. Miklós. Halála (a Martyrologium szerint) 350 körül dec. 6-án. Sírtemploma 1087 óta Bariban (Apuliában), a Sz. Benedek-rendiek temploma. Könyvön nyugvó három arany golyóval (a három lány hozománya), puttonyba tett három gyerekkel, hajóval és horgonnyal ábrázolják. *Élete:* A lyciai Pataraban született. A gyermektelen szülők sok könyörgéssel ostromolták az eget, és imádságuk jutalmául kapták a szentet. Szüleit már ifjúkorában elveszítette. Szíves örömmel segítette a szerencsétleneket és bajbajutottakat. Élt szülővárosában egy elszegényedett nemes ember, akinek három eladó leánya volt, de hozomány híján nem tudta őket férjhez adni. Igy arra gondolt, hogy erényességük árán szerez majd pénzt. Amikor ez Sz. Miklós tudomására jutott, három egymásutáni éjtszakán egy-egy zacskó aranyat dobott az ablakon át laká-

sukba. Ezzel házassághoz segítette őket. Egy alkalommal a tengeren hajózva imádságával lecsendesítette a vihart. Ezért a hajósok ma is védőszentjüket tisztelik benne. Hitéért bebörtönöztetést is kellett szenvednie. Később csodálatos módon Myra városának püspöke lett, s mint ilyen részt vett a niceai zsinaton. Késő öregségben a szentek boldog halálával vált meg a földi élettől, ajkán az Úr Jézus szavaival: «A Te kezeidbe ajánlom lelkemet». Keleten igen nagy tiszteletnek örvend, mint nagy csodatevő, mint a mennyei Atya szavainak tolmácsa. *Alkalmazás:* A népies Mikulás-napnak adjunk több liturgikus tartalmat. Áldassuk meg a pappal ajándékainkat, hogy szentelményekké váljanak a gyermekek számára. Az örvendező adományozás már is az igazi kereszténység szelleméből fakad.

2. A szentmise (Statuit). Mintha csak a mi szent püspökünk lépne az oltárhoz a papban! De hiszen maga Sz. Miklós is csak az isteni főpapot képviseli, aki most a szentmisében velünk együtt vonul Jeruzsálembe, hogy bemutassa a megváltó áldozatot. Sz. Miklós megy elől, és mi utána vállunkon az élet keresztjével *(intr.)*. De mi Sz. Miklóssal együtt egyszersmind «a hűséges szolga» is akarunk lenni, aki talentumait, a hit- és kegyelem ajándékait jól felhasználva megkétszerezte, s most a szentáldozatban «jön az Úr, hogy számadást tartson». (Minden szentmise egyszersmind ítélet is: «Az éhezőket betölti javaival, a bővelkedőket üres kézzel bocsátja el.») Az áldozati lakomában mi is részesei leszünk annak az örömnek, amit Sz. Miklós már a boldog színelátásban élvez, mi azonban egyelőre még csak a hitben bírunk. Bárcsak elnyernők, amiért az *orációban* imádkozunk, hogy Sz. Miklós érdemei és imádsága által a pokol lángjaitól megszabaduljunk».

December 7.

Mária Szeplőtelen Fogantatásának vigiliája ; Sz. Ambrus püspök és egyháztanító ünnepe (dupl.).

Én a szép szeretet anyja vagyok.

A mai napot két önálló gondolat liturgikus ünneplésére szenteli az Anyaszentegyház : a Szeplőtelen Fogantatás ünnepére való előkészületnek, és Sz. Ambrusnak ünneplésére. Bár Sz. Ambrus ünnepe rang szerint nagyobb, mégis az Egyház a szentmisénél a vigiliát előnyben részesíti. Ehhez járul még az is, hogy a Szeplőtelen Fogantatás ünnepének az adventtel sok érintkező pontja van. A zsolozsma azonban Sz. Ambrus ünnepéről szól.

1. Sz. Ambrus. † 397. ápr. 4. (a mai nap püspökké-szentelésének napja). Sírtemploma a S. Ambrogio Milánóban. Püspökként ábrázolják, könyvvel és méhkassal. *Élete:* Sz. Ambrus még csak katekumen (hittanuló) volt, mikor a milánóiak püspökké választották. Nagy szónok ; Sz. Ágoston is az ő prédikációinak hatása alatt tért meg, s a keresztséget is Sz. Ambrus kezéből vette. Bátran lépett fel még a királyokkal szemben is. Gratianus császár meggyilkolása után Ambrusnak kellett mint követnek a gyilkos Maximust bűnbánatra és penitenciára szorítania. S amikor Maximus vonakodott, Ambrus kizárta őt az Egyház közösségéből. Theodosius császárt a Thessalonikában rendezett vérfürdő miatt nem engedte be a templomba. A császár ekkor Dávidra hivatkozott, aki házasságtörő és gyilkos volt. De Sz. Ambrus is kész volt a felelettel : «Ha a bűn elkövetésében őt követted, kövesd a vezeklésben is». Erre a császár megalázódva vállalta a kiszabott penitenciát. A zsolozsmában gyakran találkozunk vele mint tanítóval és lelkes

himnuszköltővel. Irásait őskeresztény, liturgikus szellem járja át. Megérzik rajtuk, hogy egészen a szent misztérium világában él. Egyike a négy nagy latin egyházatyának. *Alkalmazás:* A szent egyházdoktor elsőrendű mesterünk a liturgiában. Bárcsak megadhatná nekünk, hogy korunknak megfelelően ápoljuk a liturgiát, miként ő annak a maga idejében legkiválóbb fejlesztője és terjesztője volt, s ebbe a hívőket is belevonta. A liturgiába, a hivatalos istentiszteletbe való belekapcsolódásban van a keresztény élet első és nélkülözhetetlen forrása.

2. A Szeplőtelen Fogantatás vigiliája. Egyetlen kivétel, hogy egy újabb keletű ünnepnek vigiliája van (még az Úrnapja sem kapott vigiliát). A szentmise szövege igen kedves, lírai. Az *introitus*ban a Szeplőtelen Szűz elmondja kegyelmi kiváltságait: «Jertek, halljátok, elbeszélem nektek, mily nagyot cselekedett az Úr velem». Mi is együtt énekelhetünk vele, mert mint Isten fiai mi is részesültünk az ő méltóságában. A *szentlecke* a Szentírás legszebb részei közé tartozik, amelyet a liturgia a Boldogságos Szűzre alkalmaz: «Én a szép szeretet anyja vagyok, a félelemé és az ismereté és a szent reménységé . . . Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik hozzám kívánkoztok, és elteltek gyümölcseimmel! Mert az én lelkem édesebb a méznél . . .» Tehát a Sz. Szűz hív minket, hogy az ő kegyelmi gazdagságában részesedjünk. Az *evangélium* az Úr Jézus családfáját mondja el, gondolatainkat Krisztus és Mária őseire irányítja, megmutatva, miként vonul végig az Úr Krisztus és a Boldogságos Szűz az egész Ószövetséggen. Az *offertorium* az áldozati közösséget juttatja kifejezésre a jegyes (az Egyház) és a vőlegény (Krisztus) között; milyen bájosan hangzanak az Énekek énekéből

vett szavai : «Én a kedvesemé vagyok, s a kedvesem az enyém, ki élvezi a liliomokat». A *szentáldozás*ban részesedő keresztény a Szeplőtelenül Fogantatottnak mása. Épúgy mint a Szent Szűz, ő is az Úrral együtt lépdel, «olyan, mint a hajnal pírja, szép, mint a hold, tiszta, mint a nap», a gonoszság hatalmával szemben pedig «félelmes, mint a rendben álló tábor».

Isten-anyja sértetlen szentségének ünnepe számunkra kétoldalú képet mutat : a kép színe a Szeplőtelent és a paradicsomi embert állítja elénk, fordított oldala pedig a bűn szennyétől való szabadulást mutatja. A vigilia az utóbbi mozzanatot hangsúlyozza : amikor ma látom, hogy a pap violaszínű miseruhában lép az oltárhoz, keljen erős elhatározás a lelkemben : az ünnep reggelére én is megtisztítom szívemet minden bűntől. A lélek hajlékát kitakarítom, hogy méltó lakása legyen az Isten fiának *(secr.)*. Ilyenformán ez a vigilia szép adventi előkészület is az ünneppel együtt, mely eredetileg semmi vonatkozásban sem állott az adventtel. Ez a liturgia fejlődésének eredménye. A Szeplőtelen Fogantatás ünnepének az adventi liturgiával való összecsengését szépen juttatja kifejezésre az is, hogy a mai vigiliának és karácsony vigiliájának miséjében az introitust ugyanarra a dallamra énekeljük.

December 8.

Szűz Mária Szeplőtelen Fogantatásának ünnepe.

(dupl. I. cl.).

A fölékesített jegyes.

A kereszténység Anyjának hódolunk ezzel az ünneppel. A gyermekek ünneplőbe öltöznek Anyjuk tiszteletére ! A Boldogságos Szűz létének első pillanatához szál-

lunk vissza, de egyszersmind azt a kiválóságát is ünnepeljük, amely magasra emeli minden ember fölé, hogy t. i. a Szent Szűz az Úr Krisztus érdemeire való tekintettel fogantatásától, vagyis létének első pillanatától kezdve ment volt az eredeti bűn minden szennyétől.

Ez a nagy ünnep eredetileg és tartalma szerint nem volt az adventtel vonatkozásban. Azért került december 8-ra, hogy meglegyen a kilenc hónapi időköz Mária fogantatása és születése között (szept. 8.). Ám igen alkalmasan beilleszthető ez az ünnep az adventi gondolat körbe. A Megváltóra való várakozásunk idején, mikor még megváltatlan embereknek

A kép az ünnep liturgikus szövegeiből veszi vonásait. Fönt a Szentháromság gyönyörködik a Szeplőtelen képében, amelyet öröktől fogva festett. Alul a szentlecke gondolata: «A hegyek és halmok előtt teremtett engem az Úr a teremtést megelőző éjjel». Középen egy Napba öltözött asszony, lábainál a Hold, feje fölött tizenkét csillagú korona. Lába a kígyó fejére tapos. Alázatosan és hálásan zárja lelkébe a kegyelem teljességét (ezt jelzik a mellén keresztbetett kezek), a Magnificatot és Gaudens gaudebo-t zengve. Öltözete jegyesi és királynői: fátyol, korona, stóla (inir.). Igy jelképe az Egyháznak is, mely karácsonyi vőlegénye elé készülődik.

érezzük magunkat, oly szívesen emeljük bízó tekintetünket a Megváltó anyja felé; s a mai ünnep alkalmával a karácsonyi nap hajnali pírját érezzük fölkelni. Igazi adventi ünnep számunkra.

1. A Szeplőtelen Szűz időből kimagasló élete: A liturgia a misében is, meg a zsolozsmában is a Szűzanya életét tárja elénk, sőt kitágítja azt a multba és a jövőbe is. Igy négy szakaszt különböztethetünk meg:

a) A Szent Szűznek e világ előtti élete: A *szentlecke* hirdeti róla: «Az Úr szerzett engem útjai elején, kezdetben, mielőtt bármit is alkotott; ... öröktől fogva rendelt engem, ... mikor még a tengerek nem voltak ...» Mária a gondviselés terveiben öröktől fogva az Isten anyja, a Szeplőtelen, a Bölcseség, Isten szentségének legtökéletesebb tükröződése. Ez Szűz Máriának képe a Szentháromság ölén.

b) A történelem előtti élet: Mária az Ószövetség előképeiben és jövendöléseiben. Ezt a képet maga az Úristen rajzolta elénk róla: az asszony, aki a kígyó fejét összezúzza (l. a breviárium szentírási szakaszát). Elvonulnak előttünk az Ószövetség kiváló asszonyai: Éva, Sára, Judit *(grad.)*; a próféták jövendölésekben szólnak róla, pl. Izaiás: «A szűz fogan és fiat szül». Ez Mária élete az Ószövetségben!

c) A Szent Szűz történeti élete: A szentmise *introitusa* visszavisz bennünket a Szent Szűz életének első pillanatához. Halljuk, amint hálát zeng kegyelemteljes származásáért: «Örvendezve örvendezek az Úrban, és ujjong a lelkem Istenemben, mert felöltöztetett engem az üdvösség ruhájába és az igazság öltözetével körülvett engem, mint az ékszerekkel díszített jegyest»

(intr.). Majd tanui leszünk élete másik nagy órájának, amelyre mint menyasszonyt ékesítette föl őt az Úr. Az angyal ajkáról halljuk kiválóságát: «Üdvözlégy, malaszttal teljes, az Úr van veled!»

d) A mennyei élet: Ott van ő most királynővé koronázottan, és ha ma a Jegyes bevonul az égi menyegzős házba, megint csak hálaimáját zengi: «Gaudens gaudebo — Nagy örömmel örvendezek az én Uramban . . .» *(intr.)*. — Isten az ő fia számára templomot készített, szebbet Salamon templománál: a Szeplőtelenül Fogantatottnak testét és lelkét.

2. A Szeplőtelen Fogantatás napjának zsolozsmája.

Az első vesperás (az előestén). Ünnepi harangszó cseng a lelkünkben, és megváltásunk órájának első perceit idézi elénk: Isten valóra váltja örök terveit. Máriának szeplőtelen, kegyelemmel teljes lelkét egyesíti a szent testtel, hogy majd az Istennek legyen a lakóhelye az emberek között. Mint az isteni gyermek tündöklő előképe áll előttünk a sértetlen Szent Szűz: örvendezve kapcsolódunk be mi is az ő dicsőítő szavaiba: «Magasztalja az én lelkem az Urat!»

Matutinum. A késő este sötétjével nyugtatóan borul rá a nap lármájára, gondjára; ünnepélyes csend uralkodik. Az Egyház kitárja karjait misztikus tagjaiban az éjtszakai Isten-dícséretre, és szeplőtelen jegyesként áll ma elénk Máriában, a sértetlen Szűz és Istenanya képében. Képzeletünk visszaszáll az időtlen multba, és ott szemléli Máriát, mint elsőszülöttet minden teremtett dolog előtt, mint az örök fényesség visszatükröződését, akiről a Szentháromság úgy határozott, hogy egyedül legyen szeplőtelenül fogantatott. Lassan-lassan

kiemelkedik az örökkévalóság aranyos hátteréből, és megjelenik a mi mulandó világunk egén egy asszony, Napba öltözötten, Holddal a lábai alatt, mint az Úr fölségének nagy kinyilatkoztatása minden nép számára. Majd még közelebb jő hozzánk a kép, és látom Máriát, mint Isten jegyesét, a Krisztus-király ragyogó fényességétől övezve, amint a Libanonon át, égi szépségben száll le közénk, a kegyelem koronájával ékesen. Igy jelenik meg ő most az emberek leányai között. Kitárulnak az elveszett paradicsom kapui, és az eredeti bűn sötét áradata végighömpölyög a földön : a kígyó fejét széttörő Mária pedig egyetlen vigasztalása az átoksúly alatt nyögő földnek.

Laudes. Az éj sötétjéből harmatos frisseséggel bontakozik ki a kegyelem napja, s újraébredésre szólít természetet és emberlelket. A misztikus Krisztus föltámadásának óráját üli, és az összes teremtményeket fölszólítja, hogy dícsérjék az Urat. A szeplőtelen jegyes, az Egyház és a lélek fölkesíti magát, hogy méltóan fogadja a vőlegényt, akit már a Benedictus-ban távolról úgy üdvözöl, mint «a magasságból fölkelő Napot.»

Prima. Fölkészülés napi vándorlásomhoz. Beleviszem lelkemnek isteni fényességtől átitatott életét mindennapi kötelességteljesítésembe, a nap vidám és nehéz óráiba — legyen életutam menyegzős út, az ártatlanság útja !

Tertia. Az első pihenő. Az isteni élet melege és a Szentlélek ereje érleli meg bennem a szentmise gyümölcseit. «Ruhád fehér mint a hó, arcod ragyogó mint a Nap.»

Most következik az ünnepélyes szentmise. (Magyarázatát l. dec. 9-én.)

Sexta. A második pihenő. Az ünnep sötét háttere: A bűn ellen folytatott küzdelem, mely a Golgotán vívja ki diadalát. Bárcsak a mai szentmisehallgatásból kiáradó kegyelem az én lelkem Éváját is minél inkább Máriává formálná!

Nona. «Vonj magadhoz minket, Szeplőtelen Szűz, hogy a te nyomdokaidat követve erényeid jó illatával töltekezzünk!» Az ünnepnap estére hajlik. A lélek telve belső harmóniával, készséggel ajánlja egész létét Mária keze által a Teremtőnek, hogy azt az utolsó napon, az örök Bíró eljövetelekor az el nem múló megdicsőült életre kapja vissza tőle.

Második vesperás. Csendes ünnepélyességgel hanyatlik le a Nap. Utolsó sugarai a megdicsőülés fényével aranyozzák be a megváltás napját. Lelkemben is szent nyugalom uralkodik. Jesse gyökeréből kisarjadt hajtássá lehettem ma én is, mert bennem is isteni élet lüktetése indult meg. Mária kegyelemteljességének kicsiny képmása lehettem, mert a szentáldozat lángja lelkem minden szeplőjét letörli. Új erőt szívtam magamba, hogy a kígyó fejét, az alsóbb embert magamban legyőzzem és a szeplőtelen tisztaságra törekedjek: «Magasztalja az én lelkem az Urat, mert nagy dolgot cselekedett velem» *(a Magn. antifónája.)*.

December 9.

A Szeplőtelen Fogantatás nyolcada alatti nap (semid.).

«*Egészen szép vagy, ó Mária, az eredeti bűn szeplője nincsen rajtad*». *(Resp. a vesperásban.)*

«*Fehér az én kiválasztottam, mint a Libanon hava,*
Édes méz csorog ajkairól,
Méz és tej van a nyelvén.

Jöjj a Libanonról én jegyesem,
Jöjj, hadd koronázzalak meg a malaszt koronájával!»
(Resp.)

A szentmise (Gaudens gaudebo) : Az ünnepen annyira elkápráztatott bennünket az anyag gazdagsága, hogy nem is juthattunk el a zsolozsma egyes részleteihez. Az ünnep nyolcada alatt azonban ráérünk elelmélkedni, és engedjük is, hogy ezek a szép gondolatok lelkünk mélyére hatoljanak. Vegyük most a szentmise szövegét behatóbb megfontolás alá. Az *introitus.* Mint a bűnokozta vereség után felhangzó győzelmi ének, mint a sötétséget megtörő fénysugár, úgy árad ez az örömének a Szeplőtelen Szűz ajkáról. Csak ha énekelve halljuk ezt a lendületes dallamot, érezzük meg igazán azt a nagy boldogságot, mely e szavakban lüktet. A papok számára még többet is mond: A lélek belső, kegyelmi ruhájának szép szimbolumai azok a liturgikus ruhák, melyeket a pap naponkint magára ölt. De ugyanígy énekelheti ezt a megkeresztelt ember is a keresztség után, sőt minden Isten-gyermek is, ha a megszentelő kegyelem ruhájára gondol, melyet a keresztségben, a bérmálásban és az Eucharisztiában nyert. A *szentlecke* vonzóan tárja elénk, hogy milyen szerepet játszott Isten örök terveiben a Szeplőtelenül Fogantatott bájos képe, mely a Szentháromságnak örömére szolgált. Befejező szavai (az előmise gondolatkörének megfelelően) boldognak hirdetik azokat, «akik naponta virrasztanak ajtajánál». Mária fogantatása is a megváltás küszöbét jelenti: hajnalcsillaga annak az üdvösségnek, melyben mi a szentáldozat útján részesedhetünk («üdvösséget merít az Úrtól»). A Boldogságos Szűz életútját Isten különös kegyelme «szeplőtelenné tette», nekünk azonban a bűntől ment életet önlegyőzések sorozatával kell

kiérdemelnünk. Az introitusban és a szentleckében maga a Szent Szűz szól, míg a többi énekekben az Egyház beszél. A *gradualeban* az Egyház ajkán tör fel az elragadtatás hangja, amit a puszta szónál sokkal tökéletesebben juttat kifejezésre a «Te vagy Jeruzsálem dicsősége» szövegnek dallama. Hatalmas beleélés, együttujjongás ragadja magával az Egyházat a győztes asszony láttára, aki a pokol seregeinek Holofernesén aratott diadalt. Komoly fenséggel cseng a gradualet követő *allelúja;* kimondhatatlan boldogság árad belőle, de mégis a záró moll-akkord valami szent megremegéssel halkul el az örök Ige előtt, aki az *evangélium* szavai szerint leszállt a Szűz méhébe. Az angyal «gratia plena»-jában az allelúja szavait érezzük újra felcsengeni: «Egészen szép vagy te». Az «Ave»-t meg az *offertorium* veszi át és ismétli, mint valami győzelmi örömeneket: «Üdvözlégy, malaszttal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között». Mi nem tudunk tökéleteset nyújtani, csak ő volt malaszttal teljes, és áldott valamennyiünk között. A *communio* is elsősorban a szeplőtelenség előjogát, de egyszersmind az Egyház és a lélek dicsőségét is zengi, amelyeket szintén a «hatalmasnak» látogatása tett naggyá. És itt ismét a szentek közössége a mi segítőnk: Mária pótolja lelkünknek, mint Isten hajlékának fogyatékosságát, s az Úr Mária által és Máriában kegyesen tekint reánk. Mélységes gondolatot hirdet a *postcommunio* is. Két pólust látunk itt: a bűn halálos harapását és a Szeplőtelent. A szentáldozatban való részvétel, a szentáldozás biztosítja nekünk is azt a bűntől való mentességet, mellyel az Úr a Szent Szűzet létének első pillanatától kezdve kitüntette.

December 10.

A Szeplőtelen Fogantatás nyolcada alatti nap (semid.), **Sz. Melchiades pápa és vértanu.**

«Ruhád fehér mint a hó, arcod mint a Nap».

1. Az ünnepi papi zsolozsma sok változáson ment át, míg a mai alakjához eljutott. 1855-ben Passaglia jezsuita atya készített az ünnep számára zsolozsmát, amelyet azonban 1863-ban újjal cseréltek fel. Ez az új officium egy Gavantus-ra († 1638) visszavezethető tervezet alapján készült. A zsoltárokat a Bold. Szűz Mária ünnepeire rendelt közös officium (a Commune B. M. V.) szolgáltatja, míg az antifónák és responsoriumok költői lendülettel magasztalják a Szeplőtelent. A vesperásban az antifónák nincsenek szorosabb összefüggésben a zsoltárokkal, s így szabadabb keretet alkotnak, de mind szentírási részletek, vagy az Énekek énekéből, vagy Judit könyvéből, vagy az Evangéliumokból. A matutinum kezdete az Úr Krisztust állítja a középpontba : «A Bold. Szűz Mária szeplőtelen fogantatását ünnepeljük, Krisztust, Urunkat, az ő Fiát, jertek imádjuk !» Az antifónák gyönyörűen hozzák kapcsolatba az egyes zsoltárokat az ünnep gondolatkörével, s

így azok megértésére segítenek. Pl. a 8. zsoltár magasztalja Isten nagyságát a teremtés művében, az antifóna pedig egy új gondolatot fűz hozzá: «Csodálatos a Te neved, Uram, az egész földön, mert a Bold. Szűz Máriában méltó lakást készítettél magadnak». A kezdő megtanulhatja ebből a matutinumból, hogyan lehet kapcsolatba hozni a zsoltárokat az ünnep gondolatával. Az első nocturnus olvasmányai (az ünnepen) elmondják az első emberek bűnbeesését; ez adja az ünnep sötét hátterét; ám a szöveg befejező soraiban már felhangzik a biztató ígéret: Az elveszett paradicsom kapui előtt maga az Úristen rajzolja meg a Szeplőtelennek képét, aki majd szétzúzza a kígyó fejét. Művészi ennek az olvasmánynak épen ezen a helyen való alkalmazása. Igen költőiek és sok vonatkozást tartalmaznak az ünnepre az olvasmányokat záró responzóriumok. A második nocturnus olvasmányai az egész nyolcad alatt legnagyobbrészt IX. Pius dogmatikus bullájából valók. A harmadik nocturnus olvasmányai a Kelet Máriatiszteletéről tesznek szép tanuságot. Bár a mi fülünkben némi szertelenség benyomásával hangzanak ezek a kijelentések, mindazáltal fogalmat alkothatunk magunknak Kelet nagy szeretetéről és tiszteletéről a Bold. Szűz iránt.

2. Sz. Melchiades. † 314 dec. 10. Sírja eredetileg Sz. Kallixtus katakombájában. Sírtemploma a S. Silvester delle Monache Rómában; fejét a lateráni bazilikában őrzik, de Sz. Praxedes templomában is vannak ereklyéi. *Élete:* A Martyrologium a következőkben emlékezik meg róla: «Rómában Sz. Melchiades a Maximianus alatt dúló üldözés idején sok kínzatást szenvedett, s mikor végre az Egyházra a béke napjai virradtak, csendben elhúnyt az Úrban». Afrikai származású volt. Sz. Ágoston «Krisztus békéje igaz gyer-

mekének» nevezi őt. A keresztény üldözések utolsó idejében (311—314 között) kormányozta az Egyházat. Ezért csak tágabb értelemben sorozható a vértanuk közé. Megérte azt a boldogságot, hogy Konstantin 313-i rendelete értelmében béke virradt az Egyházra. *Alkalmazás:* Krisztus katonái a békéért tűrnek és dolgoznak künn és benn mindaddig, amíg csak Isten ezt kívánja tőlük. Az Egyház békéje a hívők és lelkipásztorok áldozata nyomán sarjad. Az a béke, melyet az Egyház Sz. Melchiades halála után élvezhetett, a liturgia nagyszerű virágzását hozta meg, amelyből bő áldás fakadt.

December 11.

Sz. Damazus pápa és hitvalló (semid.).

Sírfölirata (amelyet maga szerkesztett):

«Aki a háborgó tengert lecsendesítette,
s a földben szunnyadó magba életerőt rejtett,
Lázárt a halál kötelékeiből kiszabadította,
s a negyednapos halottat Márta nővérének visszaadta,
Krisztus, erősen hiszem, hogy engem, Damazust is,
új életre hív majd a halálból.»

1. Sz. Damazus. † 384 dec. 11. Sírtemploma a római S. Laurentius in Damaso, melyet maga építtetett. *Élete:* 366—84-ig volt pápa. Az Egyház csak az imént szabadult fel a százados elnyomás alól, a pápák

tehát legfőbb feladatuknak tekintették, hogy az egyházi életet fejlesszék és az istentisztelet szépségének emelésén szorgoskodjanak. Damazus ezek sorában egyike a legjelentősebbeknek. Az ő érdeme, hogy az Egyház jó Szentírás-fordítást kapott. Ő adott megbízást Sz. Jeromosnak arra, hogy a Szentírást latinra fordítsa. (Ez a fordítás a Vulgata = elterjedt.) Ma is ez a hivatalosan használt latin fordítás. Sz. Damazus tehát a Biblia buzgó olvasását köti lelkünkre. Lelkes ápolója volt a liturgiának is. Tudjuk róla, hogy az összes templomokba bevezette a zsoltáréneklést, még pedig váltakozó karokkal. Tőle származik az a szokás is, hogy minden zsoltárt doxológiával (Dicsőség az Atyának és Fiúnak . . .) fejezünk be. Jeruzsálemi mintára elrendelte a vasárnapi misékben az allelúja éneket. Sok római martírnak illő nyugvóhelyet készített, és csaknem minden neves római vértanu sírját fölirattal látta el. Ő tehát a vértanuk híres énekese. Sz. Jeromos igen szépen nyilatkozik róla: «A szűzi Egyháznak szűzi tanítója». Szebb dícséretet papról alig lehet mondani.

2. A szentmise (Sacerdotes tui): Kíséreljük meg a szentmisét az adventi gondolatkörbe beilleszteni. Ennek a miseszövegnek az alapgondolata: a papság az Egyházban. Csak egy pap van, az Úr Krisztus; ő az örök főpap; minden más papság csak részesedés az ő papságában. Damazus pápa hű képe ennek az örök főpapnak. A pap az oltárnál pedig mindkettőjüket képviseli. Dávid, akiről többször esik szó a szövegben, előképe a krisztusi papságnak fölkenetésével és kiválasztásával *(off.)*, engedelmességével, és az Isten háza iránt való szeretetével *(intr.)*. Az *introitus* a Damazus-idejebeli ősrómai istentiszteletet eleveníti meg szemeink előtt. A papság fehér ünnepi ruhába öltözötten, hosszú

körmenetben vonul az oltárhoz, miközben a hívők (sancti) örőméneket énekelnek. A sor végén jön Damazus; az ő szavaira majd a szentáldozatban «az Úr Krisztus arca» is megjelenik. A *szentlecke* az örök főpapot állítja elénk, aki «szent, ártatlan, szeplőtelen, a bűnösöktől elkülönített, és mindenkor él, hogy értünk közbenjárjon». A szentlecke megmagyarázza, hogy miben áll Krisztus főpapsága, amely a szentmiseáldozatban folytatódik, és az egyházi papságban jelenik meg előttünk. A *graduale* Damazust, az *allelúja* pedig ismét az Úr Krisztust magasztalja. Az *evangéliumban* a felszentelt papság feladatait az Egyház életében az Úr elénk állítja. A lelkipásztor a «hű és okos szolga, akit ura háznépe fölé rendelt, hogy ételt (Oltáriszentséget) adjon nekik kellő időben». Damazust az Úr, amikor eljött, «így cselekedve találta», és ezért «minden vagyona fölé rendelte őt». Ne felejtsük az Úr érkezését váró virrasztást sem, ami az advent. Damazus jól sáfárkodott talentumaival, s a mai szentmisében nekünk is akar juttatni belőlük.

December 12.

A Szeplőtelen Fogantatás nyolcada alatti nap (semid.).

«A Magasságbéli szájából jöttem én elő,
mint elsőszülött valamennyi teremtmény előtt.

Én el nem múló fényt gyujtottam az égen,
nem voltak még tengerek, én már fogantattam.
Isten teremtett engem az Ő igazságában,
az Ő keze megragadott és megoltalmazott engem.»
(Resp.)

Homilia. A mézajkú tanító, Sz. Bernát, remek homiliával (az ő híres adventi beszédsorozatából : Super Missus) ajándékozott meg minket : «Örvendj, Ádám atyánk, de még inkább te, Éva anyánk, mert bizony ti mindnyájunk ősszülői, de még inkább mindnyájunk megrontói vagytok, s ami még szomorúbb, előbb lettetek gyilkosaink, mint életadóink. Ám csak vigasztalódjatok mind a ketten leányotok miatt, még pedig egy ilyen leány miatt. Te Éva, még inkább vigasztalódj, kitől a romlás egykor kiindult, és kinek szégyene minden nőre áthatott. Most már közel van az idő, mely elveszi a gyalázatot, s nem lesz a férfiúnak, mit vessen az asszony szemére. Mert bizony ő nem riadt vissza attól, hogy amikor oktalanul önmagát akarta mentegetni, kegyetlenül az asszonyt vádolja : az asszony, akit társul adtál nekem, adott nekem a fáról és ettem. Hát csak siess, Éva, Máriához, az anya leányához ; a leány helytáll anyjáért ; ő veszi el anyja gyalázatát, ő ad elégtételt az Atyának anyjáért. Mert íme, ha a férfi az asszony által esett el, csak az asszony által kel fel újra. Mit mondasz Ádám? «Az asszony adott nekem a fáról és ettem». A gonoszság szavai bíz ezek, inkább csak növeled velük mint mented bűnödet. Mindazáltal az isteni Bölcseség majd legyőzi a gonoszságot, amikor a megbocsátásra az alapot, melyet Isten tőled akart kérdésével kitudakolni, de sikertelenül, az ő kegyességének fogyhatatlan kincstárában találja meg. Ugyanis az asszony helyett asszonyt, az oktalan helyett okost, a gőgös helyett alázatost állít, aki a

halálthozó gyümölcs helyett az éltetőt kínálja, és a keserű-mérgest félretolva az örök gyümölcs édességét hozza a világra. Cseréld föl tehát igazságtalan védekezésed szavát hálaszóra: Uram, az asszony, akit nekem társul adtál, az élet fájáról adott nekem, és én ettem; édesebb lett számban az étel a méznél, mert ezzel életre támasztottál engem. Ime, ezért küldetett az angyal a Szűzhöz». (Dec. 10. III. noct.)

December 13.

Sz. Luca szűz és vértanu (dupl.).

Sz. Luca, a fénylő, eléje világít a karácsonyi fényességnek.

Kitűnően összeegyeztethetjük a mai szent ünneplést az advent gondolatával: A neve is (Lucia) magyarul fényeskedőt, világoskodót jelent; szépen beleillik tehát az advent szimbolikájába. A sötétben «fénylik», mint okos szűz, aki égő lámpással várja az érkező vőlegényt. (A nappalok ép most a legrövidebbek.) Sz. Luca az Egyházat és a lelket jelképezi: mindkettő mátka módjára készül a menyegző napjára.

1. Sz. Luca vértanuságot szenvedett 304 körül, dec. 13. Sírja Velencében van. Karddal és tálba helyezett kivájt szemekkel ábrázolják. *Élete* (a legenda szerint): Lucia a kereszténység hőskorának szűzi vértanui közül való. Egy alkalommal vérfolyásban szenvedő anyjával együtt Cataniába zarándokolt Sz. Agatha sírjához, hogy az ő közbenjárását kérjék. Eközben megjelent neki a szűz, és így vigasztalta: «Lucia szűz, miért kéred tőlem azt, amit te magad is megadhatsz beteg anyádnak, mert a te nagy hited az ő megszabadítója; ő már meg is gyógyult. Szűzességed által kedves lakást készítettél Istennek» *(a zsolozsmából)*. Anyja valóban egészségesen tért vissza. Lucia mindjárt kérte édesanyja hozzájárulását, hogy a szűzi életben kitarthasson, és jövendő hozományát Krisztus szegényei között oszthassa szét. Szirakuzába visszatérve a neki szánt javakat pénzzé teszi, s az egészet kiosztja a szegényeknek. Lucia szülei azonban leányuk kezét az ő akarata ellenére egy ifjúnak ígérték, s amikor ez a történteket látja, azonnal bevádolta Luciát a helytartónál, hogy keresztény. A helytartó így szólt Luciához: «Majd elhal ajkadon

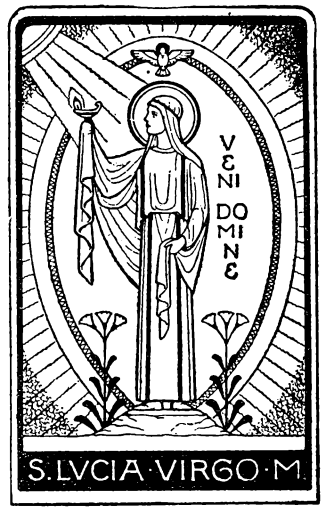

A kép: A szentek advent gondolatát magyarázza: Ó, jöjj Uram!

a szó, ha záporként hullanak rád az ütlegek!» A szűz pedig: «Isten szolgái ajkán az Ő igéje nem némulhat el, mert a Szentlélek szól belőlünk». «Szóval a Szentlélek van benned?» gúnyolódik a helytartó. «Úgy van», felelé a szűz, «mindaz, aki tisztán és jámborul él, temploma a Szentléleknek». «Jó, majd gondoskodom én róla, hogy olyan helyre kerülj, ahol nem marad meg benned a Szentlélek». A szűz pedig: «Ha akaratom ellenére meggyaláznak, szűzi koronám azzal csak fokozottabban ragyog». A haragra gerjedt bíró kiadja a szolgáknak a parancsot, hogy vigyék hát oda. Isten azonban olyan erőt kölcsönzött a szűznek, hogy senki sem tudta elmozdítani helyéről. Erre forró szurokkal és gyantával öntötték le, de sértetlen maradt. Végre is karddal szúrták át a hős szűz nyakát, s így nyerte el a vértanuság győzelmi koronáját.

2. Szentmise (Dilexisti). Menyegzős ének hangjai csengenek a lelkemben, hisz Sz. Luca szűzben, a tündöklő jegyesben, az én lelkem is örök frigy szálaival fűződik az isteni királyfihoz (44. zsolt.). «Szívem ünnepi szózattól árad», amint Sz. Luca oldalán a templomhoz közeledem: a jegyes vonul érkező ura elé. A templom ragyogó menyegzős termében Krisztus trónol, a legszebb az emberek fiai között, bátorság és igazságosság övezi, és éles nyilai szíven találják ellenségeit. Lucával együtt a haragos bíróra gondolok, akinek gyalázatos rendelkezését Isten meghiúsította. A menyegzői menet kíséretével lassan végigmegyek a templomon; a szentség illata és ünneplő muzsika hullámzik felém. A Király jobbján ül az Egyház, mint királynő, aranyruhában; arca vérpirosan ragyog, fején szűzi fátyol. Felém int hívogatóan: «Halljad, leányom, figyelj, hajtsd ide füledet. Sz. Lucában mint tiszta jegyesnek, tenéked

is frigyre kell lépned a Királlyal! Feledd el népedet és atyád házát, a te kincsed és drágagyöngyöd az Úr, a te Istened, Őt imádd!» (Szép példa rá, hogy az *introitus* zsoltára a maga egészében mint mélyíti el a napi szentmisét.) *Fölajánlás*kor Sz. Luca és a többi szűzek menyegzői díszbe öltözve engem is az oltárhoz visznek (a régi misekönyvekben nem a f f e r e n t u r, hanem o f f e r e n t u r állt, tehát valóságos áldozati fölajánlást jelentett) és az Úr Krisztus áldozatos önfelajánlásával egybeforr az enyém is. A *kánon* imádságában Sz. Luca által titokzatos módon magához kapcsol engem az elvonuló Király. Azt akarja, hogy részesüljek az ő megdicsőülésében, s ezért a szentáldozásban velem egyesül.

D e c e m b e r 14.

A Szeplőtelen Fogantatás nyolcada alatti nap (semid.).

«Vonj engem magad után, Szeplőtelen Szűz, siessünk keneteid illata után». (Ant. a vesp.-hoz).

Semmi fertőzés nem éri,
az örök világosság kisugárzása, szeplőtelen tükör,
mivel ékesebb a Napnál, és a fényhez hasonlítva különb nála». (Resp. V. olv.)

A d o g m a t i k u s b u l l a szerepel a nyolcad alatti napokon, mint olvasmány. Kíséreljük meg ennek liturgikus tartalmát összefoglalni. A pápai bulla a következő gondolatmenetet követi: Mindenekelőtt előadja, hogy Isten üdvgondoskodása a bűnbeesett ember számára szabadítást készít, és ezzel függ össze Szűz Mária kitüntető kegyelmi felkészítése. «Illő volt, hogy Mária mindig a legtökéletesebb szentség ragyogásával ékes-

kedjék, és az eredeti bűn szeplőjétől eleve óva maradjon, s így a kígyó fölött kezdettől fogva tökéletes győzelmet arasson. Hisz ő az annyira tiszteletreméltó anya, akit az Atyaisten arra választott ki, hogy vele egylényegű Egyszülött Fiát, kit úgy szeret mint önmagát, neki annyira átadja, hogy természetes kötelék útján az Atyaistennek és egyszersmind a szűznek is fia legyen.» Ezután kifejti a pápai bulla, hogy ez a hitbeli meggyőződés ősi hagyományra támaszkodik, melynek legfőbb tanuja maga a liturgia. Az Egyház az ő liturgiájában a Szentírás szavait a teremtetlen bölcseségről Máriára alkalmazta, mivel az ő születéséről ugyanaz az örök isteni végzés döntött, mely az örök Bölcseség (Krisztus) megtestesülését elhatározta. Ime a liturgiának hiteles magyarázata! A pápák a Szeplőtelen Fogantatás kultuszát sohasem tilalmazták, sőt elősegítették az ünnep elrendelésével, és saját ünnepi mise meg zsolozsma behozatalával. (1447 óta Rómában, V. Pius óta pedig az egész világon megülték; VIII. Kelemen († 1592) óta pedig nyolcados ünnep). IX. Pius az egész Egyházban megülendő parancsolt ünnep rangjára emelte. A nagy ünnepet Rómában a S. Maria Maggiore bazilikában, a pápa jelenlétében nagy ünnepélyességgel kellett megtartani (modern példája a stációs-istentiszteletnek). A prefációba és a lorettói litániába bevették a Szeplőtelen Fogantatás dicsőítését, «hogy a hit törvénye az imádság törvényével egybehangozzék». (Régi alapelv: Lex credendi est lex supplicandi.) Végül lássuk a dogma szószerinti fogalmazását, mely pontosan meghatározza az ünnep tartalmát: «Az a tanítás, melynek értelmében a Bold. Szűz Mária a Mindenható Isten páratlan kegyelméből és kiváltságából Krisztus Jézusnak, az emberi nem Megváltójának érdemeire való tekintettel az eredeti bűn minden szeplőjétől ment maradt, Istentől van

kinyilatkoztatva, és ezért minden hívőnek kötelessége erősen és állhatatosan vallani».

December 15.

A Szeplőtelen Fogantatás nyolcada (dupl. mai.).

«Elzárt kert vagy, mátkám, húgom,
elzárt kert, lepecsételt forrás,
hajtásaid gyönyörű liget, ó Mária,
nyiss ki nekem, húgom,
barátnőm, galambom, szeplőtelenem!» (Resp.)

Máriával együtt az egész napon át. Bízzuk rá magunkat tudatosan, hadd vezessen az egész napon át; mennyi gondolat és imádságos bensőség fakad majd ebből! Mily gyakran imádkozzuk a zsolozsmában az Ave Maria-t, amely angyalajkról hallatszott először a megváltás nagy napjának reggelén. Adventi imádság a gyönyörű adventi antifónával együtt, amelybe ma elmélyedni próbálok:

Üdvözítőnk édesanyja,
Mennyeknek megnyílt kapuja,
Tengeren járók szép csillaga
Boldogságos Szűz Mária.

Légy segítsége hű népednek,
Az elveszett bűnösöknek,
Ki szülője Istenednek,
Anyja lettél Teremtődnek.

Mert angyali köszöntésre
Rád szállott az Úr szent Lelke.
Ekkor lett az örök Ige,
Szűz méhednek szűz gyümölcse.

Azért édes Isten anyja
Légy bűnösök szószólója,
Botló lábunk támasztója,
Üdvösségünk nyílt kapuja.

Adjunk hálát az Istennek,
Atya, Fiú, Szentléleknek,
Három személy Felségének,
Egymivoltú Istenségnek.

Ez a gyönyörű ének az advent vágyával és sóhajaival teljes. Mária lép itt az előtérbe. Neki hozza az angyal az üzenetet, hogy Ura és teremtője Fia anyjául választotta ki. Igy lesz ő a megváltás után epedő emberiség számára a mennyország kapuja, vagyis az, aki a megváltás művében való részvételével segít megnyítni a mennynek bezárt kapuját. Mária a tengeren járók csillaga is. Amint régen az ég csillagain igazodtak el a tenger hajósai, úgy mutatja a bűn sötét éjtszakájában tévelygő emberiségnek Mária az irányt az életmentő révbe. Napjában legalább kétszer mondjuk a zsolozsmában ezt a vigasztaló éneket, mely az advent éjéből a karácsonyi fényesség felé vezet bennünket.

A Szent Szűz elkísér a szentmisére is; Krisztushoz

vezet, és a Megváltót nyujtja nekem. Bevádoltan, bűnökkel terhelten állok Isten trónja előtt ; a bűnök mily roppant sokasága szeplőzte a lelkeket annyi évezreden át egész a mai napig! De Mária, a Szeplőtelen Szűz közbenjár az emberiségért : Isten hozzánk hajol, a vágy és az irgalom egymásra találnak, s a kegyelemben új embert hoznak létre. (Confiteor.) Mielőtt az áldozati cselekmény elkezdődnék, a *Credóban* még egyszer elénk áll Mária, a szűz, látom őt legszentebb órájában s meghajtom térdemet az egész Anyaszentegyházzal a nagy

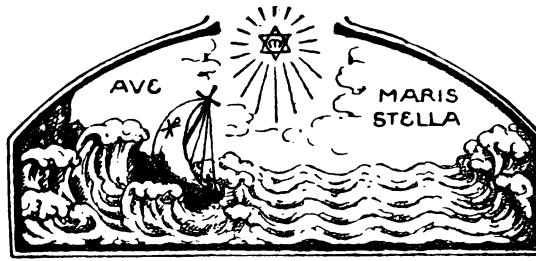

titok előtt, hogy a Szentlélek erejéből Isten anyjává lett: «Et incarnatus est». Fölajánláskor Mária engem is szent érzéseivel tölt el. Egyesítem áldozatomat Krisztuséval. Most az oltáron újúl meg az az áldozat, mely Isten örök rendelése szerint a betlehemi istállóban kezdődött, és nem szűnik meg az idők végéig. Sanctuskor föllebbenti a Szent Szűz a menny kárpitját, és az ő oldalán beállhatok én is a szentek hatalmas kórusába, mely az isteni Bárányt övezi, s ő vérével tisztára mosva lelkemet isteni élettel telíti.

Ezzel búcsút is mondunk az advent nagy ünnepének. Nagy segítség volt számunkra az Úr eljövetelére való előkészületünkben. Az egész nyolcad alatt a Szeplőtelen

Fogantatás ünnepi miséjét mondjuk a Rorate-mise helyett.

December 16.

Sz. Euzébius püspök és vértanu (semid.).

A vértanukban nagy adventi vágy égett.

1. Sz. Euzébius († 371 aug. 1.). December 15. fölszentelésének napja. Sírja Vercelliben (Felső-Olaszország) van. *Élete:* Euzébius előbb Rómában volt lektor, majd Vercelli püspöke lett. Az ariánusokkal szemben vívott harcban Krisztus istenségének elszánt védője ; így kimondhatatlanul sokat szenvedett a különböző üldözésekben. Igaz hite miatt Skyropolisba (Palesztina) száműzték. Később újra elfoglalhatta püspöki székét. Békés halállal halt meg, de száműzetése alatt kiállott szenvedéseiért a tágabb értelemben vett vértanuk közé sorozzuk. Nyugaton ő volt az első, aki egyugyanazon templom papjai között az istentisztelet fényének emelésére és a világról való lemondás előmozdítására a közös életet bevezette. *Alkalmazás:* Közösségi szellemet és közös munkát kíván ma is a liturgikus megújhodás programja. Az Egyház is, meg a mai idők járása is tevékeny közösséget sürget imádságban és áldozatban. Nem vagyunk-e még mindig az egyéni akciók, a külön utak, az önzés emberei?

2. A szentmise (Sacerdotes Dei) a második szöveg a vértanu-püspökök miséi között. *Evangélium:* Alighogy megtette Péter ünnepélyes vallomását az Úrról Fülöp Caesareájában, a Mester már kezdi előkészíteni tanítványait az ő kereszthalálára : elhangzik első jövendölése a reá váró szenvedésekről, s elmondja első beszéd-

jét a keresztről. Ebben még egy lépéssel tovább is megy : nemcsak neki, a Mesternek kell szenvednie, hanem a tanítványoknak is ez lesz a sorsa ; kereszttel a vállukon kell majd őt követniök. Ezt a keresztprédikációt adja elénk az Anyaszentegyház vértanu-püspökünk ünnepén, mert megvalósította azt életével : megtagadta magát, magára vette a keresztet, gyűlölte a földi életét, épen ezért a boldogító ígéret is valóra válik rajta : eljön az ember fia az ő mennyei Atyjának fönségében, angyalai kíséretében, s megadja a jutalmat. Halála napján szentünk számára is megjelent az Úr ; egyszer majd nekünk is eléje kell állnunk. A *szentleckében* vértanu-szentünk áll előttünk és figyelmeztet : Csak akkor, ha társaim lesztek szenvedéseimben, részesedhettek az én «vigasztalásomban». Offertoriumkor ajánljuk fel tehát mi is életünk keresztjét az Úrnak áldozatul, és az áldozásban megkapjuk a «drágakövekkel ékesített mennyei korona zálogát» *(comm.)*. A miseszöveg háromszor is emlékeztet szentünk papi méltóságára *(intr., all., off.)*; az áldozatot bemutató papban a tiszteletreméltó vértanu-püspököt látjuk.

Technikai okokból a szentek ünnepei közé iktatjuk az adventi liturgia egyes részleteit, mivel ezek a többitől eltérően a hónap meghatározott napjaira vannak rendelve, mint pl. az Ó-antifónák.

December 17.

Ó bölcseség, erővel és gyöngédséggel rendezel mindeneket.

1. Az «Ó-antifónák». A karácsony előtti utolsó hét napnak különös ünnepélyességet kölcsönöznek az Ó-antifónák. A Magnificat antifónái kapták ezt a nevet, mert mindegyikük az Ó felkiáltással kezdődik. Mind

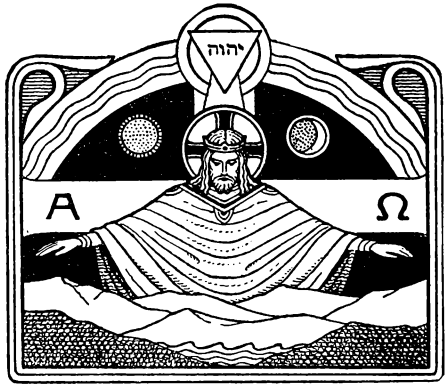
יהוה
A
Ω

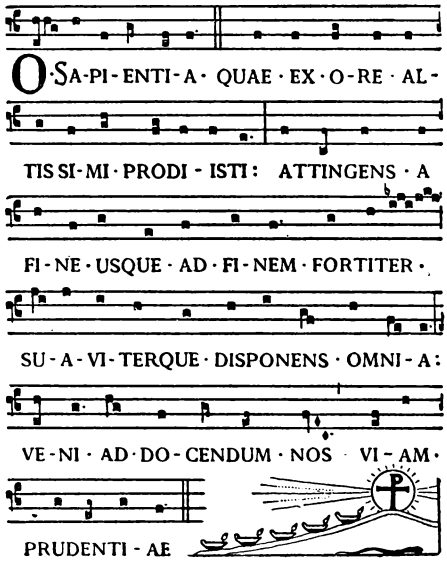
O · SA-PI-ENTI-A · QUAE · EX · O-RE · AL-
TIS SI-MI · PRODI - ISTI : ATTINGENS · A
FI-NE · USQUE · AD · FI-NEM · FORTITER ·
SU-A-VI-TERQUE · DISPONENS · OMNI-A :
VE-NI · AD · DO-CENDUM · NOS · VI-AM ·
PRUDENTI - AE

a hétnek ugyanaz a dallama, de ugyanaz a felépítése is. A szentmise könyörgéseinek mintájára készültek: 1. Megszólítás; az érkező Urat egy képben vagy címmel hívjuk segítségül, pl. Ó Bölcseség, Ó Jesse sarja, Ó Napkelet. 2. Ezt a képet egy mellékmondat kifejti és közelebbről megmagyarázza. 3. Kérésünket terjesztjük elő, melyet mindig a vágyakozó Veni — jöjj vezet be. Ezen van a hangsúly, és ezt követi a megváltásra vonatkozó könyörgés. Ezeket a fenséges szövegeket mindig duplex ritus szerint, tehát a Magnificat előtt is egészen végigénekeljük. A Megváltóra vonatkozó jövendöléseket foglalják össze. A dallamokban a vágyódás a csodálat hangulatával szövődik egybe.

Az Ószövetség és a pogány világ közös megváltó utáni vágya szól belőlük, s így az emberiség rorate-jának mondhatók. A hét ének fokozást mutat: Az első az Isten fiát a teremtés előtti életében szemléli, mint a teremtetlen bölcseséget; a következők (2—4.) mint az ószövetség szövetségi Istenét, a pusztai vándorlás vezérét, Jesse gyökerét, Dávid kulcsát aposztrofálják, az ötödik a világosság forrását, a Napot köszönti, a hatodik a pogányok szabadítóját látja benne, míg végre a hetedik a közöttünk lakást szerző Istent (Emmánuel) üdvözli. Azokban az apátságokban, amelyekben ünnepélyesen végzik a zsolozsmát, sajátos, megkapó szertartások között éneklik az Ó-antifónákat. Az elsőt maga az apát intonálja főpapi díszben, a trónján állva, miközben megkondul a nagyharang, és szól az egész Magnificat alatt, melyet ünnepi dallammal énekelnek. A következő napokon a rangsor szerint következők éneklik a megfelelő antifónát, pluvialéba öltözve, a kórus közepén álló nagy könyvtartó előtt. Olvasóink is imádkozzák, s ha lehet, énekeljék el most naponkint ezeket az antifónákat a Magnificat-tal együtt!

2. Az első Ó-antifóna:[1]

Ó, Bölcseség,
Ki a Fölségesnek szájából származol,
És végtől végig érsz
S mindent elrendezel, erősen, mégis édesen:
Jöjj és vezess bennünket az okosság ösvényén!

Az Isten Fiának teremtéselőtti élete az örök Atya ölén, és az ő megnyilvánulása a teremtésben! A teremtés a kegyelem rendjének a képe, amelyben a Megváltó «erősen és gyöngéden» elrendezi a mi lelkünket. A kép a Megváltót ábrázolja, amint öröktőlfogva elrendezi a teremtendő világot: fortiter et suaviter — erővel és gyöngédséggel —, és kezei elérnek az egyik végtől a másikig. A háromszög Isten héber nevével: «Jahve», a mennyei Atyát jelképezi, «kinek szájából» született a Megváltó, a teremtetlen Bölcseség.

December 18.

A második Ó-antifóna:

Ó, Szövetségnek Istene,
Izrael házának Vezére,
Ki Mózesnek a csipkebokor lángjában megjelentél,
És Sina hegyén neki törvényt adtál:
Jöjj, válts meg minket, nyujtsd felénk karod!

A második isteni személy először is tevékeny részt vett a teremtésben: erről zeng az első antifóna; most pedig látjuk, mint vonul végig az ószövetség Istenországán. Az Úr Krisztus volt a kiválasztott nép szövetségi istene (Adonaj); ő kötötte a szövetséget Noé-

[1] Az Ó-antifónákat Sík Sándor fordításában adjuk.

val, Ábrahámmal, Izsákkal, Jákóbbal, Mózessel; ő volt Izrael népének vezére a pusztában, s a rákövetkező időkben is... Az antifóna mindezek helyett csupán két szembeszökő Isten-jelenést emel ki: az égő csipke-

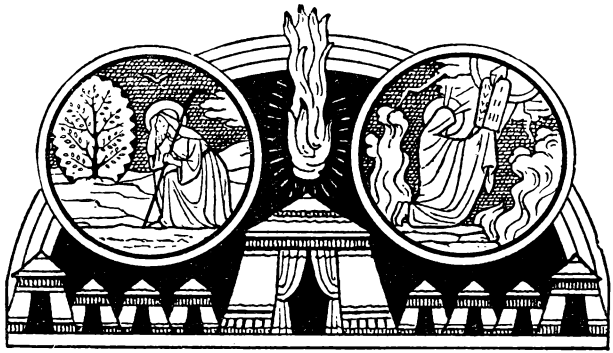

bokrot és a Sinai hegyen a mennydörgés és villámlás között végbement törvényhozást. Mindkettő előképe a közeledő karácsonyi fényességnek is. A kérés az egyiptomi szabadulásra céloz, amely előképe a megváltásnak, vagyis a gonosz lélek igájából való szabadulásnak. A közölt rajz a kettős isteni megjelenést ábrázolja, középen a szövetség sátorával, amely fölött a nép pusztai vezetője: a tűzoszlop és a szent felhő látszik.

December 19.

Ma a harmadik Ó-antifónát énekeljük a vesperásban:

Ó, Jessze Gyökere,
Ki jelnek állasz a népek fölött,

Ki előtt elnémulnak a királyok,
És térdet hajtanak a nemzetek:
Jöjj, szabadíts meg, ne késsél tovább!

A Megváltó végigvonul a zsidó királyok történetén. Dávid győzelmei a népek fölött az ő győzelmei, és egyszersmind előképei azoknak a fölszabadító győzelmeknek is, amelyeket a Messiás király a Golgotán, és a lelkekben aratott. Képünk Izaiás Jesse gyökeréről mondott két helyének (11, 1; 11, 10) gondolatát juttatja kifejezésre: a vessző Mária, a virág pedig Krisztus. A Szent Szűz föltárja fátyolba rejtett titkát. A vessző életfává bontakozik ki, népek jelévé lesz, és a kisdedkirály máris kitárja karjait, hogy velük a kereszten mindeneket magához vonjon. Az Úr lelke nyugszik felette. A királyok (imádó hódolatban) csodálkozó hallgatással tekintenek föl erre a jelre.

December 20.

A vesperásban a negyedik Ó-antifóna kerül sorra :

Ó, Dávid Kulcsa,
Izrael házának országló Pálcája,
Ki nyitsz, és nincs ki bezárja,
Zársz, és nincs, aki nyissa :
Jöjj, hozd ki a börtönből a megkötözöttet,
Aki a sötétségben ül,
És a halálnak árnyékában!

Dávid pajzsának, vagy Dávid kulcsának nevezték a zsidók a hatszögű csillagot. Isten és az Ő legszentebb nevének szimboluma volt ez számukra. Benne látták az eljövendő Messiás jelét is (Balaam csillaga, a bölcsek csillaga). Krisztus «Dávidnak a kulcsa», vagyis a fölfedője

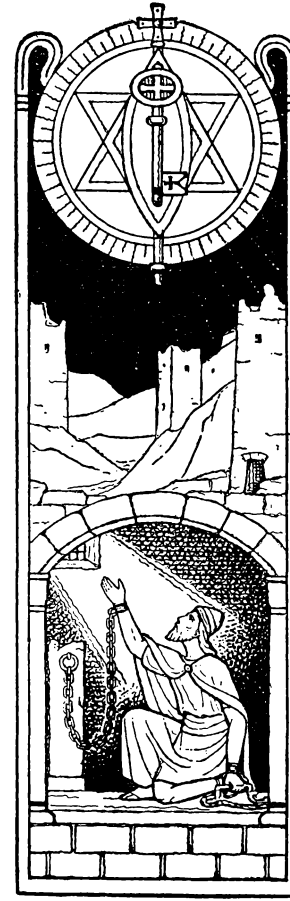

A kép a negyedik Ó-antifóna illusztrációja. A megváltatlan emberiség a börtönben leláncolt rab képében áll elénk. A börtönbe hatoló fénysugár azonban már a szabadulás hajnalát jelenti. A földön még éjtszaka és pusztulás uralkodik, de az égen már felragyogóban van a megváltás napja, s benne kormánypálca, kulcs meg pajzs.

minden titkoknak, megoldója az Ószövetség minden előképének, s egyszersmind birtokosa minden hatalomnak az Isten országában.

December 21.

Sz. Tamás apostol (dupl. II. cl.).

«*Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek.*»

Sz. Tamás apostol és az advent. Két gondolatkör, és kissé nehéz lesz összekapcsolni a kettőt. A mi elgondolásunk szerint ugyanis a föltámadott Üdvözítő dicsőséges sebhelyét érintő hitetlen Tamásnak a húsvéti ünnepkörben van a helye. Az Üdvözítőnek hozzá intézett szava azonban híd gyanánt szolgálhat az adventbe: «Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél; boldogok, akik nem láttak, és hittek». A közeledő karácsony nagy titkának ünneplésére erős és szeretettől áthatott hitre van szükségünk. Adventben állandóan boldogító híreket hallottunk, s ezek hitet kívántak tőlünk, mert nem láthattuk, nem foghattuk meg azokat. A szent éjtszakán pedig odavezet bennünket az Egyház a Kisded jászolához, és azt mondja: Ez itt a nagy Király, az örök Isten! Ekkor ránk is áll a Sz. Tamáshoz intézett szó: «Boldogok, akik nem látnak, és hisznek».

1. Sz. Tamás. † (a Martyrologium szerint) dec. 21. (az év ismeretlen). Sírja, Aranyszájú Sz. János szerint eredetileg Edessában (Syria) volt, most azonban Ortonában (Olaszország) van. Lándzsával ábrázolják (vértanusága miatt), vagy pedig az építők derékszögelő eszközével (mert a legenda szerint, mint építőmestert küldték az indiai királyhoz). *Élete:* Az evangéliumok alig beszélnek róla, «iker»-nek nevezik, apostoltársai

közül az Úr életében csak nagy ritkán lép előtérbe. Igy Lázár föltámasztása előtt, mikor még az Úr Pereaban tartózkodott, Tamás ajkáról halljuk: «Menjünk mi is, hogy meghaljunk vele». Közismertté azonban az Úr halála után tanusított hitetlensége tette (általában csak mint hitetlen Tamásról beszélnek róla, v. ö.: tamáskodás). A föltámadás történetének a szent evangéliumból ma is olvasott idevonatkozó helye egyike a Szentírás legmegragadóbb részleteinek. Nagy Sz. Gergely szépen mondja Tamásról a mai zsolozsmában: «Sz. Tamás hitetlensége a mi hitünket jobban megszilárdítja, mint a hívő tanítványok hite; mert azok után, hogy csak a tapintás tette őt újra hívővé, ami értelmünk is elutasít magától minden kétkedést, és megszilárdul hitében. Az Úr megengedte, hogy még apostola is kételkedjék az Ő feltámadásában, de nem engedte, hogy ebben a kételyben megmaradjon. S épen kétkedésével és a szent sebek érintésével lett a föltámadás igazságának tanuja. Tamás megérintette az Urat, és felkiáltott: Én Uram, és én Istenem! Erre így szólt hozzá Jézus: Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél... Ha tehát most Tamás az Üdvözítőt látta és érintette, miért mondja neki az Úr: Mivel láttál engem, Tamás, hittél? Mert egészen mást látott, mint amit hitt. Tamás az ember-Krisztust látta, és az ő istenségét vallja szavaival: Én Uram, és én Istenem! A látást tehát a hit

követte». Az apostol további életsorsáról alig tudunk valamit. A Martyrologium még a következőket mondja róla : «Kalamina-ban (Madras mellett, Kelet-Indiában) Tamás apostol vértanu-halála. A pártusoknak hirdette az evangéliumot, azután Indiába jött, s miután itt nagyszámú néptörzset Krisztus hitére térített, az egyik király parancsára lándzsával keresztüldöfték.» Sz. Tamás India patronusa.

2. A szentmise (Mihi autem) szövegén a gyönyörű *evangéliumi* szakasz uralkodik, mely a feltámadt Üdvözítőnek Tamás előtt történt megjelenését írja le. Az evangéliumból vett *communio* szövege révén ez a találkozás most megismétlődik : a szentmisében mindegyikünk Tamáshoz lesz hasonló. Hozzánk lép az Úr, s a szentáldozáskor felszólít bennünket, hogy nyujtsuk ki kezünket és érintsük sebeit, azaz hogy az értünk áldozatul adott szent testét vegyük magunkhoz.(Régen a hívők áldozáskor kinyujtott kezükbe fogadták az Úr szent testét.) Az *introitus*ban az Egyház az apostolokat magasztalja, mint az Úr barátait és az istenország fejedelmeit. (A 138. zsoltár az apostol-ünneppel való vonatkozását csak a Vulgata-fordítás következő versével nyeri : «Mily tiszteletreméltók előttem, Isten, a te barátaid, rendíthetetlen az ő hatalmuk».) A *szentlecke* lelkünk elé állítja az Egyház «épületét», melynek Krisztus a szegletköve, az apostolok az alapfalai, mi pedig a kövei vagyunk, s így növekszik az idők során Isten házának épülete. A szentlecke világosan mutatja, hogy az apostol-ünnepek az Isten országának ünnepei. Tekintetünk is inkább az Isten országára, mint az egyes apostolok személyére irányul. Éljük át öntudattal, hogy mi a szentek polgártársai és az Isten házanépe vagyunk. A *gradualé*ban a hívők megszámlálhatatlan sokasága

vonul fel előttünk, akiket az apostolok prédikációja térített meg. Az *offertorium* szavaival mi is örvendünk az apostoli munka sikerének: «Az egész földre elhat szózatuk, s a földkerekség határaira szavuk».

3. Adventi énekek. Két olyan antifónája van e napnak, mely közelebbi karácsonyi előkészületet mutat. Napkeltekor örvendetes szózat hangzik az Egyház ajkáról:

«Ne féljetek, még csak négy nap,

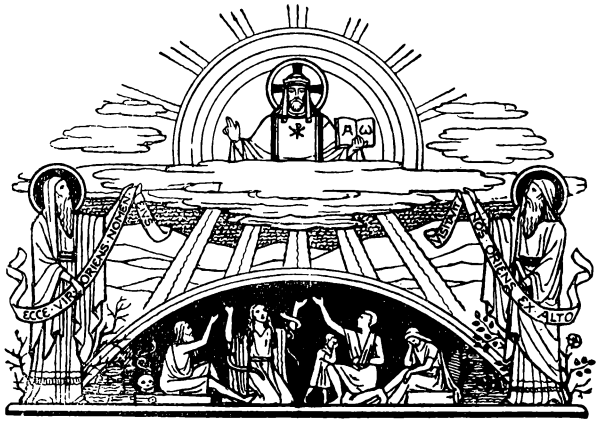

és eljön hozzátok a mi Urunk!» Az Egyház tehát már számolja, hány nap van karácsonyig. Bájos vonása ez a liturgiának, amellyel különben többször is találkozunk majd az egyházi év folyamán.

A vesperásban pedig a Magnificathoz ma az ötödik Ó-antifónát énekeljük:

Ó, Napkelet,
Örök fény ragyogása, igazság Napja,

Jöjj, és világosíts meg minket,
Akik sötétségben ülünk,
És a halálnak árnyékában!

Az ószövetségi üdvtörténettől a nagytermészet felé fordul tekintetünk. Itt is alkotott magáról képet a Megváltó: a Napot. A Nap a Szentírásnak és a liturgiának legkedvesebb hasonlata. A karácsonyi ünnepkör tartalmát ez az antifóna fejezi ki a legszebben. A közölt rajz egyrészt a halál árnyékában és az éjtszaka sötétségében ülő emberiséget ábrázolja, másrészt a megváltás Napját, melynek sugarai keresztültörnek a felhőkön. Jobbról-balról egy-egy prófétai alak: a két Zakariás felkelő Napnak hirdeti az Üdvözítőt: «Ime egy férfiú: Napkelet a neve» (Zak. 6, 12.); és a másik Zakariás (Ker. Sz. János atyja) így zeng: «A mi Istenünknek mélységes irgalmából meglátogatott minket a magasságból fölkelő». (Lk. 1, 78.)

December 22.

A hatodik Ó-antifóna így hangzik:

Ó, Nemzetek Királya,
Pogányok epedettje,
Szegletkő, melyben eggyé lesz a kettő,
Jöjj, szabadítsd meg az embert,
Akit a föld sarából alkottál!

A pogány világban is munkálkodott már Krisztus kegyelme. Legjobbjaik szívébe beleoltotta az epedő vágyakozást a szabadító után; most azután le kell omlania a választófalnak. A képen az ősszülőket látjuk a tudás fája előtt, amint a bűn elkövetése után a szaba-

dítóért kiáltanak. Fönn a megváltás napja ragyog, benne korona és jogar, sőt a szegletkő is, amely a zsidókat és a pogányokat egyesíti.

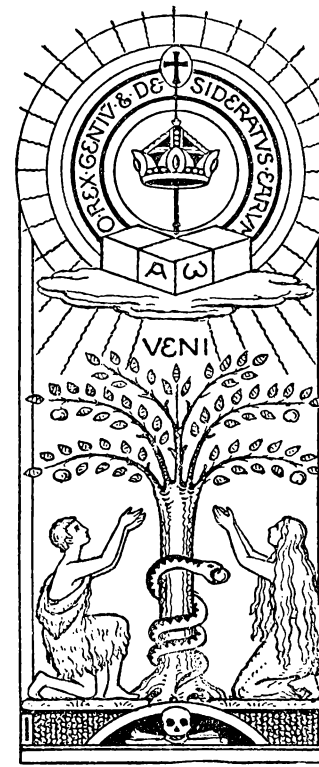

December 23.

Most már minden beteljesül.

A szentestét megelőző napnak két saját antifónája van:

1. Örömteljes bizonyosság: Napkeltekor mintegy a hosszú várakozás után föllélekezve, örömmel énekli az Egyház: «Ime most minden beteljesült, amit az angyal mondott Szűz Máriáról». A feszült várakozásban eltöltött napok után a beteljesedés boldog bizonyossága tölti el a lelket. Ez is egyik csodálatosan szép vonása liturgiánknak.

2. Az utolsó Ó-antifóna a vesperáshoz:

Ó, Velünk lakó Isten,
Királyunk és törvényhozónk,
Nemzeteknek várakozása és Üdvözítője:
Jöjj, szabadíts meg, Urunk, Istenünk!

A választott nép között, a pogányságban és a természetben jelentette ki magát a világnak Krisztus, most pedig már Ő maga jön és velünk marad, mint Emmanuel. A kép a jászolban fekvő újszülött Királyt, a népek várakozását, s egyszersmind a jövendölések beteljesedését állítja elénk. Az egyik feliratos szalag szerint: «Az Ő neve Emmanuel» (Isten velünk, Iz. 7, 14.), a másik meg azt hirdeti, «hogy beteljesedjék a látomás és a jövendölés». (Dán. 9, 24.) A legközelebbi éjtszaka hozza már az Emmanuelt a jászolban. Kezecskéjében tartja a kereszt királyi jogarát és a békesség törvénytábláját (Király és Törvényhozó). Uralkodói korona lebeg a feje fölött.

December 24.

Karácsony vigiliája (simpl., a laudestől kezdve dupl.).

Stáció Szűz Mária római főtemplomában.

Ma megtudjátok, hogy eljön az Úr.

1. A szenteste. A hívő nép nevezte el így ezt a napot, mely egészen különleges helyet foglal el a vigiliák sorában. Csak kisebb mértékben van bűnbánati,

engesztelő jellege, inkább az örvendező várakozás napja. Természetesen a karácsonyi ajándékozás általános szokása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az egész év legmelegebb, legbensőségesebb napjává lett. Minden családban megvan a maga külön liturgiája, amelyet adjunk át a következő nemzedéknek is.

Az egyházi liturgiát teljesen áthatja az a bizonyosság, hogy jön a várvavárt Megváltó. Ezt két képbe öltözteti.

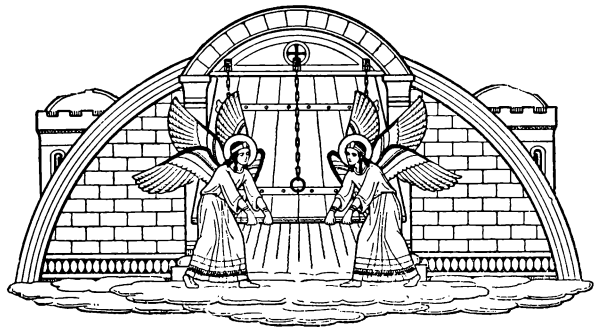

Az egyik az ég bezárt kapuját mutatja. Miután Isten kiűzte az első embereket a paradicsomból, zárva állt ez a kapu, és kerub őrizte lángpallossal. A Megváltó azonban megnyitja a bezárt kaput, és bevonul rajta. Várakozó lélekkel állunk ma e kapu elé. A kép a mai nap liturgikus vezérgondolata, ezért vesszük a 23. zsoltárt :

A kép a mai szentmise vezetőzsoltárához (23.) kapcsolódik: Az Úr a kapu mögött vár, hogy leszálljon. Dicsősége fönt és alant is ragyog. Alig bírja el a kapu. Már zörögnek a felvonóláncok, az őrtálló angyalok már emelik az örök kapukat, melyek Ádám bűne óta zárva voltak.

«Emelkedjetek fel hatalmas kapuk,
Táruljatok örök kapuk,
Hadd vonuljon be a dicsőség királya !»

Növekedő bizonyossággal biztosít az Egyház háromszor is, hogy be fog vonulni : a templom kapuja előtt, az *introitusban*, az *offertoriumban* (az oltár ma a bezárt kapu, amely mögött már a Megváltó áll), végül a *communióban;* itt már elővételezzük az Isten dicsőségének (Gloria Dei) megnyilvánulását.

A másik kép az *evangéliumból* való, és a kétségek között hánykódó Józsefet mutatja. József mély fájdalma meggyőz minket arról, hogy nem ő a gyermek atyja, az angyal pedig biztosít, hogy a Máriától született Gyermek az Isten Fia és a Megváltó. Ez az utolsó történeti adat az Úr születése előtti időből. József az angyal ajkáról, mi pedig az Egyháztól halljuk : «Ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől vagyon. És fiat fog szülni, kit Jézusnak (Megváltó) fogsz nevezni, mert ő szabadítja meg a népet bűneitől».

Az előnap és az ünnep jelentőségét röviden és találóan fejezi ki a papi zsolozsma vezérgondolata : «Ma megtudjátok, hogy eljön az Úr, s holnap meglátjátok az ő dicsőségét». A mai nap bizonyosságot ad nekünk, a szentáldozásban pedig zálogot nyerünk arra, hogy biztosan eljön, holnap pedig már elmerülünk fölségének szemléletében.

Az advent idején lassanként kialakuló Krisztus-kép új vonással bővül, és teljessé válik a *szentleckében.* Az adventi liturgia egyre határozottabb vonásokkal állította lelki szemeink elé az érkező Urat (ez éppen a liturgia egyik alapelve, a fokozatos fejlesztés). Az első adventi héten ködös homályba burkoltan láttuk az Urat ; lassan-lassan ritkult a köd, és ma már pontos

dogmatikai megfogalmazásban halljuk : Jézus Krisztus emberi természete szerint Szűz Máriától születik, isteni mivolta szerint azonban az örök Atya egyszülött Fia : «Ez az evangélium, amelyet az Isten előre megígért a szent iratokban prófétái (adventben főkép Izaiás) által, aki a testet tekintve (emberi természet) Dávid nemzetségéből született, de megtétetett az Isten hatalomban levő Fiának a szentség Lelke szerint (isteni természet) a halottaiból való feltámadás által, Jézus Krisztus, a mi Urunk». (Róm. 1, 1—6.) Bizonyára alig lehetne klasszikusabban kifejezni az advent, a karácsony és a húsvét kapcsolatát.

Igy hát mi már fölkészültünk, jöhet az Úr.

2. A papi zsolozsmából. Imádkozza el a világi hívő is ezekben a napokban az Egyházzal együtt a papi zsolozsma fontosabb részeit. A mai matutinum az utolsó adventi imádság. Már az invitatoriumban fölhangzik a nap vezérszólama : «Ma megtudjátok, hogy eljön az Úr, és holnap meglátjátok az Ő dicsőségét».

A zsoltárokat a hét megfelelő napjáról vesszük, a három olvasmány pedig Sz. Jeromos egyháztanító homiliája a napi evangéliumról. A szent tanító megmagyarázza, hogy miért nem egyszerű szűztől, hanem eljegyzett szűztől fogantatott az Úr.

Az olvasmányok végén levő *responsoriumok* megint csak a nap vezető szólamát visszhangozzák, s ez az ismétlés mélyen megfogja lelkünket :

«Szentek legyetek ma, és készüljetek föl,
mert holnap majd meglátjátok az Isten fölségét magatok között.
Ma megtudjátok, hogy eljön az Úr,
és holnap az ő fölségét meglátjátok magatok között.

Maradjatok állhatatosak reményetekben, s meglátjátok az Úr segítségét magatok fölött.
Júda, Jeruzsálem, ne féljetek,
menjetek ki holnap, és az Úr veletek leszen.
Szentüljetek meg Izrael fiai, és legyetek készen.
Szentek legyetek Izrael fiai, úgymond az Úr,
mert holnap leszáll közétek az Úr,
és minden nyavalyát elvesz közületek,
holnap eltöröltetik a föld bűnterhe
és a világ Megváltója uralkodik fölöttünk». *(Resp.)*

A reggeli dícséretektől (laudes) kezdve bizonyos ünnepi jelleget nyer a nap (ettől kezdve az officium duplex rangú). Napkeltekor már látja az Egyház a karácsonyi Megváltót: «Fölkel, miként a Nap a világ Megváltója, s leszáll a Szűz méhébe, mint az eső a fűre, allelúja!»

A vigilia *primája* különösen ünnepélyes. Itt hirdetik ki ugyanis sajátos korál-dallammal énekelve Krisztus születésének napját. Azokban a közösségekben, ahol odaadó gonddal végzik a liturgiát, az előénekes violaszínű palástot ölt az alba fölé, kiáll a kórus közepére, s a segédkezők kezükben gyertyával és füstölővel körülveszik őt. Először is megfüstöli a violával bevont könyvtartó-állványra helyezett Martyrologiumot, majd megnevezve a hónap és a hét napját, az énekbe kezd. Az egész kórus födetlen fővel áll, mint az evangélium éneklésekor, és a «Betlehemben» hallatára letérdelnek, «a mi Urunk születése» szavakra pedig a földre borulnak az emberré lett Istenfiának első imádására. Az énekes ősrégi dátumokat sorol elő:

A világ teremtésének 5199. évében, amikor Isten kezdetben az eget és földet teremtette,
a vízözön után a 2759. évben,

Ábrahám születése után a 2015. évben,
a zsidók Mózes vezérlete alatt történt egyiptomi kivonulása után az 1510. évben,
Dávid királlyá való fölkenése után az 1032. évben,
Dániel jövendölése szerint a 65. évhétben,
a 194. Olympias idején, Róma alapítása után 752-ben,
Octavianus Augustus uralkodásának 42. évében, mikor a béke az egész földön helyreállt,
a világtörténet hatodik korszakában,
ekkor akarta Jézus Krisztus, az örök Isten, és az örök Atyának Fia az ő kegyelemteljes eljövetelével megszentelni a világot;
a Szentlélektől fogantatott, és most kilenc hónap elmúltával *(itt letérdelnek!)*
B e t l e h e m b e n, Júda törzsében, mint ember, Szűz Máriától megszületett.
A m i U r u n k J é z u s K r i s z t u s n a k t e s t b e n v a l ó m e g s z ü l e t é s e».
Ekkor mindnyájan fölállanak, és a lektor a szokott módon tovább olvassa a Martyrologiumot.
A kis imaórákhoz a következő antifónákat mondjuk:
Prima: Júda és Jeruzsálem ne féljetek, holnap menjetek ki, és az Úr veletek lesz, allelúja.
Tertia: Ma megtudjátok, hogy eljő az Úr, s holnap meglátjátok az ő dicsőségét.
Sexta: Holnap eltöröltetik a föld bűnterhe, és a világ Üdvözítője uralkodik majd fölöttünk.
Nona: Holnap támad üdvösségtek, mondja a seregek Ura, Istene.

Az esti zsolozsmában, a *vesperásban* már a karácsony csilingel. A várakozást a bírás boldogító tudata váltja fel. Elcsitult vágy és fenséges nyugalom árad a zsoltárok antifónáiból: «A b é k e k i r á l y megdicsőült,

az ő arcát kívánja az egész föld». — «Beteltek Mária napjai, hogy szülje az ő elsőszülött Fiát.» — «Tudjátok meg, hogy közel van az Isten országa, bizony mondom nektek, hogy nem késlekedik.» — «Emeljétek föl fejeteket, íme, közeleg a ti szabadulástok.»

Hatásosan zeng napnyugtakor az Egyház ajkán az ének: Mire újra fölragyog a nap az égen, meglátjátok a királyok Királyát, leszállva az Atya öléből, mint a menyegzős házból kijövő vőlegényt. *(A Magn. antifónája.)*

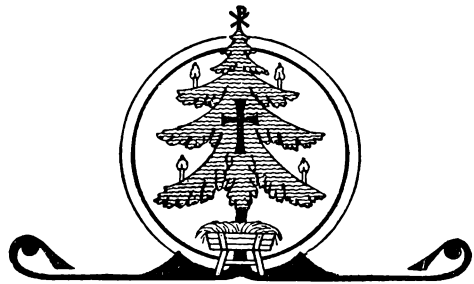

A szent karácsony ideje.

Az egyházi év két ünnepkörét azonos elgondolás szerint építette ki az Egyház. Az előkészítő időben fölfelé emelkedünk, végigjárjuk az ünnepnapok magaslati útját, majd az ünnep végső kicsengése mellett leereszkedünk újra a síkságra. A téli ünnepkör előkészítő ideje az advent, melyet éppen most zártunk le. S amint most így az egész idő lezárva áll előttünk, elámul lelkünk az Egyház művészetén, hogy ennyi költői bájt, kifejező képet, drámai elevenséget halmozott össze benne. Az énekekben és az olvasmányokban szántszándékkal magát a liturgiát szólaltattuk meg, hogy lássuk kifogyhatatlan gazdagságát. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a dalok, szövegek és dallamok ilyen pazar bőségével nem találkozunk mégegyszer az egyházi év folyamán. Valósággal a bőség szarujából ömlött reánk a liturgikus szövegek és énekek kimeríthetetlen sokasága.

Most azután minden zökkenő nélkül, mintegy az adventből kinőve itt áll előttünk a karácsony. A két ünnepkör abban is egyezik, hogy két-két kiemelkedő csúcspontja, főünnepe van, melyek mint valami híd-

pillérek, az egész ünnepkör hordozói. A téli ünnepkörben a karácsony és a vízkereszt, a nyáriban a húsvét és a pünkösd. Természetesen van különbség is e két ünneppár között. Húsvét és pünkösd szerves továbbfejlesztése a megváltás gondolatának, míg a karácsony és a vízkereszt ugyanezt a gondolatot ismétli meg. Ezt a két ünnepet csak történeti fejlődésükből érthetjük. Karácsony a nyugati, epifánia a keleti ünnepe az Úr Jézus születésének. Nyugat átvette az epifánia ünnepét, Kelet pedig a karácsonyt. Keletnek és Nyugatnak ez a két ünnepe tiszteletreméltó emléke a két Egyház hajdani egységének és harmóniájának, amelyet most évezredes elidegenedés után újra visszasóvárgunk.

Abból a történeti tényből, hogy ez a két ünnep eredetileg egy gondolatnak két különálló ünneplésére szolgált, több dolog érthetőbbé válik, és a kettős ünnepből származó nehézségeket is könnyebben megoldjuk. Igy nekünk, nyugatiaknak a karácsony mindig jelentősebbnek fog föltünni, mint az epifánia, bár ez utóbbinak nagyobb a rangja. Karácsony a mi ünnepünk, és az is marad,epifánia pedig mindig kissé távol fog esni tőlünk. Karácsony a négyhetes feszült várakozás után az advent beteljesedése, még ha el is ismerjük, hogy az advent és az epifánia eszmeileg szorosabban tartoznak össze. Csak a szenteste szövegeit kell átfutnunk, ott ismételten énekeljük: holnap eltöröltetik a föld bűnterhe; a karácsony eszerint a megváltás ünnepe. Másrészt azonban advent fölséges gondolata a király látogatásáról csak epifániakor valósul meg igazán.

Karácsony és epifánia mégsem egyszerű kettőzés. A nyugati Egyház Krisztus születésének keleti ünnepét a keleti gondolatvilággal együtt átvette, és önállóan

továbbfejlesztette. Ezzel jótékonyan megtermékenyült és gazdagodott. Tekintete az Úr születésének szűk történeti kereteiből Krisztus királyságának időfölötti távlataiba tágult, ami a nyugatiak adventjének és karácsonyának is javára szolgált. Végül is a születés két ünnepéből két önálló tartalmú, a közös gondolatot fokozatosan kifejtő különböző ünnep fejlődött ki. Valami hasonlóval találkozunk itt, mint a húsvéti ünnepkörben: húsvétkor fölkel a föltámadás napja, és ragyogva bevilágítja a világot, pünkösdkor delelőjén tündököl életet és gyümölcsöt fakasztva. Karácsonykor Betlehem mezői fölött virrad meg a karácsonyi ünnep napja, epifániakor Jeruzsálem városa fölött ragyog «az Úr fölsége». Karácsonykor Krisztussal, testvérünkkel együtt mi is megszületünk és újjászületünk; epifániakor menyegzőjét üli Krisztus az Egyházzal és a lélekkel. Karácsonykor «megszületik nekünk Krisztus», olyan, mint egy meghitt családi ünnep, amelyen csak kevesen vesznek részt, mint Mária és a pásztorok. Epifániakor «megjelenik nekünk Krisztus», vagyis kinyilatkoztatja megjelenését a világnak: mert a történeti tények, mint születése, a bölcsek imádása, megkeresztelkedése stb. csupán annak a világot boldogító ténynek tanui és bizonyságai, hogy az Istenember a világ Megváltója.

Mindkét ünnep, karácsony és epifánia egymástól függetlenül építi föl elő- és utóünneplését. Karácsonynak vigiliája van, amelyet még az adventhez számítottunk, van azután nyolcada, amely alatt különben más ünnepek is megülhetők (pl. Sz. Tamás, Sz. Szilveszter) és befejezése is különálló ünnep, az Úr körülmetéltetésének az ünnepe. Jellemző még a karácsonyra a három mellékünnep: Sz. István, Sz. János apostol, Aprószentek. A karácsony nyolcada alatti vasárnap-

nak is megfelel a vízkereszt nyolcada alatti vasárnap, de ez eredetileg átmenet volt a karácsonytól vízkereszthez.

Epifánia is vigiliás ünnep, de nyolcada a kiváltság olyan fokán áll, hogy alatta semmi más ünnepet sem lehet megülni. Igy hozzásegít ahhoz, hogy mélyebben és zavartalanabbul behatolhassunk az ünnep tartalmába. Legújabban a nyolcad idejébe eső vasárnapra van téve a Szent Család ünnepe, minek következtében a régebbi és tartalmasabb vasárnapi miseszöveg az egyik hétköznapon kerül sorra. Ezt a szépséghibát azonban a liturgikus fejlődés idővel majd bizonyára kiigazítja.

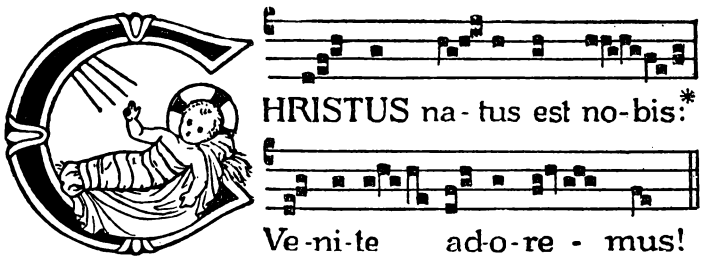

December 25.

Szent karácsony ünnepe. (Dupl. I. cl.)

Király és gyermek.

A liturgiát élni akaró lélek jól teszi, ha már pár nappal az ünnep előtt készül a szent éjre, főkép a karácsonyi matutinumra.

1. A szent éj. a) *A matutinum.* Éjtszakai istentisztelet! Az őskeresztényeknél gyakran előfordult. Ők

úgy érezték, hogy az éjtszaka nem csupán az alvásért van, hanem az elmélődő imádságért is. A vigilia, vagy a matutinum az ősegyház paruzia-imádsága volt, amelyyel «a magasságból fölkelő», vagyis az újból eljövő Úr fogadására készültek. A liturgia szellemében a matutinum imaórája ma is az éjtszakára esik, és egyes szerzetekben most is minden éjjel fölkelnek, hogy az Egyház nevében énekkel és imádsággal dícsérjék az Urat. A hívők számára azonban egyedül a szent éj maradt meg éjtszakai istentiszteletül. Annál inkább meg kell tehát becsülnünk. Fél 11 tájban a karácsonyi harangok már az Isten házába hívnak matutinumra. Mi,akik a liturgiából akarunk élni, mondjuk el karácsony éjjel a matutinumot, s hacsak lehet, liturgikus közösségben.

Az ünnepélyes *invitatorium:* «Krisztus született nekünk, jertek, imádjuk őt» és a hymnus elhangzása után jön a három nocturnus. Bár az első nocturnus *három zsoltárának* különböző a tartalma és hangulata, mégis egy gondolatot emelnek ki, és ez : Jézus születése. A 2. zsoltár arról szól, hogy öröktől fogva születik az Atyától, és időben Máriától. A 18. zsoltár szerint a Nap-vőlegény elhagyja nászszobáját, és fénytsugárzón jön közénk (ezt a zsoltárt már ismerjük az adventi liturgiából). A 44. zsoltár szerint pedig az istenség és az emberség örök frigyre lépnek a ma született isteni gyermekben.

Az *olvasmányokban* az advent prófétája, Izaiás befejezi jövendölését : hirdeti az Isten országának Krisztus útján való helyreállítását (1. olv.), vigasztalja és fölszólítja Jeruzsálemet (az Egyházat), hogy öltsön magára ünnepi díszt, mert a királyi vőlegény jön a menyegzőre. (3. olv.)

«Föl-föl, öltsd magadra ékességeidet, Sion !
Vedd föl az ünnepi ruhát, Jeruzsálem, szent város !

Kelj föl megalázottságodból, fogoly Jeruzsálem!
Fogságod béklyói lehullottak, szabad vagy, Sion!»

Igen szép *responsoriumok* zárják le az olvasmányokat. Közvetlen átélésből fakadó lírai kifejezései ezek a karácsony nagy csodájának. Az első kettőben folytonosan visszatér a «ma» kifejezés, a harmadikat pedig drámai elevenségű párbeszéd jellemzi (a középkori karácsonyi játékok bizonyára ebből alakultak ki).

«Ma szállt le az égből az igaz béke,
Ma világszerte mézet csöpögtek az egek,
Ma ragyogott föl az új megváltás napja, a régtől hirdetett szabadulásnak, örök boldogságnak napja.»
«Kit láttatok, pásztorok?
Mondjátok csak, ki az, aki a földön megjelent?»
«Egy gyermeket láttunk és az angyaloknak Istent magasztaló sokaságát.»
«Mondjátok, kit láttatok? S hirdessétek Krisztus születését.
Egy gyermeket láttunk . . . » *(Resp.)*

Az első nocturnus az Úr születését ünnepelte, a második arról beszél, hogy mit hoz nekünk az Úr Krisztus: az Isten-országot, a békét, a megváltást, az Istennel való kiengesztelődést. A zsoltárok a legváltozatosabb húrokat pendítik meg: A 47. zsoltárban az Isten városa, amely ma királyának születését ünnepli, ünnepi fölvonulás keretében mond köszönetet azért, hogy megszabadult ellenségeitől. A 71. zsoltár igazi karácsonyi és vízkereszti ének; az újszülött királyi gyermeket dicsőíti, mint a béke királyát, aki az igazságot hozza, és a szegények atyja lesz; a 84. a meg-

váltás örömeneke (ezt a zsoltárt már ismerjük, l. 117. old.).

Az olvasmányok Nagy Sz. Leó pápa egyik karácsonyi szentbeszédét közlik. Az ő hatalmas erejű szónoklatai sokszor ragadták magukkal az V. század római hívőit. A responsoriumokban csodálattal csüng az Egyház a jászol titkán, majd Mária magasztalásában árad ki ünneplő öröme, amely azután négy responsoriumon keresztül folytatódik.

A harmadik nocturnusban a zsoltárének Isten irgalmának és hűségének nyugodt szemlélete után örömbe csap át. A 88. zsoltár a Dávidnak tett ígéret beteljesedésére mutat rá: Dávidnak ma született ivadéka örök király lesz. Ezt az örömteljes hangulatot tetézi a 95. és a 97. zsoltár, melyekben a matutinum végleg kicsendül; ezek az ujjongás hangján szólnak az Úr Krisztusról. A harmadik nocturnus olvasmányai rendesen a napi evangélium magyarázatát adják, de az evangéliumból csak a kezdőmondatot olvassuk. Minthogy azonban karácsonykor három szentmise és három evangélium van, a matutinum olvasmányai mind a három evangéliumot röviden megmagyarázzák. Három nagy egyházatya jut szóhoz: Nagy Sz. Gergely, Sz. Ambrus, Sz. Ágoston, s így a második nocturnusban szereplő Nagy Sz. Leóval együtt négy latin egyházatya segít bennünket az ünnep tartalmának elmélyítésében.

b) *A karácsonyi szentmisék.* Karácsony ünnepének külön kiváltsága, hogy e napon háromszor mutatjuk be az eucharisztikus áldozatot. Az ősi római Egyház a jeruzsálemitől vette át ezt a tiszteletreméltó szokást. Karácsony éjtszakáján összegyülekeztek a keresztények Betlehem mellett a születéshely barlangjánál, és éjfélkor a szentmiseáldozat bemutatásával ünnepelték meg az Úr születését. A szent áldozat bemutatása után

visszatértek Jeruzsálembe, és már hajnali szürkület volt, mire megérkeztek. Mi sem volt természetesebb, mint az, hogy az Úr föltámadásának óráját a föltámadás templomában üljék meg, és egyúttal a pásztorokkal karácsonyt is ünnepeljenek; ez volt a második mise. Fényes nappal azután újból összejöttek a jeruzsálemi főtemplomban ünnepi istentiszteletre. Igy jött létre a karácsonyi három szentmise-mondás szokása, amelyet Róma is átvett. Rómában az első szentmisét éjfélkor Szűz Mária jászolának templomában mondották (a S. Maria Maggiore-ben; ez töltötte be Rómában Betlehem szerepét), a másodikat a római föltámadási templomban, az Anasztázia-templomban tartották (anastasis = föltámadás), a harmadikat pedig a főtemplomban, Sz. Péterben. Rómából azután az egész Nyugatra elterjedt ez a gyakorlat. Attól az időtől kezdve, hogy szokásba jött a papok naponkénti misézése, karácsonykor minden pap három szentmisét mondhatott.

Három szempont érvényesült mindegyik miseszöveg kialakulásánál: az isteni világosság, a megfelelő napszak, és a hozzákapcsolódó evangéliumi esemény. A három szentmise az ünnep tartalmának fokozatos kifejtését adja. Az elsőre még valamiképpen az advent hangulata borul. Istennek fényárban úszó fölsége nyilatkoztatja ki itt magát, fényes angyalok lebegnek a magasságban, s a földre szállott isteni gyermek közelében egyetlen földi lény van csupán, az anya, az Úr legtisztább szolgálója. Az emberiség még az éjtszaka sötétségében várakozik. A karácsonyi gondolatot továbbfejleszti a második szentmise, amelyet hajnalban «aurora» mondanak. Az éjtszaka titokzatos leple alatt földre szállott isteni világosság napként fölragyog számunkra, telve hatalmas teremtő erővel, és tevé-

keny kapcsolatba lép velünk, mint «a mi Megváltónk». A harmadikban a karácsony tartalma teljesen kibontakozik, és hatásaiban megnyilvánul «minden ember» előtt.

Karácsony a fény ünnepe. Már eredete is erre utal. December 25. ugyanis valószínűleg nem az Úr születésnapja. Hogy melyik napon született, nem tudjuk. Ellenben úgy látszik, céltudatosan választották a téli napfordulót az Úr születésének ünnepéül, hogy a Napisten születésének pogány ünnepét (Sol invictus) háttérbe szorítsák, és kereszténnyé tegyék. Az Úr Krisztus az igazi Nap-Isten, a világ világossága, ki fölébe kerekedik a pokol sötétségének, és legyőzi azt. Ezért nagyon alkalmas születésének ünneplésére az az időpont, mikor a Nap újra fölfelé kezd haladni. A fény, a világosság, mint vezérgondolat végighúzódik mind a három szentmisén. A keresztény nép is megkapóan fejezi ki ezt a gyertyáktól ragyogó karácsonyfával. Igen hatásos a fény szimbolikájának alkalmazása az éjféli

A kép az első szentmise alapgondolatát szemlélteti: az Úr örök és időbeli születését. Az örökkévalóság éjtszakájában, mielőtt a hajnalcsillag fölkelt volna, született az Atyától öröktőlfogva az örök Ige, «mint világosság a világosságtól». Az időben pedig az emberré lett Ige hasonlóképen éjtszaka született Szűz Máriától Betlehemben. Mária jogart nyujt át a gyermeknek, de ez a jogar egyszersmind kereszt is.

szentmisénél. A másodikban maga a felkelő Nap válik hasonlattá, ezért zengi ujjongva az *introitus:* «Világosság ragyog ma felettünk». S a harmadik szentmise evangéliumában a világosság gondolata uralkodóvá válik: «A világosság a sötétségben világít».

c) Az *éjféli mise* (Dominus dixit). Az első szentmise alapgondolata: Krisztus, a Szűz Máriától született betlehemi kisded Istennek vele egylényegű s tőle öröktől fogva származó Fia; vagy rövidebben: az Úr örök és időbeli születése! Lélekben az egész keresztény világgal együtt elzarándokolunk Rómába, a S. Maria Majorba, ahol az oltár mögötti altemplom a betlehemi barlangot ábrázolja. Az *introitus* az *evangélium* ellenképe gyanánt az Úr örök születését hirdeti. Az evangéliumban azt halljuk: «Mária szülte az ő egyszülött Fiát», az introitusban pedig az Atya mondja: «Fiam vagy te, ma szültelek téged!» A *gloria* ma különösképen helyénvaló; ez igazán karácsonyi ének, amit főképen akkor éreznénk, ha az egész advent alatt elmaradt volna. Az *oráció* hálát ad az isteni világosságért, mely hitünkben felragyog, de egyben kéri, hogy a fényességnek boldog birtokosai lehessünk majd az égben. Az angyal fényessége és a kivilágított templom csak halvány képe az örök isteni ragyogásnak, melynek odafönn szemlélői és birtokosai leszünk. Az előmise imádságos része tehát az adventi éjtszakából a mennyország verőfényébe emelkedik fel. Most azután a *szentleckében* a nemzetek apostola szól hozzánk: Ő ugyancsak elmerült az adventi éj sötétségében, de a karácsonyt is oly mélységesen élte át, ahogyan csak kevés embernek jut osztályrészül. Damaszkusz előtt a megtestesült Isten, maga az Üdvözítő jelent meg előtte, és ettől kezdve eltűnt lelkéből a sötétség, ragyogó fény foglalta el helyét, s vele együtt

átjárta a kívánság a világosság cselekedetei után. Ezt köti a mi szívünkre is. A *szentlecke és az evangélium* az ember Krisztusról szólnak, s a kettő közé ékelt *graduale* ismét az Isten örök Fiát emlegeti. A hajnalcsillag fölragyogását megelőző éjtszaka az örökkévalóság szimboluma ; «a szentély fényében» állunk, melyet az éjtszaka sötétsége vesz körül ; most következik az előmise fénypontja, a szent éjjel páratlanul szép *evangéliuma.* A pásztorok nyájaik mellett virrasztottak, és ezt tesszük mi is, mert a mostani egész istentisztelet éjtszakai virrasztás, vigilia ; Isten fényessége ragyogja körül őket, de minket is, mikor megjelenik az angyal. Az *offertorium* szövegét már ismerjük a matutinumból, és ez visszhang az evangéliumra : az égből szállott angyalok ujjongva veszik körül a jászolt, de a föld is, bár éjtszakai sötétség borul még reá, örvendve megremeg. Ilyen hangulatban közeledünk mi is az oltárhoz, s örömmel adjuk ajándékunkat az ajándékok nagy ünnepén. A *secreta* csodálatos cseréről beszél : Isten emberré lett, hogy az ember Istenhez legyen hasonlóvá. Most azután az ünnep titka a szentmiseáldozatban valósággá válik : Krisztus újra megszületik számunkra, mi pedig újjászületünk őbenne. Az Úr asztalánál az isteni Főpap örök születéséről, s egyben a mi újjászületésünkről is hallunk *(communio,* 109. zsoltár).

d) A *hármas születés* hármas éjtszakája. Az emberiség történetének nagy eseményei többnyire nappal mennek végbe, és a világ legszívesebben fényes nappal üli meg emléküket. Az Egyház azonban kezdettől fogva előnyben részesítette az éjtszaka ünnepélyes csendjét, és a régi időben minden ünnepét éjtszaka tartotta. Mesterének példája lebegett szeme előtt, aki egész éjtszakákat töltött szent imádkozásban. De az éjtszaka

szimbolum is volt számára, jelképe annak, hogy idegen neki a föld, és az Úr eljövetelét várja. Még másnap is leghosszabb hivatalos imádságát, a matutinumot az éjtszaka óráira szánja. Tudja azt is, hogy a megváltás nagy tényei az éj sötétjében, a világ szemei elől elrejtve mentek végbe. Már az Egyptomból való szabadulás is, mely a megváltás előképe, az öldöklő angyal átvonulása, a húsvéti bárány levágása és a húsvéti lakoma elköltése igazi szent éj volt. Az Úr Krisztus is szeretetének titkát, az Oltáriszentséget este, vagy inkább már éjjel alapította. Bár kereszthalála nappal történt a Golgotán, mégis elsötétedett a Nap, s éjtszakává lett a nappal. A húsvét-reggel derengésében, de még az éjtszaka homályában támadt fel. S mikor e világra jött, ismét nem a fényes nappalt választotta, hanem az éjtszakát. Mily szépen hangzik a liturgiában: «Miközben mélységes hallgatásba merült a mindenség, és az éj éppen fél útjánál tartott, szállott le a te mindenható «Igéd» az égből, királyi trónusáról». A római Egyház, amidőn ellanyhult a hívek buzgósága, a vigiliás éjtszakai ünneplést nappali istentisztelettel helyettesítette. Magát a vigiliák vigiliáját, a húsvéti éjtszakát sem üli meg már. Ám egy szent éjtszaka minden varázsával megmaradt számunkra, és ez a karácsony szent éje, Urunk születésének éjtszakája. S ha ez a szent éj még azokat az embereket is megkapja, akik a kereszténységet csak külsőségesen ismerik, mennyivel többet kell hogy jelentsen nekünk, akik együtt élünk az Egyházzal, és így a liturgiában az Egyház gondolataival gondolkozunk és érzéseivel érzünk! Éppen most töltöttük meg a matutinumban az éjjelt szent énekekkel. Hallottuk a próféták szavait, s láttuk azok teljesülését; fölfigyeltünk a négy nagy egyházatya szavára, akik kifejtették előttünk a szent éjtszaka titkát, s most már

ott tartunk, hogy boldogító szent valóságban éljük át mindazt, amit a szentmise tanító része nekünk hirdetett. Ez a mai éjféli mise hármas éjtszakáról és hármas születésről beszél nekünk, mondjuk így: hármas éjjeli születésről.

1. Az első éjtszaka. Az Egyház az örökkévalóság éjtszakájába vezet bennünket: az éjbe, mikor még nem ragyogott a «hajnalcsillag». Az örökkévalóságnak eme titokzatos éjtszakájában született az Atya ölén a második isteni személy, az Atyával egylényegű Fiú. «Isten az Istentől, világosság a világosságtól, igaz Isten az Igaz Istentől.» A parányi emberi ész ámulva áll meg eme kifürkészhetetlen titok előtt: Istennek, az Atyának Fia, aki minden idő előtt születik! És most ez az örökkévalóság titokzatosan lehajol miközénk, mert az Eucharisztiában az Atya örök Fia közeledik hozzánk, az Oltáriszentségben ez az örökkévalóság áll be a mi időnkbe. Igen, ezen az éjtszakán szent borzadás fog el minket, amidőn az Isten Fiának örök születése-éjjelére gondolunk.

2. De ez az örök éjtszaka csak előjátéka a második születési éjtszakának, mely az időben történt, s amelyet ma ünnepelünk. Ma édesanyánk, az Egyház kézenfogva vezet bennünket a betlehemi jászolhoz, és megmutatja az éjtszaka sötétjében született kisdedet, aki egyszersmind a béke királya; megmutatja a Szűzanyát édesanyai boldogságában. Ez az éjféli szentmise azonban sokkal több, mint egyszerű kép és emlékezés erre a szent eseményre. Az éjféli szentmise titka annyit jelent, hogy ez a király, az öröktőlfogva született Istenfia, ma mint újszülött jelenik meg előttünk, sőt a szívünket választja jászolának, és részt juttat nekünk Mária anyai örömében.

3. És a harmadik éjtszaka? Az első a Fiú örök születése, a második időbeli születése Betlehemben; s most mindkettő jelenné vált. A harmadik a mi újjászületésünk. Van-e megkapóbb, mint ez a nagy tény: Krisztus emberré lett, hogy minket testvéreivé tegyen, hogy Isten gyermekeivé legyünk, hogy újjászülessünk? És ma van a mi újjászületésünk éjtszakája is. Húsvét keresztségünk éjtszakája, de az Egyház minden évben a karácsonyban látja szellemi újjászületésünk éjjelét. Újból Isten gyermekeivé lettünk, miután az advent négy hetében mintha még nem lettünk volna megváltva, és így esdekeltünk az ég felé: «Harmatozzátok, egek, az igazat!» Most pedig a szent áldozatban, ha szívedet bölcsővé alakítod, az Egyház nemcsupán Krisztusról, hanem rólad is zengi: «Szentségem ragyogásában a hajnalcsillag előtt szültelek téged»; rólad is áll, hogy már az örökkévalóság titokzatos éjtszakájában kiválasztott téged is az örök Atya, Krisztus születésének szent éjjelén az Ő Egyszülöttjének szívébe téged is belefoglalt, testvérévé, nővérévé avatott, és most újból atyai szívére szorít: Fiammal együtt, ki a jászolban született, te is szeretett gyermekemmé lettél. Krisztussal együtt tehát te is születést, igazi szent éjt ünnepelsz.

e) *A laudes.* A reggeli istendícséret, amely ez alkalommal mindjárt az éjféli mise után következik, tulajdonképen bevezetése a második misének, melyet «hajnalhasadáskor» mondunk. A laudes és a szentmise összetartoznak; a mise eucharisztikus laudes, ezért vezető zsoltára a 92. A laudes antifónái drámai kérdésfeleletekben a pásztorok nagy karácsonyi élményéről beszélnek.

f) *A pásztorok miséje* (Lux fulgebit). «Hajnal-

hasadáskor» mondjuk, de ez egyszersmind a második mise szimbolikája is. A szentmise főgondolata: a karácsonyi fölkelő Nap, és a kora reggel történeti eseménye (a pásztorok a Kisded jászolánál). Az *introitusban* a fölkelő Nap fényénél csodálkozva pillantjuk meg a világ újszülött Királyát. (A 92. zsoltár egészen idevág: a zsoltár hátterében az ősvizekkel vívott küzdelem áll.) Az *oráció* fölséges kiaknázása a világosság, a fényesség szimbolikájának: «Az új fényesség, az emberré lett Ige ragyogásától átjárva» kérjük a hitben és cselekvésben tündöklő világosságot. A *szentlecke* az oráció gondolatát viszi tovább: az emberré lett jóságos Megváltó számunkra a fényesség, mely

A kép a fölkelő fény gondolatát hangsúlyozza. Ez a fényesség a most született Istenfia. Ezért van a képen fönn a jászol, és pedig nem istállóban, hanem templomban. S most velünk is az történik, ami a pásztorokkal: halljuk az örömhírt (előmise), és megleljük a Kisdedet (áldozati cselekmény).

a keresztségben áradt el rajtunk. A *graduale*-ban magasztaljuk a hozzánk jött Üdvözítőt, az előttünk fényeskedőt, aki csodálatos a mi szemeinkben, aki a mindenség ura. Majd a pásztorokkal örömteli szívvel lépünk jászola elé *(evangélium)*. Az áldozati cselekmény közben mi magunk vagyunk a pásztorok, kik látni akarjuk az újszülött királyt; a pásztorokkal együtt az oltár elé visszük ajándékainkat (nem hiába adnak a képek ajándékokat a pásztorok kezébe), és viszonzásul Istennel töltekezve térünk vissza. A *communio* imádságban az újszülött király bevonulását látjuk az Egyházba és a lélekbe. Beteljesült adventi várakozásunk: «Ujjongj, Sion leánya, örvendezz, Jeruzsálem leánya, íme a te királyod jön, a Szent, a világ Üdvössége!». Az egész miseszöveget áthatja a fény, a világosság motívuma; ez az év legszebb miseszövegei közül való.

2. A főistentisztelet. a) *A harmadik mise* (Puer natus est) «nappal», a tulajdonképpeni ünnepi mise. A stáció-templom hajdan, és az ünnep szellemében ma is a római Sz. Péter, a világegyháznak és a pogányokból lett kereszténységnek temploma. Ez a templom a rómaiak szemében Jézus Krisztus pogányok fölötti uralmának szimboluma. A szentmise alapgondolata is ez: Krisztus világuralma. Az *introitus*-ban a jászolban fekvő kisdedet mint (a régi római értelemben vett) uralkodót magasztaljuk, akinek «a vállain nyugszik a hatalom». A 97. zsoltárban pedig, melyet már a matutinumból ismerünk, azt énekeljük: «Üdvösségét az Úr tudtul adta, és igazságát nyilván megmutatta a nemzetek szemében». «A föld minden határa lássa a mi Urunknak üdvösségét.» Az *orácio* azért eseng, hogy «az új születés» rázza le «a régi bűn-igát», és adjon nekünk szabadságot. A *szentlecke* csodálatosan bele-

illeszkedik a főgondolat szolgálatába: a világ urának a képét tárja elénk: «Isten tette Őt a föld örökösévé és urává, hisz általa alkotott mindent. Mint az Atya fényességének tündöklése, és az isteni mivolt tökéletes mása, birtokba veszi most mindenható szava erejével a világot... az Ő fölségének a jobbján ül az égben, és így szól az Atya az Ő Fiához: «A te trónusod Isten trónusa öröktől fogva örökké; az igazság jogara a te országod jogara...» Az *allelujá*-ban mintegy az evangélium előjátékaként fölcseng a fény motívuma: felragyogott a szent Nap. A Nap, a világ megváltójának szimboluma, mint nagy világosság fénylik az égen. Most azután az *evangélium-ot* halljuk. Milyen erővel hat Sz. János evangéliumának kezdete: Az örök Logos, az isteni világosság, amely beleragyog a világ sötétségébe; a világ azonban nem fogadta be őt. Nekünk azonban, az Isten fiainak, világít, sőt ma közöttünk veri fel sátorát. Az *offertorium* tovább folytatja és kifejti Krisztus világuralmának gondolatát: «Tiéd az ég, tiéd a föld, igazság és jog trónod támaszai». Ha most a fölajánlási menetben az oltárhoz közeledünk, trónusa elé állunk, és így zengjük az Úr hatalmát. A *communio*-ban újra az introitus zsoltárát énekeljük: «A földkerekség minden tája (az eucharisztikus áldozatban) üdvözítő Istenét látja». A *postcommunio* jelentős megállapítás és kérés: «Az újszülött Világmegváltó, isteni születésünk megalapozója, legyen halhatatlanságunk megadója». Az *utolsó evangélium* (a háromkirályok imádása) már átível az epifánia gondolatkörébe.

Igy a három szentmise a karácsony gondolatát fokozza:

éjtszaka — hajnal — nappali verőfény
Mária egyedül — pásztorok (kevesen) — az egész világ
Megváltó — a mi Megváltónk — a világ Megváltója

b) A *vesperás* az ünnep utóhangja ; ennek a második vesperásnak zsoltárait imádkozzuk az egész nyolcad alatt. Melyek a vezérgondolatai? Én kettőt látok :

1. Krisztus személye, aki «az Atya ölén, a hajnalcsillag előtt született», «a sötétségben fölragyogó fény, az irgalmas, igazságos Úr !» A Dávidnak tett ígé-

ret, hogy sarjadékáé lesz a királyi trón, teljesült Krisztusban (131. zsoltár ; ugyanezért került a 88. zsoltár is a matutinumba).

2. A megváltás. Karácsony megváltásunk ünnepe : «Megváltót küldött népének, örök szövetséget kötött» ; «az Úrnál az irgalom és a bőséges szabadulás». Szokatlanul hangzik ebben a vesperásban a sötét De profundis zsoltár. Máskor csak mint gyászéneket énekeljük, s most ünnepi és öröménekké lépjen elő? Bizonyos, hogy a «bőséges szabadulás» gondolata szolgált alapul kiválasztásánál. Azonban az egész zsoltárt is szervesen beilleszthetjük az ünnep liturgiájába. A karima a misztikus Krisztus imádsága : Krisztus kiált megalázottságának mélységéből, melyet miérettünk vállalt ; kiált,

---

A kép látszólag ellentmondás: gyermek és világ ura egyszerre! Az isteni Gyermek, mint uralkodó és tanító, a földgömbön trónol. Angyalok az ő szolgáló szellemei, akik királyi jelvényeit hozzák. Ő «az igaz világosság» is.

mint csöpp gyermek a jászolból, kiált az emberi nyomorúságból, a megváltásra szoruló emberiség nevében. «A mélységből kiáltok hozzád, Uram!» Ráeszmélünk arra, hogy a Király fölvette a koldusruhát. Az ünnep tartalmát szépen foglalja össze a Magnificat antifónája: Ma született a Krisztus, ma jelent meg a Megváltó, ma angyalok éneke cseng a földön, örvendeznek a főangyalok, ma ujjongva zengik az igazak: dicsőség a magasságban Istennek, allelúja!»

3. A nap szentje: Sz. Anasztázia. A második szentmisében megemlékezést veszünk róla. A Martyrologium így szól: Sz. Anasztázia halálának napja. Diokleción császár idejében élt. Férje, Publius kíméletlenül bánt vele, de sokszoros vigasztalást és bátorítást kapott Chrysogonustól, a keresztény hitvallótól. Később Florus, Illyria helytartója hosszú ideig börtönben sanyargatta. Végül is cölöphöz kötözték, és tüzet gyujtottak körülötte. Igy nyerte el a vértanui koronát. Mindez Palmaria-szigetén történt».

Karácsony vértanui. «Nikodémiában (Kisázsia) sok ezer vértanu emlékezete; ezek a mi Urunk születése napján a szentáldozat ünneplésére gyűltek egybe. Diokleción császár akkor rájuk záratta a templom kapuit, és köröskörül tüzelőanyagot rakatott. A bejárat előtt háromlábat állíttatott füstölő serpenyővel. A császár hírnökének ki kellett kiáltania: «Aki a tűzhaláltól meg akar menekülni, jöjjön ki, és áldozzon tömjént Jupiternek!» A felelet egyhangú volt, hogy inkább meghalnak Krisztusért. Ekkor rájukgyujtották a templomot. Igy abban a szerencsében részesültek, hogy a világ Megváltója földi születésének napján ünnepelhették égi születésüket» *(Martyrologium)*.

A Király kísérete.

Hogyan kerül most három ünnep közvetlen karácsony után a liturgiába? A liturgia-történet eligazít ebben a kérdésben, de ez a felelet kevés táplálékot nyujt áhítatos beleélésünknek, mert ezek az ünnepek részben régebbiek mint a karácsony, és valamikor nem is álltak vele vonatkozásban. De bennünket a mostani ünneprend érdekel, és jelenleg a három ünnep valóban benső kapcsolatban áll a karácsonnyal. Sz. Bernát szerint az életszentség három fajának egy-egy képviselője hódol itt az újszülött Király előtt. Egy közülük vér-

A kép fölsorakoztatja az isteni Gyermek, a kis Krisztus-Király körül az Egyház hármas képviseletét: Sz. István a diakonusok ruházatában, kővel és pálmával a kezében, a vértanuság megtestesítője; János, a szűztiszta tanítvány liliommal és evangéliumos könyvvel, a szűzek képviselője; az aprószentek csoportja pedig pálmát és liliomot tart kezében.

tanu, akaratban és a valóságban is (István); egy, aki akaratával készen állt elszenvedni a vértanuságot, bár a valóságban nem volt az (János), s végre akik még nem akarhatták, de tényleg elszenvedték a vértanuhalált (az aprószentek). Ez a középkori magyarázat azonban mesterkélt. A liturgia szellemére az nyit rá, aki tudja, hogy a szentek ünnepeiben az Egyház önmagát mutatja be. A tökéletesség ideálját, melyet a legmagasabb fokban valósít meg, szentjeinek egyes csoportjaiban éri el. És vajjon mi az őskeresztény meggyőződés szerint az életszentség eszménye? Az Egyház az újra eljövő Úr elé a vértanuság pálmájával és a szűzesség fehér ruhájában akart menni. Ez ennek a három kísérő ünnepnek értelme. Az Egyház önmagát és minket is abba a ruhába öltöztet, amelyet a legméltóbbnak tart a nagy Király fogadására. Ez az az ünneplőruha, amelyről a Titkosjelenések könyve szól: «fehér ruhába öltözötten, pálmaágakkal a kezükben». Igy megyünk az Úr elé az első nap mint vértanuk, a másodikon mint szűzek, a harmadikon pedig mint szűzi vértanuk. Karácsonykor megjelent a misztikus Sion ormán a Bárány, és az Egyház a következő három napon a legbelső fénykört vonja a Bárány köré: «Ezek új éneket énekelnek trónja előtt . . .» Ez a karácsonyi szentmise titka, amely négy napon át bontakozik ki.

Most már értjük, mit jelent ez a három ünnep, és hogyan ülhetjük meg lelki haszonnal. Ha szegény, gyarló, bűnös emberek vagyunk is, az Egyházzal kapcsolatban Istvánként, Jánosként, ártatlan kisdedekként üdvözölhetjük a Királyt, sőt beállhatunk a 144.000-nek ragyogó csapatába, akik «követik a Bárányt, bárhova megy is».

December 26.

Sz. István első vértanu.

(dupl. II. cl.)

Stáció Sz. Istvánnál, a Céliuson.

A szent levitának, Istvánnak a vérében «a vértanuság zsengéjét szenteli az Egyház» a vértanuk Királyának.

Az ünnepet két szempontból tekinthetjük: vagy a karácsonnyal kapcsolatban, vagy attól függetlenül, egymagában. A szentmisében nincs semmi említés a karácsonyról. Természetes azonban, hogy az Egyház a saját átélésében és a papi zsolozsmában folytonosan kapcsolatba hozza vele.

1. Sz. István és a karácsony. Már a matutinum invitatoriumában arra szólít az Egyház: «Az újszülött Krisztust, aki ma Istvánt megkoronázta, jertek, imádjuk». A legszebben kapcsolja össze az ünnepet a karácsonnyal Sz. Fulgentius püspök († 533) beszéde a breviáriumban:

«Tegnap örök Királyunk időbeli születését ünnepeltük, ma katonájának diadalmas szenvedéséről emlékezünk. Tegnap ugyanis a mi Királyunk szűz anyja méhének királyi palotáját elhagyva, a test bíborruhájába öltözötten kegyesen hozzánk érkezett, ma pedig katonája a test hajlékát odahagyva, győzelmesen az égbe költözik. Krisztus örök, isteni fölségét megőrizve, és a

test szolgai kötelékét magára övezve kilépett e világ küzdőterére, hogy megvívja nagy harcát, — István pedig a romlandó test ruháját levetve bevonult örök uralkodásra az égi palotába. Krisztus lejött hozzánk testbe öltözötten, István az égbe szállt vértanui dicsőségben. István a zsidók követeitől sujtva szállt az égbe, Krisztus pedig lejött hozzánk az angyalok dicsőítő éneke közben.

Tegnap a szent angyalok ujjongva énekelték Istennek a glóriát, ma ugyanezek Istvánt fogadják nagy örömmel társaságukba. Tegnap az Úr elhagyta szűz Anyjának méhét, ma az Ő harcos katonája elhagyja a test börtönét. Tegnap az Úr Krisztust miértünk takargatták pólyába, ma már István tőle kapja a halhatatlanság ruháját. Tegnap a szűk jászol adott a kisdednek nyugvóhelyet, ma a megmérhetetlen ég nyílt meg a diadalmas István befogadására. Az Úr egymaga jött le, hogy sokakat fölemeljen ; megalázta magát a mi Királyunk s fölmagasztalta katonáit. De ismerjük meg, minő fegyverekkel győzte le István a zsidók kegyetlenségét, hogy olyan nagyszerű diadalra vált érdemessé! István, hogy a neve által jelzett koronát (Stephanos – görögül koszorút jelent) elnyerhesse, a szeretet fegyvereivel küzdött, és mindenütt győzelmet aratott. Mivel szerette Istent, azért tudott megállni a dühöngő zsidókkal szemben ; de embertársait is szerette, s így megkövezőiért is tudott imádkozni. Szeretetből korholta a tévelygőket, hogy megjavuljanak, szeretetből könyörgött a megkövezőkért, hogy a büntetést elkerüljék. Szeretete győzött a kegyetlenül dühöngő Saulon, és kiérdemelte, hogy égi dicsőségének sorosa lett, ki a földön üldözője volt».

2. Az ünnep önmagában: a) *A Szentírás* megrázóan mondja el szentünk vértanuságát: «Amikor a zsidók ezt (István védekezését) hallották, megdühöd-

tek szívükben, és fogukat csikorgatják vala rája. Ő azonban tele Szentlélekkel, föltekintvén az égre, látá az Isten dicsőségét és Jézust Istennek jobbja felől állani. S megszólalt: Ime nyitva látom az egeket, és az Emberfiát állani az Isten jobbja felől. Erre ők fennhangon kiáltván befogták fülüket, és egyakarattal reá rohantak. Azután kihurcolván őt a városon kívülre, megkövezék: a tanuk pedig letették ruháikat egy ifjú lábához, kit Saulnak hívnak vala. És kövezék Istvánt, ki könyörögvén mondá: Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet. Mikor pedig térdreesett, fennhangon kiálta, mondván: Uram, ne tulajdonítsd ezt nekik bűnül. S ezt mondván, elaludt az Úrban». (Ap. csel. 7.)

b) *A szentmise* (Sederunt principes). Ha még oly egyszerű is a miséje, megcsodálhatjuk azt a drámai elevenséget, amellyel az Egyház a szent egyéniségét elénk állítja. Látjuk őt a vértanuhalál elszenvedése közben, mi több, az Egyház kapcsolatba hoz minket vele, s így mi is vele együtt szenvedünk, de egyben vele meg is dicsőülünk. Három fokozatot különböztethetünk meg: szenvedés, önátadás, a Krisztussal való egyesülés. Az előmisében átéljük István szorongattatását. Ott állunk vele együtt a főtanács előtt, hisz mi is a világból jövünk, mely tele van kísértéssel és harccal. Igy igazán szívből mondhatjuk mi is az *introitus* és a *graduale* szavaival: «A gonoszok üldöznek engem, segíts, Uram, szolgád hű akar lenni parancsolataidhoz». *Fölajánlás*kor Istvánnal együtt mi is odavisszük az oltár elé életünk bajait, szenvedéseit, és vele együtt imádkozzuk: «Uram Jézus, fogadd magadhoz lelkemet». István megtanít bennünket áldozatot hozni. Ez azután valóban méltó és teljes áldozat: Krisztus, István, meg én. *Áldozás*kor elérjük a harmadik fokozatot: Mi is volt István végcélja? Mint a neve is mutatja, koronát kapott. Ez az örök megdicsőülés. Ez

a célja az eucharisztikus áldozatnak is: communio — egyesülés. Az áldozati lakoma egyesít minket Krisztussal, és ez egyengeti az utat megdicsőülésünkhöz. A szentek minden ünnepe megkönnyíti számunkra az Istennel való találkozást, a Vele való érintkezést. A szentek összekötő híd Isten és közöttünk. Éppen a mai szentmise nagyszerű példa arra, hogyan emelkedhetünk fel lelkileg a szent áldozatban Istenhez.

c) *A papi zsolozsmából.* A breviárium mai szövege kissé keményen hangzik; a legköltőibb és érzelmileg gazdagabb ünnep után a vértanuk ünnepére előírt közös szövegek túlságosan egyszerűen hangzanak. De éppen ez a kimért hang jellemzi a klasszikus római liturgiát. Ép ma feltűnő, hogy olyan sokszor fordul elő a korona, a megkoronázás (Stephanos — a megkoronázott) szó. Igen szépek a *laudes antifónái:* «Örömmel viselte a kőzáport, őt követik az összes dicsőült lelkek». Hozzá zengjük mi is Istvánnal a szép 62. zsoltárt: «Lelkem hozzád símul, Uram, mert testem érted viselte el a megkövezést».

December 27.

Sz. János apostol és evangélista.

(dupl. II. cl.)

Stáció Szűz Mária római főtemplomában.

«Ez az a János, aki az utolsó vacsorán az Úr keblén nyugodott; boldog apostol, akinek az ég rejtett titkait Isten kinyilatkoztatta.» (A Magn. és Ben. antifónája.)

1. Sz. János. Az Úr szűztisztaságú, szeretett tanítványa ő, aki az utolsó vacsorán Mestere kebelén nyu-

godva a legfölségesebb titkok szeretetét és ismeretét szívta magába; ezért tündököl most olyan fényesen az Egyházban! A kereszt tövében reá bízta az Úr szűz Anyját. János drága örökségként adta az Egyháznak evangéliumát, melyben sasszárnyalással lendül az Istenség magasságába. Milyen kincs pl. számunkra ebben az evangéliumban az Üdvözítő búcsúbeszéde az utolsó vacsorán! Az újszövetség egyetlen prófétai könyve, mely a világítéletről szól: a Jelenések könyve szintén tőle való. Ebben a látomásban pontosan kimért egymásutánban, megrázó képekben vonulnak el előttünk a világra zúduló különböző istenítéletek, amelyek a végső katasztrófával együtt az Isten-ítélet egy nagy képébe olvadnak össze. Sz. János egyetlen az apostolok között, aki természetes halállal halt meg, bár kész volt a vértanuságra is, hisz élete vége felé (100 körül) forró olajba dobták (lásd május 6-án), és így «itta ki Krisztus kelyhét».

A breviárium azt mondja róla, hogy «amidőn késő öregségében Efezusban élt, a tanítványok elvitték a templomba, s mivel már hosszú beszédet mondani nem tudott, mindig csak azt ismételte az egybegyűlteknek: Fiacskáim, szeressétek egymást. A jelenlévők únták, hogy minden alkalommal ezt az egy intelmet kellett hallaniok, s ezért megkérdezték tőle: Mester, miért ismétled mindig ugyanazt? János önmagához méltó feleletet adott: Mert ez az Úr parancsolata, és ez egymagában is elég!» A Martyrologium szerint «68 évvel a Megváltó kereszthalála után, késő öregségben halt meg». Az említett város (Efezus) közelében van nyugvóhelye.

2. A bájosan szép zsolozsmából a szeretet és ártatlanság magasztalása árad. A *responsoriumok* költői vonásokkal és több oldalról jellemzik személyét, mint

a szeretett tanítványt, az evangelistát, az apokaliptikust, a szűztiszta apostolt, az egyháztanítót, az Úr keblén pihenő apostolt.

«Szerette Jézus ezt a tanítványt, mert a tisztaság kiváló erénye nagyobb szeretetre tette őt méltóvá.

Szűztiszta ártatlanságában választotta őt az Üdvözítő tanítványául, és haláláig megőrizte ezt a szűzességet.

A kereszten függve, halálához közel neki ajánlotta az Úr szent Anyját: szűznek a Szüzet.

Sz. János ugyancsak megérdemli tiszteletünket, mert az utolsó vacsorán az Úr kebelén nyugodott, s neki ajánlotta Krisztus a kereszten szent Anyját: szűznek a Szüzet; szűztisztaságáért választotta ki őt az Úr; s valamennyinél jobban szerette.»

Az első nocturnus olvasmányaiban az apostol első levelének eleje kerül sorra. A szeretett tanítvány

A kép Krisztus királyságának, a mennyei liturgiának apostolát ábrázolja. Alant látható a Porta latina, vértanuságának helyével, melyet a kápolna jelez. Itten itta ki ő az Úr kelyhét, mely a mennyei királyi város trónjához vezette. A kép értelme tehát: a szenvedésből a megdicsőülésbe.

betekintést enged szeretettől áradó lelkébe (ilyen az egész levél is). A harmadik nocturnus leckéi szerint Sz. Ágoston a két apostolban (Péter és János) a földi és mennyei Egyház megszemélyesítőit látja.

«Isteni tanítás és ajánlás alapján két életet ismer az Egyház: az egyik a hitben, a másik a látásban valósul; az egyik itt folyik a földi zarándoklásban, a másik ott az örök állandóságban. Egyiké a fáradság, másiké a megnyugvás. Az egyik még útban van, a másik már haza ért. Az egyik tevékeny küzdés, a másik boldog szemlélődés. Az egyik elfordul a rossztól, s a jót teszi; a másikban semmi rossz sincs amitől elforduljon, és csak az egyetlen nagy jót ismeri, hogy azt élvezze. Az egyik küzd az ellenséggel, a másik uralkodik, s ellenség nem is fenyegeti... Az egyik jó, de még nyomorúságos; a másik jobb, és már boldog. Az egyiket Péter, a másikat János apostol szemlélteti...»

3. A szentmise (In medio) szövege nem elég hangulatos. A karácsony költői szövegei, és a mai szép zsolozsma után több színt és érzést vártunk volna. Mindazáltal a kemény burok jó magot rejteget. Az ünnep stáció-temploma a S. Maria Major. Ez érthető, hisz az Istenanya mellett Sz. János az ő Fiát helyettesíti. Az *introitus* (amely az egyháztanítók közös miseszövegéből való) itt van csak igazán a helyén: In medio... hisz Sz. János írásaival minden idők legnagyobb egyháztanítójává lett. Gondoljunk csak arra, milyen gyakran szól hozzánk a liturgiában! Próbáljuk meg most is drámailag megeleveníteni a szentmise szövegeit! A pap személyében a templom közepén — in medio ecclesiae — Sz. János lép az oltárhoz. Az *orácio* ma az Egyházért könyörög, hogy: «Sz. János apostol és evangelista tanításától megvilágosítva eljusson az örök jutalomra». (Ez

igazi liturgikus imádság, mely nem az egyest, hanem a nagy közösséget, a titokzatos testet tartja szem előtt.) Az *olvasmányt* is mélyebben kell fölfognunk : A tiszteletreméltó anya (a bölcseség) megint csak az Egyház, aki most a szentmisében örömmel látja gyermekeit, az élet kenyerével táplálja, és a bölcseség vizéből itatja őket (eucharisztia). A S. Maria Majorban vagyunk. Az anya találkozik Fiával, Jézussal ; Mária az Egyházat, Jézus a hívőket jelképezi. A *szentlecke* szentírási szövegéből valók az introitusnak szavai is ; amint ezek az introitusban Sz. Jánosra, itt mindazokra vonatkoznak, akiket áthat a bölcseség szeretete, vagyis akik hű tanítványai az Egyháznak. Sz. János a mi mintaképünk. Az *evangélium* helyett is mást vártunk volna, valami kiemelkedőbb mozzanatot a szeretett tanítvány életéből, de a *graduale* és a *communio* megérteti velünk, hogy miért épen erre esett a választás. Krisztus szavai : «Azt akarom, hogy így maradjon, míg újra eljövök», az egész szentmise vezető-szólama. Gondoljunk arra, hogy egész adventben az érkező királyt vártuk. Karácsonykor boldog örömmel énekelhettük, hogy eljött közénk (az első mise offertoriuma). A szűztiszta Sz. Jánosban az Egyház megy az érkező Király elé. — Szentmise után szokták végezni a János-napi borszentelést. (Ennek szövegéből való : «szívd magadba Sz. János szeretetét».)

December 28.

Aprószentek.
(dupl. II. cl.)

Stáció Sz. Pálnál.

Az ártatlanság ruhájában és a vértanuk pálmájával a Király elébe.

A vértanu és a szűz ünnepe után a szűzi vértanuk következnek. Ha hétköznapra esik az ünnep, violaszínben, gloria és allelúja nélkül van a mise. Az Egyház együtt szomorkodik az anyákkal, akik kicsinyeiket veszítették el. Ha azonban vasárnapra esik ez az ünnep, a vértanuság piros színét ölti fel az Egyház, gloriát, tedeumot és allelúját énekel, mert a gyász nem fér össze a vasárnap jellegével, melyben a föltámadás motívuma uralkodik.

Az ünnep két gondolatot hangsúlyoz. Egyrészt fokozást mutat a három kísérő ünnepben, mert az első napon mint vértanu, a másodikon mint szűzek, a harmadikon pedig mint szűzi vértanuk mentünk a Király elé, másrészt a karácsonynak és a megváltásnak gondolatát fejleszti tovább. Hajdan erre a napra nem esett szentek ünnepe, hanem az Egyiptomba való menekülés emlékezetét ülték.

1. Követik a Bárányt. Ha a liturgikus szövegeket, főkép a responsoriumokat nézzük, amelyekben az ünnep tartalma a legvilágosabban jelentkezik, az ártatlan gyermekek eszményítése tűnik szemünkbe. Az Egyház nem áll meg ezeknek a történeti gyermekeknek alakjánál, hanem bennük látja mindazokat, akik tökéletesen megvalósították az Egyház eszményét, akik

megőrizték szűzességüket, és vérüket ontották Krisztusért. Csak így értjük meg a Titkosjelenések könyvének gyakran előforduló szövegeit a mai szentmise szövegében. Ezekben a kisdedekben megvalósult az őskereszténység eszménye: a vértanuság bíborában és a szűzesség liliomfehér ruhájában ők nyitják meg azok sorát, akik a Bárány díszkíséretét fogják alkotni. Igy ez az ünnep indítást ad a keresztény élet gyakorlására, arra segít, hogy a karácsony gondolata mellett kitartsunk, s azt életünkkel megvalósítsuk.

2. A megváltás gondolata. Az újabb vallásosság karácsonykor csak a jászolban fekvő kedves kisdedet látja, és kevésbbé gondol a megváltásra; nem gondol arra, hogy a jászol és a kereszt egy vonalon állnak. De a liturgia már a fényes karácsony ünnepen is megpendíti a szenvedés hangjait. Már az ünnepen is fölhangzik, bár még egészen halkan, a matutinumban a 2. zsolt.: «Miért háborognak a nemzetek . . .» és a misében is *(Evang:* «. . . a sötétség Őt be nem fogadá»), a következő két ünnepen pedig (Sz. István és az aprószentek), nemkülönben a karácsony nyolcada alá eső vasárnapon ezt hangsúlyozza. Figyeljük meg, hogyan szól ez a három ünnep a szenvedésről és üldözésről. Aprószentekkor máris halálraszánták «a zsidók újszülött királyát», de ezek a kis ártatlanok fölfogták a gyilkos csapást. Vasárnap meg Simeon jóslatát halljuk: «Ime, jelül tétetett ez, melynek ellene mondanak». A körülmetéltetés ünnepén folyik először a Megváltó vére. Ettől kezdve nem némul el többé a liturgiában az Üdvözítő szenvedésének motívuma, míg végre beletorkollik a nagypéntek szenvedés-tengerébe. Igy hidal át a liturgia a karácsony gondolatától a szomszédos ünnepkörbe: a világosság fejedelme egyre mélyebb ellentmondásba kerül a világ-

gal, harc van készülőben, a kereszt árnyéka bevetődik a karácsony fényességébe. Azért jött a betlehemi kisded, hogy föllépjen a kereszt fájára, s a mi vállainkra is rárakja a keresztet.

3. A szentmise (Ex ore infantium). A stáció Sz. Pálnál van. Ebben a templomban már régtőlfogva öt kisded testi maradványát őrzik a szentély alatt elhelyezett kőkoporsóban. Az *introitus*ban fölhangzik az apró vértanuk ajkán a magasztaló ének, s mi is együtt énekelünk velük (8. zsolt.). Mialatt a világ és a zsidóság megtagadta az Istennek és a Messiásnak kijáró hódolatot, addig a kis vértanuk bölcsőjükben a legszebb dícsérettel adóznak az Üdvözítőnek. Az *oráció* mély liturgikus gondolatot fejez ki: «nem szavakkal, hanem halálukkal». A liturgia is nem annyira szó, mint inkább tett, vagy helyesebben tetté vált szó! Igy mi is ne pusztán szóval, hanem tettel legyünk keresztények! Az áldozatos tett a fődolog, az érzelmek és gondolatok egymagukban még nem a keresztény élet. A *szentlecke* a Jelenések könyvének egy fönséges misztériumát, a mennyei istentisztelet képét állítja elénk: az oltáron a föláldozott isteni Bárány, körülötte a 144 ezer, «akik megváltattak az emberek közül, zsengéül az Istennek és a Báránynak». Ez az igazi képe minden szentmisének. Ezeknek a kiválasztottaknak seregével egyesülve ünnepeljük ma a szent áldozatot. Az *evangélium* fájó hangot szólaltat meg a karácsonyi béke hangulatában: beteljesült, amit a karácsonyi harmadik misében hallottunk: «A sajátjába jött, de övéi nem fogadták be Őt». A Megváltónak Egyiptomba kell menekülnie, ahon-

nan egykor népét kiszabadította. A választott nép elvettetésének egész tragikuma benne van ebben a képben. A további énekekben az ártatlan kisdedek szólalnak meg, az égből hangzik szavuk, örömmel hirdetik, hogy mint a rab madarak, kimenekedtek a tőrvető Heródes csapdájából, és most örök szabadságot élveznek. Nehéz belehelyezkednünk a *communio* szövegébe, mely Rachel «sírásáról és jajkiáltásáról» beszél. De ebben is újra a liturgia eleven drámaiságát látom, mely a legszentebb pillanatban is továbbfolytatja a maga játékát.

4. Zsolozsma. Sz. Ágoston szép prédikációját olvassuk a második nocturnusban: «Szeretteim, ma azoknak a kisdedeknek égi születését ünnepeljük, akiket az evangélium előadása szerint a kegyetlen Heródes megöletett. Mindenekfölött örvendjen azért a föld, újjongjon az Egyház ilyen erényeknek és ily dicső küzdőseregnek termékeny anyja. Ime, az istentelen ellenség a jóakarattal sem használhatott volna annyit ezeknek a boldog kisdedeknek, mint amennyi jót tett velük gyűlöletével... Mert méltán ünnepeljük azok születését, akiket a világ inkább szült egy örök boldog életre, mint az anyaméh e világ számára. Hiszen előbb eljutottak az örök élet bírására, mint a jelen élet használatára. Más vértanuk drága halála az öntudatos hitvallás miatt érdemli meg a magasztalást, e kisdedek ártatlan elmúlása pedig Isten szemében a gyors célbajutás miatt kedves. Elmúlásuk, mely az alig megkezdett földi életüknek véget vetett, megdicsőülésük kezdetét jelentette. Heródes kegyetlensége édesanyjuk emlőiről szakította le őket, és ezért méltán nevezzük őket a vértanuk virágainak, mert az első virágbimbók a hitetlenség téli fagyában, melyeket az Egyház termett s az üldözés vihara tört le».

Megszabadultunk, mint a madár a vadászok tőréből. Összetört a tőr, és mi megszabadultunk.

«Az ártatlan kisdedek Krisztusért haltak meg, csecsemőket gyilkolt a gonosz király ; a szeplőtelen Bárányt követik ők és egyre azt zengik : Dicsőség neked, Urunk» *(a Magn. antifónája).*

A karácsony nyolcadába eső vasárnap.

(semid.)

A Király a keresztre tekint.

Ezt a vasárnapot a liturgiában csak akkor ünnepeljük a maga helyén, ha nem esik reá az imént ismertetett három ünnep valamelyike, mert ez utóbbi esetben a szentmisét és a zsolozsmát is az illető ünnepről vesszük, és a vasárnapi officiumot a legközelebbi szabad hétköznapon pótoljuk.

A vasárnap miséje tovább viszi a karácsony gondolatát. Legrövidebben így jellemezhetjük tartalmát : a jászoltól a kereszthez.

1. A szentmise (Dum medium). A rendkívül hangulatos szentmise három motívumot egyesít magá-

---

A kép: A liturgia a 123. zsoltár 7. versét az aprószentekre vonatkoztatja; ők ugyan áldozatul estek Heródes gonoszságának, de épen ez tette nekik szabaddá az eget! Az őskeresztény szimbolika szívesen ábrázolja a lelket madár, vagy galamb képével.

ban : a karácsonyét, a szenvedését és a húsvétét. Az *introitus* újra a szent éjtszakába visz bennünket. Előttünk a kisded a jászolban, de tudjuk, hogy Ő az égi trónjáról leszállott Király. A diadalmas 92. zsoltár szavai (melyeket már a laudesből ismerünk) újra és újra fölcsengenek a mise szövegében, és megmondják nekünk, ki az a kisded ott a betlehemi jászolban, és hogy hol van a jászol. A világ Királya ő, a teremtett mindenség díszébe öltözötten, aki legyőzi a pokol áradatát s megváltja a világot. Nézzük a pap bevonulásának jelképes jelentését is : az ünnepi ruhába öltözött pap ma a földre szállott Királynak a jelképe ! Az *orácio* egészen gyakorlati : bővelkedjünk jócselekedetekben. A *szentlecke* a karácsonyt a húsvéttal kapcsolja össze, és ennek a szentmisének alapgondolatát fejezi ki : «Isten elküldötte az Ő Fiát, aki asszonytól született . . ., hogy megváltson minket, és hogy a fogadott fiúságot visszanyerjük». Isten szabad fiai vagyunk, előttünk az egész húsvéti öröm ; az újszülött Istenfia Isten gyermekeivé és a mennyország örököseivé avat minket. A *graduale* és az *allelúja* megint a kedvelt kettős képet tárja elénk : szelíd gyermek — győzelmes király, vagyis újra csak a karácsony és húsvét. Meglepő az *evangélium*. Negyven nappal a születés után egyszerre csak tanui vagyunk a jeruzsálemi templomban a megkapó jelenetnek : Az agg Simeon a gyermeknek és anyjának keresztről és szenvedésről beszél : «Ime tétetett ez sokak romlására és feltámadására, és jelül, melynek ellene mondanak. Lelkedet tőr fogja átjárni . . .» Ez a szó metsző hangon hasít bele a karácsonyi idő békéjébe ! A gyermek nemsokára a szenvedések férfia lesz, a boldog szűz-anya, ki maga is még csaknem gyermek, a Mater dolorosa gyötrelmeit éli át. A hős gátat vet a gonoszság áradásának, de mint egy második Sámsont

eltemetik a romok. *Fölajánlás*kor megtudjuk, hogy a jászol és a trónus is a mi oltárunk, ahol a szentáldozatban a Gyermeket, a Királyt és a Megfeszítettet várjuk. A *communio* (mely elárulja, hogy a miseszöveg újév utáni, tehát a körülmetélés utáni vasárnapra való) Jézus gyermekségének történetét folytatja. Krisztus ajkáról és a mi ajkunkról hangzó kiáltás ez a számüzetés helyéről a haza után.

Irjuk a hangulatos mise fölé ezeket a szavakat: b ö l c s ő, k e r e s z t, o l t á r.

2. A z i n t r o i t u s:

«Miközben mélységes hallgatásba merült a mindenség,
És az éj épen félútjánál tartott,
Szállott le a te mindenható «Igéd»
Az égből, királyi trónusáról.»

Szenteljünk ezeknek a remek szavaknak néhány pillanatot szent szemlélődésben ott a jászol közelében. Az igazán jó introitus belesegít a nap hangulatába; olyan mint a harmatcsepp, mely a lélek ébredésekor a lelken ragyog; az első szó, mely reggel fülünkbe csendül; harangzúgás, mely az egész napon át végigkísér. Hát a mai ilyen. Ott állunk a szent éjtszakában a jászol előtt; a világ zaja elnémult: úgy érezzük, mintha az egész emberiség visszafojtott lélekzettel figyelne; most azután látjuk, hogy az Isten Fia a földre száll; de nem a kisdedet látjuk, hanem «a mindenható Igét», aki az ég királyi trónusáról jön közénk, hogy a trónust jászollal cserélje föl.

«Miközben mélységes hallgatásba merült a mindenség . . .» Az Isten fönséges csendben közeledik. A lármás Jeruzsálemben, Heródes zajos palotájában az aranybölcső üresen marad; a békés Betlehem csendjében, a hallgatag szent pártól körülvéve jelenik meg az Isten.

A hallgatás lelkünk klauzurája. Mikor az Isten akar a szívbe szállni, mélységes csendnek kell ott uralkodnia; hallgasson el akkor a lázongó ész, néma hódolattal hajoljon meg az akarat, csendesüljenek el a szenvedélyek. «Az éjtszaka kellős közepén»: éjfél volt akkor, amidőn az Istenfia a földre lépett. Isten nem tesz semmit véletlenül, Isten legszívesebben éjjel jön. A nagy üdvtörténeti tények sötétben mentek végbe. A zsidók szabadulása Egyiptomból — a megváltás előképe — éjtszaka történt. A legméltóságosabb Oltáriszentség szerzésére az utolsó vacsora estéjét választotta az Üdvözítő. Bár Krisztus nappal halt meg a Golgotán, mégis halálakor a Nap elsötétedett. Az első keresztények az éjtszaka titokzatos csöndjét fordították az imádságra és a szent misztériumok megtartására. Csend és éj az a kettős, sötét lepel, melybe szívesen burkolódzik az Isten, mikor kegyelmével hozzánk közeledik. Sötét éjtszaka néma csöndjében jött le a földre a második isteni személy is, az Atya Igéje, csillagokkal kivert égi trónusáról, hogy más trónusokat vegyen birtokába. Hat trónusról is beszélhetünk. Az e l s ő r ő l a mai introitus szól; ez az égi trónus, amelyen öröktől fogva ül a második

A képen az Úr négy trónusa látható: Az égi trónus, a jászol, a kereszt és az oltár.

isteni személy; innen vesz részt a teremtés és gondviselés munkájában; a megváltás elhatározása is itt történt. A második trónus a szegényes jászol. A kemény szalma, a szegényes pólya, a csípős szél, az elébe küldött első követek: ezekkel fogadta Krisztust az emberiség. De Ő ezt is még keményebbel akarta felcserélni: a kereszttel. A szentmise evangéliumában Simeon már rávilágít erre: «Tétetett ez jelül, melynek ellene mondanak». Ezután a trónus után vágyódott egész életén át, mert innen akart mindenkit magához vonzani. A negyedik az égi trónus, melyet a megváltás nehéz munkájának jutalmául megdicsőült embersége is birtokol. De itt a földön is az idők végéig áll a trónusa: az oltár. Minden szentmisében leszáll ide, mert gyönyörűsége az emberek fiaival lenni. Erről a trónusáról zeng a mai offertorium is; innen osztja kegyelmeit. A hatodik a mi szívünk. Mire való lett volna a jászol és a kereszt, ha nem uralkodhatna szívünk felett? Épen ezért rejti magát az Eucharisztiában a szent színek leple alá, ezért kíván táplálékunk lenni. Legyünk rajta, hogy ezt a trónust mindig készen találja! Bárcsak ránk is állna mindig az offertorium: «Készen vár Uram, trónusod!»

December 29.

Canterbury Sz. Tamás püspök és vértanu. (dupl.)

A Jópásztor a lelkek pásztorait jászolához hívja.

Szeretném összekötni egymással a karácsonyt és a mai ünnepet. Bár eleve tudnunk kell, hogy Sz. Tamás ünnepe már nem áll szándékolt kapcsolatban a kará-

csony ünnepével, hanem egyszerűen megüljük emlékét vértanusága napján, mert karácsony nyolcada megengedi a duplex-rangú ünnepet. Tamás már nem tartozik az újszülött Király kíséretéhez.

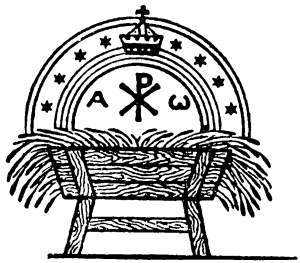

1. Canterbury Sz. Tamás. Becket Tamás 1118-ban kereskedő-családból született. Londonban és Párisban tanult, majd Theobald canterbury-i érsek szolgálatába állott; 1155-ben II. Henrik angol király lordkancellárja, 1162-ben pedig Canterbury érseke lett. Eddig készséges szolgája volt az udvarnak, mint érsek azonban elszánt bajnokává lett az Egyház szabadságának, és az egyházi javak sérthetetlenségének, miértis börtönbe, számüzetésbe került, végül pedig mártírhalált kellett halnia. († 1171 dec. 29.) Már 1173-ban a szentek sorába iktatták. 1539-ben VIII. Henrik elégettette csontjait. A Breviarium a következőket mondja róla: Rágalmazók elhitették a királlyal, hogy az érsek fölborítja az ország nyugalmát, ezért a király ismételten kifakadt, hogy egész országában csak egy pappal nem tud kijönni. Ilyen nyilatkozatait a gonoszlelkű udvaroncok arra magyarázták, hogy bizonyára kedves szolgálatot tesznek a királynak, ha Tamást elteszik láb alól. Ezért titokban Canterburyba mentek,

és a templomban a vesperás ideje alatt rátámadtak az érsekre. Papjai be akarták zárni a templom ajtóit, ő azonban ajtót nyitott nekik, s így szólt övéihez: «Nem illik az Isten házát tábor módjára védelmezni; Isten Egyházáért szívesen vállalom a halált». Majd a katonákhoz fordulva mondotta: «Isten nevében parancsolom nektek, hogy enyéim közül senkinek se ártsatok». Ezután térdreborult, és az Úristennek, a Bold. Szűznek, Sz. Dionysiusnak és a templom többi szent pártfogójának oltalmába ajánlotta Egyházát és önmagát, majd ugyanazzal a hősiességgel, mellyel a gonosz király törvényeinek ellenállt, szent fejét odahajtotta a gonosz kardok elé 1171 dec. 29-én. Szétloccsant agyveleje a templom egész padlózatát behintette».

2. A szentmise (Gaudeamus omnes) a saját szövegek egész sorát tartalmazza, s már az *introitus*tól kezdve bizonyos ünnepélyesség vonul végig rajta: «Örvendjünk mindnyájan az Úrban, és ünnepeljük meg ezt a napot Sz. Tamás vértanu tiszteletére». A szentmise vezető-gondolata: «én vagyok a jópásztor, ismerem enyéimet» ... háromszor halljuk ezt: *az allelújában, az evangéliumban és a communioban.* Kétszeresen is érvényesül ebben a misében a jópásztor hasonlata: Krisztusban és Tamásban. Az Úr Krisztus jópásztorként minden szentmisében föláldozza magát bárányaiért, Tamás pedig Krisztust mintázza, s Krisztusnak tagja *(offert.)*. Mindnyájan, akik résztveszünk a szentáldozatban, Krisztussal és Tamással titokzatosan egyesülve vegyünk részt az ő jópásztori szeretetükben, hűségükben és odaadásukban. Különösen hatásos a szép és nagyon liturgikus *lecke* a zsidókhoz írt levélből. Ismét világosan áll előttünk Krisztus főpapsága: Az Úr Krisztus, az örök főpap, bemutatja véres áldozatát; ez folytatódik min-

den szentmisében, melyet az Egyház felszentelt papjai és az egyetemes papságban részesedő hívői mutatnak be. A szentmise olvasmányai különben a görög liturgiában a vértanu püspökök közös miséinek szövegéből valók. (Lásd Sz. Jozafát vértanu ünnepét, nov. 14.)

3. A zsolozsma. Aranyszájú Sz. János, a nagy lélekvezető, aki szintén életét adta juhaiért, szól hozzánk a zsolozsmában a lelkipásztori hivatás fontosságáról:

«Nagy dolog az előljárói tisztet jól betölteni az Egyházban, ismétlem, nagy méltóság, amely sok bölcseséget és bátor elszántságot kíván, hogy miként az Úr Jézus hangoztatta, életünket is készek legyünk feláldozni a juhokért, és őket soha magukra ne hagyjuk, a ragadozó farkasokkal pedig bátran szembeszálljunk. Épen ez a nagy különbség a pásztor és a béres között. Emez csak magáról gondoskodik, mit sem törődve a juhok veszedelmével, míg amaz nem törődve a saját életével, állandóan juhai biztonságán őrködik . . . Mert azoknak a gonosz pásztoroknak mondotta Ezekiel: Jaj Izrael pásztorainak: nemde magukat táplálták? Vajjon nem a nyájat kellett volna legeltetniök?»

December 30.

Karácsony nyolcada alatti nap (semid.).

«*Nagy titok! Csodálatos szentség!*
Barmok tekintenek a jászolban nyugvó újszülött kisdedre,
Boldog szűz, kinek méhe méltó volt arra, hogy Krisztust, az Urat hordozza!
Üdvözlégy, Mária, telve malaszttal, az Úr van veled!»
(Resp.).

Úgy szerettünk volna épen karácsony után néhány nyolcad alatti napot csöndes szemlélődésben eltölteni, hogy behatolhassunk az Úr megtestesülésének kedves és mélységes titkába, de a legtöbb napot más ünnep foglalta le. Annál drágább most nekünk a mai nap, mely megint egészen a karácsonyé. A szentmise a karácsony harmadik miséje; most majd jobban behatolunk tartalmába.

1. Karácsonyi szemlélődés: Az ősegyház egy gondolatot ragadott meg különös erővel karácsonykor, — ezt hangoztatják az atyák, ezt juttatják kifejezésre a liturgikus szövegek. Szójátékkal így fejezzük ki: Isten emberré lett, hogy az ember Istenné legyen. Isten emberi természetet vett magára, hogy mi részesei lehessünk az isteni természetnek; Isten ember fiává lett, hogy mi Isten gyermekeivé legyünk. Igy az Úr Krisztus születésének ünnepe a mi isteni születésünk kezdete. Mi Krisztussal istengyermekeknek születtünk.

Isten emberré lett. Egészen fölfoghatatlan gondolat, hogy az örök Isten, akit az ég és föld nem tud befogadni, aki úgy tartja kezében a világot, mint egy kis dióhéjat, aki előtt ezeresztendő annyi, mint egy nap, ez az örökkévaló, végtelen Isten emberré lesz. Nem lett volna-e már az is elég leereszkedés, ha egy angyalt küldött volna megváltásunkra? Nem lett volna-e már az is az Ő irgalmas

szeretetének nagyszerű műve, ha egy pillanatra megmutatta volna magát a világnak teljes fönségében, mennydörgés és villámlás közepett, mint tette a Sínai-hegyen? Nem! Az Ő szeretetéhez, jóságához mérve ez nagyon kevés lett volna. Ember akart lenni, mint amilyenek mi vagyunk, még hozzá mint szegény ember fia, mint egy szegény kézműves gyermeke kívánt születni, istállóban, idegenben, nem barátságos otthonban. Csak a csípős szelet, a szúrós szalmát, az oktalan állatokat küldhette az emberiség az Ő fogadására. Ha ezt mind meggondoljuk, nem tehetünk mást, mint hogy a csodálattól elnémulunk, és imádással borulunk le jászola előtt.

Majd csak az égben fogjuk igazán fölfogni Krisztus üdvözítő munkájának mélységes értelmét; ez a megismerés az örök boldogság legnagyobb örömei közé fog tartozni. De már most is sokat megsejtet velünk a Szentlélektől megvilágosított Anyaszentegyház. Ő az a mélyérzésű, finomlelkű nő, aki «az Isten minden szavát megfontolja és szívébe zárja». Ez az Egyház így szól most hozzánk: Isten emberré lett, hogy mi az isteni természet részeseivé legyünk. Régtől megsóhajtott álma, vágya az emberiségnek: «Olyanok lesztek mint az Isten, jót és gonoszt tudók». Ezt súgta már a paradicsomban az ember fülébe a sátán, és szavai visszhangra találtak. A sátán azonban gyalázatosan rászedte őket. Most már csakugyan megismerte az ember a jót és rosszat, de Isten nem lett belőle. Hosszú évezredek nyomasztó istentávolában kellett megtanulnia, hogy istenkeresésében téves úton járt. Nem a gőg által lesz az ember Istenné, hanem a szolgálat és alázat által. Ezt a mai éjtszaka nyilatkoztatta ki számára. Isten koldusruhát öltött, gügyögő kisgyermekké lett, hogy megmutassa, miként lehetünk mi emberek Istenné. Ott a paradicsomban a bukott angyal így szólt az emberhez:

Egyél ebből a gyümölcsből, és Isten lesz belőled. Evett, és a kárhozat fiává lett. Ma éjtszaka megint egy angyal (az Egyház) áll az ember elé, ételt kínál neki s azt mondja : Egyél ebből, és Istenné leszel. Az isteni táplálék az alázatba öltözött Istenfiának teste, s ez valóban az «isteni természet részeseivé» tesz bennünket.

2. Karácsonyi motivumok: Magán az ünnepen alig tudtuk mindazt a szépet és nagyot földolgozni, amit az Egyház nyújtott. Most újra átböngésszük. Gondolataink az újszülött Királynál időznek :

«Milyen szolgálat veszi körül az ég Királyát : istálló fogadja be azt, aki átfogja az egész világot ; jászolban nyugszik, és az égben uralkodik. Üdvözítőnk született ma nékünk, aki az Úr Krisztus Dávid városában». *(Resp.)*

«Örvendjen a föld, repessen az ég,
Zúgjon a tenger és telije mind !
Mezők és minden lakóik, mind vigadozzanak,
Az erdőkön a fák mind, mind ujjongjanak
Az Úr előtt, mivel hogy jő az Úr».

(95. zsolt. a karácsonyi matutinumban és a misében.)

Az élettelen természet is üdvözli a Szabadítót; ő is vágyódik arra, hogy szabaduljon az átoktól, mely az ember bűne miatt érte. (Róm. 8, 21—2.) Gyönyörűen tárja elénk a természetnek ezt a hódolatát Istennek újszülött Fia előtt a 95. zsoltár : az ég, a föld, a tenger, a mező mind hódol az Úrnak. Igen, a szent éjtszaka csendjében halkan suttogni kezdtek a betlehemi erdőben a fák, de tovább adták a többi erdőknek is : Megjött. És az a fa, mely 33 év múlva keresztje lett, reszketve vette a híradást.

December 31.

Sz. Szilveszter pápa.

(dupl.)

Miként fogadja a hitvalló a Királyt.

Ma éber szolgaként megyek az újból eljövő karácsonyi Üdvözítő elé!

Szilveszter-este, az «ó-évtől» való búcsú, mindnyájunkra hatással van, mert az Isten gyermekei is a világban élnek még. Az Egyház azonban liturgiájában nem vesz tudomást arról, hogy a polgári év végéhez jutottunk, mint ahogy az egyházi év kezdetét sem részesíti figyelemben. A szokásos Szilveszter-esti hálaadó istentiszteletek a népi ájtatosságból fakadtak. Az Egyház a szent misztériumokban már most is az örökkévalóság életét éli. Sz. Szilveszter ünnepe nincs semmi vonatkozásban a karácsonnyal; azonban az Egyház legrégibb ünnepei közé tartozik, és a hívők tudatába erősen az év utolsó napjához van kötve.

1. I. Szilveszter Melchiades pápának volt az utóda, és 314-től 335-ig töltötte be Péter székét. Pápaságának a kezdetén lép ki az Egyház a katakombák homályából, nagyszerű templomok épülnek alatta, meghitt barátja Nagy Konstantin császárnak, ő erősíti meg az első egyetemes zsinat (Nicaea, 325) határozmányait, kiépíti az egyházi fegyelemnek békebeli rendjét. Az első béke-pápának mondhatjuk őt a véres üldözések három százada után. A hitvalló szentek sorából az elsők között áll, aki bevonult a liturgiába. Sírja Rómában van, az ő és Sz. Márton tiszteletére épült templomban.

2. A szentmise (Sacerdotes tui). A szentáldozat bemutatásához vonuló papban a szent pápát látjuk a megdicsőültek öltözetében. A *szentleckében* mint tanító szól hozzánk, de egyben azt is látjuk, hogy az újból eljövő Úr az élet koronáját nyujtja neki és nekünk is, akik a szentáldozatban vele egyesülünk. Ő az *evangelium* okos és éber szolgája, aki felövezetten, égő lámpával várja az Urat, mikor megjön a menyegzőről. Figyeljük meg, hogy mind a két szakasz erősen hangsúlyozza az Úr újból való eljövetelét, ami a szentmisében titokzatos módon megvalósul. Különben a szentmise szövege (egyike a legrégibb hitvalló-miseszövegeknek) Sz. István és Sz. János miseszövegével rokon ; mind a három erősen kiemeli Krisztus második eljövetelének gondolatát. Ezekből meglátjuk, miként válik karácsonnyá egy vértanu, szűz és hitvalló halála. A szentmise szövegeit természetesen minden erőltetés nélkül az évvég gondolatával is kapcsolatba hozhatjuk, bár a liturgia ezt nem célozta. Milyen időszerűen hangzik pl. ma az éber szolgáról szóló evangelium, mintha csak mondaná: ma, az év utolsó napján, adj számot! Ha az Úr ma kopogtatna nálam, kész volnék-e sietve ajtót nyitni neki? S mennyit mondanak épen ma a *szentlecke* szavai : «Elköltözésem ideje közel van. Jó harcot harcoltam, a pályafutást elvégeztem, a hitet megtartottam, már készen vár rám az igazság koronája, melyet megad nékem azon a napon az Úr, az igaz Bíró, sőt nemcsak nekem, hanem mindazoknak, akik sóvárognak az Ő eljövetele után». A *communió*ban hálát adunk az eucharisztikus adományokért ; nem tehetnők-e meg ezt hálaimádságunknak is az elmult év minden isteni ajándékáért?

3. Az év vége. Mi keresztények az idő és az örökkévalóság gyermekei vagyunk ; az időben élünk

ugyan, de mégis az idő fölé emelkedünk. Mióta az Úr Jézus a keresztség szentségében megadta nekünk az istenfiúság örök életét, miénk határozott igérete, hogy nem fogjuk megízlelni a halált. Ezért mi keresztények nem csüngünk az időn, számunkra ez az időbeli lét csak út a végcél felé, csupán eszköz az örökkévalóság elnyeréséhez. A liturgikus vallásosság legkiválóbb mestere, Sz. Pál gyönyörűen mondja: «Az én életem Krisztus, a halál nekem nyereség» (Ezzel azt akarja mondani, hogy életének tartalma már itt e földön Krisztus, s ezért a halál nem jelent számára veszteséget, sőt nagy nyereség, mert tökéletesen egyesít Krisztussal). Éppen az utóbbi hetekben (az egyházi őszben) próbálta ébresztgetni szívünkben az Anyaszentegyház az Úr Jézus után való vágyakozást. Ennek csakugyan át kell hatnia életünket. Az igazi kereszténynek, aki az Egyházzal él, az Úr Krisztus utáni honvággyal kell járnia e földi élet útjait, s nem szabad, hogy elbódítsák e világ látszatjavai. A mi hazánk az égi Sion városa. A földi Jeruzsálem, az Egyház, csak gyarmata ennek a mennyei országnak, lakóinak ott fönn van polgárjoguk, idegenek ők a földön, az evilági gondolkodásúak előtt egyenesen alkalmatlan idegenek. Minthogy az Egyház az ég gyarmata, van benne valami az örökkévalóságból; ünnepei és liturgikus napjai az ég örök ünnepének másolatai, ahol az igazak meg nem szűnő vasárnapot ülnek. A liturgia így a maga egyensúlyozottságával, szakadatlan istendícséretével az örökkévalóság utánzása. Testvérek, ha az Egyházzal akartok élni és gondolkozni, lépjetek be a liturgia örök kapuján.

Tudatosan helyezkedjetek szembe a világgal, a mai világgal, amely világosan mutatja, milyen tiszavirágszerű a mi életünk. Ez a túlságosan a személyiségre, önmagunkra beállított kisszerű, szatócskodó, a földi

dolgokhoz tapadó élet, ez a kufár számvetés pénzzel és anyagi javakkal, mindez az időhöz tartozik, s azért el is kell múlnia. Hagyjátok hát, ami időbeli, és rejtőzzetek el az Egyház örökkévalóságába, vegyétek magatokra a liturgia örökkévalóságát. Újév napján a zsolozsmából rövid, de sokatmondó szó hangzik felénk: «Minden földi dolog elmúlik, de Te, Uram, mindig ugyanaz maradsz, mind megavulnak, mint a ruha és mint az öltözetet elváltoztatod őket, és elváltoznak, Te pedig ugyanaz vagy, és éveid el nem fogynak!» Éljük tehát már itt a földön az örökkévalóság életét! Ez nem azt jelenti, hogy megvessük az időt; ellenkezőleg, amennyiben ez eszköz az örökkévalóságra, föl is kell használnunk, mert «eljön az éj, amikor már senki sem munkálkodhatik». Ha az idő út a mi célunk felé, járnunk kell rajta. Ezért használjátok jól fel az időt, vagy mint Sz. Pál mondja: vegyétek meg, váltsátok meg az időt (mint ahogy az árut pénzen vesszük meg a vásáron). Hogyan történik ez? Lelkiismeretes kötelességteljesítéssel. Nem kell olyan sokat gondolni a multra, még csak a jövőre sem, hanem a jelenre, a mára. Az Úr Jézus mondja: «Minden napnak megvan a maga baja, a holnap majd gondoskodik magáról». Ne gondoljatok a tegnapra vagy a holnapra, hanem a most-ra. A tegnap már elmúlt, a holnap bizonytalan, a ma, a most azonban teljesen hatalmatokban van. Ezt kell jól fölhasználnotok. Legyetek a «most» hősei! És még valamit. Szenteljétek meg az időt azzal, hogy az Egyházzal éltek! Három kört fon az Egyház körétek az idővel, és ezek: az év, a hét, a nap. Az egyházi év ünnepkörei a lélek évszakai. A hetet a vasárnap szenteli meg. Mindennél többre tartsátok a vasárnap megülését. A hét minden napjain pedig fölkel számunkra az isteni világosság Napja a szentáldozatban; minden nap megvan

a módunk arra, hogy fogadjuk az isteni Király ünnepi látogatását.

Január 1.

Urunk körülmetéltetése.

(dupl. II. cl.)

Stáció Szűz Máriának Tiberisen túli templomában.

A Király vérének hullatásával mutatja be első áldozatát.

A liturgia ma az Úr körülmetéltetésének emlékezetét üli.

«Midőn betelt a nyolcadnap, hogy körülmetéljék a gyermeket, hivaték az ő neve Jézusnak, miként az angyal nevezte, mielőtt méhében fogantatott» (evangélium).

1. Az ünnep tartalmát négy mozzanat alkotja : *a)* az újév, *b)* karácsony nyolcada, *c)* az Úr körülmetéltetése, *d)* Mária, mint Istenanya.

a) A polgári újév napja. Az Egyház figyelemmel van erre, amint kitűnik abból, hogy parancsolt ünnepként üli meg. Azt kívánja ezzel, hogy a polgári év küszöbén rójuk le Isten előtt hódolatunk adóját. Isten az időnek is Ura. Bárcsak az új esztendő drága

idejét mindenestől Isten rendelése szerint használnók fel, hogy az örökkévalóság felé vigyen minket.

b) Karácsony nyolcadik napja. Az Egyház szellemében a nagy ünnepek megülése nem egy, hanem nyolc napig tart. Az Egyház jó lélekismerő, ismeri a mi lelkünket: az első nap ámul a lélek, s ekkor még nem is képes arra, hogy mélyebben behatoljon az

ünnep tartalmába; a következő napokon azután minden oldalról megvizsgálja a titkot: eszével, szívével, kedélyével, végül a nyolcadik napon minden szent élményét egységes képben foglalja össze. Karácsonykor bizony nem sikerül ez teljesen. A léleknek nincs módjában, hogy mindenestől a karácsony gondolattartalmának szentelje magát, mert az ünnep nyolcada alatt más ünnepeket ülünk, ezért annál jelentősebb a nyolcadik nap. Ma utoljára visz bennünket az Egyház az isteni Kisded jászola elé.

c) A liturgia azonban a karácsony gondolatvilágához ma egy újabb gondolatot is ad: az Úr körülmetéltetését. Ez épen a nap sajátja. A mózesi törvény értelmében nyolc nappal születése után az isteni Kisdedet is körülmetélték, és ekkor a Jézus nevet kapta, amint azt még fogantatása előtt megmondotta

az angyal. Az ünnepnek ezt a tartalmát két oldalról is szemlélhetjük : az Úrral, és mivelünk való vonatkozásában. Mindkét irányú elmélődésünknek alapját a liturgiában találjuk meg.

Krisztus azért jött a földre, hogy megváltson minket. Elvégezhette volna a megváltás művét egyetlen szavával, egyetlen cselekedetével is. Ő azonban a megváltást a tettek egész sorával akarta megvalósítani, és az egészet egy nagy tettel megkoronázni : kereszthalálával és feltámadásával. Ezeket az egyes cselekedeteket érettünk vállalta, hogy ezekből jobban megismerjük a megváltás jelentőségét és hatását. A körülmetéltetés is ilyen megváltói tett volt. Ma hullanak a Megváltó első vércsöppjei. Ez a zsenge-áldozat, a reggeli áldozat, amelyet majd az estéli áldozat (sacrificium vespertinum) követ a kereszten. Ma pár csöpp vére hull ; harmincháromév múlva az utolsó cseppig kiömlik vére. A mai ünnep tehát közbeeső állomás a karácsony és a húsvét között, a jászol és a kereszt között : még csak pólyás a kisded, és máris vérét ontja értünk, emberekért.

A Megváltó Istengyermek körülmetéltetésének következményeit a magunk számára is le kell vonnunk. Ha karácsonykor azt mondhattuk : Krisztus született — és mi is vele együtt születtünk (a postcommunioban imádkozzuk, hogy Ő a mi isteni születésünk szerzője), akkor ma azt mondhatjuk : Krisztust körülmetélték, nekünk is részt kell vennünk áldozatában. Az épen a megváltás feladata, hogy a régi ember vad ösztöneit megnyesse. Ha a keresztségben lelkünk meg is szentelődött, a romlott természet csak megmaradt, örökös nyesegetésre szorul ; ezt segíti belsőleg a szent titkokba való eleven kapcsolódás, külsőleg pedig az önfegyelmezésnek, öntökéletesítésnek gyakorlása.

d) A mai nap egyúttal M á r i a-ü n n e p, talán a

legrégibb Mária-ünnep. Az Egyház hálás Máriának azért, hogy olyan jelentős szerepet vitt a második isteni személy megtestesülésében. Hogyan látja ma a liturgia Máriát? Mint Istenanyát és szűzet. Itt elsősorban a

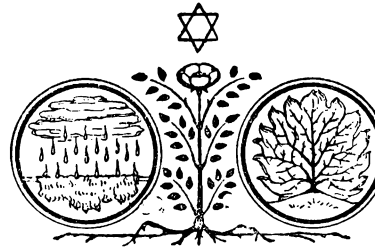

vesperás zsoltárainak keleti minta után készült antifónái hívják magukra a figyelmet. Gondolatgazdagság és mélység jellemzik őket. Bejáratják velünk az egész Ószövetséget: Gedeon gyapja, a csipkebokor, Jesse gyökere, Jákob csillaga. A liturgia nem adja át magát szentimentális érzelgősségnek, mintha Mária sírt és szenvedett volna a körülmetéléskor; ellenkezőleg, papnőként áll előttünk, aki örömmel és szent komolysággal mutatja be az Úrnak zsenge áldozatát. Mária egyben az Egyház jelképe is, és megmutatja, hogyan vesz részt az Egyház és mi magunk a megváltás művében. Igy a Szűz Anyaszentegyház ma is, meg minden nap fölfogja papi kezeiben a Megváltó vérét, hogy azután gyermekei szívébe csurgassa. De a te lelked is helyettesítse ma Máriát, hadd hulljon a Megváltó vére a szentmisében a te lelkedre, testvéreidre, és nővéreidre is.

A kép a mai vesperás antifónájának ószövetségi szimbolumait foglalja össze: Gedeon gyapja, a csipkebokor, Jesse gyökere és Jákob csillaga.

2. A szentmise (Puer natus) nagyobbrészt a karácsonyi misékből van összeállítva; az énekrészek a harmadik miséből, a *szentlecke* az elsőből való. (Különös hangsúlyt nyer ma ez a mondata: «Odaadta magát miérettünk, hogy bennünket megváltson»). Az *orációk* Máriáról szólnak; ez is mutatja, hogy ő áll ma az ünneplés előterében. Csak az *evangélium* az ünnep sajátja; ez az egyházi év legrövidebb evangéliuma. Jelenleg az ünnep stációtemploma a Tiberisen túli Mária-templom (S. Maria in Trastevere), de régen az igen nagyra becsült S. Maria ad Martyres, az ősi Pantheon volt. Mindenesetre igen szép gondolat, hogy az Úr első vérhullatása emlékeztet utolsó vérontására a kereszten; s mindkét alkalommal ott «állott» Mária. A szent vér, mely ma az oltáron a kehelyben csillog, az a vér, melyet Krisztus először hullatott, és ez Szűz Máriától származik.

«Áldott és tiszteletreméltó vagy, Szűz Mária, aki szűzességed sérelme nélkül lettél a Megváltó anyja; ott nyugodott a jászolban és tündökölt az égben. Uram, hallottam a Te szavadat, és félelem fogta el lelkemet; szemléltem műveidet, és megremegtem. Két állat között nyugodott a jászolban az, aki tündöklött az égben.» *(Resp.)*

3. Az Úr nevei. Az isteni Megváltót több néven szólítjuk. Mit jelentenek ezek a nevek? Izaiás Emmanuelnek (velünk az Isten) mondja, de ez nem tulajdonképeni neve az Úrnak, így nem szoktuk őt hívni, és a próféta ezzel csak azt akarta kifejezni, hogy Jézus mint Isten közöttünk fog lakni. Másik neve az Úrnak: Krisztus. Ez annyit jelent, mint a Fölkent, a Messiás, a Megváltó. Eredetileg tehát nem a nevét, hanem hivatását, címét jelenti az Üdvözítőnek.

Ezért Sz. Pál a Jézus név elé teszi: Krisztus Jézus, vagyis Jézus, a Messiás. Lassanként azonban inkább a Jézus név vált általánossá, és a legszívesebben így mondjuk: Jézus Krisztus. Természetesen a kettőt egymástól függetlenül is használjuk, a kettő között ugyanis igen finom különbség van, ami minket, a liturgia barátait különösebben is érdekel. A Jézus név, személyneve az Úrnak, és így nevezi Őt elsősorban az egyéni, a szubjektív áhítat. Ha tehát a tabernákulum előtt bensőséges beszélgetésbe merülünk vele, a Jézus név jön ajkunkra. Az utolsó három század a vallási életet inkább szubjektív irányba terelte, s ezért vált a Jézus név oly általánosan kedveltté. Bizonyság erre a mai ünnep. Viszont a Krisztus név a Megváltó hivatali neve, amelyet a liturgikus, objektív vallásosság használ. Ezért a régi liturgikus szövegek sokkal gyakrabban használják a Krisztus nevet, mint a Jézust. Igy pl. a kánon öt imazáradéka: a mi Urunk Krisztus által. Ha szerepel is Jézus neve a liturgiában, a legritkábban fordul elő egyedül, hanem majdnem mindig Krisztus névvel együtt találjuk. Most már értjük mind a két szent név tartalmát: ha Krisztust mondunk, akkor lelkünk előtt az isteni Főpap jelenik meg, aki az oltáron szüntelenül megújítja az örök áldozatot, vagy az isteni Király, aki égi trónusán ül, és újra eljön majd az utolsó napon, röviden: az emberré lett Isten áll elénk. Ha pedig Jézust mondunk, az embert látjuk, aki bejárta Palesztina tájait, látjuk őt jó szívével, szelídségével, szeretetével, szenvedésével. Elénk áll egész földi élete: az Istenember Jézus.

Jézus szentséges nevének ünnepe.

(Január 2-án, vagy a január 2—5 közé eső vasárnapon.)

«Jézus nevére minden térd meghajoljon: az égieké, a földieké és az alvilágiaké, s minden nyelv vallja, hogy az Úr Jézus Krisztus az Atyaisten dicsőségének részese. (Intr.) — Más név nem is adatott az embereknek az ég alatt, amelyben üdvözülnünk kellene.» (Szentlecke.)

1. A z ü n n e p g o n d o l a t a. Ez az ünnep nem jelent újabb lépést az egyházi év eszméinek kibontakozásában, csupán kiegészítője a körülmetéltetés (január 1.) ünnepének, hisz ez alkalommal nyerte az Úr a J é z u s nevet, miként azt az angyal előre megmondotta. Az ünnep elsősorban Jézus szentséges nevének a fölségére akarja irányítani figyelmünket. Újabbkeletű ünnep, mely főkép a liturgiánkívüli ájtatosság szülötte. Mindazáltal szeretnők ennek liturgikus, őskeresztény tartalmát is kiaknázni. Mit jelent eredetileg a n é v? Az

A kép magyarázata: Ichthys = J(esus) Ch(ristus) Th(eou) Y(ios) S(oter) = Jézus Krisztus, Istenfia, Megváltó. Ezek a kezdőbetűk a görög szót adják: hal. Ez az alapja annak, hogy Krisztust az őskereszténység idejétől kezdve a hal jelképezi.

elnevezett dolog lényegét ragadja meg. Igy Ádám a paradicsomban az állatoknak mivoltuknak megfelelő nevet adott. Isten neve is az Ószövetségben a zsidók számára az ő titokteljes mivoltának kifejezője : Jahve, vagyis én az vagyok, aki vagyok : az örök Van. Ezért vették körül Isten nevét oly félő tisztelettel, hogy még kimondani sem merték. Végül a Miatyánk is föltételezi Isten nevének tiszteletét : «Szenteltessék meg a Te neved». Azok a személyek, akiknek a szent történet során jelentős szerep jutott, magától Istentől kapták nevüket. Ádám = földbőlvaló ; Éva = minden élők anyja ; Ábrahám = sok nép atyja ; Petrus = sziklaember. Az Úr előhírnökét is Isten látta el melléknévvel. Érthető tehát, hogy az Üdvözítő sem kapta a nevét véletlenül, vagy emberi önkényből, hanem neve közvetlenül Istentől származik, hiszen ennek a földön ráváró nagy hivatást kellett kifejeznie. Valóban azt olvassuk az evangéliumban, hogy Gábor főangyal a Boldogságos Szűz köszöntésekor tudtára adta az Úr nevét : «Nevét Jézusnak fogod hívni». Szent Józsefnek még többet mondott az angyal, mert nemcsak magát a nevet adta tudtára, hanem annak jelentését is megmagyarázta : «J é z u s n a k fogod nevezni, mert Ő s z a b a d í t j a m e g népét bűneitől». Tehát az Üdvözítő nemcsak megváltó lesz, hanem annak is kell majd hívni. Jézusnál eszerint a név teljesen megfelel mivoltának, küldetésének. Érthető ebből, miért olyan szent előttünk Jézus neve, miért hajtunk fejet, valahányszor kiejtjük ezt a nevet, hiszen az Istentől kapott legnagyobb jótéteményre emlékeztet, arra, hogy megváltottak vagyunk, Isten fiai vagyunk.

2. A s z e n t m i s e (In nomine Jesu) dicsőítő áldozat Jézus legszentebb nevének tiszteletére. Az *introitus*

gyönyörű képe az imádásnak. Magunk előtt látjuk Isten országának három tagozatát: a győzedelmes, a küzdő és a szenvedő Egyház térdrehull a fölségének trónusán ülő Úr előtt, kinek Jézus a neve. Az *orácio* annak az Úrnak boldogító látásáért esedezik, akinek szent nevét itt a földön tiszteljük. A *szentlecke* Péter védekezése a főtanács előtt a bénán született ember meggyógyítása után: «A názáreti Jézus Krisztus nevében, akit ti megfeszítettetek, akit azonban Isten halottaiból föltámasztott, áll egészségesen előttetek ez az ember! . . . Mert más név nem is adatott az embereknek az ég alatt, amelyben üdvözülnünk kellene». A *graduale* a szentleckéhez kapcsolódik. Az olvasmány utolsó szavai ezek voltak: salvos fieri (üdvözülnünk kellene), a graduale pedig folytatja: salvos fac nos (add nekünk üdvösségedet). Az *alleluja* igazi dicsőítő ének (alleluja = magasztaljátok az Urat): «Ajkam hirdesse az Úr dicséretét, minden élő áldja az ő szent nevét». Az *evangélium* ugyanaz, mint a névadás napján: az Úr a Jézus nevet kapja, amint az angyal már fogantatása előtt megmondta. A *fölajánlás* és a *communio* szövegei az Úr nevét magasztalják (mind a kettő a 85. zsoltárból való). A két eucharisztikus könyörgés *(secreta és postcommunio)* úgy jellemzik a szentmisét: «áldozat az Úr Jézus nevének tiszteletére az isteni Fölség színe előtt». Ez a felfogás eltér az áldozat régi gondolatától. — Ma újra tegyük fel magunkban, hogy az orációk szokásos záradékát — a mi Urunk Jézus Krisztus által — különös tisztelettel és áhítattal fogjuk imádkozni.

3. A papi zsolozsmából. Sz. Bernát a himnuszokban és az olvasmányokban Jézus legszentebb nevét énekli meg: «Nem hiába hasonlítja össze a Szent-

lélek a vőlegény nevét olajjal, amikor a menyasszony így szól vőlegényéhez: A te neved olyan, mint a kiöntött olaj. Mert az olaj világosság, táplálék és kenet. Ime, mindez a Vőlegény nevéről is áll... Nem ennek a névnek világosságában hívott-e meg minket Isten az ő csodálatos világosságára, Sz. Pál szavai szerint: Ti egykor sötétség voltatok, most pedig világosság az Úrban? Az Úr neve élet is egyszersmind. Nem erősödsz-e meg, ha Őreá gondolsz? Száraz minden lelki eledel, ha nem ez a szó fűszerezi. Jézus neve méz a szájban, kedves ének a fülben, gyönyörűség a szívben. De orvosság is egyszersmind. Ha szomorú valaki közülünk, jöjjön Jézus az ő szívébe, és ugorjon innen az ő ajkára; és íme, mihelyt fölkel az Ő nevének világossága, azonnal szétoszlik minden felhő, s visszatér a derű».

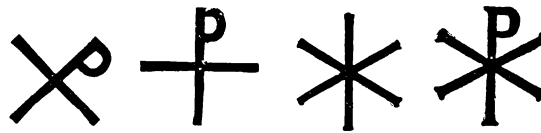

4. Krisztus nevének jelei. A régiek fölfogása szerint a név a személyt fejezi ki. Az őskeresztény művészet ebből kiindulva az Úr személye helyett az Ő nevét állítja elénk, és pedig vagy rövidített formában, vagy monogramm-alakban. A régi egyházi művészetben az Úr nevének következő jeleivel találkozunk:

a) A Krisztus-monogramm. A legrégibb ilyen emlékek a harmadik századból valók. A legrégibb pontos keltezésű, 369-ből, egy konzulnak a sírját ékesíti. A harmadik században következő alakjai fordulnak elő: 1. a két kezdőbetű külön egymás mellett:

IX (Jesus Christus), XP (Christus; a görög abc P betűje megfelel a latinban az R-nek); 2. egymáson keresztbehelyezve: ☩ (Jesus Christus); a keresztény archeológia ezt rendesen a Konstantin-előtti Krisztus-monogrammnak nevezi, a ☧-t (Christus) pedig Nagy Konstantin monogrammjának. (De ez az elnevezés csak úgy értendő, hogy az utóbbi Konstantin után, az előbbi pedig Konstantin előtt fordul elő gyakrabban.) 3. A keresztalakú monogramm.

Amikor tehát Nagy Konstantin a milviusi hídnál aratott győzelme után (313) a hadi lobogókra, sisakokra, ércpénzekre ilyen Krisztus-monogrammot tétetett, nem alkotott újat, hanem csak a keresztények között már általánosan használt jelet vette át. Mindazonáltal az «in hoc signo vinces» látomásban kapott ígéretnek fényes teljesedése után ez a jel Krisztus győzelmének önálló szimboluma lett. A kereszténység győzelme után a Krisztus-monogramm mindenütt nagyon elterjedt, és a legváltozatosabb alkalmazást nyerte. S ettől kezdve nem volt pusztán névrövidítés, hanem a Krisztus-király önálló szimbolumaként szerepelt. A Konstantin-féle monogrammot gyakran koszorúval vagy körrel övezik, amint a hadi lobogókon fordult elő. Ez az Úr Jézus világuralmát jelenti, vagy az ő diadalát országa ellenségein. A monogramm ezután a legváltozatosabb alakban jelentkezik, gazdag ornamentikával körülvéve. Leggyakoribb a monogramm-kereszt, két oldalán az A és ω (alfa és ómega, a görög abc első és utolsó betűje; ez utóbbi lehet nagybetűs alakban is: Ω), Krisztus örökkévalóságának és istenségének jelzésére.

b) Jézus-monogramm. Az ismert Jézus-monogramm: IHS ősi szimbolum, és azok közül a kevesek közül való, melyek mindmáig használatban

vannak. Nagy elterjedtségét Szienai Sz. Bernardinnak köszöni, aki napsugaraktól (12) övezetten kereszttel koronázva zászlajára hímeztette. Ettől kezdve Jézus drága nevének legkedveltebb monogrammjává lett. Maga Bernardin buzgólkodott a legjobban elterjesztésén. Sok papot megnyert arra, hogy az oltárokat és a templomfalakat kívül-belül ezzel a jellel ékesítse. Olaszországban sok helyen a városház falára írták fel óriási betűkkel ezt a monogrammot, amint Szienában még ma is látható. Mi ennek a jelnek az eredete? IHC (C a régi írása az S-nek) rövidítése a görög ΙΗΣΟΥΣ nak, IHS pedig a középkori latin olvasás szerint-IHESUS nevének (mivel ekkor már sokan nem tudták hogy a görögben a H é-t jelent, azért közbe kellett szúrni az E-t). Azonban épen a keresztény ókorban ez a jel nem gyakori, legkorábban az 5. sz-ban találjuk meg. Később helytelenül így fordították: Jesus hominum Salvator (Jézus az emberek Üdvözítője), vagy Jesu humilis societas (Jézus alázatos társasága; ezért a Jézustársaság jelvénye is lett). Szívesen magyarázták így is: «In hoc signo» (t. i. vinces), e jelben győzz.

c) I c h t h y s. Az ősegyháznak volt még egy igen kedves szimboluma, az ismert Ichthys. Az Úr Krisztus teljes címe a görögben így hangzik: Iesous Christos Theou Yios Soter . . . Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó. Ennek az öt szónak kezdőbetűi ezt a görög szót adják: Ichthys, ami annyit jelent: hal. Ezért ábrázolták Krisztust olyan szívesen hal alakjában. Ezért volt e név rövidítése és maga a hal is az őskeresztények titkos Krisztus-jele. Magát az Urat is nevezik így: «a nagy, a tiszta hal» (Aberkios sírfölirata, 180-ból Kr. u.); Tertullianus 200 körül már föltételezi, hogy jól ismerik a hal szimbolikáját, mikor így ír: «Mi keresztények a mi Ichthysünk, Jézus Krisztus mintá-

jára, mint a halacskák, a vízben születünk. (A keresztségről. 1. fejezet.)

d) Keresztalakú Jézus-monogramm. Már a Krisztus-jel megrövidítésében is az a törekvés érvényesült, hogy összekapcsolják Krisztus nevét a keresztformával. A keresztet és Krisztus nevét úgy tekintették, mint a megváltás jelét, és mint védőeszközt az ördög támadásai ellen. Igy azután szokásba jött a házakra és az ajtókra Jézus nevét alkalmazni keresztalakban. Ezek között a leggyakoribb a φῶς és a ζωή szavaknak (világosság és élet) keresztalakban való elhelyezése. Sz. János evangélista (8, 12; 11, 25) tartotta fönn számunkra e szavakat, amelyeket az Úr Krisztus önmagáról mondott. Krisztus Világosság és Élet, Krisztus isteni világosságot és életet ad nekünk. A liturgia világosságot és életet kíván, esd ki, és közvetít élőknek és holtaknak. Ez magyarázza, hogy a világosság és élet szók keresztalakban való alkalmazása az Egyház kedves jelévé vált, amellyel gyakran találkozunk a házak ajtaján (Szíriában), sírokon, edényeken, agyaglámpásokon és egyéb házi eszközökön.

Január 2.

Sz. István nyolcadnapja.
(simpl.)

Nyíljanak meg a menny kapui, Krisztus vértanuja, Sz. István előtt, aki első a mártirok sorában, s ezért az égben is győzőként, koszorúzottan áll.

Ő volt az első, aki halálát adta az Úrnak, viszonzásul azért, hogy a Megváltó a kereszten meghalt érettünk.

1. A z ü n n e p. *a)* Nemcsak a karácsony, hanem a rákövetkező három ünnep is nyolcados ; de csak egyszerű a nyolcados ünneplés, ami azt jelenti, hogy csak a nyolcadik napon, és ekkor is minden nagyobb ünnepélyesség nélkül (simpl.) tér vissza az ünnep. Ma tehát újra Sz. Istvánt üdvözölhetjük körünkben. Az ünnepen az újszülött Király kíséretében láttuk őt, most jobban szemügyre vehetjük egyéni nagyságát és életszentségét. Mélyedjünk csak el a Szentírás alapján egyéniségébe. A Szentírás soraiból mindjárt megérezzük, hogy milyen nagy szeretettel rajzolja meg a fiatal Egyház eme hősének alakját. A diákonusok választásakor az első helyen említi azzal a megjegyzéssel : «férfiú, aki telve volt hittel és Szentlélekkel». Mit hallunk munkájáról? «István pedig, ki telve volt malaszttal és erővel, csodákat és nagy jeleket művelt a nép között». De mindjárt elszánt harcosnak is mutatkozik ; a zsidók vitába szállnak vele, «de nem tudtak helytállni a bölcseség és lélek előtt, mely belőle szólott». A rágalmazás áldozatául esik, istenkáromlás és templomgyalázás vétkével vádolva áll a főtanács előtt. De bilincsekbe verten is «tekintete angyalához hasonlított». Hatalmas védőbeszédet mond, melyben kimutatja a zsidó nép történetéből, hogy mindig útjában állt Isten terveinek. «Melyik prófétát nem üldözték atyáitok? Megölték azokat, kik az Igaznak (Krisztusnak) eljöveteléről jövendöltek. Ti most az Ő árulói és gyilkosai lettetek». Hősi bátorság tölti el lelkét. Megkapó vértanuságának a leírása : a vesztőhelyen látja az Istenfiát az Atya jobbján. A kődobások alatt térdre roskad, lelkét az Úrnak ajánlja, és gyilkosaiért könyörögve «szunnyad el az Úrban».

b) A szentmisében Istvánnal együtt veszünk részt szenvedésében (offertorium) és a vigasztalásában (communio). Nagyon szép a nyolcadnap külön orációja : «Isten, aki Sz. István levita vérében a vértanuság első gyümölcsét megszentelted». Miként a zsengék áldozata az egész aratást Istennek szentelte, úgy Sz. István ünnepe által az összes vértanuk az újszülött Istenfiának rendeltettek. Fölajánláskor kérjük, hogy a mi szívünket is az ő áldozatos szelleme dobogtassa ; milyen szépen hangzik az az *offertorium:* «Uram Jézus, fogadd magadhoz lelkemet». A mai szentáldozás adjon kegyelmet, hogy tudjuk szeretni ellenségeinket, és adjon erőt a szenvedések elviselésére, hogy részünk legyen Sz. István érdemeiben és megdicsőülésében.

c) A zsolozsmában Sz. Ágostont halljuk, aki kevés szóval is sokat mond : «Krisztus, a vértanuk feje előbb szenvedett mindnyájunkért, s példát adott nekünk, hogy az Ő nyomdokait kövessük. Sz. István az Úr nyomdokaiba lépett szenvedésével, mert midőn Krisztust megvallotta, megkövezték őt a zsidók, és így méltán nyerte el a koronát, amire már előre is utalt az ő neve. Stephanus ugyanis görög szó, és koszorút jelent. Megkoszorúzott — ez az ő neve ; így már a nevében viselte a vértanuság pálmáját.»

Január 3.

Sz. János nyolcadnapja.

(simpl.)

«Ez az a boldog evangélista és apostol János, neki jutott az a kegyelem, hogy az Úr kitüntető szeretetével az összes többi apostol fölé emelte.» (Resp.)

1. Az ünnepen inkább az újszülött Király kíséretében láttuk Jánost, és kevésbbé úgy, mint a szűzek zászlóvivőjét. Ma fordítsuk figyelmünket inkább egyéniségére és az Egyház életében betöltött jelentős szerepére. Ő valóban az a nagy tanító, akinek ajkát a gyülekezet közepén nyitja meg az Úr *(intr.)*. Sz. János maradandó hatással volt a keresztény liturgia kialakulására, hisz ott volt már annak bölcsőjénél is. Az ő Krisztus-képe a mi liturgiánké is. Sz. Ágoston a mai breviáriumban így ír róla: «A négy evangélium közül, helyesebben az egyetlen evangélium négy könyve közül Sz. Jánosét szellemi fölfogása miatt méltán hasonlítjuk a sashoz, mert magasabbra szárnyal, mint a másik három. S ő azt akarja, hogy a mi szívünk is együtt szárnyaljon az ő lendületével. Mert a többi három evangélista itt a földön járt az ember-Krisztussal, és istenségéről keveset szólt. János azonban mintha szégyelt volna a földön járni, mindjárt evangéliuma elején nemcsak a föld, a levegő és az ég fölé, hanem az összes angyalok és mennyei hatalmasságok fölé is emelkedett, és így eljutott Ahhoz, aki mindent alkotott.» A liturgia majdnem minden nap három képet rajzol az Úrról, és mind a hármat János vonásaival;

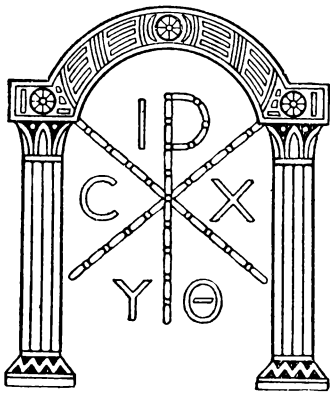

Krisztus-jelek diadalívvel, egy a feniciai Saida-ban lévő ős-keresztény ólomkoporsón.

ezek: az «*Ige*» (Logos), a *Bárány* és a *Király*. Naponkint imádkozzuk a szentmise végén Sz. János evangéliumának kezdetét, mely az istenség mérhetetlen mélységeibe és magaslataira visz minket, hogy végül is térdre boruljunk, amidőn kimondjuk: «és az Ige testté lőn és miköztünk lakozék!» Minden nap könyörgünk a Gloriában és Agnus Dei-kor az isteni Bárányhoz, «aki elveszi a világ bűneit». János ezt a kedves képét Ker. Sz. János ajkáról leste el, s mint drága örökséget egész életében híven megőrizte, mint azt a Titkosjelenések könyvéből tudjuk. Páratlanul szép képe ez a szentmisében magát feláldozó Úrnak. Krisztus *királyi* képét mások is (Péter, Pál) megrajzolták, de mégis csak János az, aki a legkövetkezetesebben kitart e gondolat mellett evangéliumában is, meg a Titkosjelenések könyvében. Figyeljük csak meg, hogy a liturgia minden könyörgést ezzel a képpel fejez be: «ki él és uralkodik!» Mai kérésünk legyen, hogy legalább egy szikrája gyúljon ki szívünkben annak a szeretetnek, mely a szeretett tanítványt eltöltötte.

Január 4.

Aprószentek nyolcada.

(Simpl.)

«*Az ártatlan kisdedek Krisztusért haltak meg, csecsemőket gyilkolt az elvetemült király. Ezek most a szeplőtelen Bárányt követik, és szüntelen zengik: Dicsőség neked, Urunk!*» *(a Magn. antifónája).*

1. Az ünnep. *a)* A nyolcadnapon leveti az Egyház az anyákra való tekintettel viselt gyászt, és a vértanuk bíborszínében rója le tiszteletét az ártatlan kis-

dedekkel szemben. Glóriát és allelúját is énekel. A *szentmise* megint a szent misztériumnak, a mennyei istentiszteletnek gyönyörű képe. A Bárányt látjuk Sion hegyén, körüle 144 ezer tiszta lélek, Isten első kiválasztottjai. Velük egyesülve vegyünk ma részt a szentáldozatban.

d) Zsolozsma. A Breviárium Sz. Ágostonnak tulajdonítja a következő beszédet: «Amikor az Úr megszületett, gyász kezdődött, nem ugyan az égben, hanem a földön; az anyák jajongnak, az angyalok ujjongnak, s a kisdedek meghalnak. Isten az, aki született; ártatlanok áldozata illett ahhoz, aki azért jött, hogy megítélje a világ gonoszságát. Bárányokat kellett áldozni, mivel a Bárány is keresztre kerül, hogy elvegye a világ bűneit. De az anyajuhok keservesen bégetnek, mert még bégetni is alig tudó báránykáikat vesztették el. Nagy vértanuság, kegyetlen látvány! Ok nélkül rántanak kardot, csupán a féltékenység dolgozik, mert az újszülött senkit sem fog megtámadni.»

A két karvers Mária szűzességét dicsőíti (jól illenek az officiumba). Az ünnepen és ma is hangsúlyozza az Egyház, hogy milyen nagy érték a szűzesség és a tisztaság. Az ünnep vezérszólama: «Ezek azok, akik szeplő nélkül tisztán maradtak, szűzek ők, és követik a Bárányt, bárhova megy». Ezért az egész karácsonyi időben nem fogy ki az Anyaszentegyház a Boldogságos Szűz termékeny szűzességének magasztalásából.

Január 5.

Vízkereszt vigiliája.

(semid.)

«*Vedd a gyermeket és anyját, és menj Izrael földjére, mert meghaltak, akik a gyermek életére törtek.*» *(Communio.)*

«*A gyermek Jézus növekedett korban és bölcseségben Isten és emberek előtt.*» *(A Magn. antifónája az I. vesperásban.)*

A mai napnak kettős jelentősége van: egyrészt előkészület a karácsonyi ünnepkör második főünnepére, másrészt a karácsony nyolcada alatti vasárnap officiumának helyét tölti be. Ezért ennek a vigiliának nincs is bűnbánati jellege (fehér a színe, s nincs rajta böjt), sőt inkább ünnepi a hangulata, amit a szentmise Credója mutat. Ma van víz-, tömjén- és krétaszentelés.

1. A szentmise (Dum medium). A karácsony oktávája alá eső vasárnap miséje ez, de itt van igazán helyén, amint azt az *evangélium* és a *communio* egybehangzása is elárulja. A miseszöveg az Úr Jézus gyermekségének történetét folytatja tovább az aprószentek ünnepe után, és az egyptomi menekülésből való hazatérést mondja el. Ha ezt a szép miseszöveget átelmélkedjük, a következő gondolat merül föl lelkünkben: két világrész építette a mi liturgiánkat, és ez világosan kiütközik a karácsonyi ünnepkörben. Kelet adta nekünk az epifánia idők fölött álló ünnepét, Nyugat a történeti jellegű karácsonyt. Épen a mai szentmise mutatja a nyugati, főkép a római szellemnek minden sajátos vonását. *a)* Nyugat az ünnepeket történetileg nézi: a mai szentmise pedig záróköve a

szorosan vett gyermekség-történetnek: dec. 25. — a Megváltó születése, január 1. — névadás, körülmetélés, dec. 28. — menekülés Egyptomba, január 5. — visszatérés Názáretbe. (Nyugat még a január 6-i nagy ünnepet is a gyermekségtörténettel hozza kapcsolatba azzal, hogy ekkor ünnepli a háromkirályok imádását). *b)* Nyugat karácsonyi miséit jellemzi az ellentétek kidomborítása is: ember (Gyermek) — Isten (Király). A mai szentmise is ezt tárja elénk *(intr., grad., epist.);* különösen szépen a graduale: «Te vagy a legszebb az emberek fiai között — az Úr, a Király!» *c)* Nyugat alkotásait mély érzés, gyakorlatiasság és rövidség jellemzi. A mai mise erre is jó példa. Mennyi érzelem van pl. összesűrítve a mai *introitusban*, amellyel nem tudunk betelni, mert a szentéj egész költészetét lelkünk elé varázsolja. De a karácsony ünnepéből vigyünk magunkkal az életbe egy gyakorlati tanulságot is, és ez: legyünk jó Isten-fiak. Többször hallottuk már az elmult héten: Isten embernek a fiává lett, hogy az ember Isten fiává legyen. Az egész karácsony-nyolcad alatt a postcommunio mindig azt a kérést terjesztette elő, hogy a világra született Megváltó legyen Isten-gyermekségünk s egyben halhatatlanságunk szerzője. Ugyanezt a gondolatot a mai szentmise még egyszerűbben és még gyakorlatiasabban fogalmazza meg, amikor a *szentlecke* elmondja, hogy I s t e n f o g a d o t t f i a i vagyunk, az istenfiúság minden kiváltságával felruházva. «Mivel pedig fiak vagytok, az Isten elküldé Fiának Lelkét szívetekbe, aki azt kiáltja: Abba! Atya! Azért már többé nem szolga, hanem fiú; ha pedig fiú, örökös is az Isten által.» A karácsonyi nagy titok legdrágább gyümölcsét fejezik ki e szavak: Isten érettünk emberré lett, hogy mi meg Isten fiaivá legyünk, a fiak minden jogával és javával elhalmozva.

2. A zsolozsma. A második nocturnusban Sz. Ágoston karácsonyi prédikációját olvassuk, mely tele van ágostoni ellentétekkel. «Kedves Testvéreim, a mi Urunk Jézus Krisztus, aki mindeneknek örök Alkotója, a mai napon anyától születve Megváltónk lett. A mai napon saját akaratából időben született, hogy minket az Atya örökkévalóságába bevezessen. Isten emberré lett, hogy az ember Istenné legyen. Hogy az angyalok kenyere az ember tápláléka lehessen, az angyalok Ura ma emberré lett. Ma betelt a jövendölés, mely így szólt: «Harmatozzátok egek onnan fölülről, és a fellegek csöpögjék az Igazat; nyíljék meg a föld, és teremje az Üdvözítőt». Emberré lett, aki az embert teremtette, hogy megkeresse azt, aki elveszett... Vétkezett az ember, a bűn vádja nehezedik reá, megszületett az Istenember, hogy a vádlottat fölmentse. Elesett tehát az ember, de leereszkedett hozzá az Isten. Nyomorultul bukott az ember, irgalmasan hajolt le hozzá az Isten. Gőgjével zuhant le az ember, kegyelmével szállt alá az Isten». A zsolozsmát egyébként az Úr névadásának ünnepéről (január 1) vesszük; ez világosan mutatja, hogy a mai nap még a karácsony ünnepi hangulatának végső kicsengése.

3. Sz. Teleszforus (127—137). A Martyrologium a következőket írja: a mai napon Rómában a szent pápának, Teleszforusnak emlékezete. Antoninus Pius uralkodása alatt sok kínzatás után a keresztény hitért neki is dicsőséges martirhalált kellett elszenvednie. Sz. Irén «dicsőséges martirnak» nevezi őt (Adv. haer. 3, 3). A Vatikánban temették el. Az új esztendőben az első vértanu pápának ünnepe arra emlékeztet, hogy Sz. Péter óta Krisztus földi helytartói közül sokan haltak meg az Úr hitéért. Ajánljuk magunkat a vértanu pápák oltalmába!

4. A vigilia föladata, hogy az ünnepre lelkileg hangolódjunk, előkészüljünk. Ez a célja az alábbi megfontolásnak is.

Epifánia — az Úr megjelenése. Már a név is idegen nekünk, nyugatiaknak. Nem tudjuk, mit kezdjünk vele. Nekünk nyugatiaknak karácsony az ünnepünk. Még a hitetlen világ sem tudja magát kivonni hatása alól. Ez test a mi testünkből. De az epifánia? Nyugaton úgy segítettek magukon az emberek, hogy ezt a napot megtették a Háromkirályok ünnepének. És egészen népszerűvé lett. De az epifánia fogalma és tartalma idegen maradt számunkra. Mi tehát az epifániának sajátos, külön tartalma a karácsonnyal szemben? Nagy Sz. Leó az ünnep matutinumában klasszikus rövidséggel mutat rá: «Akit azon a napon a Szűz szült, azt ma megismerte a világ». Karácsonykor történeti eseményt ültünk, Krisztus születését: e mögött az esemény mögött természetesen egy eszme, a megváltás eszméje állott; ezt azonban csak a mélyebbre hatolók látták meg, míg a nép csak annak a ténynek örült, hogy Krisztus született nekünk. Boldogan álltuk körül a jászolt. Ma elsősorban nem valami történeti eseményt ünneplünk, hanem egy eszmét, amely csak az Üdvözítő életének egyes eseményeiben ölt határozott formát. Azt a gondolatot ünnepeljük most, hogy a világ megismerte mint Istent, hogy mint Isten jelent meg a világ előtt. A két ünnepet tehát röviden így jellemezhetjük: Karácsonykor az Isten mint ember jelent meg, epifániakor pedig ez az ember ismét mint Isten mutatkozott be a világ előtt. Karácsony az emberrélevés ünnepe, epifánia Krisztus istenségének bemutatkozása. Hogy Krisztus emberré lett, ehhez nem kell bizonyíték; elég volt ehhez az, hogy megszületett, és hogy emberként élt közöttünk.

Ezért karácsonykor pusztán születésének történeti tényét ünnepeljük. De hogy ez az ember, ez a gyámoltalan kisgyermek Isten, azt bizonyítani kellett. És az ő születése sem használt volna nekünk semmit, ha nem lettünk volna meggyőződve arról, hogy ez az ember Isten. És ezért az emberi megjelenés ünnepét ki kell hogy egészítse az Isten megjelenésének ünnepe.

Az epifánia eszerint bizonyságot tesz arról, hogy az ember Jézus Istennek a Fia. Az a kérdés most, hogyan tudta igazolni az Üdvözítő a maga istenségét? Csak jelek és csodák által. Tulajdonképen Krisztus földi életének minden csodája csak arra szolgált, hogy bebizonyítsa az emberek előtt Istenfiúságát. Egyes csodákat kifejezetten azért vitt végbe (pl. az inaszakadt meggyógyítását: «hogy pedig megismerjétek, hogy az Emberfiának hatalma van a bűnök megbocsátására . . .»). Igy az Úrnak egész élete epifánia, Krisztusnak mint Istennek megnyilatkozása a világ előtt. És még tetszés szerinti sok csodát sorolhatnánk föl a holnapi ünnepen az Ő istenségének bizonyítására. De az Egyház csak három ilyen csodás tényt emel ki, amelyekkel megmutatja, hogy az Isten jelent meg közöttünk, emberek között. Röviden és szépen fejezi ki ezt az ünnep liturgiája:

«Három csoda ékesíti a szent napot, melyet ma ülünk:
Ma csillag hozta a bölcseket a jászolhoz,
Ma a menyegzős lakomán borrá változott a víz,
Ma keresztelkedett meg a Jordánban János által az Úr, hogy így üdvözítsen minket, alleluja». (Az ünnepi II. vesperás Magn.-antifónája.)

5. Az ünnep első vesperása. Alkonyatkor már a holnapi ünnep első vesperását mondjuk: ez az ünnepélyes elébeharangozás. Az antifónák az

ünnep főgondolatait emelik ki: «Aki a hajnalcsillag előtt, és minden idők előtt született, az Úr, a mi Megváltónk, ma mutatkozott be a világnak.» Ez fejezi ki röviden az ünnep eszmei tartalmát. A liturgia most Jeruzsálem városához fordul: «Jeruzsálem, fölragyogott a te fényességed, és az Úr dicsősége fölötted megjelent, és a népek a te világosságodban járnak, allelúja». Ezekután az időkfeletti képek után történetiek következnek: «És a bölcsek megnyitván kincsesládáikat, ajándékokat adának neki, aranyat, tömjént és mirhát, allelúja!» Majd az ünnep történeti tartalmát adó másik képhez ugrunk át, Jézus megkeresztelkedéséhez a Jordánban, és felszólítunk minden vizet: «Ti tengerek és folyók, áldjátok az Urat, források dicsőítő éneket énekeljetek az Úrnak, allelúja!» Ez a liturgia ábrázolási módja, hogy egymásba folynak benne a képek. A hymnusban már az ünnep három történeti eseménye rendezett egymásutánban áll elénk: jönnek a csillag nyomában járó bölcsek, míg Heródes trónjáért remeg; pedig: «nem ragadja el a földi országot az, aki mennyországot osztogat». Azután látjuk az Isten Bárányát, amint leereszkedik a Jordán vizébe, hogy lemossa a mi bűnadósságunkat. Majd a kánai menyegzőn szemünk előtt ragyog a borrá vált víz. A Magnificat antifónájában a bölcsekkel együtt mi is mondjuk: «Ez a nagy király jele, menjünk, keressük föl őt, s adjunk néki ajándékot: aranyat, tömjént és mirhát, allelúja!» Finom érzékkel választották ki ezt az antifónát, amely mintegy végső fölkészülés a nagy ünnepre: Jertek, induljunk! A bölcsekkel együtt megyünk mi is Krisztushoz.

Január 6.

Vízkereszt. Az Úr megjelenésének ünnepe.

(dupl. I. cl. nyolcaddal.)

Stáció Sz. Péternél.

«Ime, megjött az Uralkodó, kezében királyi méltóság, hatalom és világuralom» (a szentmise introitusa). Ezzel azt akarja mondani az Egyház, hogy ez az ünnep az advent tökéletes megvalósulása. A mai nap a karácsonyi ünnepkör csúcspontja.

A matutinumban N. Sz. Leó buzdít minket. «Örüljetek az Úrban, szeretteim, újra mondom, örüljetek, hogy Krisztus születésének ünnepe után, ily rövidesen az Ő istensége kinyilatkoztatásának ünnepe ragyogott föl; és hogy azt, aki aznap a Szűztől született, ma megismerte a világ».

1. Az ünnep gondolattartalma. A mai ünneppel elérkeztünk a karácsonyi idő második kimagasló állomásához. A karácsony kedves családi ünnepe a kereszténységnek, az epifánia pedig a katolikus világegyház ünnepe. Az ünnep tartalma, mint már tudjuk, nem annyira valami történeti tény az Úr Jézus gyermekkorából, mint inkább az Isten Fiának kinyilatkoztatása, bemutatkozása a világ előtt. Az ünnepnek ezt a főgon-

dolatát az Úr Jézus életéből vett három kép szemlélteti: a napkeleti bölcsek imádása, Jézus megkeresztelkedése és első csodája a kánai menyegzőn. Míg a keleti egyház inkább a másodikat, Jézus megkeresztelkedését emeli ki (ezért Jordán-ünnepnek is nevezik), Nyugat tekintete az első képen akadt meg, és szívesen nevezi ezt az ünnepet háromkirályok ünnepének. Az ünnep mélyebb megértése szempontjából nem szabad figyelmen kívül hagyni a keletiek két szokását. Keleten, ha az uralkodó meglátogatott egy várost, fényes kivilágítással fogadták; őmaga teljes királyi díszben vonult be, a polgárokat gazdagon megvendégelte, kitüntetéseket és kiváltságokat osztogatott. Az ilyen ünnepélyes látogatást Theofaniának, Epifániának, azaz «az Isten megjelenésének» nevezték, mintha csak egy isten szállt volna a földre. Az Úr Krisztusban szó szerint ilyen király-látogatás vált valóra; az Isten-Király «megjelent» az Ő városában, az Egyházban. Teljes pompájában mutatkozik be, a polgárok ujjongással fogadják, Ő pedig lakomát szerez nekik az Eucharisztiában. A másik kép a keleti menyegzőké. Náluk a menyegző igen ünnepélyes keretek között ment végbe, és több napig elhúzódott, úgy, hogy az örök élet boldogságát is csak a menyegző mintájára tudták elképzelni. A menyegző hasonlata valódi szentírási és liturgikus kép: Krisztus mint vőlegény jön a világra, a megváltás pedig Krisztus menyegzője az Egyházzal. Az Eucharisztia a menyegzős lakoma. Ez a két kép kapcsolódik össze az epifánia ünnepén: az isteni Király, Krisztus, ünnepélyes bevonulását tartja városába, s egyben menyegzőjét is ünnepli menyasszonyával, az Egyházzal. Mi pedig, mint Isten fogadott gyermekei, hivatalosak vagyunk a menyegzős lakomára.

A laudesben a Benedictus antifónája igen szépen rajzolja meg ezt a képet, és finoman beleszövi az ünnep hármas gondolattartalmát. A szöveg időmértékes, és egy görög eredeti alapján szabad átdolgozással készült himnuszból való.

Hodie coelesti Sponso	Ma az égi vőlegénnyel
Iuncta est Ecclesia,	Frigyre kel az Egyház
Quoniam in Iordane lavit	Mert a Jordánban lemosta
Christus eius crimina ;	Krisztus annak vétkeit ;
Currunt cum muneribus	Ajándékokkal sietnek
Magi ad regales nuptias	A bölcsek a királyi nászra,
Et ex aqua facto vino	És vízből vált borral
Laetantur convivae.	Vigadoznak a vendégek.
Alleluja.	Allelúja.

Ez a nagyszerű menyegzős kép igen szépen állítja elénk az Egyház kegyelmi életét : *keresztség, fölajánlás, áldozás.* A keresztségben az Úr Krisztus szeplőtelen jegyesévé tesz minden lelket, az eucharisztikus áldozatban pedig menyegzőjét üli az Egyházzal. A lelki ajándékok, melyeket a fölajánláskor nyujtott adományaink jelképeznek, igazi királyi ajándékok, nászajándékok, s ezeket a szentáldozásban kapjuk vissza, és élvezzük az átváltoztatott isteni bort.

Ilyenformán a téli ünnepkörnek két főünnepe megváltásunkat két fokozatos képben tárja elénk : s z ü l e t é s és m e n y e g z ő : a karácsony — Krisztus születése és a mi ujjászületésünk Őbenne ; a vízkereszt — Jézus menyegzője az Egyházzal és a lélekkel. A világosság motívumát ez a második főünnep is erősen kiemeli (ezért irányítja a liturgia figyelmünket a napkeleti bölcsek csillagára ; különösen szépen hangsúlyozza ezt a gondolatot a szentlecke : «Kelj föl, világosodj meg, Jeruzsálem . . .»).

Ha az ünnepen ennek a napnak hármas jelentősége egybefonódik is, a liturgia ügyel arra, hogy a történeti sorrendet kidomborítsa: az ünnepen főkép a napkeleti bölcsek látogatásán van a hangsúly, a nyolcadnapon a Jordán-parti keresztséget idézi emlékezetünkbe, míg a vízkereszt utáni második vasárnap a Kánában történt csodáról beszél; az ünnep nyolcada alá eső vasárnapon pedig a tizenkétéves Jézus templomlátogatása mintegy kapcsolatot létesít a gyermekség-történet és az Üdvözítő nyilvános működése között.

2. Zsolozsma. Nagyon helyes, ha a sátoros-

A kép a Benedictus antifónáját ábrázolja, s így az ünnep fő eszméit foglalja össze. Középen a három királyt látjuk, akik a csillag vezetése mellett jönnek; alul Jézus keresztsége a Jordánban, fönn a kánai csoda. Ez egyben Jézus Krisztus és az Egyház eljegyzésének is szimboluma. A menyegzős ház ünneplő díszben áll: virágfüzérek és lámpások ékesítik. Együtt van a lakodalmas vendégsereg. A menyegzős lakoma: kenyér, hal és bor (a szent áldozat). A sugárzó fény a menyegzős ház körül Izaiás szavára utal.

ünnepeken a világi hívő is belekapcsolódik a zsolozsmába. Épen epifániakor a zsolozsma az Isten Fiának imádása a napkeleti bölcsek vezetése mellett. Az antifónák újra és újra az «adorare = imádni» szót hangoztatják. A matutinumot ma invitatorium nélkül mondjuk, mert zsoltára (94) magában a mai matutinumban fordul elő (ennek antifónáját ma gyakrabban megismételjük, ami példa arra, hogyan mondták régen az antifónát). Az imádkozó lélek a hét folyamán különösen a 71. zsoltár gondolataiba próbáljon elmélyedni, mert ez az ünnep vezérszólama. A maihoz hasonló nagy ünnepeknek még az is a kiváltsága, hogy a rövid versfeleletek a kis imaórákban a húsvét mintájára allelúját kapnak.

3. A mozgó ünnepek kihirdetése 1937-ben. Székesegyházakban, apátságokban (és más liturgikus közösségekben) az ünnepi mise evangéliuma után szokták ünnepélyesen kihirdetni az év mozgó ünnepeinek dátumát:

Tudjátok meg, Szeretett Testvérek, hogy miként az Úr Krisztus születésének örvendeztünk, úgy most már Isten irgalmából eme Megváltó föltámadásának örömét is meghirdetjük nektek:

Hetvenedvasárnap: jan. 24-én lesz.

Hamvazószerda és a negyvennapi szent böjt kezdete: febr. 10.

A mi Urunk Jézus Krisztus föltámadását szent örömben márc. 28-án ünnepeljük, a mi Urunk Jézus Krisztus mennybemenetelét május 6-án.

A pünkösd ünnepét május 16-án.

A legméltóságosabb Oltáriszentség ünnepét május 27-én.

Nov. 28. Adventnek, a mi Urunk Jézus Krisztus el-

jövetelének első vasárnapja, akinek tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Amen.

Figyelemreméltó, hogy épen a karácsonyi ünneplés csúcspontjain mutat rá az Egyház a húsvéti ünnepkör legkiemelkedőbb dátumaira.

4. A szentmise (Ecce advenit). Ha a zsolozsma imádás volt, akkor a szentmise fölajánlási körmenet a napkeleti bölcsek vezetése mellett. A szentáldozatot ma a katolikus világegyház ünnepén, lélekben minden néppel egyesülve a katolikus világegyházat jelképező Sz. Péterben mutatjuk be. A pápának és a papságnak bevonulásakor köszöntjük a városában megjelent Isten-Királyt, mert a mai nap igazán az advent beteljesedése és csúcspontja : «Nézzétek, íme megjött (advenit) az uralkodó !» És erre a 71. zsoltárt, a háromkirályok zsoltárát énekeljük, mely újra meg újra visszatér a szentmise szövegeiben. Az oráció szépen magyarázza meg a háromkirályok miséjének misztériumát : mi vagyunk a három király, akik a hit csillagfényénél, az élet pusztaságán át, Heródes (a gonosz lélek) cselvetései között sietünk Krisztushoz, de nem a Gyermekhez, hanem a fölségében újra eljövő Királyhoz. *A szentlecke:* Már az orációban is felcsillant a fénymotívum, most pedig diadalmasan fölragyog : Izaiás próféta ragyogó látomásban tárja elénk a messiási világbirodalmat : Isten városa fényárban úszik, mert királyát várja, jön is már (parusia), Isten fényessége ömlik el a városon, míg körülötte az egész földet sötétség borítja. És íme, most odaözönlenek az isteni fényességhez a pogányok, hogy azután az ő fényében járjanak ; ajándékozó lélekkel jönnek, királyi ajándékokkal, aranyat és tömjént hoznak. A *graduale* visszhangként a szentleckére az ünnep két fő motí-

vumát emlegeti: a fényt és az ajándékot; az *alleluja* ugyancsak ezt hangoztatja előkészületül az evangéliumra (ez a két ének összekapcsolja a leckét és az evangéliumot, s így klasszikus közéneket alkotnak). A próféta időkfölötti látomásának első megvalósulását tárja elénk az *evangélium*, mely a napkeleti bölcsek történetét beszéli el. De nem maradunk meg ennél a képnél. Már akkor is, amidőn az evangéliumban ezekhez a szavakhoz érünk: «és leborulván imádták Őt», mi is térdethajtottunk, s ezzel kifejeztük, hogy nemcsak hallgatjuk a bölcsek történetét, hanem csatlakozunk is hozzájuk. A szentáldozat folyamán ez a kép valósággá válik. Jön a fölajánlás, és mi a királyokkal együtt, és a királyok mibennünk az oltárhoz vonulunk; mi vagyunk a napkeleti királyok, és mai ajándékaink királyi ajándékok! De mi a pogány világot is képviseljük, mely az isteni Király előtt hódol: «az összes pogányok szolgálni fognak neki». Az *offertorium* valóban szép kísérő ének a fölajánlási menethez! Legszebben mégis a *secreta* fejti ki az ajándékok értelmét: a királyi ajándékok az Egyház ajándékai; aranynál, tömjénnél, mirhánál értékesebb adomány ez, mert maga az Úr Krisztus, akit a fölajánláskor színarany érzéssel mutatunk be a mennyei Atyának, az átváltozáskor tömjénként áldozunk fel, a szentáldozáskor pedig, mint drága mirha kerül a lélek-sírba. Itt a szentáldozásnál érünk célba, a bölcsekkel együtt fölragyog nekünk is a csillag, az Ő eljövetelének fényessége a mi lelkünkben, és leborulva imádjuk az Urat.

Ez a rövid magyarázat is mutatja, hogy a szentmise szövegei csaknem mind mintaszerűek, mindegyik a maga helyén áll, az énekek valóban kísérik, és nagyszerűen jelképezik a megfelelő körmeneteket; pl. az

introitus: a Király bevonulása; az offertorium = a bölcsek hozzák ajándékaikat; communio = a bölcsek megérkeztek Betlehembe. A két olvasmány szépen kapcsolódik egymással: a lecke a jövendölés, az evangélium a megvalósulás. A graduale és az allelúja a két olvasmány kapcsolatát emeli ki. Végre a két oráció röviden, csattanósan, és ugyanakkor nagyszerűen magyarázza meg a misztériumdrámát. Ezt a misét a klaszszikus miseformulák mintájaként említhetjük. A mai szentmisében tanulhatjuk meg újra értékelni a régiek fölajánlási fölvonulását, mely utóbb sajnos, feledésbe ment. A fölajánlási menettel mi is belekapcsolódunk Krisztus áldozatába, az ajándék, amit hozunk, minket képvisel, s így az ajándékokban önmagunkat adjuk áldozatul. Ma azonban végezzünk nagy önfelajánlást az egész előttünk álló esztendőre, és vigyünk királyi ajándékokat, amelyek olyan értékesek, mint az arany, szentek, mint a tömjén, és alázatosak, mint a mirha.

5. Jámbor vízkereszti szokások. A görögök e napon igen ünnepélyes vízszentelést végeznek, és körmenetben vonulnak a folyóhoz. Nyugaton is szokásos a «háromkirályok vizé»-nek megszentelése, amit azután a hívek hazavisznek. Ez a szenteltvíz szentelmény, mely megszentel, tisztít és véd minket. A mai vízszentelésnek mélyebb alapja, hogy emlékezetünkbe idézze keresztségünket, hisz Keleten az epifánia keresztelési nap volt. Szokásos az arany, tömjén és mirha megáldása, és a krétaszentelés is. Dicséretes szent szokás vízkeresztkor a házak megáldása, amikor is a lakásokat a háromkirályok vizével meghintik, a megáldott tömjénnel megfüstölik, és az ajtók fölé a szentelt krétával fölírják az évszámot és a három napkeleti bölcs nevének kezdőbetűit közberajzolt ke-

resztekkel. A szertartást vagy a pap, vagy ennek híján a családatya végzi, s ezt így szép családi ünneppé lehet kialakítani. A család összegyűl a kis házioltár előtt, a templomból hozott szenteltvíz, tömjén, kréta előkészítve, a serpenyőben ott áll a parázs is. Tartalmas, szép könyörgés hangzik : «Áldd meg, mindenható Urunk, Istenünk, ezt a házat, hogy egészség, tisztaság, diadalmas erény lakjék benne, alázatosság, jóság, szelídség, parancsaid teljesítése, hála az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek ; és az ő áldásuk legyen állandó e házon és minden lakóján. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen».

Január 7.

Vízkereszt nyolcadának második napja.

(semid.)

«*Aranyat a királynak, tömjént az igaz Istennek, mirhát temetésére.*»

1. Zsolozsma. A hét folyamán az ünnep sok szép gondolatát nyujtja a liturgia. A második nocturnusban Sz. Ágoston egyik epifániai beszédének részletét olvassuk. Igen tanulságos, hogyan látja ő ennek az ünnepnek a tartalmát : egyedül a napkeleti bölcsek látogatásáról vesz tudomást :

«Nekik ragyogott föl először ez a nap ; mi ennek évfordulóját ünnepeljük. Ők voltak a pogány népek zsengéje, mi a pogányok népe. Nekünk az apostoli igehirdetés szólt róla, a bölcseknek az égi csillag hirdette ; de az apostolok is, meg az égi jel is egyaránt Isten dicsőségéről beszélt (Coeli enarrant gloriam Dei . . . látszik, hogy már Sz. Ágos-

ton idejében a 18. zsoltárt az apostolok tiszteletére énekelték). Nagy titok ez! A Megváltó még csak jászolban fekvő kisded, és máris magához vonzza Kelet bölcseit. Elrejtőzve húzódott meg az istállóban, akit hódolva ismer el az ég, hogy akit az égben hódolva imádnak, az istállóban nyilatkoztassa ki magát. Ezért nevezik ezt a napot epifániának, ami annyit jelent: Isten bemutatkozása; ő most bemutatkozott fölségben és alázatban. Akiről a megnyílt ég csillagkövettel tanuskodik, az ott fekszik a szegényes istállóban mint gyenge gyermek, gyermeki tagokkal, pólyába takartan, hogy a bölcsek imádva hódoljanak előtte, a gonoszság csatlósai pedig féljenek hatalmától».

A harmadik nocturnusban Nagy Sz. Gergely pápa vízkereszti prédikációját olvassuk. A Sz. Péter-bazilikában mondta el ezt a beszédet, s a zsolozsma négy részre osztva csaknem az egészet hozza.

2. A szentmise. A nyolcados ünnep szellemében járunk el, amidőn az ünnepi szentmise egyes szövegeit mélyebben átelmélkedjük. Vegyük ma elő az *introitust:* Ha egy introitust igazán meg akarunk érteni, olvassuk el az egész zsoltárt, és lássuk meg benne a pap oltárhoz-vonulását kísérő éneket. A 71. zsolt. a sajátos három-király ének, mely az egész szentmisén végigvonul; ezt a zsoltárt kell tehát az ünnepre való előkészületül jól földolgoznunk. Ez a zsoltár a mennyei király országát dicsőíti; ez az ország a béke és az igazságosság országa. Sem tér, sem időbeli korlátot nem ismer. Milyen jól illenek ezek a gondolatok ünnepünkhöz, melyen az Isten-ország megalapítását ünnepeljük: «Tarzis királyai és a szigetlakók ajándékokat hoznak hódolatra, Sába és Arábia királya adót. Hódol neki a föld minden királya, és minden nemzet őt szolgálja».

A zsoltárnak éppen ezek a szavai tették királyokká a napkeleti bölcseket. Az introitus antifónája Malakiás prófétából való, s így kezdődik: ecce — ime. Az Egyház rámutat az oltárhoz vonuló püspökre. Az áldozatot bemutató pap a békekirályt jelképezi, aki megjelent városában (templom). A liturgia tehát föltételezi, hogy a pap a templom közepén ünnepélyesen vonul az oltárhoz. Lássuk meg azt is, hogy mennyire a jelen tudata szól abból az ccce-ből (ép úgy, mint az ismételten előforduló hodie — ma szóból). E c c e a d v e n i t — ezt a szót már ismerjük az advent idejéből. Advent

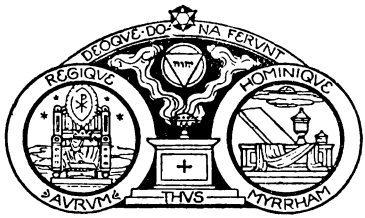

négy hetében vágyódva vártunk erre; ma azután elcsitul vágyakozásunk, íme itt van közöttünk. Milyen szépen fejezi ki a király gondolatát a büszke szó: dominator Dominus — az Úr, az Uralkodó (Κυριος) — «kezében (miként az országalma) az ország, a hatalom és a világuralom» (melyhez képest a római birodalom csak halvány árnyék). Ez a nagyszerű nyitány az egész szent dráma magva: Közöttünk van a király! De a pap bevonulásának egy másik szimbolikus jelentése is

A kép a királyok ajándékainak szimbolikáját ábrázolja. Az arany a királyt jelenti, akit készen vár a trón és a korona; a mirha az ember-Krisztus temetését, a tömjén Krisztus áldozatát, mely az oltáron megjelenik.

van. A misézőben nem csupán a király jelenik meg, hanem a három király is siet Betlehembe. Betlehem — a kenyér háza — az oltár, mely egyúttal Krisztust is jelenti. Egészen természetes ez a kettős szimbolika, hisz a szentáldozatot bemutató pap majd az Egyházat képviseli, majd meg Krisztust helyettesíti; igazi közvetítő, mint maga az Úr Krisztus, aki mind a két félt egyesíti magában: az Istent és az embereket.

3. A királyi ajándékok szimbolikája. Ekörül szívesen időz a liturgia a hét folyamán.

«Három titokzatos jelentőségű drága ajándékot hoztak ma a bölcsek az Úrnak:
Az arany királyi hatalmára mutat,
A tömjént látva, gondolj főpapságára,
A mirhánál megváltó halálára.» *(Resp.)*

Nagy Sz. Gergely a Breviáriumban a következő magyarázatot fűzi ezekhez: «A bölcsek aranyat, tömjént és mirhát hoznak: az arany a királynak jár, a tömjén Istennek hozott áldozat, a mirha a holttestek bebalzsamozására szolgál. A bölcsek tehát misztikus ajándékaikkal is hirdetik, kinek hódolnak: arannyal a királynak, tömjénnel a mindenség Urának, mirhával a halálra szántnak . . . Hódolatunk adóját mi is helyezzük az újszülött király jászolához, hogy vele mindenütt való uralmát hirdessük; vigyük oda tömjénünket hitünk kifejezésére, hogy az, aki időben megjelent, örökkévaló Isten; és ajánljuk fel mirhánkat is, mert aki mint Isten nem szenvedhet, halandó emberi testünket öltötte magára. Ám a bölcsek ajándékait másképp is értelmezhetjük, mert az arany a bölcseség szimboluma, hiszen Salamon is így beszél: «kívánatos kincs van a bölcsnek ajkán». A tömjén, melyet Istennek égetünk, az imádságot jelképezi, melyről a zsoltáros szól: «Száll-

jon fel hozzád imádságom, miként a tömjénfüst színed elébe». A mirha pedig testünk megfékezését jelenti. Ezért az Egyház a halálig híven küzdő munkásainak ajkára adja: «Mirhát hullatnak kezeim».

Az ajándékok titokzatos jelentését Juvencus pap 330 körül a következő versbe foglalta: Thus, aurum, mirrham, regique, hominique, Deoque dona ferunt. (Mint királynak, embernek és Istennek — aranyat, mirhát és tömjént hoznak.)

Január 8.

Vízkereszt nyolcadának harmadik napja.
(semid.)

«*Világosság a világosságtól, Krisztus, te jelentél meg nekünk.*»

1. Zsolozsma. A második nocturnusban Sz. Ágoston a zsidók vakságáról beszél: «A bölcsek megvilágosodása csak még jobban kiemeli a zsidók

A bölcsek a csillagban Krisztus jelképét tisztelik. (A római Sz. Péter és Marcellinusz katakombájának falfestménye nyomán.)

elvakultságát. A bölcsek a zsidóknál keresték azt, akit ezek saját hazájukban sem ismertek fel. Ott lelték meg náluk kisdedként azt, akiről ezek tagadták, hogy közöttük van. A messze földről jött bölcsek a gyermek Jézust is imádják, a zsidók később még a csodatevőt is megfeszítik. A bölcsek a kis gyermekben Istenüket imádták, a zsidók a jelek által igazolt férfiútól még az emberi bánásmódot is megtagadták: mintha nagyobb dolog

lett volna, hogy születésekor egy új csillag tűnt föl, mint az, hogy halálakor a nap elsötétült.»

Napkeltekor így énekel az Egyház: «Három ajándékot hoztak a bölcsek az Úrnak: aranyat, tömjént és mirhát, az Isten Fiának és a nagy Királynak, allelúja». Napnyugtakor pedig: «Világosság a világosságtól, Krisztus, te ragyogtál föl, akinek a bölcsek ajándékokat hoznak, allelúja, allelúja, allelúja». (Valóban szép ének!)

A kép a klosterneuburgi híres verduni oltárról való.

2. A szentmise. Az *orácio* a napkeleti bölcsek példáját a mi életünkre alkalmazza. A bölcsek meglátták a csillagot, vezetése mellett útrakeltek és megtalálták az isteni Gyermeket. Ez a mi nagy életdrámánknak is három felvonása : csillag, út, cél. Nekünk is fölragyog a *csillag:* Isten kegyelme, és ennek nyomán hit kél szívünkben. E csillag nélkül nincsen kereszténység. Mily nagy hálával tartozunk Istennek azért, hogy miként a bölcseket, minket is ezrek és ezrek közül választott ki ! A hit Istennek a kegyelme, amelyet nem adhatunk meg magunknak, de amelyet ápolhatunk, növelhetünk s nem szabad elvesztegetnünk. Ez a csillag előttünk ragyog, ez legyen iránytűnk és vezetőnk. A második az *út;* ez a mi életünk. A bölcsek útrakeltek a csillag nyomában, elhagyták otthonukat, talán honfitársaik gúnyolódása közben, és a pusztában, sivatagban vándoroltak hegyeken, völgyeken keresztül. Akadályok tornyosulnak eléjük, főkép Heródes. A bölcsek útja a mi keresztényi életünk képe. Nekünk is ki kell vonulnunk testünk hazájából, és idegeneknek kell lennünk itt a földön. Életútunk nem a világ széles útja, hanem magányos út. Nem rózsaligeteken át vezet, hanem puszta út. A mi csillagunkat is szívesen kioltaná az ott leselkedő Heródes (gonoszlélek), aki téves útra szeretne vezetni. És hová vezet a mi útunk? A *cél* Krisztus ; nem az isteni Gyermek, hanem a halál alkalmával újra megjelenő és a boldog színelátásban nekünk fölragyogó Úr. Mindig ez a végső cél lebegjen szemeink előtt. A keresztény élete csak ezt az egyet ismerje. Minden más, ha még oly szent célok és törekvések is, elvezetnek ettől a végső céltól. Még a lelkekért való buzgólkodás, az apostolkodás sem cél. Tanuljuk meg a liturgiából szeretni azt az egyetlen célt ! Igy már jobban értjük, hogy miért írjuk föl az ajtókra a három királyok nevét :

Az egész év a bölcsek útja, a kegyelem csillagfénye mellett örök célunkhoz, Krisztushoz.

3. A mi aranyunk. A három napkeleti bölcs közül ma az aranyat hozónak szerepébe gondoljuk magunkat: miképen vihetnénk mi is aranyat a mi királyunknak. Mi a mi aranyunk? A mi aranyunk elsősorban a szeretet, amely tiszta és aranyragyogású. Ez az a nagy, erős istenszeretet, melyről az Úr Jézus maga mondja: «Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből»; ez az a szeretet, melyről Sz. Pál mondja: «Mi szakíthatna el minket Krisztus szeretetétől?» A mi aranyunk továbbá a mi hűségünk, az az állhatatosság és kitartás, mely nem tántorodik meg csapások, kísértések, csalódások súlya alatt, és hűséges a sírig. A mi aranyunk azután a becsületesség, egyenesség, mely olyannak mutatja magát, amilyen. Az embereket megcsalhatjuk, Istent nem. A világ szereti a festett kulisszákat, a hízelgést és kendőzést, a keresztény legyen becsületes lelkű és igaz, nem talmi, hanem valódi színarany. — De még másféle arannyal is kedveskedhetünk Istennek. Ezt az aranyat az oltárra tesszük, neki áldozzuk, ez a legdrágább ajándéka a földnek; a secreta azt mondja nekünk, hogy *Jézus Krisztus* maga az, akit ezek az ajándékok jelentenek, Őt áldozzuk a mennyei Atyának, és Őt élvezzük. Igen, az Eucharisztia a színarany, amely fényét soha el nem veszti; ezt kell ma is, és mindennap föláldoznunk. Átéljük-e egészen, mily fölséges cselekmény a szentmise? Ez az a nagy királyi ajándék, mely minket «választott nemzetséggé, királyi papsággá, szent nemzetté» avat (l. Pét. 2, 9.).

4. A napi szent. A Martyrologium a következőket mondja: Norikum földjén (ma Fölső- és Alsóausztria, Salzburg, Stájerország) Sz. Szeverin napja; ő terjesztette el ezen a vidéken a kereszténységet, és Norikum apostola megtisztelő címet érdemelte ki. Az isteni Gondviselés rendeléséből földi maradványai a Nápoly melletti Lucullano-ba kerültek, és innen később Sz. Szeverin kolostorába vitték át azokat.

Január 9.

Vízkereszt nyolcadának negyedik napja.

(semid.)

A mi tömjénünk.

1. Zsolozsma. A második nocturnusban Nagy Sz. Leó pápa mély értelmű prédikációját olvassuk, mely annál értékesebb számunkra, mert épen a liturgiában kimagasló Szent Péter templomban mondta el az őskereszténység egyik epifánia ünnepén:

«Csak az imént ünnepeltük azt a napot, melyen a Megváltó a sértetlen Szűztől nekünk megszületett; a mai ünnep pedig örömünket állandósítja, hogy a rokon tartalmú két titoknak ünneplése ne lohassza

---

Ezen az őskeresztény drágakövön négy szimbolum látható együtt: galamb = lélek, csillag = ég, szőllőfürt = Eucharisztia és isteni élet, cipőtalp = életút. Ennek az ékkőnek a tulajdonosa a gyűrűjén hordta két korán elhúnytnak az emlékét, akik most már Krisztus örömét élvezik.

örömünket és hitünk buzgalmát. Mert az egész emberiség üdvösségére történt, hogy az Isten és ember között közbenjárónak gyermeksége már akkor megnyilvánult az egész világ előtt, mikor még csak egy egész kis város rejtegette. Azért jelent meg tehát keleten a három bölcsnek egy új fényű csillag, amely szebb és ragyogóbb lévén a többi csillagnál, könnyen szemébe ötlött az embereknek, és magára vonta figyelmüket . . . Aki ezt a jelt adta, az a nézők értelmét is megvilágosította, s amit megismertetett velük, annak keresésére útnak indította, hogy végül is megtalálják, akit kerestek. Híven megy a három férfi az égi fényesség nyomában, szorgos gonddal követve útmutatásait, s a kegyelem fénye az igazság ismeretére vezette őket, mert elhitték, hogy a királynak emberi észleléssel jelzett születését a királyi városban is kell keresni. Ő azonban, aki szolgaruhába öltözött, és nem ítélni jött, hanem hogy az ítéletet magára vegye, inkább Betlehemben akart születni és Jeruzsálemben szenvedni».

A harmadik nocturnusban Nagy Sz. Gergely pápa beszédének befejező részletét olvassuk. Az egyházatya a «másik útról» beszél :

«Nagy tanítást adnak nekünk a bölcsek azzal, hogy más úton tértek vissza hazájukba. Amit ők felsőbb parancsra cselekedtek, nekünk is intés, hogyan járjunk el. A mi hazánk ugyanis a paradicsom, ahová azonban ha már egyszer Jézust megismertük, nem térhetünk vissza azon az úton, amelyen jöttünk. A mi hazánktól ugyanis engedetlenség és gőg távolított el bennünket azáltal, hogy az érzéki dolgokat szerettük, és a tiltott gyümölcsből ettünk. A visszatérés oda csak könnyek, engedelmesség, az érzéki dolgok megvetése, és a test megtagadása útján lehetséges».

Napkeltekor így énekelünk : «Láttuk az Ő csillagát

napkeleten, eljöttünk tehát ajándékainkkal, hogy imádjuk az Urat».

Napnyugtakor pedig: «Heródes megkérdezte a bölcseket: micsoda jel beszélt nektek újszülött királyról? Tündöklő csillagot láttunk, melynek fénye az egész világot beragyogja».

2. Szentmise. Színpompás, mélyértelmű festmény bontakozik ki előttünk a szentleckében, mely Izaiásból való. Az Úr fölségének isteni napja ragyog föl Jeruzsálem fölött. A próféta éjtszakai álmából keltegeti a várost, és fölszólítja őket, hogy világosítsák ki házaikat. Arra utal, hogy köröskörül még mindenre sötét éj borul, csupán Jeruzsálem fölött kel föl a Nap. Majd újra a várost szólítja: Emeld föl tekintetedet, nézz körül: csapatostul jönnek hozzád a pogányok, és azok mind fiaid és leányaid lesznek. Örvendezni és csodálkozni fogsz e nagy népáradásnak. Színes öltözetekben jönnek, s minden népfaj és nemzet képviselve van köztük. Tevék sokasága közeledik; de nem jönnek üres kézzel, hanem aranyat és tömjént hoznak. — Tudjuk, mit jelent ez a kép. A napkeleti bölcsek megérkezésében csak mint előképben teljesült ez a jövendölés. Jeruzsálem, az Anyaszentegyház, amelyet csak az imént alapított az Úr Krisztus, míg a világ többi része a pogányság sötétségében szunnyad, — bűn és tudatlanság tartja fogva; az Egyház fölött azonban az isteni fényesség ragyog. És most megkezdődik Isten Egyházának örömére a pogányok megtérése, s évről évre sokat nyer fiakban és leányokban. Nem látjuk-e mily hatalmas ünnepe az epifánia a világegyháznak? A próféta nagy víziója folytonosan teljesedőben van az első pünkösdtől a világ végéig. Boldogok vagyunk mi, hogy ahhoz a sereghez tartozunk, amely már eljutott

a hitetlenség sötétségéből az igaz hit világosságára. Tárjuk is ki egészen szívünk kapuját az isteni kegyelem ragyogó napsugarának, hogy belevilágítson minden rejtett zúgba. De mi sem akarunk üres kézzel előállni: legyen arany és tömjén a mi királyi ajándékunk; az arany hivatásunk és munkánk, a tömjén imádságunk, istentiszteletünk. Ezt az ajándékot vigyük az Úrnak: ora et labora — imádkozzál és dolgozzál!

3. A mi tömjénünk. Ma a második királlyal hozzunk tömjént áldozatul az Úrnak. A tömjén a liturgiában Krisztus imádásának szimboluma; ünnepélyes szentmisében evangéliumkor és átváltozáskor tömjénnel áldozunk neki; a tömjénezés az Oltáriszentség előtt a liturgián kívül is az imádás kifejezése. A tömjénezést a hívő közösség Jézus Krisztus istenségébe vetett élő hitének és a szentáldozatban az Istenember valóságos jelenlétének kifejezésére alkalmazzuk. De ez ne maradjon pusztán elméleti hit, hanem legyen az a meleg, élettel teljes hit, mely föllángol a szent misztériumok közelében. Evangéliumkor Krisztus áll közöttünk, és szól hozzánk, átváltozáskor pedig az eucharisztikus színek fátyola alatt valósággal közöttünk van. Ez a mi tömjénünk. — De a tömjén szimboluma az imádságnak is: «Jóillatú tömjénként szálljon hozzád imánk». Igy énekel minden este az Anyaszentegyház a Magnificat előtt. Vigyük tehát ma az Úrhoz imádságunk ajándékát. Az imádság egészen személyes ajándék, és minél inkább a szív mélyéből jön, annál értékesebb. Imádságunk egyben udvari szolgálat is, mellyel az isteni fölségnek tartozunk, s amelyet le kell rónunk. Ebbe az udvari szolgálatba az Anyaszentegyház vezet be minket liturgiájával. Istennek leginkább tetsző imádság az

Egyház imája, és az Egyházzal végzett imádság, mert ez végeredményben Krisztus imádsága: a titokzatos Krisztusé, akinek misztikus teste az Egyház. Igy most ma a tömjén jelképében a liturgikus imádságot ajánljuk föl az Úrnak. — Végül legyen ez az ajándék egész vallásos életünk, jámborságunk és áhitatunk szimboluma, egész valónk fölajánlása, miként az apostol mondja: «adjátok testeteket égő, szent és Istennek tetsző áldozatúl; ez legyen a ti észszerű istentiszteletetek» (Róm. 12, 1.).

4. A mai nap szentje: A Martyrologium szerint: a toszkanai Arezzóban (Középitália) a szent pápa, X. Gergely emlékezete. Piacenzában született (Felsőitália); előbb Lüttichben az archidiakonusi tisztséget töltötte be, majd a pápai trónra került. Ő tartotta a második lyoni zsinatot. Ezen a zsinaton sikerült neki a keleti szakadást egyidőre megszüntetni, és a keresztény fejedelmek viszálykodásának végetvetni. A legnagyobb buzgósággal törekedett a Szentföld visszafoglalására. Igy egész uralkodásában a legnemesebb szándékok vezették.

Január 10.

Vízkereszt nyolcadának ötödik napja.

(semid.)

A szentmise fölajánlási körmenete.

1. A zsolozsma. A második nocturnus olvasmányaiban Sz. Maximus turini püspök (5. sz. közepe) szól hozzánk az ünnep hármas titoktartalmáról: «Ezen a nagy ünnepen, amint azt nekünk atyáink áthagyományozták, több szent titoknak is örvendezünk:

azt mondják ugyanis, hogy a mai napon a pogány bölcsek a csillag útmutatása mellett megtalálták és imádták az Urat; ugyancsak a mai napon az Úr, akit Kánában menyegzőre hívtak meg, borrá változtatta a vizet; és végre amidőn őt János a Jordánban megkeresztelte, megszentelte a Jordán vizét, és megtisztította Jánost. Hogy e három közül melyik szent esemény a legnagyobb, egyedül az tudja, aki azokat végbevitte. Nekünk csak az legyen erős meggyőződésünk, hogy mindegyik a mi üdvösségünkre történt. Mert az a tény, hogy a napkeleti bölcsek a felragyogó csillag hívására eljöttek őt imádni, reménység a pogányoknak, hogy majd eljutnak az igaz Isten imádására. A víznek csodálatos borráválása új, titokzatos kehelyre utal. Az isteni Bárány keresztsége pedig a keresztségben való újjászületésünk üdvös ajándékára mutat. Illő tehát testvérek, hogy Megváltónk tiszteletére, kinek születését nemrég nagy örömmel ültük meg, ünnepeljük meg most üdvösségünkre végbevitt nagy műveinek születésnapját is. Mily alkalmasan hozza ezt a három eseményt egy napon emlékezetünkbe az Anyaszentegyház, miként az egy Isten neve említésénél is mindjárt a titokzatos Szentháromságra gondolunk! Ezekkel a csodákkal Krisztus, a mi Megváltónk kinyilatkoztatta magát az emberek előtt, hogy istensége, melyet az emberi mivolt alá rejtett, ne legyen elrejtve tetteiben».

Reggel is, este is gondoljunk az ajándékokra, melyeket az Úrnak viszünk: «Messze távolból eljön minden nemzet, és elhozza ajándékait, allelúja» *(a Ben. antifónája);* «Sábából jönnek valamennyien, aranyat és tömjént hoznak, allelúja, allelúja». *(A Magn. antifónája)*

2. Szentmise. A bölcsek ajándékai minden időben sokat foglalkoztatták a hívők lelkét. A misztikus

és szimbolikus magyarázatok egész koszorúját szőtték köréjük. A régiek szívesen megtették a szentmisében szokásos f ö l a j á n l á s i f ö l v o n u l á s előképének. Erről beszél a ravennai S. Vitale templom hajójának két oldalán végighuzódó mozaiksor, mely a császár és a császárnő fölajánlási fölvonulását ábrázolja, kíséretükkel együtt. A császár a kenyeret hozza az oltárhoz, a császárné a bort. A császárné díszes ruháját az ajándékaikat hozó napkeleti bölcsek képe ékesíti. Az ünnepi mise is föltételezi ezt a képet, mert az offertoriumban a 71. zsoltár szavait adja a hívők ajkára: «Tharsis és a szigetek királyai fölajánlják ajándékaikat, Arábia és Sába királyai kincseket hoznak . . .» Az Egyház tehát azt akarja mondani: A szentmise szent misztériumjátékában a bölcsek szerepét a hívők töltik be; most ők hozzák ajándékukat, mely drága mint az arany, szent, mint a tömjén, s áldozatos, mint a mirha. Ez persze nemcsak epifánia nyolcadának idejére áll. Fölajánláskor gondoljunk mindig a bölcsek menetére. S valóban, a mi ajándékaink annyira hasonlók a bölcsek ajándékaihoz! A fölajánlás igazi tartalma önmagunk fölajánlása. Az adomány az adakozó helyett áll. Ennek megfelelően legyen valóban aranyhoz hasonló a mi ajándékunk; adjuk lelkünk legjavát, a legtisztábbat és legnemesebbet; legyen olyan, mint a tömjén, a leghódolatosabb önátadás jusson benne kifejezésre. Ez volt az áldozat legmélyebb értelme: Isten fölségének elismerése. (V. ö. Kain és Abel áldozatát.) Legyen mirha a mi ajándékunk, mert csak fájdalommal igazi az áldozat. Végül a három ajándék a mi életünk tartalmát juttatja kifejezésre: munka, imádság, szenvedés. Mindezt vigyük nap-nap után felajánláskor az Úr oltárához.

3. A mi mirhánk. Ma a harmadik bölcs ajándékával jövünk, és mirhát hozunk. Mit jelent ez? A mirha mindenekelőtt megfeszített Urunkba vetett élő hitünk szimbóluma. Átéljük-e egész elevenséggel, hogy a szentmiseáldozatban az Úr Krisztus keresztáldozata újul meg? «Valahányszor ezt a kenyeret eszitek, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jő.» Sz. Pál mondja is, hogy ő mást nem ismer, csak Krisztust, a megfeszítettet. Telve van-e a mi szívünk is hálával és szeretettel a megfeszített Üdvözítő iránt? «Viseljük-e mi is az Úr Jézus sebhelyeit a mi testünkön?» Erre emlékeztessen minket a harmadik napkeleti bölcs ajándéka. — A szentatyák a test megtagadásának (carnis mortificatio) szimbolumát is látják benne. «Aki nem tagadja meg önmagát, és nem veszi naponként magára a keresztet, nem lehet az én tanítványom.» — Végül a mirha a szenvedés a mi életünkben. Életünk tartalma lényegében ez a három: munka, imádság, szenvedés; a legértékesebb közülük minden bizonnyal a megadással, Istennel egyesült lélekkel elviselt szenvedés. Ezt tegyük ma és minden nap fölajánlás alkalmával az oltárra áldozati ajándék gyanánt. Akkor már többé nem a mi szenvedésünk, hanem Krisztus szenvedésének egy darabja lesz, az Úr titokzatos testéé, és mi «kipótolhatjuk azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből.» Higgyük, hogy csak azok, akiket Isten különösen szeret, vannak kiválasztva arra, hogy segíthetnek vinni a misztikus Krisztus keresztjét. A szenvedés martíromság, s ezt az Egyház mindennél többre becsüli.

Január 11.

Vízkereszt nyolcadának hatodik napja.

(semid).

A bölcsek más úton tértek vissza.

1. A zsolozsma. A második nocturnusban az északafrikai tengerpart egyik városkájának, Ruspenak ragyogó szavú püspöke, Fulgentius szól hozzánk: «Isten, ki az Ószövetségben meghagyta, hogy minden első terméstneki áldozzanak, most emberként születve a nemzetek első hódolatát fogadja. A zsidók elsői a pásztorok voltak; a pogányok elsői a napkeleti bölcsek. Azokat a közelből hívta jászolához, emezeket a nagy távolságból vezette magához. Hol van — kérdik — aki született, a zsidók királya? Heródesnek, a zsidó királynak már voltak fiai. Archelaus a palotában született, Krisztus az istállóban. Archelaust, amint megszületett, ezüst bölcsőbe fektették, Jézus — azon mód szegényes jászolba került; mégis amazzal, aki a palotában született, senki sem törődik, míg a jászolban fekvőt fölkeresik. Amazt napkelet bölcsei még csak szóba se hozzák, ezt megtalálva hódolattal imádják. Kicsoda hát ez a zsidó király? Szegény és gazdag, alázatos és fölséges. Ki ez a király, akit csecsemőként hordoznak, és Istenként imádnak? Kicsiny a jászolban, és mérhetetlen az égben, szegényes a pólyában, pedig csillagok dicsőítik. Miért ez a nagy nyugtalanság, Heródes? Ez a király, ki így született, nem azért jött, hogy harcban legyőzze a királyokat, hanem azért, hogy halálával csodálatosan meghódítsa őket. Nem kíván a te utódod lenni, hanem azt akarja, hogy a világ higgyen benne. Nem azért jött, hogy életében harcoljon, hanem, hogy halálában diadal-

maskodjék. Ez a gyermek, akit most a bölcsek a zsidók királyának neveznek, teremtője és ura az angyaloknak. Ezért, ha félsz a pólyásgyerektől, még inkább reszkess tőle, mint mindenható bírótól. Ne félj tőle, mint utódodtól a trónon, de rettegj tőle, mint aki hitetlenségedet a legigazságosabban megítéli.

A Benedictus antifónája ma szokatlanul hangzik: «Hozzád jönnek rágalmazóid, és imádják lábad nyomdokait» (Iz. 60, 14). Gondoljunk a pogányok és Krisztusüldözők megtérésére (pl. Saul). Este így énekelünk: «Intést kaptak álmukban a bölcsek, s más úton tértek vissza hazájukba.»

2. A szentmise. Tegnap hallottunk róla, hogy a bölcsek ajándékhozó fölvonulása a hívők fölajánlási körmenetének előképe. De az Egyház a secretában a királyi ajándékoknak még mélyebb értelmét is adja. Ezek magát a legdrágább ajándékot, az Istenfiát jelképezik. Mert mi is a mi tulajdonképeni áldozatunk a szentmisében? Nem az áldozati anyagok, a kenyér és a bor, hanem a Krisztus testévé és vérévé vált kenyér és bor. A hívők csak azért hozták ezeket az adományokat, hogy velük kifejezésre juttassák, hogy az Úr Krisztus teste és vére az ő áldozatuk is. Igen, ez a szentmiseáldozat lényege: a mi Urunk halálban feláldozott testét, a megölt áldozati Bárányt a mi kezeinkbe vesszük, és fölajánlhatjuk a mennyei Atyának, engesztelő-, hála- és kérő-áldozatul. És ezt az áldozati Bárányt szépen jelképezik a bölcsek ajándékai. Arany, — van-e drágább nekünk itt a földön? Megilleti Őt az arany, hisz a királyok Királya. Tömjén, — melyet az áldozat bemutatásánál használnak: Krisztus ugyanis nemcsak áldozati bárány, hanem főpap is. Mirha, — hiszen valóban az áldozati halálban odaadott teste és kiömlött vére

van előttünk az oltáron. A szentmise áldozati cselekményének három főrészét is szépen összehasonlíthatjuk az adományokkal. A fölajánlás az arany. A fölajánlás önátadás, és annak olyan igazinak, olyan tisztának kell lennie, mint az aranynak. Az átváltoztatás a tömjénhez hasonlítható. Ez ugyanis a legsajátosabb papi ténykedés. Ezt a fölszentelt papok végzik, de velük együtt a hívő nép is, mint az egyetemes papság birtokosa, mert hisz a nép az ő királyi papságát elsősorban a szentmisében való aktív részvétellel gyakorolja. Végül az áldozás a mirha. Az Úr testét egykor mirhával együtt a sziklasírba helyezték. Ma ugyanaz a test kerül a mi lelkünk sziklasírjába, és a kegyelem mirhája őrzi, hogy erényes keresztényi életre tudjunk föltámadni.

3. Vegyük ma fontolóra a bölcsek útját, és hasonlítsuk össze a mi templomjárásunkkal. A bölcsek útja, oda és vissza is sok örömet és egyszersmind sok fájdalmat is jelentett. Bizonyos, hogy nagy elszántság kellett hozzá, hogy elhagyják hazájukat, hogy a bizonytalan, veszedelmekkel teli idegenbe menjenek, s hogy rábízzák magukat a csillag vezetésére. Az út hosszú ideig tartott, és sok akadályt gördített eléjük. Végre Heródesnél vannak! Mennyi bátorságra volt szükségük, amidőn Jeruzsálemben eltűnt előlük a csillag, s Heródes olyan talányszerűen viselkedett! Annál nagyobb volt tehát az örömük, mikor újra fölragyogott a csillag, és elvezette őket a rég óhajtott célhoz: «és megörülének igen nagy örömmel». A hazatérés útja sem volt ment a szenvedéstől (Aranyszájú Sz. János a holnapi zsolozsmában a hit nehézségeiről beszél); hirtelen kellett távozniok, s a cselszövő Heródes elől való menekülés megnehezítette a hazavivő utat. De ennek a keserűségnek fölébe kerekedett szívük nagy öröme a nagy élmény fölött, amelyet

egész életükre lelkükbe zártak. Mi is gyakran, talán naponta is, mikor a templomba megyünk, és onnan visszatérünk, hasonló utat járunk, mint a keleti bölcsek. Nem hiába írtuk az ünnepen a három király nevét ajtónk fölé. Valahányszor átlépjük a küszöböt, különösen mikor a templomba indulunk, lélekben menjünk együtt a bölcsekkel. Nekünk is okoz ez az út nem egy nehézséget, de nem kis örömet is. Jókor kell fölkelni, gyakran szélben, esőben, hóban, hidegben, sötétben kell megtennünk az utat. Nekünk is vannak Heródeseink, akik visszatartanak: tulajdon kényelmességünk, mely nem akar fölkelni, családunk, mely nem látja célját a mindennapi templombajárásnak. De ha mindezt legyőzzük, akkor majd mi is élvezhetünk valamit a bölcsek «igen nagy öröméből». Nagy szeretettel járjunk a templomba; ez liturgikus út. A régi egyházban a hívek a collecta (gyülekezési) templomban jöttek össze, s innen imádkozva és énekelve körmenetben vonultak a stáció-templomba, ahol a szentmiseáldozatot bemutatták. Mi is valahogy hasonlót teszünk. A mi otthonunk a gyülekező-templom. Épen epifániakor szenteltük templommá, és fölavattuk szenteltvízzel, tömjénnel. Lelkileg itt «összegyűlünk», és most jön a körmenet; még ha egyedül mégy is, akkor sem vagy egyedül: veled megy őrzőangyalod, kísérnek a szentek, akiknek aznap üljük emlékezetét... tehát igazi processzió! Útközben gondolj az introitusra, — ez elmélyíti benned a templombajárás szimbolikáját. Ismételgesd egyik-másik zsoltárverset: «Mint ujjong az én szívem az örömhírre: az Isten házába megyünk!» Gondolj arra is, hogy fölajánláskor melyik királyi ajándékot kell majd az oltárra tenned, és hogy kiért akarod a szentmisét fölajánlani. Szent legyen a templomba vezető utad. De a hazatérés is csendes út legyen, telve a

nagy király látogatásának boldog örömével. Most építed ki a misztériumtól a napi kötelességedhez vezető aranyhidat is. Igy majd a bölcsek útjára való állandó emlékezés a te templombajárásodat is megszenteli.

Krisztus 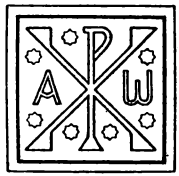 *az ő dicsőségében.*

Január 12.

Vízkereszt nyolcadának hetedik napja.

(semid.)

Láttuk csillagát napkeleten.

1. Zsolozsma. A nagy igehirdető, Aranyszájú Sz. János csaknem egészen modern gondolatokban elmélkedik a napkeleti bölcsek hitéről: «A bölcsek beléptek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Majd megnyitván kincsesládáikat, ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát. Ugyan mi vitte őket a gyermek imádására? A szűzön sem volt semmi feltűnő, a ház sem volt valami pompázó, és más egyéb sem akadt, ami őket ilyesmire csalogathatta volna. Ők mégis nemcsak hogy imádják, hanem megnyitván ajándékaikat, aranyat, tömjént és mirhát is adnak neki, nem mint embernek, hanem mint Istennek. A tömjén és a mirha elsősorban Isten szimboluma. Mi indította tehát mégis erre őket? Ugyanaz, ami rávette, hogy elhagyják otthonukat, és ily nagy útra kelje-

nek : vagyis a csillag, és értelmüknek Istentől jött megvilágítása, mely őket lassankint a tökéletesebb ismeretre segítette. Mert ha nem így volna a dolog, minthogy mindaz, amit láttak, nagyon szegényes volt, nem adtak volna neki ekkora tiszteletet. Amit ugyanis érzékkel felfoghattak, mind kicsinyes volt : a jászol, a hajlék, a szegény asszony. Azért történt ez így, hogy a bölcsek nagy bölcseségét megismerjed, akik nem egyszerű emberhez jöttek, hanem Istenhez zarándokoltak, még pedig a jótevő Istenhez. Ezért semmin meg nem akadtak, ami őket körülvette, hanem imádták őt, és előhozták ajándékaikat, melyek a durva zsidó áldozati ajándékoktól olyannyira elütöttek. Ugyanis nem juhokat és tulkokat áldoztak, hanem lelki ajándékokat, melyek az Egyház bölcseségével annyira megegyeznek, mert tudomány, engedelmesség és szeretet voltak az ajándékok, amivel a bölcsek hódoltak. És mivel álmukban intést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba. Ebben csodáld meg igazán hitüket. Nem botránkoznak, hanem nyugodtak maradnak és nem engedetlenkednek; nem is zugolódnak és beszélnek ilyenformán : ha ez a gyermek olyan nagy és hatalmas, minek akkor futni és lopva távozni? Nyiltan és bizalommal jöttünk ehhez a nagy néphez, s helyt álltunk a felbőszült király előtt, miért küld hát el most titkon bennünket az angyal, mint valami szökevényeket? De semmi ilyest nem beszélnek, s nem is gondolnak. Abban nyilvánul meg ugyanis a hit, hogy a parancsolatok okát nem kutatja, hanem engedelmeskedik neki».

Igen szép a Benedictus antifónája : «Nyilvánvalóan nagy titka hitünknek, hogy testben megjelent, a Lélek tanuskodott róla, megmutatta magát az angyaloknak, hírt vettek felőle a pogányok, hittel elismerte a világ, s mennybe szállt dicsőségben, allelúja».

2. A szentmise. Az evangélium egyik részletét két helyen énekli a nép, és pedig az *allelújá*ban és a *communio* imádságban: «Láttuk csillagát napkeleten, és eljöttünk ajándékainkkal, hogy imádjuk az Urat». Mit jelent ez? Amit a kórus énekel, azt a hívő nép magáénak vallja, s így a közösség a bölcsek szerepében érzi magát. Neki is valami hasonló, nagy élménye volt; úgy érzi, hogy szintén célhoz érkezett, s most imádni kívánja az Urat. És miért épen a szentmise e két helyén? Mert a szentmisében ép e két részletnél állunk az Úr Krisztushoz legközelebb. Az allelúja mintegy eléje harangoz az evangéliumban szimbolikus módon hozzánk érkező Úr Jézusnak; a communio pillanatában pedig a végső kifejletéhez ér a mi számunkra is a bölcsek szent drámája. Miként a bölcsek, mi magunk is ott térdelünk az oltár előtt; ez a mi Betlehemünk, ahol a színek leple alá rejtőző Istenfiát imádjuk. Ez a szövegrész így valóban remekül illik áldozásra, főként ha úgy nézzük, mint a szentáldozáshoz felvonuló hívő közösség énekét. A szentmise minden kis szövegrésze mesteri módon áll a maga helyén, igazán klasszikus miseforma!

3. A csillag-szimbolum. A csillagos ég minden korban magára vonta az emberek figyelmét, s a pogányok is egy felsőbb világ hírnökeit látták a csillagokban. A Szentírás az égboltban Isten fölségét és nagyságát csodálja, és az Istenség szimbolumainak tekinti a csillagokat. Krisztust Balaám jövendölése csillagnak nevezi: «Csillag támad Jákobból» (Num. 25, 17). A Titkosjelenésekben az Úr Jézus önmagát «fényes hajnali csillagnak» (Jel. 22, 16) nevezi. Nem volt véletlen az sem, hogy csillag vezette a Megváltóhoz a bölcseket. A Szentírás azonkívül Isten nagy küldötteit is: az apostolokat, szenteket, meg a mennyei megdicsőülteket is csillagok-

hoz hasonlítja. Fényességüket Krisztustól, a Naptól kapják, és maguk is ragyognak az égi dicsőségben. Az őskeresztény művészet ezt a szentírási szimbolikát veszi át, és a csillagban mindenekelőtt *a)* Krisztus jelképét látja. Ezért a csillagot Krisztus-monogrammal is díszítik, vagy a napkeleti bölcsek csillagát szívesen ábrázolják Konstantin előtti Krisztus-monogrammal is (l. 278. old.). Azután a csillag jelképezi *b)* Krisztus második eljövetelét, és a mennyországot is. Ezért találjuk sokszor sírboltokon, mauzoleumokon a csillagot, mint a mennyei boldogság jelképét. Ravennában Galla Placidia híres mauzoleumának egész boltozata a csillagokkal telehintett kék eget ábrázolja, melynek közepén nagy latin kereszt ragyog : Krisztus második eljövetelének és a mennyei dicsőségnek jelképe. Sokszor szerepel a csillagok között a Krisztus-monogramm, a győzelmi koszorú, és a horgony, melyeknek ugyanaz a jelentése : Krisztus és a mennyei dicsőség.

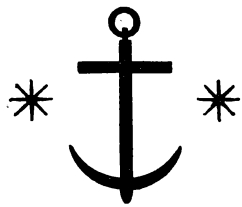

A kép: horgony és csillag: az égi boldogságba vetett reményünk szimboluma. (A római Sz. Kallixtus katakombában levő sírkőről.)

Vízkereszt nyolcada alá eső vasárnap.

A Szentcsalád ünnepe.
(dupl. mai.)

Vízkereszt nyolcada alá eső vasárnap jelenti a liturgiában az átmenetet Jézus gyermekségtörténetétől az ő nyilvános tanítói működéséhez, hisz a nyolcadnapon már kifejezetten a Jordánban történt keresztséget ünnepeljük. Ezért a mai napon a 12 éves gyermek Jézust állítja elénk az Anyaszentegyház. Az ekkor történt esemény már világosan utal jövő hivatására. Ám ezt a régi, szép vasárnapi officiumot a Szentcsalád ünnepe háttérbe szorítja, s a vasárnapi misét a legelső szabad hétköznapon mondjuk, rendesen mindjárt hétfőn. Mi is előbb a Szentcsalád ünnepéről szólunk, majd külön a vasárnapi szentmiséről.

I. A Szentcsalád.

1. A z ü n n e p l e l k e. Láttuk már, hogy a karácsony liturgiáján két világrész épített: Nyugat adta a

történeti, meghitt karácsonyi ünnepet, Kelet az időfölötti Epifániát. De ezt az utóbbi ünnepet is mindkét világrész alakította: a keleti egyház adta a fönséges királylátogatás és menyegző gondolatát, a nyugati egyház pedig a «háromkirályok» titkát. A mai ünnep most arról beszél, hogy nemcsak a különböző világtájak, hanem a különböző korok is alakították a liturgiát. A karácsonyi ünnepkör legtöbb ünnepe (Jézus Nevét kivéve) ősi eredetű, és az ősegyház szellemét leheli, míg a mai ünnep korunk gyermeke, egyidős velünk. Ha a régit és az újat összehasonlítjuk, jobban megismerjük a liturgia szellemét. Három jellegzetes különbségre bukkanunk: *a)* az újabb alkotásoknál a gondolat háttérbe szorítja a cselekvést, a drámaiságot; *b)* az ünnep céljává az erkölcsi tanítás válik; *c)* az érzelmi mozzanatot erősebben kiemelik, mint a régiek.

a) A régi szentmisék misztériumcselekmények: isteni tevékenység elevenedik meg előttünk, s a szövegek csak illusztrációi a szent történésnek. Az előmise és a zsolozsma előképes megjátszása annak, ami az áldozatban valósággá válik. A mai ünnep liturgikus szövegei viszont inkább szemlélődő elmélkedések; tárgyuk a Szentcsalád rejtett názáreti élete. A matutinum és az előmise csak lazán kapcsolódnak az áldozati cselekményhez, de mint elmélkedési anyag igazán kedvesek és bensőségesek! Bemutatják az ismeretlenül, engedelmességben élő királyt, az ő szent Anyját, a királynőt, a család főpapnőjét és Sz. Józsefet, az alázatos családfőt. Látjuk a Szentcsaládot munka közben, imádságban, öröm és szenvedés közepett.

b) Mi ennek az ünnepnek a rendeltetése? Egészen sajátos célja, hogy a nagy háború viszontagságai miatt sokhelyt zilálttá vált családi élet elé állítsa az eszményt, a názáreti Szentcsaládot. Egy másik különbség: a régi

szentmise-szövegek és ünnepek szintén adnak gyakorlati tanítást, de ez soha sem válik főcéllá. A karácsony nem akar mást, mint Krisztus eljövetelét ünnepelni. Ezzel szemben a mai ünnep célja a keresztény család megújítása. Mi természetesen, mint az Anyaszentegyház hű tanítványai és a liturgiát élő keresztények, megfogadjuk ezt a példában adott sürgető tanítást. Rajta leszünk, hogy a családban ápoljuk az otthon szellemét, és minden erőnkkel a családi élet megszentelését mozdítjuk elő. A liturgikus közösség családias szellemét sem engedjük ellankadni.

c) Minthogy ünnepünk az elmélkedést és a tanítást oly erősen kiemeli, magától érthető, hogy igen erős indítékokkal próbál hatni érzelmeinkre. Ezért az érzés kiáradása jellemzi a szövegeket. Ép ez az oka annak, hogy a liturgiában még nem nagyon járatos keresztény igen nagy gyönyörűséggel fogja olvasni a matutinumot; mennyi líra van a himnuszokban, melyeket maga XIII. Leó pápa írt! Az első nokturnus olvasmánysorozata a keresztény családi erények valóságos tükre; igazi művészettel készült miniatűrök az olvasmányokra következő vers-feleletek; a másik két nokturnus olvasmányai is tele vannak erővel és hangulattal. Mindez azt mutatja, hogy az Egyház a liturgiában a családatyához hasonlóan kincseiből alkalom szerint régit és újat hoz elő.

2. A szentmise (Exsultet gaudio) szövege világos, könnyen érthető. Az *evangélium* az Úr Jézus rejtett életéről szóló örömhír (a gyermek Jézus elvesztése csak mellékgondolata az ünnepnek). A főgondolat benne: «Akkor hazatért velük, és Názáretbe méne, és engedelmes vala nekik». (Ebből azt is megtanulhatjuk, hogy akárhányszor egyetlen vers kedvéért szerepel

egy egész evangeliumi szakasz.) A *szentlecke* a názáreti Szentcsalád életét kívánja elénk vázolni: szeretet, alázat, türelem, béke lakik benne; fohásza: «Bármit cselekesztek, szóval, vagy tettel, mindent tegyetek az Úr Jézus Krisztus nevében, és adjatok hálát az Istennek, az Atyának őáltala». Az *orációk* a Szentcsalád közbenjárásáért és oltalmáért esedeznek, s erényeinek követésére kérik a kegyelmet. Az utolsó azért könyörög, hogy halálunk óráján Mária és József jöjjön elénkbe, és Krisztus fogadjon be minket az örök hajlékokba. A közbeiktatott kis énekrészek líraiak, elvezetik az áhítatos imádkozót a názáreti házba, s megmutatják neki a Szentcsalád boldogságát *(intr):* «Mily kellemesek a te hajlékaid, seregeknek Ura: sóvárogva vágyakozik a lelkem az Úr udvaraiba». Ezt a meleg hangulatú zsoltárt (83) ma a názáreti kis házra vonatkoztatja az Anyaszentegyház. Az *allelúja* megcsodálja ebben a názáreti házikóban rejtőzködő királyt, Izrael Istenét, a nép Megváltóját. Nagyon találó az *offertorium:* az Úr bemutatása egyben fölajánlása, feláldozása volt; a mi áldozatunk ezzel lényegében azonos. A *communio*-imádság is igen szép gondolat-kapcsolatot tár elénk: amint egykor az Úr szüleivel Názáretbe ment, és engedelmes volt nekik, úgy most is leszáll a mi szívünkbe, és «engedelmeskedik nekünk.»

3. A liturgikus sejt. A család az első sejtje minden emberi közösségnek, az államnak, a társadalomnak és az Egyháznak is. Az egyes sejtek egészségétől függ az egész testnek, az egész organizmusnak jóléte. A család erkölcsi egészségétől függ az állam és Egyház java. Legfontosabb feladatunk tehát, hogy igazi kereszténi szellemet teremtsünk a családokban. Épen a család sínylette meg leginkább

utóhatásaiban a világháborút ! S a hit ellenségei mennyire rajta vannak, hogy szétrombolják a családot, s megmérgezve az alapsejtet, szétbomlasszák az egész keresztény egyházi szervezetet. Milyen rémesen halad előre a családi élet szétzüllése ! Nem tudna a liturgikus megújhodás is valamit tenni a családok megújhodása érdekében? De még mennyit ! A liturgia mindenekelőtt a közösséget sürgeti, és közösségi szellemre nevel. Az önzésnek el kell tűnnie abból, aki a liturgia vezetésére bízta magát. Azután a kereszténység magasztos tanítása Krisztus titokzatos testéről, amire az egész liturgia épít, szintén következetesen a családi élet meggyógyítására kell, hogy vezessen. A család kicsinyben ez a titokzatos test, annak egy sejtje. A család egyenesen a titokzatos testet a maga valóságában állítja elénk. Egyébként ugyanis nehéz valakinek a titokzatos testről szóló tanítás valóságát megmutatni (az emberek rendesen azt gondolják, hogy ez csak valami kép, szép hasonlat), de a családban megismerhetjük a maga teljes realitásában : az atya ennek a testnek a feje, mint ahogy Krisztus az Egyház feje ; az anya a test, miként az Egyház ; a gyermekek a tagok, mint ahogy a keresztények a titokzatos test tagjai. Az igazi családban egy az akarat, egy a gondolat, «egy szív, egy lélek.» A földi kenyér az atyától jön, az anya az osztogatója ; a gyermekek vért és életet a szüleiktől kapnak. Fölséges képe tehát ez a titokzatos testnek ; sőt több mint hasonlat, mert valósággal teljes kép : az atyában van valami Krisztusból, a főből ; nem egyszerű képviselője, hanem magában hord valamit az ő lényegéből és jelenlétéből ; az anya is egy darabja az Egyháznak, a gyermekek pedig valóságos tagjai Krisztus nagy testének. Vigyétek be ezt a gondolatot egyszer családotok életébe, és próbáljátok meg gyakorlatilag is érvényesíteni ! Mindent egészen

újjá fog teremteni! Gyermekek, úgy tekintsetek atyátokra, hogy ő a Krisztus. Őt kell benne látnotok, tisztelnetek, szeretnetek! A feleség is Krisztust lássa benne! S te magad, ki családfő, atya vagy, úgy élj, hogy Krisztust állítsd családod elé. Az anya pedig az Egyház; milyen nemes eszmény ez a nő számára, mennyi indítást ad a férfinak és a gyermekeknek!

A gyermekek a Krisztussal eltelt tagok, új sejtecskék; bennük Krisztusnak kell növekednie, érnie, testet öltenie. Szinte beláthatatlan gazdagodást, fejlődést jelentene egy család számára, ha ez a vezetőgondolat teljesen áthatná! Van tehát mondanivalója a liturgiának a család számára? Pedig még nem is mondottunk el mindent! Mennyire megszentelné a liturgia a családot az imával, áldozattal, szentségekkel, egyházi évvel! A zsolozsma, vagy a közös reggeli-estéli imádság a családban. Együttes részvétel a szentmiseáldozaton. Mily átformálóan hatna a közösen megült és átélt szentmise a család életére! A hét sok-sok áldozatát, munkáját, szenvedését, imádságát mind összegyüjti a vasárnapi szentmise számára; viszont a vasárnapi szentmise tanítása adja az egész következő hétre szóló eligazítást és biztatást. Hát még a szentségek mit jelentenek a családnak! a közösen megült keresztség, az első szentáldozás, egy-egy betegellátás, haláleset! A legjelentősebb liturgikus misszió persze a családanyáé. Ő változtatja a házat egyházzá, és a családot liturgikus közösséggé.

A házasság szimboluma.

II. A vasárnap miséje.

«Nem tudtátok-e, hogy abban kell lennem, ami az én Atyámé?»

1. A tizenkétéves Jézus. Hogyan értékeljük ezt az evangeliumi szakaszt a vasárnap miséjében? A Szentcsalád ünnepén mint példaképet akarta elénk állítani az Anyaszentegyház a názáreti Szentcsalád tökéletes életét, a vasárnap miséje meg az epifániához hasonlatos nagy isteni bemutatkozást, az Úr Krisztus megváltói életének egy fontos epizódját tárja elénk. Az Úr az ő «dicsőségét» életének egyes jelentős szakaszaiban külön kijelentette számunkra: fogantatásakor angyal útján, Erzsébet előtt csodával, születésekor angyali glóriával; csillag hirdette őt a pogányoknak, Simeon nagy dolgokat jövendöl róla születése után negyvened napra a templomban, életének 12. évében pedig, midőn felnőtt, nagy kinyilatkoztatás számunkra a templomban történt föltűnő szereplése: isteni öntudatról tesz bizonyságot; harminc éves korában, keresztsége alkalmával a teljes Szentháromság nyilatkoztatja ki magát; első nyilvános szereplésekor, a kánai menyegzőn megmutatja isteni mindenhatóságát, ugyanezt sokkal fölségesebben halála óráján, föltámadásában és mennybemenetelével. Isteni fölségének eme megnyilvánításai arra szolgáltak, hogy életének kiemelkedő mozzanatait tartósan belevésse az emberek lelkébe. Az Egyház is az Úr utasításához híven (ezt cselekedjétek az én emlékezetemre) a megváltás művének nagy eseményeit az eucharisztikus áldozat ünneplésével idézi elénk, és az egészet évről-évre újra és újra megjeleníti. Ma megváltói programmját hirdeti nekünk az Úr: «Nem tudtátok-e, hogy abban kell lennem, ami az én Atyámé?»

és egyben nekünk is megadja annak a szellemi nagykorúságnak kegyelmét, amiről e mélyértelmű kijelentése beszél. Még valamit : Amikor az Üdvözítő életében ilyen isteni mivoltára vonatkozó kinyilatkoztatással találkozunk, nagyon sokszor ott áll mellette a szentséges Istenanya, még pedig miként ma is, a szenvedő, a fájdalmas Anya. Mit mond ez minekünk? Mária az Egyházat jelképezi, azt az Egyházat, mely szenvedve, résztvevően magáévá teszi a megváltás kegyelmét, és így fölkészülve tekint az utolsó nagy isteni kinyilatkoztatás, az Üdvözítő második eljövetele elé. Ez történik most is. A gyermek Jézus újból való megtalálása az Úr Jézus második eljövetelének is szimboluma ; az Anyaszentegyház azonban a nagy paruziáig fájdalmak között keresi őt, és ha majd annak idején valóban találkozik vele, azt fogja mondani az Úr : «Nem tudtátok-e, hogy abban kell lennem, ami az én Atyámé» vagyis az én Atyám jobbján? A szentmiseáldozat szüntelen előzetes megvalósulása a második eljövetelnek, és különösképen a karácsony meg az epifánia alkalmas arra, hogy az Úr második eljövetelének fényét sugározza bele a jelenbe. Igy azután megértjük a mai szentmise mély tartalmát. Előttünk áll 12 éves korában a templomban megjelenő és az idők végén újra eljövő Krisztus, a fájdalmak között kereső édesanya pedig az Egyház, mely örömmel talál reá.

2. A szentmise (In excelso throno). Ha egyszer ennek a mélyértelmű szövegnek tartalmára rányitottunk, csak sajnálni fogjuk, hogy a Szentcsalád új ünnepének miseszövege teljesen háttérbeszorította. *Introitus:* Belépünk az Úr szentélyébe s fölséges paruziakép tárul elénk : Krisztus trónján ül, angyalok veszik körül, uralma örök ! Erre az antifónára a 99. zsoltár

következik, a föltámadási zsoltár, hisz minden vasárnap kis húsvéti ünnep. Az *orácio* : Isten akaratának a teljesítése legfőbb életföladatunk ; ez a gondolat vonul át az egész szentmisén. *A szentlecke* is erről beszél : legyen a mi testünk élő, szent, Istennek tetsző áldozati ajándék. Ezzel rámutat Sz. Pál a fölajánlás legmélyebb értelmére : egész életünket meg kell javítanunk. A továbbiakban remek gondolatokat hallunk Krisztus titokzatos testéről. Az *evangélium:* a gyermek Jézus isteni megnyilatkozását mondja el ; szava (az első, amit az ő ajkáról jegyeztek föl az evangélisták) világosan hirdeti, hogy ő az Isten Fia ; hirdeti továbbá életföladatát : teljesíteni az isteni akaratot, és mindjárt sejteti a reá váró küzdelmet és harcot is. *Fölajánláskor* ujjongva lépünk színe elé, hogy neki szolgáljunk, s magunkat élő áldozatul neki ajánljuk. A *communio*-imádságban az egész szentmise vezető szólama csendül meg, és szükséges, hogy életünk alaphangja is ez legyen : abban megmaradni, ami az Atyáé. A szentáldozatban az Egyház és a lélek az a Mária, aki újra feltalálja az Urat.

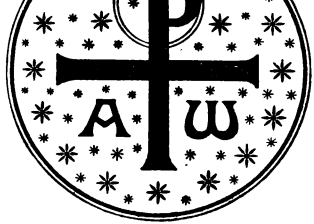

Január 13.

Vízkereszt nyolcada.
(dupl. maius.)

A király megtisztítja jegyesét a keresztségben.

1. Az ünnep lelke. A mai napon epifánia második titkát ünnepli az Anyaszentegyház: Krisztus keresztségét a Jordánban, ami igen jelentős fordulópont az Úr életében. Krisztus megkeresztelkedése fontos esemény az Üdvözítő megváltói tevékenységében, s így mint minden ilyen jelentős mozzanatot, az Anyaszentegyház évről-évre megünnepeli. Már találkoztunk néhány ilyen eseménnyel; ezek: fogantatása (missa aurea), születése, körülmetéltetése, templomlátogatása 12 éves korában. Nyilvános fellépése kezdetén a keresztség fölavatja őt élethivatására, és a keresztség szimbolikus cselekményével jelzi, hogy helyettesítő elégtétellel fogja megváltani az emberiséget. Ő, aki ment a bűntől, magára veszi a világ bűn-adósságát, alámerül a tisztulás vizében, és az emberiséget az istenfiúságra vezeti. Úgy tekintsük tehát, hogy Krisztus megkeresztelkedése helyettesítő tett volt, miérettünk állott ő bele a Jordán hullámaiba. Igy hát rajtunk is kell valósulnia az Üdvö-

zítő keresztelkedése megváltó hatásának. Meg is valósul, még pedig háromszorosan : Először mindnyájunk keresztségében, amidőn az Úrral együtt mi is elmerültünk a lelki tisztulás vizében : meghaltunk, és eltemettettünk. A vízből kiemelkedve először nyílt meg fölöttünk az ég, a Szentlélek bevonult lelkünkbe, és a mennyei Atya először szólított minket gyermekeinek. Krisztus keresztségének kegyelmi hatása érvényesül másodszor minden szentmisében. A szentáldozatban belemerülünk az Úr Krisztus áldozati halálába, megnyílik az ég, Jézus lelke száll le ránk áldozáskor, és az Atya ennek a szent lakomának zálogával biztosít bennünket arról, hogy istenfiúságunk megújul és gyarapszik. Végül harmadszor halálunk keresztségében érvényesül rajtunk Krisztus keresztségének kegyelmi ereje : a halál is elmerülés valami sötét hullámba, de mikor ebből fölbukunk, megnyílik előttünk az igazi ég, látni fogjuk a teljes Szentháromságot, nem pusztán hittel, hanem szemtől-szembe. Most látjuk meg világosan a keresztény élet nagy vonalait : Krisztus megváltói halála az alap, erre épít a keresztség, az eucharisztia, a betetőzést pedig a földi élet végén az Úr második eljövetele adja.

2. A szentmise (Ecce advenit) mai alakjában nem egységes, mert a legtöbb szöveg, különösen az *énekek* meg a *szentlecke* a napkeleti bölcsekkel van vonatkozásban, míg az *evangélium* Krisztus keresztségéről szól. Figyelemre méltó, hogy Jézus keresztségét nem a részletes szinoptikus leírásból, hanem Sz. János evangéliumából vesszük. János a Keresztelőnek volt tanítványa, és csak mellékesen szól erről a fölséges kinyilatkoztatásról. Ezzel szemben épen ezen a helyen erősen kiemeli Sz. János jelentőségét. Ker. Sz. János az Egyház vőfélye : adventben ő készítette elő a jegyest az isteni vőlegény fogadására, ma pedig «elénk áll, és szívből

örül a vőlegény szavának». Igy beszél: «Most teljes az én örömöm. Neki növekednie kell, nekem meg kisebbednem.» Valóban az Úr Krisztus egész pünkösdig, mint a delelőre törő Nap, mind magasabban ragyog előttünk, míg a nagy Keresztelőről majd csak a nyári napforduló után hallunk, s akkor is vértanuságáról. Krisztus az isteni vőlegény, az Egyház a jegyes, János a tiszta, alázatos vőfély, és e három szorosan összetartozik. Igen szép és mély a három oráció. Mindegyik az isteni «fény» «megjelenéséről» beszél. (Valószínűleg ezek az ősi eredeti ünnepi könyörgések.) A *collecta* belső, Krisztushoz való hasonulást sürget. A *secreta* igazi áldozati könyörgés: az Úr Krisztustól való minden igazi áldozati ajándék, fogadja hát azokat kegyesen a mi kezünkből. Igen tartalmas a *postcommunio* is, amely kéri, hogy Isten kegyelmi világossága előzzön meg minket, hogy az epifánia titkát, melyben részesültünk, tiszta szemmel megláthassuk, és méltóképen felfoghassuk.

3. A zsolozsmában Nazianzi Sz. Gergely szép szavait olvassuk Krisztus keresztségéről: «Krisztus megvilágosításban részesül, vagy helyesebben ő világosít meg minket fényességével. Krisztus megkeresztelkedik, szálljunk le mi is vele, hogy vele együtt emelkedhessünk föl. János kereszteli, Jézus jön hozzá azért, hogy megszentelje őt magát a Keresztelőt, de bizonyosan azért is, hogy a régi Ádámot eltemesse a vízben, de mindenekelőtt azért, hogy ezzel a Jordán vizét megszentelje. Ő maga test és szellem volt, s ezért szellem és víz által kell a jövőben mindazoknak megkeresztelkedniök, akik megkeresztelkednek. A nagy Keresztelő vonakodik, Jézus azonban kitart kívánsága mellett. «Nekem kell tőled megkereszteltetnem», mondja a Keresztelő. Igy beszél a lámpás a Naphoz, a pusztában kiáltó «szó» az

Isten «Igéjéhez». Jézus kijön a vízből, s magával emeli föl az egész elsüllyedt világot».

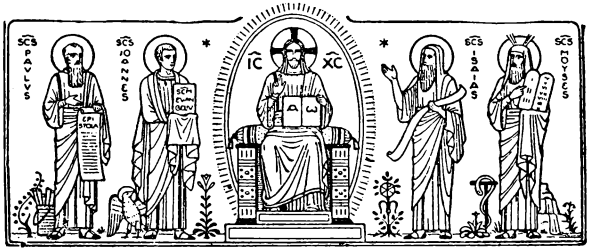

A karácsony utóünneplése.

(A vízkereszt utáni vasárnapok.)

A két főünnep, karácsony és epifánia után a liturgikus könyvekben hat vasárnap következik: «a vízkereszt utáni vasárnapok», melyek sajátos csoportot alkotnak. Ez az időszak közbeeső idő, mely a karácsonyt a böjttől elválasztja. Tekinthetjük ünnep nélküli időnek, de tekinthetjük a karácsonyi idő utóhangzásának is. A liturgikus könyvek, akárcsak a pünkösd utáni időt, ezt is «tempus per annum»-évközi időszaknak nevezik, s azt juttatják kifejezésre, hogy egyiknek sincs ünnep-jellege. Itt, vízkereszt után, csak az első két vasárnap folytatja tovább tartalmilag és történetileg a karácsony gondolatát, a többi már nem. De bizonyos tekintetben mégis mindezek a karácsony, s még inkább az epifánia hatását tükröztetik. Erről beszél örvendező, ujjongó hangulatuk. A főeszmék a következők: 1. Előttünk áll a városában megjelent isteni Király, és mi imádjuk őt (a négy utolsó vasárnap szentmiséjének introitusa: «Imádják az Urat minden angyalai, hallja

ezt Sion és örvendezik, s ujjonganak Júda leányai»; a *graduale*-ban pedig: «Mert felépíti az Úr Siont, és megnyilvánul dicsősége»). 2. Krisztus karácsonykor megalapította az ő világosság-országát, most pedig tovább építi befelé és kifelé. K i f e l é: az evangéliumok az Üdvözítőt megváltói működésében mutatják be nekünk (a 3. vasárnap mint szabadítót, a 4. mint győzőt, az 5. mint bírót, a 6. mint kertészt). B e f e l é: az Istenország erősödik szeretet és keresztényi élet által (erről szólnak az összes szentleckék). 3. Ezek a vasárnapok egyben átmenetet képeznek a húsvéti időhöz is: a s ö t é t s é g k ü z d a v i l á g o s s á g e l l e n (a 4. és 5. vas. evangéliuma). 4. Végül mindegyik vasárnap kiemeli a húsvét gondolatát, mert minden vasárnap kis húsvét.

A második vasárnap közelebbi vonatkozásban áll az epifániával. Közelebb hozza az Anyaszentegyház a nagy ünnep harmadik titkát, a kánai menyegzőt. Ezzel párhuzamosan Jézus élettörténetét is tovább viszi: napkeleti bölcsek, tizenkétéves Jézus, keresztség a Jordánban, kánai menyegző. Ilyenformán a liturgia elvezetett a nyilvános működés megkezdéséig, a következő vasárnapokon pedig egészen feketevasárnapig a tanító és csodatévő Úrral fogunk találkozni.

Vízkereszt utáni második vasárnap.

(semid.).

A király menyegzős lakomájára hív.

Az Egyház a kánai menyegzőn történt első csodával is az Úrnak a világ előtt való «megjelenését» akarja bemutatni. «Nyilvánosságra hozá dicsőségét» — így fejezi be az evangelista a csoda elbeszélését. Ez azt jelenti,

hogy az Úr első csodájával a maga istenségét nyilatkoztatta ki. Ez a mai evangélium nagy épülésünkre szolgál. Milyen bájos képet fest a Megváltóról ! Krisztus az örömnek a barátja, aki résztvesz a családi ünnepeken, és megszenteli azokat. Mindjárt első csodája is menyegzős lakomán ment végbe. És aztán Szűz Mária ! A nemeslelkű nő és anya mintaképe, aki mindenütt segít, előrelátó, körültekintő, és hozzá szerény, aki nem érzékeny-

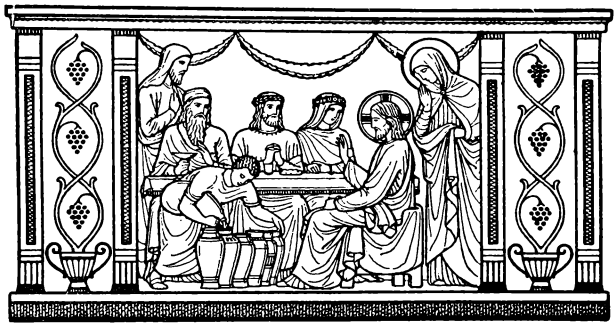

kedik a visszautasítás miatt. Reá illik, amit Sz. Pál a szeretet-himnuszban mond : «A szeretet türelmes, nyájas, nem gerjed haragra . . .» Mária eszközölte ki közbenjárásával az első csodát ! Az evangélium misztikus mélységekben is gazdag ; gondoljunk csak a Benedictus gyönyörű antifónájára vízkereszt ünnepén : «Ma lépett frigyre az Egyházzal a mennyei vőlegény . . .» Krisztus a vőlegény, az Egyház pedig a menyasszony. És minden szentmise menyegzőhöz és menyegzős lakomához hasonló.

1. A k á n a i m e n y e g z ő é s m i. Minthogy az ünnepek elmúltával az evangéliumi szakaszok újra nagyobb jelentőséget nyernek, vessük fel a kérdést,

mi a célja az Egyháznak azzal, hogy Jézus életéből egy-egy eseményt, például a kánai csodát állítja szemünk elé? A csoda történeti esemény ; s az Egyháznak bizonyára az is a szándéka ezzel, hogy épüljünk az Úr Jézusnak, vagy az Istenanyának példáján. De a fő cél nem ez. Az Egyház mult eseményt beszél el ugyan, de a jelenre gondol ; azt akarja mondani : ami 1900 évvel ezelőtt történt, az titokzatosan most is megvalósul rajtunk, éspedig elsősorban a szentmisében. Krisztus nemcsak 1900 évvel ezelőtt változtatta át a vizet borrá, most is ilyest akar végbevinni, csakhogy egy magasabbrendű valóságban. Sőt még tovább is mehetünk : az akkor végbevitt csodát az Úr nem annyira önmagáért, hanem a jövőre való tekintettel cselekedte. Krisztus minden csodája, sőt egész élete is voltaképen csak jelképe annak a működésnek, amelyet az Egyházban fejt ki, mert minden földi tevékenységének célja a lelkek üdvössége. Elmondhatjuk tehát, hogy Krisztusnak Kánában tett első csodája jelképe annak, amit az Úr Egyházában művel, s amit most a szentmisében is meg akar valósítani. Ebből értjük meg, milyen jelentős számunkra Krisztus élete. Megtanuljuk belőle, mit akar Krisztus közöttünk végbevinni. De az egyes események azt is megmondják, hogyan kell közben mi magunknak viselkednünk. Ebből következik, hogy bele kell élnünk magunkat ezekbe az evangéliumi elbeszélésekbe, hogy úgy mondjam, nekünk is meg kell játszanunk őket. Képzeljük el, hogy mi vagyunk a meghívott vendégek, vagy akár a menyasszony és a vőlegény ; Krisztus és Mária pedig itt vannak közöttünk. Természetesen mindez csak kép, a valóság a kegyelem kiáradása, az üdvösség, amelyben ma újra részesülünk.

Már most kérdezzük meg : mit tesz a liturgia avég-

ből, hogy minket valóban bevezessen a kánai menyegzőbe? Kettőt is tesz : *a)* először is a szentmisében eleven valósággá teszi számunkra a menyegzői lakomát, *b)* másodszor a zsolozsma által egész nap ebben a menyegzőben tart bennünket.

a) Hol van szó a szentmisében a menyegzőről? Két helyen : az evangéliumban és a communioban. Mit jelentsen ez? Az evangélium kihirdetésével az Egyház nemcsak egy eseményt akar felolvastatni az Úr Krisztus életéből, hanem jelképben meg is jeleníti előttünk Krisztust és az eseményt. Mert nem hiába veszi körül a liturgia az evangélium hirdetését a legnagyobb tiszteletnyilvánításokkal, amelyek csak a jelenlévő Krisztusnak járnak ki (gyertyák, tömjén, liturgikus csók, fölállás, keresztvetés, ambo). Az Egyház tehát az evangéliumban ma megjeleníti az első csodát. De ez még magasabb módon valósul meg az Oltáriszentségben. Mit jelent az, hogy az Egyház áldozás alatt az evangélium néhány mondatát énekelteti (éspedig a régi, bővebb formában ismételten is, akár tízszer is)? Miért teszi ezt a legszentebb pillanatban, akkor, amidőn az Úr lelkünkkel egyesül? Nem tereli-e ezzel más, idegen tárgyra a figyelmet? Nem; az Egyház ezzel azt akarja mondani : az Úr valóban mindezideig tartogatta az Eucharisztia jobb borát ; a csoda most sokkal magasabb rendben valósul meg a szentáldozatban és a szentáldozásban !

b) De a zsolozsmában is átéleti velünk a liturgia a menyegzőt. A napi zsolozsma feladata, hogy a napot megszentelje, áldásával végigkísérje, de egyszersmind föl is tárja a nap gondolatait és értelmét. A napkelte kezdi, a napnyugta zárja be a napot. Ez a liturgia számára is két igen szent pillanat, mert a Napban az

isteni Napnak, Krisztusnak a képét látja, aki reggel fölkel a mi számunkra, este pedig lenyugszik. Ez a két pillanat olyan, mint az ellipszis két fókusza, melyekben minden sugár egyesül. Ezekbe sűríti az Egyház is a nap legfönségesebb gondolatait; ezek pedig a két ünnepélyes imaóra, a *laudes* (korareggeli imádság) és a *vesperás* (esti imádság), s ezeken belül ismét a két csúcspont: a *Benedictus* (amikor a «magasságból fölkelő»-t üdvözli) és a *Magnificat* (hálaadás a megváltásért). Hogy most ez az isteni Nap a mai napon hogyan kel fel és hogyan nyugszik le, azt megmondja nekünk e két ének kísérő keretverse, *antifónája*. Vegyük csak a mait. A *Benedictus antifónája* így hangzik: «Menyegző volt a galileai Kanaban, s résztvett ezen Jézus, anyjával, Máriával együtt». Mit mond ezzel az Egyház? Egész egyszerűen elénk állítja a nap eseményét, és felszólít: most éld bele magad abba, hogy te is ott vagy a menyegzőn Jézussal és Máriával együtt; ennek a gondolatnak kell uralkodnia az egész napon. Hogy pedig ehhez az antifónához elénekeljük a Benedictust, ez azt akarja mondani, hogy a fölkelő isteni Nap, Krisztus, ma úgy jelenik meg előttünk, mint a kánai menyegző nagy Csodatevője, és a megváltásnak ama kegyelmeit akarja nekünk megadni, amelyeket az az első csoda titokzatosan tartalmazott. És este, amidőn a Nap lenyugszik, az Egyház ezt az *antifónát* énekli a *Magnificat*hoz: «Midőn elfogyott a bor, meghagyta Jézus, hogy töltsék meg a vedreket vízzel, ami azután borrá változott, allelúja». E szavak röviden elmondják a csodát, és az Egyház azt akarja velük mondani: Ma ehhez hasonló, sőt e csodánál sokkal nagyobb kegyelemnek lettél részesévé: földies, bűnös lényed vize átváltozott az isteni élet nemes borává, magává Krisztussá! Röviden szólva: a kánai csoda ma sokkal magasabb rendben valósul meg az eucharisztikus

misztériumban, és nekem egész nap ebben kell élnem napkeltétől napnyugtáig.

2. A szentmise. (Omnis terra.) A miseszöveg többi része leginkább a húsvét és az epifánia gondolatkörében mozog. Az *introitus* a megjelenő Isten előtt való hódolat és imádás ; a 65. zsoltár, amely ma végigvonul az egész szentmisén (intr., off., a bővített comm.) tulajdonképen húsvéti ének ; a vasárnap ugyanis megismétlődő húsvét. Az *orációban* békéért esedezünk, ez tehát nem függ össze a mise főcselekményével (ez az imádság valószínűleg a népvándorlás nyugtalan idejéből származik). A *szentleckében* az Egyház — Sz. Pál ajkával — az egyházi hivatalokról beszél : Mindenki töltse be híven azt a munkakört, amelyre meghívást kapott, és ne kívánkozzék más működési térre. A hivatásbeli kötelesség teljesítése, önmagunk bölcs korlátozása ennek határai közé, igazi keresztény nagyságra vall. A szentlecke második része a felebaráti szeretet tág területét írja le néhány, de sokatmondó szóval. Igy ez a szentlecke jelentős tanításokat ad a keresztény közösség fölépítésére vonatkozólag ; olyan gondolat ez, mely már a kánai menyegző csodájában is megtalálható. A *graduále* összeköti a karácsonyt a húsvéttal : Isten elküldte az ő «szavát» (Krisztust), és kimentett minket a «veremből» (megváltás). Ez adja meg az alapot a húsvéti örömre az *allelújá*ban. Az *offertorium*ban is továbbhangzik a húsvéti öröm (65. zs.). Igy ez a szentmise valóban menyegzős ünnep, menyegzős lakoma ; hangulata örömmel teljes.

3. A nagy misztérium. Mikor fogják a keresztények újra megérteni a szentségek nagy jelentőségét, mikor fogják a szentségeket jól fölvenni, és azok-

ból élni? Az Egyház ma menyegzőt ül; Krisztus ma megszentelte a házasságot azzal, hogy részt vett egy menyegzőn, és ott csodát művelt. A keresztény hívek, akár házasok, akár nem, vegyék ma fontolóra, hogyan állnak ezzel a szentséggel szemben. A házasság, sajnos, ma már a keresztények szemében is merőben világi dologgá lett, aminek világos következménye, hogy az oltárnál tett hűségesküt könnyelműen szegik meg: ma kezet nyujtanak egymásnak, holnap pedig elválnak. Tapasztalásból tudja minden lelkipásztor, hogy épen ennek a szentségnek a kiszolgáltatásánál a legvastagabb vallási tudatlanság nyilvánul meg. A vidéken még talán jobb a helyzet, de a városokban ötven közül alig egypárról mondhatjuk el, hogy tudják miről van szó. Sz. Pál a házasságról rendkívül mély igazságot mondott, amelyről egész életükön át kellene elmélkedniök a házastársaknak: «Nagy titok ez (a házasság), én azonban ezt Krisztusra és az Egyházra értem». A házasság tehát magasztos titok! De mégsem! nem ez a helyes fordítás, hanem inkább így: A házasság titokzatos, de valósággal teljes jelképe annak a szent kapcsolatnak, amely Krisztus és az ő Egyháza között fönnáll. Nagy és fönséges hasonlatot találunk a házasságra nézve a természetfölötti rendben: Krisztusnak és az Egyháznak jegyesi kapcsolatát. Sz. Pál így fejti ki ezt a hasonlatot: «A férfi épúgy feje az asszonynak, mint Krisztus az Egyháznak, sőt ő a testének megváltója». Gondoljunk most a liturgia alapigazságára, Krisztus titokzatos testére! Krisztus a fej, őbelőle árad minden erő, minden élet, minden kegyelem az ő testére, az Egyházra. «Amint tehát az Egyház Krisztusnak van alárendelve, úgy az asszonyok is mindenben férjük alá vannak rendelve.» Sz. Pál ezt a következtetést vonja le ebből a hasonlatból. De erre az asszonyok panaszkodhatnának,

hogy e következtetés csak a férfiaknak kedvez. Csakhogy Sz. Pál tovább folytatja a hasonlatot, és most már a nők javára : «Ti férjek, szeressétek feleségteket, amikép Krisztus is szerette az Egyházat, és önmagát adta érette avégett, hogy megszentelje és megtisztítsa a víz fürdőjében az élet igéjével, s dicsővé tegye magának az Egyházat, hogy sem folt, sem ránc, sem más efféle ne legyen rajta, hanem legyen szent és szeplőtelen . . . Szintúgy a férfiak is úgy szeressék feleségüket, mint önnön testüket». Sz. Pál tehát igazságos ; a férjnek és a feleségnek egyformán súlyos feladata van a házasságban : a feleségé az engedelmesség, a férjé a szeretet. Ha a házastársak erre a fönséges hasonlatra gondolnának, már ebből egymagából is erőt meríthetnének a házasélet sok nehézségének legyőzésére. De eddig még csak a természet rendjében mozogtunk. Krisztusnak és az Egyháznak természetfölötti kapcsolata nem pusztán jelképe és hasonlata a házasságnak. Sz. Pál nagy misztériumról (titokról) beszél, és mi ezt úgy fordítottuk le : titokzatos, valósággal teljes jelkép. Tehát több, mint puszta hasonlat. A házasság a valóságban is tartalmaz valamit az ősképből. A férfiban van valami Krisztus lényéből, jelenlétéből. A feleségnek tehát nem a gyarló és szeszélyes férjének kell engedelmeskednie, hanem a benne rejlő Krisztusnak. A férj szeretete viszont nem ennek az embernek szól, szeretetének természetfölöttivé kell válnia, olyanná, amellyel Krisztus szereti Egyházát. Honnan jön ez a magasabb valóság? Ez a házasság szentsége. Nekünk, a mai kor kereszténye inek nehéz ezt megértenünk, nehéz ezt elhinnünk. De épen ez is mutatja, hogy mennyire eltávolodtunk a liturgikus (objektív) vallásosságtól. Hiszen épen abban áll a szentségek hatása, hogy az embert egy magasabb létmódba emelik. A férfi és a nő

a házasság által átalakulnak, legalábbis egymáshoz való viszonyukban természetfölötti síkba emelkednek, és részeseivé válnak Krisztusnak és az Egyháznak. Itt most iskolapéldáját találtuk annak a két vallásos világfelfogásnak, amelyik jelenleg szembenáll egymással: a szubjektív, az ember oldaláról nézett vallásosság megmarad a puszta hasonlatnál, és abból erkölcsi tanulságokat von le magának, míg ezzel szemben a liturgikus (objektív) vallásosság meglátja, vagy legalábbis megsejti benne a «nagy titkot», az új létet, «az új teremtést». S így van ez a többi szentségeknél, így van ez a keresztény élet egész vonalán.

Szír Krisztus-monogramm.

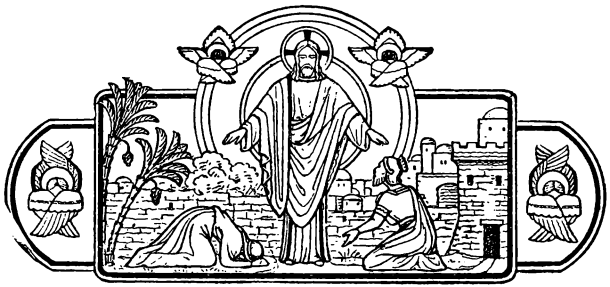

Vízkereszt utáni harmadik vasárnap.

(semid.)

A pogányok és bűnösök Megváltója.

A Vízkereszt utáni harmadik vasárnapon a liturgia szakít Krisztus Urunk életének időrendi sorrendjével, és ettől kezdve szabadon választ az Úr csodái és tanításai közül, tekintet nélkül azok sorrendjére. Mint már láttuk, ezek a perikopák kapcsolatban vannak az epifánia, a kinyilatkoztatás gondolatával: Krisztus kinyilatkoztatja magát országában mint Megváltó (3. vas.), mint győző (4. vas.), mint bíró (5. vas.) és mint kertész (6. vas.). A mai vasárnap értelme: A pogányok és bűnösök belépnek az Isten országába. (A 3.—6. vasárnap evangéliumai

A kép: A dicsfény a két angyallal a Majestas Domini-ra emlékeztet (intr.) Mennyei trónjáról száll le az Úr, és meglátogatja városát, hogy jótéteményeit gyakorolja. A bélpoklos az Úr lába elé borul és mondja: «Uram! Ha akarod, megtisztíthatsz engem.» Az Úr kinyujtja kezét (ev. és or.) A másik oldalon térdel a százados; háttérben a háza és a város. Mindketten arra a lelkületre tanítanak, amellyel a királyt fogadnunk kell, s ez: hit, bizalom, alázat.

Sz. Máté evangéliumából valók, s a fejezetek sorrendjében következnek. Ez talán a régi folytatólagos evangélium-olvasásnak (lectio continua) maradványa, amin ezt még ma is látjuk a görögöknél.)

1. Vasárnapi gondolatok. A mai nap teljesen az epifánia titkának hatása alatt áll, és a nagy kinyilatkoztatás három fő osztályrészesét énekli meg. Az introitus röviden így jellemzi ezeket: «Imádják az *Urat* angyalai mind: hallja ezt *Sion* és örvendezik, s ujjonganak *Júda leányai. Királlyá* lett az Úr...» A király Krisztus, Sion az Egyház, és Júda leányai mi vagyunk, az Egyház gyermekei. Ezekről szól a liturgikus szöveg.

a) Krisztus király — a mai liturgiában ő áll az előtérben; már az *introitus*ban elénk ragyog a Majestas Domini, az Úr fölsége, dicsősége, amint körülveszik az ég angyalai, és körülrajongják az Egyház gyermekei. A 96. zsoltár, a nap vezetőéneke a királyt egy vihar félelmetes szépségében ábrázolja: borzalmas ő a bűnösök számára, de «öröm» és «fényesség» az «igazak»nak. Ebből világosan látható, hogy a liturgia a város nagy vendégének fenségét akarja kiemelni. Ezt a királyt énekli meg a *graduale* is: «Félik majd, Uram, nevedet a nemzetek, s a föld minden királyai fölségedet. Mert felépíti az Úr Siont, és megnyilvánul dicsősége». Ezek tiszta epifánia-gondolatok: Az Úr, a királyok királya, Sion építője ünnepi látogatást tesz, és a földkerekség királyai meg a pogány nemzetek hódolnak előtte. És vajjon mit tesz városában? A liturgia többhelyütt nyomatékozza, hogy kinyujtja isteni fönségének jobbját övéi oltalmára *(or., ev., off.)*. Kegyelmi tényeket gyakorol városában. — És ekkor megváltozik alakja, s a királyok királya, aki «lejött a (mennyei) hegyről» *(ev.)*,

Emberfia lesz, az «Üdvözítő», aki érintésével meggyógyítja a bélpoklost, szívesen fogadja s megdícséri a pogány századost, és meggyógyítja szolgáját. Az Ő jobbja segített engem is győzelemre önmagammal szemben!

b) Milyennek mutatkozik be ma az Egyház? Ő az a Sion, amely az Úr ünnepi látogatásán «örvendezik», amelyet az Úr «épített fel», s amely a pogány nemzetek és földi királyok középpontja; itt «nyilvánul meg dicsősége». A liturgia a továbbiakban az Egyház életét rajzolja meg: *keresztség — Eucharisztia — szeretet;* van-e számára nagyobb, magasztosabb e hármas csillagzatnál? A *keresztséget* a bélpoklos meggyógyítása képviseli — kedves kép ez az ősegyház szemében (a Magn. és Bened. antifonáinak csak ez a tárgya). Ez az a nagy húsvéti motívum, amely vasárnaponként gyakran visszatér (v. ö. még az *offert.).* Az *Eucharisztiát* Krisztus Urunk szavai jelzik: «letelepednek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal». A *szeretetről* a szép *szentlecke* szól. Végül még megállapítja a liturgia az Egyházról, hogy a bűnösöké (a bélpoklos) és a pogányoké (a százados) az első hely Isten földi országában.

c) Mi magunk is szerepelünk a mai liturgiában: «Ujjonganak Júda leányai», tehát *örvendező* a hangulatunk. Ugyan miért? Mert megváltottak, Isten gyermekei vagyunk: «Az Úr jobbja felmagasztalt engem: nem halok meg, hanem élek». De minket képvisel még a bélpoklos és a százados is. Mennyit tanulhatunk a bélpoklostól! Oly szerény és alázatos: «Uram! ha akarod, megtisztíthatsz engem». Mégcsak nem is kér, hanem csak mélységes bizalom tölti el lelkét az Üdvözítő iránt. Mi is ilyen bensőséges hittel és bizalommal jöjjünk ma az Úr házába. Különösen szépen mutatja

be a századost; ő a pogányság zászlóvivője, ő a mi nevünkben is fogadja a bevonuló királyt. S milyen erények ékesítik? Szeretet a rabszolgája iránt; alázat — ő, a büszke római nem mer Krisztus elé lépni. És hit! «Nem találtam ekkora hitet Izraelben.» Hivatástudat: tetőtől-talpig katona, engedelmességet követel, de maga is engedelmeskedik. Megértjük, hogy az Egyház e férfiúnak maradandó emléket állított az áldozási imádságban: «Uram, nem vagyok méltó...» A századossal lépünk tehát mindig az Úr asztalához.

2. A szentmise (Adorate Deum). A fentiekben láttuk a szentmise főgondolatát, lássuk most egyes részeit. A karénekek (introitus, graduale, offertorium, communio) a Vízkereszt utáni 3.—6. vasárnapokon közösek, tehát igen jellemzőek erre az időszakra. Tisztelettel és örvendezve imádjuk Krisztus királyt; Ő építette Siont, és most megjelenik dicsőségében. Az introitus Isten imádását festi le. A 96. zsoltár vonul végig a miseszövegben. Az oratio szavait a bélpoklos és a százados szájába adhatnók: «Nyujtsd ki oltalmunkra isteni jobbodat». A *szentlecke* szép tanítást ad a felebaráti szeretetről és az ellenségszeretetről: «Ne fizessetek senkinek rosszal a rosszért... Amennyiben rajtatok áll, lehetőleg éljetek békében minden emberrel. Ne tegyetek magatoknak igazságot... Ha ellenséged éhezik, adj neki enni, ha szomjazik, adj neki italt... Ne hagyd magad legyőzni a rossztól, te győzd le a rosszat jóval». Milyen szép tanítás ez, kövessük is az egész hét folyamán! Az offertorium «az Úr jobbját» énekli meg. Erről már az orációban és az evangéliumban is hallottunk. Igen, ma meg akarjuk csókolni a

Megváltó jobbját, mert újra gyógyulást akar hozni lelkünk számára.

3. Bűnösök és pogányok. E két szóba foglalom össze a Vízkereszt utáni 3. vasárnap tartalmát. Bűnösök és pogányok? Azt mondhatná valaki, hogy ép e két állapothoz van a legkevesebb közünk. Hiszen a bűnösök elszakadtak Istentől, tehát az isteni Király ellen lázadtak, a pogányok pedig nem tudnak Istenről, s nem tartoznak Krisztus országába. Mit rontják tehát ezek a karácsony meghitt hangulatát? Ha Krisztus Urunk életét olvassuk az evangéliumokban, látni fogjuk, mennyire közel érzi magát az Úr ép a bűnösökhöz és a pogányokhoz. Hiszen jellemző, hogy a zsidóságnak ép a «jámbor»-jai és «szent»-jei — a farizeusok, írástudók és papok — voltak ellenséges érzülettel az Úr Jézussal szemben ; ők voltak az Ő keresztrefeszítői is. És nem tragikus-e, hogy ép egy pogány volt az — Pilátus —, aki Krisztus Urunkat ki akarta szabadítani a dühöngő zsidók kezei közül, s végül is akarata ellenére kénytelen volt keresztre feszíttetni? Ezért azután a bűnösöknél és pogányoknál talál lelkes fogadtatásra az Úr. Még egy egész sereg példát említhetnénk : Mily nagy megtiszteltetésnek tartja a derék kafarnaumi

százados, hogy az Úr «hajlékába jön». Mily vágyakozással esdekel a kánaáni asszony az Úrhoz, hogy leányának gyógyulást szerezzen! Milyen hittel érinti meg a pogány vérfolyásos asszony az Úr köntösét! Milyen bensőségesen kéri a gerazénusok földjén meggyógyított pogány, hogy az Úr kíséretéhez csatlakozhasson! És végül a pogány mágusok milyen messziről jöttek a zsidók újszülött királyának imádására — mialatt Heródes, a zsidók királya és a nagytanács az ujját sem mozdította, hogy a hírnek utánajárjon. És Krisztus Urunk mennybemenetele után az apostoloknak, különösen Sz. Pálnak állandóan azt kellett tapasztalnia, hogy míg a zsidók elzárkóztak az evangélium elől, a pogányok lelkesedéssel fogadták. És így tettek a bűnösök is Krisztus Urunk életében: «Bűnös emberhez tért be szállásra»; «a vámosokkal és bűnösökkel eszik» mondották megvetéssel a zsidók az Úr Jézusról. És Ő szemébe is nézett e szemrehányásnak: «Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek»; «az Emberfia azért jött, hogy keresse, és üdvözítse, ami elveszett vala». És amíg az Úr a zsidók «jámborai»-ra hétszeres jaj-t mondott, addig a szegény házasságtörő nő, a bűnös asszony, a szamariai asszony és a jobb lator iránt mélységes irgalommal viseltetett, és szívesen megbocsájtott nekik. «Én nem ítéllek el téged. Menj el, és többé ne vétkezzél.» «Ma velem leszesz a paradicsomban.» Krisztus Urunk egyszersmindenkorra leszögezte álláspontját a bűnösökkel szemben a három «elveszettről» szóló példabeszédben, a tékozló fiúról, az eltévedt juhról és az elveszett drachmáról szóló példabeszédeiben. Krisztus Urunk nem ismeri a haragtartást, a megbocsátásnál a megszégyenítő feltételeket; egyszóval: minden meg van bocsátva. A tékozló fiút atyja visszahelyezte régi jogaiba; ő vezeklésből rabszolga akart lenni — s az

apa ismét királyfivá tette. Ha az újra megtalált fiú kétségbeesetten fel s alá szaladgált volna, azt hajtogatva: «Vétkeztem; nem vagyok méltó, hogy atyám fiának nevezzenek», úgy vélem, elkergette volna hazulról az apja. Mi következik ebből a megfontolásból? Legyünk ugyanazzal a lelkülettel a bűnösök és pogányok iránt, mint Krisztus Urunk. Ne legyünk farizeusok, akik gőgösen lenézik ezeket a szegényeket. Legyünk türelemmel, részvéttel, irgalommal és megbocsátással a bűnösökkel szemben. Különösen a más felfogásúakkal szemben viseltessünk az Úr Krisztus lelkületével. Nem a veszekedés és vitatkozás egyesít minket, és nem barátságtalan viselkedéssel s rideg elítéléssel érünk el valamit, hanem egyesegyedül szeretettel és irgalommal. Ezért egy jottát sem kell engednünk felfogásunkból: az elvekhez való hűség mellett is ott van a szeretet türelme. Ne ítéljük meg az embereket merőben pártállásuk vagy vallásuk elméleti tanai szerint, hiszen a gyakorlati életben sokkal közelebb állnak hozzánk, és csak a szeretet hídján férkőzünk a szívükhöz. Nem apologetikával, dogmatikával és kazuisztikával fogjuk a világot megtéríteni, hanem az Úr példájára szeretettel, részvéttel, megértéssel. Mi, katolikusok, mindig hajlamosak vagyunk arra, hogy a bíró tógáját öltsük magunkra, és akkor már könnyen ott vagyunk a farizeizmusnál. Nem vesszük észre, mennyi drágagyöngy van a más felfogásúak lelkében is. E hét gyakorlati követelménye tehát: Krisztus szellemében járjunk el a más felfogásúakkal szemben. És azután gondoljunk még a missziós területeken élő pogányokra is.

Vízkereszt utáni negyedik vasárnap.

(semid.).

A Király győztesként vonul be városába.

A harmadik vasárnapon a pogányok és bűnösök megváltójaként mutatkozott be Krisztus. A negyediken a háborgó tenger legyőzőjének képében jelenik meg.

1. A háborgó tenger. Nézzük először is azt, mit akar nekünk mondani ez az evangélium. Mi indította a régi liturgiát arra, hogy a mai vasárnapon ezt hirdesse?

a) Vajjon a vihar lecsendesítése «megjelenése» az Úrnak? Ha az Egyház jónak látja a második vasárnapon a mennyegzői csodát elénk tárni, hogy ezzel az első csodával megmutassa «Krisztus dicsőségét», istenségét, a mai csoda nem kevésbbé alkalmas erre. Képzeljük csak el a történteket. Éjtszaka van. A tizenkét tanítvány húzza az evezőt. Egyszerre csak rájuk szakad a tomboló vihar. Tapasztalt hajósok ők, ismerik a tenger fortélyait. Mégsem tudnak magukon segíteni. Fölébresz-

tik az Urat. És ő fölkel. Fölséges nyugalommal parancsol a tomboló elemeknek, s azok szófogadón, mint egy kiskutya, lábához simulnak. Az Úrnak ezt a hatalommal parancsoló képét soha, egész életükben sem fogják elfelejteni a tanítványok. Valóban az Úr «megjelenése» volt. De az Egyház is ezt akarta megmutatni?

b) Vagy ezzel a képpel talán a maga üldöztetéseit, harcait akarta jelképezni? Hiszen már régóta képe Krisztus Egyházának Péter hajója. Amint a körül a kis hajó körül tombolt a vihar, úgy van ez az Egyházzal is minden időben. Mégis «a pokol kapui nem vesznek erőt rajta». Ismételten megesett már az egyháztörténelem során, hogy az aludni látszó Úr fölkelt, parancsolt a szeleknek és viharoknak, s lett nagy csöndesség és nyugalom.

c) Vagy gondoljunk az egyes keresztény lélekre? Ez is hajócska, szél és hullám hányja. Melyik keresztény szív van megkímélve ezektől a külső, belső harcoktól? Mindenfelé sorscsapás, kísértés, szenvedés, üldözés. A pokol állandóan dolgozik a lélekben épülő Istenországa ellen. Erre is gondol talán az Egyház? A napi oráció, amely az evangéliumot fejti ki, úgy látszik, megerősíti ezt a gondolatunkat. Mikor Remete Sz. Antalt egyszer az ördög erősen zaklatta, de ő állhatatos maradt, fényes jelenést látott. «Hol voltál eddig, Uram?» kérdezte a szent. «Itt voltam, Antal — válaszolta egy hang, — de várakoztam, és néztem a te harcodat. És mert állhatatos voltál, mindig segítségedre leszek». Ez legyen a mi vigasztalásunk is. Ha bátran küzdünk, a kellő időben meg fog jelenni Krisztus, és parancsol a viharnak.

d) Talán még a szenvedés-motívumot is meg akarta szólaltatni az Egyház. A karácsonyi ünnepkör alapgon-

dolata volt: Krisztus megalapítja a világosság országát ezen a földön. Most a húsvéti ünnepkörre készít elő minket, ahol majd látjuk, hogyan küzd a sötétség a világosság ellen. Ez a szenvedés-motívum halkan megszólal már a karácsonyi ünnepkörben is, és ma is fölhangzik a tomboló, tajtékzó áradatban. Nemsokára látjuk majd az Urat, amint körülveszik a szenvedés hullámai. Át is csapnak rajta. Mégis győzni fog.

e) Ez utóbbi gondolattal jutunk talán legközelebb a liturgia értelméhez: az evangéliumi szakasz Krisztus húsvéti harcának és győzelmének képe. Minden vasárnap húsvét, a föltámadás napja. Minden vasárnap Krisztusnak bennünk történő halálát és föltámadását ünnepeljük. És ha egész héten vihar és hullám hánykódott is körülöttünk, a vasárnapi misében hajónkba száll az Úr, parancsol a viharnak, és föltámadási győzelmét érvényesíti bennünk. Minden vasárnap kiküzdünk valamit a léleknek ebből a húsvéti győzelméből. Ezért minden vasárnap egy szeme annak a láncnak, amely a keresztségtől a végső harcig és győzelemig ér.

2. A szentmise (Adorate Deum). Az introitus zsoltár-részlete ugyanaz, ami az előző vasárnapé. Az egész *introitus*ban az imádás fölséges képét látjuk: Az angyalok imádják az ég Királyát; mi is velük együtt hódolunk néki. Az oráció az evangéliumhoz kapcsolódik: A mi életünkben is fölújul az a tengeri vihar. Veszélyek fenyegetik a lelket mindenfelől. Kell hát ide egy,

a lélek mélyéből fakadó «Uram, ments meg minket!» Kívül harcok, de belül szeretet: ez az igazi keresztény élet. A *szentlecke* a felebaráti szeretetről szól hozzánk velősen: «A törvény teljesítése a szeretet». Az *offertóriumban* reflektáljunk az evangéliumra: Krisztus erős, vihart-csendesítő keze engem is kiragadott a pokol árvizeiből és fölmagasztalt. A *communiót* is kapcsolatbą hozhatjuk az evangéliummal.

3. Sötétség és világosság. Igy jelölhetném röviden ennek a hétnek tartalmát. Ilyen a keresztény élet is: kívül sötétség, belül világosság. Kívülről hasonlít a viharos, förgeteges genezáreti tavon történő éjtszakai átkeléshez. Belülről pedig a gyertyaszentelő Boldogasszony égőgyertyájú körmenetéhez. A háborgó tenger és a gyertyaszentelő, e hét két napja, ellentétben is állnak egymással, de ki is egészítik egymást.

A keresztény élet háborgó tenger! Milyen keményen is fogja az Úr Isten az ő gyermekeit! Bizony nem úgy, mint némelyik oktalan anya, aki csupa szeretetből elkényezteti és elrontja gyermekét. Az Úr a szentírási elvet tartja: Aki szereti gyermekét, nem sajnálja a vesszőt. És jól van ez így. Mi, Isten gyermekei, nem bírjuk ki a földön a jószerencsét. Az Egyház és az egyes lélek története mutatja ezt. Milyen magasan állt az Egyház az első üldözések idejében! A külsőleg haj-

Az Egyház hajója.

szolt, üldözött, megvetett keresztények tökéletesek és szentek voltak. A középkorban pedig, mikor az Egyház külsőleg fényben pompázott, mikor a császárok minden földi jóval elhalmozták, ez a belső fényesség egyre jobban halványodott. Bizony jó nekünk, kereszténye̊knek, ha külsőleg rosszúl megy a dolgunk. Természetesen szükségünk van arra, amiről a háborgó tengeren beszélt az Üdvözítő tanítványainak : erős hitre, erős bizalomra az Úr Istenben. «Miért vagytok kicsinyhitűek?» A nagy szenvedés, a nagy csapás, a nagy nyomorúság lehet orvosság, de lehet méreg is. A mostani idők szenvedései sok lelket Istenhez vezettek. Soknak a számára azonban halálos méreg a gazdasági válság. Testvérek, imádkozzatok minden szorongatottért, hogy a nyomorúság és fájdalom megtisztítsa, megszentelje őket. Szívesen és gyakran gondoljunk Krisztus testének főleg azon tagjaira, akik a háborgó tengeren vannak : mondjuk az oroszországi keresztényekre. Képzeljétek csak el az ilyen Isten-gyermekét valahol Szibériában vagy a Kaukázusban. Hitéért kényszermunkára ítélték. Napról-napra, vasárnap nélkül, szentmise és áldozás nélkül kell a fát döntenie. Alig van egy-két rongya, s az étele sovány. A katonák puskatussal ütik, s lassacskán halálba kergetik. Hányszor kiáltanak az ég felé : «Uram, segíts rajtunk, tönkremegyünk !» Ezekért a szegényekért — s mégis gazdagokért — kell nekünk imádkoznunk, hogy erősek maradjanak, hogy győzzenek ! Mert az ő szenvedésük mindnyájunknak javára válik. Kiegészítik, és teljessé teszik Krisztus szenvedését. Azonban nemcsak Oroszországban, hanem itthon és a szomszédságunkban is vannak tengerháborgások. Munkanélküliség és egyéb romboló szenvedés. Segítsünk, ahol és ahogyan csak tudunk.

De azután vessük tekintetünket a hét másik látomá-

sára : Látok egy égő gyertyákkal fölvonuló körmenetet is. Kívül sötét van, a világ fiai alszanak még, de az Isten gyermekei gyertyával a kezükben már ott járnak a templom körül. Minden igyekezetükkel kell védekezniök a szél ellen, mert el akarja oltani gyertyájukat. Ilyen a keresztény élet képe belülről. Világosságvivő, Krisztus-hordozó a keresztény ember. Keresztelése óta hordja lelkében a kegyelem isteni világosságát, sőt magát Krisztust, még ha kívül vihar tombol is az éjtszakában. Az ellenség persze szívesen kioltaná ezt a fényességet, fúj is rá tele tüdővel. Épen ezek az élet viharai. De az Isten gyermeke tartja, és viszi tovább gyertyáját. Az istenházában az evangéliumból meg az áldozásból új táplálékot és erőt merít, hogy világosodhassék. És az élet viharai között el is viszi a szent világosságot a mennyország dicsőséges templomába !

Pecsét az Ichthys-jellel.

Vízkereszt utáni ötödik vasárnap.

(semid).

A Király bölcs bíróként jön.

Az isteni Királynak a világ előtt való megjelenéséhez az is hozzátartozik, hogy megmutassa magát hatalmában és működésében. És ekkor először is Üdvözítőként jelenik meg (3. vasárnap), és orvosa lesz a poklos léleknek. Bűnösök és pogányok nyernek fölvételt országába. Azután úgy mutatkozik be, mint Győző, aki erőt

vesz a pokol viharain (4. vasárnap). Húsvéti győzelme egyre ismétlődik az Egyházban és a lelkekben. Végül ma mint bölcs, hosszan tűrő Bíró áll előttünk (5. vasárnap). Nőni és érni hagyja a jó és rossz vetést egyaránt. Nem avatkozik be erőszakkal. Tud várni. Majd az idők végén kerül sor utolsó, nagy eljövetelére, amikor mindent királyi széke elé szólít ítéletre. Akkor teljesedik majd be a 96. ítélet-zsoltár, amit most minden vasárnap háromszor énekelünk (az introitusban, allelúja-versben és a communióban).

1. A szentmise (Adorate Deum). Az *introitus* zsoltárversét már ismerjük. Énekeltük a 3. és 4. vasárnapon is. Olyan jellegzetesek a vízkereszt utáni időre: A Király fölépítette Siont, és megjelenik ott dicsőséggel! Az *oráció* úgy gondol a keresztény községre, mint Isten családjára. Az Úr végzi a családatya örök feladatát: őriz, védelmez, oltalmaz. S a család nem a maga erejére, hanem mindenestül az Isten kegyelmére támaszkodik. Legyen valósággá ez az imádság a mai szentmisében. Hozzákészülésünk a bizalom. Az áldozat gyümölcse pedig, hogy Isten lesz védelmező pajzsunk. A szentírási olvasmányok két ellentétes képet tárnak elénk az Egyházról: az egyik kedves, a másik komor, az egyik az eszményt, a másik a valóságot mutatja. A *szentlecké*ben Sz. Pál az ideális keresztény életet, a szentek közösségét állítja elénk. Az erények egész koszorúja díszíti ezt. A szeretet királynőként uralkodik benne, és Krisztus békéje a kísérője. Az apostol bepillantást enged az első keresztények istentiszteleti és magánéletébe. Megmutatja az Isten igéjének gazdagságát ebben a közösségben. Halljuk, amint zsoltárokat és lelki énekeket zengedeznek. Otthon pedig egészen Jézus nevében élnek. Az *evangélium*ban látjuk az ellenképet: ismét egy ke-

resztény községet, de benne emberi gyöngeségeket, bűnöket, súlyos botrányokat is, a keresztények lagymatagságát, közömbösségét, vetélkedését. Szívünk belesajdul. De az Üdvözítő segít megoldani az Egyházban és a lélekben burjánzó rossznak rejtélyét. Heti programmunk: Ami engem illet, arra törekszem, hogy az eszményképet valósítsam meg magamban. Másokat illetőleg pedig meg akarom tanulni és utánozni Isten türelmét a rosszal szemben; nem akarok botránkozni rajta. Az evangélium azonban mély bepillantást enged Isten-országának titkaiba is. Megmutatja ugyanis, hogy milyen titokzatosan, gyakran érthetetlenül növekszik az Egyházban és a lélekben az Isten-országa. Ilyen titok, hogy az Egyházban állandóan van rossz is. Az ördög vetése a rossz, amelynek szabad, és kell is kifejlődnie s megérnie. Jónak és rossznak egyaránt szabadsága van itt a földön. A rossznak is megvan a maga szerepe Isten terveiben: tisztítja a jókat, megpróbálja hűségüket, és fenyítő vessző az Úr kezében. Igazában nem árthat az Isten-országának. Ezen megvigasztalódhatunk most, amikor oly sok rosszat kell látnunk a földön. Alkalmazzuk az evangéliumot saját lelkünkre is. Az isteni magvető a mai vasárnapi misében lelkünkbe veti az Oltáriszentség búzáját. Hajtson ki a hét folyamán. Persze az ördög is veti majd hétközben a maga bojtorjánját. De mi azt elégetjük bűnbánatunkkal. Bárcsak a mai engesztelő áldozat kigyomlálná belőlünk ezt a gazt, és megerősítené ingadozó szívünket *(secr.)*. Az Oltáriszentség «záloga» üdvösségünk betetőzésének; az evangéliumra gondolva: már ma elrakja az isteni arató érett kévéinket mennyei csűrébe *(postcomm.)*.

2. A 96. zsoltár. A vízkereszt matutinumában egy héten keresztül minden nap ez a zsoltár rajzolta

elénk a vihar képében Krisztus bemutatkozását e világ előtt. A vízkereszt utáni vasárnapokon (3—6.) három helyen is énekeljük ugyanezt a zsoltárt (introitus, graduale, communio), hogy így hódoljunk az isteni Király előtt, aki ünnepi látogatását végzi városában. Jó lesz tehát, ha megismerkedünk vele.

I. Isten megjelenése.

Az Úr országol! Örvendezzetek.
Újjongj te föld és minden szigetek!
Körötte felleg és homály;
Itéleten a széke és igazságon áll.
Előtte tűz jár és föléget,
Megemészt minden ellenséget.

Villámai földszerte fénylenek,
Látja a föld és megremeg.
Hegyek viaszként szertefolynak,
Föld Ura előtt szétomolnak.
Igazságát rivalják az egek,
Nagyságát látják minden nemzetek.

II. Az ítélet.

Bálványimádók mind megszégyenülnek,
Akik faragott képeknek örülnek:
Minden istenek elébeterülnek.
Örvend Sion ezt hallani,
Újjongnak Júda lányai,
Ítéleted, Uram, sietnek áldani.

Mert nagy vagy, Uram, mind a föld fölött,
Felséges minden istenek fölött.
Isten hívei gyűlöljék a rosszat!
Szentei lelkét az Isten megóvja,
Gonosztól ő lesz megszabadítója.

Fényesség kél az igazaknak
És vígasság a jámboroknak.
Igazak, az Úrban vígadjatok
És szent nevére áldást mondjatok!

Ez a zsoltár a király-zsoltárok közé tartozik (92, 94—98). Izrael szövetséges Istenéről szólnak ezek, aki az egész világ királya, és a pogányoknak is legyőzője. Némelyik közülük így kezdődik: Az Úr országol! (Dominus regnavit!) A mi zsoltárunk a vihar kedvelt képében rajzolja a Messiás eljövetelét. Rettenetes, pusztító lesz az a gonoszok számára, tisztító és üdítő a jók részére! A súlyos tartalmú zsoltár két strófára osztható. Az első Istennek ítéletre szóló megjelenését festi, a másik magát az ítéletet. Amit Izrael még csak homályosan, nemzeti előítéletektől félrevezetve fátyolozottan látott, mindez valósággá lett a mi számunkra Krisztus által. Szövetséges Istenünk — aki zivatarból ölt magára köpönyeget, mikor ítéletre jön — a mi Urunk Jézus Krisztus. Külsőleg ugyan az alázatosság ruhájában jött a világba, valójában azonban ő az az «erősebb», aki az «erőset», a világ fejedelmét legyőzi minden bálványával és bálványimádójával együtt. A zsidók azt várták, hogy ha a Messiás ítélni jön, megsemmisíti a pogányokat, és Izraelt világbirodalommá teszi. De mennyire másként történt! Eljött Krisztus az ítéletre, azonban egészen más értelemben. A messiási ítéletet mindenki önmagán hajtja végre: «aki hisz őbenne, az nem ítéltetik; aki pedig nem hisz, már elítéltetett» (Ján. 3, 18.). Most, a vízkereszt utáni időben, falaink közé fogadjuk a királyi vendéget, s ezért vagyunk az öröm hangulatában. Még a «sok szigetek» is velünk örvendeznek (a pogányok, akiknek első képviselői a háromkirályok voltak). Mostani jövetele elő-

vételezése utolsó, «nagy hatalommal és fölséggel» való eljövetelének, amely rettenetes lesz a gonoszok számára, de áldás «Sion leányai»-nak (akik mi vagyunk). Itt a szentmisében is körülveszik őt angyalai. Az áldozati lakomában «megoltalmazza szentjeinek lelkét, és megszabadítja őket a gonosz kezétől».

3. A bűn. Ez a legfontosabb kérdés a mai vasárnapon. Milyen szerepe van a bűnnek az Isten országában? Hogyan tárgyalnak a liturgikus szövegek a bűnről? Ha átlapozzuk a misekönyvet, és átnézzük az év olvasmányait (leckéket, evangéliumokat), nagyon ritkán hallunk a bűnről. Még a böjti misékben is keveset beszél róla az Egyház. A nagyböjtön kívül pedig talán csak három vasárnap van, mikor részletesebben foglalkozik vele. Mindjárt a mai, azután a pünkösd utáni negyedik vasárnap, mikor Istennek a bűnöst kereső szeretetéről van szó, s végül a kilencedik vasárnapon, amely a pokolról szól. Ezt kell először is észrevennünk a liturgiában a bűnt illetőleg, hogy tudniillik nem szívesen, ritkán beszél róla. Hiszen emelni akarja a keresztény embert, evangélium, örvendetes hír akar lenni. Szívesebben beszél tehát a jóról, az Egyház kincseiről, javairól. Az Úr is keveset beszélt a bűnről, s a liturgia tanítványa ebben. Biztos, hogy az Úr nem veszi könnyen a bűnt, hiszen meghalt miatta. Azonban az egyes emberek bűneinél nem csap nagy lármát. Ha látja, hogy az ember akarata elfordult a bűntől, akkor a bűn is eltávozott az emberből. «Nem ítéllek el, ne vétkezzél többé!» Ez volt az egyetlen szó, amit a házasságtörő asszonyhoz intézett. És mindig, ismételten megállapíthatjuk nála, hogy milyen kegyes a bűnösökkel szemben; pl. a szamariai asszony, a jobb lator, Mária Magdolna esetében. Legszebben mutatja meg ezt a tékozló fiú-

ról szóló példabeszédében. Az Úr nem engesztelhetetlen. Mihelyt a bánat kitörli a szívből a bűnt, mindent elfelejt. Tegyünk mi is így ! Lássuk meg a jót az emberekben, és nézzük el a hibákat, gyöngeségeket. Főleg pedig ne fenyegessük őket büntetéssel és a pokollal. Találjunk mentséget az emberi gyöngeségek számára. «Nem tudják, mit cselekszenek.» Legtöbbször valóban nem tudják. Mit használ, ha sopánkodik az ember a mostani bűnös világ fölött? Mit használ, ha a kiközösítés villámait szórjuk hitünk ellenségeire? Csak mélyítjük a közöttünk tátongó szakadékot. Ellenfeleinkben talán semmi jó sincs? És itt mindjárt mélyreható különbséget kell megállapítanunk a liturgikus (objektív) és az újabb (szubjektív) lelkiéleti irány (jámborság) között. Az utóbbi az emberből indul ki, elsősorban az ember cselekedeteit tartja szemmel, s ezért sokat foglalkozik a bűnnel. Azt lehetne mondani, hogy minden figyelmét a bűn kerülésére fordítja. Olyan ez, mintha valaki egész nap a porszemecskéktől keféli ruháját. «Csak semmi bűnt se !» ez a jeligéjük. Az ilyenek csupa bűntudatból sohasem jutnak el a kereszténység igaz örömeihez. Egész lelkiéletük csak lelkiismeretvizsgálás. Részleges lelkiismeretvizsgálatot tartanak, jegyzik a bűneiket, gyüjtik a búcsúkat, gyónnak, lelkigyakorlatoznak, lelki napokat tartanak. És egész vallási életükben semmi pozitív munkát nem végeznek. És a liturgikus vallásosság? Ez Istenből indul ki. Tudja, hogy minket, gyönge, fogyatkozásokkal teli embereket hívott meg az Isten, választott ki, és halmozott el kegyelmével. Ki kell hát nyitnunk a szívünket jó tágasra az isteni élet számára. Az életnek nőnie és táplálkoznia kell. Ahol élet van, ott öröm is van, ott van mozgás, egészség és pozitív munka. A liturgikus lelkiség inkább arra néz, ami fönt van. Természetes, hogy a bűnt sem

veszi könnyen, hiszen az mint betegség veszélyezteti a szent életet. Veszedelem volna a betegséget figyelmen kívül hagyni; orvosságot kell rá keresni. De az már nem lehet a Teremtő akarata, hogy az ember képzelődő betegként egész életében a nyavalyákon jártassa az eszét, és besavanyodjék. Örüljünk az életnek — az isteni életet értem — és tápláljuk a mennyei kenyérrel. Hadd virágozzék, hajtson levelet, teremjen gyümölcsöt jócselekedetekben. Ez rövid foglalata a liturgikus lelkiéletnek. Bizonyára van olyan idő is, amikor ennek az életnek betegségeire, gyógyítására kell gondolnunk. De ez a ritkább eset. Érezzük, hogy bűntől megváltott emberek vagyunk! Ma azonban az Egyház néhány nagyon fontos dologra tanít a bűnt illetőleg: 1. Hogy a bűn a gonoszlélek vetése. Az ördög keze sohasem nyugszik. Még mindig nagy úr a földön az ördög. Ne becsüljük le hatalmát. 2. A földön szabadon működhet még a jó és a rossz. A bűn is terjeszkedhetik. Számolnunk kell ezzel. 3. Csak a végén jön majd az igazságos leszámolás. Akkor majd a ki nem engesztelt bűn elveszi büntetését. Mennyi nyugalmat, biztosságot ad nekünk ez a vasárnapi evangélium!

Vízkereszt utáni hatodik vasárnap.

(sem.)

Az Isten országa növekszik a lelkekben és terjeszkedik a világban.

A karácsonyi ünnepkör utolsó vasárnapja! A karácsonyi gondolat kibontakozásának végén járunk. Az Egyház meg akarta nekünk mutatni, hogyan vetette meg a Krisztus Király az Isten-országának alapjait. Ádventben eljövetelét készítettük elő. Karácsonykor megérkezett a Király. Vízkeresztkor megjelent királyi ragyogásában, és először érvényesítette jogait, gyakorolta uralkodói kötelességeit. A vízkereszt utáni vasárnapokon látjuk országának kiépítését: látjuk Krisztust az Üdvözítőt (3. vas.), a Győzőt (4. vas.), a Bírót (5. vas.). Ma a mustármagról és a kovászról szóló példabeszédben azt látjuk, hogyan nő országa bent a lelkekben és kint a világban.

1. A szentmise (Adorate Deum). Az *introitus* zsoltárversében most utoljára énekelünk Királyunkról, aki «fölépítette Siont, megjelent városában», s akit «imádnak az angyalok s örvendezve vesznek körül Sion leányai». Nézzük csak, mik ennek a vasárnapnak fő gondolatai? Míg eddig feladatai között, hivatalában láttuk a Királyt, mint Üdvözítőt, Győzőt, hosszantűrő Bírót, most országának lassú, szerves, feltartózhatatlan növekedését mutatja be az Egyház. Hiába a külső és belső ellenségek (4. és 5. vas.), Krisztus országa nő kifelé úgy, mint a mustárnag. Kis magból — hatalmas fává. És a föld népei madarakként laknak ágai között. Befelé pedig mint a kovász járja át a Krisztustól hozott, a dogmára és erkölcsre épülő isteni élet az egész embert,

a fejlődő Egyházat. A *szentleckében* bemutatja az Anyaszentegyház Sz. Pál apostolnak egyik kedvelt egyházközségét, és magát a község ideális lelkipásztorát is. Gyakorlatban látjuk itt, hogy mit jelent a mustármagról és a kovászról szóló példabeszéd. Végezzünk csak most a karácsonyi ünnepkör végén lelkiismeret-vizsgálást, vajjon megérdemeljük-e mi az Anyaszentegyház dícséretét? «Hálát adunk az Istennek mindenkor mindnyájatokért . . . szüntelenül gondolunk hitetek munkájára, szeretetetek művére és tűrő reménységtekre.» Hogy vagyunk az istenies erényekkel? A szent liturgiából naponként fülünkbe csendülő *evangélium* érvényesült-e bennünk a Szentlélek erejével és gazdag teljességével? Tudtunk-e mi «például lenni minden hívőnek»? Vegyük észre, hogy az evangélium a szentáldozatban is valósul: maga az Üdvözítő a mustármag, aki elvettetett ebbe a világba, az ő Egyházába, és itt fává növekszik. De mustármag az Oltáriszentségben is, elvetve a lélek termőföldjébe, hogy ott a keresztény élet fájává nőjön. És Ő a kovász, amit vett az asszony — az Anyaszentegyház — és az egész tésztába, a keresztények szívébe elkevert, hogy az egészet megkovászosítsa és magához hasonlóvá alakítsa. Erre való az Oltáriszentség. Nem mustárfa és nem kovászos kenyér, hanem mag és kovász ; erő és kegyelem. Akkor fejti ki hatásait, ha az ember akarata együtt dolgozik vele. «Újítson meg, vezessen, oltalmazzon» *(secr.)* hát bennünket a mai áldozat szent kovásza.

Reggel a laudes, és este a vesperás antifónája szintén az evangélium két példabeszédét énekeli meg:

«Hasonló mennyeknek országa a mustármaghoz, mely kisebb ugyan minden magnál, mikor pedig felnő, nagyobb minden veteménynél» (a *Ben. antifónája).*

«Hasonló a mennyek országa a kovászhoz, melyet

vévén az asszony, elvegyíte három véka lisztbe, míg mind megkovászosodott» (a *Magn. antifónája).*

2. A két példabeszéd: Nézzük közelebbről a két példabeszédet.

a) Példabeszéd a mustármagról.

Ebben a mennyek országát a mustármaghoz hasonlítja az Úr. Azt mondja erről a magról: Elvetik a szántóföldön vagy a kertben. Egészen kicsike a mag, kisebb mint a többi veteményeké. A növény maga káposztaféle, évelő kerti vetemény. Gyorsan nő, s ágakat hajt, mintha fa volna. Termesztik a mi vidékünkön is. Magjából készítik a fűszerként használt ismeretes mustárt (ezenkívül orvosi célokra is használják, mint mustártapaszt). Magjának kicsinysége a zsidóknál közmondásszerű volt. A madarak is szeretik a mustármagot, s csapatostul szállnak a mustárágakra, hogy az érett, fekete magvakat kicsipegessék. A kép világos, lássuk most a kifejtését.

Mire akarja az Úr ezzel a példabeszéddel tanítani apostolait és minket? Ismét csak az Isten országának egy titkát tárja fel, egy kétséget oszlat el. Azt mondja az apostoloknak: A nagy tömeg, köztük a farizeusok, nem fognak az

Isten országához tartozni. Tehát csak az apostolok és a tanítványok kis csapata marad. Nem kellett-e ennek kiábrándítania a tanítványokat? Másrészről pedig a prófétáktól azt hallják, hogy az Isten országa az egész földön elterjed. Ezekre vonatkozólag adja Jézus a maga nagy tanítását és vigasztalását: Az Isten országa kezdetben kicsinyből indul, azonban hamarosan elterjed az egész földön. Két jelentős gondolatot ad tehát a példabeszéd: 1. Az apró mustármag jelenti a kereszténység kicsinyből induló, alig észrevehető kezdetét. 2. A mustárcserje gyors növése és nagysága pedig az Egyház gyors elterjedését az egész földön.

1. A kicsinyből való kezdet. Az Üdvözítő most ebben az egyszerű képben a zsidók várakozásaival egészen ellentétesen állítja elénk országának egyik alaptörvényét. S ez a törvény végighúzódik az egész kereszténységen kicsinyben és nagyban egyaránt.

Érvényesült először is magának Krisztusnak életében: Gyenge kisdedecske létére durva szalmán fekszik a betlehemi jászolban, s úgy hirdeti királyi programmját a világnak. S egész életében és tanításában ehhez tartja magát. Ezzel kezdi a hegyibeszédet is: Boldogok a szegények, az alacsonysorsúak, a föld mostohagyermekei, mert övék a mennyek országa. Más alkalommal hálát ad az Atyának, hogy az Isten-ország titkait elrejtette a bölcsek és okosak elől, a kicsinyeknek azonban kinyilatkoztatta. És kicsinnyé válva távozott a földről. Keresthalálában szinte egészen elenyészik, amint az Apostol mondja, «kiüresítette magát». Igen, a Kálvária hegyén vetette a földbe a kis mustármagot és vérével öntözte meg. S amilyen Ő, olyan Egyháza is, a misztikus Krisztus. A világ szemében kicsiny, jelentéktelen, meg-

vetett volt, mikor kezdte. Kicsiny, szegényes nyájacskát terelt egybe a mennyei pásztor, de olyant, amelyről bizalommal mondhatja: «Ne félj, kicsiny nyáj, mert tetszett Atyátoknak, hogy országát nektek adja». S mindig is ilyen maradt a helyzet. Mindenütt, mindig kicsivel kezdi az Egyház. A világ hatalmasai, gazdagjai elmennek mellette. Hívei a kicsinyek, a vakok, a bénák lesznek. Az egyes ember lelkében is teljesednie kell a példabeszédnek. Alázattal, s megaláztatásokkal kell kezdenie, kicsinnyé kell válnia. Ha az Isten-országának szűk kapúján be akar menni, bizony le kell szállnia gőgjének trónusáról, és meg kell hajtania a fejét.

2. A gyors növekvés. A kis mustármagból azonban hamar nagy fa lesz. A gyorsan terjedő Egyház képe ez. Mert így történt a kereszténységgel. Rövid idő alatt elterjedt az egész római birodalomban. Az Apostolok cselekedeteiben látjuk, hogyan nő a kis mustármag. Az első pünkösdkor már ezerszámra keresztelkednek meg. Nemsokára a nemzetek apostola, Sz. Pál indul útnak, s hozza az evangéliumot Európába. Városról-városra alapítja a keresztény egyházakat. Az első század végén már nincs város a birodalomban, ahol nem vetette volna meg lábát a kereszténység. A római császárok mindent elkövettek, hogy hitvallóinak vérébe fojtsák. Mindhiába. A vétanúk vére a mag, amiből újak nőnek ki. És a 313. esztendőben Konstantin császár felszabadítja az Egyházat. A pogányság le volt győzve. Kard nélkül, pénz nélkül, kizárólag a keresztények szeretete, hite, élete által. Igy lett a Golgota kis mustármagjából terebélyes fa, amely ágait az egész földre kiterjeszti. A rajta fészkelő madarak a népek, akik repülnek az Egyházhoz, s jól érzik magukat ennek a fának árnyékában.

b) P é l d a b e s z é d a k o v á s z r ó l.

Ez a két példabeszéd szorosan egybetartozik, s kölcsönösen kiegészíti egymást. Az első az Isten-országának külső terjedéséről szól, a második belső erejéről és hatékonyságáról. Az első az Isten-országát a maga egészében mint Egyházat tartja szem előtt, a második a részleteket, az egyes lelket. Nézzük csak ismét magát a képet: A kovászt a zsidók már régi idők óta használták. Az egyiptomi kivonulásnál is szó van a kovászról. Naponta sütöttek kenyeret. A kenyérsütés a vidéken nálunk is az asszonyok dolga. Ők vegyítik a kovászt a lisztbe. Kevés kovász kell, mégis átjárja az egész tésztát. Lássuk most a k i f e j t é s t. Amint a kicsinyke mustármagban bent van az erő, hogy nagy fává nőjjön, úgy az a picinyke kovász is az egész tésztát rövid idő alatt át tudja alakítani. Igy ez a példabeszéd is Krisztus országának kicsiny kezdetből hatalmassá fejlődését állítja elénk. Emellett azonban még valami különösebbre is megtanít: A kovász belülről, rejtve hatja át a tömeget. Példabeszédünk tehát az Isten országának a lélekben és a világban mindent átjáró erejére utal. A kereszténység mindjárt kezdetben az összes emberi életviszonyokat átjárta, az egyesekben, a családokban, az államban. Valóban kovász volt. Megváltoztatta a világot, «megújította a föld színét». A történelem leghatalmasabb lélek-átformálását hajtotta végre. Kereszténységünknek ezt az oldalát szépen, találóan mutatja meg ez az egyszerű példabeszéd.

Nem volna nehéz példákon megmutatni, hogyan alakította át a kereszténység a világot. Gondoljunk csak a rabszolgaságra! Valóban az Egyháznak egyik nagy jogcíme a tiszteletre, hogy megszüntette a rabszolgaságot. Vagy gondoljunk csak az asszony és a gyermek helyzetére a pogányságban! Gondoljunk az

emberiség történetének egy másik sötét pontjára, a pogányságban uralkodó érzékiségre, tisztátalanságra, és vessük össze vele az Úr Jézus tisztaság-eszményét! A példabeszéd azonban követelményeket támaszt velünk szemben is. Bennem is kovásszá kell lennie a kereszténységnek, s át kell formálnia életemet, egész lelkemet. Krisztusénak kell lennem nemcsak akkor, amikor a templomban vagyok, hanem kint, élethivatásomban, szórakozásomban, fájdalmaimban is. Kell, hogy ez a kovász átjárja gondolataimat, érzéseimet, törekvéseimet, szeretetemet. Az én lelkemben is «meg kell újulnia a föld színének». Ki kell vetkőznöm a régi Ádámból, s magamra kell öltenem az új embert, Krisztust.

Római eredetű Krisztus-jel.

A szentek ünnepei.

Átmenet a szentek ünnepeihez.

Hogy érezheti magát a havasi túrista, mikor elhagyja a hófödte hegyóriásokat és visszatér az alföldre? Fáj a szíve! Ilyenféleképen vagyunk mi is, mikor most az ünnepek után a hétköznapokba lépünk; ismét a per annum, az évközi időben vagyunk. Persze, hogy belátjuk, nem lehet mindig ünnep, hétköznapnak is kell lenni, különben az ünnepeket sem tudnók eléggé megbecsülni. Mégis mi keresztények, a mennyország polgárai, olyan jól érezzük magunkat az ünnepeken, hiszen az égi ünnepeket sejtetik meg velünk. Ünnepi emberek vagyunk, azért még a hétköznapokat is feriáknak (ünnepnapok) nevezzük. A december 31-i zsolozsmában olvassuk Sz. Szilveszter pápáról: «A hét többi napjáról azt akarta, hogy az Egyházban régebben kezdődő szokás szerint feria-knak nevezzék azokat; mert így a név is jelzi, hogy a papok minden egyéb gondot félretéve, egyedül csak az Isten ügyével foglalkozzanak.» Bizonyos értelemben minden keresztényre érvényes ez a megállapítás. Most hát lejövünk a hétköznapok világába. Mink van, aminek örülhetnénk? Aki látta és megjárta a nagy hegyeket, az alföldön is emlékükkel jár, és megbecsüli az otthoni dombokat is. A nagy király, aki ünnepi látogatását tartotta városunkban, eltávozott talán? Igen is, nem is. A liturgia szent színjátékában nincs már itt, és mégis naponként meglátogat bennünket a «mennyei Kelet». Igaz, hogy csak

«pascha», — átmenet — a látogatása, nem ünnepi bevonulás. Az eucharisztia most mindennapi kenyerünk. A síkságon most már a szentek fogadnak minket, hogy a hétköznapokon vezetőink legyenek. Fogjuk meg szeretettel a kezüket, s a következő napokon vezettessük velük magunkat. Mi hasznukat látjuk a szenteknek? Életükkel és példájukkal tanítóink, nevelőink akarnak lenni. Minden nap csillagként ragyognak föl az élet éjtszakai égboltján, hogy az irányt mutassák, és Istenhez hívjanak. Azután imádkoznak, közbenjárnak értünk az Isten trónja előtt. Nap-nap mellett oly sokszor ajánljuk magunkat imádságukba a liturgiában. Kölcsönadják menyegzős ruhájukat, és így befödik csupaszságunkat, mikor a szent áldozatban a Jegyes elé akarunk menni. Az ő érdemeikkel, sőt az ő alakjukban lépünk mi most Isten elé a szentmisében és az imádságban. Ez a liturgikus szentek-tiszteletének értelme. Szépen mutatja ennek jelentőségét Sz. Félix (jan. 14.) orációja: «Buzdítsanak minket a szentek példái jobb életre, hogy utánozzuk azok tetteit, akiknek ünnepét üljük». Miként a sas csalogatja fiókáit a Nap felé, úgy akarnak minket a szentek a földi élet lapályaiból az isteni Naphoz vonzani.

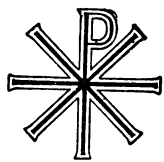

Összetett Krisztus-jel.

Január 14.

Sz. Hilárius püspök, egyházdoktor.
(dupl.)

Sz. Félix pap, vértanu.

Isten még pókhálóval is meg tudja védeni övéit.

1. Sz. Hilárius. † 367 jan. 13. Sírja a pármai dómban van (Olaszország). Püspöki ornátusban, kezében az egyházdoktorok könyvével ábrázolják ; lábánál kígyók vagy sárkányok vannak : azoknak a tévtanítóknak jelképe, akikkel harcolt. *Élete:* Hilárius egyike azoknak a hősöknek, akik Krisztus istenségének hitéért kimondhatatlanul sokat tettek és szenvedtek. Alig múltak el a véres üldözések napjai (313), máris egy más, veszedelmesebb ellenség támadt magában az Egyházban : az ariánizmus. Ez az eretnekség tagadta Krisztus istenségét, és a keresztény hit álarca alá rejtőző pogányság volt. Rövid idő alatt az egész Egyházban föllángolt a harc. Annál is inkább, mert a magukat kereszténynek nevező császárok erősen támogatták ezt az eretnek tanítást. Ismét számos vértanunak kellett vérével megpecsételnie Krisztus istenségét. Az eretnekséggel szembehelyezkedő, igazhitű püspökök nagy nélkülözések között, számkivetésben sínylődtek. A küzdők első soraiban állt Hilárius. Előkelő családból származó, nagyműveltségű férfiú volt. Erényes élete miatt, házasember létére, poitiers-i püspökké választották. Mint az igaz hit védelmezőjét, nemsokára Frigiába küldték számkivetésbe. Itt írta főművét, mely a Szentháromságról szól (12 könyvben). Lelkesen védi benne annak az Egyháznak ügyét, «amely győz, ha támadják». Végül négy év multán visszatérhetett hazájába. Bölcs szelídségével

sikerült neki Galliát Árius eretnekségétől megszabadítania. Áldásos írói munkássága miatt az Egyház az egyházdoktorok sorába emelte. *Alkalmazás:* Megkeresztelésünk óta nagy kincsünk, hogy hiszünk a Szentháromságban, és hogy Krisztusnak adtuk át magunkat. Minden imádságunk, munkánk, áldozatunk a Szentháromság szolgálata. Milyen buzgón kell hát a Szentháromsághoz szóló imádságokat végeznünk a keresztvetéstől és a Gloria Patri-tól egészen a Gloriáig, Te Deumig és a Credoig ! Megkeresztelésünk óta a Szentháromság tulajdona vagyunk, legyünk is ennek tudatában értelemmel, akarattal, szívvel, lélekkel ! Hilárius vezetőnk ez úton.

2. Sz. Félix. † 260 jan, 14. Sírja Nolában (Campania) van ; híres sírtemplom. Börtönben, lánccal, vagy barlangban pókhálóval ábrázolják. *Élete:* Nolai Félix áldozópapot kemény kínvallatás után börtönbe zárták. Bilincsbe verve, kagylókon és apró cserépdarabokon feküdt. Azonban éjjel megjelent egy angyal, feloldotta bilincseit és kivezette a börtönből. Később, az üldözés megszüntével prédikálásával és szent példájával sok embert sikerült a keresztény hitre térítenie. Mikor később ismét a pogány istentisztelet ellen tüzelt, a csőcselék ellene támadt. Ő azonban két fal közötti búvóhelyre menekült. Rejtekhelyéről mégis elterelődött a gyanu, mert azonnal sűrű pókháló födte el a bejáratot. Majd elhagyva búvóhelyét három hónapig egy jámbor asszony házában rejtőzködött. Békés halállal halt meg (260). Nolai Sz. Paulinus (l. június 22.) 14 éneket (carmina natalicia) írt ennek az ő kedves szentjének tiszteletére. Sz. Paulinus idejében (V. sz.) messze távolból is fölkeresték a zarándokok Sz. Félix sírját, amelyet beteggyógyítások dicsőítettek meg. *Alkalmazás:* Le-

gyünk meggyőződve, hogy ha Istenért dolgozunk és harcolunk, különleges oltalmára is bizton számíthatunk. Isten megvéd ellenségeiddel szemben akár pókhálóval is.

3. Az egyházdoktorok közös m i s é j e (In medio) nagyon plasztikus. A misében látja az Egyház a mi egyházdoktorunkat (így jobban megérthetjük az énekeket). Mikor a pap a miseruhában az oltárhoz vonul, azt énekeljük : «Megnyitja száját a gyülekezet közepette, betölti őt az Úr a bölcseség és értelem lelkével, s a dicsőség ruháját adja reá». *(Intr.)* Ma is szól hozzánk az Isten házában az Egyház. Szól a pap által. A papi ruha a stola gloriae, a dicsőség ruhájának képe. *A gyüjtőimádságon* is el lehet elmélkedni : az egyházdoktor a mi számunkra itt a földön

A kép az Egyházat ábrázolja. Középen az ambón áll az egyházdoktor papi ruhában, tanító tartásban. Fölötte lebeg a Szentlélek és a korona (lecke). A magas gyertyatartók két gyertyája és a hegyen épült város az evangéliumra emlékeztetnek. Az ambón ki van vésve az eucharisztiás kehely csipegető madarakkal, a szentáldozás jelképével. Az egyházdoktor adja az Eucharisztia búzáját és a szent tanítást (comm.).

detője volt az Isten országának — akár «alkalmas vagy alkalmatlan» volt az idő, — «végezte az evangélista dolgát». (Láthatjuk ebből, hogy csak akkor elevenedik meg a miseszöveg, ha egy kissé ismerjük a szent életét.) Ma halála napja van, az Úr második eljövetelének napja, amikor elmondhatta: «A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet megtartottam, készen vár már reám az igazság koszorúja, melyet megad nékem azon a napon az Úr, az igazságos bíró». És ma a szenttel együtt mi is átélhetjük a misében az Úr eljövetelét. Az evangélium szerint az egyházdoktor a föld sava, a világ világossága, hegyen épült város (gondoljunk csak a püspökre, amint kimagasló trónusán ül a templomban), gyertya az Úr házában a gyertyatartóba állítva. Nekünk doctor vitae — az élet tanítója (azaz életbölcseségé, de az isteni életé is), egyúttal azonban mennyei közbenjárónk is. A *szentleckében* látjuk a szentet, amint Sz. Pál nyomában lépdel: rettenthetetlen, fáradhatatlan harcosa és hirisgyertyácskáknak kell lennünk, s világosságunkat az övén felgyujtanunk. Nagynak hívják őt a mennyek országában, mert nagyot tett és tanított *(ev.)*. Olyan a mi szentünk, mint a «sokasodó» pálma és cédrus: velünk is «szaporodik», mikor ajándékainkkal az oltárhoz járulunk; hasonlóak leszünk hozzá *(off.)*. Az áldozati lakomát osztó papban ismét az egyházdoktort látjuk: Látjuk lélekben az őskeresztény idők püspökét liturgikus tanítói és papi működésében; az előmisében halljuk tanítását, az áldozati cselekményben pedig látjuk őt a szent lakoma kiosztása közben. Mind a kettő (tanítás és Eucharisztia) isteni búzamag, ezt osztja «okosan és hűségesen» Isten házának sáfárja. Ez a búzamag ma is osztályrészünk lett Hilárius szellemében, az ünneplő pap közvetítésével.

Január 15.

Sz. Pál első remete, hitvalló (dupl.).

Sz. Mór apát.

Hallgatás és engedelmesség a liturgikus magatartás előfeltételei.

1. Tanítónk az erényekben. A szentek vezetőink akarnak lenni az ég felé. Mikor az Egyház szemünk elé tárja a szentek életét, akkor szereti kiemelni erényeiket, hogy utánozzuk őket. Figyeljük meg, milyen eszközöket használ ehhez! *A matutinumban* a szentnek gondolatkeltő életét olvassuk, sőt ha lehet, magának a szentnek írásából is valamit. A *gyüjtőimádságban* gyakran a kedvelt erényét állítja elénk, hogy utánozzuk. A mise két szentírási olvasmányában *(lecke, ev.)* az Irás szavával jellemzi meg a szentet. Több miseszöveg még a változó részekben is a szent életéhez alkalmazkodik. A napi szent képét tehát szemléletesen rajzolja elénk az Egyház, hogy egész nap arra nézzünk, s utánozzuk. A liturgikus szent-tiszteletnek ez a nevelőoldala. A mai nap két szentje a magányosság, hallgatás, engedelmesség szeretetére tanít. A magányosság és hallgatás a lélek klauzurája. Amikor «mélységes csönd borult a mindenségre», akkor jött le az Istenfia a földre. Most is így jön abba a lélekbe, amelyik szívesen merül el a csöndbe és magányosságba. A világ forgatagában elhal az Isten szava. Az engedelmesség pedig előföltétele az istenfiúságnak. Engedetlenség hozta e világra a bűnt; viszont az Isten Fiának halálig menő engedelmessége szerezte meg nekünk a megváltást és a mennyországot.

2. Sz. Pál. † 347 jan. 15-én, 113 éves korában. Jelentős ereklyéi vannak Rómában a Sz. Péterben, és a kapitoliumi S. Maria-ban. A remeték pálmalevélruhájában ábrázolják, hollóval. *Élete:* Pál, «az első remete» (ritkán tesz a misekönyv vagy a breviárium ilyen különleges megjegyzést) zászlóvívője azoknak a férfiaknak, akik Krisztus iránti szeretetből elhagyták a világot, és betöltötték a kietlen pusztákat szent szemlélődésben folytatott önmegtagadásaikkal. Azoknak a nehéz időknek nagy imádkozói voltak, amikor az Egyháznak heves harcokat kellett vívnia az eretnekségekkel. Példájuk évszázadokon keresztül a keresztény tökéletesség nevelőiskolája volt. A szerzetesség előfutárai voltak az Egyházban. Sz. Pálról a breviárium a következő épületes legendát beszéli: Egyszer Isten parancsára meglátogatta őt a kilencvenéves aggastyán, Sz. Antal. Sohasem látták, mégis néven szólították egymást, és istenes beszélgetésbe merültek. És a holló, míg máskor Pál számára csak fél kenyeret szokott hozni, most egy egészet hozott. A holló távoztával azt mondta Pál: «Látod, az Úr, az igazán jóságos és kegyes, küldött nekünk eledelt! Éppen hatvan éve, hogy naponta fél kenyeret kapok. Jöveteledre Krisztus most megkétszerezte az élelmet». Nagy hálálkodással fogyasztották el egy forrás mellett az ételt. S mikor egy kissé felüdültek, ismét hálát adtak az Úrnak, amint már szokták, és az egész éjtszakát Isten dícséretében töltötték. Másnap reggel Pál jelentette, hogy ő nemsokára meg fog halni, és kérte Antalt, hozza elő azt a köpenyt, amelyet Sz. Atanáziustól kapott, és abba takarja majd holttestét. Mikor Antal hazatért útjáról, látta, hogy Pál lelke a próféták és apostolok karában, angyalseregtől körülvéve, a mennyekbe száll. — Sz. Jeromos 376-ban írta meg az első remete életét.

3. Sz. Mór. † 565 jan. 15-én. Sírja Glanfeuil-ben (S. Maur sur Loire) van. Bencésruhában ábrázolják, Sz. Benedek mellett, vagy pedig úgy, amint épen kimenti a vízből a kis Placidust. *Élete:* Mór Sz. Benedek egyik leghíresebb tanítványa. Még gyermekkorában vitte őt atyja a szerzetesség atyjához Placidussal együtt, hogy a szerzetesi életre nevelődjék. Életének egyik epizódja mutatja gyermeki engedelmességét. Az ifjabb Placidus lement egyszer a tóhoz. A rábízott feladatot nagy buzgalommal, de gyerekes gondatlansággal hajtotta végre. Lerohant a tóhoz, hogy vizet hozzon. Azonban nagyon belehajolt, hogy gyorsabban meríthessen, és a hirtelen megtelt korsó lerántotta. A hullámok már egy nyíllövésnyire sodorták a parttól. Sz. Benedek cellájából rögtön fölismerte a veszedelmet, s odakiáltott a kívül foglalatoskodó Mórnak: «Szaladj a tóhoz, ahogy csak tudsz, Placidus a vízbe esett!» Apátja áldását véve, szalad is Mór, megfogja hajánál fogva a fiút, és kihozza a partra. Csak akkor ijedt meg, mikor a kimentettet biztonságba helyezve ráeszmélt, hogy jó darabot járt a tavon. Csak a mester parancsoló szava tehetett ilyen csodát. (I. Gergely pápa meséli el ezt az esetet költői dialogusaiban.)

4. A szentmise.

ustus ut palma; nagyon szépen visszatükrözi Sz. Pál életét. Mikor az *introitus* pálmához hasonlítja őt, eszünkbe jut pusztaságban töltött élete, ahol egy pálmafa nyujtott neki oltalmat és táplálékot (l. a *gradualet is).* A *szentlecke* is nagyon szép, Sz. Pál apostol legfölségesebb írásai közé tartozik: «Ami nyereségem volt, azt veszteségnek ítéltem Krisz-

tusért. Sőt mindent veszteségnek tartok, csakhogy Krisztus legyen a nyereségem, és felvegyem halála alakját, és eljuthassak a halottakból való feltámadásra». Az *evangélium* is a Szentírás legszebb részei közé tartozik. Krisztus a saját képét rajzolja meg itt: Ő egyrészről Isten, másrészről a könyörülő Üdvözítő, alázatban, szelídségben. «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok . . . és én felüdítlek titeket» — ez teljesedik be majd az *áldozati lakomában*. Viszont mi a *fölajánlásban* teljesítsük azt a mondást: «Vegyétek magatokra igámat!» Vedd észre, hogy a leckében szentünk beszél, az evangéliumban pedig az Úr. Mind a kettő csodálatosan megjellemzi magát. A lecke gondolatvilágával járuljunk az áldozatban az evangélium Ura és Üdvözítője elé.

Január 16.

Sz. Marcellus pápa, vértanu (semid.).

1. Sz. Marcellus. † 309 jan. 16-án. Sírja a római Sz. Priscilla-katakombában volt, majd utóbb a Via lata-n tiszteletére épült templomba került. Jászol mellett, lóval vagy szamárral együtt ábrázolják, mert ezeket gondozta mint istállószolga. *Élete:* I. Marcellus pápa a Maxencius császár alatt folyó utolsó nagy üldözés idejében uralkodott (308—9). A Damazus-féle sírfelirat szerint megengedte, hogy a hitehagyók penitenciára bocsáttassanak, és kibékülhessenek az Egyházzal. A szigorú, türelmetlen donatisták ezért dühösen ellene fordultak. Egy csődület alkalmával néhányan életüket is vesztették. Ezek a zavargások szolgáltattak ürügyet Maxenciusnak a pápa számkivetésére, ahol azután a nélkülözésekbe belepusztult.

2. A szentmise (Statuit) a Commune különböző részeiből tevődik össze. Az énekekben a főpapot állítja elénk *(intr., all.)*, akinek a pápai méltósággal öt talentumot adott az Úr *(comm.)*. A két olvasmány a vértanut mutatja. Mindkettő gazdag gondolatokban. *Evangélium:* Péternek Cezárea Filippi-ben történt ünnepélyes vallomása után az Úr mindjárt hozzáfog, hogy tanítványait kereszthalálára előkészítse. Most mondja az első jövendölést szenvedéséről, és most tartja apostolainak az első, keresztről szóló prédikációt. Sőt egy lépéssel még tovább is megy: nemcsak ő fog szenvedni, hanem a tanítványoknak is kereszttel a vállukon kell őt követniök. Ezt a keresztről szóló prédikációt olvassa fel nekünk az Egyház vértanu-püspökünk ünnepén, hiszen az életté váltotta. Megtagadta magát, fölvette keresztjét, ezen a földön gyűlölte életét. Ezért részesül az ígéretben is: Jön

A képen a főpap áldozatbemutató helyzetben tartja kezében a Naphoz hasonló ostyát, a papság által kapott minden talentumának foglalatát, és magasztos papi «koronájának» betetőzéseül kapja az örök dicsőség koronáját (lecke). Szintén a szentleckére emlékeztet a fölszálló tömjénfüst, ami a liturgikus papi tevékenységet jelképezi. A gyümölcstermő olajág az egyházirend szentségére utal (off.), a kalászok arra a «mérő búzára», amit a hű sáfár nyujt az Isten gyermekeinek.

majd az Emberfia az Atya dicsőségében, körülvéve angyalaitól, hogy megadja jutalmát. Szentünk halála napján eljött hozzá az Úr. Ezt az Úrjövetet ünnepeljük most a szent áldozatban, ebben veszünk részt. A *leckében* elénk áll a szent vértanu, s így szól: Ha társaim lesztek a szenvedésben, csak akkor lehettek osztályosai «vigasztalásomnak» is. Igy hát fölajánláskor tegyük a mi életünk keresztjeit az oltárra. Áldozáskor a vértanuval együtt kövessük az Úr fölszólítását: «Jöjj be Urad örömébe!»

3. Vezeklők és vértanuk. Megrendül az ember, ha olvassa Marcellusról, hogy vezeklő szőrruhában végezte a teherhordó munkáját. Vezeklő és vértanu volt egyben. S ezzel nekünk is utat mutat, hogy a saját helyzetünkben hogyan lehetünk vezeklők és vértanuk. Sokan közülünk akaratuk ellenére kénytelenek viselni egy nehéz életsorsot. Hány embert megfosztott a háború vagyonától, állásától, méltóságától. Ezek közül sokan nehezen illeszkednek az új körülmények közé, és vívódnak sorsukkal. Pedig utánozhatnák Sz. Marcellust úgy, hogy ezt a szenvedést vezeklés- és vértanuságként vállalják, bűneiket engesztelik vele, és Krisztus iránt való szeretetből viselik. Akkor a kereszt, amely eddig súlyosan nyomta vállukat, könnyű, sőt édes iga lesz. Ezért szabad nekünk mindennap a mise fölajánlásában keresztünket az oltárra tenni konszekrálásra, és akkor már nem a mi szenvedésünk, hanem Krisztusé, az ő keresztjének egy darabkája lesz.

Január 17.

Sz. Antal apát (dupl.).

Harcolj az ördög ellen!

1. Sz. Antal. † 356. jan. 17-én. Sírja jó ideig fölfedezetlenül volt a Vörös-tenger melletti Kolzin hegyen, ahonnét 561-ben Alexandriába vitték át; jelenleg Arles-ban van, a St. Julien-ben. Remeteként festik keresztes bottal a kezében (egyiptomi kereszt: T), könyvvel, kéregető-csengetyűvel és sertéssel (az ördög kísértéseinek jelképével). *Élete:* Nagy Sz. Antal, a «remeték atyja», azok közé a szentek közé tartozik, akiknek élete maradandó befolyást gyakorolt a későbbi korokra. Középegyiptomban, előkelő szülőktől származott. Ezeknek korai halála után egészen az önmegtagadásnak szentelte magát. Egyszer a templomban hallotta az evangélium szavait: Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon, és oszd el a szegényeknek (Mt. 19, 21). Úgy érezte, hogy neki szólnak Krisztus Urunk szavai, s engedelmeskednie kell. Eladta hát birtokait, és az árát kiosztotta a szegények között. Ha az álom elnyomta, a csupasz földön hált. A böjtöt olyan szigorúan tartotta, hogy csak kenyeret és sót evett, szomjúságát csak vízzel oltotta. Napnyugta előtt pedig egyáltalán nem evett; gyakran két napon keresztül is táplálék nélkül maradt. Egész éjtszakákat töltött imádságban. A gonosz lélek sokszor és huzamosan kísértette, de ő annál állhatatosabb maradt. Tanítványait a következő szavakkal bíztatta a harcra: «Higgyétek el, az ördög fél a jámbor ember virrasztásától, böjtjétől, önként vállalt szegénységétől, irgalmasságától, alázatosságától, legfőképen pedig a Krisztus,

a mi Urunk iránt való lángoló szeretettől ! Mihelyt megpillantja a szent kereszt jelét, megalázva menekül !» 356-ban halt meg 105 éves korában, a Vörös tenger melletti Kolzin hegyen. Egy évvel halála után barátja, Atanázius, a bátor hitvallópüspök megírta életrajzát. Évszázadokon keresztül ebből tanulták a hívők az önmegtagadást. Nála az önmegtagadás célja és föladata a lélek vidám nyugalma és belső egyensúlya volt. Az önmegtagadás nem a test elpusztítására való, hanem annak nevelésére, hogy így helyreállítsuk az ember igazi természetét, az eredeti, harmonikus állapotot.

2. A szentmise (Os iusti) az apátok közös miséje az éber szolgáról szóló evangéliummal. Ezzel megjelöli az Egyház, hogy milyen szempontból nézzük a szentet. Elsősorban nagy remete, apát, a szerzetesség atyja ő. Nagy hallgató. A magányosság a bölcs gondolatok anyja, és a hallgatás tanít a nyelv jó használatára *(intr.)*. A *szentlecke* második Mózesnek jellemzi szentünket : ő Istennek és az embernek barátja. Szava, amint életéből tudjuk, elriasztotta a gonoszlelkeket. A királyok és népek előtt dicsőségessé tette őt az Úr. Amellett «szelídségét» és «hűségét» is dicsérik. (A lecke betűszerint Mózesről szól, azért beszél a felhőoszlopról, amely által Isten vezette. Szép gondolatokat kelthet bennünk, ha összevetjük szentünket Mózessel ! Ugyanazt a pusztát népesítette be Sz. Antal remetékkel és szerzetesekkel, amelyen valamikor Mózes vezette az ő népét.) Az *evangéliumnál* azonban már elhagyja az Egyház a közös misét, és inkább az éber szolgáról szóló példabeszédet választja. Az éber szolga : szentünk. Egész életén át kezében az istenszeretet égő «mécsese» ; ott áll «fölövezett ágyékkal» a legszigorúbb önmegtagadással, és várja az Úr eljövetelét. Most már

az égi lakodalmas házban ül. A szentmise ennek a lakomának a képe, és egyszersmind résztvétel is az ő dicsőségében. (Láthatjuk, hogy a commune miséi akkor elevenednek meg és lesznek plasztikusokká, ha beléjük állítjuk a szent életét.)

3. *Életrajza.* Régi szokás az Egyházban, hogy a szentek ünnepein életrajzukat olvassák. Szeretném ennek a kalendáriumnak olvasóit rávenni arra, hogy

gyüjtsék és olvassák a klasszikus szent-életrajzokat, de egyéb írásokat is, amelyek az illető szentet kellő megvilágításba helyezik. A szent jelképeül oda lehetne állítani ezt az életrajzot a ház szentképei közé, és az egész nyolcad alatt lelkiolvasmányként használni. Elsősorban jöhetne számításba a Sz. Atanáztól való híres «Szent Antal élete». Szent ír ebben a könyvben a szentről. Évszázadok merítettek belőle, és épültek rajta. Sok embert megtérített, amint azt pl. Sz. Ágoston Vallomásaiból is megállapíthatjuk.

Mintegy harminc évig élt a magányban. «De tisz-

A kép: Az apát az okos «gondviselő», aki kiosztja szerzetescsaládjának a mérő búzát. Amily híven viselte a földön a pásztorbotot, úgy kapja majd a mennyben a dicsőség koronáját.

tult is volt a lelke. Semmi szenvedés sem nyomta le, semmi öröm sem ragadta el. Nem mosolygott, nem búslakodott. A tömeg látása nem zavarta meg, a rengeteg ember szíves köszöntése nem indította meg. Teljesen legyőzte a szenvedélyt: kiegyensúlyozott ember, akit az értelem vezet.»

Sz. Antalnak a remetékhez intézett nagy beszédéből: «Elsősorban arra irányuljon közös törekvésünk, hogy a megkezdett műben el ne bágyadjunk, a fáradalmakban kedvünket ne veszítsük, és hogy semmit se beszéljünk. Hosszú ideje gyakoroljuk már az önmegtagadást, mégis tegyünk úgy, mintha naponta újra kezdenők, egyre fokozódó buzgósággal. Mert nagyon rövid az emberi élet, ha a jövendő időhöz mérjük. Olyan rövid, hogy semmi az örök élettel összemérve» . . . «Tartsunk hát ki, fiaim, az önmegtagadásban. Hogy pedig el ne bágyadjunk, jó, ha elgondolkozunk az apostol szavain: Mindennap meghalok. Ha úgy élünk, hogy a halál képét szemünk előtt tartjuk, akkor nem vétkezünk. Ez a szó pedig azt mondja: úgy keljünk fel holnap, mintha az estét nem élnők meg, és úgy aludjunk el, mintha nem volna utána ébredés. Természete szerint bizonytalan az életünk, és a gondviselés naponkint méri ki azt számunkra. Ha eszerint rendezkedünk be, és mindennap így élünk, akkor nem ejt meg a bűn, a kívánság nem köt le, a harag nem kavar föl, semmi kincs sem láncol a földhöz. Készen állunk mindennap a halálra, és nem tapadunk hozzá semmihez.»

Felövezett ágyékkal *égő méccsel.*

Január 18.

Sz. Péter római székfoglalása. (dupl. maj.)

Sz. Piroska szűz, vértanu.

A római Egyházhoz tartozunk.

1. Péter székfoglalása. Az Egyház ma Péter apostolfejedelem Rómába történt bevonulásának emlékét idézi föl. Annak emlékét, hogy az örök városban elfoglalta püspöki székét. Az Apostolok Cselekedetei is jelzik ezt a világtörténeti eseményt: Heródes Agrippa király börtönbe vetette Pétert, az Isten angyala pedig csodálatosan kiszabadította. Még azon éjjel fölkereste az összegyülekezett keresztény községet, megadta a szükséges utasításokat, és akkor — folytatja az Irás — «útra kelt és más helyre költözött». (Ap. Csel. 12, 17.) Hogy hová, azt nem beszélik el az Apostolok Cselekedetei. Talán azért, hogy el ne árulják tartózkodási helyét. A hagyomány Rómára utal. Kr. u. a 42. évben történt az eset. Ezért tartja a hagyomány, hogy 25 évig volt Sz. Péter Róma püspöke. — IV. Pál pápa 1558-ban elrendelte, hogy Sz. Péter római székfoglalásának ünnepét jan. 18-án tartsák, mert eddig évszázadok óta csak főpapságát ünnepelték febr. 22-én. Ettől kezdve a római székfoglalást jan. 18-án, az antióchiai egyház alapítását pedig febr. 22-én ünnepelték. Antióchiában volt az első egyházközség, amelyet Péter kormányzott. Ezóta két székfoglalási ünnepe van Sz. Péternek.

Az V. században még Sz. Péter baptisteriumában állott Péter tiszteletreméltó katedrája. Most a Sz. Péter-templom apszisában őrzik. Pár fadarabból áll ez az értékes ereklye. A darabokat képekkel díszített elefántcsont-lemezek tartják össze már régi idő óta. Sajnos,

a pápa most már nem használhatja ezt a régi katedrát, mert a reneszánszkorban egy hatalmas ereklyetartóba zárták.

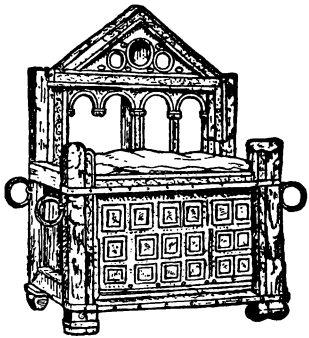

2. Sz. Piroska. A Martyrologium mondja: «Rómában Sz. Piroska szűz és vértanu II. Klaudius császár alatt sok gyötrelem után elnyerte a vértanuk koronáját (270 körül)». Az Apostolok Cselekedeteiben említett hasonló nevű nővel való azonosítása tévedés. (Ünneplése a keresztény ókorba nyúlik vissza.)

3. A szentmise (Statuit) (a miseszöveg nem nagyon régi) közénk állítja Róma első püspökét, Sz. Pétert. A *bevonuláskor* őt látjuk a miséző papban. *A szentleckében* őt halljuk beszélni hozzánk, «szerte a világon élő választott jövevényekhez». Hirdeti nekünk a mennyben reánk váró múlhatatlan, szeplőtelen, hervadhatlan örökségünk igazán örvendetes hírét, aminek záloga az Oltáriszentség. Persze most még «egy kevéssé» miként az aranynak, a megpróbáltatások tüzében kell tisztulnunk, és ezzel készülnünk Jézus Krisztus megnyilatkozására, amely a mai áldozatban valósul. *Az evangéliumban* Péterrel együtt éljük át a Cezarea Filippi-i nagy napot, amikor Krisztus őt az Egyház sziklaalapjává tette. A mi lelkünk is legyen sziklaalap, amelyen az Úr az ő országát építi. A «Tu es Petrus» vezérmotívuma a misének *(all., off., comm.)*, és egyaránt szól Péternek meg nekünk. A *gradualeban* Péter trónraemeléséről énekel az Egyház. Az Oltáriszentségben az Úr bennünk építi egyházát *(com.)*.

4. A római Egyház. Liturgikus életünk számára jelentős a mai ünnep. Eszünkbe jutott-e már, hogy egész liturgiánk tulajdonképen a római városi liturgia? Többnyire római helyi szenteket, római templomok fölszentelését ünnepeljük; sőt a stációs napokon évente százszor is végigvezet bennünket a liturgia Róma városán, hogy (lélekben) ott vegyünk részt a misén, Róma püspökével együtt. Mindez sürgeti, hogy mi is odakapcsolódjunk, hogy a római Egyház saját püspökségünk legyen. Ezt kívánja a nyugati liturgia jelen fejlődési foka. Másként is fejlődhetett volna. Ha a liturgia az első három század irányában fejlődik tovább, akkor talán nekünk is volna saját patriarkátusunk és saját liturgiánk. Talán könnyebb volna akkor beleélni magunkat. Azonban számolnunk kell a meglevővel. Szükséges, hogy egyek legyünk a római Egyházzal, hiszen a római község tagjai vagyunk. Honi templomunk gyakran egy római templommá tágul, s mi a római püspökkel ünnepeljük a szent titkokat. Így lesz számunkra a római liturgia meghitt jóbarát. Mi különbség van a mai ünnep, meg Péter-Pál ünnepe között? Ott az apostolt, Krisztus első földi helytartóját, a világegyház pápáját ünnepeljük. Ma pedig a római Egyház püspökét, amely Egyházba mi is be vagyunk kebelezve (ezért van a breviáriumban a püspökök zsolozsmája). Valamiképen tehát római liturgiánk házi ünnepét üljük.

Te Péter vagy!

Január 19.

Sz. Márius, Márta, és fiaik, vértanuk. (simpl.)

Sz. Kanut király, vértanu.

Hitvalló családokra van szükségünk.

1. Sz. Márius és társai. † 270 körül, jan. 19. Sírjuk Rómában van a Sz. Adorján diakoniában és a Sz. Praxedes tituláris templomban. *Életük:* Márius nemes származású perzsa volt. Klaudius császár uralkodásának idejében (268—70) Rómába jött feleségével, a szintén előkelő nemzetségből származó Mártával együtt. Két fiukat, Audifaxot és Abakumot is magukkal hozták, hogy leróják kegyeletüket a vértanuk sírjainál. Meglátogatták a börtönbe vetett keresztényeket is, szóval és tettel segítették őket, megosztották velük vagyonukat és eltemették a szentek holttestét. De nemsokára őket is elfogták. S mert sem fenyegetésekkel, sem hízelgéssel nem tudták rávenni arra, hogy áldozzanak az isteneknek, kegyetlenül megostorozták őket. Elsőnek Márta szenvedett vértanuságot. De még bíztatta urát és fiait, hogy hitükért minden kínt állhatatosan viseljenek el. Utána lefejezték ugyanazon a helyen a másik hármat is, és testüket tűzre vetették. Egy római matróna, Felicitas szedte ki a lángokból félig összeégett testüket, és eltemette a saját birtokán. *Alkalmazás:* Vértanucsaládot ünneplünk ma. Családot, melynek mind a négy tagja egy napon halt meg Krisztusért. Milyen csodálatos látvány ! Mit mond ez nekünk? Azt, hogy nemcsak erőshitű keresztényekre, de hitvalló családokra is szükség van. Családokra, amelyek egyek a Krisztus iránt való szeretetben és odaadásban !

2. Sz. Kanut dán királyt gyilkos kezéből érte a halál Odense-ben, az Albani-templomban, 1086 júl. 10-én. A Martyrologium összecseréli őt Kanut herceggel, Sz. Kanut király unokaöccsével. Kanut herceg 1131 nov. 8-án halt meg, és III. Sándor pápa avatta szentté 1169-ben; Kanut királyt pedig II. Paszkális pápa 1100-ban.

3. A szentmise (Iusti epulentur). A középkor és újkor nagy szentjei közelebb vannak hozzánk időben, és ismeretesebbek is. Mégis a legmélyebb tiszteletnek kell eltöltenie bennünket, ha a régi vértanuk ünneplésére kerül a sor. Milyen erős hit, a szenvedések hősies vállalása, Krisztus iránti szeretet szól hozzánk halálos áldozatukból, mellyel hasonlók lettek az Úrhoz! Ők az a mag, amelyből a keresztény népek vetése, mi is, kisarjadtunk. És mily bensőségesen vehetünk részt a szentmisén a vértanuk ünnepén! Odavezet az Egyház sírjukhoz, azon mutatjuk be a szent áldozatot. Megújítják itt a vértanuk életük áldozatát, és egyesítik Krisztus megváltó áldozatával. Mi pedig merítünk hitük erejéből, s résztveszünk dicsőségükben. Bizony a vértanuság nem más, mint Krisztus halálának felújulása az Ő titokzatos testében, az Egyházban. A misekönyvben nagyon sok miseszöveg van a vértanuk számára. A Commune-ban három, s ezenkívül még egy sereg saját-mise. Mind nagyon régiek, telve a régi Egyház emelkedett hangulatával. A katakombák levegője árad belőlük. A mi misénk legnagyobbrészt a Commune szövegeiből van szerkesztve. Az *introitus* a mennyei lakomás házba állítja az embert. Ott az igazak (a vértanuk) örvendezve élvezik Isten színelátását. A *szentlecke* különösen szép. Az Egyház szól hozzánk belőle, nagy őseinknek (az Isten családjának) képét állítja elénk, s buzdít, hogy

legyünk méltók hozzájuk. Vértanuk nemzetségéhez tartozunk, legyen hát legalább türelmünk és bizodalmunk, ha már a szenvedésben való hősiességüket nem tudjuk utánozni. Végül halljuk a régi Egyház lelkesítő gondolatát : az Úr eljövetelét. «Mert még egy kevéssé, s az, aki eljövendő, el fog jönni és nem fog késni.» Régi ének az *allelúja-vers* is : «Csodálatos az Úr az ő szentjeiben». Épen ezért ünnepelteti velünk az Egyház napról-napra a szenteket : Isten nagyságát csodálhatjuk a szentekben. Az *evangélium*ban ott ülünk az Olajfák-hegyén, az Úr lábánál, és Ő beszél nekünk eljövetelének jeleiről, azoknak a messiási időknek vajúdásairól. Közéjük tartozik a vértanuk szenvedése is : «Akkor majd megölnek benneteket, és az egész nép gyűlöl titeket az én nevemért». Igy történt azokkal a szent vértanukkal is, akiknek ünnepét ma üljük. A mai szentmise alatt előre átéljük, hogyan jön el ismét Krisztus, szentjeinek ragyogó kíséretében. Az *áldozati lakoma* erősségünk újabb harcokra. Krisztus köt itt velünk barátságot, s bátorít a szenvedés hősies vállalására. Táborhegyi jelenésünk volt a mai szentmise : láttuk Krisztust, amint eljön ismét szent vértanuinak ragyogó seregében. S azután lejövünk a színváltozás hegyéről, és tovább járjuk az élet keresztútját.

Január 20.

Sz. Fábián pápa és Sz. Sebestyén vértanuk.

(dupl.)

«Erő áradt belőle, és mindenkit meggyógyított.»

Ez a két szent vértanu, akiknek ünnepét üljük, a régi Egyházban és nálunk is egyaránt nagy tiszteletben állottak. Nevük a Mindenszentek litániájában is szerepel. Sz. Sebestyént a középkorban főleg mint a pestis ellen oltalmazó szentet tisztelték.

1. Sz. Fábián. † 250. jan. 20. Sírja Rómában, a Kallixtus-katakombában van. Pápai öltözékben, galambbal és karddal ábrázolják. *Élete:* Csodálatos módon került a pápaságra, s 236-tól 250-ig uralkodott. Megválasztása után nemsokára megszűnt a Maximinus császártól kezdett üldözés, mert az üldöző császárt meggyilkolták. A következő császárok jóindulattal voltak a keresztények iránt, s így Fábián alatt békében élt az Egyház. A pápa az egyházi szervezet kiépítésére használta föl az alkalmat. Hét diákonusának különkülön városrészt jelölt ki, hogy ott gondozzák a szegényeket. A hét szubdiákonust pedig a vértanuk aktáinak gyüjtésével bízta meg. Fábián pápa mindjárt a Décius-féle üldözés elején 250. jan. 20-án áldozatul esett. A Kallixtus-katakombában temették el. Újabban meg is találták itt a sírkövét. *Alkalmazás:* Fábián pápa egyaránt nagy gondot fordított a szegények istápolására, és a liturgiára. Tanuljuk meg tőle, hogyan kell a liturgikus életet egybekapcsolni nagylelkű, tevékeny szeretettel, az igazi krisztusi felebaráti szeretettel.

2. Sz. Sebestyén. † 290. körül, jan. 20. Sírja Rómában van, a róla elnevezett katakomba fölött épült bazilikában. Fához kötözött, nyilakkal teliszúrdalt ifjúként ábrázolják. *Élete:* Sz. Sebestyén neve köré legendákból egész koszorút kötöttek. A legrégibb történetileg megbízható adatot Sz. Ambrus zsoltármagyarázatában találhatjuk, a következő helyen: «Hadd idézzük Sz. Sebestyén vértanu példáját. Milánói születésű volt. A keresztények üldözése már befejeződhetett itt, vagy még nem kezdődött el, vagy talán enyhült. Sz. Sebestyén látta, hogy itt nincs alkalma a harcra, vagy legalább is nagyon lanyha az a harc. Rómába ment tehát, mert ott a keresztények buzgósága következtében keményen folyt a küzdelem. Ott szenvedett vértanuságot, ott nyert koronát». A középkorban nagyon tisztelték Sz. Sebestyént, mint védőszentet a pestis ellen. Pál diákonus írja, hogy Rómában a 670. esztendei nagy pestis megszűnt, mikor a szent tiszteletére oltárt állítottak. A breviárium legendája azt beszéli róla: «Dioklecián minden lehetséges módon el akarta téríteni Krisztus hitétől. Mivel azonban semmit sem tudott elérni, megparancsolta, hogy egy oszlophoz kössék, és agyonnyilazzák. Mindenki halottnak gondolta már. Éjtszaka egy szent asszony, Iréne, elhozatta a testét. De még volt benne élet. Saját házában ápoltatta tehát. Nemsokára föl is épült. És akkor Dioklecián császár elé állt, s bátran szemébe vágta istentelenségét. A császár földühödött a szent kemény szavaira, s bunkókkal addig verette, míg ki nem adta lelkét. Azután egy csatornába vetették a testét».

3. A szentmise (Intret). Mikor az Egyház vértanuünnepet ül, megdobban a szíve az örömtől, mert nagyon szereti a vértanukat. Általuk iparkodik

a mennyei Jegyeshez hasonlóvá válni, és miattuk mondhatja: «Krisztussal együtt én is keresztre vagyok feszítve». És különösen szívesen végzi az Egyház a szentmisét a vértanuk sírján. Ezért csak akkor értjük meg igazán a miseszöveget, ha a szent sírjához képzeljük magunkat, és látjuk körülötte az odaözönlő hívők hatalmas seregét. A változó részek csaknem kivétel nélkül föltételezik, hogy itt a sír. Milyen hatalmasan zúg az *introitus* annak a szent testnek a jelenlétében, amely még magán viseli a szenvedés nyomait! Ezért emel szót az Egyház fájdalmas kiáltása az ellenség megbüntetéséért. Úgy érzi az ember, mintha egy tömegmészárlás kényszerítené az Egyház ajkára ezt az éneket. Mennyire lélekbe markol ott a sírnál a *szentlecke*, mikor benne az Egyház a vértanuk rettenetes szenvedéseit tárja elénk, s rámutat a sírra: Ez is «hitének tanuságtétele által (véres tanuságtétele által) igazoltatott». A *gradualeban* pedig fölujjong az Egyház, hogy milyen fölséges az Isten, milyen hatalmas az ő szentjeiben. Az Úr erős karja cselekedett bennük olyan fölségesen, s az a kar most is «csodadolgokat» művel. Az *evangélium* megértéséhez meg kell fontolnunk, hogy a vértanuk sírjánál sok csodás gyógyulás történt, és hogy Sz. Sebestyén már régi idők óta különösen is csodatevő, és a pestis ellen védelmező szentnek számított. Az is szokásban volt, hogy a betegeket elvitték a szent templomába, kendőt érintettek a sírjához, mert meg voltak győződve, hogy «erő árad ki belőle». Hogy a liturgia az evangéliumnak főleg ezt a részét tartja szem előtt, a *communió*ból is láthatjuk. Ennek persze két értelme van: Vonatkozik a szent sírjának csodatevő erejére, de Krisztus testének erejére is (épen ezért mesterkézre vall a communio megválasztása). Vagy jobban mondva: a mai áldozati lakomában lelkünkbe

árad Sz. Sebestyén erejéből valami, mert éppen Sz. Sebestyént szánta nekünk Krisztus a mai napra kegyelmi erőnek.

Január 21.

Sz. Ágnes szűz, vértanu.

(dupl.)

Az Ő menyasszonya vagyok, hozzá leszek hűséges.

Azért nyit egy bepillantást ma az Egyház Sz. Ágnes szeretettől égő lelkébe, mert ennek a szűzies, hősies Isten-menyasszonyának a képében önmagát mutatja be. A mai zsolozsma egy Énekek éneke, az Egyház menyasszonyi éneke isteni Jegyeséhez. A mi lelkünk, amely szintén az Egyház képe, legyen «Ágnesé».

1. Sz. Ágnes. † a 3. sz. végén, jan. 21-én. Sírja Rómában van saját templomában. Ifjú leány alakjában vértanui koronával és báránnyal ábrázolják. *Élete:* Sz. Ágnes a római Egyház legnevesebb alakjai közé tartozik. A nagy egyházatyák vetélkedve hirdetik dicsőségét. Sz. Jeromos azt írja róla: «Sz. Ágnes életefolyását minden nép, de főleg a keresztény egyházak szóban és írásban egyaránt dícsérik. Legyőzte az ifjúkor gyámoltalanságát, és a kegyetlen zsarnokot. A szeplőtelen ártatlanság koszorújához a vértanuság dicsőségét is megszerezte». A szent neve görög eredetű (Hagne = a tiszta) s nem a latin agna-ból (= bárány) származik. Mindamellett a latin értelmezés terjedt el a régi Egyházban (mert halála után nyolc nappal megjelent szülei előtt a szűzek seregében, fehér bárány kíséretében). Sz. Ágoston mind a két értelmezést ismeri: «Ágnes a latinban bárányt jelent, a görögben tisztát». A latin értelmezés szolgáltatta az alapot ahhoz

a szokáshoz, hogy a római Sz. Ágnes-templomban szentelik meg esztendőnként mind a mai napig Sz. Ágnes bárányait. Ezeknek a gyapjából készítik azután az érseki palliumokat. Sírtemplomát Nagy Konstantin császár építette, s abban már Nagy Sz. Gergely pápa is tartott homiliákat. A szent életéről csak kevés megbízható adat áll rendelkezésünkre. A legrégibbet Sz. Ambrusnak a Szűzekről írt munkájában találjuk. Ez van benn a mai zsolozsmában is. Épen ezért jelentős számunkra a később keletkezett szenvedéstörténet, mert ebből veszi a zsolozsma is a szent saját antifónáit.

A liturgikus szövegek alapján élete történetét így állíthatjuk össze: Egyszer a tizenhárom éves Ágnes az

A kép Sz. Ágnest, a «tisztát» ábrázolja. Tunikájának bíborcsikjai a római nőt jelzik, az Orante (imádkozó) állás s a mellette égő tűz, halála előtti imájára emlékeztetnek (l. a Magnif. szép antifónáját). A lángok közt sértetlen liliom lebeg, szeplőtelen ártatlanságának jelképe. Bárány (Krisztus) áll a jobbján, szeretettel simul hozzá, s hozza neki a győzelem pálmáját, a hátán pedig egy tejesedényt (az Eucharisztia óker. szimbolumát). A kép kerete templomot ábrázol; az Egyház templomában él tovább Sz. Ágnes emléke, példája, kegyelmeinek ereje.

iskolából jött haza. Találkozott vele a városprefektus fia, Szimforónius, és szerelemre lobbant iránta. Hogy meghódítsa, ajándékokkal akart neki kedveskedni. Ágnes azonban visszautasította: «Távozz tőlem, te halál étke, mert más jegyesem van, s az megelőzött» *(1. noct., 1. ant.)*. «Eljegyzett már engem gyűrűjével az én Uram, Jézus Krisztus, és megkoszorúzott már a menyasszonyi koszorúval» *(laud., 3. ant.)*. «Kezemet és nyakamat földíszítette drágakövekkel, fölbecsülhetetlen értékű gyöngyöket adott a fülembe, csillogva ragyogó gyémántokkal ékesített» *(2. lectio resp.)*. «Arannyal átszőtt övet adott rám, s drága kendőkkel ékesített engem» *(2. noct., 1. ant.)*. «Mézet és tejet szívtam szájából, s vére festette pirosra arcomat»[1] *(2. noct., 2. ant.)*. «Szeretem Jézust, s betérek hajlékába. Az ő anyja szűz, atyja nem ismer asszonyt. Zeneszerszámai nekem zengenek kedves dalokat. Ha őt szeretem, tiszta vagyok; ha érintem, szeplőt nem hágy rajtam; ha befogadom, szűz maradok» *(3. lectio resp.)*. «Annak a menyasszonya vagyok, akinek angyalok a szolgái, és szépségét Nap és Hold csodálja» *(6. lectio resp.)*. «Egyedül csak hozzá leszek hűséges, neki adom át magam teljes odaadással» *(2. noct., 3. ant.)*. A városprefektus fia elkeseredve a visszautasításon, bevádolta Ágnest atyja előtt. A prefektus megfenyegette a szentet, hogy nyilvános házban szégyeníti meg. Ágnes azonban így válaszolt: «Velem lesz az Úr angyala testem oltalmára» *(laud. 2. ant.)*. «És mikor Ágnes a gyalázat házába lépett, ott találta oltalmára készen az angyalt» *(laud. 1. ant.)*, fényesség ragyogta körül, s elvakított mindenkit, aki hozzá mert közeledni. Egy más bíró

[1] Utalás az Oltáriszentségre: a megkereszteltek az áldozás után tejet és mézet kaptak, s a régi keresztények arcukat és homlokukat meg szokták nedvesíteni a szent vérrel.

erre máglyára ítélte, mert a pogány papok varázslással vádolták meg. Ekkor a lángok között kiterjesztett kézzel így imádkozott: «Hozzád könyörgök Mindenható, imádandó, tiszteletreméltó Atyám! Szent Fiad megmentett engem az istentelen zsarnok fenyegetéseitől, s ezért szeplőtelenül jártam a bűn szennye fölött. Most már hozzád jövök, akit szerettem, és kerestem, aki után mindenkor vágyódtam». S azután hálát ad: «Mindenható, imádandó, tisztelendő, félelmetes Isten, áldalak téged, mert egyszülött Fiad megmentett az istentelen emberek fenyegetéseitől, s az ördögi gyalázatban is szeplőtelen ösvényen jártam. Neked mondok hálát szájjal, szívvel, hozzád kívánkozok egész lélekkel». S erre kialudt a tűz. «Áldalak téged, Uramnak, Jézus Krisztusnak Atyja, mert Fiad eloltotta körülöttem a tüzet» *(laud. 4. ant.)*. Krisztussal kíván egyesülni: «Ime, látom már, aki után vágyakoztam, ami után reménykedtem, most már átölelve tartom; akit a földön teljes odaadással szerettem, azzal immár az égben egyesülök». Könyörgése teljesült: a bíró karddal lefejeztette.

2. A szentmise (Me expectaverunt). Ez a szép menyegzős mise, amely eredetileg Sz. Ágnes saját miséje volt, később a szűzek közös miséje lett. Az okos szűzekről szóló példabeszéd nyomja rá jellegét az egész misére *(allelúja, evang., communio)*. S hozzájárul még a 44. zsoltár, mely a mai napon a Sz. Ágnes képében elénk lépő Egyház menyegzős éneke *(grad., off., comm.)*. *Introituskor* kilépünk az ellenséges, ránk leselkedő, megrontani akaró világból, és Sz. Ágnessel együtt rálépünk a tisztaság útjára. *Felajánláskor* látjuk, amint a szeplőtelen jegyes — az Egyház — áldozatát Krisztus megváltó áldozatához kapcsolja. És kíséri őt Ágnes veze-

tésével a hívők fehér ruhába öltözött serege. (Az offertorium régi szövegében nem afferentur, hanem offerentur volt.) *Áldozáskor* megismétlődik az evangélium vezérgondolata: Ime, jön a vőlegény, menjetek elébe! Milyen benyomásokat ébreszthetett ez az ének a régi Egyházban, amikor Krisztus második eljövetelét a közel jövőben várták, s mikor ott énekelték éjjel a katakombákban a szent sírja mellett!

Január 22.

Sz. Vince és Anasztáz vértanuk.

(semid.)

Legyünk diákonusok, Krisztus testének szolgái.

1. Sz. Vince. † 304 jan. 22. Sírja Castres-ben (Aquitania), saját templomában van. Diákonusként hollóval ábrázolják (a holló védelmezte holttestét). *Élete:* Az Egyház nagy, szent diákonusainak sorában Sz. István és Sz. Lőrinc mellett a harmadik Sz. Vince, a leghíresebb hispániai vértanu. Sok tanu jelenlétében megvesszőzték, s azután kínpadra vonták. De hitét semmi kín, semmi hízelgés vagy fenyegetés sem tudta megtörni. Erre tüzes rostélyra fektették, vasfogókkal tépték, tüzes vassal sütögették. Majd ismét a börtönbe vetették, amely cserépdarabokkal volt teleszórva. Börtönét mennyei fényesség ragyogta be. Akik látták a

A «fény» és «élet» görög szavak keresztbeírva Krisztust jelentik.

fényességet, nagyon elámultak. Ekkor puha ágyba fektették, hogy a kényelem sodorja bukásba, mert a kínok nem tudták megtörni. Azonban Vince hősiessége, Jézus Krisztus hite és az örök élet reménye által erősítve mindent legyőzött: a tüzes rostélyt, a kardot, minden kínvallatást és szenvedést. Végül is ő győzött, s elnyerte a vértanuk koronáját.

2. Sz. Anasztáz. † 628 jan. 22. Fejét Rómában őrzik. Szerzetesruhában, bárddal, vértanuságának eszközével ábrázolják. A Martyrologium azt mondja róla: «Anasztáz perzsiai szerzetes volt. A palesztinai Cezáreában rengeteget szenvedett ostor- és botcsapások súlya alatt, börtönben és bilincsben. Utána Chosroes perzsa király is válogatott kínzásokkal gyötörte, s végül lefejeztette. Hetven társa megelőzte őt a vértanuságban, mert már előbb vízbefojtották őket. Fejét és képét később Rómába hozták, ahol általános tiszteletnek örvend. Képe megfutamítja a gonoszlelkeket, s a betegeket megszabadítja betegségeiktől. Ezeket a hatásokat a második niceai zsinat aktái is megerősítik». A szentet nagy tiszteletben tartják Rómában. *Alkalmazás:* Az Egyház mindig nagyrabecsülte szentjeinek ereklyéit és képeit. Ez a tisztelet egyáltalán nem von el bennünket Krisztustól, hiszen a szenteket Krisztus teste megdicsőült tagjainak tartjuk, akik elől valóban megfutamodik a gonoszlélek.

3. A szentmise (Intret). Az *introitus* ugyanaz, mint tegnap. Ha Sz. Vincére gondolunk, még jobban megértjük. A természeti ember ágaskodik a vértanui szenvedés ellen. A *szentlecke* már vigasztalóbb hangokat pendít meg: «Az igazak lelkei Isten kezében vannak. Úgy látszott a balgák szemében, hogy meghaltak, ők azonban békességben vannak! (t. i. az örök üdvös-

ségben). Isten próbára tette, és magához méltóknak találta őket . . . s elfogadta őket egészen elégő áldozat gyanánt. Fényleni fognak az igazak, és uralkodnak a népeken, s az Úr lesz a királyuk örökké». Mennyire ért ahhoz az Egyház, hogy a vértanuságot jó megvilágításba állítsa, s bennünk is keltegesse a vállalkozó kedvet a szenvedésre! Az *evangélium*ban Krisztus szájából halljuk második eljövetelének előjeleit. Közéjük tartozik a vértanuság is: «Kezet vetnek rátok, és üldözni fognak, a királyokhoz és helytartókhoz hurcolván titeket az én nevemért. És gyűlöletesek lesztek mindenki előtt». Szentjeinknél betű szerint igazolódott ez a szó. Nekünk is meg kell éreznünk valamit ennek a hősiességnek lehelletéből, s legalábbis a vérontás nélküli vértanuságot kell gyakorolnunk: «Béketűrésben bírjátok lelketeket». Az *áldozás*ban ma ismét új erőt kapunk, hogy életünket «teljes áldozatként» felajánlhassuk.

4. Az Anyaszentegyház diákonusi szolgálata. A mai ünnep az Egyház diákonusi hivatalára irányítja figyelmünket. Diákonus annyi, mint szolga. Az első diákonus maga Krisztus, aki így beszél önmagáról: «Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és váltságul adja életét sokakért» (Máté 20, 28). A diákonátust mint egyházi rendet és hivatalt az apostolok vezették be. Az Apostolok Cselekedetei elmondják (6, 1 skk.) az első hét diákonus megválasztását. Ezek elsősorban a szegénygondozást látták el a hitközségben. Hivataluk lassanként nagy jelentőségre tett szert. Ez az első nagyobb szentségi jellegű rend. A liturgiában arról lehet ezt észrevenni, hogy a diákonus már Dominus vobiscum-mal üdvözölheti a népet, s a nép válaszol rá:

Et cum spiritu tuo (vagyis a Szentlélekkel, akit a szentelésben vettél). Az ősegyházban főként három fontos tennivalója volt a diákonusnak: 1. a szegénygondozás, 2. az evangélium hirdetése, 3. a szent vér kiosztása a hívek között. Összefoglalva: Krisztus testének, és pedig az ő misztikus (szegények) és eucharisztikus (evangélium és áldoztatás) testének szolgálata. Mostanában a nyugati egyházban ez a hivatal már nem él. Azonban minden papnak tudatába kell idéznie, hogy ő diákonus is, és hűségesen el kell látnia épen ezt a három teendőt: a szegénygondozást, evangéliumhirdetést és az eucharisztia kiosztását. Az egyszerű hívő is diákonus. Amint van egyetemes papság, amelyben minden hívő részes, épúgy lehet egyetemes diákonátusról is beszélni. Vagy talán nem végezhetné valamikép a laikus is Krisztus testével szemben ezt a hármas szolgálatot? A szegénygondozást a maga teljességében végezheti (hiszen valamikor diakonisszák is voltak); az evangélium hirdetésére nincs meghatalmazása, de azért állandóan magánál hordhatja az evangéliumos könyvet (régi mozaikokon a diákonusokat mindig azzal ábrázolják), és terjesztheti, magyarázhatja, s ha édesapa vagy édesanya, akkor vasárnaponkint fölolvassa gyermekeinek; bibliás könyv-apostolságot folytathat, s ilyen értelemben diákonus lehet. Ami pedig az oltárszolgálatot illeti: régente laikusok is vihették a betegekhez az Oltáriszentséget. Most ez a papoknak van fenntartva. De azért ma is számos lehetőség nyílik a laikus hívő számára, hogy az eucharisztiás Krisztusnak szolgálatot teljesítsen. Gondoskodj a templom, az egyházi ruhák tisztántartásáról, az oltár díszítéséről. Az is szép diákonusi szolgálat, ha a misekönyvet terjeszted, és magyarázod. A liturgikus megújulás előmozdítása hasonlóképen igazi laikus diákonusság.

Bármi legyen is, amit így végzünk, legyünk egész életünkben diákonusok: Krisztus testének szolgái.

Január 23.

Pennaforti Sz. Rajmund hitvalló. (semid.)

Sz. Emerenciána szűz, vértanu.

A bűnbánat méltó gyümölcsei.

1. Sz. Rajmund. † 1275 január 7. Sírja Spanyolországban van, Barcelonában. Úgy ábrázolják, amint dominikánus ruhában a köpenyén átkel a tengeren. *Élete:* Sz. Rajmund kiváló jogtudós volt. Nagy érdemeket szerzett IX. Gergely Decretalisainak kodifikálásával és kiadásával. 45. éves korában Sz. Domonkos rendjébe lépett. Közreműködött a mercedáriusok rendjének alapításában, s ő készítette el rendi szabályaikat. Rendelkezett a csodatevés adományával. Csodái közül legfigyelemreméltóbb, hogy a Baleári szigetekről Barcelonába visszatérőben a tengerre borította köpenyét, s azon tette meg hat óra alatt a mintegy 160 mérföldnyi utat. Más alkalommal pedig zárt ajtón keresztül ment be a rendházba. Csaknem 100 éves volt, amikor meghalt 1275-ben. Kiváló gyóntató volt, s ezért a gyóntatók védőszentje.

2. Sz. Emerenciána. † jan. 23-án, a harmadik században. Sírja a római Sz. Ágnes-templomban van. Szűzként ábrázolják, kezében pálmával és kövekkel. *Élete:* Sz. Emerenciána római szűz volt, Sz. Ágnes tejtestvére. Már hitújonc korában kivált hitével és Krisztus iránt való szeretetével. Egy alkalommal kemény szemre-

hányásokkal illette a keresztények ellen dühöngő pogányokat. A fölizgult tömeg erre megkövezte. Sz. Ágnes sírján imádkozva halt meg az Úrban. Saját vére keresztelte meg, amelyet állhatatos hittel ontott Krisztusért. A XVI. században találták meg testét Sz. Ágnes templomában. V. Pál pápa nagy ünnepélyességgel ismét oda temettette. *Alkalmazás:* Itt látunk egy példát a vérkeresztségre. Emerenciána még nem volt megkeresztelve, mégis meghalt hitéért. Vértanusága pótolta a keresztséget. Mennyire vágyódott az igazi keresztelés után! Ápoljuk magunkban a keresztségi öntudatot.

3. A szentmise (Os iusti). A hitvallók közös miséi közül az első. Jellegzetes a szentek ezen csoportjára. A mai szent titok legjellegzetesebb képe az éber szolgáról szóló példabeszéd, aki «fölövezkedve, égő lámpával a kezében várja az Urat», ha majd visszajön. Ilyen volt szentünk élete. A földi élet éjtszakájában állandóan útrakészen állott, és istenszeretetének lámpása fényesen égett. Egész élete várakozás volt az Úr eljövetelére. S mikor a halálban az Úr «kopogtatott» nála, «azonnal ajtót nyitott neki». «Virrasztva találta őt az Úr» s fölvitte a mennyei lakomásházba, s ott maga szolgál neki. Az *evangélium* azonban nekünk is szól. Az áldozatban és

áldozásban titokzatosan beteljesedik, hogy az Úr kopogtat nálunk, mi ajtót nyitunk neki, ő meghív lakomájára s «transiens ministrabit» — átmegy közöttünk, s kiszolgál minket. Átmegy közöttünk, — ez a legtalálóbb kifejezés az eucharisztiára, szemben a mennyországgal, ahol majd «örökké élvezzük istenségét». Föladatunk most az, hogy a szenttel együtt virrasszunk, fölövezkedve, égő lámpással a kezünkben. Akkor már most is részesedünk abban, hogy javai fölé rendel minket. Ismét láthatjuk, hogy milyen erősen hat a *communio*-ének, ha az áldozás pillanatában imádkozzuk, akkor, «amikor az Úr jön».

4. A gyüjtőimádság. Mennyire ért a liturgia ahhoz, hogy a szent életét a mi életünk alakítására értékesítse! Jól látható ez a mai collectán is, amelyet VIII. Kelemen pápa szerkesztett. (A gyüjtőimádságok, mint ismeretes, többnyire három tagozatúak: megszólítás, a kérés indítéka az ünnep tárgyából merítve, a tulajdonképeni kérés.) A mai collecta két mozzanatot ragad ki indítékul a szent életéből: jó lelkiatya (gyóntató) volt, és átkelt a tengeren. Ezek szolgáltatnak alkalmat a következő két kérésre: *a)* hogy «a bűnbánat méltó gyümölcseit teremjük» és *b)* hogy az örök üdvösség kikötőjébe eljuthassunk. Mivel Sz. Rajmond a gyóntatók védőszentje, kieszközölheti számunkra a kegyelmet, hogy a bűnbánat szentségének nagy ajándékát jól felhasználjuk. A könyörgés itt Ker. Sz. Jánosnak az evangéliumban is előforduló szavait használja: «Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcseit» (ez a megtérés). A megtérést fához hasonlítja, melynek jósága gyümölcseiről ismerhető meg. Ez a jó gyümölcs: állhatatosság a megtérésben. Sajnos, gyakran tapasztaljuk magunkon, hogy csak rövid ideig tartott az Istenhez való fordulásunk. Ez bizony nem volt a bűn-

bánat méltó gyümölcse. Holnapután (jan. 25.) elénk állít majd az Egyház egy klasszikus példát: megmutatja, hogyan termette Sz. Pál a megtérés méltó gyümölcseit. A második kérés a gyakran használt szép képben fejeződik ki: bárcsak eljutna életünk hajócskája a viharok és hullámok dacára is az örökkévalóság kikötőjébe. Mind a két kérés teljesedésére adjon nekünk kegyelmet és erőt az Oltáriszentség.

Január 24.

Sz. Timóteus püspök, vértanu.
(dupl.)

Tartsd meg a törvényt az Úr eljöveteléig.

Az Egyház a szenteket általában haláluk napján ünnepli. De ha ez nem ismeretes, akkor a maga szempontjai szerint jelöli ki az ünneplés napját. És itt tekintettel van az egyházi időszakra, vagy az egyéb rokonünnepekkel való kapcsolatokra. Ma az utóbbi szempont érvényesül. Holnap ünnepeljük Sz. Pál megtérését. Előfutára ennek kedves tanítványa, Timóteus ünnepe.

1. Sz. Timóteus. Sírja a konstantinápolyi Apostol-templomban van. *Élete:* Timóteus Sz. Pálnak legkedvesebb tanítványa és állandó kísérője. Az Apostol első térítőútja alkalmával tért meg. És mikor Sz. Pál második útjában Lisztrát meglátogatta, kísérőül csatlakozott hozzá, bár még nagyon fiatal volt (körülbelül 20 éves). Ettőlfogva bensőséges, atyai barátság fűzi őt az Apostolhoz. Sz. Pál kedves gyermekének nevezi őt, mert úgy ragaszkodik hozzá, «mint a gyermek atyjához». (Fil. 2, 22.) Timóteus mélykedélyű, önzetlen,

tehetséges, buzgó ember volt, s egész fölfogásában mindenki közül ő hasonlított leginkább mesteréhez. Ő volt vigasza az Apostolnak a szenvedésekben, s támasza a sok nehézség közepett, főleg mikor az Apostol megöregedett. Munkatársa volt a jelentősebb egyházközségek alapításában, s Sz. Pál a legfontosabb megbizatásokat adta neki. Az első fogságot is együtt szenvedték át. Sz. Pál őt tette meg Efezus első püspökének. Mestere maga állította neki a legszebb emléket a Timoteushoz írt két levéllel.

2. A szentmise (Statuit) a *szentlecke* kivételével a vértanu-püspökök közös miséje. Az *introitus* és a *graduále* a püspökről szól, aki az isteni főpapnak képmása, s most a miséző pap alakjában jelenik meg. Az evangélium Krisztus követésének meredek útjaira mutat rá: «apánkat, anyánkat... saját életünket is gyűlölni», azaz kevesebbre becsülni, ha egyszer Krisztus hív minket. «Fölvéve keresztünket, követni az Urat», vagyis érte szégyent és gyalázatot is vállalni. Ha a szent kereszt követéséért így megvetjük a világot s kevésre becsüljük magunkat, akkor építjük lelkünkben az Isten bástyáját. Igy győzelmesen bocsátkozhatunk harcba a gonosz lélekkel is. Látjuk, hogyan mutat az Egyház utat a vérontás nélküli vértanuságra.

3. Sz. Pál végrendelete. Timóteus mint Sz. Pál legkedvesebb tanítványa a legmélyebben hatolt be mestere szellemébe, s áthagyományozta azt az Egyház és édesmindnyájunk számára. Ezért hálával tartozunk neki. Sz. Pál két levelet írt kedves tanítványához. Úgy tekinthetők ezek, mint Timóteushoz intézett végrendelete. Bizonyára állandóan magánál hordta a szent e két levelet, s állandóan fülébe csengtek mesterének intései. És szerintük is élt. Jó volna, ha a mai

ünnepen mi is elolvasnók ezeket a leveleket, hogy életünket hozzájuk igazítsuk. De ugyan kinek van ma ideje, hogy végigolvassa őket? Azért tehát az Egyház elővesz belőlük egy részletet a szentleckében, hogy ezt vigyük magunkkal a napra, és aszerint éljünk. Fogadjuk úgy, mintha Sz. Pál beszélne hozzánk, mintha mi is kedves tanítványai volnánk. Mit mond ő nekünk? Először is, hogy gyakoroljuk az erényeket: az igazságosságot, jámborságot, hitet, reményt, türelmet, szelídséget. Harcoljuk jól az élet harcát, és két kézzel kapaszkodjunk az örök életbe. És lám, életünk két fontos mozzanatára is figyelmeztet az Apostol, földi zarándokságunk határpontjaira. Az első a keresztség, a második a halál. Megkeresztelésünkkor letettük a hitvallást, sok tanu előtt, az egész Egyház színe előtt. S attól kezdve «hitvallóknak» és «vértanuknak» kell lennünk. Ezt a hitvallást életté kell váltanunk. A misének vagy a zsolozsmának Credójánál mindig erre a keresztségi fogadásra kell gondolnunk. Sz. Pál eszembe idézi minden hitvalló és vértanu királyát, Jézus Krisztust is, aki Poncius Pilátus előtt tette le hitvallását. Az Egyház pedig Timóteus emlékét idézi, aki híven követte mesterének «intéseit», és «jó bizonyságát» vérével pecsételte meg. S ezzel ott vagyunk az élet másik határkövénél: Krisztusnak halálunkkor történő eljövetelénél. Életünk célja, legbuzgóbb iparkodásunk tárgya az legyen, hogy addig «szeplőtelenül, feddhetetlenül» őrizzük meg magunkat. Az Oltáriszentség kapcsolja össze ezt a két határpontot. Kapcsolódik a keresztséghez, erőt ad és kegyelmet a hitvalláshoz, s azután vezet tovább az Úr eljöveteléig. Ezt különben titokzatosan máris valósítja.

Január 25.

Pál fordulása.

(dupl. mai.)

Eredetileg nem Sz. Pál megtérése volt ennek az ünnepnek tárgya, hanem ereklyéinek átvitele (translatio), és szoros kapcsolatban állott Péter székfoglalásának ünnepével (mely nyolc nappal később van). Lassankint azonban elfeledkeztek erről a történeti alapról, s az ereklyeátvitel helyébe az apostol lelki átfordulását, megtérését kezdték ünnepelni.

1. Sz. Pál megtérése. Azért ünnepli az Egyház a népek apostolának, Sz. Pálnak megtérését, mert nagy fontosságú ez az esemény az egész kereszténységre. Ez a megtérés az Üdvözítő halála után öt évvel (a Martyrologium szerint kettővel) történt, egészen hirtelen, Pálnak közreműködése nélkül, a kegyelem hatása alatt. Sokszor beszél erről az apostol, s mindig a legmélyebb meghatottság, a legbensőségesebb hála nyelvén (három helyen részletesen beszámol a Szentírás a népek Apostolának erről a legjelentősebb életfordulójáról, még pedig: Ap. Csel. 9, 1—22; 22, 3—21; 26, 9—18). Sz. Pál megtérése igen jelentős, messze kiható esemény az Isten országának földi kialakulásában. Sz. Pál szabadította ki a zsidóság bilincseiből az Egyházat, és ő vitte a pogányok közé. Ő hozta Krisztus hitét Európába, még magába Rómába is. Általa lett az Egyház világegyházzá, katolikus egyházzá. Igy mi is a népek Apostolának köszönhetjük keresztségünket. Hálásan ünnepeljük tehát ezt a nagy eseményt, Pál fordulását, amelyben oly nyilvánvalóan győzedelmeskedett a kegyelem a természeten és az emberi akaraton. A mai

nap a győzelmes kegyelem ünnepe. Persze Sz. Pál akarata sem maradt tétlen ; a kegyelem és az akarat jegyesi szövetségre léptek egymással : «Isten kegyelme bennem nem volt hiábavaló».

2. A szentmise (Scio cui). Az *introitus*ban megvallja Sz. Pál, hogy egészen Isten kezébe adja magát. Mert tudja róla, hogy megőrzi a reábízott kincset eljövetelének napjára. Az introitus ezen szavait én is elmondhatom, és az áldozásban zálogot kapok az ígért javakról. A 133. zsoltár, amelyet végigimádkozom, azt az örvendetes tudatot keltegeti bennem, hogy öröktől fogva kiválasztott vagyok, mint Sz. Pál. Bárcsak lenne teljes az én megtérésem is *(orácio)*. A *szentlecke* elevenen ecseteli az ünnep tárgyát alkotó titkot. Az *evangéliumban* halljuk az Úr ígéretét követőihez : «Midőn az Emberfia az ő fölségének trónján fog ülni, ti is tizenkét széken ültök . . .» Sz. Pálnál ez már beteljesedett, mikor meghalt. A szentmise az ő dicsőségének részeseivé tesz minket. *Fölajánláskor* «elhagyjuk» azt, amire Isten a kegyelem mértéke szerint indít minket; a *szentáldozás*ban pedig megkapjuk a «százszoros visszafizetés» zálogát *(comm.)*.

3. Saját megtérésünk. Nincs-e ennek a nagy esetnek megfelelője a mi életünkben? De bizony van. Megtérésünk első napja a keresztség napja. Akkor Krisztus is beleszólt már életünkbe. Tisztára a kegyelem napja volt az, a mi legcsekélyebb érdemünk nélkül. Akkor persze még nem élt öntudatunk. Kár érte. Milyen mély benyomást tehetett a keresztség az ősegyház felnőtt keresztelendőire ! Igazán conversio, egész életük gyökeres megváltoztatása volt Gondoljunk csak pl. Sz. Ágostonra. Nálunk, akik csecsemőkorunkban keresztelkedtünk, a keresztség mellett sze-

repel még egy második conversio, megtérés is: megtérés a lanyha, talán vétkes, többnyire öntudatlan keresztény életből az öntudatos, buzgó kereszténységbe. Ezért kell a keresztségi öntudatot ápolnunk magunkban. A mai napot különösen is ennek az ügynek kell szentelnünk. Ünnepeljük hálásan életünknek ezt a két megtérését: öntudatlan és tudatos megtérésünket.[1] Van azonban az én életemnek még egy damaszkuszi órája: a szentmise. Itt elém is odaáll Krisztus, s az ő kegyelme annak az első megtérési napnak kegyelméhez kapcsolódik, hogy amit akkor kezdett, azt most győzelmesen célba vezesse. Ébren akarja bennünk tartani a megtérés tudatát, amit Sz. Pálban olyan csodálatosan látunk. Megtérése után húsz, harminc esztendővel is könnyekig meghatódik, ha a damaszkuszi órára gondol. Az az igazán nagy ember ismertető jele, hogy nagy benyomásai nem halványulnak el. Mert a megtérés magában még nem sokat ér, csak akkor, ha állhatatosak maradunk benne. S ehhez segít a szentmise damaszkuszi órája. Minden misében conversio, átváltozás történik: odaviszem emberi nyomorúságomat az oltárra, s istenülést kapok érte cserébe. Földi kenyeret ajánlok fel, és isteni kenyeret kapok vissza. Saul megy a szentmisére, s Pál távozik róla.

Jézus nevének jele egy római sírkövön.

[1] A szerzeteseknek még egy külön conversiójuk is van: szerzetbelépésük. Ennek külső jeléül sokhelyt nevüket is megváltoztatják: szerzetesi nevet vesznek fel.

Január 26.

Sz. Polikárp püspök, vértanu.

Szózat az égből: Polikárp, vitézül harcolj!

1. Sz. Polikárp. † 155 febr. 23. Sírja Kisázsiában van, a Musztafahegyen, saját templomában. Püspöki ornátusban, koronával, pálmaággal és karddal ábrázolják. *Élete:* Tisztelettől elfogódva mondja a Martyrologium : «Szmirnában Sz. Polikárp halálának napja. Sz. János apostol tanítványa volt, s általa a város püspökévé szentelve az összes kisázsiai egyházak élére került. Marcus Antoninus és Lucius Aurelius Commodus idejében a prokonzul ítélőnapot tartott a városban. Akkor az amfiteátrumban az egész nép Polikárp ellen zúdult, s fejet követelte. Ezért máglyahalálra ítélték. Mivel ezt a büntetést sértetlenül kiállotta, karddal átdöfték. Igy nyerte el a vértanui koronát. Vele együtt szenvedte el a halált a hitért tizenkét keresztény, akik Filadelfiából érkeztek a városba».

Polikárp, Szmirna püspöke, a keresztény ókor egyik legtiszteletreméltóbb vértanui alakja. A közé a kevés ismert férfiú közé tartozik, akik az apostoli időkből nyúlnak bele a következő korba. Életét és halálát hiteles vértanu-akták — a legrégibbek, amik fönnmaradtak — és más egykorú írók tanusítják. Mélyen meghatódunk, mikor Iréneusnál, szentünk egyik tanítványánál olvassuk : «Arra az időre való visszagondolás, amikor még gyermekkoromban Polikárpnál voltam Kisázsiában, még most is elevenebben él emlékemben, mint a jelen. Még most is meg tudnám mutatni azt a helyet, ahol ülni szokott és tanított. Ahogy bejött és kiment, egész magatartását, külsejét, előadásmódját mind be tudnám mutatni a népnek. Úgy tűnik

fel, mintha most hallanám, mikor meséli, hogyan társalkodott Sz. János apostollal és a többiekkel, akik még látták az Urat. Mintha hallanám, mint idézi szavukat, és mindazt, amit az Úrról és az ő csodatetteiről hallott . . .»

Aki abban a szerencsés helyzetben van, hogy hozzájuthat vértanuságának aktáihoz, olvassa el minden esztendőben ezen az ünnepnapon. Az ősegyház szelleme lehel ránk ebből az írásból. Néhány helyet közlünk belőle: «Tagadd meg hitedet, átkozd meg Krisztust, akkor szabadon bocsátalak!» Erre azt válaszolta Polikárp: «Nyolcvanhat esztendeje szolgálok neki. Sohasem bántott. Hogyan káromolhatnám az én Királyomat és Megváltómat?» A máglyára kötözve ég felé néző szemmel így imádkozott: «Uram, mindenható Isten, Atyja kedves, áldott Fiadnak, Jézus Krisztusnak, aki hírt hozott nekünk felőled, Istene az angyaloknak és hatalmasságoknak, az egész világnak és az igazak teljes seregének, akik színed előtt élnek! Hálát adok neked, hogy erre a napra és órára érdemesnek találtál; hogy vértanuiddal együtt részesülhetek Krisztusodnak kelyhében, melynek erejéből testemmel, lelkemmel föltámadok az örök életre az örökkévaló Szentlélekben. Bárcsak befogadnál vértanuid közé, kövér, neked tetsző áldozatul. Úgy amint azt Te, csalhatatlan, igaz Isten számomra rendelted, amint előre jelezted, s amint most beteljesíted. Mindezért magasztallak tehát, és dicsőítlek, az örök mennyei Főpap, Jézus Krisztus, a te kedves Fiad által. Őáltala legyen neked Vele és a Szentlélekkel egyetemben dicsőség most és mindörökké. Amen». Mikor az Ament kimondta, s imádságát befejezte, meggyujtották a tüzet. «Magasra csapott a máglya lángja. És akkor csodát láttunk (mondják a jelenvolt keresztények). Mert a láng ki-

öblösödött, mint a széltől dagadó vitorla, s úgy fogta körül a vértanu testét. Az pedig ott állt a középen, nem mint a sülő hús, hanem mint a kenyér, vagy mint az arany és ezüst, mely kemencében tisztul . . .» Végül még egy liturgikus szempontból jelentős hely: «Ilyen módon jutottunk csontjai birtokába, s minthogy drágaköveknél többre becsüljük azokat, megfelelő helyen eltemettük. S ott gyülekezünk majd össze Isten kegyelméből nagy örvendezéssel, hogy vértanui születésnapját ünnepeljük, gondolva azokra, akik már megállották a harcot, s készítve rá azokat, akik még előtte állnak».

2. A szentmise (Sacerdotes Dei). Általában a közös mise szövegéből van véve, de több helyen tekintettel van a szent életére. A miséző pap személyében a tiszteletreméltó öreg Polikárp áll előttünk *(intr., all.)*. A *szentlecké*ben szentünk apostoltanítója szól hozzánk a szeretetről: «Arról ismerjük meg az Istennek irántunk való szeretetét, hogy életét adta értünk. Igy nekünk is oda kell adnunk életünket testvéreinkért». Polikárp megtette. A misében oly szépen újul föl ez a két halál: Krisztusé és a szent vértanué! Az *evangéliumot* is valóra váltotta a szent: Krisztus hitét prédikálta, az Urat «megvallotta az emberek előtt», most pedig az Úr is «megvallja őt a mennyei Atya előtt». Az *áldozás*ban egy sugár jut el hozzánk abból a ragyogó fényességből, amit Polikárp már a maga teljességében élvez.

Január 27.

Aranyszájú Sz. János püspök, hitvalló, egyházdoktor. (dupl.)

Az Úr Jézus Krisztus jegyeit hordom testemen.

1. Aranyszájú Sz. János. † 407 szept. 14., számkivetésben. Testét először Konstantinápolyba vitték, később pedig Rómába a Sz. Péterbe. *Élete:* A Martyrologium szeptember 14-én azt mondja: «Konstantinápolyban a város püspökének, Sz. Jánosnak halála napja. Aranyként folyt a beszéd szájából, ezért kapta a Chrysostomus (Aranyszájú) nevet. A vele ellenséges párt ármánykodására számkivetésbe került. Mikor azonban I. Ince pápa mellette foglalt állást, vissza kellett őt hívniok. Minthogy azonban a kísérő őrség részéről sok bántalmat kellett elszenvednie, útközben meghalt».

Zarándokoljunk ma a római Sz. Péter-templomba, a nagy püspök sírjához. Jelentőségét szavakkal méltatni nehéz dolog. Egyházdoktor, püspök és vértanu. Még most is «középen áll az Egyházban» és «az Úr megnyitja száját», mert írásai még ma is élnek az Egyházban. Istenáldotta prédikátor, talán minden idők legnagyobbika. Sz. Pál apostolnak lelkes tisztelője volt, s azt tartották róla, hogy az apostol maga segített neki írásai elkészítésében. Reális írásmagyarázata sokkal érthetőbb, mint más egyházatyáké, akik szeretnek allegorizálni. Igen sokat írt. Összegyüjtött írásai tizenhárom fóliókötetre rúgnak. Vannak bennük fejtegetések a szerzeteséletről, a szűzességről, a papságról, továbbá prédikációk és folytatólagos szentírásmagyarázatok (homiliák). Nagy volt mint lelkipásztor is, védelmezte az özvegyeket és árvákat, bátorszavú püspök,

aki «előállt akár alkalmas, akár alkalmatlan» időben, s nem félt a fejedelmek, sőt még magának a császárné kegyének elvesztésétől sem. Lelkipásztori kötelességteljesítése tette őt vértanuvá. Kétszer száműzték. S ha az Egyház nem is ünnepli vértanuként, mégis ott van kezében a vértanuk pálmája, mert hisz úgy kergették a halálba. Meg kell még említenünk, hogy a keleti liturgia kialakulására is nagy hatást gyakorolt: a görög Egyháznak még ma is leggyakrabban használt miséje Aranyszájú Sz. János liturgiája.

2. Életének vége. A császári testőrség katonái erőltetett sietséggel hajszolták az úton. Remélték, hogy az utazás fáradalmaival sikerül tönkretenni a szentet. Bármily erősen zuhogott is az eső, a katonák könyörtelenül tovább kényszerítették. A városokban és falvakban nem tartottak pihenőt. S közben a szent az egész három hónapig tartó, szenvedésekkel teli úton állandóan nyugodt, ragyogó arccal járt. Komona városán is megállás nélkül haladtak át. Csak a város falaitól mintegy öt-hat mérföldnyire telepedtek le egy vértanu emlékművénél. Éjtszaka megjelent a szentnek antiochiai Lucián vértanu kíséretében Sz. Baziliszkus komonai püspök, aki Maximinus császár alatt szenvedett vértanuságot Bithyniában. «Csak bátran, János testvér — mondta neki. — Holnap már együtt leszünk.» Ebben az ígéretben bízva a következő reggel arra kérte a szent a katonákat, hogy maradjanak helyben a nap ötödik órájáig. De azok vonakodtak, s továbbutazásra ösztökélték. Alig tettek meg azonban 30 stadiumnyi utat, mikor Sz. János gyöngesége miatt mégis csak vissza kellett fordulniok. Itt fehér ruhát kért magának a beteg; jól is illett ez szent életéhez. Saját ruháit, a cipő kivételével szétosztotta a jelenlevők között.

Fölvette a szentségeket, s az összegyűltek előtt elmondta még utolsó imádságát szokásos befejezésével: «Áldott legyen az Isten mindenért. Amen!» S ezzel örök nyugalomra tért az, aki oly sokat járt dicsőséggel, hogy a bűnbánatra hajlókat üdvösségre vezesse, a bűnösöket pedig komoly figyelmeztető szavával visszafordítsa a romlás útjáról.

3. A szentmise (In medio) az egyházdoktorok közös miséje. Magyarázatát l. jan. 14.

Január 28.

Sz. Ágnes szűz és vértanu (másodszor). (simpl.)

Bárány állt a jobbján.

Régi szokás, hogy a szentek ünnepe után a nyolcadik napon mégegyszer összejöttek a hívek a szent sírjánál, s ott mutatták be a szentmiseáldozatot. Sz. Ágnes ünnepével kapcsolatban mostanáig megmaradt ez a szokás. Csakhogy a liturgikus könyvekben ezt a napot nem oktávának hívják, hanem úgy, hogy «Agnes secundo» vagyis másodszor ünnepeljük. A második ünnep kevésbbé ünnepélyes (ritus simplex). Ez a régi szokás újult föl mostanában a karácsonyt követő három ünnep nyolcadát illetőleg. Mindamellett a mai napnak a régi sacramentariumokban egyéb jelentősége is van. Sz. Ágnes születésnapja ez, amelyet az iránta való nagy tiszteletből kivételesen megünnepeltek a régi időben.

1. Sz. Ágnes. A zsolozsmában a mai napon a következő épületes olvasmányt találjuk: «Mikor egy

alkalommal Sz. Ágnes szülei szokásuk szerint leányuk sírjánál virrasztottak, az éjtszaka folyamán megjelent előttük szűzek karának kíséretében a szent, s azt mondta: Kedves szüleim, ne gyászoljatok engem halottként, mert ezekkel a szűzekkel együtt élek én az égben annál, akit már a földön teljes szívemből szerettem. Néhány évvel később a szent sírjánál imádkozott Nagy Konstantin leánya, Konstancia, bár még nem volt keresztény. Gyógyíthatatlan fekélyben szenvedett. Imádság közben elnyomta az álom, s akkor Sz. Ágnestől a következő szavakat hallotta: Konstancia (= állhatatos) légy állhatatos! Higgy Jézus Krisztusban, Isten Fiában, Ő meggyógyít. Valóban meg is gyógyult, s nemsokára a császári család több tagjával együtt megkeresztelkedett. Sz. Ágnes sírja fölé pedig hálából templomot építtetett». Ebből az olvasmányból tudomást szerzünk a régi keresztények ősi szokásáról: szívesen virrasztottak éjjel a szentek sírja mellett. Sőt még betegjeiket is odavitték, mert bíztak abban a gyógyító erőben, amely a vértanuk sírjából árad.

2. A szentmise (Vultum tuum). A közös misék szövegéből van összeállítva. A jegyes-gondolat uralkodik rajta. A menyegzős zsoltár (44.) az összes énekeken végighúzódik. A rövid, de sokatmondó *szentlecké*ben biztosít az Egyház, hogy ő egyetlen férfiúval, Jézus Krisztussal jegyzett el bennünket tiszta szűzekként, és hogy anya módjára féltékenyen őrködik hűségünkön. Az *evangélium* drága gyöngynek, elrejtett kincsnek mutatja be a mennyek országát. Sz. Ágnes ezért a kincsért mindent odaadott: élvezeteket, gazdagságot, földi boldogságot, még életét is, csakhogy ezt az egyet megszerezze. Az áldozásban előleget kapunk erre a kincsre. — Szép a napnyugtára *(I. vesp.)* és a nap-

keltére *(laud.)* szóló antifóna: «Jobbján állt egy bárány, fehérebb, mint a hó. Krisztus az, aki Ágnest menyasszonyává és vértanujává avatta» *(vesp.)*.

«Amit reméltem, már átkarolva tartom. Azzal egyesültem az égben, akit itt a földön teljes odaadással szerettem» *(laud.)*.

Január 29.

Szalézi Sz. Ferenc püspök, egyházdoktor.

(dupl.)

«*Egy kanál mézzel több szúnyogot lehet fogni, mint száz akó ecettel!*» (Sz. Ferenc szavai.)

1. Szalézi Sz. Ferenc. † 1622 dec. 28-án, Lyonban. (A testét jan. 29-én vitték át.) Sírja Annecyben (Savoyában) Mária látogatása templomában. *Élete:* 1567 aug. 21-én született, 1593-ban pappá szentelték, 1593—98 között Chablais-ban a protestánsok visszatérítésének nehéz munkáját végezte, ami mintegy 70.000 lélek megnyerésével végződött. 1602-ben genfi püspök lett. Életének tartalma, sikereinek titka, szelídsége és szeretetreméltósága. Kedves, jóságos egyénisége tükröződik írásaiban. Közülök a Filotea mind a mai napig igen el van terjedve, s a Krisztus követése mellett a legjobb vezető a keresztény tökéletességre. Ez a könyv megmutatja a világnak, hogy az igazi lelkiélet szeretetreméltó, és szeretetreméltó embereket nevel. Ismeretes Sz. Chantal Franciskához való barátsága is. A Filotea, és egyéb írásai alapján avatták egyházdoktorrá. Szeretetreméltóságának és szelídségének megvan a maga története. A bölcsőben még nem ringott vele. Ellenkezőleg, heves, tüzes kedélyt, eleven, szenvedelmes ter-

mészetet örökölt. Hosszú évekig tartott, míg türelmetlen, heves vérmérsékletét legyőzte. Egyszer még püspök korában is elragadtatta magát, mert beleharangoztak a prédikációjába. Mégis nagy önuralomra tett szert, mert a mérgét «mindig gyorsan nyakoncsípte». Csináljuk utána!

2. A szentmise (In medio) az egyházdoktorok közös miséje; l. jan. 14-én. Azonban saját *könyörgése* van, mely szépen jellemzi szentünket. Elsősorban is úgy, mint nagy lelkipásztort, aki magáévá tette Sz. Pál jelmondatát: mindenkinek mindene lettem, hogy sokakat megnyerjek (1. Kor. 10, 22.); majd pedig szelídségéről szól, s kéri, hogy a megváltás gyümölcseiből ez osztassék ki ma számunkra: «Hogy szereteted édességétől elárasztva, az ő útmutatásai alapján és érdemei segítségével az örökkévaló örömöket elnyerhessük!» — Ha a napi szentnek van valami különleges erénye, vagy kegyelmi adománya (mint pl. ma is), akkor iparkodjunk aszerint igazítani egész napunkat: a szentmisét, a breviáriumozást, az elmélkedést, és az erénygyakorlatokat. Legyen a szent a mi tanítónk. A szentmisében ajánljuk föl erre az erényre való elhatározásunkat, áldozáskor merítsünk erőt és kegyelmet gyakorlására, a breviáriumozásban egész imádkozó lelkünk azt forgassa magában. Olvassuk el ma a Filoteából a szelídségről szóló fejezetet! Igy kerülünk bizalmas viszonyba a napi szenttel, aki tanítónk lesz s erényeink nevelője.

3. A szelídség a Filotea szerint. A földi élet zarándoklás az égi haza felé. Nekünk, zarándoktársaknak, útközben nem szabad hadilábon állnunk egymással, hanem békés, testvéri és bajtársi együttesben kell haladnunk. Köztünk semmiféle haragnak sem volna szabad fölmerülnie. Nem találhatunk semmi ürügyet

arra, hogy a szívünk felháborodjék. «Mert a férfiú haragja nem cselekszi Isten igazságát», mondja levelében Sz. Jakab. Természetes, hogy a rossznak ellen kell állnunk, s a ránkbízottak rossz hajlandóságaival szemben is következetesen fel kell lépnünk. De mindennek szelíden és békésen kell történnie. Az ágyúk erejét semmi sem töri meg jobban, mintha gyapjúzsákokkal fogják fel golyójukat. Ha a figyelmeztetés szenvedélyből fakad, kísérheti azt értés, még sincs az a hatása, mintha kizárólag az értelemből származnék. Az értelmes lények könnyen megnyilnak az érveknek, a szenvedélynek azonban csak kényszerűségből engednek. Ezért, ha az ész a szenvedéllyel szövetkezik, könnyen gyűlöletessé válik, s egyébként jótékony uralmát is megutálják az emberek. Sz. Ágoston megjegyzi a haragról, hogy még akkor is, ha igazságos, jobb mindjárt kezdetben elzárni előle lelkünk bejáratát, mint félútra bereszteni. Mert ha már egyszer benn van, csak a legnagyobb erőfeszítéssel távolítható el onnan. Ha az éjjeli sötétség győzött, s a nap lenyugodott haragunk fölött, akkor a harag már gyűlöletté változott, s alig van mód rá, hogy szabaduljunk tőle.

Január 30.

Sz. Mártonka szűz, vértanu.

(semid.)

A szentek polgártársai vagytok, és Isten házanépe.

1. Sz. Mártonka. † 266 jan. 1-én. 1634-ben, VIII. Orbán pápa idejében találták meg ereklyéit, és Rómában, a Forum melletti Sz. Martina-templomban helyezték el. *Élete:* Mártonka (Martina) római szűz

volt, atyja a konzuli méltóságot is viselte. Szülei korán elhaltak. Nagy vagyonát Krisztus iránti szeretetből szétosztotta a szegények között. Alexander Severus császár uralkodása alatt arra akarták kényszeríteni, hogy rója le tiszteletét az istenek előtt. Utálattal utasította vissza ezt a gonoszságot. Megvesszőzték tehát, és fogókkal tépdesték. Sok egyéb kínzás után pedig karddal lefejezték. Sírja fölött sok csoda történt. I. Orbán pápa idejében halt meg 266-ban.

2. A szentmise (Loquebar). A szentmise szövege egybekapcsolja a jegyesség és a vértanuság gondolatát. Az *introitus*ban látjuk, amint szentünk félelem nélkül áll bírái előtt. A pap bevonulása pedig az ő bűntelen «járására» emlékeztet (118. zsolt.). A *szentlecké*ben megindítóan csendül föl az «oroszlánok barlangjából», «a fojtó lángokból», a vértanui szenvedésekből a szent hálája Krisztusnak, a «Királynak» segítségéért. A *graduálé*ban látjuk Krisztusnak és jegyesének, az Egyháznak nászmenetét: Az Egyház ebben a szent szűzben annyira hasonló lett mennyei Jegyeséhez! Amint az *evangélium* nyoszolyólányai égő méccsel mennek a Vőlegény elé, ugyanez áll az Egyházról, Mártonkáról és rólunk is. Milyen szépen teljesedett mindez a szent vértanu halálában! És a szentáldozatban bennünk is valóra válik. Azért megyünk *föl-ajánlás*kor az oltárhoz — miként azok a nyoszolyólányok — Isten-szeretetünk és az áldozatba való belekapcsolódásunk égő mécsesével. S ott mint «menyasszonyt» bemutatnak minket az oltáron trónoló Királynak *(off.)*. Az áldozásban ismét kitűnik, hogy a szenvedésre erőt csak az Oltáriszentségből meríthetünk.

3. A fény a liturgiában. «Akkor mind fölkelének ama szüzek, és rendbehozák lámpásaikat».

Ez a szép fényhasonlat szolgáljon előkészületül a következő világosságünnepre, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepére. Érdemes elmélkedni rajta, hogy mennyire jelentős a fény a liturgiában. Szimboluma az Istennek és az isteni életnek, míg a sötétség az ördögnek és az ő cselekedeteinek (a bűnnek) jelképe. Az egész egyházi év tulajdonképen egy nagy fényszimbolum. A téli ünnepkör a sötétségből a világosság felé tart. A nyári, a nappali kör pedig Krisztus világosságának a sötétség fölött aratott győzelmét állítja elénk. A liturgikus napot is át- meg átszövi a fény-gondolat. S ezért az istentiszteletnél is gyakran használják a fényt szimbolumként. Jelentése: Krisztus és a tőle származó isteni élet. S ezért elsősorban ott gyujtanak világosságot, ahol megjelenik Krisztus. Ezért van az előírás, hogy gyertya égjen a szentmisén; ezért van az örökmécs is a tabernákulum előtt. Az evangélium énekléséhez gyertyát visznek. A Sanctus-gyertyát is Krisztus megjelenésére gyujtják meg. Húsvétkor ezért szentelik és gyujtják meg ünnepélyesen a húsvéti gyertyát. Égő gyertyának kell lenni a keresztény ember kezében is, mert ő is isteni élet birtokosa. A keresztségben az Egyház ünnepélyesen

a kezébe adta az égő gyertyát; első áldozáskor is kezében tartotta, otthon is meggyujtja a házioltár előtt, mikor imádkozik, mikor kísértés vagy baj éri, s végül tartja a haldokló reszkető kezében, hogy így menjen a halál éjtszakájában a Jegyes elé. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén új, szentelt égő gyertyát kapunk a pap kezéből. Arra figyelmeztet ilyenkor az Egyház, hogy az egész esztendőben úgy járjunk a világban, mint fényeskedő, Krisztust-vivő emberek.

Január 31.

Nolaszkai Sz. Péter hitvalló.

(dupl.)

Megváltást küldött az Úr az ő népének. (110. zs.)

1. Nolaszkai Sz. Péter. † 1256 dec. 25-én. Sírja Barcelonában (Spanyolország) van. Fehér szerzetesöltönyben ábrázolják, mellén az aragóniai címerpajzs, körülötte a rabszolgaságból kiváltott keresztények. *Élete:* Nolaszkai Sz. Péter alapította a foglyok kiváltására a mercedáriusok rendjét. Mikor egyszer éjjel imádkozott, megjelent neki a Boldogságos Szűz (1228), és elmondta, hogy mennyire kedvére volna isteni Fiának, meg neki magának is, ha tiszteletére szerzetesrendet alapítana. Ennek a rendnek az volna a feladata, hogy a pogányok rabságából kiváltsa a kereszténye ket. A szent engedelmeskedett, és pennaforti Sz. Rajmunddal meg I. Jakab aragóniai királlyal együtt megalapította a Boldogságos Szűz Máriának rendjét a foglyok kiváltására. A rendtagok negyedik fogadalmukkal kötelezték magukat, hogy ha a keresztény rabok kiváltása úgy kívánja, maguk maradnak a pogányok rabságában.

Sz. Péter ezzel a zsoltárverssel az ajkán halt meg: «Megváltást küldött az Úr az ő népének».

2. A szentmise (Justus ut palma). Szépen tükröződik benne a szent élete. Sz. Péter mindenét odaadta, hogy megnyerje az örök kincset. Élete valóban gyönyörködtető látvány volt az angyaloknak és az embereknek. Fölajánláskor a szentnek ezt a nagy odaadását visszük az oltárra, és egyesítjük vele a mienket, áldozáskor pedig dicsőségében részesedünk. Az egész szentmisén végighúzódik Krisztus szegénységben és gyöngeségben való követésének gondolata *(lecke* és *ev.)*. Úgy érezzük, hogy a *szentleckében* Sz. Péter tárja elénk büszkeségünket, kényelmes életünket, míg ő maga szegény és megvetett volt.

3. Az orácio. Nézzük a gyüjtőimádságot, hogyan foglalja röviden egybe, s hogyan értékesíti mindjárt a mi számunkra is szentünk életét. Négy szép gondolatot találunk benne: 1. Az a hősies szeretet, amely őt a keresztények kiváltására ösztökélte, Isten irántunk való szeretetének folyománya. («Úgy szerette Isten a világot . . .») Egyáltalán: az isteni szeretet küldi a szenteket erre a világra, hogy életükben az Ő kiválóságai tükröződjenek. 2. A rendalapítás által az Anyaszentegyház új gyermekekkel gyarapodott. S ezért Sz. Péter mint rendalapító az atyához hasonló. Ez a gondolat mélyen gyökerezik a liturgiában. Sz. Pál is atyának tartja magát a korinthusiakkal szemben: «Ha tízezer tanítótok is volna Krisztusban, de atyátok nincsen sok, mert Krisztus Jézusban az evangélium által én nemzettelek titeket». Azért mély értelme van annak, amikor a papot a liturgiában, de a mindennapi érintkezésben is paternak, atyának szólítják. Ebben az atyai méltóságban nekünk is részünk lehet, ha apostol-

kodásunk által új gyermekeket szerzünk az Egyháznak. 3. A keresztény rabok kiváltása, a gonosz lélek bilincseiből való szabadulásnak képe. Szabadulás «a bűn szolgaságából» (Ján. 8, 34.). A keresztség kiszabadított bennünket az ördög hatalmából (l. a keresztelés sok ördögűzését). Mindamellett, amíg csak élünk, lebilincseli lelkünket a sok rosszra való hajlandóság. 4. Teljes szabadulás csak a mennyei hazában lesz osztályrészünk. Milyen boldogság lehetett a szegény keresztény rabok számára, hogy ismét meglátták hazájukat, hogy hozzájutottak a várvavárt szabaduláshoz, amiben már remélni sem mertek. Igy van ez velünk is : csak akkor leszünk örökre szabadok, ha a mennyei hazába értünk. Az Isten fiainak ezt a szabadságát azonban már most egyre jobban ki kell vívnunk azáltal, hogy az alsóbb ember fölött uralkodunk. A lélek legyen úr a test fölött! «Az igazság szabadít meg benneteket.»

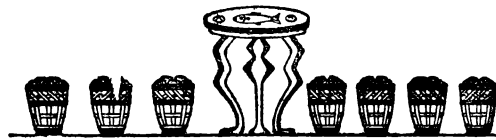

Február 1.

Sz. Ignác püspök, vértanu.

(dupl.)

Krisztus búzája vagyok.

1. Sz. Ignác. † 110—118 között okt. 17-én. Sírja Antiochiában van. *Élete:* A Martyrologium azt írja : «Rómában Sz. Ignác püspök, vértanu ünnepe. Az antiochiai püspöki széken Sz. Péter második utóda volt. Traján üldözése idején arra ítélték, hogy a vad-

állatok elé vettessék, s ezért megbilincselve Rómába küldték. Itt Traján parancsára a szenátus színe előtt a legkegyetlenebb kínzásnak vetették alá, s azután oroszlánok elé dobták. Az oroszlánok fogától megőrölve lett Krisztus számára tiszta áldozat.»

A keresztény őskor hősei között a legelső sorban áll Sz. Ignác püspök és vértanu. Utolsó útja menyegzősmenet és keresztút egyszerre. S az úton írt hét levele olyan, mint a keresztút hét stációja, egyben azonban a Krisztus iránti szeretetnek s a vele való egyesülés vágyának menyegzős éneke is. Szentegyházunk őskorának legértékesebb örökségéhez tartoznak ezek a levelek. Dicsőséges vértanuságának évét nem tudjuk pontosan megállapítani. Talán akkor halt meg, mikor Traján császár 10.000 gladiátort és 11.000 vadállatot ajándékozott a vérszomjas rómaiaknak ünnepi játékokra. Valószínűleg az épen akkor fölépült arany- és márvány-ragyogásában pompázó Colosseum volt az a hely, ahol szentünk élete pályáját diadalmasan bevégezte. A római liturgia azzal szenteli meg Ignác emlékét, hogy mindennap tisztelettel szövi be nevét a mise kánonjába, és communióként a szentnek egy mondását veszi, ami elég ritka kitüntetés. «Szíriától egész Rómáig vadállatokkal kellett küzdenem szárazon és vizen egyaránt. Mert éjjel, nappal megkötözve tartanak tíz leopárd között, azaz az engem őrző katonák között. Ha az ember jót tesz velük, annál vadabbak. Kegyetlenkedésük nagy oktatás számomra, de azért még nem vagyok igazolva. Bárcsak már a vadállatok előtt lennék, amelyek rám várnak. Kérem majd őket, hogy gyorsan intézzék el kivégzésemet, gyorsan adjanak át a halálnak. Ingerelni fogom őket, hogy elnyeljenek. Nem akarom, hogy ne merjenek hozzám nyúlni, mint más vértanukkal történt. Ha nem támadnak rám, ösztökélni fogom őket, hogy

jöjjenek és faljanak föl. Gyermekeim, bocsássátok meg ezt a beszédemet! De én tudom, mi válik javamra. Most kezdek Jézus tanítványa lenni. Semmi más után sem vágyódom már, csakhogy Krisztust megtaláljam. Szabaduljanak bár rám tűz, keresztfa, vadállatok, szétdarabolás, tagjaim összetörése, egész testem összezúzása, az ördög gonosz kínzása, csak eljussak Jézus Krisztushoz!» Mikor már elítélték szentünket a vadállatokkal való küzdelemre, és hallotta az oroszlánok ordítását, a vértanuság vágyával így kiáltott föl: «Krisztus búzája vagyok, meg kell őröltetnem a vadállatok fogával, hogy Krisztus tiszta kenyerévé legyek». *(Comm.)*

2. A szentmise (Mihi autem). Az újabb eredetű szentmise szövege külön Sz. Ignác számára készült, s benne tükröződik a szent élete. Életének jellemző vonása a lángoló szeretet a kereszt iránt. Ezért a mise legtöbb része a Krisztus iránt való szeretetről beszél. Mindjárt az *introitus*ban örömmel vesszük magunkra a keresztet, vagy inkább Krisztussal együtt reászögeződünk. A *szentlecke* a rómaiakhoz írt levélnek az a helye, amelyben Sz. Pál, Krisztus iránt való szeretetéről beszél: «Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? nyomorúság vagy szorongatás? éhség, mezítelenség, veszedelem vagy üldözés, vagy kard?» Milyen szépen hangzik az *allelúja* vers: «Krisztussal együtt keresztre szegeztettem; élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem». Ezt a szózatot koszorúzza meg az allelúja. A legszebb azonban a misében a *búzamagról* szóló kép. Végighúzódik az egész misén. Ott van az *evangéliumi* példabeszédben, a *felajánlás* búzaliszt-ostyájában, s a *communióban*, Sz. Ignác szavaiban. Az *evangélium* búzája elsősorban Krisztus; amint a mai zsolozsma mondja: «Az Úr Jézus maga a búza, amely elhal a földben, s úgy sokasodik. Meghal a zsidók

hitetlensége következtében, sokasodik a nép hitében. És mindenkit fölbiztat, hogy lépjen az ő szenvedésének nyomdokaiba: aki szereti életét, elveszíti azt». (Sz. Ágoston.) A búzamag halálából érik ki a nagy kalász: Krisztus misztikus teste, az Egyház. Minden keresztény búzaszem benne érik, de a vértanuságban meg is őrlődik. Mi is azok volnánk, rólunk is szól tehát a *communió*, nemcsak Sz. Ignácról: Krisztus búzája vagyok. Mindnyájunkra áll, hogy meg kell őröltetnünk. Miféle vadállatok foga vár rám? Kísértések, szenvedések, emberek talán? Egy bizonyos, hogy a búzaszemnek meg kell halnia. Vagy úgy, hogy elvetik a földbe, hogy kihajtson, vagy úgy, hogy megőrlik, s kenyér lesz belőle. Ez a mi életünk feladata: haljunk meg a világ, a test, az alsóbb ember számára.

3. A szent levelei. Ha az olvasók közül valaki meg tudja szerezni Sz. Ignác leveleit (Bibliothek der Kirchenväter, Kösel, Kempten), olvassa el egyiket vagy másikat ma, és a következő napokon, s fogadja úgy, mint az ősz vértanu hozzá intézett intelmeit. Legtüzesebben a rómaiakhoz írt leveléből árad a vértanuk pálmája után való vágyakozás. Kéri itt a római keresztényeket, hogy semmit se tegyenek megszabadítása érdekében. Möhler úgy emlegeti ezt a levelet, mint «a legkedvesebbet, ami csak az egész keresztény irodalomban található». Egy gondolat minden levélben állandóan visszatér: hogy egyetértőek, egységesek legyenek a községek. A mi számunkra, akik szeretjük a liturgiát, nagyon fontos, hogy tanulmányozzuk ezeket a leveleket. Hiszen a liturgiát megteremtő őskeresztény szellem fuvallata érzik rajtuk. S nekünk is ezt a szellemet kell befogadnunk, hogy a liturgikus lelkiélet kialakulhasson bennünk.

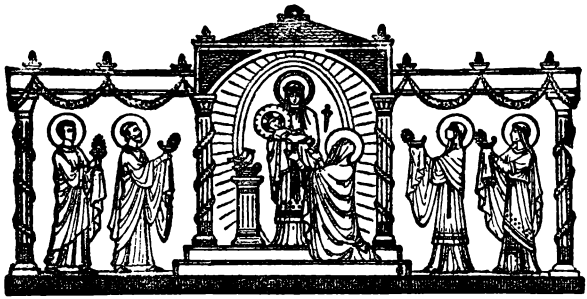

Február 2.

A karácsonyi ünnepkör befejező ünnepe. — Gyertyaszentelő Boldogasszony.

(dupl. II. cl.)

A menyasszony földíszíti a menyegzős házat.

Gyertyaszentelő Boldogasszony a karácsonyi ünnepkör befejező ünnepe. Az ünnep gondolatai jól átvezetnek a karácsonyból a húsvétba. Még ott látjuk az isteni Gyermeket anyja karján, de már áldozatra ajánlja fel őt.

1. Az ünnep. Az Egyház így énekli meg: «Ma a Boldogságos Szűz Mária a gyermek Jézust bemutatta a templomban, és Simeon karjába vette, és

A kép: A jegyes (az Egyház), a két férfi és két szűz képében, felékesítette a menyegzős házat (virágfüzér és lámpa), s méccsel a kezében megy az Úr elé (felajánlási menet). Középen a vőlegénynyel való találkozást ünnepli: ott hozza Szűz Mária, a «mennyország kapuja», az «új világosság Királyát», s épen az agg Simeon karjára akarja fektetni (Suscepimus . . . intr.). Simeonnal együtt mi is magunkhoz vesszük az Üdvözítőt (áldozás), galambok módjára pedig mi magunk is az áldozati adományhoz kerülünk.

Szentlélekkel telve áldotta az Istent mindörökre». *(II. vesp.)* Ez az ünnep karácsony után negyven nappal van. A római Egyház szereti ünnepeit a Szentírás időadatai szerint megülni. (Pl. Jézus névadása, Jézus bemutatása, mennybemenetele, pünkösd, Ker. Sz. János születése.)

A mai ünnep elsősorban az Úr ünnepe, s csak másodsorban Mária-ünnep. Hogy kellően méltathassuk, a nagy karácsonyi ünnepek sorába kell beállítanunk: Karácsony, Vízkereszt és Gyertyaszentelő a téli ünnepkör legkiemelkedőbb pontjai. Szép fokozatot is megállapíthatunk bennük a fény-szimbolum kifejtésében, és abban, ahogyan az emberiség részesül Isten kinyilatkoztatásában. Karácsonykor «bevilágított a világosság a sötétségbe», de csak kevesen voltak, akik «befogadták» (a Szűzanya, a pásztorok állnak a jászolnál). Vízkeresztkor Jeruzsálem (az egész Egyház) fölött ragyog a világosság, «az Úr dicső ragyogása árad Jeruzsálemre», és özönlik a pogány világ a sötétségből a világosság városába. Ma gyertyaszentelő napján, kezünkben tartjuk a világosságot, s körülhordozzuk a körmenetben és a misében. A világosság lényegesen hozzátartozik a mai liturgiához. Ma az Egyház is menyasszonyként járul az Úr elé s «vágyakozva veszi karjába a (megtestesült) isteni irgalmasságot» *(intr.)*. Épen ebben a fokozásban van a mai ünnep szépsége: Karácsonykor még egészen a háttérben áll az Egyház, az újszülött Isten-király uralkodik az egész liturgián. Vízkeresztkor már ott áll az Egyház menyasszonyként, «fölékesítve az üdvösség ruhájával, mint a menyasszony, ékszerekkel ékesítve». A liturgia menyegzőt ünnepel. A mai ünnepen jelentős továbbhaladást állapíthatunk meg: A menyasszony díszíti menyegzős házát, és megy a vőlegény elé. Ezért énekeljük a nászdalt:

«Ékesítsd föl menyegzős házadat, Sion,
és fogadd Krisztust, a Királyt.
Öleld át Máriát, a mennyország kapuját,
mert ő hozza az új fényben ragyogó dicsőség Királyát.
Itt áll a Szűz, s kézen vezeti Fiát,
aki a hajnalcsillag előtt született.
Karjába vette őt Simeon, s hirdeti a nemzeteknek:
Élet és halál Ura Ő, a világ Üdvözítője.»

(Körmeneti ének.)

A mai ünnep legfőbb jelentősége épen abban van, hogy az egész emberiség résztvesz benne. Ezért a görögök nagyon találóan «találkozásnak» (Hypapante) nevezik. Az emberiség t a l á l k o z i k most az Úrral az ő templomában (az Egyházban). A zsolozsma invitatóriuma (ami rendszerint a legrövidebb formában fejezi ki az ünnep főgondolatát) így szól: «Ime, az uralkodó Úr jön szent templomába; örvendező ujjongással fuss elébe Sion». A misében is tárt karokkal állunk készen a vőlegény fogadására. Ezért mondjuk a 47. zsoltárból háromszor is azt a verset, hogy: «Templomodnak belsejében fogadjuk irgalmasságodat . . .» Szóval a t a l á l k o z á s g o n d o l a t a uralkodik az ünnepen. Közvetítője ennek a találkozásnak az agg Simeon. Azért a mai liturgia szívesen időzik tiszteletreméltó alakjánál.

Egy másik jelentős mozzanata ennek az ünnepnek: a f é n y. Ismerjük már a fény fejlett szimbolikáját. Jelenti Krisztust, és a mi Krisztusból való isteni életünket. Az agg Simeon szava: «Világosság a pogányok megvilágítására», ösztönzi az Egyházat, hogy ma igazi világosság-ünnepet tartson. (Ünnepünket a kicsapongó, pogány lupercaliák éjjeli fáklyásmenete helyébe hozta az Egyház; ezért hord a papság a gyertyaszentelésnél

viola ruhát). A liturgikus használat számára szenteli meg ma az Egyház a gyertyákat, de a hívek kezébe is adja. Arra valók e gyertyák, hogy meggyujtsuk őket otthoni istentiszteleteinknél, vihar és kísértés idején, főleg pedig betegeink áldoztatásánál, és a haldoklók szentségeinek kiszolgáltatásakor. De az Egyház most a keresztségi gyertyára is figyelmeztet bennünket, amely a hívek istenfiúságának és állandó papi szolgálatának a jele volt. Minden esztendőben újra kezünkbe kapjuk a keresztségi gyertyát, hogy «égő gyertyával» siethessünk a mennyei Jegyes elé, ha a menyegzőre érkezik.

Milyen szépen bontakozik ki ma a f é n y szimbolikája! Az Egyház kezéből vesszük a gyertyát. (Jó volna, ha a pap az előírásoknak megfelelően valóban át is nyujtaná a híveknek a gyertyákat!) Mit jelent ez? Azt, hogy az Egyház adja nekünk mindenkor Krisztust, és az isteni életet. A körmenetben visszük a ragyogó világosságot: ez meg a keresztény életnek a képe. Igy hordozzuk Krisztust is önmagunkban. A körmenet végén világossággal a kezünkben megyünk be a templomba: Isten háza itt a mennyország képe. Igy járjuk életünk útját is: Krisztussal együtt a mennyországba. Legszebb és legjelentősebb azonban az, hogy a hívek az evangéliumtól kezdve a kánonon keresztül egészen a szentáldozásig kezükben tartják az égő gyertyát. Mit jelent ez? Az evangéliumolvasáskor és kánon idején jelen van köztünk Krisztus. Az ünnepélyes szentmisében ezért használnak e két alkalommal égő gyertyát és tömjént. Ma azt mondja nekünk az Egyház: Tulaj-

donképen minden misében gyertyát kellene tartanotok a kezetekben; a gyertyavívők helyettetek állnak ott; ma azonban magatok is gyakoroljátok ezt az egyetemes papsághoz tartozó szolgálatot. Igy a mai mise igazán gyertyás mise (a németben: «Lichtmess»), csaknem az egyetlen az egész esztendőben. (Gyászmisén is szoktak gyertyát tartani kezükben a hívek, természetesen más okból.)

2. A szentmise. *a) Gyertyaszentelés és körmenet.* A violaszín, és a könyörgő körmeneteken szokásos Exsurge sajátosan sejteti velünk, hogy fénynek az ünnepe van, menyegzős menetet tartunk ugyan, de valami árnyék ül rajta! Valamikor tiltakozás volt ez a pogány kicsapongásokkal szemben, most pedig vezeklés azok helyett, akiknek még nem ragyogott föl a Világosság: «Világosság a pogányok megvilágítására». Mert még nem teljes a ragyogása.

b) A szentmise (Suscepimus). Simeonként ölelésre tárt karral állunk itt, hogy az Istenfiát fogadjuk. Ez a megfelelő magatartás az előmisében *(intr., grad.)*. Vegyük észre, hogy minden misében két «találkozás» történik: Az előmisében találkozik az emberi szó és az Isten igéje, az áldozati cselekményben pedig az emberi kenyér és Isten kenyere. A *szentlecke* hirdeti az utolsó prófétának, Malakiásnak jövendölését, hogy Krisztus meg fog jelenni a templomban. Az *evangéliumban* teljesedni látjuk a jövendölést. De sokkal különb módon teljesedik az áldozatban, amikor «az Uralkodó, a szövetség angyala» megjelenik az oltáron. Ma is úgy jön, mint az «új fényesség királya», ragyogóan, hogy halandó szem el nem viselheti, tüzesen, hogy megtisztítsa bennünk azt, ami arany. *(szentlecke.) Fölajánláskor* ma Szűz Máriával járulunk az oltárhoz, aki egy

pár galambot s azzal együtt szent Fiát is fölajánlotta. (V. h. a körmenet utolsó énekét a templomi bevonuláskor.) *Áldozáskor*, mint az agg Simeon, mi vagyunk az a világosság, amely az Úr Fölkentjének látásától ragyog (ezért tartjuk az égő gyertyát). Templomunk ma a jeruzsálemi templom, ahol Krisztus jelent meg, hogy magát föláldozza (azért van annyi szó a misében a templomról).

3. Ünnepi gondolatok. Emeljük még ki ennek az ünnepnek néhány gondolatát:

1. Ma beteljesedtek azok a prófétai jövendölések, amelyek hirdették: a jeruzsálemi templomot éri majd a kitüntetés, hogy megjelenik benne az Üdvözítő, és itt kinyilatkoztatja magát. Először lép ma Jézus Atyjának házába, ahol annyiszor fogja még megmutatni, hogy ő a Messiás, az Isten Fia. Nagyrészt ez a gondolat uralkodik az ünnep miséjében. Ezt hangoztatja az introitus, a graduále és a szentlecke. A templom pedig az Egyház előképe.

2. Ma a templomban fölajánlják és föláldozzák Krisztust Istennek. A törvény szerint minden elsőszülött fiú Istennek volt szentelve. Fel kellett ajánlani a templomban, és utána visszaváltani. Az Úr Jézus számára azonban ez a fölajánlás mélyebb jelentőségű. Isten nem hagyja visszaváltani Fiát. Mikor Szűz Mária bemutatta őt a templomban, az úgyszólván egész életének offertoriuma volt. Ha Jézus megváltói életét pár-

huzamba állítjuk a szentmisével, akkor a szentmise fölajánlásának megfelel a templomban történt bemutatás, a kereszthalál pedig a véres úrfelmutatás és átváltozás. Ma még csak a paténán fekszik az isteni áldozati bárány, 33 esztendő multán majd a keresztfán fejezi be áldozatát. Sőt az a bemutatás az egész megváltás művének offertoriuma volt, és egyesült abban minden hívő áldozati szándéka is.

3. Ma tisztulási áldozatát mutatja be Szűz Mária. A törvény szerint minden anyának meg kellett tisztúlnia gyermeke születése után a levitikus tisztátalanságtól. Mert minden gyermekre áll a zsoltáros szava: «Gonoszságban fogantattam, és bűnben fogant engem anyám». (50. zsolt.) Szűz Máriát bizonnyal nem kötötte ez a törvény, mert a legtisztább szűz volt, s gyermeke a legártatlanabb Isten-báránya. Mégis fölajánlja alázattal és tiszta áldozatos lelkülettel a szegények áldozati adományát, egy pár galambot. Szűz Mária tisztulásának utánzására és emlékére van egy szép, sajnos, egyre inkább feledésbe menő szokásunk: Mikor az anya gyermekszülés után először hagyhatja el a házat, első útja gyermekével együtt az Isten házába vezet. Hálát ad ott a szerencsés szülésért, s fölajánlja legkedvesebbjét az Úrnak. A pap pedig megáldja az anyát és a gyermeket. Ez a szertartás az avatás. Nem olyanféle tisztulás, mint amilyen az ószövetségben volt. Nálunk, keresztényeknél, nincs szükség a szülés után tisztulásra. Mindamellett ki akarjuk fejezni Szűz Máriától tanult alázatosságunkat azzal is, hogy az anya a templomajtó előtt áll meg, s onnan vezeti be a pap az oltárhoz.

4. Meghatóan szép az agg Simeon alakja. Egész életében szent vágyakozással várta a Megváltót. S a szegény munkásgyermekben gyermeki hittel imádja az Istenfiát. Szíve megifjul tüzes szeretetétől, mikor a

gyermek Jézust öreg karjába szorítja. Semmit sem kíván már a földtől : látta az Üdvözítőt. Csak életének esti imádságát zengi el : «Most bocsátod el, Uram, a te szolgádat . . .» Ezt a szép éneket az Egyház esti imádságul használja, és vele ad hálát a megváltás napjának áldásaiért, kegyelmeiért. A zsolozsma esti imádságának a végén találjuk meg ezt az éneket. Látjuk ott, amint az agg Simeon karjában tartja a kis Jézust, és hálatelt szívvel kilép az Isten földi szolgálatából. Ha mi imádkozzuk, hasonló helyzetben vagyunk. Mindnyájan Isten szolgálatában állunk. Lélekben most este is karunkba zárjuk az Üdvözítőt, akivel találkozunk a hitben, a kegyelemben, a szentségekben. Megköszönjük Istennek sok jótéteményét, s készen állunk, hogy ha Isten úgy akarja, megváljunk a világtól : Most bocsásd el, Uram, a te szolgádat ; lelki szemeim ma is, elmúlt életemben is látták az Üdvözítő Jézus Krisztust ; én is a választottak seregébe tartozom, ő az én üdvösségem, megváltásom, szívem és lelkem sötétségét megvilágító fényességem. Ő dicsőségem és örök jutalmam ! Bárcsak mindig ilyen lelkülettel zárnók a napot ! Igazán alig lehet találni jobb gondolatokat az éjtszakára . . . — És milyen szépen hangzanék a haldokló keresztény szájában ez az imádság életének esti imádságaként !

Február 3.

Sz. Balázs püspök, vértanu.
(simpl.)

Balázsolás.

1. Sz. Balázs. † 316. febr. 3. Sírja Párizsban van. Püspöki ornátusban, két gyertyával a kezében és vas gerebennel (vértanuságának eszközével) ábrázolják.

Élete: A Martyrologium írja róla: «Az örményországi Szebaszteban (Kis-Ázsia) Sz. Balázs püspök, vértanu halála napja. Agricolaus helytartó sok ideig tartó vesszőzés után faállványhoz köttette fel, és ő ebben a helyzetben sok csodát művelt. Erre vasgerebennel tépték testéről a húst, s azután egy nyomorúságos lyukba zárták. Megpróbálták azt is, hogy tóba fojtsák, de eredménytelenül. Végül az előbb említett helytartó két ifjúval együtt lefejeztette. Már előtte szenvedett kard által halált, rettenetes kínvallatás után, hét asszony. Ezeket a keresztény nőket ugyanis rajtakapták, hogy a megkínzott püspök leszivárgó vérét ereklyéül akarták összegyüjteni». (Ez a híradás sok legendás vonást tartalmaz.) Sz. Balázs, mielőtt püspökké választották volna, orvos volt. Az orvosi működést abban az időben, lelkipásztorkodási okokból az Üdvözítő utánzására, gyakran egybekapcsolták a papi tevékenységgel. Sz. Balázs valószínűleg Licinius idejében (316) szenvedett vértanuságot. A nagy csodatevők és a 14 segítő szent közé számítják. Főleg torokfájás ellen és a bűnök vétkes elhallgatásából keletkező lelkiismeretfurdalásokban szokták segítségül hívni. A torokfájás ellen azért, mert csodálatosan meggyógyított egy fiút, aki halszálkát nyelt. Ez az eset szolgáltat alapot a szent ünnepén nálunk is szokásos balázsolásra, védelmül mindenféle torokbaj ellen.

2. A szentmise (Sacerdotes Dei). A vértanupüspökök közös miséjéből a második. A bevonuló pap jelképezi a tiszteletreméltó püspököt. Őt is, meg a híveket is (a «szent és alázatos szívűeket») Isten dícséretére szólítja az Egyház. Ebbe a dícséretbe kapcsolódik a következő Benedicite-vel az egész teremtett világ. A két szentírási olvasmány a vértanut állítja elénk. Mindkettő

gazdag gondolatokban. *Az evangélium:* Sz. Péternek Cezárea-Filippi mellett történt ünnepélyes vallomása után mindjárt hozzáfog az Úr, hogy előkészítse tanítványait kereszthalálára. Most mondja első jövendölését szenvedéséről, s most tartja apostolainak első prédikációját a keresztről. S egy lépéssel még tovább megy : nemcsak ő fog szenvedni, hanem a tanítványoknak is fel kell venni a keresztet, s úgy követni őt. Ezt a keresztről szóló prédikációt ismétli meg nekünk az Egyház vértanupüspökünk ünnepén. Érthető, mert szentünk életre váltotta. Megtagadta magát, fölvette keresztjét, e világon gyűlölte életét. Ezért az ígéret is teljesedik rajta : Az Emberfia eljön Atyjának dicsőségében, s megadja neki a jutalmat *(ev.)*. Halála napján eljött hozzá az Úr. A *szentleckéb*en elénk áll a szent vértanu, s azt mondja : Ha társaim lesztek a szenvedésben, akkor lesz részetek «vigasztalásomban» is. *Fölajánlás*kor tehát az oltárra tesszük életünk keresztjét, és áldozáskor kapjuk a «drágakövekkel ékes mennyei korona» zálogát *(comm.)*.

3. A szentelmények. Ma Sz. Balázs áldásában részesít bennünket az Egyház, s ezzel fölhívja figyelmünket az áldásokra. Anyai szeretete nemcsak abban mutatkozik meg, hogy teli kézzel, gazdagon osztja ajándékait az eucharisztiás áldozatban, a szentségekben és a szent zsolozsmában, hanem ugyanazzal a gondossággal intézi apró, mindennapi ügyes-bajos dolgainkat is. Utánunk jár a földi élet legigénytelenebb eseteiben is, és segít személyes szükségeinkben. Teszi ezt szentelményeivel, amelyeket szenteléseknek és áldásoknak is szokás nevezni. Ezeknek a «kis szentségek»-nek három fajtáját különböztetjük meg. Egyesek közülük utunkat egyengetik a szentély felé, mások magát az istentiszteletet ékesítik, ismét mások minden-

napi életünkben kísérnek minket. Az első csoportba tartozik az istentiszteletnél használatos tárgyak megszentelése. Amit ott használunk, azt ki kell vonni a világból, mely mindig a bűn átka alatt nyög, s meg kell szentelni. A második csoportba tartozókkal kedélyvilágunk számára akarjuk elmélyíteni az istentiszteletet. Ide tartozik a szertartások legnagyobb része, a tömjén, a szenteltvíz, a drága ruhák és fölszerelési tárgyak. A harmadik csoportba tartozók pedig rávezetik a megváltás áldásthozó áradatát a mindennapi életre. Ezeket még nem ismerjük s nem méltányoljuk eléggé. Az életnek csaknem minden használati tárgyára, a hívek jártárakeltére megvan az Egyháznak a maga áldása. Minden bajra van gyógyító, enyhítő orvossága. Ebbe a csoportba tartozik a mai balázsolás és részben a tegnapi gyertyaszentelés is, a vízkereszti ház-megáldás, a borszentelés Sz. János ünnepén, a húsvéti ételszentelés stb. Természetes, hogy a keresztény lélek tartja az Úr szavát: «Keressétek először az Isten országát», és elsősorban a kegyelmi élet ügyét viseli szívén, s ezért készségesen meghajlik Isten szent akarata előtt akkor is, ha kedve ellenére mér rá valamit. Azonban tudja, hogy az Úr mondásának másik fele is beteljesedik rajta: «minden más pedig hozzáadatik nektek».

Február 4.

Korzini Sz. András püspök.
(dupl.)

A tévelygő lelkek megtérítésére.

1. Sz. András. † 1373. jan. 6. Sírja a flórenci karmelita-kolostorban van. Püspöki ornátusban, lábánál báránnyal és farkassal ábrázolják. *Élete:* 1302—1373

között folyt le. Édesanyja akkor, amidőn még szíve alatt hordta, azt álmodta, hogy farkasnak adott életet. A farkas azután a karmeliták kolostorának kapujához futott, s ott báránnyá változott. Szülei istenfélő, jámbor nevelésben részesítették fiukat. De András egyre inkább a világ örömeire adta magát. Sokszor kellett ezért anyjának figyelmeztető szavát hallania. Mikor azonban megtudta a fiú, hogy szülei őt fogadalommal a Boldogságos Szűz szolgálatára szánták, magába szállt, és 17 éves korában a karmeliták rendjébe lépett. Sokat szenvedett itt a gonosz lélek kísértéseitől és támadásaitól. Azonban sohasem hagyta magát eltéríteni attól az elhatározásától, hogy a rend tagja legyen. Kemény, vezeklő ember volt. Szünet nélkül böjtölt, a vezeklő-ruhát sohasem vetette le, naponta elmondta a bűnbánati zsoltárokat. Alázatosságában gyakran megmosta a szegények lábát. Rendelkezett azzal az adománnyal, hogy a tévelygő lelkeket visszavezesse Istenhez. 1360-ban, minden ellenkezése dacára, Fiesole püspökévé nevezték ki.

2. A szentmise (Statuit). A hitvalló püspökök első miseformulája. A püspök az Egyház isteni életforrásainak, az Isten igéjének és a szentségeknek hű «sáfárja». Benne bontakozik ki a maga teljességében Krisztus főpapi méltósága. Az oltárnál álló püspök Krisztus helytartója és jelképe. A miseszöveg, a miséző pap cselekvéseiben, mozdulataiban állandóan a szentet, és benne az isteni Főpapot láttatja. Mikor az oltár elé lép a pap, az Egyház az ő kegyelmi kiválasztását magasztalja: «Békességének szövetségét rábízta az Úr» (vagyis az Egyház kincseit), fejedelemmé tette az Isten országában *(int.)*. S azután az Egyház a 131. zsoltárt énekli, amely nem más, mint kétoldalú eskü: Dávid megesküszik, hogy házat épít az Úrnak, s az Isten

esküvel ígéri Dávidnak az örök királyságot. Dávid az ünnepelt szent püspököt jelenti, aki olyan hűségesen gondoskodott az Egyház ügyeiről. Jutalma az örök üdvösség és az Egyház javára kiérdemelt kegyelmek. A *szentlecke* ismét a püspök kegyelmi kiválasztását ünnepli. «Ime, előttetek áll (a pap képében) a főpap (a szent, de maga Krisztus is), aki életének napjaiban tetszett az Istennek.» Megváltást hozott, és közvetített. Lelkendezve ünnepeljük fölmagasztalását: «Neki adta a dicsőség koronáját, örök szövetséget kötött vele . . ., hogy papja legyen, nevének dicsőségét hirdesse s hozzá méltó tömjént mutasson be neki kellemes illatú áldozatul». A *graduale* visszhangja ennek. Csodálattal telve ismétli a szentlecke szavait. S a következő *allelújá*nál a mennyei Főpap lép az ambóra, hogy bemutassa áldozatát «Melkizedek szerint». S ez a Főpap számadást is kér a reánk bízott talentumokról. Talentumai: a papság kegyelme. Ma, halálának napján lép be szentünk az ő «Ura örömébe». Mi ugyan nem kaptunk annyi talentumot, mint ő, de a kapott kettővel is jól kell sáfárkodnunk. S most kezdődik az áldozatbemutatás. A szent püspök áll ott az oltárnál: «a szent olajjal fölkent Dávid». Krisztus nevében áll ott, az isteni Főpap «karja» támogatja *(off.)*. *Fölajánlás*kor az oltárra tesszük életünk talentumait. Ebben az áldozatbemutatásban is «jön ama szolgák Ura, hogy számadást tartson velünk», de azért is, hogy megadja a nagy jutalmat. Nagy jutalmának záloga az Oltáriszentség, amelyet a mai szentáldozásban a szent püspök oszt ki, «mint hű szolga, akit az Úr egész házanépe fölé helyezett, s aki most kiosztja az isteni búzának ránk eső részét» *(comm)*.

Február 5.

Sz. Ágota szűz, vértanu.

(dupl.)

Legyen a lelked Ágota (= a jó).

1. Sz. Ágota, a «jó», az utolsó annak a négy vértanu-szűznek sorában, akiknek az ünnepét a téli hónapokban tartja a római Egyház. A többi: Cecilia és Luca (Világoskodó) decemberben, karácsony előtt van, Ágnes (a Tiszta) pedig januárban. S most februárban kerül sorra Ágota, a «jó». Décius császár alatt szenvedett vértanuságot (254). A régi Egyházban nagy tiszteletben állt. Neve benn van a szentmise kánonjában. Szenvedésének történetét régi vértanuakták őrzik. Ezek szolgáltatták az anyagot a breviárium antifónáihoz. Sz. Ágota előkelő sziciliai leány volt. Quintianus helytartó heves szerelemre gyulladt iránta, azonban elutasításra talált. Erre Ágotát, mint keresztényt, elfogatta s bírói szék elé állította. Mikor származását tudakolták tőle, így válaszolt: «Nemes, előkelő nemzetségből származom, amint egész rokonságom is bizonyítja» *(1 noct., 1. ant.)*. A bírónak arra a kérdésére, hogy miért éli akkor a keresztények rabszolgaéletét, így felelt: «Krisztus szolgálója vagyok, azért is járok úgy, mintha szolga volnék. Azonban ha valaki Krisztusnak szolgál, azzal legelőkelőbb nemességét igazolja.» *(1. noct. 2.,3. ant.)*. A helytartó megfenyegette, hogy rettenetesen megkínoztatja, ha nem hagyja el Krisztust. A szent így válaszolt: «Ha vadállatokkal fenyegetsz, tudd meg, hogy Krisztus nevére megszelidülnek. Ha tűzzel akarsz kínozni, az angyalok üdítő harmatot hintenek rám az égből» *(2. noct. 1., 2. ant.)*. A fenyítés elszenvedése

után «Ágota emelt fővel, örvendezve ment a börtönbe, mintha vendégségbe lett volna hivatalos. És imádságaiban az Úrnak ajánlotta halálos küzdelmét» *(2. noct. 3. ant.)*. Mikor a következő nap ismét a bíró elé vezették, így szólt: «Ha nem gondoskodsz róla, hogy a hóhérok testemet széttépjék, nem mehetek a vértanuk pálmájával Uram paradicsomába» *(3. noct. 1. ant.)*. Ekkor kínpadra vonták, tüzes vassal sütögették, s mellét levágták. Kínjai között így imádkozott: «Azért vontak kínpadra, mert szeretem a tisztaságot. Segíts meg, Uram Istenem, mikor így kínoznak a mellemen» *(3. noct. 3. ant.)*. De szemrehányást is tett a helytartónak ezért a durvaságért: «Istentelen, kegyetlen, gyalázatos zsarnok! Nem szégyenled, hogy megfosztasz egy nőt attól, amivel téged is táplált anyád?» *(1. noct. 1. resp.)*. Mikor a börtönbe visszavezették, így imádkozott: «Uram, láttad küzdelmemet, láttad, hogyan harcoltam a versenypályán. De mert a hatalmasok parancsának nem engedelmeskedtem, megkínoztak a mellemen» *(3. noct. 2. ant.)*. Éjjel megjelent előtte egy tiszteletreméltó öreg, Sz. Péter apostol, hogy meggyógyítsa. Ágota azonban szégyelte sebeit megmutatni. «Krisztus apostola vagyok, ne kételkedj bennem, leányom» *(laud. 1. ant.)*. «Testi orvosságot sohasem használtam. Itt van nekem az én Uram, Jézus Krisztus, aki puszta szavával megújít mindeneket» *(laud. 2. ant.)*. S mikor Sz. Péter meggyógyította őt: «Áldalak téged, Istenem, Uramnak, Jézus Krisztusnak Atyja, hogy apostolod által újra visszanyertem mellemet» *(laud. 3. ant.)*. Egész éjtszaka nagy fényességben ragyogott a börtön, úgy, hogy az őrök ijedten elmenekültek. Ágotát menekülésre biztatták társai, de ő ezt visszautasította: «Az Úr segítségével kitartok mellette a tanuságtételben. Hisz meggyógyított és megvigasztalt engem» *(4. lectio resp.)*.

Négy nap mulva ismét a bíró elé hurcolták. Elámult a bíró, mikor látta a gyógyulást. A bálványimádásra való felszólításra ismét Krisztus megvallásával felelt. Erre megparancsolta a helytartó, hogy cserépdarabokon és tüzes parázson hentergessék. Ebben a pillanatban az egész várost hatalmas földrengés rázta meg. Az összeomló falak maguk alá temették a helytartó két barátját. A bíró ekkor visszavitette a félholt Ágotát a börtönbe, mert attól félt, hogy föllázad a nép. A börtönben elmondta utolsó imádságát: «Ott állt Ágota a börtön közepén, s kitárt karral imádkozott az Úrhoz: Uram, Jézus Krisztus, jóságos Mesterem, köszönöm, hogy megsegítettél, és legyőztem a hóhér kínzásait. Engedd, Uram, hogy a te el nem hervadó dicsőségedbe juthassak.» S e szavakkal kilehelte lelkét. Halála után egy évvel az Etna kitörése fenyegette Katánia városát. Rémületükben még a pogányok is Ágota sírjához menekültek. Fátyolát a lávafolyamba tartották, s mindjárt megszünt a veszedelem. Erre utal a Benedictus antifónája. Sírját Katániában (Szicilia) nagy tiszteletben tartják.

2. A szentmise (Gaudeamus). Ünnepélyes hangon kezdődik: «Örvendezzünk mindnyájan az Úrban...» Ezt az *introitust* a mai ünnep számára szerkesztették görög eredeti alapján, s később más ünnepeknél is fölhasználták, mint pl. Nagyboldogasszony és Mindenszentek ünnepének miséjében. Halljuk az angyalok örvendező karát, amint szentünk szenvedését magasztalják. Az introitus és az offertorium zsoltárverse az Egyház menyegzős énekéből, a 44. zsoltárból való. Mind a két szentírási olvasmány sajátja a misének. A *szentlecke* igazolja a szentet a pogány bíróval szemben, s egyben kifejti a könyörgésnek azt a gondolatát, hogy Isten a

kicsinyeket és a gyöngéket választja ki az erősek megszégyenítésére. «Krisztus lett Isten rendeléséből a mi bölcseségünk, igazságunk, megszentelésünk és megváltásunk.» Ugyanez ő számunkra ma is az Oltáriszentségben. Az *evangéliumban* Krisztus Urunk beszél a «mennyek országa kedvéért» vállalt szűzességről. Ágota «föl tudta ezt fogni» és a szűzesség koronájáért vérét is ontotta. A *lépcsőénekben* látjuk, mint küzd szentünk a «szenvedések hatalmas árjával». A rákövetkező zsoltárversben «királyok előtt tesz tanuságot Istenről». A *communióban* a szentnek szavait imádkozza a hívők közössége: «Azt hívom segítségül, aki sebeimet kegyes volt meggyógyítani, és mellemet helyreállítani: az élő Istent». Ebből az imádságból jelentős következtetést vonhatunk a liturgikus együttélésre: A hívők közössége mintegy Sz. Ágota személyében járul most a szent lakomához. Az Oltáriszentségnek gyógyító ereje van: az a gyógyítás, amely Sz. Ágota testén ment végbe, szellemileg megismétlődik rajtunk is az Oltáriszentség vételében.

Február 6.

Szent Titus püspök.

(dupl.)

Sz. Dorottya szűz, vértanu.

Éljünk igazságosan és áhítatosan ebben a világban.

1. Sz. Titus. A Martyrologium szerint jan. 4-én halt meg, a 100. esztendő táján. Sírja püspöki városában, Kortinában van, Kréta szigetén. Fejét Velencé-

ben őrzik. *Élete:* Sz. Pál apostol bizalmas tanítványai közé tartozik. A pogányságban született. Mesterének kísérője volt térítő útjain, s fontos megbízásokat kapott tőle. Végül Sz. Pál kíséretében Kréta szigetére került, s itt az apostol a sziget püspökévé rendelte. Hivatalát Sz. Pál intelmei szerint látta el: «a jócselekedetekben példát mutatván önmagában». A hagyomány szerint szűzies élet után 94 éves korában természetes halállal halt meg. Sz. Pál méltó emléket állított hű tanítványának a Titushoz írt fölséges pásztorlevelében. Ünnepe csak 1854 óta van.

2. A Titushoz írt levél. Nagyon megfelelne az Egyház szellemének, ha a szentek ünnepein olvasnánk valamit az illető szentről, még pedig lehetőleg valami írást az ő korából. Igy behatolhatnánk az illető szent lelkivilágába, s megtanulnánk az ő szellemében élni. Ép az utóbbi hetekben meg is próbáltuk ezt, s olvastuk az Atanáztól írt Remete Sz. Antal életét, Sz. Polikárp hiteles aktáit és Sz. Ignác leveleit. Ma és a következő napokon olvassuk és tanulmányozzuk a Titushoz írt levelet. A nagy mestertől kapott sorokat Titus bizonyára állandóan magánál hordta, és életének zsinórmértékévé tette. Igy mi is megpróbálhatnók, hogy pár napon keresztül a Titushoz írt levél szellemében éljünk. Ez a levél elsősorban pásztorlevélnek íródott, s ezért a lelkipásztorok számára szolgálhat jó útmutatásul: valóságos magna chartája lehet a lélekgondozásnak. De az egyszerű hívő is sok aranyat bányászhat ki ebből a szép írásból. Van a levélnek néhány fölséges részlete Krisztusról (kettő közülük a karácsonyi misék leckéjében szerepel: Tit. 2, 11—15 és 3, 4—7). Házi könyvtárunkban legyenek ilyenféle írások is a liturgiában szereplő szentekről.

3. A szentmise (Statuit) a hitvalló püspökök közös miséje, amelyről két nappal előbb tárgyaltunk. Csak az *evangélium* más : szól a 72 tanítvány küldetéséről. Lássuk benne Titust, amint a népek apostola mellett térítő utjait járja. A napi *könyörgés*ben csodálattal veszszük észre, milyen aprólékos gonddal dolgozik a liturgia : a Titushoz írt levélből sző be egy mondást : «Éljünk józanul, igazán és jámborul e világon». (Tit. 2, 12.)

4. Sz. Dorottya (Isten adománya), a kappadóciai Cezáreából való szűz-vértanu, 311 táján szenvedett vértanuhalált. Ereklyéit Rómában, a Tiberisen túl, a róla elnevezett templomban őrzik. (Régibb időben a Sz. Dorottya-templom ajtajára írták fel azoknak a nevét, akik a húsvéti szentáldozást nem végezték el.) Nevéhez igen kedves legenda fűződik : Mikor Krisztusban való hite miatt a vesztőhelyre vezették, így imádkozott : «Köszönöm neked, lelkek barátja, hogy paradicsomodba hívtál». Erre a helytartó egyik hivatalnoka, valami Teofil nevű ember, gúnyolódva mondta : «Isten veled, Krisztus menyasszonya. Küldj majd egy pár almát vagy rózsaszálat vőlegényed kertjéből». «Küldök», válaszolta Dorottya. Mielőtt kivégezték volna, megengedték, hogy röviden imádkozhasson. Imádság közben megjelent előtte egy fiú három almával és három rózsaszállal a kendőjében. Azt mondja neki a szent : «Kérlek, vidd el ezt Teofilnak». Azután lefejezték, és így Krisztushoz költözött. Teofil pedig gúnyolódva mesélte barátainak, hogy mit igért neki Dorottya. Egyszer csak elébe állít egy fiú, s nyújtja neki a kendőjét, benne a három almával és három rózsaszállal: «Lásd, Dorottya szűz küldi neked vőlegényének kertjéből, amint megígérte». Teofil erre nagyon elcsodálkozott, mert február volt, s minden hóba, jégbe fagyott. Átvette az ajándékot, s

fölkiáltott: «Krisztus igazán Isten». És Krisztusban való hitét nyiltan megvallva, maga is vértanu-halált szenvedett.

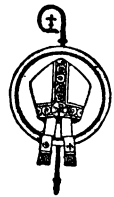

Február 7.

Sz. Romuald apát.

(dupl.)

Vidám szívvel vezekelni.

1. Sz. Romuald. † 1027 jún. 19. Sírja Fabrianoban van a Sz. Balázs kolostorban. A kamalduliak fehér ruhájában ábrázolják, mellette égig érő létra, amelyen szerzetesei mennek a mennyországba. *Élete:* Sz. Romuald, a kamalduliak alapítója, ifjú korában Isten és a világ között ingadozott. Egy alkalommal atyja párbajban megölte egyik rokonát. Romuald is ott volt a véres viadalon. Utána negyvennapi vezeklésre vonult vissza a Ravenna melletti Apollinaris kolostorba, s végül maga is belépett a szerzetbe. Majd Marinus remetéhez állt be tanítványnak. Később pedig remeterendet alapított, amelyet leghíresebb remeteségéről, Camalduli-ról neveztek el. Ez a rend a nyugati egyház legszigorúbb férfiszerzetesrendjei közé tartozik (tulajdonképen a bencés rend egyik ága). Tagjai különálló

Te püspök vagy Melkizedek rendje szerint.

kunyhókban laknak, a legszigorúbb hallgatásban élnek, s állandóan böjtölnek. Foglalkozásuk : imádság és kézimunka. Romualdnak megvolt az a különleges adománya, hogy a bűnösöket, főleg a világ hatalmasait, meg tudta téríteni. A legkeményebb vezeklésben töltött élet után szőrcsuhában halt meg, anélkül, hogy szerzetes korában valaha is ágyban feküdt volna. Valamivel meghaladta a 70. évet. 15 évvel halála után tanítványa, Damjáni Sz. Péter egyházdoktor, megírta életrajzát. «Monasztikus szerzetesi hivatását sajátos módon, kemény egyszerűségben fogja fel, s eszerint is alakítja. S ebben van életének nagysága. Lényének legmélyéig aszkéta és szerzetes. Nem olyan fölséges nyugalmú és biztosságú, lemért és kiegyensúlyozott ugyan, mint amilyennek Sz. Benedek a szerzetes-eszményt megrajzolta és életével bemutatta. Nem is szervező abban az értelemben, hogy a maga szellemét törvényhozással tudná alkotásában továbbterjeszteni. Alakja a Kelet sivatagjainak nagy remetéire emlékeztet. Azokra a férfiakra, akik a kicsapongó, züllött világban a legkegyetlenebb önkínzással, és a legkeményebb vezeklésel adtak példát a magábaszállásra. És életük a leghatásosabb prédikáció volt. Ilyenfélének rögzítette az emlékezet Sz. Romuald alakját is».

2. Sz. Romuald életéből. Sz. Romuald nem túlságosan volt járatos az olvasásban, s bizony gyakran elhibázta. A vele szemben ülő Marinus ilyen esetben mindjárt a bal fülére ütött a vesszővel. Végül már nagyon sok volt a jóból, s Romuald szerényen megszólalt : «Kedves mester, ezután a jobb fülemre üss, mert a balra majdnem egészen megsiketültem». A mester csodálta ezt a nagy türelmet, s a továbbiakban enyhített túlnagy szigorúságán.

«Jobb egy zsoltárt áhítattal és töredelemmel imádkozni, mint százat szórakozottan» — szokta mondani.

Mikor a szent úgy érezte, hogy közeledik élete vége, és hosszú földi zarándoklása után most az égi hazába kell költöznie, visszavonult a Val di Castro-i kolostorba. Ott csináltatott magának egy cellácskát és egy kis kápolnát, hogy abban várja teljes csöndben a halált. Öreg teste egyre sorvadt, de bármennyire rosszul volt már, nem feküdt le, s nem tágított a szigorú böjtöléstől. Néhány nap múlva lélekzeni is alig bírt. Ereje egészen elhagyta, teljesen kimerült. Mikor a nap leáldozott, elküldte maga mellől a két testvért, hogy csak a matutinum mondásakor jöjjenek vissza, s bezáratta celláját. A testvérek aggódtak, s nem szívesen hagyták magára. Nem is mentek tovább az ajtónál, ott hallgatóztak. Kis idő mulva hallják, hogy már nem lélegzik. Erre bementek, s világot gyujtottak. Romuald halott volt. Amint 20 évvel előbb megmondta a testvéreknek: egészen egyedül, teljes csendben költözött el a világból. Ma van földi maradványai átvitelének napja.

3. A szentmise (Os iusti) az apátok közös miséje. Az apát a püspök és az egyszerű hitvalló között foglal helyet. Szerzetescsaládjában elöljáró és atya, azonban nem rendelkezik a püspöknek szentelésben kapott teljes hatalmával. Ez a misében is kifejezésre jut. Ő a hű és okos sáfár, aki a szerzetescsalád élén áll, s kellő időben kiosztja a búzát. *(Comm.*, ugyanez a vers a püspökök és egyházdoktorok miséjében is szerepel.) Szerzetes lévén, híven teljesítette az Úr tanácsát: «mindent elhagyott, házát, testvéreit, atyját, anyját, földjeit» az Úr kedvéért. Azért Krisztus eljövetelekor a dicsőségből is többet kap másoknál *(ev.)*. Ma, halála napján, bejutott az Úr dicsőségébe, «szíve

vágya» teljesült, megkoronázták «drágakövekkel ékes koronával» *(grad., off.)*. A *szentleckében* mintha Istennek Romualddal folytatott titokzatos beszélgetését hallanók, mikor őt az apáti méltóságra kiválasztotta. A remete-szerzetes Romuald mindenestül megvalósította az *evangéliumot*, ő valóban mindent elhagyott! Testvéreire pedig, akik másokért engesztelnek, örökségül ráhagyta szívének vidámságát, és a közös liturgikus életet. Ennek a szigorú, vezeklő szentnek arca mindig ragyogott az örömtől, s aki csak ránézett, fölvidult. Mi is összekapcsolhatjuk a liturgiában a bűnbánat szellemét a vidámsággal.

Február 8.

Máthai Sz. János hitvalló.

(dupl.)

Szabadulás a test és lélek rabságából.

1. Máthai Sz. János. † 1213 dec. 17. Sírja Madridban van. Bilincsbevert rabszolgával együtt ábrázolják. *Élete:* Szent János a foglyok kiváltására alakult trinitáriusok rendjének alapítója. Rendje arra a hősies és abban a korban nagyon időszerű feladatra vállalkozott, hogy a fogságba jutott keresztényeket kiváltsa. Mikor Sz. János első miséjét mutatta be az Úrnak, mennyei jelenést látott. Megjelent előtte egy angyal ragyogó fehér ruhában, rajta piros-kék kereszt-

tel, és védőn tárta ki karját két rabszolga fölé. Az egyik keresztény, a msáik mór volt. A jelenés láttára a szent elragadtatásba esett. S ekkor megvilágosodott előtte, hogy Isten a foglyok szabadítására hívja. Valois-i Sz. Félixszel együtt végbe is vitte ezt a nagy művet. Több alkalommal kelt át Északafrikába és Spanyolország partjaira, s fáradhatatlanul dolgozott a foglyok kiszabadításán. Amit ő végbevitt, hősies gyakorlása volt a felebaráti szeretetnek. Segítsük mi is embertársainkat, hogy megszabaduljanak a bűn rabságából.

2. A szentmise. A hitvallók közös miséje (Os iusti), az éber szolgáról szóló szép mise. Magyarázatát l. jan. 23. A mise saját *orációja* a szent életének tanulságát alkalmazza a mi életünkre: Szabadítsuk ki testünket és lelkünket a rabságból!

Február 9.

Alexandriai Sz. Cirill püspök, egyházdoktor

(dupl.)

Sz. Apollónia szűz, vértanu.

Szűz Mária istenanyaságának védelmezője.

1. Sz. Cirill. † 444 jún. 27. Sírja ismeretlen. Püspöki ornátusban ábrázolják, kezében könyv, vállán galamb. *Élete:* Sz. Cirill egyike a legnagyobb görög egyházatyáknak. A Gondviselés választott eszköze Nesztorius eretnekségével szemben, és az Egyház előharcosa. Ez az eretnekség tagadta, hogy Krisztusban csak egy személy van, s ennek következményeként elvitatta a Boldogságos Szűztől az Istenanya címet.

Az eretnekségek elleni harcban Sz. Atanáz és Sz. Ágoston kivételével alig találunk hozzá hasonlót az egész egyháztörténelemben. Legnagyobb érdeme, hogy az efezusi egyetemes zsinatot, melynek mozgató lelke volt, eredményes befejezésre vezette (ő volt a pápa képviselője ezen a zsinaton). A zsinat nagyjelentőségű dogmatikai határozatai között van az a hittétel is, hogy a Boldogságos Szűz Mária a szó szoros értelmében Isten anyjának nevezhető (Theotokos). Legnagyobb dicsősége, hogy ezt a dogmát győzelmesen megvédelmezte. A napi oráció is ezt emeli ki róla. Irásaiban megnyilvánuló mély és világos szelleméért a görögök «az atyák pecsétjének» nevezték el. 444-ben halt meg, miután 32 esztendeig viselte a püspöki méltóságot. Az efezusi zsinat Mária-tiszteletének emlékét Rómában egy szép emlék őrzi: a Maria Maggiore-bazilika. A templom diadalívén mozaikkép jeleníti meg az Úr Jézus és Szűz Mária életének legfontosabb eseményeit.

2. A szentmise az egyházdoktorok miséje (In medio; l. jan. 14). Milyen jól illenek szentünkhöz ennek a misének egyes helyei! Pl. *a szentlecke:* «Hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan ... lesz ugyanis idő, amikor majd az emberek nem viselik el az egészséges tanítást». Ebben a helyzetben volt Sz. Cirill. Keményen kellett harcolnia az eretnekségek ellen. Másrészt pedig messzire világító gyertyaként ragyog az Egyház gyertyatartóján! *(ev.)* A misének mind a három könyörgése (oráció) saját. Ezek közül az első, *a gyüjtőimádság* (collecta) kiemeli, hogy Sz. Cirill «győzhetetlen védelmezője Szűz Mária istenanyaságának», és kéri, vegyen az Isten-anya minket is anyai oltalmába. A *secreta* pedig csendes utalással

Sz. Cirillnek a hitért folytatott harcaira, azért könyörög, hogy «a mi Urunkat, Jézus Krisztust, aki az Atyával együtt örökké dicsőséges, méltó módon fogadhassuk». A *postcommunio* meg, hogy «Isten szent Anyjának méltón szolgálhassunk». A keleti egyháznak ezt az ünnepét azért rendelte el a nyugati Egyházban XIII. Leo pápa, hogy ezzel a szakadár egyházak egyesítésére biztassa a keresztény világot.

3. Sz. Apollónia. A Martyrologium azt mondja róla : «Alexandriában Sz. Apollónia szűz halálanapja. Décius császár idejében (249—51) először kiverték a fogait. Azután az üldözők hatalmas máglyát emeltek, és azt meggyujtották. A lobogó máglya előtt megfenyegették a szentet, hogy elevenen rádobják, ha nem mond utánuk egy istenkáromló formulát. Rövid gondolkodás után Apollónia kitépte magát a gonoszok kezéből, s maga rohant a csapkodó lángokba. A Szentlélek tüze, amely lelkében izzott, hatalmasabb volt a lobogó máglyánál. Még a kegyetlen hóhérokat is megrendítette, hogy egy gyenge nő ilyen elszántan, önként ment a halálba, mielőtt fenyegetésüket végrehajthatták volna». A szent már elég koros volt ekkor. A vértanuságáról szóló leírás kortársától, Dénes alexandriai püspöktől való. Sz. Apolloniát fogfájásban szokták segítségül hívni. — Sz. Apollónia tulajdonképen öngyilkosságot követett el. Ezt az esetet már régi idők óta például szokás fölhozni arra, hogy bizonyos esetekben szabad az üldözés vagy megbecstelenítés elől a halálba menekülni. A legkiválóbb moralisták azonban még ebben az esetben sem tartják megengedhetőnek az öngyilkosságot, s szentünk hősi tettét azzal igazolják, hogy Istennek egészen különleges indítására cselekedett így. Ha nincs ilyen isteni indítás vagy pa-

rancs, nem szabad példáját követni. A szenteknek nem minden tettét szabad utánozni!

Február 10.

Sz. Skolasztika szűz.

(dupl.)

Galamb képében szállt az égbe.

1. Sz. Skolasztika édestestvére volt a szerzetesség atyjának, Sz. Benedeknek. Mint bátyja, úgy ő is ifjúságától fogva az Úrnak szentelte magát. Életéről eléggé gyéren maradtak ránk adatok. Nagy Sz. Gergely pápa kedves legendát közöl Dialogusainak 2. könyvében (33—34. fej.) a két testvér utolsó találkozásáról.

Sz. Skolasztika minden esztendőben meg szokta látogatni bátyját. Isten embere ilyenkor lejött a hegyről, s a kolostor kapujától nem messzire találkoztak. Szokása szerint egy szép napon ismét eljött Skolasztika. Bátyja néhány tanítványa kíséretében lement hozzá. Az egész napot jámbor beszélgetésben töltötték, s csak alkonyatkor ültek közösen asztalhoz. Evés közben azt mondja az Istennek szentelt szűz: «Kérlek, ne menj el most éjtszakára. Maradjunk együtt reggelig, s beszélgessünk az örök élet boldogságáról». Erre a szent apát: «Mit beszélsz? Nem maradhatok a kolostoron kívül éjtszakára». Az égen akkor egyetlen felhő sem látszott. Skolasztika hallván bátyja elutasító válaszát, az asztalra hajtotta fejét, összekulcsolta kezét, s a mindenható Istenhez folyamodott. Mire fejét fölemelte, olyan zápor kerekedett, s annyira dörgött, villámlott, hogy Sz. Benedek tanítványaival együtt nem merte kitenni

lábát a házból. Hugának patakzott a könnye, s így könyörögte ki Istentől, hogy megváltozzék az idő. Mikor Isten embere látta, hogy ebben a szakadó esőben nem indulhat haza, panaszosan fordult hugához: «Hugom, bocsásson meg neked a mindenható Isten! Miért tetted ezt?» Skolasztika pedig így felelt: «Te visszautasítottad, amit kértem tőled. Erre az Úrhoz fordultam, s ő meghallgatott. Menj hát, ha tudsz!» De Sz. Benedek egy lépést sem tehetett az ajtón túl, s így akarata ellenére ott kellett maradnia. Átvirrasztották tehát az éjtszakát kölcsönös szent beszélgetésben. Másnap azután visszatért Skolasztika a maga kolostorába, s bátyja is megindult, hogy társaival együtt hazamenjen. Három nap mulva cellájában állt Sz. Benedek, s szemét az égnek emelte. Akkor látta, hogy hugának a lelke galamb képében száll föl az égbe (542). Dicsőségén örvendezve zsoltárokkal hálálkodott Istennek, s elmondta tanítványainak is, hogyan költözött el huga a világból. Majd elhozatta a halott testét a kolostorba, és eltemettette abba a sírba, amelyet a maga számára készíttetett. Igy történt, hogy a két testvér, aki Istenben egy szív, egy lélek volt, egy sírban is talált nyugovóra. Sírjuk Monte Cassinon van.

2. A szentmise a szűzek közös miséje (Dilexisti). Ez a legegységesebb valamennyi közös mise között. Igazi nászmise. Krisztus szeplőtelen jegyese, az Egyház áll itt elénk a ma ünnepelt szent szűz személyében. S ez a szent megint minket ábrázol. A jegyesről szóló kép végighúzódik az egész misén. Az *introitus*ban menyegzős zsoltárt éneklünk. Templombamenetelünk ma menyegzős menet: elől jár Skolasztika, s mi utána indulunk. Képzeljük csak el a püspök ünnepélyes fölvonulását az oltárhoz teljes püspöki ornátus-

ban, s közben mondjuk el az egész 44. zsoltárt: Krisztus, a királyi vőlegény; a Király jegyese pedig az Egyház, Skolasztika és én vagyok. A *szentlecke* ismét úgy szól hozzánk, mint Krisztus jegyeseihez. A vőlegény féltékeny jegyesére, senkivel sem akar osztozni rajta; érintetlen szűzességben kell járulnia Krisztus, a vőlegény elé. És tovább folytatódik a menyegzős ének a misén: Mikor a diákonus ünnepi ruhában, kezében az evangéliummal (ami Krisztust jelenti) az ambóhoz vonul, ismét menyegzős menet áll előttünk. S azután fölhangzik az *evangélium* mélyértelmű példabeszéde az öt okos szűzről (az öt oktalan csak az árnyékoldal). Mi vagyunk ezek a nyoszolyólányok (az evangéliumos könyv mellett álló gyertyás akolitusok csak megkönnyítik, hogy beleképzeljük magunkat ebbe a helyzetbe). *Fölajánlás*kor is nyoszolyólányokként járulunk Krisztus elé. Az oltár: Krisztus; az olajjal telt mécsek áldozati ajándéka: a mi odaadásunk menynyei Jegyesünk iránt. S közben a menyegzős zsoltárt énekeljük. Ez az ének egy új gondolatot is kelt: A gazdagon ékesített, aranyhímes oltár a királyi menyasszonyra, az Egyházra emlékeztet, akit most fölajánláskor körülveszünk mi, a koszorúslányok. Átváltozáskor megjelenik a mennyei Vőlegény, s *áldozás*kor ismét «az Úr Krisztus elé — obviam Christo Domino» járulunk. «Ime, jön a vőlegény.» (Vegyük észre, hogy ezeknek az énekeknek gazdag értelme csak akkor bontakozik ki, ha a mise cselekményével kapcsolatba hozzuk őket.) S most már negyedszer énekeltük a menyegzős zsoltárt. Járjunk ma egész nap Krisztus jegyeseinek érzelmeivel, s csengjen a fülünkben a *szentlecke* szava: féltékeny vagyok rátok Isten féltékenységével...

Ártatlan galamb-lélekkel repült Sz. Skolasztika a

mennybe. Bárcsak mi is ilyen ártatlanul élnénk, s így eljutnánk az örök boldogságba.

Február 11.

A Boldogságos Szűz lourdesi megjelenése.

(dupl. maj.)

A Napba öltözött asszony, lába alatt a Hold.

A mai ünnepet helyesen kell felfognunk. A liturgia gyakran egy bizonyos eseményt használ fel arra, hogy valamely egyetemesebb, nagyobb eszmét mutasson be, fejtsen ki előttünk. Így kell magyaráznunk a szent Kereszt ünnepeit, és egyéb fogadalmi ünnepeket is. Egyébként századok óta ünneplik már Sz. Mihály megjelenését is. A mai ünnepben a szeplőtelen fogantatás ünnepének továbbfejlődését láthatjuk.

1. Szűz Mária megjelenése. Az a sok csoda, amely a Boldogságos Szűz közbenjárására a franciaországi Lourdesban történt, arra indította az Egyházat, hogy külön ünnepet szenteljen «a szeplőtelenül fogantatott Boldogságos Szűz Mária megjelenésének». A breviárium elmondja az ünnep elrendelésének előzményeit. Négy esztendő telt el a szeplőtelen fogantatás dogmájának kihirdetése óta (1854), mikor Lourdes közelében a Gave folyó partján fekvő barlangban egy jámbor leány, Bernadette előtt több alkalommal megjelent a Boldogságos Szűz. Arca az ifjúság szépségében ragyogott, hófehér ruháját égszínkék öv fogta össze, szeplőtelen lábát aranyrózsa ékesítette. Az első jelenés alkalmával, 1858 febr. 11-én, azt mondta

a Szent Szűz a leánynak, hogy vessen keresztet, s imádkozza el az olvasót. S közben maga is kezébe vette olvasóját, amit eddig a karján hordott. Ugyanígy történt a következő jelenések alkalmával is. A második jelenéskor Bernadette szenteltvizet hintett a jelenés felé, mert gyermeki egyszerűségében azt gondolta, hogy a gonosz lélek ámítása a dolog. De a Boldogságos Szűz csak szelíden mosolygott, s arcán még kegyesebb jóindulat látszott. A harmadik jelenésben hívta a leányt, hogy két héten keresztül minden nap jöjjön a barlanghoz. És ettől az időtől kezdve gyakran beszélt Bernadettel. Később megüzentette vele a papságnak, hogy építsenek itt templomot, s vezessenek ide körmeneteket. Azt is megparancsolta a leánynak, hogy igyék abból a forrásból, amely a föld alól elő fog törni, és mosakodjék meg benne. Végül Gyümölcsoltó napján nevét is megmondotta a jelenés: «Én vagyok a Szeplőtelen Fogantatás». A barlangnál történt gyógyulások híre hamarosan elterjedt, és egyre többen zarándokoltak az egész keresztény világból erre a szent helyre. A csodás események hírére a tarbes-i püspök utánajárva a leány őszinteségének, kánoni vizsgálatot rendelt el, és a jelenések kezdete után négy évvel megállapította, hogy a dolog természetfölötti eredetű, s ezért megengedte azon a helyen a Szeplőtelen Szűz nyilvános tiszteletét. Nemsokára templomot is építettek, s azóta minden esztendőben seregestül jönnek Lourdesba a zarándokok, részint hogy fogadalmukat teljesítsék, részint hogy a Szent Szűz segítségét kiesdekeljék.

2. A szentmise (Vidi civitatem). Legnagyobbrészt saját szövegekből áll, s ezek Szűz Máriának csodás lourdesi jelenésére utalnak. A szeplőtelenül fogan-

tatott Szűz az a szent város, amely mint ékes menyasszony száll alá a mennyből *(intr.)*. A *könyörgés* első része egyezik a dec. 8-i ünnepével. A *szentlecké*ben azt olvassuk: «Nagy jel tűnik fel az égen: az asszony, akinek öltözete volt a Nap, s fején tizenkét csillagból álló korona». «Kelj fel, barátnőm, szépem, és jöjj: galambom a sziklaüregben, a kőszál rejtekében» *(grad.)*. A jelenési barlangra vonatkozik ez a vers. Az *evangéliumban* és a *fölajánlási imádság*ban halljuk az «Ave»-t, amely szüntelenül szól Lourdesban. Az Eucharisztia lelkünk földjét megtermékenyítő szökellő forrás. Ennek a jelképe a lourdesi csodás forrás *(comm.)*. Az *áldozás utáni orációban* pedig a lourdesi zarándoklások szolgáltatják a képet, amikor kérjük az áldást, hogy szerencsésen elzarándokolhassunk a mennyei hazába.

Szűz *Mária.*

Február 12.

A szervitarend hét alapítója, hitvallók.

(dupl.)

Mily édes és gyönyörűséges együttlakni a testvéreknek!

(132. zsolt.)

1. A hét szent rendalapító. Ritkán lehet látni ilyesmit a földön: hét előkelő származású férfi elhagyja a világot, és testvéri egyetértésben élnek együtt. Mind a hét egy szív, egy lélek. A közös erény és közös

áhítat kapcsolja őket össze. Még a halál után is egyek maradtak. Csontjaik egy sírban nyugszanak, s annyira elvegyültek, hogy nem lehet már megkülönböztetni egyikét a másikétól. A szervitarend alapítói ők. Ez a rend azt tűzte ki maga elé, hogy a bűnbánat szellemének ápolására az Úr Jézus szenvedéséről és a Boldogságos Szűz Mária hét fájdalmáról elmélkedik. A rend működése, alázatosságának megfelelően, nem keltett nagy föltűnést, nem járt nagy zajjal. Mindamellett nagy teljesítményeket mutathat föl a belső missziók terén: mind a mai napig millió és millió ember lelkébe plántálta be és keltette új életre a Fájdalmas Anya tiszteletét. A breviárium mondja: A 13. század pártviszályai közben Isten hét férfiút választott ki a flórenci nemesek közül. Az 1233. esztendőben épen egy jámbor egyesületben voltak, és buzgón imádkoztak. Akkor mindegyiküknek megjelent az Istenanya, s buzdította őket a tökéletesebb életre. Az esetet jelentették a flórenci püspöknek, s azután tekintet nélkül nemesi származásukra és vagyonukra, egészen szegényes, viseltes ruhába öltöztek, vezeklő övet kötöttek magukra, és egy vidéki birtokukon fekvő házacskába vonultak vissza. Mindez szeptember 8-án történt, mert ugyanazon a napon akarták új, szentebb életüket megkezdeni, amikor az Isten szent Anyjának élete is kezdődött. Nem sokkal ezután mind a heten végigjárták Flórencet, és ajtóról-ajtóra koldultak alamizsnáért. Ekkor a gyerekek mindjárt azt kiáltották róluk, hogy: «a Boldogságos Szűz Mária szolgái!» Benizzi Sz. Fülöp is ezek között a gyerekek között volt, bár még csak akkor lépett ötödik hónapjába. A gyerekektől mondott név azután örök időkre rajtuk maradt. Később a Monte Senario magányába vonultak vissza. Itt egészen az elmélkedésnek és a vezeklésnek éltek.

Sírjuk is itt van a Monte Senarión. XIII. Leó pápa avatta őket szentté 1888-ban, és rendelte el ünnepüket.

2. A szentmise (Justi). Ez az újkeletű saját miseformula nem követi ugyan mindenben a régi liturgikus szabályokat, mindazáltal XIII. Leó klasszikus ízlése látszik meg rajta. Szépen tükröződik benne a hét szent férfiú élete. Az *introitus*ban halljuk az «igazak» közös dicsőítő énekét, s a 8. zsoltár mindjárt azt is eszünkbe idézi, hogy a flórenci gyerekek adták a rend nevét: «A kisdedeknek és csecsszopóknak ajka hirdeti dicsőségedet». A *gyüjtőimádságban* azon örvend az Egyház, hogy a rendalapítók új szerzetescsaláddal «termékenyítették» meg őt, s egyúttal a rend célját is jelzi: elmélkedés a Boldogságos Szűz hét fájdalmáról. A *szentlecke* magasztalja a «dicső férfiakat, őseinket», akik nagy dolgokat műveltek, s fényes példát adtak nekünk, az unokáknak. Az *evangélium*ban maga az Úr ígéri nekik a jutalmat, mert «mindent elhagytak, és követték őt». Kész most számukra «a százszoros jutalom és az örök élet». Az *offertorium*ban látjuk szentjeinket, amint a Monte Senarión imádkoznak, s az Úr tetszésével találkozó áldozatukat bemutatják. Az áldozásban megérik fáradságos, könnyes vetésüknek gyümölcse. Ezt a gyümölcsöt mi is elnyerhetjük szentáldozásunkban. Végezetül pedig kérjük, hogy a hét szent alapítóval együtt mi is «ott állhassunk Szűz Máriával a keresztfa alatt, és részesülhessünk a megváltás gyümölcseiben». A breviárium azt írja róluk: «Egy igazi testvéri szeretet és közös szerzetesélet egyesítette őket életükben, egy sír fogadta be halóporukat, egy ütt tisztelte őket a nép. Ezért XI. Kelemen és XIII. Benedek pápák ezt az irántuk századok óta megnyilvánuló közös tiszteletet erősítették meg».

Február 14.

Sz. Bálint vértanu.

(Simpl.)

Vértanui korona.

1. Sz. Bálint (Valentin) a Martyrologium szerint 269 febr. 14-én halt meg. Sírja Rómában van saját bazilikájában. *Élete:* Ez a szent pap (a misekönyv kivételesen papnak nevezi) II. Claudius császár alatt szenvedett vértanuságot. A Martyrologium így ír róla: «Rómában, a Via Flaminián, Bálintnak, a szent papnak és vértanunak mennyei születésnapja. Sok csodás gyógyítást végzett, és már számos bizonyságát adta bölcseségének, amikor Klaudius császár alatt botokkal halálra verték, s végül lefejezték». Sírja fölött már a 4. században templom állott, amit az örök városhoz közelgő zarándokok fel szoktak keresni. (Ez a szent nem tévesztendő össze a hasonló nevű terni püspökkel.)

2. A szentmise (In virtute). A nem-püspök vértanunak ebben az első miseformulájában a szenvedésen diadalmaskodó öröm uralkodik. Már az *introitus* boldog dicsőségben mutatja a szentet. Isten erejéből támadt a vigassága, az Úr üdvösségét élvezi örvendezve. Vágyai elcsitultak, megszerezte immár a győzelem koronáját. (Az egész 20. zsoltár ráillik, csak a király szó helyébe kell a szentet tennünk.) Az *orációban* kérjük, hogy a szent «szabadítson meg bennünket minden fenyegető veszedelemtől». A *szentleckében* szentünk életefolyását jellemzi az Egyház: «egyenes úton vezérelte az Úr az igazat, s megmutatta neki Isten országát»; kísérte harcaiban, nem hagyta el a veszedelemben. A börtön mélyébe is leszállt vele,

s a bilincsek között nála volt. És azután neki adta «a kormánypálcát» és «az örök dicsőséget». (A szöveg eredetileg egyiptomi Józsefről szól; a szentlecke sokkal plasztikusabb lesz, ha szemünk előtt tartjuk ennek a szenvedő, de azután fölmagasztalt pátriarkának képét.) A *graduále* kórusa az egész község visszhangja a szentleckére: Boldog az a férfiú, ki féli az Istent, utódai hatalmasak lesznek a földön. Mi vagyunk ezek az utódok, akik a szentáldozatban most hozzákapcsolódunk. Az *evangéliumban* a kereszt követéséről beszél az Úr. Beszédéből megtanuljuk, mi a vértanuság értelme. Tanuljuk meg azt is, hogyan alkalmazhatjuk ezt a magunk életére. Krisztus beszéde kemény: «Nem jöttem békét hozni, hanem kardot». Nem pásztoridill a kereszténység, hanem harcos élet. Elsősorban a test és vér ellen kell harcba szállnunk, a keresztet magunkra vennünk, s úgy követnünk Krisztust. S az Úr most állandóan a mi szent vértanunkra mutat. Ez teljesítette a fölszólítást. De mi is részesek lehetünk abban a megtiszteltetésben, hogy szentünkkel együtt tanubizonyságot teszünk Krisztus mellett, bár olyan nagy harcokra talán még nem vállalkozhatnánk, mint ő. De kis dolgokkal is tanuskodhatunk Urunkról, pl. már azzal is, ha szolgáinak egy ital vizet nyujtunk. Az *offertoriumban* is a szentet látjuk, a hős koronájával ékesítve, amint az oltár elé lépdel. A *communióban* máskor a szentet dicsőítő dalt szoktunk énekelni, most azonban nem, hanem Krisztusnak komoly szavát halljuk: «Aki követőm akar lenni, vegye föl keresztjét . . .» Miért idézzük épen ezt a gondolatot a szentáldozásnál? Talán azért, mert azt akarja mondani ezzel az Egyház: Az áldozat bemutatása után kezdődik a te keresztutad is, és szükséged van erőforrásul erre az áldozati lakomára.

Február 15.

Sz. Fausztinus és Jovita vértanuk.
(simpl.)

Hűséges szeretet Krisztus iránt.

1. Sz. Fausztinus és Jovita. † 120 körül február 15-én (a Martyrologium szerint). Sírjuk Brescia-ban, Felsőitáliában van. *Életük:* Fausztinus és Jovita testvérek voltak. Bresciai származásúak. Traján császár üldözése idején itt hirdették nagy bátorsággal a keresztény hitet. Apollonius püspök, aki ebben a zaklatott időben elrejtőzött, tudomást szerzett működésükről, és Fausztinust pappá, Jovitát pedig diákonussá szentelte. Nemsokára, amidőn Hadrián császár Brescia-ban tartózkodott, bebörtönöztette, majd sok kínzás után lefejeztette őket. A breviárium szerint Milánóban és Nápolyban is szenvedtek hitükért. Ereklyéiket Brescia-ban tisztelik.

2. A szentmise. A vértanuk közös miséiből a harmadik (Salus autem). A misét körülbelül így jellemezhetjük: Krisztus elővételezi utolsóítéleti eljövetelét (l. *lecke és ev.)*, és megjelenik a szent áldozatban «vértanui fehérruhás seregének» kíséretében. Az *introitusban* is a vértanuk életéről szól az ének (az egész zsoltár még szemléletesebbé teszi a képet): A gonoszok hatalomban, jósorban éltek, elnyomták, gyötörték, halálra vitték az igazakat. Isten azonban szabadításukra sietett, nem hagyta el őket a szorongatás idején. A *szentlecké*ben a vértanuk szólnak hozzánk. Beszélnek a «régi időkről», mikor még az első keresztényeknek «megvilágosításuk (keresztségük) után a szenvedések nagy harcát kellett megvívniok». Börtönök-

ben sínylődtek, s vagyonuk elvesztését örömmel viselték ... Most hozzánk fordulnak, s kérdik: Akartok-e társaink lenni? «Nektek is türelemre van szükségtek, csak így tudjátok Isten akaratát teljesíteni». Mert nemsokára «jön az Úr, és nem késlekedik». A *graduále* a szentlecke gondolatait szövi tovább: a vértanuk kiáltanak szorongattatásukban, s Isten meghallgatja őket. Így lesz velünk is: mert «közel van az Úr a megtört szívűekhez, és megmenti az alázatos lelkűeket». Az *evangéliumban* a vértanuk fényes seregében *(grad.)* jelenik meg előttünk az Úr, hogy belénk is vértanui szellemet öntsön. Amit az Úr a szent titok ünneplésének csendes órájában föltárt előttünk, azt ki kell vinnünk a világba, s nem kell félnünk az emberektől, akik csak a testet tudják megölni. Mi csak az örök haláltól félünk, mástól semmitől sem, s abban a tudatban járhatunk, hogy Isten kezében vagyunk, s az ő tudta nélkül hajunk szála sem görbül meg. Legyünk hát Krisztus hitvallói itt a földön. Akkor majd Krisztus is megvall bennünket «Isten angyalai előtt» az ítélet idején. A két szentírási olvasmány tehát vértanui lelket kelteget bennünk. Az elsőben a vértanuk beszélnek, a másodikban Krisztus. Mindketten ugyanazt akarják, s mindkettőben az Úr ítéletre szóló jövetele a főmotívum. Az *offertórum*ban ismét a vértanuságot látjuk magasabb szempontból: «Az igazak lelkei Isten kezében vannak ... úgy látszott a balgák szemében, hogy meghaltak; ők azonban békességben vannak», boldog dicsőségben. A *communio* eszünkbe idézi a katakombák homályát. Onnan nőttek ki vértanuink. Amit ott az éjtszaka csöndjében a szent titkok ünneplésénél fülükbe súgott az Úr, azt hirdették, azt vallották meg az egész világ előtt. Nekünk is ez a kötelességünk. Reggelenkint a szentmisében csendesen és mintegy ho-

mályba burkolva jön hozzánk Krisztus, és fülünkbe súg. Ezután úgy kell kilépnünk az ellenséges világba, mint Krisztus hitvallóinak. Honnét merítették ők erejüket? Hűséges Krisztus-szeretetükből. Az Úr teste és szentjeink követése adja meg nekünk is ezt a szeretetet és állhatatosságot.

Február 18.

Sz. Simeon püspök, vértanu.

(simpl.)

Krisztus vérrokona.

1. Sz. Simeon, «test szerint» rokona az Úrnak, tiszteletreméltó vértanualakjával átnyúlik az apostoli korból az őskeresztény időkbe. Sz. Jakab apostol szerint ez a Simeon, Kleofás fia, volt Jeruzsálem első püspöke. Traján császár uralkodása alatt bevádolták őt Attikus helytartó előtt, hogy keresztény, és Krisztus rokona. Mert ebben az időben mindenkit fogságra vetettek, aki Dávid házából származott. Sok szenvedés után őt is, mint Üdvözítőjét, keresztre feszítették. A körülállók mind csodálták, hogy egy ilyen öreg, immár 120 esztendős ember annyira állhatatosan és örömmel tűri a keresztrefeszítés borzalmas kínjait. Kr. u. 106-ban, febr. 18-án halt meg. Püspökségének idejébe esik Jeruzsálem ostroma és pusztulása. Akkor egy időre Pellába ment a keresztény községgel együtt. A mai liturgia szemünk elé állít egy tiszteletreméltó agg püspököt, aki 120 esztendővel a vállán is vállalja a keresztrefeszítés szenvedéseit. Vérrokona volt az Úr Krisztusnak, de még inkább azzá lett vértanuságával ott azon a jeruzsálemi kereszten. Elég hatalmas ez a

szent, hogy minket, gyöngéket, bűnnel terhelteket megerősítsen.

2. A szentmise a commune-ből van (Statuit). Próbáljam meg szentünkkel együtt, az ő szellemében ünnepelni a szentmisét. Négy része van a misének: tanítás, azután fölajánlás, átváltozás és áldozás. A szent vértanu szájával imádkozom a Kyrie-t. Milyen bensőséggel kiálthatott vértanuságából: Uram, könyörülj rajtunk! Azután a Gloria. Ez is az ő dicsőítő és hálaadó imája. De a *szentlecké*ben és az *evangélium*ban prédikál is nekünk Sz. Simeon. «Boldog az a férfiú, aki megállja a próbát!» Beszélhet így, mert ő megállotta. Most már az «örök élet koronáját» hordja. És hozzám fordul: Mi a te próbád, kísértésed? Hogy állsz helyt benne? És beszél tovább az önszeretetnek, sőt az ember saját lelkének «gyűlöletéről». Kemény prédikáció! Mindent odaadni Krisztusért, ami csak tetszik a természeti embernek! Aki nem veszi föl tűrőn életének keresztjét a hivatásnak, a környezetnek, a sorsnak minden tövisével együtt, nem lehet Krisztus tanítványa. Tornyot kell emelned, a lelkedben épülő Istenországáét. Azt akarod, hogy befejezetlenül maradjon? Hány keresztény lélek ilyen csonkatorony! Prédikálhat így ez a vértanu, mert halálával igazolta prédikációját. S azután itt a *fölajánlás:* Simeon a halálba vezető, utolsó fölajánlását végzi. Mennyi áldozatos szándék, lelkület, odaadás van benne! Hátha tudnám követni? *Átváltozás:* Mi szentelte meg ennyire a vértanu halálát? Az, hogy testében Krisztus halt meg. Végül itt az *áldozás:* Ma Sz. Simeonnak örök kommunióját, Krisztussal való egyesülését ünnepeljük. Nézd csak, hogy ragyognak sebei! Énrám is esik egy sugár az örök világosságból!

A Boldogságos Szűz szombati miséje a karácsonyi időben. (simpl.)

Ha szombati napon semmi ünnep sincs, vagy csak simplex rangú szent ünnepe esik, akkor a Boldogságos Szűz Máriáról van a mise. Mert a szombat az ő napja. Ilyenkor az Istenanya vezetőnk egész napon át. A misében is ő a karvezető.

1. A szentmise (Vultum tuum). A karácsonyi idő Mária-miséje (dec. 26—febr. 1) telve van karácsonyi gondolatokkal. A *két szentírási olvasmány* (a szentlecke és az evangélium) a második karácsonyi miséből való. A liturgia tehát lélekben a szent éjbe vezet vissza. A *szentlecké*ben bemutatja a kedves Gyermeket (üdvözítő Istenünk emberséges jóságát), az *evangélium*ban pedig az anyát is, amint karján a gyermekkel ott áll a pásztorok előtt. Útbaigazítást akar adni ezzel nekünk az Egyház: hordjuk szívünkben egészen gyertyaszentelőig a karácsony gondolatát. De míg karácsonykor az újszülött kis Jézus foglalja le figyelmünket, most ennek az emberségesen jóságos Üdvözítőnek anyjára fordítjuk gondolatainkat. Az *evangélium*ban külön hangsúlyozzuk, hogy «Mária mindezen igéket szívében őrizte és forgatta vala». Mi is így tegyünk, hiszen ma Mária képe él a lelkünkben. Az *introitus* a 44. zsoltár menyegzős menete. A *graduále* bemutatja a jászolban fekvő kedves Kisdedet, a lelkek királyi Jegyesét. *Offertorium*kor dicsőítjük a Szűzanyát, aki által «fölvirradt az igazság Napja, Krisztus, a mi Istenünk». *Áldozás*kor boldognak hirdetjük Szűz Mária testét, mert «az örök Atya Fiát» hordozta. Isten minket is hasonló kegyelemre méltatott a szentáldozásban.

ROSA MYSTICA

Tartalom.

Oldal

Előszó 5
Mi a liturgia? 9
Liturgikus életalakítás 16
Mi nekünk az egyházi év? 28

Advent. Az egyházi év napjai.

A karácsonyi időszak 33
Advent — Krisztus jövetelének előkészítése 39
Advent első hete — Távolról közeledik 44
Advent második hete — A menyasszony készülődik 83
Advent harmadik hete — Karácsonyi előöröm . 107
Kántorböjti napok 124
Kántorböjt szerdája 126
Kántorböjt péntekje 134
Kántorböjt szombatja 138
Advent negyedik hete — Már minden beteljesedett 144

A szentek ünnepei.

Sz. András vigiliája, Sz. Szaturninus (nov. 29.) .. 161
Sz. András apostol (nov. 30.) 163
Sz. Bibiana (dec. 2.) 166
Xavéri Sz. Ferenc (dec. 3.) 168
Chrisologus Sz. Péter, Sz. Borbála (dec. 4.) 170
Sz. Szabbás (dec. 5.) 173
Sz. Miklós (dec. 6.) 174
Szeplőtelen Fogantatás vigiliája, Sz. Ambrus (dec. 7.) 176
Szeplőtelen Fogantatás ünnepe (dec. 8.) 178
Nyolcad alatti nap (dec. 9.) 183
Nyolcad alatti nap, Sz. Melchiades (dec. 10.).... 186
Sz. Damazus (dec. 11.) 188

Nyolcad alatti nap (dec. 12.) 190
Sz. Luca (dec. 13.) 192
Nyolcad alatti nap (dec. 14.) 195
Szeplőtelen Fogantatás nyolcada (dec. 15.) 197
Sz. Euzebius (dec. 16.) 200
Ó-antifónák 201
Sz. Tamás apostol (dec. 21.) 208

Karácsonyi idő. Az egyházi év napjai.

Karácsony vigiliája (dec. 24.) 214
A szent karácsony ideje 221
Szent karácsony ünnepe (dec. 25.) 224
Sz. Anasztázia (dec. 25.) 239
A Király kísérete 240
Sz. István (dec. 26.) 242
Sz. János apostol (dec. 27.) 245
Aprószentek (dec. 28.) 250
A karácsony nyolcadába eső vasárnap 254
Canterbury Sz. Tamás (dec. 29.) 258
Karácsony nyolcada alatti nap (dec. 30.) 261
Sz. Szilveszter (dec. 31.) 265
Urunk körülmetéltetése (jan. 1.) 269
Jézus neve (jan. 2., vagy a jan. 2—5. közé eső vasárnap) 275
Sz. István nyolcadnapja (jan. 2.) 281
Sz. János nyolcadnapja (jan. 3.) 283
Aprószentek nyolcada (jan. 4.) 285
Vízkereszt vigiliája (jan. 5.) 287
Vízkereszt. Az Úr megjelenésének ünnepe (jan. 6.) 293
Nyolcad alatti nap (jan. 7.) 301
Nyolcad alatti nap (jan. 8.) 305
Nyolcad alatti nap (jan. 9.) 309
Nyolcad alatti nap (jan. 10.) 313
Nyolcad alatti nap (jan. 11.) 317
Nyolcad alatti nap (jan. 12.) 321
A Szentcsalád ünnepe (a nyolcad alatti vasárnap) 325
A nyolcad alatti vasárnap miséje 331
Vízkereszt nyolcada (jan. 13.) 334
A karácsony utóünneplése 337
Vízkereszt utáni második vasárnap 338
Vízkereszt utáni harmadik vasárnap 347

Vízkereszt utáni negyedik vasárnap 354
Vízkereszt utáni ötödik vasárnap 360
Vízkereszt utáni hatodik vasárnap 368

A szentek ünnepei.

Sz. Hilárius, Sz. Félix (jan. 14.) 377
Sz. Pál első remete, Sz. Mór (jan. 15.) 381
Sz. Marcellus (jan. 16.)..... 384
Sz. Antal apát (jan. 17.)..... 387
Sz. Péter római székfoglalása (jan. 18.) 391
Sz. Márius, Márta és f aik (jan. 19.)..... 394
Sz. Fábián, Sz. Sebestyén (jan. 20.) 397
Sz. Ágnes (jan. 21.)..... 400
Sz. Vince és Anasztáz (jan. 22.) 404
Pennaforti Sz. Rajmund, Sz. Emerenciána (jan. 23.) 408
Sz. Timóteus (jan. 24.) 411
Pál fordulása (jan. 25.) 414
Sz. Polikárp (jan. 26.) 417
Aranyszájú Sz. János (jan. 27.)..... 420
Sz. Ágnes (másodszor) (jan. 28.)..... 422
Szalézi Sz. Ferenc (jan. 29.)..... 424
Sz. Mártonka (jan. 30.) 426
Nolaszkai Sz. Péter (jan. 31.) 429
Sz. Ignác (febr. 1.) 431
Gyertyaszentelő Boldogasszony (febr. 2.) 435
Sz. Balázs (febr. 3.) 442
Korzini Sz. András (febr. 4.) 445
Sz. Ágota (febr. 5.) 448
Sz. Titus (febr. 6.)..... 451
Sz. Romuald (febr. 7.)..... 454
Máthai Sz. János (febr. 8.)..... 457
Alexandriai Sz. Cirill, Sz. Apollónia (febr. 9.).... 458
Sz. Skolasztika (febr. 10.) 461
A Bold. Szűz lourdesi megjelenése (febr. 11.).... 464
A szervitarend 7 alapítója (febr. 12.) 466
Sz. Bálint (febr. 14.) 469
Sz. Fausztinus és Jovita (febr. 15.)..... 471
Sz. Simeon (febr. 18.) 473
A Bold. Szűz szombati miséje a karácsonyi időben 475